

87376

TC
İnönü Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Osmanzâde Tâib

SİMARÜ'L-ESMAR

(İnceleme-Metin)

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Kenan Erdem

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Halil Çeçen

Malatya 1999

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	2
KISALTMALAR	4
TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ VE YÖNTEMLERİ	5
GİRİŞ	6
OSMANZÂDE TÂİB HAYATI , SANATI VE ESERLERİ	6
a) Hayatı	6
b) Sanatı	9
c) Eserleri	15
I.BÖLÜM	19
SİMÂRÜ'L – ESMÂR	19
A) ŞEKİL ÖZELLİKLERİ	21
1. Şekil yapısı	21
a) Seci ^c ve Kafiye	21
b) Hikâyeler	21
B) MUHTEVA ÖZELLİKLERİ	23
1. Konusu	23
2. Kelile ve Dimne ile Mukayesesi	25
3. Anlatım şekilleri	29
C) DİL VE ÜSLUP	31
II. BÖLÜM	
Metnin çeviri yazısı	35
Sonuç	167
Bibliyografya	169
Metnin fotokopisi	

ÖNSÖZ

Eski Türk Edebiyatımız yedi yüz seneye yakın bir zaman içinde ortaya koyduğu eserleri ile kültür tarihinin ihmal edilmeyecek bir bölümünü meydana getirir.

İşte bu eserlerden biri de Osmanzâde Tâib'in Simârü'l – Esmâr adlı eseridir. Bu eser onsekizinci yüzyılda Osmanzâde Tâib tarafından yazılmış olup Kınalızâde Alî Çelebi'nin Humâyunnâme³'sinin muhtasarı mâhiyetindedir. Humâyunnâme ise aslı çok eski olan Hindistan'ın Sanskrit denilen eski dili ile yazılan ve sonradan tercümeden tercümeye uğrayarak Osmanlıcaya kadar gelen Kelile ve Dimne'nin tercümesidir. Bu tercüme çok ağır ve geniş tutulduğu için beğenilmemiş, bunun üzerine Osmanzâde Tâib bu kitabı kısaltarak tekrar yazmıştır.

Ezelî hikmetin vatanı Doğu'dur. Doğu, sanatı , edebiyatı , kültürüyle bir bütündür. Nitekim baş kahramanları 'Kelile ve Dimne' adlı iki kardeş çakal olan bu ibretli hikayeler başlangıçtaki gibi kalmayarak Pehlevî'de , Fars'da , Arab'da ve Türk'de (Ali Çelebi ve Ahmet Mithat Efendi tercümelerinde) yeni vak'alar , hikmetler ve yorumlarla zenginleşmiştir. Osmanzâde Tâib de hikâyelerin aslına uygun bağlı bir çok ilâvelerle de eseri zenginleştirmiştir.

Simarü'l-esmar'ın mukaddimesinde Osmanzâde Tâib konuya ve onun türlü dillerdeki şekillerine temâs etmekte , özellikle Hüseyin Baykara'nın ümerasından Emir Süheylî'nin isteği üzerine vücûda getirilen "Envâr-ı Süheylî"ye işaret etmektedir. Kanûni Sultan Süleyman çağında yapılan Kınalızâde tercümesi üzerinde durulup , bazı açıklamalara geçildikten sonra kendi hülâsası tanıtılmaktadır. Bu muhtasar da sultan III.Ahmed'e takdim edilmiştir.

Eser eski harflerle 1251 yılında yayımlanmıştır. Değişik kütüphanelerde muhtelif yazma nüshaları bulunan eserin nüshalar karşılaştırılarak en sağlam olanı Sül-fatih Ktb'no:4958'de tespit edilerek çeviriyazı için bu nüsha esas alınmış, yeri geldikçe matbu nüsha ile karşılaştırma yoluna gidilmiştir. Eser mukaddime ile başlamaktadır.

Mukaddime , bablar ve bablardaki hikayeler ve hâtimedden oluşan eserin çeviri yazısında aslına bağlı kaldım. Önce mukaddime kısmındaki "vasiyyet oldur ki : " ile başlayan ondört vasiyyeti ayrı ayrı başlıklar halinde belirttim. Sonra gelen ondört babı ana başlıklar halinde ayırdım. Bablardaki ' hikâyet olunur ki : ' veya 'ol hikâyet : ' kısımlarını hikayelerin belli olması için yan başlıklar halinde ayırdım. 'Hikâyat' ve 'pend' başlıklı kısımları da yine başlık yaparak belirttim. Ayrıca metnin içine dağılmış bulunan ' Beyit , Kıt'a , Nazm , Rubâî Mısra ' ' kısımlarını nesir içinde ayrı olarak yazdım. Bablardan sonra hâtime kısmını 'HATİME' başlığıyla belirttim. Bütün bu başlıklar nüshada yazılmışsa da ayırdedilmemişti.

Bu başlıkları ayırmamın sebebi , metnin daha iyi görülebilmesi ; meselelerin , hikayelerin , pendlerin daha iyi anlaşılabilmesi içindir. Nüshada kullanılmayan ancak yazının daha düzenli ve cümlelerin daha rahat anlaşılması için Türkçe'deki noktalama işaretlerini, metinde yeri geldikçe kullandım. Bazen nüshada olmayan kelimeleri matbu'dan aldım ve matbu'da değişik şekilde olan kelimeleri , sayfaların alt kısımlarına not düşerek belirttim. Bu karşılaştırma esnasında bence en doğru olan imlâyı seçmeye çalıştım.

Çalışmalarım esnasında beni teşvik eden , yönlendiren , çeşitli müşkillerin halli hususunda yardım ve emeklerini esirgemeyen sayın hocam Doç. Dr. Hasan Kavruk beye hürmet ve şükranlarımı sunarım. Ayrıca danışmanlığımı yapan ve tashihlerde yardımcı olan sayın Yrd. Doç. Dr. Halil Çeçen beye teşekkürlerimi borç bilirim.

Malatya , 1999

Kenan Erdem

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
ADŞS	: Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü
Ank.	: Ankara
b.	: Bin (oğul)
bkz.	: Bakınız
bs.	: Baskı , Basım
BTK.	: Büyük Türk Klasikleri
C	: Cilt
DTCF.	: Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
Ef.	: Efendi
Eser.	: Simarü'l-esmâr
ETET.	: Eski Türk Edebiyatı Tarihi
İA.	: İslam Ansiklopedisi
İbni	: Oğul
İst.	: İstanbul
İst.	: İstinsah
kd.	: Kaydı
kt.	: Kağıt
KTB.	: Kültür Bakanlığı
Ktp.	: Kütüphane
MEB.	: Milli Eğitim Bakanlığı
Nz.	: Nazm
Nu.	: Numara
Ölm.	: ölümü , ölüm tarihi
Râmiz	: Râmiz Tezkiresi
RTET.	: Resimli Türk Edebiyatı Tarihi
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
str.	: Satır
TDK.	: Türk Dil Kurumu
TET.	: Türk Edebiyatı Tarihi
th.	: Tarihi
TTK.	: Türk Tarih Kurumu
Ün.	: Üniversite
Vb.	: Ve bunun gibi , ve benzeri
Vd.	: Ve diğerleri
Vs.	: Ve sair
Yay.	: Yayınları , yayınevi , yayıncılık
yk.	: Yaprak
yy.,YY.	: Yüzyıl
yz.	: Yazma , yazı
yzn.	: Yazan

Transkripsiyon İşaretleri ve Yöntemleri

İ (î) a, ā

İ (î) a, e, ı, i, u, ü

ء =
ب b
پ p
ت t
ث s
ج c
چ ç
ح h
ح h
د d
ذ z
ر r
ز z
ژ j

س s
ش ş
ص ş
ض d,ž
ط t
ظ z
ع =
غ ğ
ف f
ق k
ك k,g
ك ñ
ل l
م m
ن n
و v, (o, ö, u, ü, ū)
ه h(a, e)
ی y(ı, i, î)¹

1 . Arapça ve Farsça kelimelerdeki uzun sesler şu şekilde gösterilmiştir. Â , â ; Û , û , İ , î ; Ô , ô ;

2 . Birleşik isim ve sıfatlar arasına (–) bir çizgi konmuştur .

3 . Ön eklerle kelimeler arasına da çizgi konulmuştur. nâ - , bî - , v.s.

4 . Farsça son ekler bitişik yazılmıştır.

GİRİŞ

OSMANZÂDE , TÂİB HAYATI , SANATI , ESERLERİ

a) HAYATI : Asıl adı Ahmed olmakla beraber , umûmiyetle Osman zâde diye anılan Tâib , İstanbul'da doğmuştur. Doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir.¹ Ancak 1089 (1768) tarihinde mülâzemet pâyesine eriştiği düşünülür ve 1127 (1715) İstanbul yangınında mûsibete uğradıktan sonra , terfii için , muhtemelen şeyhülislâma yazdığı bir arızada da o tarihten kırk yıl önce mülâzemetle başladığını kendi kalemi ile de işaret eylediği nazara alınırsa 1070 (1660) tarihi civarında doğduğu kuvvetle tahmin edilebilir. Ahmed efendinin babası çeşitli vazifelerde hizmet görmüş divân hocalarından , mâliye tezkireciliği mânsıbında da bulunmuş ve Süleymâniye vakfı rûznâmçecisi iken vefat eylemiş olan Osman Efendi'dir.

Osman zâde münevver bir ailenin çocuğu olarak , devrine göre , sağlam bir tahsil görmüş ve iyi yetişmiştir. Ahmed Tâib , 1089 (1768) tarihinde Çatalcalı Ali Efendi (ölm. 1692)'ye mülâzemet ve usûlünce medreseleri devre başlamıştır. Râmiz'de mülâzemetinin 1080'de gösterilmesi , her hâlde rakam hatâsı olmalıdır. Kendisi 40 akçeden mâzûl iken , 1099 (1788) başlarında babasının Kumkapı'da yaptırdığı Medrese-i cedide-i Osman Efendi'ye müderris olmuştur. İptidâ-i hâric itibâr edilen bu medresede 7 sene kadar vazife gördükten sonra , 1106 (1694)' da hareket-i hâric ile Fâziliye medresesine geçmiştir. Ertesi yıl hem yakınlarından , hem de kendisine borçlu olan Kemânkeş Mehmed Paşa Şam vâililiğine tâyin edilince , Osman zâde'de bereberinde Şam'a gitmiş ve onun kethudâsı makamında , yanında bulunmuştur. Bu durum 'zeyy-i avâma girdiği' ve bu itibârla mesleğini bıraktığı töhmetine uğramasına sebebiyet vermiş ve Mustafa II. (1695-1703)'nin cülûsundan az sonra 'ismi müderrisler defterinden terkîn' kılınmıştır. (ramazan 1107). (dipnot)

1109 (16979 zilkâdesinde , tavassut ve himmet ile , Feyziye-i cedîde adı ile yeniden inşâsını tasavvur ve vaad ettiği medrese , hareket-i dâhil itibâr edilerek , kendisine tevcih olunmuştur. Ancak medreseyi yaptırmadığı gibi , ayrıca şeyhülislâm Feyzullah Efendi'ye , kendisini çekemeyenler tarafından koğulanıldığı cihetle , adı tekrar müderrisler zümresinden silinmiştir. Fakat bir müddet sonra Horhor semtine bir medrese binâ edince (1115=1703) medresesi evvela 'hareket-i dâhil' ile kendisine verilmiş , arkasından da 'mûsile-i sahn' itibâr edilmek sûretiyle, terfih edilmiştir. Paşmakçızâde Ali Efendi (1048-1122)'nin ilk şeyhülislâmlığı sırasında (1115) başı yine derde girmiş ve rütbe indirimine uğramıştır. Sonralarında 1118 saferinde Mustafa Ağa medresesi ve 1120 saferinde de 'mûsile-i sahn' itibârı ile Koca Mustafa Paşa medresesi kendisine itâ olunmuştur. Artık yıldızı kendisine epey

¹ (Dipnot başka sayfaya kaymış)

zaman yâr olmuştur. Nitekim aynı yılda 'sahn-ı semâniyeden' biri ile tekrim edilmiş , altı ay sonra da iptidâ-i altmışlı itibârı ile , Edirne-Kapısı'nda Mihr-i Mâh Sultan medresesine geçmiştir. 1122'de Atîk Murad Paşa ve 1124'te de 'mûsile-i Süleymâniye' rütbesi ile , Kasımpaşa medresesine tâyin edilmiştir. Burada 4 sene kalmıştır.

Osman zâde 1128 ramazanında (1716 ağustos) büyük Ayasofya medresesine nakledilmiştir ve aradan 40 gün geçer-geçmez de kendisine Süleymâniye müderrisliği verilmiştir. Böylece Tâib müderrislik mertebelerinin derecesine vâsıl olmuş ve kendisine yeni ufuklar açılmıştır.

Tâib'in bu terfilerinde edebi faâliyetinin de müessir olduğu anlaşılmaktadır. Ahmed III.'in hastalığı ve iyileşmesi dolayısı ile , bir kırk hadîs şerhi yazıp , Sıhhad-âbâd adı ile pâdişaha arzettiği gibi , y,ne 1122'deki hus seferi zafer ile sona erince güzel bir kasîde kaleme almış yine aynı pâdişaha sunmuştur. Yine böylece Meşârik ü'l-Envâr tercümesini aynı tarihlerde , Ahmed III.'in emri üzerine , meydana getirmiştir. Tâib'in 1127'de Mora kaleleri fetih ve teshir edilince , vezîr-i âzam Ali Paşa (şehid)'ya takdim ettiği tarih kasîdesi de çok makbûle geçmiş ve kendisine 200 altun ihsân olunmuştur. Yine san'atkâr , Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'nın da dikkatini çekmiş ve ondan himâye görmüştür. Ayrıca 1127 İstanbul yangınında evi yandığı cihetle , bu mevzûda Sultan Ahmed III'e ve erkândan bazılarına yolladığı manzûm ve mensûr arızalar dolayısı ile kendisine maddî imkânlar sağlandığı da düşünülebilir. 1129 şâbanında (temmuz 1717) Süleymâniye'den Halep mevleviyeti ile muradına erdirilmiş ise de , bir yıla yakın bir zaman sonra , azledilmiştir. İstanbul'a dönünce hem artık maddî imkânları daha elverişli olduğu , hem de dili belâsı uğradığı bir çok musîbetler ve 'yârân-ı mârândan' gördüğü zararlar neticesinde , bir nevî yeis ve itimatsızlık hâllerine kapıldığı cihetle , Fenerbahçe karşısında bir 'kasr-ı âlem-nümâ' inşâ etti. Bundan başka Vâlide Sultan evkâfından da Demirkapı çiftliğini satın alıp , onardı. Tekrar uygun ve itibârlı bir vazîfeye girebilmek için . bir az da akrânı arasında mevkiini muhâfaza kaygusu ile olacak , ziyâfetler tertibinde ve bunlara sadrâzam , şeyhulislâm , kapudanpaşa ve diğer erkânı dâvette tehâlûk göstermiştir. Bilhassa intisap eylediği İbrahim Paşa'ya gösterdiği bağlılık kendisi için pek faydalı olmuştur. Nükteleri yüzünden sadrâzamin bir nevî musâhibi idi. Bu yüzden zaman zaman Sultan Ahmed III.'in gözüne girmeği de denemiş ve bunda muvaffak olmuştur. 1132 tarihindeki 'sûrlarda' İbrahim Paşa vâsıtası ile hünkâra arzettiği tarih ve kasîdeleri beğenilmiştir. Bilhassa Ahmed III.'in 1133'te doğan şehzâdesi için sunduğu tarih manzûmesi pâdişahın : - 'Makbûl-i hümâyunum olmuştur , asrın

¹ İ.A. MEB. , Yay. , C. , 10 , İst. , 1965 , s. 453-454

(Sayfasında değil!)

melik-üş-şuarâsı olduğu vücûh ile zâhirdir-şeklinde hattı ile , kendisine melikü'ş-şuarâlık reis-i şâirân olmak sıfatını kazandırmıştır. ^{diğer}

Nihâyet 1135 rebiülevveli sonlarında (1723 kânûn II. başları) aynı yılın ramazan başı tevkiti ile son vazifesi olan Mısır mevleviyetine tâyini çıkmıştır. Mısır'daki hayatı ve faaliyeti hakkında esâslı bir bilgiye sâhip olunmamakla berâber , orada da dilini hıfzedemediği anlaşılıyor. Kahire'ye vardığında Mısır vâlisinin nereli olduğunu sormuş ve Kayserili olduğunu öğrenince: -'Eyâ emîr midir ? yoksa ermeni midir ?'- diye bir nükte yapmaktan kendini alamamıştır. Rivâyete göre ,vâli paşa bunu haber alınca içerlemiş ve bir yolunu bularak Tâib'i zehirletmek sûretiyle de intikamını almıştır. Ölümü 1136 ramazanındadır (haziran 1724) . esasen ölümünden pek az önce kendisi azledilmiş , bu emre muttalî olmadan , vefat etmiş idi. Vefâtına Çelebizâde Âsım, Mustakimzâde Sâdeddin ve Hacı Tevfik Efendi tarih düşürmüşlerdir.

Osmanzâde Ahmed'in ilk mahlası Hamdî'dir. Menhiyattan yaptıklarına peşiman ve bilhassa hiciv vâdisinde işlediklerine tevbekâr olduktan sonra , Tâib mahlasını kullanmıştır. Bununla berâber onun mütelevvîn mizâcî , nedâmetine ve mahlasına rağmen , kararlı ve huzûrlu bir hayat sürmesine engel olmuştur. Şuâra tezkirelerinde ve diğer hâl tercümelerinde latifeciliğine , nükte-perdazlığına , heccavlığına , huysuzluğuna , aşırı öğme ile söğme arasında türlü değişiklikler gösteren mizâcına dâir fıkralar , rivâyetler ve işâretler az değildir. Şeyhulislâm Ebezâde Abdullah Efendi (1119-1122 ve 1124-1125) , vezîr-i âzam Gürcü Yusuf Paşa ve İran elçisi ile ilgili bazı vak'alarda bu husûsta , dikkate değer kayıtlar vardır. Çağdaşlarından bâzıları hakkında , fırsat ve münâsebet düşürdükçe , ağza alınmayacak derecede ağır ve perde-birûnâne hicivler söylemekten geri durmadığı da sabittir. Târiz ve hücumlarına hedef olanlar arasında şair Nâbi , Sekbânbaşı Nemçe Hasan , Sivaslı Kadı , Müderris Ahmed , şâir Sâkıb ve daha bir çok kimse mevcûttur. Esâsen yukarıda belirtildiği gibi , hayatına mal olan zehirletilme vak'ası da bu târiz , istihzâ ve boşboğazlıkları yüzündendir. Bununla berâber , bu hareket tarzının devrinde bir nevî âdet hâlinde bulunduğu ve onun atak davranışları yanında bu devir temâyülünün de rölü olduğu söylenebilir.

Osmanzâde Ahmed Tâib evli ve çoluk çocuk sâhibi idi. Vefatından sonra mansıb-ı mahlûlü iki ay kadar evlâdına tahsis kılınmıştır. Mehmed Süreyyâ , Tâib'in oğlu Hasan Efendi'nin hâcegândan olduğunu ve torunu kuzâttan Seyid Ebû Bekir Efendi'nin de Unkapanı nâipliğinde bulunduğunu kaydetmektedir. Bu âileden adları bilinen başkaları da vardır. Kendisi , devrine göre , geniş bilgili , müslüman şarkın belli başlı üç diline vâkıf bir şâir ve münşî idi. Râmiz onun ulûm-i arabiyede ve fûnûn-ı sâiredeki iktidârını övdüğü gibi ,

şiiir ve inşâdaki mahâretini ,mazmûn ve letâife temâyülünü , hiciv ve hezeldeki şöhetini de öğmektedir.

SANATI : Osmanzâde Tâib sert huyludur. Haklı olarak kızdığı ve dolayısı ile çekemediği kişilere karşı çetin davranmıştır. Fakat dostlarına karşı ise o kadar iyidir. Onun bu iki yönünü çok iyi ve sanatlı olarak belirten yakın dostu şair ve tarihçi Çelebizâde Âsım'ın cümlelerini şimdiki dile şöyle çevirebiliriz. 'Şakadan ve ciddi davranışları iki taneli badem gibi , sözde ve işte memnun kaldığı devrin adamlarını övmekte ve beğenmediği kimseleri şiiir ve nesirle kötölemekte başarılı , kısacası , bukalemun gibi renk değıştiren kalemi , düşmanlarına zehir saçan yılan ve dostlarına tatlı dilli papağan gibi idi.'

Osmanzâde'nin hicivciliğı yanında mizaha kaçan diğeri yönü , ona nükte-perdâz , hoş-sohbet , hazır-cevap gibi niteliklerinin verilmesine sebep olmuştur.

Tâib , olumsuz yönleri ve dolayısıyla hücumlar karşısında 'Râhatü'l-insan fi hıfzı'l-lisan' kuralını benimsiyerek susmuştur. Durumunu Nâbi şu beytiyle anlatır: *le dilceas - dip not*

Halkdan gönlümün ol mertebedür vahşeti kim¹

Aksüm âdem diyu mir'âte nigâh eyleyemem

Halkın diline düşmek iyi değıldir:

Hiç dilden dile düşürmezler

Dehen-i halka düşmesin kimse

Kendisine yapılan hücumları duymasın diye olacak , Allah ona ağır işitme illetini vermiştir:

Güft ü gudan ol kadar çekdim sitem²

Ârız oldu âkıbet renc-i samem

diyerek şöyle teselli bulur:

Var iken yanşakların bu kesreti

Sağır olmaktadır sühanver âdeti

Bu ara Tâib'in geçinemediğı kişiler hakkında söylediğı beyitlerden bazılarını sıralayalım.

¹ Ali Fuat Bilkan , Nâbî Akçağ Yay. , Ank. , 1998 , s.227

² Mustafa Yatman, Osmânzâde Tâib Divanından Seçmeler, KTB Yay., Ank. , 1989 , s. 3-4

Zamanı şairlerinden Yekçeşm Dürri'nin körlüğüne şöyle dokunur:

Hurde-bîn olmada Dürri'ye göz açtırmam ben

Kuhl-i hâk-i kademin çeşmin iderse bînâ

Fâik'in topallığını şöyle açığa vurur:

Fâik'i aksadırım Nâtık'a nutk ittirmem

Düz basarsa ayağın lutfun iderse gûyâ

Nâbi'ye de şöyle çatar:

Haleb andaysa nola bundadır endâze-i kilik

Tutalım itmemişiz Nâbi'ye arz-ı kâlâ

Osman zâde Tâib mağrur ve hırslıdır. Onun bu huyunu şu hareketi çok iyi gösterir. 1112 (1701)'deki düğüne bir tarih kasidesi yazan şair , câize yerine hediyesi olan kesmenin padişah tarafından kabulünü istemiştir.

Reis-i şâiran olunca , artık bütün edipler onun emrine girmiştir:

Benim şimden gerû mahkûm-ı fermân-ı mutâımdır

Gerek erbâb-ı tadrîsî gerek küttâb-ı dîvânî

Bu ünvan , daha evvel çağdaş tezkireciler ve edipler tarafından 'Sultânü's-Şuarâ' diye Bâki'ye verilmişti.

Bu devr içinde benüm pâdişâh-ı mülk-i suhan¹

Bana sunuldu kasîde bana virildi gazel

diyen bu büyük şâir , ne kadar övünse haklıdır.

Bunu pek iyi bilen Tâib , resmen böyle bir pâyeyi aldığı zaman hemen Bâki'yi hatırlayacaktır:

Tanîn endâz-ı gûş-i çarh iken âvâze-i Bâkî

Çıkarılmışken sipinre medh ile Sultan Süleymân'ı

Ne oldu böyle bir hatt-ı hümâyûn ile nâm-âver

Ne buldu sâye-i devletde böyle şöhret ü şânı

Aslında , Tâib , şair Bâki'yi sevmiş ve herkes gibi onun büyüklüğünü kabul etmiştir. Bir şiirinde şöyle der:

Münâsibdir eger tazmîn idersem şi'r-i Bâkî'den

Bu kasr-ı bî-bedel vasfında inşâd eylemiş gûyâ

¹ Sabahattin Küçük , Bâkî Dîvânı , TDK. Yay., Ank. , 1994 , s.450

Tâib'in bu kasidesi , zamanı şairlerinden bahsetmesi bakımından mühimdir. Bununla birlikte , kasidede bilerek yapılan eksiklik sataşmalar ve bunlara dolaylı ve doğrudan doğruya verilen cevaplar üzerinde durmak istiyoruz:

Tâib kasidede Nedim'den bahsetmemiş ve Seyyid Vehbi'yi kendisine vekil yaparak kapalı şekilde geçiştirivermiştir:

Vekilimdir benim Vehbi-yi mu'ciz-dem beyân itsün
Sunûf-ı tâze gûyânı gürûh-ı yâve-destânı

Suda îras ider nakli sayılmaz mahlâs erbâbı
Kimi şehri kimi Mâzenderânî kimi dihkâni

Zeki ve ince duygulu şair Nedim , şu mısralarıyla buna karşılık vermiştir:

Ma'lûmdur benim suhanım mahlâs istemez¹
Fark eyler anı şehrimizin nüktedânları

Ve haklı olarak şöyle övünür:

Zâhirde gerçi cümleden ednâyız
Erbâb-ı nazar yanında lîk a'layız

Saymazsa hisâba nola ahbâb bizi
Biz cümle-i şâiranda müstesnâyız

Tâib ileri giderek , kendisinin yeme içme meclislerinde şarap yerine neşe döktüğünü , Nedim'in ise ortalıkta kaz biçimindeki şarap sürâhisi gibi dolaştığını söyler:

Tâibâ bezm içre geh sen neşve-rîz-i câm iken
Geh Mulakkab-zâde dolaştı bat-ı sahbâ gibi

Nedim , buna da , kendisinin etrafa keder veren kaz biçimindeki şarap sürâhisi olmadığını , aksine , mecliste dolaşmaya başlayınca cennetteki tavus kuşu gibi ortalığa neşe saçtığını belirterek cevap verir:

Sen bat-ı sahbâ değil tâvûs-u kudsîsin Nedim²
Kim zuhûr-ı hâletin meclisde cevlânındadır

Tâib kadar Nedim'i de takdir eden ve koruyan Sadrazam Damat İbrahim Paşa'nın uyarısıyla olacak Seyyid Vehbi , daha vekaletnamesinin başında:

Müvellâ eyledim ben de Nedim'i nükte-perdâzı³

¹ Halil Nihat , Nedim Dîvânı , İkdâm Matbaası , İst. , 1340 , s. 182

² a.g.e. , s.139

³ Mustafa Yatman , Osmanzâde Tâib Dîvânından Seçmeler , KTB Yay. , Ank. , 1989 , s. 6

Eğer bozmasza mevc-i istilâha sakk-ı irfânı
diyerek Tâib'in hatasını düzeltmiştir.

Tâib , bu kasidesinde zamanı şairlerinden Sa'di'ye de dokunmuştur. Sa'di de Tâib'e aynı vezin ve kafiyeyle yazdığı bir kasidesiyle cevap vermiştir. Bu kasidenin bazı beyitleri şöyledir:

Be-hamdu'llah ki oldum mazhar-ı tevfik-i Rabbânî
Yine medh itmeğe be'd itdim ol Sultân-ı zî-şânı

Olursa çok değil şi'r-âşinâ her tıfl-ı ebced-hvân¹
Katî çokdan felek göstermemiştir böyle devrânı

Velâkin bî-mürüvvetlik idüp bâzı suhan-fehmân
Dimişler Sa'di dahi görmedi bilmez Gülistân'ı

Bilür ammâ murâdı imtihân olmak gerek belki
Nice bilmez o kim Mâzenderânî ola yâ Vânî

Değil Dürrî gibi İran'ı Hindistân'a dek nâmım
Tutardı âlemi reşk eyler idi rûh-ı Hâkânî

Nedîm'i şehriyâr-ı nazm u nesrim tâib-i hezlim
Dayanmaz râşid-i endişeme ma'nâ-yı pinhânî

Reşid-i tab'ıma bu rüşd ü isti'dâd-ı Vehbîdir
N'ola sahn-ı hünerde esb-i tab'ım alsa meydânı

Eğer memdûh ise Türkî lisanda nazm-perverlik
Selîs ü vâzıh ister dinleyen fehm eyleye ânı

Nice Türkî dinür ol şi're kim her lâfzının halli
Lügatlar bakmağa muhtâc ide meclisde yârânı

Tâib , memleketimize sığınan İsveç Kralı'nın yanında bulunan ve ona kaside yazan zamanı şairlerinden Sakıb hakkında Sakıbiyye başlıklı bir hicviye yazmıştır.

Osman zâde Tâib , büyüklerini iyiliklerinde ve başarılarında övmüş , başarısızlıklarında teselli etmiş , hastalıklarında onlara şifa dilemiştir.

Şairlerin görevi , devrini ve büyüklerini aydınlatmak , onları tanıtmaktır. Kendisi gibi bütün milyonlarca şairin , onların şöhretini güneşi kışkandıracak kadar anlatmasını ister:

Olsun benim gibi nice yüzbin çerâğ kim

Reşk-i ziyâ-yı mihr ola mişkât-ı şöhreti

Çünkü onların başarı ve yaptıkları savaşlar anlatmakla bitmez:

Çekilse silk-i nazma hakk-ı ta'bir üzre evsâfi

Olur mânend-i Şehnâme cihadı başka bir dîvân

Yaptıkları cömertliklere paha biçilemez:

Bir gülşene sehâb-ı kefin olsa reşha-pâş

Her açılan şükûfe ya zerrîn ya sîm olur

Halk onların hastalıklarında şifalar dilemiştir:

Sıhhat-ı zât'ı hümâyûna iderlerdi duâ

Zikr ü tesbîh ü tîlavet ile nevbet nevbet

Şairimiz , kaside ve tarih manzumelerinde , devrinin güven sağlanması ve imar hareketlerine girişilmesi gibi çalışmalarını da dile getirmiştir:

Oldu yümn-i himmeti nîrû-yı bazû-ı cihâd

İtdi adl ü ra'feti âşûbdan dehri emîn

Sitanbul halkını yek-ser binâya eyledi teşvîk

O mi'mâr-ı mebânî-i himem destûr-ı vâlâdâd

Böylelikle , mahalli hayatı işleyen Tâib , her çıkışında İstanbul'un bir semtini kül yığını haline koyan Kumkapı yangını üzerine padişaha sunduğu manzum bir dilekçede:

Yanarak yoksa revâ mı diyeler târîhin

Yakdı İstanbulu vâlîlerinin ihmâli

diye içi yanarak haykırabilmiştir.

Yine İstanbul'da meydana gelen pahalılık ve kıtlık üzerine fukara halk adına İstanbul Kaymakamı'na manzum dilekçe yazarak , yoksulların ve ortamın durumunu gözler önüne sermekten çekinmemiş ve:

Ahz idüp kanda muhtekir var ise

¹ Mustafa Yatman , Osmanzâde Tâib Dîvânından Seçmeler, KTB Yay. , Ank., 1989 , s.6

Eyle resm-i vezâreti icrâ

diyerek önerilerde bulunmuştur.

Tâib , buna bağlı olarak , halk deyim ve kelimelerine manzumelerinde yer vermiştir.
'Dilde tûğ bitme' bir kasidesinde şöyle geçer:

Neylesün ağzında mû bitdi figân u nâleden
Yoksa vasfın böyle mi eylerdi kilik-i anberîn

'Su gibi ezberleme' , 'bir içim su' deyimlerini yazdığı çeşme tarihlerinde kullanmıştır:

Duâsın su gibi ezberleyüp bu beyt ile herkez
Disünler Tâibâ târîhini gördükçe atşânı

Sebili hod bakılsa bir içim sudur letâfetde
Safâda selsebil-i bâğ-ı cennet dinse erzânî

Osman zâde Tâib , şair olarak bir hayli kaside , tarih , gazel , kıt'a ve benzeri divan nazım şekilleriyle şiir yazmıştır. Kasidelerinde doğrudan doğruya maksada girerek övgü bölümüne önem vermiştir. Fakat yine de ahenkli ve renkli söyleyişi vardır , diyebiliriz. Gazellerinde Nedim dışında , çağdaşları gibi bilinen duygu ve düşünceleri aynı söyleyişle dile getirmiştir. Onlara nazireler yazdığı gibi , aynı redifleri tekrarlamıştır. Bununla birlikte manzumelerinde bazı güzel beyitlere rastlayabilmekteyiz ki , bunları zamanı tezkirecileri ve şiir mecmuaları sayfalarına almışlardır.

O , sevgilinin parlak güzel yüzüne bakınca , kendi muradına ermiş yüzünü görürverir hemen:

Evvel bakışda çehre-i kâm oldu cilveger
Âyîne dinse ârızına vechi vardır

Her zaman onun bağrını yakan , âh rüzgârının zehiridir. Vücut ağacını büken de günâhının meyveleridir. Bundan dolayı içi sızlar , vicdan azabı çeker:

Beni dilsûz iden her dem semûm-ı bâd-ı âhımdır
İden ham-geşde nahl-i kaddimi bâr-ı günâhımdır

Bahçıvana seslenerek , çok gururlanmamasını , bülbülü aşırı övmemesini , âlem denilen gülbahçesinde öyle kuşların binlercesini gördüğünü , söyler:

Çok uçuurma bildiğim kuşdur benim ey bâğbân
Bülbülün gülzâr-ı âlemde hezârın görmüşüz

Elinde kadehi tutacak kuvveti kalmayınca , içki sunucusundan yardım bekler:

Yok elimde ayağ tutacak tâb

Sâkîya sen içür şarâb bana
İyilik ve yardım sever insaniyetli kişileri şöyle hatırlar:

Bezl-i dinar u nukûd u sadakât ile kibar
Fukara zümresini eylediler zî-servet

Zamandaki yabancı hayranlığına da dokunur: Altının en değerlisi , üzerinde oyun kâğıtlarındaki oğlan kabartması bulunan Felemenk altınıdır:

Kâfir-pesend rağbeti vardır zemânede
Altının en güzîdesi şimdi bacaklıdır

Osmanzâde Tâib , hiciv ve mizahta başarılı olmuştur. Nükteleri ince , fakat dokunaklıdır. Hicviyeleri de biraz ağırdır. Hemen bir olay karşısında söyleyiverdiği birer ikişer beyitlik hezleri , kişileri teşhir eder.

Tarihimizde Edirne Vakası diye geçen ayaklanma üzerine ‘kaside-i hezl-âmiz’ ve ‘hicviye’ başlıklı iki uzun manzume yazmıştır. Birincisinde olaya karışan aydın kişiler , ikincisinde ise , olayın akışı ve halk kesimi üzerinde daha çok durulmuştur. Bunların bazı beyitleri açıktır. Aslında , divan şiirinde bu tür söyleyiş , bir çeşit moda haline gelmiş gibidir.

Dinî , ahlâkî , tarihî ve biyografik kitaplarını , kendisi yazmak , çevirmek ve özetlemek , alıntılar yapmak suretiyle oluşturmuştur. Bunlarda halkın anlayacağı sade dil kullanmıştır. Tâib , şöhretini böyle eserlerine de borçludur.

Zamanın şiir mecmualarında Tâib’in gazellerine az rastlanmaktadır. Bunlar , devri şairleri tarafından tanzir edilmemiştir. Buna karşılık , kaside , tarih , kıt’a ve hezl , hicviye , nükte gibi şekil ve türlerde manzumeleri çoktur. Risalelerinin yazma nüshaları olduğu gibi bazıları zeyilleri ile birlikte basılmıştır. Bu durum , şairimizin hangi yönde başarılı olduğunu pek iyi göstermektedir. Kısacası , mahalli hayatı işleyen , risaleleri ve sözüyle ün yapan ve yaratılışı da buna uygun şairimizden , şiiriyet itibariyle çok yüksek özellikte manzumeler bekleyemeyiz.

c) ESERLERİ : Reis-i şâirân gibi , tantanalı ünvanına ve bâzı tezkireciler ile tarihçilerin mübâlagalı övgülerine rağmen , Osmanzâde Tâib , ne nazımda , ne nesir de birinci sınıf bir şahsiyettir.¹ Fakat velûdiyyette , hususiyile başkalarının eserlerini tercüme veya hülâsa sûretiyle yeniden kaleme almakta , Osmanlı müellifleri arasında başta gelen şahsiyetlerden biri olarak mütâlaa olunabilir. Tâib’in eserlerini , mevzû bakımından dinî , edebî , ahlâkî ve tarihî olarak ayırmak kabildir. Eserleri şunlardır :

1. Ahmedü'l-âsâr fi tercemeti Meşâriki'l-envâr : meşhûr bir hadîs mecmuası olan Meşâriki'l-envâr'ın tercümesi olup , Ahmed III.'in emri üzerine hazırlanmış ve muharrem 1122 (mart 1710)'de tamamlanmıştır. Buradan anlaşıldığına göre , Tâib , eseri arapça aslından tercüme etmekten fazla , türkçe tercümelerini süslemek ve bâzı tâbirlerde değişiklikler yapmak , üslûpta devrine göre , nisbî bir sâdelik gözetmek ve benzeri başka kitaplardan da yer-yer faydalanmak sûretiyle vücûda getirmiştir.
2. Sihhat-âbâd. Hadîs-i Erbaîn Şerhi olup , İstanbul kütüphânelerinde bir çok nüshasına tesâdüf edilmektedir. Ahmed III.'in bir ara hastalanması dolayısı ile , pâdişah sihhatine kavuşunca , sahîh hadîs kitaplarından seçerek , münşiyâne tekellüflerden âzâde , sâde tâbirler ile vücûda getirilmiş bir risâledir.Yz.th.1120 (1708)'dir. Hadîsler ilk önce nesîr hâlinde tercüme ve izah edilmiş , sonra da birer kıt'a ile nazma çekilmişlerdir.
3. Divân , Tezkireciler ve tercüme-i hâl kitapları toplayıcıları Osman-zâde'nin mürettep ve mükemmel divânının bulunduğu işâret etmişler ise de , bugüne kadar Türkiye kütüphânelerinde olduğu gibi , Avrupa kitaplıklarında da nüshasını gören olmamıştır. Buna mukabil bir çok şiir mecmuasında , Osmanzâde Tâib'in kasîde , gazel ve kıt'alarına rastlanmaktadır. Osmanzâde , başta sultan Ahmed III. ve sadrâzam Dâmât İbrahim Paşa olmak üzere , devrinin bir çok büyüklerine kasîde sunmuştur. Bir çok vesîleyi fırsat bilerek , medhiye mâhiyetinde tarihler söylemiştir. Bir mikdar gazel ve bir kaç hicviye tanzim eylemiştir. Ancak bunların hiç biri onun büyük bir şâir olabileceğine delâlet edecek bir şiir havası ve san'at vasfını taşımamaktadır. Şiirlerinin toplu olduğu mecmuaların en mühimi için Üniversite kütüp. , nr. TY 3904 , 56b-90a.
4. Münşeât , 50'ye yakın yazı sûretini ihtivâ eder. Büyük bir kısmının muhâtabı belli olmayan bu mektuplar ve muharrerât içinde hitap eylediği şahsiyetler tasrih edilmiş olanları şöylece sıralamak mümkündür : Sadrâzam İbrahim Paşa , Kudüs vâlisi Osman Paşa , Reis Efendi , vezîr kethudâsı , Cidde vâlisi Osman Paşa , Râşid Efendi , Haleb nakibi , Haleb müftüsü , Gûrânî-zâde v.b. Üslûp ve ifâde bakımından bu yazılar oldukça san'atkârane ve sağlam nesir örnekleri arasına girebilir. Arzuların çoğunda bir şey bekleyen , arzularının gerçekleşmesi için dalkavukluk ve istirhâmı mübah sayan bir edâ müşâhede edilmektedir. Yazarının

¹ İ.A. , MEB. Yay. , C.10 , İst. , 1965 , s. 455-456

haris ve hassas şahsiyetini gösteren vesîkalar olmak itibârı ile de , bu münşaât dikkate değer. İstanbul'da münşaâtın başka nüshalarına da tesâdüf edilir.

5. Kitâb ü'l-Ahlâk-ı Ahmedi : Hüseyin Vâ'iz Kâşifi (ölm. 1505)'nin Ahlâk-i Muhsini'sinden çevrilmiş olan eser matbûdur İtnaptan sakınmak için bâzı yerler tercümede çıkarılmış ve eser daha derli toplu bir hâle getirilmek istenmiştir. Ancak bölümler ve diğer bâzı husûslarda aslına uyulmuştur. Tâib bu iktibasını , evinde uzletnişin olmağı tercih eylediğı bir zamanda , üzüntüler arasında meydana getirmiştir. Kendisi elemli ve bedbin günlerini ahlâk konuları ile uğraşmak sûreti ile geçirmekte her hâlde rûhî bir nevî ferahlık hissetmiş olmalıdır. Mukaddimenin sonuna eklenmiş olan 12 beytlik medhiyede , Ahlâk-ı Nâsırı ve Ahlâk-ı Celâli'ye temâs edilmekte ve Kâşifi'nin bu alandaki eserinin başta geldiğı açıklanmaktadır. Kendisi de bunu ' îcâz ve ihtisarla tercüme eylediğini' kaydeder.
6. Hulâsat ü'l-Ahlâk : Bu risâle , Kınalı-zâde Alî Çelebî (ölm.1603)'nin meşhûr Ahlâk-i 'Alâ'i'sinin bir nevî hulâsası mâhiyetindedir. Mensûrdur ve oldukça muntazam bir inşâ üslûbunun mahsûlüdür. Yer yer manzûm parçalara da tesâdüf edilir. Eser mûtad üç bölüme ayrılmıştır. İstanbul'un muhtelif kütüphânelerinde nüshaları mevcuttur.
7. Mehâsinü'l-Edeb Telhîsi : tanınmış arap nâsırı Câhiz (766 ?-869)'in Minhâcü'l-sülûk ile'l-edebi's- sohbetü'l-mülûk'ünden tarihçi Mustafa Âlî (1541-1600)'nin bâzı faydalı ilâveler ile ve Mehâsinü'l-Edeb adı ile yaptığı çevirmenin bir kısım değışiklikler ve daha sâde tâbirler ile , bir nevî hulâsasıdır. 15 fasıldan ibâret bulunan bu eser , sadrâzam İbrahim Paşa'ya takdim edilmiştir. 'Telhîs' kelimesinin 'ebced' hesabı ile delâlet ettiği 1130 hicret yılında , Haleb mevleviyetinden azlini müteâkip , Tâib bunu Fenerbahçe'deki meşhûr köşkünde hazırlamıştır. Bir kaç yazması bilinmektedir.
8. Telhisü'n-Nesâyi , Mesnevi şârihi Abdullah Efendi'nin Nasihatü'l-mülûk terğiben li-hüsni's-sülûk adı ile Sultan Mehmed IV.'e takdim ettiği eserin yeniden kaleme alınmış olmasından meydana gelmiştir. Aslı gibi , dünyâ işleri ve âhîret ahvâlinde bahseder. İki bâb üzerine mürettebdir. Her bâb 9 faslı ihtivâ eder. Eser Sultan Ahmed III'e ahz ve ihdâ olunmuştur. Diğer mensûr eserlerinde olduğu gibi , bunda da Tâib , münâsebet düşürdükçe , manzûm parçaları da ara yere serpiştirmiştir. Yazılış tarihi 1131 (1719)'dir. Muhtelif yazma nüshaları vardır.
9. Şimârü'l-Êsmâr , Kınalızâde Alî Çelebî 'nin Hümâyunnâme'sinin muhtasarı mâhiyetindedir. Mukaddimedede Osmanzâde , mevzûa ve onun türlü dillerdeki

şekillerine temâs eylemekte , husûsiyle Hüseyin Baykara (1469-1566)'nın ümerâsından Emîr Süheylî 'nin isteği üzerine vücûda getirilen Envâr-ı Süheylî'ye işâret eylemektedir. Bunun Kanûnî Süleyman (1520-1566) çağında yapılan Kınalızâde tercümesi üzerinde durulup , bâzı açıklamalara geçildikten sonra kendi hulâsası tanıtılmaktadır. Bu muhtasar da Sultan Ahmed III.'e takdim edilmiştir. Basılmış olduğu (İstanbul 1251) gibi , muhtelif yazmaları mevcuttur.

10. Hadîkatü'l-Mülûk : İlk Osmanlı hükümdarı Sultan Osman (1299-1326)'dan Sultan Mustafa II.'ya kadar (1695-1703) dört asırlık bir zaman zarfında gelen yirmi iki pâdişahın doğum , cülûs , ve ölüm tarihleri ile gazâ ve fetihlerinin hulâsasından , bir de yaptıkları hayrât ve hasenâttan bahseden bir eserdir. Sadrâzam Dâmâd İbrahim Paşa'ya takdim edilmiştir. Hâşim'in Nuhbetü'l-mülûk'ü ile bir arada basılan (İstanbul 1299) Tuhfetü'l-mülûk'ün müteaddit yazma nüshaları bulunmaktadır.
11. Hadîkatü'l-Vüzerâ : İlk Osmanlı vezîri Alâeddin Paşa'dan Râmî Mehmed Paşa (ölm.1706)'ya kadar geçen 108 sadrâzâmın hâl tercümelerini muhtevîdir. Müellif bunu sadrâzam İbrahim Paşa'nın emri ile vücûda getirdiğini mukaddimede belirtmektedir. Kendi nev'i arasında türkçede önde gelen bir kitaptır. Buna muhtelif zeyiller yazılmıştır. İlk dört zeyli ile bir arada basılmıştır. (İstanbul 1271).

I.BÖLÜM

SİMÂRÜ'L-ESMÂR

Simârü'l-Esmâr Ali Vasi yahut Ali Çelebi denilen Ali b. Salih veya Kınalızâde Ali Çelebi'nin Humâyûn-nâme muhtasarı (özeti) mahiyetindedir.

Kınalızâde aslını meşhur 'Kelile ve Dimne'den tercüme edilen ve 'Envâr-ı Süheylî' denilen kitaptan alarak Humâyûn-nâme'yi meydana getirmiştir.

Kelile ve Dimne , hükümdarlara mahsûs ahlâkî bir Hint masal mecmuasının ('hükümdarlar aynası') adı olup, iki baş kahramanın , yani iki çakalın Sanskritçe'den Pehlevî'ye ve bu dilden Arapça'ya tercüme edilmiş hıristiyan edebiyatında olduğu gibi , islâmi edebiyatta da büyük bir rağbet görmüştür.

Asıl Hindçe eser , vişnu mezhebinden adını bilmediğimiz bir brahman tarafından , muhtemelen miladi 300 yılına doğru Hertel'e göre Keşmir'de kaleme alınmıştır. Eser , bir giriş ile her biri tantra , yani 'insanın zekâsını kullanacağı hâl' adını taşıyan beş kitaptan ibârettir. Kitabın gayesi mükemmel bir Sanskritçe ile yazılmış hayvan masalları ile hükümdarlara hikmet öğretmektir. Esas eserin ikinci bir şekli pañçatantra adını taşır. Hindistan'da bir halk kitabı haline gelmiş ve sayısız değişik şekilleri meydana getirilmiştir. Önce Pehlevî'ye sonra Farsça , Süryanice , Arapça , Türkçe ve dünyanın birçok dillerine tercüme edilmiştir.

Arapça'ya Abdullah İbn-i Mukaffa tarafından tercüme edilmiş ve sonraki bütün tercüme bu tercüme esas tutularak çeviriler yapılmıştır. Ali Vasi yahut Ali Çelebi denilen Ali b. Salih Envâr-ı Süheylî'yi sec'li bir nesir ile, Türkçe'ye tercüme etti ve Humâyûn-nâme adını verdiği eserini sultan Süleyman I.'e ithaf etti ; Bulak'ta ve İstanbul'da bir çok defalar tab'edildi.

Humâyûn-nâme tumturaklılık bakımından , Farsça'daki örneğini geçmiştir ve bu hal müfti Yahya Efendi ve Kahire'de kadı olarak ölmüş olan Osmanzâde'yi ondan seçmeler yapmağa sevk etmiştir.¹

Osmanzâde mevzua ve onun türlü dillerdeki şekillerine temas eylemekte , husûsiyle Hüseyin Baykara'nın ümerâsından Emîr Süheylî'nin isteği üzerine meydana getirilen Envâr-ı Süheylî'ye işâret eylemektedir. Bunun Kanûnî Süleyman çağında yapılan Kınalızâde tercümesi üzerinde durulup , bazı açıklamalara geçildikten sonra kendi hulâsası tanıtılmaktadır. Bu muhtasarda Sultan Ahmed III.'e takdim edilmiştir. Basılmış olduğu (İstanbul 1251) gibi , muhtelif yazmaları mevcuttur.

Simarü'l-esmâr giriş kısmı bir mukaddeme ile başlar. Eserin aslının nereden geldiği tarihi gelişimi ve padişah Sultan Ahmed III.'e methiye ve bir şiirle devam eder. Asıl kısma giriş ondört vasiyyetle nasihatlar verilir. Bu nasihatlar ondört bab halinde daha geniş bir şekilde nasihatlar ve her babda birer hikaye ile mevzular daha geniş bir şekilde anlatılır. Bu bablardan sonra 'Pend' adı altında yine nasihatlar ve hikayelerle devam edilir. Toplam 53 hikayeden oluşur. Hikayelerin büyük çoğunluğu hayvanlar aleminden ve hayvanlar arasındaki olaylardan ve bu olay ve hareketlerin günümüzde dahi geçerli olduğunu insan yaşayışında görebiliriz. Vakı'ılardan ders alınması gerektiğini ceza ve mükâfatı öğütler. Bazı hikâyeler de kaynaklara göre Abdullah ibni Mukaffa tarafından eklenmiştir. Meselâ 'zâhid ile misâfir' hikâyesi gibi.²

Hikâyelerden sonra eser Hatime ile sona erdirilir. Hatime ise yine Hükema ve Ulemaların nasihatlerinden oluşur. Sonuç olarak Simarü'l-Esmâr bugün dahi geçerli olan devrimiz idarecilerine ve insanlara faydalı bilgiler aktaracak hikmetlere sahip bir eserdir.

1. İ.A. MEB Yay. , C.7 İst. 1965 , s. 553-554-555-556-557

2. İ.A. MEB Yay. , C.10 İst. 1965 , s. 455-456

(553-557)

A) ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

1. Şekil Yapısı

a) Seci^ƒ ve Kafiye

Seci^ƒ düzyazıda cümle ve cümleciklerin sonunu , kulakta aynı sesi bırakan kelimelerle kafiyeleştirip süsleme sanatıdır ; Nesir içinde kafiye secî yapmaya tesci' , böyle yazılmış eserlere de müsecca denir. ¹

Eserde seci^ƒ ler geniş şekilde görülür.

Fe- merhaba bi'l-vifâk ƒala ahseni'l – ittîfâk (39b)

Tâ ƒâkil tenaşşuh için müţâlaƒasına bahâne ve gâfil tenezzüh için dâstân ve efsâne kıta. (1b)

aşsen-i kelimât ve evcez-i ƒibârât (1b)

ğaraz-ı kitâb ve hûlâsa-i mâ-fi'l-bab (2a)

Cevheriyân-ı bâzâr-ı âcâyib-i hikâyât ve Şayrefiyân-ı daru'l-iyâr-ı ğarâyib-i rivâyât şöyle nakl iderler (2b)

Şir eyitdi: Sebeb-i hayrete bu yetmez mi ? Ve mücib-i dehşet ü dehşet olmağa kifâyet itmez mi ? (5b)

b) Hikayeler

Eski Türk edebiyatındaki nesir türlerinin belli başlıları münşeat , tezkire , hamse , dini eserler , siyaset – nameler , hikayeler adını taşıyan çeşitli konulardaki eserlerdir.² Söz konusu eserimiz mensur eserlerden ahlâki eser türüne girer.

Ümmet çağında ahlâkın kaynağı dindir. Din 'hayr' ve 'şer'in Allah'dan olduğunu bildirir. İrade-i cüz'iyeye sahibi olan insan , bu iradesiyle hayrı işleyecek , şerden kaçınacaktır. Hayrın amacı 'hayr-ı a'la'dır. İnsan kendine ve başkalarına karşı yükümlü olduğu görevleri tanıyıp yerine getirmek , güzel huylar edinip iyilik etmekle buna erişebilir. Bunun içindir ki , ahlâki eserler dinî kaynaklardan esin almıştır.³ Osmanzâde de bu eserin şer'i kitaplardan sonra en ahsen kitap olduğunu ve ilham-ı ilahi olduğunu belirtir. Nasihatlar , atasözleri , ders verecek hikayeleri bolca işlemiştir.

¹ İskender Pala , ADŞS , Akçağ Yay.(3.bs.) Ank. 1995 , s. 469

² F.K. Timurtaş , Tarih İçinde Türk Edebiyatı , Boğaziçi Yay. İst. 1993 s.23

³ Agâh Sırrı Levend , TET , TTK yay. Ank. 1988 , s. 121 ,122

Pend

Her kimse hayr-hahlaruñ sözine uymıya ve naşihleruñ kelâmını kulağına koymıya bir belâya gıriftâr ola ki her kez necât bulmıya. (37a)

Mısra^c

Ser virmek olur sırrı ^{hergür} ayân eylemek olmaz (38b)

Eski Türk edebiyatı çerçevesi içinde kaleme alınmış hikâyeler önce ikiye ayrılabilir:

1 . Konuları kutsal kitaplardan ya da Arap ve Fars edebiyatlarından alınmış anonim hikâyeler. Mensur olanlardan Süleyman-name , Kelile ve Dimne gibi.

2 . Konuları kutsal hayatımızdan alınmış yerli hikâyeler. Bunlar daha çok küçük hikâyelerdir.

Bu kitap ise bir Kelile ve Dimne tercümesi sayıldığından hikâyelerden meydana gelmiş mensur hikâyelerdir. Kitaptaki hikâyelerde merak ve heyecan vardır. Başlıca kahramanları pâdişâhlar , vezirler , onların oğulları ve kızlarıdır. Oğlu olmadığı için tasalanan , sonra dua berekâtıyla bir oğula kavuşan pâdişâh , rakipler , entrikalar , tehlikeler bitmez tükenmez serüvenler , dadının ya da hileci kocakarının oynadığı rol , ölüm , felaket , hicrân , çok kez konuşma , sonucun tatlıya bağlanması , mutluluk Tasvirler eserin en önemli bölümleridir. Ayrıntılar esastan daha çok yer tutmaktadır.¹

Hikâyet

Berehmen eyitdi: Rivâyet iderler ki bir zâhid müddet-i medîd tecriden şofıra tenâkuh ü tenâsül ve fermân-ı ciñân meñâ^cına imtişâl idüp te^cehhül eyledi. Ba^cde itmâmü'l-müddet Cenâb-ı Hâk bir ferzend-i dil-bend ihsân eyledi. Zâhid-i nâ-mûrad bir mertebe mesrûr ve dilşâd oldu ki (14b)

Ol hikâyet :

Berehmen eyitdi: Rivâyet iderler ki memleket-i Yemen'de İbn-i Medyen dirler bir pâdişâh var idi. (16b)

Ol hikâyet :

Berehmen eyitdi: Emsâlde gelmişdür ki vilâyet-i Haleb'de bir bîşede bir şîr-i cefâ-bîşe tavañtun itmiş idi. Dâ^cima sefk ü zûlm ü cefâ ile meşgûl idi. Dilâzâr ü sitemkâr ve gaddâr ü bed-guvâr idi. (19b)

¹ Agâh Sırrı Levend , TET , TTK yay. Ank. 1988 , s. 122 ,123 , 124

MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

1. KONUSU:

Simarü'l-esmâr , Kınalızâde Ali Çelebi'nin Hümâyûn-nâmesi'nin muhtasarı mahiyetindedir.¹ Hümâyûn-nâme ise meşhur 'Kelile ve Dimne' adlı kitabın geniş bir şekilde tercümesidir. Hümâyunnâme çok ağır bir dille yazıldığı için tenkit edilmiş ve Osmanzâde Tâib tarafından kısaltılarak özet halinde yazılmıştır. Şair eseri aslına bağlı kalarak manzumeler , atasözü , deyim , ayet ve hadislerle genişletmiştir.

Söz konusu eserin asıl müellifi Beydeba nâmında bir Berehmen olup , Hindistan'dan başka bir çok ülkeleri elinde ve hükmü altında bulduran Dâbşelem nâmında bir pâdişah için telif eylemiştir. Bu pâdişah, bu kitabı halktan ve kendi husûsî mâiyyetinden bile gizleyerek kendisine tahsis etmiştir. Her sahife ve satırını süsleyen hikmetlerden faydalanmayı âdet edindiğinden kendisinden sonra pâdişahlık tahtına oturacak çocukları ve ahfâdı dahi bu esas üzere hareket edelermiş. Nice asırlar mezkûr kitâb bu minvâl ve âdet üzre , yalnız Hindistan pâdişahlarının mütalâa ve istifadelerine mahsus kaldığı halde , İran hükümdarlarından Nûşirevân-ı Âdil , Hind pâdişahlarının hazinelerinde böyle bir kitabın bulunduğunu , ameli hikmet ve siyaset yönünden o kitabın halletmeyeceği hiçbir mesele olmayacağını haber aldığından , behemehâl hikmetlerle dolu olan bu kitabı ele geçirmek için , binbir çalışma ve gayret ve zorluklarla ele geçirip Pehlevi diline tercüme ettirmiştir. Kitâbın aslı Hindistan'da ne kadar kıymetli ise , tercümesi dahi İran'da o derecelerde kıymetli olup , İran hükümdarları da , bu kitâbı kendi teb'alarından gizlerlermiş. Nihâyet ikinci Abbasi Halifesi Ebû Cafer Mansur bu kitâbın senâsını işiterek birçok müşkilâtla ele geçirebildi ise de , tercüme edildiği Pehlevi dilini Araplar bilmediğinden ve anlamadıklarından o asrın âlimlerinden ve Arap diline vukûfu olan , aslen İranlı Abdullah bin Mukaffa'ya tercüme ettirdiler. Daha sonra Samani meliklerinden Ebu'l-Hasan emir Nasır bin Ahmed Farsi diline tercüme ettirdi. Bu tercüme nesirden nazma nakil edilmek sûretiyle daha ziyâde aslından uzaklaşmış olması dolayısıyla Gaznevi hükümdarlarından Ebû'l Muzaffer Behram Şah bin Sultan Mahmud Gaznevi yeni tarz üzerine tertib ettirdi ki bu da Arabî lûgatların en garipleriyle dolu olduğundan kitabı kapalı ve anlaşılmasız bir hale getirmiştir.

Bir kitâbı okumaktan maksadın onu anlayıp , mefhûmundan faydalanmak olduğunu nazarı dikkate alan Sultan Hüseyin Baykara ümerâsından Emir Süheylî , bu güzel kitâbın anlaşılır bir dille tekrar yazılmasını emretmiş ve hatta Hind diliyle yazılı

aslı nüshasından daha ziyade meşhur olarak (Envâr-ı Süheylî) diye nâm almıştır. Bundan sonra tekrar Kanûnî Sultan Süleyman devrinde Türkçe'ye çevrilmiştir.²

Şair eserin tarhi gelişmesi ile ilgili mukaddemeden sonra ondört vasiyyet ile kısa kısa nasihat ve kötülük yapanların cezalarının verilmesine dair bilgiler verir. Sonra bu ondört vesayayı ondört bab ile daha geniş bir şekilde açıklayarak anlatır. Bablardaki nasihat , ceza ve mükâfat kısımlarını hikâyât başlıklı bölümleri halinde açarak misaller verir , bunlardan ders alınmasını öğütler. Hikâyelerde hayvanlar alemini tanıtır ondaki hikmetleri incelikleri anlatır. Zamanın idrâk seviyesine göre hayvanların zâhiri görünüşleri ve aralarındaki münâsebetler , evvelce hükme bağlanmış ; hayâtî nizâm ve görüşlere göre ele alınmış ve bu nizam ve görüşler, onların hayatına aktarılmıştır. Siyâsî , ahlâkî ve içtimâî fikirlerin mükemmeliyet ve isabeti , hikayelerde seçilen hayvanların karakterleri çizilirken gösterilen itina göze çarpar. Hayvanların konuşurulması ve hareketleri sonucunda dersler çıkarılır nasihat verilir bunların sonucunda mükafat ve cezaları gösterilir. Tüm bunlar ayet , hadis , atasözü , deyim ve manzumelere dayandırılır.

Bablardan sonra eser bir hatime ile sona erdirilir. Hatime kısmında hükemaların nasihatları , öğütleri ve ikazları yer alır. Şair kitâbı tamamlama kısmıyla bitirir.

-
1. İ.A. MEB Yay., C.10 İst. 1965 s.456
 2. Selâhaddin Alpay , Kelile ve Dimne , Bedir Yay. Ank. 1990 , s. 13-14-15

Eserin Kelile ve Dimne ile Karşılaştırması:

1. **Kelile ve Dimne** : Sanskrit diliyle yazılmış politik-didaktik siyâset kitabıdır. Hükümdarlara mahsus ahlâki bir Hint masal mecmuasının (hükümdarlar aynası) adı olup , iki baş kahramanın , yani iki çakalın sanskritçe adından teşkil edilmiştir. ⁽¹⁾ Sanskritçe'den Pehleviceye ve bu dilden Arapçaya tercüme edilmiş Hıristiyan edebiyatında olduğu gibi , İslâmi edebiyatta da büyük bir rağbet görmüştür. Asıl Hintçe eser , Vişnu mezhebinden bir brahman tarafından Keşmir'de kaleme alınmıştır. Hintli filozof Beydaba tarafından III. yüzyılda yazılmıştır. Sanskritçe'deki adı Krata Dimnaka (Pañçatantra) olan bu düzyazı eser , bir giriş ile toplam 15 hikayeden oluşur. Bunlardan dokuzu konusu orman hayvanları arasında geçen fabllerdir. Diğerleri ise öğüt verme amacıyla eklenmiş hikemî hikayelerdir. Eserdeki her hikaye iç içe 33 küçük hikayeden oluşur. Öğüt verici verici fikirler bu hikayelerin içine serpiştirilmiştir. Devlet yönetimiyle yakından ilgili olan bu hikayeler kral Dabşelim'in filozof Brahman Beydaba'dan (Batı da Bidbay , Arapça Bidba ve Bidbah Süryancada Biddoğ veya Bidvog) bir konuda bilgi istemesiyle başlar. Beydaba soruya gerekli cevabı verdikten ve açıklama yaptıktan sonra fikirlerini kanıtlamak için masal niteliğinde bir hikaye anlatmaya başlar. Hertel'e göre eser bir giriş ile , herbiri tantra , yani 'insanın zekasını kullanacağı hal' adını taşıyan beş kitaptan ibarettir. Kitabın gayesi mükemmel bir sanskritçe ile yazılmış hayvan masalları ile hükümdarlara hikmet öğretmektir. Esas eserin ikinci bir şekli Pañçatantra adını taşır. Hindistan'da bir halk kitabı haline gelmiş ve sayısız değişik şekilleri meydana getirilmiştir. Murad I. Döneminde yaşayan Mehmed Küsteri , Şeceretü'l-Beşer adlı eserinde Kelile ve Dimne'nin Hindistan'da yaşamış Bakü'lü bir Türk olan Ketke b. Huret (d.81) tarafından kaleme alındığını söylüyorsa da bu rivayetin doğruluğunda şüpheler vardır. Başka bir rivayet eserin Vishnuşarman adlı bir bilgin tarafından bir kralın üç oğlu için yazılmış olduğudur.

Doğu medeniyetlerinin ölmez eserleri arasında yeralan Kelile ve Dimne (Tilki ve Çakal) , dünyanın bir çok diline tercüme edilecek kadar başarı kazanmıştır. Eserin aslında yapılacak tek çeviri Tibetçe'dir. Ancak eser VI. yüzyılda Nuşirevan'ın hakimi Burzuye (Berzeveyh) tarafından Pehlevi diline (eski Farsça) ; buradan da IX yy.'da İbn-i Mukaffa tarafından Arapça'ya çevrilmiş ve daha sonra ki bütün çeviriler (msl. Yunaca , Farsça , İbranice , Latince , İspanyolca , İtalyanca , Slavca , Türkçe , Almanca , İngilizce , Flemenkçe , Fransızca) bu eser esas alınarak yapılmıştır.İbn-i Mukaffa Pañçatantra'nın birinci kitabının sonuna , sırf kendi ilhamından doğmuş olan Dimne'nin muhakemesi hakkındaki bölümü sokmuştur ki bu bölüm bu kitabın ahlaka aykırı dersleri ile hırpalanmış olan adâlet duygusunu , aldaticının cezalandırılması sûretiyle tatmin etmektedir. 'Zâhid ile Misâfir'

bölümünü de , muhtemel olarak o ilave etmiştir. İbn-i Mukaffa'nın nakli , aslında münevver , bilgili kimselere mahsûs edebiyatın bir eseri idi ; fakat muhtevası çabucak onu bir halk kitabı hâline getirdi ve müelliften müellife geçerken , şeklini oldukça değiştirdi. Birkaç yazma sonunda iki masal 'Balıkçıl Kuşu ile Ördek' ve 'Güvercin ile Tilki ve balıkçıl Kuşu' masalları bulunur ki , bunlar henüz meçhûl olan başka kaynaklardan gelmiştir. Ayrıca İbn-i Mukaffa'nın tercümesi İslâm edebiyatlarında üç defa taklit edilmiştir.²

İnsanın günlük hayatta karşılaşılabileceği sorunlar göz önünde tutularak gerekli olgunluğa erişmesi amacıyla yazılan eserin en önemli tercümelerinden biri de XV. Yüzyılda Hüseyin Vaiz Kaşifi'nin Envâr-ı Süheylî adını verdiği çevirisidir. Hüseyin Baykara'nın vezirlerinden Emir Ahmed Süheylî adına yazılan bu eser, Türk edebiyatına en fazla etki eden Kelile ve Dimne çevirisidir.

Kelile veDimne , Türk diline de bir çok kez tercüme edilmiştir. Bunların ilki Aydınöglu Umur Bey adına Kul Mes'ud tarafından kaleme alınmıştır. Ebü'l Maanî Nasrullah b. Mehmed'in Gazneli Behram Şah adına Arapça'dan Farsçaya aktardığı Kelile ve Dimne tercümesinin eski Anadolu Türkçesine çevirisi olan bu eser , daha sonra şair Hilalî tarafından Murad I. Adına nazma çekilmiştir. Keşfüzzünun'un bildirdiğine göre İftiharüddin Kazvinî'nin de Envâr-ı Süheylî'den çeviri bir Kelile ve Dimne'si vardır. Türk edebiyatında önemli bir yer tutan Kelile ve Dimne çevirisi ise Alâaddin Ali Çelebi'nin (ö. 1543) sanatlı kaleminden çıkmıştır. Hümâyunnâme adıyla Kanunî'ye sunulan bu çeviri birkaç defa basılmış değişik yazarlar tarafından da tekrar ele alınmıştır. Şeyhülislam Yahya'nın 1/3 oranındaki Hümâyunnâme özeti yanında Osmanzâde Tâib'in Simârü'l-esmâr'ı , Şerif İbrahim Mahir Ef.nin yeniden sadeleştirmesi , Adanalı Ramazanîzâde Abdünnafi Ef.nin Nâfiu'l-Asâr adlı manzum Kelile ve Dimne çevirisi hep Hümâyun-nâme'den yararlanılarak yazılmış eserlerdir. Son olarak Ahmet Mithat Efendi , Abdülhamit II.'in emriyle Hümâyunnâme'yi sadeleştirip bastırırsa da eser neşredilmeden imha edilmiştir. (1888) .

Kelile ve Dimne , Taşkentli Fazlulah b. İbrahim tarafından Doğu Türkçesine çevrilmiştir. Eser , Ömer Rıza Doğrul tarafından İbn-i Mukaffa'nın Arapça çevirisinden yeni Türk harflerine aktarılmış ve başına da bir araştırma yazılarak yayımlanmıştır.

1.İskender Pala , ADŞS , Akçağ yay. , Ank. 1995

2.İ.A. MEB. yay., C.10 İst.1965 s.455.456

2. Osmanzâde Tâib'in Simârü'l-Esmâr adlı bu eserinin konusu Kelile ve Dimne adlı eserden alınan hikâyeler ve hikmetlerden oluşur. Fakat Kelile ve Dimne'nin tercümesini yapan Kınalı zâde Ali Çelebi'nin Hümâyunnâme'sinden iẖtisar etmiştir. Kınalızâde'nin Hümâyunnâmesi ağır bir şekilde yazıldığından tenkit edilmiştir. Osmanzâde Tâib kısaltarak ve daha sade bir dille yazmıştır. Kelile ve Dimne Budâ dinine âid bir veya bir kaç eserden toplanıp sanskrit dili ile yazılmış bir eserdir. Hintçeye çevrilmiş oradan İran'da pehlevinceye ve daha sonra Abdullah İbn-i Mukaffa tarafından Arapçaya çevrilmiş esere altı islâmi fasıl ilave etmiştir. Ondan sonra ki tercüme ve taklitler hep bu Arapça metinden yapılmıştır. Konusu öğütler , kısa hikâyeler ve bu hikâyelerin çoğunun kahramanları olarak hayvanlara yer verilmesidir.¹

Osmanzâde Tâib Kelile ve Dimne'deki fasıl ve bablara riayet etmiş eseri bablara ayırmış her bâbda bir kaç hikâye anlatarak kısa öğütler yapmıştır. Kitabının başında bir mukaddime yaparak Kelile ve Dimne'nin tarihini ele geçirilişini ve mevzusunu anlatmış ve daha sonra Sultan Ahmet için bir şiirle methiye yapmıştır.

Önce ondört vasiyyet halinde devlet adamlarına ve haliyle tüm insanlara hayat yolunda , bu dünyada bir çok zoluklara karşı nasıl davranacakları ve bu zorlukların neler olduğunu kısa ve öz biçimde anlatmıştır. Bu vasiyyetleri yine ondört bab halinde daha geniş bir şekilde hikâyelerden misaller vermiş ve bu hikâyelerin sonunda 'pend' adlı altında veya 'bu meseli iraddan murad budur ki' gibi yan başlıklar , dikkat çekecek cümlelerle nasihatler vermiştir. Çıkarılacak dersler vermiş , vakı'aların sonunda ortaya çıkan sonuçlara göre ceza veya mükafat alan insanların çok dikkat etmeleri gerektiği anlatılmıştır.

Simârü'l-esmâr şüphesiz Kelile ve Dimne'nin tıpatıp benzeri olamaz. Bir defa eser Hümâyünnâmenin muhtasarı (özeti) mahiyetindedir. Hümâyünnâme ise Abdullah bin Mukaffa'nın tercümesi esas alınarak Kelile ve Dimne'den tercüme edilmiştir. Abdullah bin Mukaffa ise esere altı islâmi fasıl ilave etmiştir. Fakat şurası bir gerçektir ki Simârü'l-esmâr Kelile ve Dimne tercümesiyle karşılaştırıldığında bilhassa Abdullah bin Mukaffa'nın tercümesinde görülecektir ki aslına uygun bir muhtasardır. Bilhassa hikâyelerdeki hayvanlar alemi , onların başına gelen olaylar , konuşmalar , tasvirler çok benzerlik gösterir. Hayvan , yer , şahıs adları ve olaylar hemen hemen aynıdır. Diğer değişen şeyler şunlardır:

Şair hikâyelerin sonunda geniş bir nasihatlar kısmı oluşturmuş ve bu öğütleri Hükemâ ve ulemaların öğütlerinden almıştır. Kelile ve Dimne'den ayrılan bir diğer yönü de kitâbın başından sonuna kadar Arapça , Farsça , ve Türkçe'de kullanılan atasözleri , vecizeler , Kur'an'dan ayetler , peygamberimizin hadisleri , çoğu Türkçe olmak üzere mısra , beyit , kıt'a , ruba'i şeklinde şiirlerle eseri süslemiş hikayelere uygun şekilde serpiştirmiştir. İlk ve

son kısımlarda dil ağırsa da hikayelerin dili daha sadedir. Eseri bir hatime ile sona erdirmiştir.

Hatime kısmında ise yine bol bir şekilde hükema ve ulemaların öğüt ve nasihatları verilir.

Sonuç olarak şunu diyebiliriz ki şairimizin çevirisi ve diğer şairlerin yaptıkları tercümelerde Kelile ve Dimne islâmi bir kisveye büründürülmüşse de zaten onun aslını ihtiva eden dini umdeler ve hakikatler ya bir ilham eseridir veya islâmî akîdenin inanmak mecburiyetinde bulunduğu yüzyirmidörtbin nebîden bir kısmının getirdikleri hakikatlerdir.² Nasrullah tercümesinin mukaddimesinde şu satırlar vardır:

‘Şer’i kitâblardan sonra âlemde bundan daha fâideli bir kitâb yazılmamıştır.³

-
1. İ A , MEB yay , C.10 İst. 1965 s.455-456
 2. Selahaddin Alpay , Kelile ve Dimne , Bedir yay. , Ank. 1990 , s.14
 3. Selahaddin Alpay , Kelile ve Dimne , Bedir yay. , Ank. 1990 , s.4

ESERDEKİ ANLATIM ŞEKİLLERİ

Romanın bir bakıma ön-örnekleri olan masal ve destanlarda , hikâyeyi anlatan kişi , genellikle hep ön plândadır. Bu kişinin yerini belirlemek gerekirse , o , her zaman eser ile okuyucu arasındadır. Böyle bir mevkide o , anlatacağını anlatır , söylenmesi gerekeni söyler; hatta , hikâye ve okuyucuya yönelik bazı tasarruflarda da bulunabilir. Zamana göre itibar gören anlatıcı tipi bu idi. Bu eserde de anlatıcı kitabın başından sonuna kadar anlatma tekniğini kullanmıştır.¹

Hikâyet olunur ki 43a

İttifâk bu esnâda şetrebe yine bir bang-ı bülend itdi ki5b gibi cümlelerle başlayan ve devam eden hikâyeler anlatmaya en açık örneklerdir.

Tasvir , roman sanatında en fazla başvurulan anlatım/tanıtım yollarından biridir.² Çünkü romanda , çevre ve insan plânında dekoru sağlayan tasvir sanatıdır. Destandan modern romana kadar uzanan zaman içinde , hemen her romancı tasvir sanatını değişen ölçülerde uygulamış , çevre ve insanı tanıtmının en yaygın ve pratik yolu olan bu imkândan genişçe yararlanmıştı. Tasvir , en kısa tanımla ‘eşyâyı görülür hale koyma’ sanatıdır. Dünden bugüne uzanan zaman kesitinde , değişik seviyelerde , değişik maksatlarla uygulanmıştır. Yazar insan , çevre , tabiat ve hayvan tasvirlerinden bolca yararlanmıştı.

Şehr-i Râkâda mehâsin-i evşâf ile mevsûf ve mekârim-i ahlak ile ma^cruf bir dervîş-i sahib-kerâmet var idi.....45b

Ol şîr gürûr-ı civânî ve nahvet-i kâmrânî ve kesret-i hadim ve vefret-i haşemden kenduden muhteşem ferd taşavvur itmez idi.....4b

İç çözümleme tekniği , anlatıcının araya girerek roman kahramanının , duygu ve düşüncelerini okuyucuya aktarması anlamına gelmektedir.³ İç çözümleme , bu özelliğinden dolaydır ki , roman sanatında en fazla uygulanan , ‘iç monolog’ ve ‘bilinç akımı’ tekniklerinin keşfinden önce , kişiyi anlatmak/tanıtmak için başvurulan yegâne anlatım tekniği idi. Bir başka değerlendirme ile iç çözümleme tekniği , ‘anlatma’ yönteminin hâkim olduğu çağların anlatım tarzıdır. Daha önce bahsedildiği üzere ‘anlatma’ yönteminde her şey ‘yazar-anlatıcı’ nın bakış açısından okuyucuya yansıtılıyordu. Bu sebepten dolaydır ki , kişilerin tanıtımında tasarruf ‘yazar-anlatıcı’ ya ait oluyordu. Bu durumda anlatıcının başvuracağı tek yol , gayet tabîî olarak iç çözümleme oluyordu. O , bu tekniği uygularken , okuyucu ile roman kahramanının arasına girer ve kahramanın içinde bulunduğu durumu ve zihninden geçenleri , okuyucuya aktarmaya çalışır. Aktarmada anlatıcıya düşen görev , kahramanın durumunu inandırıcı ölçüler içinde anlatmaktan ibarettir. Anlatılanlar yahut

tahmin edilenler , kahramanın , roman dünyasındaki çizgisine , şahsiyet ve mevkiine ters düşmemelidir.

Anların bu hâlde görüp perîşân hâtur oldu fıkır itdi ki.....24a

Kendü kendüye eyitdi: Şevâb budur ki.....47b

Yukarıdaki cümlelerle başlayan paragraflar eserdeki iç çözümlenmeye misâl teşkil ederler. Anlatmanın yanında bolca kullanılan teknik olmuştur.

Montaj tekniği , esas mahiyeti itibariyle , bir yazarın , başkasına ait olan-anonim , ilahî veya ferdî-herhangi bir söz yahut yazıyı , ‘kalıp halinde’ eserinin terkiibinde , belirli bir maksat doğrultusunda kullanması demektir.⁴ Bu teknik , bir yönüyle bizim edebiyatımızda köklü bir geleneği olan ‘iktibas’ sanatını hatırlatmaktadır. İktibas sanatı bizde , daha çok şiir dalında denenmiş ve bir çok şairimiz söylediklerine inandırıcı bir hava verebilmek isteğiyle ayet , hadis , vecize ve özellikle atasözlerine eserlerinde bolca yer vermişlerdir. İktibâs sanatı edebiyatımızda , söze güzellik , manâya derinlik kazandırmak maksadıyla kullanılmış ve asırlar boyu – İslâmiyetin getirdiği çeşni ile – hayli rağbet görmüş , esasta ve genelde dine dayalı klâsik edebiyatımızın önemli bir ifade vasıtası olmuştur. Şair eserde iktibas sanatından çok geniş bir şekilde yararlanmış cümleler ve paragrafların arasına hikâyelerin sonlarına aralarına ayet , hadis , vecize , atasözleri , nasihâtler yerleştirmiş ve eseri daha akıcı , düşündürücü ve canlı bir şekle getirmiştir.

Hubbû'l-vaţan mine'l-imân..... 24b

Sanma ki gaddâr bir gaddâr olur

Ya kesilür başı ya ber-dâr olur.....26a

Her ki kuned be-hûd kuned ver hemehe nîk u bed kuned.....34b

1. Mehmet Tekin , Roman sanatı ve Romanın Unsurları , Selçuk Ün. Yay. , Konya 1989
S. 70

2. a.g.e. s. 73

3. a.g.e. s. 81

4. a.g.e. s.84

C) DİLİ VE ÜSLUBU

a) Dili:

Osmanzâde Tâib XVIII. Yüzyılda şairler arasında dikkati çeken bir yere sahiptir. III. Ahmed'in fermanı ile 'Reis-i Şairan' ünvanını almıştır. Hazır cevaplığı ve hicvetme gücünün oluşuyla da dikkat çekmiştir.¹ Hayatının son yıllarında şiirden büyük ölçüde vazgeçerek tarih , ahlak ve hadis alanlarında eserler yazdı , tercüme yaptı. Tâib hiciv ve methiyeleriyle dikkat çektikten sonra başkalarına ait bazı tanınmış eserleri yeniden kaleme alıp derli toplu hallere koymasıyla tanındı. Nesirde kullandığı sade anlatım ise eserlerini faydalanılan örnekler haline getirmiştir.² Nesirleriyle iddialı bir sanatkarıdır. Fakat münşeât'ının başında , nesirde alışılmış kelimeler kullanmak , düzgün ve anlaşılır bir dille yazmak lüzûmundan bahsetmiştir. Bu tarzın muhassenât-ı inşâ'dan olduğunu söyleyen Tâib ; bugün kullanılan ve rağbet gören üslûp bu üslûptur demiştir. Kendisi de mümkün olduğu kadar bu tarz ifâdeye rağbet etmiştir.

Eserinde arkaik Türkçe kelimelere sıkça rastlanan Osmanzâde Türk nesrini , genellikle Türkçe kelimelerle işlemektedir. Eserinde sade Türkçe dikkati çeker.

Bu eseri , lisanının sadeliği ve halk Türkçe'sine ait kelimelerin kullanılışıyla dil bakımından incelenmeye değer özellikler taşır.

Eserlerini genellikle sade bir dille yazmasına rağmen , Arapça ve Farsça kelimelerle birlikte ayet , hadis , Arapça ve Farsça atasözleri iktibasları da fazladır. Bu durum gerek islâm kültürünün , gerekse kendisinin yetiştiği ve içinde yoğrulduğu medrese eğitiminin bir sonucudur. Ancak O Türk halkının telaffuz ettiği şekilde kullanır. Ayrıca halkın söyleyiş ve deyimleri nesirlerinde bolca geçmektedir.³

Mısra^c

Elden ne gelür mübarek olsun (5b)

Beyt

İşitmezsün bu pendin hayr-hâhuñ

Selamet ol yürü var işte rahûñ (5b)

Her şûret ma^cnâyâ delâlet kılmaz (5b)

Hoş âmedî ve ^caleyke's-selâm ve'l-ikrâm (6b)

Ba'de harâbü'l-Basra (7b)

Mısra^c

Bu belâlar didüğimüñ biñde biridür dahı (9a)

Bazı eşanlımlı Arapça ve Farsça kelimeler aynı veya ayrı yerlerde birlikte kullanılabilir:

hab , ârâm , rahât (6b)

derd , ıztırâb (6b)

kemâl-i havf , dehşet (7b)

şâdân , handân

firîb-âmîz , fitne-engiz (7b)

rây-ı râst , tedbîr-i dürüst (8a)

zarar , gezend (16a)

-
1. Mine Mengi , ETET , Akçağ Yay., Ank. 1995 , s.213-214
 2. BTK , Söğüt Yay. , İst. 1987 , s.214
 3. N.S. Banarlı , RTET , C.2 , s.749

b) Üslûbu:

Simarü'l-esmâr , bir çeviri esere dayandığı halde , üslûp bakımından pek canlı ve hareketlidir. Çeviri eserlerde çok defa görülen kuruluk ve sıkıcılık yoktur. Üslûptaki bu canlılık bir dereceye kadar eserin muhteva zenginliğinden , bir dereceye kadar da Osmanzâde Tâib'in üslûbunu oluşturan dil ustalığından ileri gelmektedir. Tâib bu eserinde , muhteva bakımından eserin aslına bağlı kalmıştır. Eserin dil örgüsü , kısa , kesik kesik , tabîî ve canlı cümlelere dayanır. Bu cümleler kimi yerde konunun gelişmesine uygun olarak , karşılıklı konuşma parçalarından kurulmuştur. Tıpkı bir tiyatro eserinde olduğu gibi , hikaye anlatımına bürünmeden , karşılıklı konuşmalar halinde devam eder. Bazen de bu konuşmalar birbirini destekleyen , birbirine ulanan veya birbiri ile zıtlaşan görüş ve olaylar halinde hikâye dili ile anlatılmıştır. Zaman zaman hikâye üslûbu ile , zaman zaman da karşılıklı konuşmalar halinde devam eden eser , sanki düzgün bir konuşma dilinin yazıya aktarılmasından oluşmuş bir metin özelliği taşımaktadır.

Yalnız bu devrin özelliği dolayısıyla XVIII. Yüzyıl eserlerinde olan ağdalı Osmanlı üslûbu ve Arapça , Farsça kelimelerin oranı da hayli fazladır. Ancak , bu cümle düzeni içinde sıfatların ve zarfların sıralanışından , küçük cümleleri birleştiren zarf-fiillerin kullanılışından , çekimli fiillerin birbiri ile olan bağlantısından , kimi zaman arka arkaya aynı kiplerin tekrarlanışından , kimi zaman da değişik kiplerin yer alışından doğan , külfetsiz , uyumlu bir üslûp vardır. Aşağıdaki parça bunun güzel bir örneğidir.

Ol hikâyet:

Berehmen eyitdi: Bîşe bir dağda bir dıraht kûşesinde bir mûş tîz-hûş vağan tutmuş idi. İttifâk ol vâdîde bir gürbe-beyâbânî dahî sâkin olmuş idi. Bir gün bir şayyâd zîr-i dıraht-ı merkûmda dâm-ı tertîb idüp zîr-i dâma bir miqdâr gûştî ta^çbîye itdi gitdi. Gürbe-i harîş bu hâlden gâfil arzû-yı gûştıla ol maħalle geldügi gibi ħalaķı ħalka-i dâma giriftâr oldu. Bu esnâda mûş dahî ta^çma talebine sûrâhdan çıkup çep ü râst ve zîr ü bâlâya nigâh iderken nâ-gâh gözi gürbeye râst geldi. Ĥaşm-ı cânı olmağıla ħayâtdan me^çyûs olup ħavf ü ħirâsa düşdi ammâ ^çaķlına aldırmayup diķķatle nazâr itdi. Beste-i bend belâ görüp şayyâde cân ü dilden du^çâ eyledi. Nâ-gâh bir cânibe dahî nigâh eyledi. Bir râsû kemîn-gâhda oturmuş ve kemân-ı şaydı anuñ kaşdına kurmuş , bu esnâda gördi ki bir zâg dahî bâlâ-yı dırahtda anı şikâr arzûsiyle tûrmuş.

Hûş-ı mûşa vahşet ü dehşet ħalebe itdi ħalbine ħavf-ı vahşiyet müstevli olup eyitdi: Eger ilerü gidersem gürbeden niçe ħalâş bulurum eger rücû^ç idersem râsûdan niçe necât

buluram. Eger maqâmımda qarâr idersem zâğdan ne tarîk ile kırtuluram. Bu ortada anlar ile niçe başa çıkarım. (15b)

Eserde yer yer Farsça'dan geçme ki ve kim bağları kullanılmıştır. Fakat bunlar cümleleri uzatıcı ve üslûptaki akıcılığı bozucu nitelikte değildir.

Yer yer de yine Farsça'dan geçme çün cümle başı bağları göze çarpar. Bu bağlar bugünkü zevkimiz açısından , cümlede ilk anda Türk cümle yapısı zevkine uygun düşmeyen bir tutukluk yaratmakta ise de, Türkçe'nin o yüzyıl içindeki durumu ve gelişme koşulları bakımından olağan sayılır. Metinde , araya sokulmuş Arapça ve Farsça parçalar , üslûbun akışını zedeleyen her hangi bir tutukluk yaratmamaktadır. Bir hikâyeden başka bir hikâyeye geçerken bağlantı unsuru olarak kullanılan 'ol hikâyet veya hikâyet olunur ki' ifadesi , eserde bu gibi geçişlere , külfetsiz , tabî bir zemin hazırlayabilmiştir. Sonuç olarak diyebiliriz ki Simârü'l-esmâr hem bir çeviri eser , hem de Tâib'in edebi kişiliğindeki ustalıktan gelen bir üslûp güzelliği taşımaktadır.¹

1.Zeynep Korkmaz , Marzubân-nâme Tercümesi DTCF Yay., Ank. 1973 s. 82-83

II. BÖLÜM

Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm

El-Ḥamdü li'llâhi Rabbi'l-âlemîn ve's-şalâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ Muhammedin ve'alâ âlihi ve şahbihi ecma'in. Ammâ b'ad ma'lûm ola ki kavâ'id-i te'lîfi hikmet-i ameliye üzre te'lîf idüp mübtenî olan kitâblaruñ ahseni kitâb-ı Kelîle ve Dimnedür ki hükemâ-yı Hind tarz-ı hâş üzre te'lîf idüp hikmet ve fazlıla lehv ü hezliñ miyânında kemâl-i ihtilâf var iken bir tarafta imtizâc ve bir harfde itilâf virüp tarz-ı kelâmı ekser tıbâ'-ı meyl itsün diyü emşâl ve efsâne üzre vaz' eylemişlerdür. Ve zebân-ı vahûş ü lisân-ı behâyim ü tuyûrdan eşnâf-ı rivâyat ve hikâyât taqrîr idüp zımnında envâ'-ı fevâ'id-i hikmet ve meyâmin-i naşihat münderic kılmışlardır.

Tâ âkil tenaşşuh için mü'tâla'asına bahâne ve gâfil tenezzüh için dâstân ve efsâne kıla. Fi'l-ḥaḳîka ibtidâ-yı zuhûrundan ilâ hâzâ'l-ân miyân-ı ekâbir ü efâzılda dâ'ir ve berekât âsârı cümleye hâşıl ve mütevâşıldur.

Beyt

Letâfetde nazîri yokdur el-haḳ

Nazîrin çeşm-i ahvel görmüş ancak

Nesr

Ol kitâb-ı laṭîfi hekim-i rûşen-rây berehmen Bîdpây Hind pâdişâhı Rây-ı Dâbşelimüñ namına zebân-ı Hindî ile taşnîf itmişlerdür. Nüşî revân-ı ma'delet-ünvân ol kitâbuñ mü'tâla'asına tâlîb olup hezâr cidd ü cehd ile ele getirüp luğat-ı pehlevîye tercüme itmişdür. Ba'dehu ekâsire-i acem dahî mürâ'âtında mübâlağa idüp mûcibile amel iderler idi. Tâ ol zaman ki hulefâ-i Abbâsiyeden halîfe-i şâni Ebû Ca'fer hazretleri rağbet eyleyüp lisân-ı tâzîye tercüme itdürdi.

Ba'dehu mülûk-ı sâmâniyyeden Ebû'l-Ḥasan emîr Nasr bin Aḥmed-i sâmânî lisân-ı Fârsîye naql itdürdi. Bir def'a dahî sultân Maḥmûd-ı Gaznevî evlâdından Ebû'l-Muzaffer Behrâm şâh tarz-ı cedid üzre tertîb

2

itdürdi ki halâ Kelîle ve Dimne dikmekle meşhurdur. Ba'dehu sultân Ḥüseyn Baykara ümerâsından emîr Süheylî iltimâsıyla ahsen-i kelimât ve evcez-i ibârât ile te'lîf olunup beyne'l-enâm envâr-ı Süheylî namiyle şöret-i tam buldı. Çünki ol kitâb-ı şerîf ve mecmû'a-i laṭîf vech-i meşrûh üzre elsine-i müte'addide ile cem' ve te'lîf olunup zebân-ı

Türkî ile şüret-nümâ olmamıştı.Şâh-ı gâzî şehinşâh-ı şâhib-megâzî sultân Süleymân ibni sultân Selîm Hân  aleyhi'r – rahmeti ve'l-gufrân hazretlerinin zamân-ı şeriflerinde silk-i tahrîre keşîde kılınup mü ellifi mazhar-ı avâtîf-ı aliye-i Hüsrevâne oldu.Egerçi ol kitab-ı hikmet-nişâb kemal-i belâgat ve feşâhat ile envâ -ı mevâiz ü neşâyihi mûhtevidür.

Ancak zımn-ı veşâyâda bi'l-münâsebe nakl olunan hikâyât u emsâl  alâ hiddetin îrâd olunmayup mezc olunmağın mezâyâsına tahsîl-i ittîlâ ,ibtidâdan intihâya dek mü tâlâ aya mev kûf oldığı ecluden müstemi   araz¹-ı kitâb ve hulûşa-i mâ-fil-babı idrâk idemeyüp mebâdi-i kışsa-i makâtı ına rabtđan kâşır ve evâ il-i kelâmı evâ ir ile zabtđan âciz olup tabâyı a nev ân kesel îrâsına ba is olma la ekser ta birâtı tağyîr olunmayup fakat tayy-ı îtnâb ile ezhân-ı müstemi ine takrîb ve terğîb için hulûşa-i ma şûd-i îcâz ve ihtisâr üzre tahrîr ve tertîb olunup rikâb-ı kâm-yab-ı pâdişâhîye arz u ihdâya cesâret olındı.

Kit a

Oldı bu mecm  a-i nuşh-ı irtisam

Şâmil-i envâ -ı esmâr u nikât

B udur ümmidüm şeh-i  âlem-penâh

Eyliye tevcih nikât-ı iltifât

Der şenâ-i pâdişâh¹

Mecbûr

Fahr-ı d dmân-ı  osmânî

Tîr-i burc-ı evc-i ^{122. v. celâd.} azv-i hilâl

Şeh-i hâtem-i nihâd kâr ü güzâr

Menba -ı çeşm-sâr-ı devlet ü dîn

Zîb ü renk zînet ü behîm

Hazret-i Hân-ı A med-i  Âdil

Ol H davend-ı Bâhirü'l-İ bâl

Ol şehen-şâh-ı ma delet-g ster

 Ahdî bir sâye-bandur g yâ

 almadı devletinde bir rub d

Zives

Zi-yuv-ı mesned-i s leymânî

Sâye-i lutf-ı izid-î M teâl

Dâver-i kâm-ı bahş-ı c d ü âsâr

Ber-guzîn-i m l k-ı  adl âyîn

Pâdişâh-ı güzîn-i heft i lîm

Şah-ı kâmil h dd-i bu-yı deryâ-dil

 ıldı dehrî merzü'l-ahvâl

İtdi ma m r âlemî yek-ser

İlticâ eyler ana bâg ü gedâ

Dil-i  aşîk meger ola mehc r

2b

Giryeden ka be görünmez e er

Şem  ola evvelde s r-ı kuhda meger

¹  araz — N

Senüñ cûyla yok mülk-i sûr	Var ise nehî ile câm-ı billûr
Çalmadı devletinde hân-ı harâb	Ebristân ola meger yâ habâb
Zulümden kimse eylemez efgân	Ne'ardin var ise bülbül-i nâlân
Eyleme mevc-i kefi bezli-hûrûş	Niçe deryâları ider hamûş
Demdir ol pâdişâh-ı zi-şân	Ol şeh-i 'âdil cihân-bâne
Başlıya şıdkıla vîkâye kılam	Ki vîkâye-i rîhtede elinem
Haq Te'ala vücûd-ı mes'udîn	Zât-ı pâk-ı sa'âdetü'l-veddîn
Dâimâ eyliye haırdan emelin	Pây-dâr ola devlet ile hümayin

Ba'de hazâ menş-i kelimât aşlül-bâb olan hikâyete şurû' olundu. Cevheriyân-ı bâzâr-ı âcâyib-i hikâyât ve şayrefiyân-ı daru'l-iyâr-ı garâyib-i rivâyât şöyle nakl² iderler ki zamân-ı evvelde memleket-i³ Çin-ü Mâ-çinde birşehriyar-ı kâm-kar ve cihân-dar-ı namdar var idi. Şehriyar⁴-ı hümâyûn-fâl dirler idi dergâh-ı ma' delet penâhında melik-nihâd ve âşâf-nijâd bir vezîr-i bî-nazîri var idi, Huceste-Rây dirler idi ol pâdişâh-ı şâhib-intibâh cem' umûrunda ol vezîr-i şâ'ib-tedbir rây-ı işâbet-pezîriyle hareket, iderdi. Bir gün esnâ-yı muşâhobetde hümâyûn-fâl eyitdi: mülûk zabt-ı mülk ü milletde ne haşlet üzre olmak lazımdur? Huceste-Rây eyitdi: kavâ'id-i siyaset ve dakâyık-ı 'adâlete 'ârif olmak gerekdür ki hem dünyâda nîk-i rahne-i halelden emin ve hem 'uqbâda fâ'iz-i devlet-necât ve hâ'iz⁵-i derecât-ı 'illiyîn ola. Her pâdişâh-ı âgâh ki esâs-ı saltanatı kavâ'id-i hikmet ve kânûn-ı 'adâlet üzre tarh idüp mevâ'iz-ı 'ulemâ ve neşayih-ı hükemâyı bünyâd-ı umûrunda pîş-nihâd kıla hem memleketi ma'mûr u âbâdân ve hem ra'iyeti hoş-dil ü şâdân ola. Nitekim Rây-ı a'zam Dâbşelim-i Hindî bina-yı saltanatın hakim-i Bîd-pay-ı berehmenün kavâ'id-i naşihatı üzre mübtene kırup mûcibi ile 'amel itdi. Müddet-i müddet-i kâmrân u kâmkâr ruzgâr geçürdi.

Beyt

Cihan gavgaları bir ad içündür
 Senün oldur çalanı yad içündür

Nesr

¹ — M

² nakl: — N

³ memleket — M

⁴ şehriyar — N

⁵ hâiz — N

Beyt

Cihan gavgaları bir ad içündür
Senüñ oldur kalanı yad içündür

Nesr

Hümâyûn-fâl çûn rây-ı Dabşelim ü Bîdpây haberin işitdi ^çazîm mesrûr olup eyitdi: ey Huceste-Rây bunca zamandır ki kışsa-i Rây ü Berehmen sevdâ-yı dilde mütemekkin ve anlaruñ mülâkât ü makâlâtı dürûğda

3a

cây-gîr olmuşdı. Her çend ki ahvâllerin tefahhus iderdüm ol kışşadan bir hisse ve ol haberden bir e_şer bulamaz-dum. Hâlâ bi-hamdi'llah m^alum oldu ki ahvâle vu^çûfuñ var imiş ümidvârum ki beni da^hı haberdar idesin vezîr-i rûşen-zamîr zebân-ı feşâhat u dehân-ı belâgatla ahvâl-i Rây u Berehmeni takrîre şurû^ç idüp eyitdi:

Kit'a

Ey şehriyâr-ı dehr şehen-şah-ı rüzgâr
Üstünde sâye-güster ola lu^çtf-i gîrd-gâr
Ecrâm râm-ı baht-ı be-kâm ü felek gulâm
Devlet mutî^ç-i hükmüñ ola rüzgâra yâr

Nesr

Tûtîyân-ı şekeristân-ı hikâyât ve dâstân-serâyan-ı bûstân-ı rivâyâtdan gûş u hûşıma yetişdi ki mu^çazzam bîlâd-ı sevâd-ı Hind¹ de bir pâdişâh-ı bî-dâr – baht var idi.Rây-ı Dâbşelim dirler idi .Maⁿâsı pâdişâh-ı ^çazîm dimekdür, kâm-kâr ü kâm-yâb rüzgâr geçürürdi hemvâre meclis-i hümâyûnunda nüdemâ-yı devlet-şî^çâr ve hükemâ-yı fazîlet-iştihâr hazır olurlar idi. Her gün anlar ile tefâzul-ı mehasin-i evşâf ve e^çâsin-i ahlakı¹ müzâkere idüp cûd ve se^çhâya müntemi^ç oldi². Bir gün el-ke^çlâmu yecurrü'l-kelam musahabet-i muhaşşanât-ı cûd ve se^çhaya müntemî oldi.Çünkü cûd a^çsen-i şîfâtı mülûk idi ki edille ü berâhin ile mütehak^çkı oldi.Rây-ı Dâbşelim da^hı sılâ-yı ^çâm i-düp hazâ^çin-i firâvân bezl ü in^çâm eyledi, ol gece vâkı^çasında gördi ki bir pîr-i nûrânî hüveydâ oldi ve didi ki bu gün hasbeten li'llâh mübâlağa-i emvâl infâk eyledüñ hayyiz-i kabûla karîn oldi. İmdi ^çale' ş-

¹ ahlak — N

² cûd ve se^çhaya müntemi^ç oldi — M

şabâh pay-ı c̣azîmeti rikâb-ı semend-i devlete koyup cânib-i şarkîde olan řâğ cânibine teveccüh eyle ki gencîne-i řâygâna nâ²il olsañ gerekdür.Rây çün tercûmân-ı c̣âlem-i gaybdan bu beşâretî işitdi bîdâr olup^{c̣}ale's-seher ol cânibe teveccüh eyledi.Dâmen-i kûhda bir gâr gördi bir pîr-i rûşen-zamîr oturmuş muşâhabetine râğib olup yanına vardı, mevâ^{c̣}iz ü naşâyihünden hişsemend oldu.Hîn-i vedâ^{c̣}da pîr eyitdi:bu gâruñ kenârında medfûn bir gencîne vardur pederümden irş ile intikâl eylemişdür. Baña lüzûmi yokdur niyâz-mendüm ki pâdişâh-ı c̣âlem-penâh kabûl buyurup bu pîri mesrûr idesiz Dâbşelîm bu kelâm-ı cevâhir-i intizâmı istimâ^{c̣} idicek vâkı^{c̣}a-i şebâneyi yâd eyleyüp « hazâ te^vîlü'r-rü² yâ min kablü kad ca^{c̣}alehâ rabbî haqqan » mefhum-ı zamîr-i münir-i âyine-i nazîrine mün^{c̣}akis oldu. Kıssa-i rû²yâ-yı haqka beşâret-i genci: haqîr ü kıtmîr takrîr itdi ve fi'l-hâl ol maħallî hafr idüp gencîne-i medfûni bulup nazâr-ı hümâyûna getürdiler.

Beyt:

Niçe dürc-i simîn ü sandûk-i zer

İçi dürlü yakût u la^{c̣}l ü güher

3b

Nesr:

Şâh buyurdi şandukın kuflun açdılar,bir hokka-i mücevher çıkdı. İçinde bir harîr-i sefid var zehrinde bir kaç sutûr kalem-i süryanî ile mestûr kırâ²at olundu. Mahsûl-ı mazmûnı bu ki :Ben ki hûşenk-i şâhem bu nuķûd-ı bisyâr ve cevâhir-i bî-şümârî rây-ı a^{c̣}zam ve pâdişâh-ı mu^{c̣}azzam Dâbşelîm-i Hindî için vedî^{c̣}at komuşumdur. Ve ilhâm-ı ilâhî ile bu define naşibe-i hazînesi olacağın bilmişumdur. Ve miyâne-i zer ü gevherde bu vasiyyet -nâmeysi ta^{c̣}biye kılmışumdur. Tâ çün bu genc-i bî-rence zafer bula bu vaşiyet-nâmeye nazâr kıla ki on dört kâ^{c̣}ideyi müştemildür. Kâr-nâme-i binâ-i salţanat ve düstûrû'l-^{c̣}amel-i nizâm-ı memleket ide her pâdişâh-ı şâhib-intibâh ki sevâniş-i umûr u mesâliş-i cumhûrda bu veşâyâ ile c̣âmil ola ilâ-inkırâzi'd-devrân debdebe-i devlet-i rûz-i efzûni bâki ve pâydar ola.

Nazm:

Veşâyâ-yı hûşengî tut yâdgâr

Dilerseñ ola devletüñ pâydar

Evvelki vaşiyet oldur ki:Sâ^{c̣} î ve nemmâmuñ kelâm-ı nifâk-ı encâmın istimâ^{c̣}dan ihtirâz ve ictinâb eyliye ki her kimesne ki muķarreb-i sultân olur, elbette maħsûd-ı akrân olur

¹ Bir gün — N

ve hasûdlar şûret-i ihlâsda bir cins gamz ü nifâk iderler ki bi'l-âhire padişâhı tenfir idüp murâd-ı fâsidlerin hâşıl iderler.İkinci vaşîyyet oldur ki: Gammâz u müfsid ü bed-girdâre emân vormeyüp hakkından geleler ki elbette ol ma^cķûleler, kâr-ı bedlerinüñ cezâsın bulsa gerekdür ve ^câķibetleri vahîm olsa gerekdür. Üçüncü vaşîyyet oldur ki: Erkân-ı devlet ve a^cyân-ı memleket ile şart-ı muvâfaķatı mer^cî tutalar ki aķbâb -ı aşhâbuñ feva²id-i muvâfaķatı bî-şumârdur.Dördüncü vaşîyyet oldur ki:Telâttuf ve temelluk-ı düşmene maġrûr olmıyalar ki düşmen hiç bir vecihle düst olmaz:Beşinci vaşîyyet oldur ki: Bir maḡluba ki nâ²il olalar.Muhâfazasında tehâvün ü tekasül eylemiyeler ve ġaflet sebebi ile zayı^c kılup elden çıkarmıyalar ki tedârik ile ele girmez ve nedâmet ü melâmet fâ²ide virmez. Altıncı vaşîyyet oldur ki: Cem^c-i umûrda hıffet ü şitâbdan ihtirâz ü ictinâb idüp cânib-i te²emmül ve te²enniye meyl eyliyeler ki ta^ccîlüñ mażarratı ġâyet çok ve şabr ü tahammülüñ menfa^catına nihâyet¹yoķdur.Yedinci vaşîyyet oldur ki: Her hâlde ^cinân-ı tedbiri elden komaya eger ittifaķ ile a^cdâ aña kaşd ideler.Anlardan biriyle müdârâ ve izhâr-ı ihlasla ol varḡadan ḡalâş-ı mutaşavver ise fi'l-hâl aña iķdâm ide. Sekizinci vaşîyyet oldur ki: Ki misin¹erbâb-ı kinden emin olmayup hoş âmed ve taltiflerine i^ctimâd kılmya. Dokuzuncu vaşîyyet oldur ki: ^cA fv² ü safhı kendüye şî^câr idüp mülâzımân-ı ^catebe-i devletini edna cerîme ile mażhar-ı ^citâb ü ^cikâb eylemiye.

4a

Onuncı vaşîyyet oldur ki: Kimseye ızrâr u âzâr kaşd eylemiye tâ bi-hükmi «ceza²u seyyi²etin seyyi²etün mişlihâ » zararı ana müretteb olmya. Onbirinci vaşîyyet oldur ki: Tavrına lâyıķ ve ḡâline muvâfiķ olmıyan umûra meyl³eylemiye ki niçe kimesne kendüye münâsib kârı koyup âḡirine şurû^c itmekle ikisinden daḡı maḡrûm olmışdur⁴. Onikinci vaşîyyet oldur ki: Hemîşe hilm ve vaķârı şî^câr idineler ki şıfat-ı hilm ve vaķâr ü temkîn, ḡil^cat-ı zîbâ-yı selâfındür. Onüçüncü vaşîyyet oldur ki: Mülâzımân-ı âsitâne⁵-i devletleri emîn ve mu^ctemed ki mesneler olup erbâb-ı ġadr ve ḡıyanet olan fûrû-mâyelerden ictinâb eyleyeler .

¹ Kimisin erbâb-ı kinden emin olmayup hoş âmed ve taltiflerine i^ctimâd kılmya — N

² ^cAfv — N

³ eylemiye: — M

⁴ olmuşdur: — M

⁵ asitâne = aşiyâne N

Ondördinci vaşiyet oldur ki inķilâbat-ı zamana iltifat itmeyüp cemîc aĥvâlde kazâ-yı Rabbü'l-ibade rızâ ve inķiyâd ideler. Bu ondört vaşiyet ki zikr olındı. Her birisi için bir dâstân-ı acıb ve bir efsâne-i ġarib îrâd olınmışdur.

Eger rây-ı azam ol hikâyât u rivâyâtufı tefâşiline ittılâc kaşd iderse cânib-i kûh-ı ser-pîşe ki hebî-i ebü'l beşerdür. Teveccüh eylesün ki bu cükde anda münĥall olsa gerekdür. Çün ray-ı Dâbşelîm bu kelimât-ı hikmet-encâmı îşitdi derhâl darü's-sultaniye vüzerâdan bir muftemedi kâim-maķâm naşb ve ta'yîn eyleyüp kendüsi ba'zı ĥavâş ĥademiyle sebükbâr-ı râh-ı serendîbe imâle-i licâm-ı azîmet eyledi. Kaç-ı menâzil ve tayy-ı merâĥil iderek bir sâat-ı mübarekede menzil-i maķsûda vâşıl ve şeref-i mülakât-ı ĥakîm-i büzürgvâr-ı Bîdpây-ı âli-ķadre nâil oldı. Pîr-i rûşen-zamîr ilhâm-ı ġaybî ve âlâm-ı lâ-reybî ile zamîr-i şâh-ı âlem-ġire muĥtalîc olup itmâm-ı merâsim-i ikramdan soñra sebep-i ĥabûl-ı külfet-i seferi suâl itdi? Rây-ı Dâbşelîm kışşası cevâbı ve genc ü veşâyâ-yı ĥuşengi ale't-tafşîl Berehmen-i rûşen-zamîre taķrîr itdi. Berehmen daĥı sitayiş ve taĥşîn idüp mażmûn-ı ve şâyânufı her babında neşâyih ü pendî müştemil birer hikâyât ile isbât-ı müddeâ iderek tafşîle şurûc itdi. Kitâb-ı kelile ve Dimne suâl ü cevâb Rây ü Berehmene mübtene ve tertîb-i sâbık'üzre on dört vesâyâ on dört bâb üzre müntavîdür. Ve'l-muavenetü mine'llahi'l-müsteânü.

BÂB-I EVVEL

Sâi-i nemmâmuñ kelâm-ı nifâķ-encâmufı istimâdan imtinâc vâcib idüġin beyân ider. Rây-ı Azam-ı Dâbşelîm-Bidpây-ı Ĥâkîme eyitdi:Mażmûn-ı vaşiyet-i evvel oldur ki her kimesne ki muķarreb-i padişâĥî ola elbette maĥsud-ı ĥavâş u avâm olur ve ĥasûdlar naķz-ı ĥürmet ve ırzına sa'y idüp zamîr-i münîr-i sultânî andan

4b

müteġayyîr ve müteneffir iderler. Ĥakîm-i Büzürgvâr ve Berehmen-i Hikmet-şîârdan iltimâs iderim ki bu bâba münâsip bir dâstân îrâd eyleye ve şol kimsentüñ kışşasına ki bir pâdişâĥ ĥuzurunda mezîd-i taķrîre ihtîşâş bulmuş iken , erbâb-ı ġarâz ĥavlî ile binâ-yı mertebesi ĥalel-pezîr olup şadâķat-ı adâvete ve muvâfaķat-ı muĥâlefete mübeddel olmuş ola. Berehmen eyitdi: Belî esâs-ı salţanat bu vaşiyet üzredür. Eger pâdişâĥ kelâm-ı

Nifâk¹-encâm-ı hassâda i^ctimâd buyura erkân-ı devlet anlaruñ ifsâdıyla seyr-i sihâm-ı nekbet ve mazhar-ı ^cıtab-ü miñnet olur.

Ğün müfsid-i muhtal iki şâdıķ-ı şiddîķ miyânında ilkâ-yı nifâķ ü şikâķa ruhsat bula, her âyîne âyîne-i ülfetlerin ğubar-ı vahşet ile muğberr ve binâ-yı meveddetlerin tîr-i mekr ve müfsidet ile zîr ü zeber ider niteki binâ-yı muşâddaķat-ı ğâv ü şîr ol şugâl-ı şerîr-i tedvîri ile halel pezîr olmuşdur. Rây eyitdi: Ne keyfiyyet ile olmuşdur²?

Hikâyât

Berehmen eyitdi: Ahbârda gelmişdür ki kadîm ü'z-zamânda keşîrû'l-emvâl-ı cihân-dîde ve kâr-âzmûde bir bâzergân var idi.

Beyt:

Müy-ı sefid ez ecl âyed besâm
Püşt-i ğam³ ez merg resâned selâm

Nesr:

Fehvâsınca pirlîk irişüp zamân-ı rihlet ve intikâli karîb olmağın ferzenden yanına da^cvet eyleyüp lâzîme-i dîn ü diyanet olan naşihatdan sonra ticâretle emr ü vaşîyyet itmeyin ol dañı fermûde-i peder üzre tarîķ-i ticârete sâlik olup sefer-i devr-i deste şürû^c itdi. Zîr-i bârında iki bâr-keş ğâvı var idi. Birine şetrebe ve birine metrebe dirler idi. Kazâ-yı ilahî esnâ-yı râhda şetrebe bir hılâb-ı ^cazîme râst gelüp kemâl-i futûrdan ^cubûr-müyesser olmayup anda ğaldı. Ol diyârıñ sahrâlarında hali^cül-izâr, geşt ü ğüzâr iderken bir ferâh-fezâ merg-zâra gelüp âb ü ^calef tab^cına hoş gelmegin anda ikâmet ihtiyâr eyledi. Nice zamân bend ü teklif ve ğayd-ı ta^calluķdan mu^carrâ ol mer^câde bi-ğün ü ğirâ⁴ ra^cî⁵ vü ğerâ ğılıp ol fezâ-dil-ğüşâ ve sahrâ-yı cânfezâda kemâl-i zevķ ü şafâ ila rüzğâr geğürdi. Be-ğâyet ğavî cüsse ü ferbih olup bir ğün neşât-ı tām ve inbisât-ı mâ-lâ-ķelâm ile bir bang-ı bülend idüp sahrâ vü kûhsâra velvele biraħdı. Meger ol mergzâr ğavalisinde bir şîr bâ-şavlet mekîn olmuşdı ki cemî^c-i vuhûş ve sıbâ^c-ı tavķ-ı ^cubûdiyyetin gerden-i iz^câna peyvend itmişler idi. Ol şîr ğurûr-ı civânî ve nağvet-i kâmrânî ve

¹ nifâķ — N

² Rây eyitdi: Ne keyfiyyet ile olmuşdur — N

³ ğam = ğam M

⁴ ğirâ — N

⁵ ra^cî — N

kesret-i hadim ve vefret-i haşemden kendüden muhteşem ferd taşavvur itmez idi. Ammâ hergiz ne gâv görmüşdi ve ne âvâzın işitmiş idi çün dîde-i bang-ı Şetrebe gûş-i hûşına girdi.

Be-gâyet hirâsân oldu, mebâd ısbâc havf ve hirâsımı ihsâs ideler diyü vehminden hareket itmeyüp ebvâb-ı seyr ü şikârı kendüye mesdûd idüp uzlet ü inzivâ ihtiyâr eyledi. Hizmetinde iki şegâl var idi, dâima hidmet-i mülâzimetine iştigâl iderler idi. Birine Kelile ve birine Dimne dirler idi. İkişi dahı zihn-ü zekâ ve tabc-ı dehâ ile macrûf u meşhûr idi.

Dimne ferâsetle şirûn havf ü hirâsın bilüp Kelileye eyitdi:

Ey birâder melik haqqında ne dirsini? Ki birkaç gündür besât ü neşât ü inbisâtı durup bereket-i hareketden beri sâkit ve şâmit oturmuşdur.

Nazm

Yüzünde onuñ âşâr-ı melâlet

İder anuñ derûnuna delâlet

Kelile eyitdi:

Ey Dimne «Raḥim-Allah ümerâ-i örf-ı kadra ve lem yütaad tavra» senüñ ne ḥaddindür ki bu macrûle söz söyleyesüñ ve emvâl-ı melik ü mülkden sual eylesin

Mısra¹

Tu ez kucâ suhen ser-i memleket zi kuca

Biz mülküñ dergâh-ı devletinde hizmetkâr ve simât-ı niçmetinde tamahâriz bu niçmeti ganîmet bilüp teftîş-i ahvâlden ferâgat itmek gerekdür. Biz ol tabakadan degülüz ki mahremiyet-i esrâr ile ihtisâs bulup ahvâl-i esrâr-i mülûkdan istifsâr ideyüz. Ey Dimne eger murâdın bu takrîb ile melike takarrüb itmek ise bu sevdâdan ferâgat kı. Ḥâlâ nâil olduğı rütbeğe kanâat idüp elüñde olan tamam ü loğmayı ganîmet bil. Dimne eyitdi : Taleb-i takarrüb-i mülûk mücerred tamama ve kût-i lâ-yemût için degüldür. Belki faide-i intisâb-ı menâsib-i aliyeye vâsıl ve akşâ-yı âmâle nâil olmağdur. Her kimse ki mertebe-i bülende terakki kıla her çend mevsim-i gül gibi beğâsı kâlil ola. Zikr-i cemil sebebi ile ukalâ cindinde aşhâb-ı ömr-ı tavâlden macdûd ve maḥsûbdur. Ve ol kimse ki dún himmet ve dinî tabîat ola eğerçi hâr gibi bâkî ve pâydar ola. Fudalâ itibârında defter-i emvâtda merkûm ve mektûmdur.

¹ c_ayn = mısra^c — M

Kelile eyitdi: Taleb-i münâşib-i merâtib bir tâ²ifeye münâsibdür ki şeref-i aşl ve nasbile istihkâk bulmuş ola veyâ sebep-i fazl ve hasbla isti^cdâd gelmiş ola. Biz de bunlaruñ birisi yokdur. Bize münâşib-i^c âliyye istihkâk ve isti^cdâd niçe müyesser olur.

Dimne eyitdi: Dest-mâye-i riyâset hasb ü neseb

5b

degüldür belki^caklı kiyasetdür. Kim ki ^caklı-ı kâmil ve temyîz-i şâmil ola pâye-i sâfilde kalmaz derece-i ^câliyye vâsıl olur. Ben dahı bu ^caklı ü kiyâsetle pâye-i sâfilde kalmağı revâ görmem, elbette derece-i takarrüb-ı şîri hasil kı lup hâş huddâmından oluram.

Kelile eyitdi: Takarrübe ne vesile mülâhaza idersüñ?

Dimne eyitdi: Şîre müstevlî olan keyfiyyet-i havf ve hırâsuñ tarîk-ı def^c i hüsn ü ta^cbîr-i dil-pezîr ile ^carz iderüm. Başda ki tedbîr ve takrîrüm müzîl-i tarh u mugid vâki^c ola ben dahı bu takrîb ile intisâb ü iktisâb iderüm.

Kelile eyitdi: Çünkü bu mülâhazaya düşmüşsün seni bu sevdâdan tahvîl düşvârdur. Barî tām hazer üzre ol ki mülâzemet-i selâtın emr-i pür-hatar ve kâr-ı sa^cbdur egerçi ben bu tedbire muhâlefet ve bu fikre münkirüm ammâ ne diyem.

Mısra^c

Elden ne gelir mübârek olsun.

Beyt

İşitmezsün bu pendîn hayr-hâhuñ

Selâmet ol yüri var işte rahûñ

Nesr

Dimne Kelileye vedâ^c itdi duhûl-ı huzûr-ı şîre cür² et itdi.

Şîr Dimneyi görüp eyitdi: Kandasun ve ne mühim iktizâ itdi ki me²mûr olmadın huzûrımıza geldün?

Çünkü Dimne îdare-i kelâma kâdir, feşâhat ü belâgatda kemâl mertebe mâhir idi. Pend ü neşâyihî müş^cir hikâyât ü emsâl irâd iderek ol kâdr baş-ı bisât-ı mağâl eyledi ki cem^c-i kelimât şîre te²sîr idüp az vaqıtde dâniş ü fehm ü ferâsetle takarrüb ve ihtisâş peydâ eyledi. Bir gün vaqti müsa^cid ve zamânı muvâfiq görüp halvetinde şîrûñ sebep-i havf ü hırâsuñ su²âl eyledi. İttifâk bu esnâda Şetrebe yine bir bang-ı bülend itdi ki şadmet ü sıyt ü şalâbeti afâkı tutdı.

Şîr âh idüp eyitdi: Benim sebep-i dehşetim ve mûcib-i hayretim bu sadâ-yı muhîbdür ki işitdüñ egerçi bilmezem bu kimüñ âvâzıdır. Amma zannım odur ki şahibinüñ kuvvet-i terkîbi âvâzına münâsib ise bize bu maķâmı harâm ender harâm olur.

Dimne eyitdi: Hâtır-ı   atır-ı mülke bundan ğayrı bâ is-i tefriķa var mıdır?

Şîr eyitdi: Sebeb-i hayrete bu yetmez mi? Ve mûcib-i dehşet ü dehşet olmaya kifâyet itmez mi?

Ve Dimne eyitdi: Bu kadar nesne ile mekân-ı mevruşı halâ kılmak ve vaţan-ı me lufdan cüdâ olmak nâ-ma  kıldur. Âvâza ne i  tibâr ve na  rasınıñ ne miķdarı var ki mûcib-i terk-i diyâr ola. Ekâbir buyurmuşlardur mehâbe-ti şavt ve dahâmet-i cüsseye i timad olunmaz. Her şûret ma  nâya delâlet kılmaz eger fermân-ı   âli şeref-i şudûr bulursa

6a

bu sedânuñ şahibini varup ğörem ve vâki  -i ğâlî¹ bilüp  an-ķarîb  an-ĥuzûr mevfürü'l-ĥubûra ĥaber-i şahîĥ ğetürem. Tab -i şîre tedbîr-i Dimne muvâfıķ ğelüp ber mûcib-i fermân ol cânibe revân oldı.

Bir müddetden soñra ğelüp eyitdi: Ey şehriyâr-ı heft-ķişver ol cânver ki şadmet-ı âvâzi sem -i ĥümâyûna ğider ve mizac-ı mübâreke derd-i sır virmişdür. Bir ğâvmıdır ki bu bîşe havâlisünde çerâye meşguldur. Egerçi yâl ü bâl ve ķad ü ķâmeti bî-nazîr ve renk ü ferr ü zîb ü şûreti dil-pezîrdür. Ammâ ĥûrd u ĥâb ve  alef ü âbdan ğayrıya meyl itmez². Ve tamâm himmeti dâire-i ĥalk ve şikemündür. Öte ğeçmez. Eger fermân-ı  âlîleri olursa ben bende varup zencîr-i teşhîr ile keşân ü keşân pâ-yı taht-ı cihân-gire ğetürem tâ ser-i irâdeti sedde-i itâ ate koyup toĥm-ı ihlâşı zemîn-i ihtişâşa eke

Beyt:

Da vetle musah har idem anı

Âstânuñda ķâker idem anı

Neşr:

Şîr bu sözden şâd olup da vet-i ğâva işâret buyurdu.

Dimne pür fitne şetrebe ķatına ğelüp cerü'l-cenân ve fasîhü'l-beyân bî-tereddüd ve te emmül müşâĥabete âĝâz kılp ve ba de's-selâm fetĥu'l-kelâm idüp.

¹ ĥalf — N

² itmez = eylemez M

Beyt:

Didi ol ne yerdendür kudûmuñ

Ne bâ'is oldu terk-i merzbümüñ

Nesr:

Bu maqâma gelmeye ne sebab-i hâdis oldu. Ve tarh-ı raht-i ikâmet itmege niçe illet ba'is oldu. Şetrebe kalb-i sâfi ile cevab-ı şâfi virüp vaqi-i hâlî bir bir takrîr eyledi.

Dimne ahvâl-i şetrebeye vâkıf olıcağ eyitdi: Bu aktârüñ mâliki ve bu pîşe-i sibâ'üñ meliki bir şîr-i dilîrdür. Seni anun hizmetine da'vet iderüm eger mütâbiatdan müsâra'at iderseñ bu ana dek bâb-ı mülâzemetde itdigüñ taşîrâtüñ 'afu olunur. Eger temerrüd iderseñ 'ale'l-fevr dönüp mâcerâ-yı 'alâ mâcerâ a'lâm iderüm. Ahvâlüñ neye müncer olacağı ma'lûm. Şetrebe çün tamm¹-ı şîr ü sibâ'ı işitdi gayet vehminden itâ'atden gayrı çâre bulamayup eyitdi: Eger beni siyâsetden emîn kılsañ ve def-i şer ü zarrına zâmin olursañ fermânuña mu'af oluram ve vesîle-i mürâfakatuñıla şeref-i hidmet ve kerâmet-i mülâzemet buluram. Dimne imân-ı galâz ve şedâd ile gâva i'tikâd ü i'timâd virüp ma'iyet ile cânib-i şîre müteveccih oldu. Dergâh-ı şîre qarîb olıcağ Dimne ilerü varup gâvuñ kademinden haber virdi. Bir zamandan soñra gâv geldi şerâ'it-i hizmet-i ubûdiyeti yerine getürdi. Şîr dahı hâl ü hâtırın su'âl eyledi.

6b

Bu nevâhiye kaçan geldüñ ve gelmege ne bâ'is oldu didi. Gâv ser-güzeştin bi't-tamâm hikâyet eyledi.

Şîr eyitdi: Ey mihmân-ı kirâmî

Mısra²

Hoş âmedî ve 'aleyke's-selâm ve'l ikrâm. Hemân bu maqâmda ârâm ile tâ şefkat ü ikrâmımızdan behre-mend olasın ki bizim ebvâb ü fütûh-ı 'inâyetimiz harem-i himâyetimize meftûh ve mâ'ide'î bir fâ'ide-i ri'âyetimiz mülâzımân-ı âstâne-i sa'âdetimize mebzûldur. Gâv merâsim-i du'â ve levâzım-ı senâ vü midhâtı yerine getürdi ve kemer-i hizmet-i 'ubûdiyeti tav'î ü ra'iyetle meyân-ı cânibine bend itdi. Şîr dahı ana rütbe-i takarrüb erzânî buyurup gün be gün mertebesin ziyâde kıldı. Giderek 'aql ü dânişine i'timâdı efvân olup

¹ Tamm-ı — M

² mısra^c — N

mahrem-i esrâr ve mazhar-ı ahkâm u âsâr idindi. Gâv dahı hizmet-i  ubûdeti bir mertebe kıyâm itdi ki cümle erkân-ı devleti tecâvüz itdi.

Dimne bu keyfiyyete tahammül idemeyüp kemâl-i hasedinden hâb ü ârâm ü rahâtı gitti. Derd ü ıztırâbını hikâyet için yâr-ı kadîmi Kelile'ye gelüp eyitdi: Ey birâder za f-ı rây ve su-i tedbirimi görür misin ki gâv çırağum iken benden ve erkân-ı devletden mümtâz ve ser-efrâz olup Şîr katında² cümletü'l -mülûk ve mu temedü'd -devle oldı. Ben izdiyâd-ı takarrüb taleb iderken bu takrib ile münzel olmadan tenezzül buldum.

Kelile eyitdi:

Beyt:

Sen itdüñ kendü gülzârın yerin hâr

Yer idür kalasun bülbül gibi zâr

Nesr:

Dimne eyitdi: Belî râst söylersün ben bana itdüm ammâ bu bâbda sen ne tedbir eylersüñ.

Kelile eyitdi: Evvelde sana bu  amelde muvâfaqat itdüm ve hâkiyâ dahı kendümi ber- taraf bilürem ve bu hasisi dahı itmedin. Tamam ihtirâz kııuram. Meger kendü hakkında yine sen fikr eyleyesin ki dimişlerdür:

Mısra 

Her kesî maslahat-ı hîş nikû mi-dâned

Nesr

Dimne eyitdi: Benîm fikrüm budur ki mümkün olduğı kadar bezl-i maq dûr eyleyüp gâvı pâyesinden idirdem.

Kelile eyitdi: Cezm eyledüm ki meger fikr-i miyân hâne-bend itmişsüñ. Dilersüñ ki yüzüñden aña bir zarar irişe ammâ gâfil olma ki mu addemât âzâr u ısrâr fâ ide virmez. Hasüduñ kaşd-ı fâsidi yine kendüye  â id olur. Her ki bedî kerd bê-harîd ne-dîd kelâm miyânlarında bu kelime ile tamâm oldı. Dimne bir müddet terk-i mülâzemet idüp bir kûşede  uzlet itdi oturdu. Tâ bir gün fırsat bulup şîr huzuruna vardı. Gam-dîdeler gibi yüzün tutup ve sitem-keşîdeler gibi¹yüzün egüp turdu. Şîr eyitdi: Haylî müddetdür ki görünmezsüñ hayır mıdur?

Dimne eyitdi: Melik mevki inde ümiddür ki hayr ola.

Şîr eyitdi: Çehreñde eşer-i gam var hikmet nedür?

¹ tav  şîr — M

² katında sitem-keşîdeler — M

Dimne eyitdi:

7a

Beyt²:

Egerçi gussanuñ ne hikmetdür gerekdür?

Beyân-ı kıssaya halvet gerekdür

Nesr

Pes Şîr halvet idüp Dimneyi yanına da^cvet eyledi ve eyitdi: Bu hâdi^cse-i ^cuzmâya vukûfuñ anlatır ^calâ't-ta^ccîl ^can huzurunda tafşîl ile ki mühimmât-ı külliyyetüñ tâ hayrında niçe mahâfat vardır. Dimne çûn fırsat-yâb oldu; dehân-ı beyânı ecvib ke'l-^cıvâv-i temhîd-i mu^ckaddemât iderek şetrebenüñ isâ^cet ve ^cişyânuñ bir vecihle takrîre şurû^c eyledi ki Şîr bi'l-âhere Dimnenüñ efsâne ü efsûnuna firifte olup ve şetrebeye bed-gumân oldu ve didi ki fi'l-^cıvâv hâl-i takrîbe mu^ctâbık isen ba^cde şohbet şetrebeden nefret eyledim. Evlâ budur ki hemân bir kimsene gönderem tâ keyfiyet-i hâli a^clâm eyleye ve içâzet virem arzu'llahi ve ismuhu diledügiye gide. Dimne eyitdi: Câ^ciz ki i^clân-ı ^cişyân eyleyüp bir fitne îkâz eyleye şalâh budur ki anuñ hıyânet-i menfisi siyâset-i mahfî ile tedârik olına. Şîr eyitdi: Bî-beyyîne ve bürhan-ı su^ci-hâlî niçe nümâyân olur. Dimne eyitdi: Erbâb-ı fermâna firâsetden râst bürhân ve beyyîne olmaz. Hıyânetine yakın ta^cşîl itmek murâd ise geldikde ahvâl ve e^ctvârına dide-i teferrusla nazar eyle ki zabt ü ^cakidet ve fesâdiyetini gün gibi ^cayân olur. ^cAlâmet-i hıyanet ve inhirâf-ı bâtından biri budur ki mütelevvin ve mütegayyîr gelse gerek . Ve çep-i rast ve pîş ü pes nazar idüp mücâdeleye müheyyâ ve mu^ckâvemete âmâde olsa gerekdür.

Şîr eyitdi: Bunu eyü didiñ vâkı^câ bu ^calâyimden biri zâhir olur ise şüphe ve güman mündefî^c olur. Dimne bildi ki düruğ-ı bî-füruguna şîr firifte oldu , murâd itdi ki Gâvı dahı görüp il^ckâ-yı fesâd eyliye. Pes vech-i sâbık üzre şetrebeye varup şûret-i ihlâşda şîriñ zûlm ve ^cudvânun beyân zımında kendüye olan su-i ^cıvâv bir tarz ile ta^cbîr eyledi ki şetrebe kemâl-i havf ve dehşetünden muhtelül-dimâğ olup eyitdi: Ey birader bu var^cta-i mehlekeden tarz-ı hâlâş nedür ne tedbîr idersüñ?

Dimne eyitdi: İş mertebe-i tedbîr ve tedârikden geçmişdür ancak şart-ı cezm ve ihtiyât budur ki huzûr-ı şîre vardukda gâfil bulunmıyasuñ ve kaçan ki şîri gâh yatur ve gâh turur ve

¹ gibi Dimne eyitdi — M

² Beyt olur — M

gâh kalkar ve gâh oturur ve pençesiyle rûy-ı hâkî hırâş ider ve dunbâlun zemine urur göresin taḥkîk bilesün ki saña kaçd eylemişdür ve katlıña bel bağlamışdür.

Şetrebe eyitdi: Maḥḥûl buyurduñ vaḥîḥâ bu ḥalâyimüñ birisi muḥâyene olunursa zan ü gümânun ber taraf

7b

olur şek ve şüphe kalmaz. Çün ateş-i fitne bu canibde daḥı iştigâl buldı. Dimne şâdân u ḥandân Kelile cânîbine geldi Kelile eyitdi ki kâr ne mertebeye vardı?

Dimne cevâb virdi ki El-Ḥamdü li'llâhi taḥâlâ bu kâr-ı düşvâr kemâl-ı rıfḥ ü sühûletle müyesser oldı. Kelile eyitdi: Nâdân veḥâmet-i ḥâkîbetini şeḥâmet-i ḥâtimâniñ hiç görür misün? Bu emr-i saḥâbı niçe teshîl ve tebsîr itdim dirsîñ El-fitnetü nâḥîmetün laḥna'l-lâhu limen ey kaçahâ vaḥîd ü tehdîdinden ḥazer itmek ḥan-ḥarîb sen daḥı mücâzât olup belâñı bulursuñ. Ḥaşılı bunlar bu muḥâverede iken şetrebe istiḥâḥ-ı aḥvâl için cânib-i şîre teveccüh eyledi Şîr çün irâkdan şetrebeyi gördı demdeme-i Dimne der-kâr olup kemâl-i ḡazabından ol ḥalâmetler ki Dimne ḥaber¹ virmişidi. Nümâyân oldı. Şetrebe yakın gelincek taḥkîk eyledi ki şîr helâkine kaçd eylemişdür², nâ-ḥâr esbâb-ı kâr-zârı der-kâr itdi. Çün tarafından ḥalâyim-i mezkûre muḥâyene olındı. Âteş-i cidâl iştigâl olup ḥarb ü kıtâle iştigâl itdiler çün şetrebeye şîre muḥâteleye³ kuvvet-i muḥâvemet yoḡ idi. Bir ḥamlede işi bitdi. Şîr pençe-i siyâsetle katlı olup âlûde-i ḥâk-ı hûn oldı. Egerçi şîrûñ ḡazabı teskîn oldı, itdi ki tehevür ü ḥiffet ü taḥcil ve şitâba peşimân olup tefekkûre vardı. Ammâ ne fâḥide Baḥde ḥarâbü'l-Başra

Dimne Şîrûn melâl ü infiḥaline bakup teselli kaçdıla gelüp¹ eyitdi:

Beyt:

Adüvv kimdür ki gelüp¹ idesün yâd

Helâkıla niçün olmayasün şâd

Nesr

Şîr bu sözler ile nevḥân müteselli olup ârâm itdi. Lâkin gerdün daḥı ḡavun dâdını ḥâkîbet-i Dimne'den alup serencâm-kârı faḥîḥata yetüp kışâş-ı ḡavıla katlı olındı.

¹ ḥaber — M

² eylemişdür = itmışdür M

³ muḥâtele = muḥabele M

Beyt

Çû bed-kerdi me-şev eymen ez âfât
Ki vâcib şud tabîc at râ mükâfât

İKİNCİ BÂB

Bed-kirdârlaruñ vehâmet-i hâtimet² ve şe³âmet ü c³aķibetlerini beyân ider. Rây eyitdi: Dâstân-ı sâ³î tamâm ittılâc hâşıl oldı ki hîle ü meker ile veli-ni³metin câdde-i mürüvvetden münharif ve bed-³ahdlik şıfatıla muttaşıf kıldı ve kelâm-ı firîb-âmîz ve fitne-engîzi mü³eşşir vâķı³ olup Şîr kendü rükn-ı devletini hedm eyledi. Hâliyen hakîm-i suhendândan mütevakı³ dür ki ihsân idüp beyân buyura ki c³aķibet-i kâr-ı Dimne niye müncer oldı hakîm eyitdi:

Beyt

Şahâ lütf-i hudâ olsun penâhuñ
Çerâğ-ı c³aķıl olup hem şem³-i râhuñ

Nesr

Selâtîn-i c³azâma lâzımdür ki mücerred c³uzvîyet-i kelâm ve zerâfet-i mütekellime i³timâd idüp bir fi³ile iķdâm eylemiye. İttifâķ-ı kelâm ehl-i nifâķ ile bir kâr-ı nâ-pesendide vücûda gelürse

8a

ol sâhib-i ğaraz bir vecîhle te³dîb ve ğuşmâl oluñsa ki sâ³ire mûcib-i c³ibret ola bu kavlüñ maşadâķı hikâyet-i Şîr ü Dimne dür ki çün Şîr Dimnenüñ hîle ü mekrine vâķıf ve ifsâd ü ğadrine muţtalı³ oldı. Ekâbir bir³ vecîhle siyâset buyurdu ki sa³irlerüñ¹ dîde-i i³tibârı rüşen olup.

Fâ³tebiru yâ ulü'l-ebşâr âyetini tekrar eylediler ve şüret-i vâķı³a bu şıfat üzre vâķı³ oldu ki çün Şîr kâr-ı ğavı ber-ţaraf kıldı ve itdi ki ta³cîlden peşimân olup engüşt-i nedâmeti dindân-ı melâletle çinedi. Niçün c³iķâb-ı şetrebeye şitâb eyledim? Diyü hemvâre kendüye

¹ gelüp → M

² hâtimet — N

³ bir — N

itâb iderdi. Ve şeb ü rûz anuñ hadîsin enîs-i dil ve zikrin semîr-i zamir kııurdu. Vuñuşdan her birin tenha daevet idüp anlardan gâh hikâyet ve gâh naşîhat taleb iderdi. Bir gice pelenge dağı bu maqûle kelâm söyledi. Ve sûz-sîne ve derd-i derûnun beyân eyledi.

Pelenk eyitdi: Ey² melik-i gam beyhûde ve ıztırâb-ı bî-fâ³ideden ne hâşıl olur anuñ telâfisi dest-i hayret ve zücretle olmaz. Rây-ı râst ve tedbîr-i dürüste vâbestedir, şalâh budur ki binâ-yı umûri esâs tedbîr üzre vaz⁴ idüp tañkîk-ı añvâl-ı şetrebe tedkîk olına. Eger isnâd olınan mevâd vâkıf ise sezâ-yı gadr ü küfrân cezâ-yı zûlm ve üdvânun bulmuş olur. Eger iftirâ ise gerden-i müfsîd ber-câm alef-i³ şimşîr telef olmak gerek.

Şîr eyitdi: Vezîr-i memleketüñ bu zamâna dek rây-ı işâbet-i şîaruñla istizâr iderdüm. Hâliyen dağı itimâdüm sañadür. Bu bâbda her ne tarîk rây-ı rûşnege muvâfîk gelürse dirîğ itme, beni varta-i girdab-ı ıztırâbdan halâs eyle. Pelenk müteahhid olup gitdi. Kazâ-yı ilahî gözi yolda Kelile ve Dimne'nüñ meskenine rast geldi gördi ki mâbeynlerinde mübâhase ve mühâvere var. Pelenk , evvelde Dimne'ye bed-gumân idi ve şüphesi dağı ziyâde olup ilerü varup rây-ı divâre tuturdu ve gûş-ı hûşun anlaruñ kelimât-ı istimâcına virdi .

Kelile eyitdi: Ey Dimne azîm kâr itdün acib fitne peydâ eyledüñ mülki nağz-i ahd ile mevsûm idüp bî-çâre Şetrebe'ye hıyânet nâmını tağduñ. Zannım budur ki onuñ teba ve vebâlî saña lâhîk olup itdigüñ seyyi³ enüñ karîben cezâ ve sezâsun bulasıñ. Muqarrerdür ki pîşe ahâlîsi añvâline vâkıf olalar cümlesi saña tolayup işine kaşd ideler min ba^d

8b

senüñle hem-hâne olmak tarîk-i şalâhdan dürdür. Lütf ile şimdiden soñra var⁴ bir yâr-ı ihtiyâr ile benimle ihtilât eyleme. Sana muvâfaqatdan her vecihle imtinâc baña vacibdür ve senüñle murâfaqat ve musahâbat hilâf rây-ı şâcibdür.

Dimne eyitdi: Ey yâr-ı gam-gusâr ve ey enis-i rüzgârım beni nazâr-ı murâfaqatuñdan dür itme ve Şetrebe emrinde baña ziyâde melâmet itme ki mazî mazî-i fiil-i guzeşteyi tezekkür sebab-i melâldür. Bu sevdâ-yı fâsidi dimâğundan gider ve şadmâni ü ferâgata yüz döndür ki düşmân alem-i ademe gitdi. Ebvâb-ı feth ü fütûh bi-ğamdillâh meftûh oldu.

¹ sairlerüñ — N

² ey — N

³ alâk = alef M

⁴ vâ — N

Kelile eyitdi: Bu kadar cirm ü kabâhatdan soñra henüz hatırunda dâ^ciye-i ferâgat var midür¹ ki ve ümîd idersüñ ki evkâtün selâmetle geçe. Heyhât heyhât

Mısra^c

Sevdâ-yı hâmi bahta-i fikr-i muhâli kerde-i

Nesr:

Dimne eyitdi: Belî şe^câmet-i hiyânet ve sû-i hâtimet mekr ü hadi^catı bilürüm ammâ hubb-u câh ve hırş-ı mâl baña idrâk-ı me^calden mâni^c olup tûl-i emel beni bu ma^c kûle-i ^camale tahriş

eyledi. El-hâletü hazîhi buña çâreden kaşirüm²

Beyt:

Çün günah-ı hod kerdeem

Hod kerde râ tedbîr çîst

Nesr:

Pelenk çün ^cibârâtı bi'l-cümle istimâ^c eyledi. Kemâhi ahvâle ittîlâ^c-ı tahşîl idüp ^cale's-seher huzûr-ı Şîre gelüp mâ-cerâ-yı ^calâ mâ-cerâ ^carz eyledi. Şîr tertib-i dîvân eyleyüp ümerâ ve erkân-ı vüzerâ ve a^cyânı cem^c ve fermân eyledi. Dimne keşân keşân dîvâna getürdiler mukteza-yı şurû^c üzre teftîş-i ahvâli kuzâta havâle buyurıldı. Etrâftan kîl ü kâl ü muhâvere ve cidâl hadd-i i^ctidâli tecâvüz itdi. Ancak Dimne talaqât-ı lisân ve feşâhat-ı beyân ile meşhûr-ı cihân olmağın kemîyet-i zebâna irhâ-yı ^cinân idüp cümleyi ilzâm ü iskât eyledi. Çünkü da^cvâ ol gün bir şûret bulmağa imkân olmadı.

Mısra^{c3}

Savulun bî-çâreler çün kaldı dîvân irteye

Mefhûmu üzre maqrûmen ve ellerine gidüp Dimne'yi kayd ü bend ile zindâna gönderdiler. Kelile ile mâbeynlerinde ^calâka-i uhuvvet ve şefkat-ı qarâbet ve huqûk-ı sohbet olmağın Dimne'yi görmeğe ve hatırın şormağa zindâna geldi. Hemân ki anı ol hâlde gördi. Feryâd ü figân idüp eyitdi:

Beyt:

Böyle görmekten seni mahrûm olaydum kâşkî

Gelmiyeydüm ^câleme ma^cdüm olaydum kâşkî

¹ var midür — M

² kaşirüm=kaldı N

³ Mısra^c — N

Nesr:

Dimne daḥı giryân olup eyitdi: Egerçi kim miḥnet-i bend ü meşakkat kayd-ı belâ-yı ʿazîmdür. Ammâ derd-i miḥnet-i firâkuñ baña andan elîmdür.

Beyt:

Firkat-ı şemʿ-i ruḥuñla var mıdur bir gice kim
Âteş-i ğamda dil-i giryânım ol mıya kebâb

9a

Kelile eyitdi:¹Ey birâder bidâyet-i ḥâlden ḥaḳîkat-ı ḥâle vâkıf idim. Her bâr ki pend ü naşîhatda mübalâğa iderdüm, aşlâ iltifât itmez idiñ. Ey Dimne ben meâl-i ḥâlüñ böyle olacağını sana dirdüm.

Mısraʿı

Bu belalar didüğümüñ biñde biridür daḥı

Eger mebâdî-i aḥvâlünde sana naşîhatda ihmâl ideydüm. Senüñle bu ḥıyânetde şerik olup ḥâliyen bu kelâma iḳdâm idemezdüm.

Dimne eyitdi: Ey birâder fi'l-vâkıʿ kelâm-ı ḥâḳkı teblîğde taḳşîr itmedüñ lâkin şerre-i nefis ve ğalebe-i ḥırş ü ḥased ʿaḳlıma ğâlip olup zevâcir-i naşîhatüñ ḳalbimde eṣer ḳalmadı. Ben bu emrüñ vehâmet-i ʿâḳibet ve şeʿâmet-i ḥâtimetine câzim iken şurüʿ itdim. Cemîʿ-i ḥaḫr ve zararı ḳabûl idüp bu ḫarîḳa gitdüm

Kelile eyitdi: Bu varḫa-i tedmîrden ḥülâşa tedbîr idüp selâmet bulursuñ.

Dimne eyitdi: Bu bâbda mümkün olduĝu ḳadar ḥile ve meker ve tedbîr-i fikr dirîğ itmem.

Kelile eyitdi: Baʿde'l-yevm şalâḫ budur ki cürmüñe iḳrâr ve günâhuña iʿtirâf idüp ʿazâb-ı uḫreviyeden bârî ḫalaş olasuñ.

Dimne eyitdi: Teʿemmül ideyüm ḥâḫırına ḫutûr ideni

yarın ʿazze-i huzûra ʿarz ideyüm. Kelile maĝmûm ü meḫmûm dönüp gitdi ve tef ü tâb-ı endûḫ ile meḫmûm olup bâlîn-i melâlete baş ḳoyup yatdı. Ol gice şabâḫa dek temellül ü ıztırâb idüp² naḳdi cânı münḳâzi ecele teslîm itdi. Ammâ ol zaman ki Kelile ve Dimne

¹ eyitdi — N

² idüp — N

miyânunda bu kadar mübâhese ve muhâvere vâki^c oldu. Sıbâ^cdan bir düzd zindânda mahbûs olup bir köşede yaturdi. Cârî olan mâ-cerâ-yı naķır ü kıtmîr işitdi vaķt-i fırsatda gerek ola diyü cümlesün bî-galaķ ü habt-ı hıfz ü zabt itdi. Vaķtâ ki şabâh oldu yine meclis-i mezâlim kâ^cim olup kuzât ihzâr olındı.

Şîr tevcîh-i hitâb idüp buyurdu ki Dimnenüñ kışasun vech-i şer^cî üzre faşl itmede ta^ccil ideler. Pes kâđî'l -kuzât meclise müteveccih olup eyitdi: Dimne haķķında ne dirsiz ve bu maddeyi niçe bilürsüz ma^clûmuñuz mertebesin ketm itmeyüp haķ şehâdeti idâda tekâsül itmiesüz zîrâ bilâ-beyyine kelâm-ı bî-furûg ve da^cvâ-yı mücerredüñ ekşeri durûğdur. Çünki ikâmet-i beyyine lâzım geldi; Pelenk mevķi^c-i şehâdete gelüp Kelîle ile olan muşâhabetlerin ^cale't-tafsîl taķrîr itdi. Ve sıbâ^cdan ol düzd ki mahbesde olan kelimâtı istimâ^c idüp ahvâle muṭṭali^c olmuş idi. Ol dahı gelüp mâ-vaķi^cayı ^calâ mâ-hüve'l-vâķi^c söyledi. Ba^cde't-ta^cdîl ve't-tezkîye şehâdetleri hasîr kabûle karîn olmağın hükm olunup Dimne'ye

9b

siyâset lâzım geldi. Kuzât ol hükmi imzâ idüp kâffe-i vuḥûş Şetrebe için Dimne kışşasına ittîfâķ eylediler. Şîr buyurdu tâ Dimne'yi kayd-ı bend ile kûşe-i zindâna bıraķdılar. Ta^câm ve şarâbdan memnû^c olup âteş-i cû^c ve ^caṭaş ile helâk oldu, hıyânet ve habâsetüñ¹ iz^câfiyle mükâfâtın buldı. Bundan ma^clûm olur ki mekârlaruñ ^caķıbeti ve ḥîm ü ğaddarlaruñ ğâyeti zemîm ü âhîrleri helâk ve ser-encâmları meğâk-ı ḥâkdür.

ÜÇİNCİ BÂB

Aḥbâb ve aşḥâbuñ fevâ^cid-i muvâfaķatün beyân ider.

Rây-ı Berehmen eyitdi: Ey Ḥakîm-i Rabbânî ma^clûm oldu ol dostlaruñ dâstânı ki bir ğammâz-ı fitne-sâzuñ âteş-i ğamz ü fesâdiyle ḥâne-i şadâķatları ber-bâd olup ^caķıbet-i ḥâlleri ^cadâvete muķzi ve bir bî-günâhı: bî-sebeb katli muķtazi oldu. Ve Ḥaķ Te^câlâ ol ğaddâr ü sitemkâruñ cezâ ve sezâsün buldurdı. El-ân Berehmen-i Rûşen revândan beyân buyura şol dostların ḥâlüñ ki yek-dil ve yek-cihet olup rızâ-yı yârânı kendü muķtezâları üzre taķdîm ideler.

Berehmen eyitdi: ^cUķâla-yı kâmilü'l-zât ve hükemâ-yı pesendîde-i şîfât buyurmuşlardur

¹ ḥabâset = cinâyet — M

ki bâzâr-ı kâ²inâtda şiddik-i şadıktan girân-mâye ve yârân-ı müşfikden bülend-pâye sermâye yokdur. Bu ma²ķûle dost mâtde-i râhat-ı rûh ve meded-i feyz-i fütûhdur. Fevâ² idi gâyet çok menâfi²ine nihâyet yokdur. Cümlesinden biri budur ki eyyâm-ı devletde meded-i mevâd-ı behcet ve mü²âşeret ve hengâm-ı nikbetde sâlik-i menhec-i mu²âvenet ve müzâheret olurlar.

Beyt

Gerekdür kişiyeye yâr-ı muvâfik
Ki ola bir birinüñ yolunda şâdik

Nesr

Yârân-ı hem-arķa ve dostân-ı yekrû hakkında meşhûr olan emsâlün birisi hikâyât-ı zâğ ü müş ve keşef ü âhûdur ki defâtir ü hâtır-ı ekâbirde müsbit ü meştûrdur. Rây istifsâr itdi ki niçe olmuşdur?

Ol Hikâyet

Berehmen eyitdi: Nâhiye-i Keşmîrde bir mürgzâr-ı bî-nazîrde bir zâğ ve bir müş ve bir keşef ve bir âhû tavaştun itmişler idi. Mâbeynlerinde halt ve muvâhât olmağıla ittifâķ ü ittihâd üzre rüzgâr geçürürlerdi ve her vaķt bir mesîrede cem²îyyetler idüp müddâ²aya ve mülâ²abe ile hikâyet ve ser-güzeşt söyleşüp eglenürlerdi. Bir gün ittifâķ zâğ u müş ve keşef maķâm-ı mev²ûda geldiler.

Âhû gelmedi niçe zaman intizârdan soñra ol kenârı arayup bulamadılar. Bu hâl anlara mûcib-i infi²âl oldu zâğdan iltimâs eylediler ki pervâza gelüp dîde-i tecessüs ile cevânib-i şahraya nâzîr ola ve ahvâl-ı gâ²ibden haber alup

10a

yîne maķâm-ı ma²hûda hâzır ola. Zâğ per ü bâl-ı isti²câl ile pervâze âgâz idüp evc-i hevâdan etrâf-ı şahrâya nazar itdi. Âhû-i miskîni bir kazâda ceste-i bend-i kazâ görüp yârâna haber itdi. Keşef mûşa eyitdi: Bu vâķı²anuñ def² i senün himmet ü mu²âvenetine vâbestedür. Gerekdür ki şarf-ı maķdûr eyleyesün müş dahı² ale²r-re²si ve²l²-ayn diyüp zâğ rehber idünüp gitdi. Âhûyı dâme mübtelâ görüp ²esef-i bisîyar ve neşâyih-i bî-şümârdan soñra bendlerin kesmekle meşgul oldu. Bu esnâda keşef dahı² irişüp îzhâr-ı melâl ve infişâl iderek vüs²i miķdârı hizmetde berzede-i dâmân-ı ihtimâm iken şayyâd irakdan zâhir oldu. Ammâ müş itmâm-ı hizmet idüp dâmı kesmiş idi âhu sıçrayup kaçdı. Zâğ pervâz idüp bir tarafa uçdı, müş kendüsün bir sürâhîde pinhân eyledi. Keşef-i bî-çârede çünki uçup ve kaçmağâ tâb ü tevân yoğdı mekânunda kaldı şayyâd gelüp dâmı kesilmiş buldı. Engüşt-i hayreti dindân-ı

ta^caccüble ısrüp âyâ¹ dâme² bu bendi kim kesmiş ola diyüp ve râst-ı nazar iderken gözi keşefe râst gelüp eyitdi: Egerçi bu metâ^c-ı haķır ile âhû-yı ceste ve dâm-ı güsistenüñ elemi telâfi ve tedârik olunmaz.

Ammâ niçe itmek gerek tehî dest dönüp gitmek şayyâdlar mâbeyninde nâ-mübârek ve şümdür. Żarûri anı tutup torbasına atdı ve püştüne alup mâverâsına gitdi. Şayyâd gidicek yârân hâzır olup keşefi gâ²ib buldılar. Bildiler ki yâr-ı hevâ-dâr bend-i şayyâda giriftâr olmuş,

Âhû eyitdi: Şarḫ-ı hüsn-ı ḫahd ve haķikâta evfek ve ri^câyet-i huķûk ve uhûvvet ü şadâkâta elyâķ budur ki üçümüz el'bir idüp keşef için mutazammın-ı halâş ve mütekeffil-i necât olur. Tedbîr idevüz zîrâ aḫbâbuñ ahd ü haķikâtı zaman-ı miḫnet ve âvân-ı neķbetde nümâyân olur.

Mûş eyitdi: Benim hâtırına bir çâre zuhur ider ki sen bâl-i isti^ccâl ile uçasın bir cânibden şayyâduñ önüne geçesün kendüni za^cif ve hasta ve mecrûh ve şikeste şüretünde gösteresün. Zağ dahı gâh arķa ki kona ve gâh gözine kaşd ider gibi başuñ ucunda döne çün çeşm-i şayyâd saña râst gele ve bu hâliñe vâķif olup göre zâgıla mu^câmeleñi bu minvâl üzere müşâhede kıla. Dâm ve torbayı bırağup seni şayda müteveccih olur. Her gâh ki saña yakın gele lengân lengân önünce bir mertebe yürüyesin ki senden rişte-i tama^cun kaḫ^c itmiye. Ve şayduñdan nâ- ümîd olup koyup gitmiye bu üslûp üzere bir sâ^cat ardınca tekâpûya

10b

meşgûl olaķıl. Ammâ harekât ve sekenâtuñda tarîķ-ı i^ctidâlî mer^cî tut ne bi'l-küllüyye kaçup git ve ne ḫurup kendüñi teslim it. Şâyet ki bu ešnâda keşefi halâş idüp kaçaram yârân añun re²yine âferîn oķudılar ve âhû ve zâg vaz^c-ı ma^chûd üzere şayyâda gönderdiler. Şayyâd hâm-ı tam^c çün âhûyı bu keyfiyyetle müşâhede eyledi. Tutmağı maķarr bilüp torbasun püştünden bırağup ḫaķabine düşdı gitdi, mûş fi'l-hâl gelüp torbanuñ bendin kesüp keşefi halâş itdi. Ve ba^cd-ı zamân şayyâd âhûyı cüst ü cûdan ve ḫaķabince tekâpûdan ḫâciz olup me²yûsen dönüp torbasına geldi keşefi bulmadı. ḫayret galebe idüp kendü kendüye eyitdi: Hâlât-ı ḫâcibe müşâhede itdim ki hiç kimesne i^ctimâd itmez ve aḫvâl-ı ğaribe mu^câyene kıldım ki bir ferd ḫikmetini bilmez. Evvelâ âhû bendin kesmek ba^cdehu kendüyi bîmâr şüretinde göstermek ve zâg anuñ üstüne çıkmaķ ve torbayı kesüp keşefi kaçırmaķ bu harekâtuñ

¹ âyâ = ammâ — N

mücmel ve bu müşkilâtûñ te²vili ne ola dirken havf ü haşyet ü dehşet galebe idüp eyitdi: Gâliben bu maqam perîler cây-gâhı ve gûllar hâb-gâhıdır.

Lâzım oldı ki bu mevzi^cden gidem ve min ba^cd bu şahrânuñ vuhûşundan rişte-i tama^cı kat^c idem. Pes şayyâd orada dâm ü torbayı bırağup kaçdı ve nezrler idüp andlar içdi ki ol beyâbândan kenâr-ı şelâmete yetiše bir dahı baqıyyetü'l-^cömr ol şahrânuñ hayâlün pîrâmen hâtırına getürmiye ve sâ²ir şayyadlara dahı şefkat ve naşihat yüzünden feryâd idüp ol etrâf-ı tavâf ve ol deşti küştünden men^c eyliye çün şayyad gitdi. Yârân yine bir yere gelüp fâriğ ve emîn ve mesrûr ve muţma²in meskenlerine rücû^c kıldılar, bundan şofıra ne dest-i âfet bunların rüzgârına yetişdi. Ve ne nâhûn-ı mehâfet ruhsâre-i hâllerin hırâş itdi. Yümn ü vifâk ve hüsn-ı ittifâklar ile ^cuqde-i müâşeretleri intizâm ve ittisâk buldu. Ve bereket-i muâvenet ü maşadağları ve ^cuqde-i müşâhabet ve mürâfağatları mübrem ü müstahkem oldı. Budur ol dostânuñ dâstânı ki zamân-ı devlet ve nikbetde farı-ı meveddet ve muhabbetden dem ururlar ve vaqt-i râhat ve miñnetinde kadem-i şıdk ve ihlâs üzre tururlar. Çünki vifâk ve ittihâd ve muhabbet ve muşâdağatları rib ü riyâdan maşûn ve haqîkatına merhûn idi. Lâ-cerem meyâmin muâzadat ü müzâheretleri ile bu denlü veratât-ı hâ²ileden necât bulup meddi'l-eyyâm mesned-i refâhiyyetde huzûr-ı nâ-mahzûr ile mütemekkin oldılar. ^cÂkl ü kâmil

11a

ve hüşmend-ı fâzıla lâzımdur ki bu hikâyet-i ^cacîbeden ^cibret alalar. Hayvânât-ı za^cifenüñ yümn-i murâfağat ve muvâfağatdan bu kadar âşâr-ı sûtüde ve netâyic-i pesendide hâşıl olıcağ. Benî Âdem ki hâne-i muşâhabat ve muşâdağatları bu tarh üzre bünyâd ideler ne mertebe metînü'l-esâs olsa gerekdür.

DÖRDÜNCÜ BÂB

Kemîn ü mekr ü kîn-i a^cdâdan emîn olmak câ²iz değil idigin beyân ider.

Rây-ı Dâşselim Berehmene eyitdi: Ey hakîm-i kâmil şecere-i vifâk ne semere virir? Muqaddeme –i eşnâf neyi müntic olur bildim o dostlaruñ dâstânı ki şadâğatlarında şadık muvâfağatlarında muvâfık olalar. Gûş-ı iz^cânıla istimâ^c kıldum ve bürhân-ı ^ciyânla muţtali^c oldum.

² dâme — M

Beyt

Kimiñ kim yârı var anda gam olmaz
Kimiñ kim yârı yokdur haram olmaz.

Nesr

Hâliyen pîr-i rûşen zamîrden mütavakî^c dür ki takrîr ve beyân buyura ol düşmenüñ mislin ki da^cvâ-yı ihlâş ve izhâr ve ihtîşasına i^ctimâd câ^ziz olmıya.

Berehmen eyitdi: Belî türrehât-ı düşmene firîfte olmak câ^ciz degil ^câkıla lâzımdür ki düşmenünden temellük ziyâde gördükçe i^ctikâdı ziyâde ola.

Beyt

Mekr-i düşmenden şaşın olma emin
^cÖz ider nâgâh ki safîa eyler mekîn

Nesr

Herkes ki vaqt-i fırsatda tedâriki fevt ide nâdim ola ammâ hasaret ve nedâmet fâ^zide virmıye ve aña ol belâ yetiše ki zâğdan bûmlara yetişdi. Rây istifsâr itdi ki niçe olmuşdur?

Hikâyet

Berehmen eyitdi: Vilâyet-i Çin'de bir kûh-ı periş-kûhuñ ferâzende ber dirâht-ı müntehi sâyesinde zâğlar aşiyâne tutmuşlar idi. Pâdişâhlarına bîrüz dirler idi Melik Bûmân ile beynlerinde ^cadâvet-i kadîme olmağın bir gice ^cale'l-gafıla şeb-hûn idüp zâğlaruñ leşker ü kişverin harâb ve hâne ü âşyânların yebâb eyledi. Çün sabâh oldı Bîrüz leşkerin cem^c ve hikâyet-i hücum-ı sipâh-ı bûmı der-miyân eyleyüp bu gâ^zilenüñ def^cine tedbîr-i münâsip ne ise müşâvere olına diyü fermân eyledi. Erkân-ı devletden meziyyet-i dâniş ve idrâk ile ma^crûf olanları muhteza-yı ^cakılları üzre tedbîrler idüp kimi cenk ve cidâli istişvâb eyledi. Ve kimi şulh ve iltizâm¹-ı bâc ü harâcı ma^ckul gördı ve kimi dahı terk-i diyâr ve şilâ-yı vatan itmek münâsibdür didi. Ammâ bu cümleden ve fevr-i ^caql ile mümtâz bir vezîr-i şahib var idi. Kâr-şinâs dirler idi, pîrüz² aña tevcîh-i hitâb idüp sen ne dirsüñ didikde ben hülâsa-i mâfi'z-zamirem. ^cAzze-i huzûra tenhâ inhâ iderüm diyüp halvet ittürdi ve eyitdi:

Beyt

Şahâ ikbâl-ı devlet benden olsun
Hemîşe düşmenüñ efkendüñ olsun

¹ İltizâm — N

² Pîrüz = Bîrüz M

Nesr

Ol tedbîrler ki erkân-ı devlet  arıza-i  arza¹ ve inhâ itdiler ceng ü şulh ve qarâr ü kabûl-i bâc ve iltizâm-ı harâcdur. Bunlaruñ birisi benim katımda kabûl degüldür ümmîdvarum ki ol müdâmîrün tedmîri bâbunda bir hîle tedbîr eyliyem ki bize bu şiddetden ferah-ı tâm ve ol mekâr-ı sitemkârlardan ahz-ı intikâm müyesser ola. Çok kimesneler bi'l-iktizâ hâbl-i hîleye temessükle murâdlarına vâsıl olmuşlardır. Bir dahı böyle bir  amele muhtâcız bunı sevâb gördüm ki nefsimi ıslâh-ı meşâlih melik ü mülk için fedâ idem. İmdi gerekdür ki dîvân-ı  âlîde cem -i erkân ve  ayân miyânında bana hışm idüp Per ü bâlım yoldurup zahm-zede ve hûn-âlûde bu dirâht altında birağubsız. Tamâm  asker ile bu maqamdan gidüp falân mevzi de baña tevaqquf idesiz tâ ben hîleyi anlaruñ kemiyetine kurup hûsn-ı fikr ve lütf-i mekr ile pençe-i mihterlerinden² kurtulup kilem ve şalâh-ı vaqt her ne ise  arşa-i  azze-i  arıza kılam mülk anuñ re yine tahşîn idüp taşra çıkdı. Dîvân-ı tâk-i ebrûsun dirhem ve kelimât-ı faşşla derhem iderek buyura. Kâr-şinâsûñ Per ü bâlın yoldılar ve vücûduñ hûn-âlûd idüp ol dirâhtdan aşığı atdılar melik cem -i leşker ile ol maqâm-ı ma rûf ve mevzi -i muqarrere  azîmet itdiler. Çün ahşâm oldu. Melik Bûmân cem -i sipâh idüp şeb-hûn kaşdıla zâğlaruñ me vâsı cânibine teveccüh itdiler ammâ ne zâğlardan eser ve ne hâllerinden haberdâr ancak kâr-şinâsı zîr-i dirâhtda zahm-hûrde ve hûn âlûde bulup Melik Bûmuñ huzûruna getürdiler. Kimüñ etbâ undansun bunda ne ararsuñ diyü su  âl itdi ? Ol dahı kendü hasb ü nesebin ve manşub ü zâret ü şadâretün beyân kıldı.

Melik eyitdi: Belî seni bilürem ve hayli zamandür ahvâlün işidürem imdi haber vir ki zâğlar kanda getdiler ve bu hareketden ne hîle kaşd itdiler ?

Kâr-şinâs eyitdi: Ey Melik benim halim anlaruñ mahrem sırrı degül idi ki delîl yetmez mi ?

Melik eyitdi: Ya cürmüñ ne idi ki saña bu denlü  uqubet itdiler ?

Kâr-şinâs eyitdi: Ser-i şeb-hûn itdikten soñra bîrâz meşveret itdi cümle vûzerâ müttefikü'l-kileme Melik'i cenge tahrîk itdiler, ben cânib-i şulh ve iltizâm-ı bâc ü haracı tercîh itdim. Çün Melik benim bu kelâmım işitdi sen anlaruñ tarâfdarisun diyü cinâyet-i

¹  arza - M

² mihterlerinden = kahırlarından M

hiyânetle ittihâm idüp bu ʿazâb ile ki görürsün ʿikâb itdiler. Melik Bûmân merhamet idüp ittibâʿ-ı zümresine ilhâk eyledi, bir kâr-dan vezîri var idi her çend ki bu hîle-kârûñ sözine iʿtimâd caʿiz degüldür eski düşmen

12a

dost olmaz temellükına iʿtikâd eylemek diyu pend eyledi. Melik Bûmân aşla isgâʿ eylemedi gündün güne taqarrüb ve ihtirâmını ziyâde eyledi. Ol dañı envâʿ-ı tevâzuʿ ve temellük ile şâh ve sipâhuñ kulûbüne girüp bir mertebeye vardı ki mañall-i iʿtimâd ve mahrem-i esrâr oldı. Nâ-gâh bir gün fırsat bulup kaçup Melik zâgân katına geldi melik anı selâmetde göricek neşât-ı bâl ile hâl ü hatrın şordı. Ve encâm-ı kâr neye müncerr oldu didi?

Kâr –şinâs eyitdi: Melik devletinde anlaruñ mağzına girdim ve mañlûba vâşıl olup mañsûda irdüm hemân hâzır ve âmâde oluñ ki tîğ-i intikâmı niyâmeden çekecek zamân ve düşmeni dostlar murâdınca görecek o andur.

Melik eyitdi: Keyfiyyeti hâli mücmelen takrîr ile ki tâ haqîkat-ı vâkıʿayı fiʿl-cümle vâkıf olup esbâb-ı cidâl ü kitâlden münasip hâl ne ise müheyyâ kılına.

Kâr –şinâs eyitdi: Filân kûhda bir gâr vardır ki leyl ü nehâr bumlar anda karâr iderler tâb-ı âfitâbdan başâr-ı başîretleri hayra olmağın gündüzleri hareket idemeyüp ol gâr-ı târîk ve târda mütevâri olurlar. Ol havâlide hîzem-i huşk ferâvândur bunu fikr itdim ki vaqt-i zuhurda her zâğ çengâl ü minkâr ile hîzem-i mezkûrdan mañdûri miqdârı cemʿ idüp gâr-ı mezbûre getüre ben dañı varup ol etrâfda olan âşyânlardan bir pâre ateş getürüp ol müctemiʿ olan hîzeme uram ve melik fermân ide zâğlar pirlerin tahrîk idüp ateş müştâgıl ola lâ-cerem her bûm ki ol gârdan çıka pervâne-vâr sühte-i âteş bevâr ola. Çıkmayup içinde kalanlar dūd-ı âteş-i dimâr ile bağıla. Melik bu tebdîri gâyet maʿkûl görüp tertîb-i mezbûr üzre bu mühimmi itmâma buyurup tamâm bûmları bu tebdîr ile helâk ve maʿdûm eyledi. Ve zâğlar fütûh-ı mevfûr ve ganâyîm-ı nâ-mağşûr ile ferîh ü fahûr ü muzaffer ü menşûr meʿvâlarına rücûʿ itdiler. Bu bâbda merkûm olan efsâneden maʿlûm olur ki düşmenüñ mekâyid-i gâdr ve meşâyîd-i mekrinden ihtiyât ve ihtirâz vâcibdür. Ve haşm her çend ki tevâzuʿ u tazarruʿ göstere iʿtimâd ve iʿtikâd-ı itmâmuñ lâzımdur ki bir zâğ bî-Per ü bâl bu ʿac-z-hâl ile bu kadar düşmen-i enbûhi bir hîle ile pây-mâl itdi. Bunun sebebi bûmlaruñ rekâket-i rây ve kıllit-i hezmidür eger fikr-i ʿavâkıbdan fiʿl-cümle behre-mend¹ olalar idi. Zâguñ tezellül ve tevâzuʿ

¹ behre-mend — M

ve  arz-ı şadâkat ve tazarru una i timâd itmezler idi. Ma rem-i esrâr itmek degil yanlarına bile uğratmazlar idi. Hiredmendâne lâzımdur ki bu bâbda d de-i

12b

 ibret ile nazar id p bu cev hir-i ne ayih i  v ze-i k ş-ı h ş eyliye  end n ki  ad dan mihr   muhabbet lâfin i ide. C  iz deg ld r ki firifte olup mu tez s   zre i  ide bu hik ye zımnında bir f  ide dah  budur ki b z r-ı d nyada kesb-i y r muh li  ve hev -d r-ı h li den enfa  tic ret olmaz imi  ki K r- inasu n imd d ve i  netiyle z ğlar gird b-ı  fetden s hil-i emn   sel mete yeti diler. Her kimesne ki i  bet ve e dik y   aziz tutup a d dan hemi e i tir z ve endi e  zre ola mu ziy 'l- m l olması bedihiy 'z-zuh rdur.

BE İNCİ B B

Sa y-ı belig ile h sıl olan ma l b ihm l ve g fletle zayi olduđını bey n ider.

R y-ı D b selim eyitdi: Kel m-ı h k mden ma l m oldu ki firib-i d  mene i tim d c  iz degil imi . Ve h sn-i tedb r ve l tf-i h le ile  s b-i keyd-i d  menden hal   m mk n imi . M ltemisd r ki bey n buyura ol t  ifen n mi l n ki bu emr n kesbine sa y-ı belig id p ma  s da v sıl olduđdan  onra g flet sebebi ile anı z yi  kıla .

Berehmen eyitdi: H t r-ı   t r-ı Őehen-  hiye mahfi olmya ki bir emr n kesbi her ne kadar Őa b olursa ba de'l -hu  l anı muh faza eylemek dah  d  v rdur. Zir  ni e um r olur ki m s  ade-i bahtıla b -z hmet h sıl olur amm  g flet sebebi ile zabtına k dir olamayup zam n-ı k lilde z yi  olur. Her b r ki kend yi mel let ider f  ide virmez niteki ol sen n p  t-i p z ne gibi bir y r-ı Őad k ele get rmi ken g yet g b vet ve nih yet ham katından elden  ıkarđı. R y istifs r itdi ki ni e olmu dur.

Hik yet

Berehmen eyitdi: A b rda gelmi d r ki cez  ir-i ba r-ı a z rdan bir cez re ki p z neler n ma arrı idi. K rd n n m p di  hları p r olup zabt-ı memleketde tek s l  z hir olmađın hal  ve yerine a irini p di  h itmi ler idi. Ol dah  terk-i diy r id p b -y r   agy r cezire-i uhr da  uzlet i tiy r itmi  idi. Bir seng-p  t dah  sey hat tar kiyle ol mahalle gel p beynlerinde muv neset ve  lfet peyd  olup bir m ddet ittifa  ve ittihad  zre r zg r ge urdiler. P z nen n h t rından hev -y  m lk ve sal anat gitdi ve seng-p  t ferzend   zen ve mesken n fer m   itdi. Bir hayli zam n ge di m ddet-i g ybet seng-p  t

mütemâdî oldu. Cefni anuñ firâkundan muztarib olup hikâyet firâk ve şikâyet iştiyâkı ittibâ^cı cinsinden birisiyle der-meyân eyledi. Ol dahı pûzîne ile miyânlarında olan muhabbet ve dâdı beyân idüp min ba^cd andan saña fâ²ide yokdur mekr bir tedbîr ile pûzîneyi helâk idüp mecdûd zevciñi kemed-i teshîre bend idesün yo^hsa andan mufâra^cat ^cadîmü'l -i^htimâldür diyü pend eyledi. Pes ol mekkâra ittifâk idüp şandûk-ı hîleyi açdılar metâ^c-ı efkârı dökdiler âhirü'l

13a

emr re²yleri bunuñ üzerine müncer oldu ki mâdde-i temârüz idüp döşeklere düşdü yatdı. Seng-püşte adem gönderdiler varup halîle senüñ hâlinden haber virüp eyitdi:

Nazm

Yatur şahib-i firâş olmuş helâluñ¹

Haram olsun eger var ise maluñ

Vücûdun kaplamış âlâm ve eskâm

Bilinmez nolısar hâl-ı ser-encâm

Nesr

Seng-püşt ehlinüñ hastalığın istimâ ^cidicek pûzîneden istîzân itdi. Ol dahı ey yâr-ı gam-güsâr elden ne gelür var ammâ umarım ki bu garîbi pîşe kûşesinde tenhâ kumayup tiz gelesün diyü niyâz itdi. Pes kâm ü nâ-kâm pûzîneye vedâ^c idüp ma^câmı cânibine gitdi çün va^ctan-ı me²lûfasına geldi. A^hbâb ü a^hrabâ cem^c olup şadâ-yı hayr-ı mu^ckaddem ve mer^habâ-yı ^cayyûka yaturdılar ve ta^czîm ü tev^hîr ile hânesine gettirdiler içerü girüp ^cavretin gördi. Şahib-i firâş olmuş yatur.

Beyt

Ol sehî kadd-ı lâle hadd-ı bâğ irmeden tâze rûy

Nâle şad nâl olmuş müyeden güya ki müy

Nesr

Her çend ki tuhaf ta^hiyât ^carz eyledi ve hâl-ı hatırım şordı. Marîzdan bir cevâp şadır olmadı² pes ol hemdemine ki marîzi temârüz itmege ol tahrîk itmiş idi ve kemâl-i hevâdârlığından başı ucunda oturup meges-rânlığa meşgûl idi.

¹ helâluñ = halîleñ M

² şadır olmadı — N

Eyitdi: Ey cevâhir-i mihribân

Beýt:

Ey saçı bîmâr yatan beklemeden dil-şikest

Ey gözü uyhu yüzini görmekten nâ-tüvân

Nesr

Bîmâr niçün¹ benimle bir âgız söz söylemez ve mâfi'z-zamîrîn ben perîşân hâtıra izhâr eylemez ol dahı derûn-ı dilden bir âh serd itdi.

Ve eyitdi: Her hasta ki sıhhatdan me²yûs ola tekellüme niçe kâdir olur?

Seng-püşt bu kelimât-ı derd-i âmîzi işitdi söz ve güzâre âgâz idüp eyitdi: Bu derde dermân mümkün midür? Bana haber virüñ maqdûrımı şarf idem ve karîb ü ba^cid dimeyüp bulup getirem yâr-ı bîmâr cevâb virdi ki kütüb-i itbâ muşarraḥ ve menşuşdur ki bu bir derddür tâ²ife-i nisâyâ maḥşuşdur ve bir marazdur. Anlaruñ erḥâmında ḥâdis olur buña ^cilâc-ı dil pûzîneye münḥaşırdu bu derde bu dârûdan gayrıla devâ muḥâldür.

Seng-püşt eyitdi: Bu dârû kanda bulunur ve ne hîle ile ele girer ve niçe taḥşîl olur. Hemdem-bîmâr ki fenni mekrde mâhir idi cevâp virdi ki biz de bilürüz bu devâ ele girmek düşvârdur. Biz seni bu devâ talebi için da^cvet itmedük belki yâr-u vefâdârını âḥir vakitte göresin ve âḥiret ḥaḳḳun helâl idüp veda^c idesin ḥasret kıyamete qalmıya diyü da^cvet eyledüñ Seng-püşt bu kelimât-ı cân-güzârdan gırîbân çâk idüp şabr-ı giryeye âgâz eyledi. Ve tefekkür bi-şümâr idüp katl-ı pûzîned² gayrı çâreden ^caciz kaldı. Zârûri bünyâd ve ḥuḳûkî tîşe-i ^cuḳûḳ ile hedm idüp şiddik-ı şâdik

13b

ve refîḳ-i muvâfıḳını katla ^cazm itdi. Ammâ tâ anı meskenine getürmeyince bu murâd ḥaşıl olmayacağını cezm itdi. Pes bu ^cazîmet ile Pûzîne cânibine gitdi çünkü Pûzînenüñ iştiyâkı ḥaddi tecâvüz itmiş idi. Kudûmundan ferahnâḳ olup ḥâl ü ḥatırın şordı evlâd ve aḥfâdınuñ aḥvâlini istikşâf eyledi.

Seng-püşt eyitdi: Ey enîs-i dil ve ey mûnis-i ḥatır bî-gıl sentüñ derd-i firâḳuñ derûn-ı bîrûnuma öyle müstevlî olmuş idi ki anlaruñ vişâlınden ve müşâhede-i cemâlünden inşirâḥ ḥaşıl idem. Ve keyfiyyet-i aḥvâllerine taḥşîl-i vukûf eyleyem lâyıḳ görmedüm ki ben anda

¹ niçün = ḥûn N

² pûzîned² = yüzünden N

zevk ve şefâda olam sen bunda renc ve ʿinâda kalasun. Peş ol niyet ile geldüm ki her ne kadâr zâhmet ise külbe-i ahzânıma kadem-i rence kılasın hem dil ve şâlikle şâd ola hem menzil-i cemâlünle zîb ü revnak bula.

Beyt.

Kûşe-i kâşânıma bir lâhza ihsân eyle gel

Külbe-i ahzânımı tâze gülîstân eyle gel

Nesr.

Pûzîne gördü ki Seng-püşt fart-ı ihlâşundan nâşî-i ibrâm u ilhâh ideyordı ki ey yâr-ı vefâdâr

taled-i rızâ-yı ehibbâ mezheb-i mürüvvetde vâcîbü'l-ʿedâdur, daʿvetine icâbet iderüm ammâ baña bu âbdan ubûr müteʿazzirdür.

Seng-püşte eyitdi: Gam yime ki ben seni püştüm keştisiyle bu deryâdan geçürürüm Pûzîne dahı emrine râm olup ihtiyârın eline virdi. Seng-püşt fi'l-hâl püştüne alup cezîre cânibine müteveccih oldı çün miyân-ı deryâya yetişdi. Hâtır-ı girdâb teşvîş ve endîşeye düşdi gâh bu sû-ı niyetünden ferâgat-ı taşmîm itdi gâh ehli cânibini tercih ve taqdîm itdi. Hâşılı bu efkâr ile harekât ve sekenâtında tereddüt ve taḥayyür zâhir oldı. Pûzîne kâr-âzmû de ve cihân-dîde ve şâhib-hezm ü ihtiyât olmağıla Seng-püştün bu ahvâl ü evzâından kalbine şüphe düşüp şordı ki mûcib-i tefekküründür ki taḥayyür ile gidersün. Taḡayyür ahvâl ü efʿâlün taḥayyür ü tefekkür ki bürhân-ı bâhirdür eger ḥaḳîkat-ı ḥalden beni âgâh eyleseñ şâyet muʿâvenet-i meşveretimle varta-i ḥayretiden ḥalâş olasun.

Seng-püşt eyitdi: Ey birâder-i maʿzûr buyur ki ehlimün nâ-tûvanlığı beni mütefekkir eylemişdür.

Pûzîne eyitdi: Bilürem zecrin ki anuñ bî-ḥuzurluğu bâʿis olmuşdur el-ḥaḳ râst dimüşlerdür.

Mısraʿ

Bîmâr olmak yegdür bîmâra tîmâr itmeden

hâliyen lütf eyleyüp iʿlam ile ki bu marazun ʿilâcı yine mevḳûfdur erbâb-ı ḥikmet katında ne isimle meşhûr ve maʿrûfdur ? Mizâc-ı ʿalîle muvâfıḳ ʿilâc ne ise taḥşîle saʿy idelim.

Seng-püşt sâde dil-i kemâl-i belâhetinden eyitdi: Beni ḡarḳâb-ı tefekkür ve ıztırâb iden devâ-yı dil Pûzîne'dür çün

bu sözi Pûzîne gûş itdi. Neye uğradığın bilüp pîç ü tâba düşdi. Rûz-ı rûşen gözine târ oldu ammâ kuvvet-i aqilla kendüsün cem^c idüp Seng-püşte eyitdi: Ol mesterenüñ vech-i ^cilâci ma^clûm oldu. Hiç gam çekme ki bizim ^cavretlerimizde bu nev^c-i ^cârıza çok vâkı^c olur biz qalblerimizni çıkarup kanından içürürüz ve andan yedirürüz. Fi'l-hâl şifâ bulurlar bize andan elem ve zarar müretteb olmaz ki sinemizden qalbimizi çeküp çıkarmak ve istediğimiz vaqıt yerine komak bize gayet asândur yanımızda qalbiñ vücudıyla² ^cademi yeksândur çün bize bî-dil-i zinde³ olmak müyesserdür. Bunda ne müzâyâka vardır eger bu cânibe teveccüh itmedin evvel i^clâm ideydüñ qalbimi bile alur getürürdüm.

Seng-püşte eyitdi: Qalbüñ qandadır ki bile getürmedüñ? Pûzîne cevâb virdi ki anda kodum getdüm zîra pûzînelerüñ ^câdetleri böyledür ki kaçan bir dostını zîyârete gideler qalblerini bile elletmezler ki mecma^c-ı endüh ü elemdür. Hatta ıztırâb ve inkılâbı sebebi ile qalb ile mülakqab olmuşlardur ve menşe^c-i havâtır olmağıla hâtır nâmiyle iştiyhâr bulmuşdur. Çünkü ol hastanüñ ^cilâci benim qalbim ile vâbestedür ma^cqûl ve münâsib olan budur ki giruye dönüp qalbi bile mezce alup anlara hediye götürerüz hem tehî dest varmıyalum. Hem bâb-ı mu^câlecede taqşîr ve tehâvün görmiyelüm Seng-püşte çün bu kelimâtı işitdi, neşât-ı nâm ve inbisât-ı mâ lâ-kelâm ile dönüp yine pîşe cânibine geldi. Ve şitâb ile Pûzîneyi kenâr-ı âba yetişdürdi. Pûzîne girdâb-ı belâdan halâş olıcaq sıçrayup bir dıraht üzerine çıkdı ve lütf-i haqka şükr ü sipâs idüp bir şâhsâr üzre karar eyledi. Seng-püşte bir zaman intizârdan sonra avâz itdi ki ey ^cazîz qandasın teşrîf ileki bir sâ^cat evvel menzil-i maqşûda varup istirâhat eyliyelim.

Pûzîne cevâb virdi ki: Ey ahmaq ben ^cömrümi şehr-yârlık da geçürdüm ve hezâr bâr rüzgârın germ ve serdini geçdüm zamâne beni menkûb itdi ise de ol mertebe de degülüm. Ki fevâ^cid-i tecziyeden mahrûm olup hayr ü şerri ve nef^c ü zararı bilem ve mevzi^c-i nifâkı mahall-i vifâqdan teşhîş ve temyiz kılam. Bu sevdâdan fâriğ ol bir dahı civânmerdlik maqâmına oturma ve min ba^cd vefâ u mürüvvet lafın urma ki da^cva-yı şıdk ve vidâd idenün ^cayârı vaqt-ı âzmâyışde ma^clûm olur. Seng-püşte her ne kadar ki feryâd idüp bu ne sû^c-i zandır hâşâ ki saña gâdr ve mekr fikrinde olam diyu tazarru^c ve niyâz eyledi.

Pûzîne aslâ işgâ itmeyüp eyitdi: Ben öyle degülüm ki daqâyıq-ı mekr ve gâdrıñı bileyim ve durûğ-ı bî-fürûğına i^ctimâd idüp şart-ı hazm ve ihtiyâtâ ri^câyet kılmıyam min

¹ bâ^cis — N

² vücudıyla — N

³ bî-dil-i zinde = tebdîl-i rummân N

ba^cd benden tevakkü^c-ı müşâhabat itme. Ve hayâl-ı mürâca^catına ihtimâl muhâldir¹
hatırıña getürme^c ale't-tahkîk bil ve ^cayne'l-yakîn müşâhede kıl ki

14 b

Beyt

Mâh olursuñ âsmâna bakmıyam

Serv olursuñ büstâna bakmıyam

Nesr

Seng-Püşt hezâr şerm ü hicâb ile feryâd ü figân iderek me³yûs ve mahzûn dönüp
me³vâsına gitdi. Ve bakîye-i ^cömrını mihnet-i müfâra^catla geçürüp her gâh ki bu ser-güzeşti
tezekkür iderdi. Kendü günâhına i^ctirâf idüp zebân-ı inşâf ile dir idi:

Nazm:

Ey bed tâli^c ve ey bî – sitâre

Eliñle sen saña itdüñ ne çare

Hevâgulına uydun yoldan azduñ

Vefâsızlık nâmesin egri yazduñ

Nesr

Budur ol tai³fenüñ dâstânı ki ya bir devlete ire ya bir şiddîk-ı şâdık eline gire
ba^cdehu gâyet gaflet ve gabâvetinden zâyî^c kırup câh-ı nedâmet-i câvîde düşe. Her bâr ki
başın taşşa ve taş başa ura mu^ckayyed olmiya ^câkıl – hâzım olana lâzımdur ki bu hikâyeden
hişşemend olup her matlubuña eline gire. Gerek² hitâm-ı dünyeviyeden gerek yârân-ı ma^c
neviyeden olsun ânı ^cazîz ve mu^cteber tuta. Zîra ol nesne ki elden gide temennâ ile yine
gelmez ve fevâtına beyhûde tee³ssüf ü telehhüf ve ceza^c ve feza^c fâ³ide virmez.

ALTINCI BÂB

Âfet-i ta^c cîl ve muzırrat – şebâbı beyân ider. Hakîm-i Rabbâni çün bu dâstânı tamâm
eyledi. Rây – ı ^câlemgîr

¹ muhâldir — N

² Gerek — N

Berehmen-i rûşen – zamîre tevcîh-i hitâb idüp eyitdi: Ma^{lu} oldu ol tâ^{if} ifenüñ dâstânı ki matlûbı suhûletle ele girdikten soñra muhâfazasında ihmâl itmekle zâyî^c kıla hâliyen Berehmen fevâzıl-ı iktisâbdan mültemis ve mütevaķı^cdür ki beyân buyura. Ol tâ^{if} ifenüñ mişlin ki imza-yı ^cazîmetinde ta^ccîl idüp fevâ^{id}-i te^{emm}ül ve taħammülden ğâfil ola.

Berehmen-i büzürgvâr eyitdi: Ey şehriyâr-ı ^câlem her kimse ki ta^ccîl ü şitâbı şî^câr ide ^cavâķıb-ı aħvâli nedâmete muķtazi ola , ta^ccîl ve şitâb erbâb-ı hıred katında merdûd ve ħakîm-i kâmil yanında vesvâs-ı şeytâniyeden ma^cdûddur. Nitekim buyurulmuşdur:

Et^{te}enni mine'r-raħmani ve'l-^caceletü mine'ş-şeytâni
şaha^{if}-i aħbâr ve le^{ta}if-i esmârda bu bâba münasip ħikâyat bî-şumârdur ammâ cümleden evvel zâhidüñ dâstânidür ki te^{enni} ve te^{emm}ül itmeyüp Râsû-yı bî-çârenüñ kanına girdi. Rây istifsâr itdi ki niçe olmuşdur ?

Hikâyet

Berehmen eyitdi: Rivâyet iderler ki bir zâhid müddet-i medîd tecriden soñra tenâkuh ü tenâsül ve fermân-ı ciħân metâ^cına imtişâl idüp te^{ehh}ül eyledi. Ba^cde itmâmü'l-müddet Cenâb-ı Ĥaķ bir ferzend-i dil-bend ihsân eyledi. Zâhid-i nâ-murâd bir mertebe mesrûr ve dil-şâd oldu ki bir an fikr-i ferzend ħatırından gitmez idi ve edâ-yı evrâdından soñra evladdan ğayrı nesne yâdına gelmez idi. Tamâm himmetin ol tıflüñ temşit ü taķviyet ü terbiyetine maşrûf kılmışdı. İttifâķ bir gün zen-i zâhid ħamâma gitdi, püserini pederine sipâriş idüp ta^cahhüdi bâbında mübâlağa itdi. Ol daħı muhâfazasına meşğul iken taraf-ı pâdişâhiden ħâcib gelüp da^cvet itdi zâhid fermân-ı ħâcibe itâ^catı vâcib bilüp zârûî

15a

püserin tenhâ koyup gitdi. Bunların bir Râsûları var idi ki aña evlerin inanup qorlar giderler idi ve her kanda gitseler ol evde olıcaķ anlar fâriğü'l-bâl olup ħuzûr iderler idi. Ol daħı evde buldığı ħaşerâtı yer idi ve def^c-i müziyâtda nef^c i tamâmı var idi zâhid çün emre imtişâl itdi. Anı püseriyle qodı gitdi zâhid gitdüği gibi bir mâr-ı ejder¹ -i girdâr sûrâh-ı divârdan ^caķup gehvâreye müteveccih oldu. Râsû gördü ki püseri helâk itmek ister fi'l-ħâl zîr-i gehvâreden çıkıp ħulkını maħkum tutup zûr u zâr ile boğdı. Anuñ bereket- i ħırâsetiyle râsûyı ħûn alude gördü bî-çâre qursek bir iş başardım diyu zâhîde qarşu vardı, zâhid oğlun helâk itdi ħâyâl itdi seylâb-ı ğazab-ı binâ-yı şabrın yaķdı. Tefahħuş-kâr ve tecessüs-aħvâl itmedin ^caşâsın qaldırup Râsû-yı bî-çârenüñ başına şöyle urdı ki derhal helâk oldu. Ba^cdehu evine girdi

¹ ejder — N

püserîn mehd-i selâmetde bulup bir mâr-ı  azîmi yanında küşte gördü şe amet-i ta cîl ü şitâb ile Râsû-yı vefâdâra gadr-ı  azîm itdigine vâkıf olup bu makûle hareket-i şenî a zuhûrundan kemâl mertebe ıztırâb ve infi âlde iken h tûn gelüp ahvâli müşâhede itdi. Zâhid zebân-ı melâmeti dırâz idüp ser-zenişe başladı.

Zâhid eyitdi: Ey h tûn lütf ile bu münâkaşadan ferâgat kıl bende bilürüm ki bu ta cîl ü şitâb sebebiyle ne şabûrlar cerîdesinde mestûrem ve ne şükürler şahifesinde mezbûrem. Ancak bu tecrübe hâsıl oldu ki ta cîl ü şitâbuñ  akibeti harâb ve hıffet ü tıpış mürd-i mezâr bî- esâbdur. Tehevür^{vâ} isti câl her halde mezmûm ve merd-i müsta  cel huşûl-i murâd ve vüşûl-i merâmdan mahrumdur.

Beyt

Her işde te enni gerekdür şitâb
Niçe han ü mânı idüpdür h rab

Nesr

Her kimse ki mebâdî-i ef âlinde  avâkıb-ı h l ve me linden gaflet eyleyüp te enni ü te emmülü terk ve  acele ü şitâb-ı  âdet kıla. Bu hikâyeden mütenebbih olup bu sergüzeştden  ibret ala budur ol kimsenüñ d st nı ki bî-tedbir ü te emmül bir  azmi imz ya yatura. İmdi  âkıla lâzımdur ki cemi -i ev atta te enni ve te emmüle k bil olup ta cîl ve hıffetden ictin b ide.

YEDİNCİ B B

Tedb r ü h le ü tezv r ile a d dan h laş olmağı bey n ider.

R y-ı D bşel m eyitdi: Ma lum oldu ki ol d st n ki um runda ta cîl ü şitâb itmekle gar b-ı dery -yı ned met oldu. Berehmen R şen-Zam rden merc dur ki h liyen mazm n-ı vasiyyet-i heftumi tafş l idüp bey n buyura. Ol kimsenüñ d st nının ki her taraftan h le var ezd d bisiy r ve a d -yı b -ş m r ih ta kılmıř iken h sn-i tedb r ile c mlesinüñ yed-keyd ü mazarratından h laş ola.

15b

Berehmen eyitdi: Bu ş retüñ mişli d st n-ı m ř ve g rbed r. R y istifs r itdi ki niçe olmuřdur ?

Ol hikâyet:

Berehmen eyitdi: Bîşe bir dağda bir dıraht kûşesinde bir mûş tîz-hûş vatan tutmuş idi. İttifâk ol vâdîde bir gürbe-beyâbânî dahı sâkin olmuş idi. Bir gün bir şayyâd zîr-i dıraht-ı merķûmda dâm-ı tertîb idüp zîr-i dâma bir miķdâr gûştı ta^çbîye itdi gitdi. Gürbe-i harîş bu hâlden gâfil arzû-yı gûştıla ol maħalle geldügi gibi ħalâķı ħalka-i dâma giriftâr oldı. Bu ešnâda mûş dahı ta^çma talebine sûrâħdan çıkup çep ü râst ve zîr ü bâlâya nigâh iderken nâ-gâh gözi gürbeyeye râst geldi. Ĥaşm-ı cânı olmağıla ħayâtdan me^çyûs olup ħavf ü hırâsa düşdı ammâ ^çaķlına aldırmayup diķķatle nazar itdi. Beste-i bend belâ görüp şayyâde cân ü dilden du^çâ eyledi. Nâ-gâh bir cânibe dahı nigâh eyledi. Bir râsû kemîn-gâhda oturmuş ve kemân-ı şaydı anuñ kaşdına kurmuş , bu ešnâda görđı ki bir zâg dahı bâlâ-yı dırahtda anı şikâr arzûsiyle tırmış.

Hûş-ı mûşa vahşet ü dehşet galebe itdi ħalbine ħavf-ı vahşiyet müstevli olup eyitdi: Eger ilerü gidersem gürbeden niçe ħalâş bulurum eger rücû^ç idersem râsûdan niçe necât buluram. Eger maķâmımda karâr idersem zâğdan ne tarîk ile kurtuluram. Bu ortada anlar ile niçe başa çıkarım. Ĥâliyen ebvâb-ı belâ küşâde ve râh-ı güriz bestedür ammâ şart-ı ħazm ve ihtiyât budur ki bu cümle ile yine ħalbimi ħavî tutup dîde-i ^çaķılla reh-güzâr ħalâş gözedem el-ĥâletü hazîhi bundan enseb tedbîr yokdur ki gürbe ile müşâlâħa bâbını kar^ç idem. Zîrâ bu ^çârızada benimle hem mizâcdur ve bu derdüñ ^çilâcına benim mu^çâvenitime muhtâcdur. Nite ki baña anuñ müzâheretiyle bu âfetden ħalâş müyesserdür. Ana dahı benim mu^çâvenetimle bu vartadan necât müķarrerdür. Eger gürbe benim kelâmımı gûş-ı hûşla istimâ^ç idüp şıdk-ı güftârıma i^çtikâd iderse ikimizde necât müyesser olup sâ^çir düşmanlar rişte-i tam^çın kat^ç idüp ħâ^çib ü ħâsir olurlar.

Pes mûş bu endîşeden sonra gürbe katına gelüp ħâlin şordu ol dahı âvâz-ı ħazîn ile eyitdi: Görmez misin gerdunum beste-i bend belâdur.

Mûş eyitdi: Ey gürbe toğrısı budur ki şimdiye dek ħamınla dilşâd olurдум lakin belîyyede bu gün senüñle şerîkim ħalâşım bâbında bir fikr eyledim ki senüñde ħalâşun aña mütevaķi^çdür. Bu sebeble mihriyân olup da^çvâ-yı muħabbetinden dem urmak lâzım geldi. Bu bâbda kelâmın vâķi^ç ħaldur mekr ve ħiyânet ihtimâli bu ħuşûşda muħâldür. Ĥaķîķat-ı da^çvâ ve şıdk-ı müdde^çâma iki şâhidim dahı vardır.

Birî Râsûdur ki  akabimde kem inde oturmuř ve biri zâğdur ki bâlâ-yı dırahtda mütereřşid olup  urmuř. Her gâh ki sâye-i devletüñe penâh idem¹ anlaruñ ümidi benden münkati  olup bereket-i řoĥbetüñle bu belâ üzerimden mündefi  olur. Eger baña emân virirseñ ve  ahd ü yem n ile  albimi mu ma in ve ĥatırımı em n kılursan ke -i himâyetine ilticâ ideyim hem sen necât bulasın ve hem baña vesîle ĥalâř ola.

Gürbe eyitdi: Ben bu bâzâra cân ile ĥaridârim hemân buyur ki bu bâbda baña ne eylemek vâcibdür senüñle ne nev  mu âmele münâsibdür.

Mûř eyitdi: Huzûrına vardığıda baña tevķir ve ihtirâm ile ki dūřmanlarım görüp benden me yûs olup ĥâ ib ü ĥâsır dönüp gideler ben daĥı gerdanıñda olan bendleri ve pâyında olan kaydları giderem. Gürbe bu kavli ĥabûl itdi. Mûř daĥı ikdâm-ı aqdâm ile ilerü varup selâm virdi. Gürbe resm-i kıyâm ve řart-ı ihtirâm-ı yerine getürüp ĥâl ü ĥatırın řordı mülâtefet ve muĥâleşet gösterdi. Zâğ u Râsû bu ĥâli müřâhede eyleyüp riřte-i ümidlerin ĥat  itdiler řikâr-ı mûřı feramûř idüp dönüp me vâlarına gitdiler. Çün mûř himâyet-i Gürbe ile bu iki belâ-yı  az meden ĥalâř oldu. Gürbenüñ bendlerin kesmege aĥâz eyledi ammâ çün Gürbe ile beynlerinde  adâvet muĥarrer idi. Ĥazm ve ihtiyâti mürâ at idüp bendlerin bir bir kesüp ol  ukde ki cümlesinüñ  uhdesi ile ĥâli üzre kodı tâ ol vaĥte dek ki řayyâd ümmid-i řikâr ile irâqdan be-didâr oldu. Gürbe cân-ı řir ninden el yuyup helâkete muntazır oldu  urdu ol maĥalden baĥı kalan  ukdeyi daĥı ĥal itdi. Gürbe havl-i cândan mûřı ferâmûř idüp kaçup bir aĥaç başına  ıĥıdı. Mûř ol teřviřden daĥı ĥalâř olup surâĥına girdi řayyâd geldi dâmın riřtelerin ĥüsiste bulup ĥâ ib ü ĥâsır dönüp gitdi.

Bir zamandan sonra mûř başın sûrâhdan  ařra  ıĥarup irâqdan Gürbeye i tirâz idüp eyitdi:

Nazm

Çün ĥuř l-i devlet-i vüřlüñ² muĥâl oldu baña

Göz ucu birle irâqdan merĥabâ olsun saña

Neřr

Gürbe daĥı âvâz-ı cân-güzâr ile nâliř idüp eyitdi:

Nazm

Yâ Râb ol dūřmen baĥıřlu yâre netdim neyledim

Sevdiğimden ĥayrı ol dildâre netdim neyledim

¹ penâh idem = penâm âyedem M

² vüřlüñ =  ařkuñ N

Nesr

Niçün benden agrâz idersün ve müşahabetimden ihtirâz idersün bu hizmetüñi müķâbelesinde saña ve evlâdına emân virmişdür. Benden saña zarar ü gezend irmek muķâl beynimizde münᶑakid

16b

olan ᶑakd-i mihr ü muᶑabbet ᶑadîmü'l-inᶑilâldur. Mûş cevâb virdi ki mabeynimizde olan ᶑadâvet zâtiyedür tarafından zuhûr iden düstluk iktizâ hasebiyle idi.Çün ikimizin dahı maşlahatı tamâm oldı ᶑâliyen maşlahat-ı vaķt budur ki ben senden ihtiyât üzre olam sen şayyâddan min baᶑd beynimizde ümmîd-i mülâķât ü vişâl ü ihtimâl-i ittişâl muᶑâldür. Gürbe nevmîd-i vişâlden meᶑyûs olup biraz feryâd idüp melûldı ve âteş-i firâķla sinetin dâğladı muᶑâvaza bu maķâmda tamâm idüp bir birini vedâᶑ idüp yuva ve yerine gitdiler. Merd-i ᶑıredmende bu ᶑikâyeden fâᶑide oldur ki ᶑadu ile vaķt-i hâcette fırsat-ı şulᶑi fevt eylemiye! Çün ğaraz ᶑâşıl ola cânib-i ihtiyâtı riᶑâyetten ğâfil olmiya , Sübhân-Allâh bir Mûş bî-hûş bu ᶑacz-ᶑâl ve zaᶑf-bâl ile deķâik-ı ᶑıleye temessük idüp ķâdir oldıģı ķadar ᶑakd itdiģi ᶑahdüñ ᶑuhdesinden geldi ve âdâb-ı ᶑazm u ihtiyâtı yerine getirüp ᶑüsn-i tedbîr ile bu ķadar düşmanların keyd ü mażarratından ᶑalâş oldı. Eger erbâb-ı ᶑakl ü kiyâset bu emsâl-ı ᶑacîbeye ve tecârib-i ğarîbeyi bünyâd-kârlarına pîş-i nihâd eyleseler. Cemîᶑ-i emânı ve amâlleri aᶑsen-i vücûh üzre ᶑâşıl olması bedîhi'z-zuhûrdur.

SEKİZİNCİ BÂB

Erbâb-ı ᶑasedüñ kavline iᶑtimâd ve temelluķuna iᶑtikâd câᶑiz degil idüģün beyân ider.

Rây-ı cihân-ârâ Berehmen Ferᶑend-Rây'a eyitdi: Ey ᶑakîm-i Rabbâni taᶑbîr-i dil-pezir ile beyân itdik. Ol kimsenün dâstânın ki aᶑda her tarafından iᶑᶑata itmiş iken ᶑüsn-i tedbîr ve rây-ı şâᶑib ve bereket-i ᶑazm ve fikr-i ᶑavâķıbla girdâb-ı afâtdan sâᶑil-i fevz ü necâta vüşûl buldı. ᶑâliyen meᶑmûldur ki beyân buyura ol dâstânı ki bir kimse ile neyedür ᶑadâvet peydâ olıcaķ anuñla ne vecihle muᶑâmele itmek gerek ? Ülfet ü iᶑtilât itmek mi münâsibdür ihtirâz ü ihtiyât itmek mi vâcibdür ?

Berehmen eyitdi: Ey meh-i burc-ı sa^câdet ey şeh-i şâhib kırân cemî^c-i umûrda hâzım ü ihtiyât üzre olup mütevazi^c hayr ü şerri ve mevâkı^c-i nef^c ü zarrı birbirinden temyîz eylemek gerek. Dûst-rencîde ve âzurdeden ihtirâz farz-ı vâcibdür bu bâbda vâkı^c olan emsâl ü hikâyâtdan hikâyet-i İbn-i Medyen ve Kanbere irâd münasibdür. Şâh buyurdu ki niçe olmuşdur ?

Ol hikâyet :

Berehmen eyitdi: Rivâyet iderler ki memleket-i Yemen'de İbn-i Medyen dirler bir pâdişâh var idi. Bir murğla ki aña Kanbere dirler idi. Üns-i tâm ve'l-lügâtü mâ lâ kelâm ile itmiş idi hem-vâre aña eglenür idi , kazâ^p-i İllâhî Kanbere kûşe-i Kaşr-ı Şâhîde bir beyze götürüp beççe çıkardı melik aña

17a

kemâl-i ta^câlluğundan harem-i sarây-ı pâdişâhiye götürüp ta^cahhüd hâlinde ihtimâm eyledi. İttifağ hemân ol gün pâdişâhuñ bir ferzendi vücûda geldi ne kadar ki beççe Kanbere neşv ü nemâ buldurdı. Şehzâdenünde nihâl kadd-i bâlâ ve büend olurdu ve miyânlarında kemâl-ü ülfet ve tamâm müvâneset vâkı^c olup şehzâde dâ^pim anuñla tururdu. Ve dâ^pim anuñla inur oynıyordu. Kanbere her gün etrâfa pervâz idüp âdem-zâde gözine görölmedik meyvelerden bulup iki dâne getürdi birin şehzâdeye virtüp birin beççesine yedürdi. Bu hâl üzerine niçe zamân geçdi bir gün Kanbere ^câdet-i ma^chüd üzre hizmetine gitdi beççe şehzâde ile mülâ^cabe iderken lañfe kaşd idüp ser-pençe-i huşûnetle şehâdenüñ eiln yırtıdı. Şehzâde bu hareketden gâzabnâk olup beççeyi ayağından alup yere şöyle çaldı ki mâder-i anuñ hasreti kıyâmete kaldı. Çün Kanbere geldi beççesini küşte-i hâk u hûnla âğuşte gördü kemâl-i ıztırâbından mükâfât kaşd idüp bî-muhâbâ şehzâdenüñ yüzine sıçrayup minkâr-ı hûnhâr ile ol kurretü'l ^cayn sultânüñ gözün çıkardı. Ba^cdehu uçup Kaşr-ı Şâhuñ künküre-i gerdün iştibâhı üzre kındı. Şâha bu haber vâsıl olıcağ püserinüñ başarı için bir zamân giryân oldu.

Âhir kaşd itdi ki dâne-i karîb ile ol murğ-ı zîreki dâm-ı intikâma getüre pes Kanbere:ñüñ muqâbelesine gelüp zebân-ı mekr ü firîb ile niyâza ağâz idüp eyitdi: Ey enîs-i rüzgâr ve ey mûnis gamksârım aşağı in ki şimdiden sonra olcağ oldu. Ve kışâş ve mükâfât tarîkiyle her kişi itdigini buldı.

Kanbere eyitdi: Egerçi buyurduğun muqtezâ-yı rây-ı şâ^pib pâdişâhuñ kemâl-i ^cadl ve inşâfına münâsibdür ammâ ^cahd-ı ba^cid ve müddet-i mediddür ki kalbimde bu fikr ve hayâlimde bu endişe mukarrer muşammim idi ki ^cömr oldukça dergâh-ı pâdişâhiden gayrı bir penâh eylemiyem. Hüma-yı himâyetinde hüma-i harem gibi fâriğü'l-bâl olam hâlfiyen

hûn-i ciger kûşemî hârem-i saltanatda dem-i qurbân gibi helâl gördünüz .Ba^cde'l-yevm bana bu beytün tavâfı harâm olup mekeş ve ârâm ^cadîmü'l-ihtimâldür madâm ki şehzâde benim nûr-dîdeme bu gadrı revâ gördü ben dahı bî ihtiyâr ve belki bî-çarîkî'l ıztırâr anuñ çeşm-i cihân bînine bu âfeti yetiştürdüm . Mümkin müdür ki min ba^cd beynimizde müşâfât peydâ ola çün benden bu cerîme şâdir oldı. Muktezâ-yı rây-ı şâ²ib budur ki kelâm-ı firîb-encâmını sem^c-i kabûlle işitmiyem ve saña bir vecihle i^ctimâd itmeyüp fermânunla işitmiyem.

Melik eyitdi: Ey Qanbere mazmûn-ı kelâmıñ şıdk ve şevâba makrûndur vâkı^câ'l-bâdî

17b

ezlem-i masadâkıncı günâh benim püserimüñ idi. Ol mütehevvir bî-pâk bî-sâbıka-i cürm beççeni helâk itdi. Sen dahı çarîk-ı mükâfât ile kışaş itdiñ hâlîyâne saña kerâhîyyet müteveccih ve ne bende âzâr bâkîdür. Lütf ile i^ctimâd ve i^ctikâd idüp beyhûde müfârağat ve mühâceret ihtiyâr itme.

Qanbere eyitdi: Ey melik min ba^cd miyânımızda hayâl vişâl ihtimâli muhâldür ki hükemâ şohbet-i yâr-ı mest ü hoşdan ihtirâz ve ictinâb ile teveccüh¹ eylemişlerdür. Ey melik sende inşâf ile esbâb-ı vahşet ve nefret bu mertebeye varmış iken tevâzu^c ve temellukuña firifte olmağ rûşen-i ^cakıldan bî-gâyet durdur. Nâ-çâr sâha-i şohbetüñden kenâr ve sâye-i devletüñden firâr iderüm.

Melik eyitdi: Gittigün taqdirde ne zamân gelürsün ?

Qanbere eyitdi: Gittikten sonra gelmek tevki^c itme ve bu seferden mu^câvedet ihtimâlin hayâlin getürme.

Melik çün ^cayne'l-yakîn bildi ki qanbere dâne-i firîb ile dâm-ı şayda gelmez nevmîd olup eyitdi: Çünkü müfârağat ve mühâceret ^cazm ü cezm itdiñ bâri tevki^c ve tazarru^c iderüm ki saykal-i muvâ^caze ve neşâyihüñle mir²ât-ı hatırda olan gubâr-ı gafleti zide eyliyesin.

Qanbere eyitdi: Ey şâh-ı bünyâd umûr-ı cihâniyân esâs kazâ ve kader üzre mübtenidür , Şâh ü vezîr ve şağîr ü kebîr anda fikr ü tedbîr ve taqdîm ü te²hîr ile muhâl taşarruf mümteni^cdür.

Beyt

Sevk ide bir işi taqdîr

Anı ^cavk idebile mi tedbîr

¹ teveccüh = tavsiye M

Nesr

Bırahdilmez ki nâmı cerîde-i saâdetde mi veya şekâvetde mi merkûmdur lakin kâfe-i nâsa vâcibdür ki umûrların esâs rây-ı şâib üzre binâ ideler ve mürâât şart-ı hazm ve ihtiyâtda ikdâm ve ictihâd ve ihtimâm üzre turalar. Eger tedbîr-i muvâfîk taqdîr olursa mukzi'l-âmâldur eger bu âks olursa şemâtet-i aâdadan kurtulup dûstlar maâzeretini kabûl kılalar ve maâlûm ola ki ahbeş-i emvâl oldur ki andan intifâ olunmıya. Ve ebleh mülûk oldur ki hıfz-ı memâlik ve zabt-ı reâyâda ihtimâm eylemiye ahsen-i ehibbâ oldur ki eyyâm-ı şiddet ve hengâm-ı nikbetde dûsti cânibinden ihmâl ve gaflet itmiye. Eşerr-i nisvân oldur ki bed-halk olup şu her ne eyzâ eyleye nâ-halef evlâd oldur ki itâat-ı ebeveynden ibâ eyleye. Taraf-ı âbâd ü bilâd oldur ki anda emn ü emân ola kubh-ı müşâhabet oldur ki şıdk ü ihlâs ile olmıya çün benimle melik miyânında bu kadar keder vâki ola. Evlâ budur ki mekâlât-ı mülâkât-ı kelimât-ı muvâdaaya tebdîl idem pes bu maâmında itmâm-ı kelâm idüp küngüre-i eyvândan uçup şahrâ cânibin tutdı getdi. Melik teessüf ve telehhüfle âh idüp kaldı budur ol kimsenüñ dâstânı ki haşmuñ daâ-yı şıdk ve vedâdına itimâd itmeyüp ahz-ı intikâm

18a

arzûsiyle baş itdiği kelâm-ı firîb encâma mağrûr olmadı. Bu dâstânı beyândan murâd budur ki hıredmend-i kâmil havâdis-i cihân ve nevâib-i devrânda bu neşâyih bî-mânendi mürşid-i râh-ı necât eyleyüp hiç vecihle düşmen-i âzurde itimâd kılmiya ve âfet-i mekr-i muhâfât özünden emin olmıya.

DOKUZINCI BÂB

Tarîk-ı âfv ve şafhat-ı sülûk-ı efdal ve evşâf-ı mülûk idügün beyân ider.

Rây-ı Dabşelim eyitdi: Ey bülbül-i bağ maânî-i hayruñ sırr-ı gaybuñ tercümânı maâlûm oldı. Ol kimsenüñ dâstânı ki kavlı düşmana itikâd ve izhâr-ı tevâzu niyâzane itimâd eyledi. Hâliyen Berehmen-i fâdıldan ricâ-yı kâmil oldır ki beyân buyura ol dâstânı ki âfv ü gufrân mülûkî müştemil ola ve pâdişâh baâzı makribân-ı dergâhdan âsâr-ı cürm ve günâh müşahede kıla âfv eylemegi münâsibdür. Yohsa ukûbet eylemegi vâcibdür. Berehmen cevâb virdi ki âfv ü şafh efdal-ı evşâf mülûkdır. Huşûsen bir maddenüñ gûrına vâşıl olmadın mücerred saâyet ve gamz-ı hassâd ile manzûr-ı nazâr-ı iltifât olan bendesin mazhar-ı kahr u gâdab eylemiye. Ve gerekdür ki her hâlde neşâyih-i hayr endişânı istimâc

idüp umûrunda te²enni ve te²emmül eyliye. Ahvâle tahşil-i vükûf itdikden sonra nîkû-kârların kirdârına lâyıķ  atıfet buyurup günahkârlara günâhı kadar te²dîb ve tenbihi vacib göre. Emsâlden Farsiye ve Şîr hikâyeti bu siyâka aķrebdür. Rây istifsâr itdi ki niçe olmuşdur?

Ol hikâyet:

Berehmen eyitdi: Ahbârda gelmişdür ki deryâ-yı Hindde Ferise nâm bir şegâl beni nev^ci miyânında kemâl-i zühd ü şalâh ile bî-nâm olup eţrâf ü eknâfda âvâze-i vera^c ve takvâsı gûş-ı güzâr hâş ü  âm olmağın ol havâlfide melik-i siba^c olan kâm-cûyu nâm Şîr mülâkatına tâlîb ve râğîb olup ihzârına işaret buyurdu. Ol dahı ulu'l-emre imtisâl idüp dergâh-ı  âlem-penâha hazır oldu. Melik  alâ mele²i'n-nâsı ta^czîm ü tevkîr eyleyüp meclîs-i  âlîde şeref-i iclâs-ı erzânî buyurdu envâ^c-ı âdâb-ı tarîkât ve eşnâf-ı etvâr-ı hakîkatda kemâlin müşâhede eylemeğın ibram ü ilhâh ile hâh ü nâ-hâh vezîr eyleyüp cemî^c-i a^cmâl-ı divân ve hazâyîn-i emvâl-i yed-i kifâyetine teslim eyledi. Ve ahvâl-i memleketde andan gayriye istizhâr itmez oldu, ol dahı itmâm-ı mehâm ve ıslâh-ı meşâlih havâs ü  avâmda cidd-i tâm ve sa^cy ü ihtimâm gösterüp bir vechle farı-ı  adâlet eyledi ki dem be-dem kurbet ü mekâneti ziyâde olup muhâleti gâyete ve muhâleşeti nihâyete yetişdi. Bu hâl şîrûñ makreblerine girân gelüp cemî^c -i erkân-ı devlet aña buğz ve  adâvet idüp def^c ü ref^cine el bir itdiler. Ahîrû'l-emr müşâvereleri buña müncerr

18b

oldı ki aña hıyânet isnâd idüp şîri andan mütekeddir ve müteneffir iderler pes ittifaķ ile erbâb-ı tezvîrden bu tedbîre şerîk olanların birin tahrîk idüp çaşt-ı şîr için müheyyâ kılınan kâştî-i Ferisenüñ hücre sine atdurdılar. Rûz-ı diger a^cyân-ı devlet mu^ctâd üzre bârgâh-ı şîre hazır oldılar Ferîse bu mühim külli itmâmı için bir cânibe gitmiş idi anda hazır degil idi. Hengâm-ı çaşt irlüp şîrûñ gıdâsı vaķti geldi ta^câm istedi hazır bulunmadı, şîr be-gâyet muţtarib olup tehevür eyledi bu zamânadek Ferîse gâ²ib husamâ ise hod hazır idi. Çünkü şîrûñ kemâl-i gâzab ve tehevürın gördiler fırsat bulup Ferîseyi kadı ü mezemmet idüp ifk ü iftirâya başladılar. Ta ol mertebe gamz ü si^câyet eylediler ki çaşt-ı şîri hücre-i Ferîsede buldurup getürdiler ve dahı bunuñ emsâli niçe cerâyim isnâd idüp biz anuñ evvel-emirde hıyânetin bilürdük câ²iz ki hasede haml olına diyü i^clâma cesaret idemezdük. El-hamdü li'llâh şâh kendü bi-nefsihi hıyânetine muttali^c oldu bize dahı nefsu'l-emri beyân iktizâ eyledi diyüp edille ü berâhin ile bir vecihle işbât-ı cerâyim ü   uķuk itdiler ki bi'z-zarûri şîr Ferîseden müteneffir olup ihzârın fermân eyledi. Bi-çâre Ferîse eşer-i mekâyid-i a^cdâdan bî-

haber imtisâl idüp kavî kalb ve ceri      r h  z  r-ı Ő re h  z  r oldu. Ő r su  l itdi ki ol vaz  fe-i mu  arrere ki r  z-i merre sa  na h  fz it diyu¹ virildi. Ni  e oldu Fer  se cev  b viridi ki em  n-i matbah-ı     mireye teslim olındı emin-i ma  bah da  ı b  b-ı gamz    kad  ı feth idenlerden idi. Hi  Ő r-ı ink  ra ta  Ő m id  p fery  d itdi ki h  Ő a ve kell   bu ba  na ma  z-ı iftir  dur s  ha-i zimmetim bu t  hmetden m  berr  dur. Fer  se bildi ki erb  b-ı g  dr    intik  m ma  la  atların tam  m itmiŐ ler ancak kend   Ő d  k ve diy  netine kuvvet-i kalbi olma  n tel   cev  b vir  p dur  Ő t kelimat itmege baŐ ladı. Anu  n kel  m-ı g  zab-  l  d   h  s  du  n t  rreh  t-ı fitne-eng  zine mu  k  rin olup Ő r  n iŐ tig  l-ı   teŐ -i g  dabına ba  is oldu fi'l-h  l h  bs ferm  n eyley  p katlına   azm    cezm eyledi. Amm   ta  c  l ve Ő t  b   m  n  sib g  rmey  p netice-i a  v  le ta  Ő l-i vuk  f i  n te  h  r itdi.   n bu haber m  der-i Ő re v  Ő l oldu Fer  sen  n r  tbe-i Ő ad  kat ve istik  metin bilurdi. H  z  r-ı Ő re gel  p a  v  l-ı Fer  seyi su  l itdi Ő r da  ı Ő ret-i h  li v  ki   olan minv  l   zre takr  r idicek.

M  der eyitdi: Ey n  r-didem arsl  nım nefs  n   b  d  ye-i hizl  nda ser-gerd  n kılma ve meŐ reb-i   afv u ihs  ndan b  -behre kalma ol z  hid

19a

diy  net²me  b ve Ő y  net-niŐ b bu b  ba intim   ve bu c  nibe intis  b idelden beru Ő rb-ı dem ve ehl-i desmden ihtim   u ictin  b eylemiŐ d  r. Andan s  bik da  ı evŐ af-ı mezb  re ile ma  r  f ve mevŐ f idi bu devlet-h  ahu  n z  n-ı g  lbi budur ki vaz  fe-i m  lki menzil-i Fer  seye yine a  d  sı ko  mıŐ  ola hussaddan bu kadar ifs  d   end  n ba  id deg  ld  r. Ő av  b budur ki zim  m-ı h  ilm ve vek  r   elden ko  mayup bu ka  z  yede tedb  r-i Ő afi ve te  emm  l-ı k  fi buyurasız. Ő r g  rdi ki m  derin  n kel  mı semt-i g  ra  zdan m  berr  dur , isti  n  -y   a  v  l id  p Fer  sen  n b  -c  rm id  ğine mu  tali   olup ih  z  rına ferm  n ve kem  -k  n ma  zar-ı   afv u ihs  n itdi.

Fer  se eyitdi: Eger  i melik afv    Ő af   p  Ő e id  p   av  t  f-ı h  srev  neden Ő an-ı Ő er  fine l  yık olam dirig eylemey  p saye-i   in  yetin fark-ı h  lime yine erz  ni buyurdi.

Amm   ben benden  n s  ha-i zimmeti bu t  hmetden beri olmaz m  d  m ki em  n ve h  yin bi'l-mu   yene bilinmiye K  m-c  y eyitdi: Bu ka  z  ye ne vecihle m  tebeyyin olur ?

Fer  se eyitdi: Gerekd  r ki melik bu huŐ Ő sı c  mleden va  d u va  id ile teftiŐ     tefah  Ő  eyley  p istik  fında Ő art-ı ictih  d    ihtiy  t   h  dd-ı m  b  la  ga ve derece-i ifr  ta yet  re. Bu va  de ile ki eger bey  n-ı v  ki  ada takŐ ir itmeyeler d  men-i h  lleri denes-i cer  yimden   b-ı

¹ it diyu = i  n M

² diyanet — N

‘afv ile tahtîr olına eger mazmûn-ı kazıyyeyi inkârda lüce ve ‘inâd üzre ısrar iderler ise serpençe-i ‘ikâba giriftâr olalar.

Çün fermân-ı ‘âlî bu minvâl üzre şeref-yâfte-i şudûr oldu , ol ta‘ife ki bu fitne-i ğubarun kopardımlar idi. Bi’z-zarûri şûret-i vâkı‘a-yı ‘alâ mâ hüve’l-vâkı‘ beyân eylediler emânet-i Ferîse gün gibi zâhir olup mesned-i vezâretde kemâl-i istiklâl üzre ibkâ olındı. Ol dahı mücrimlerin cerâyîmin ‘afv idüp ihtimâm-ı tâm ile kemâ fi’l-evveli itmâm-ı meşâlih-i hâş u ‘ammâ kıyâm eyledi , melik emrinde şitâb ve ta‘cîl itmeyüp naşîhat-ı hayr-endîşânı işğa itmekle beyne’l-enâm ahsen-i ahlakla şöhet şî‘âr oldı. Budur ol pâdişâhuñ dâstânı ki ifsâd-ı müfsidetiyle bir kimesneye bed-mekân olmuş iken emrinde taharrî idüp hîlye-i ‘afv ü şahf ile mütecellı oldu. İmdi hıredmend-i kâmile gerekdür ki bu bâbda mezkûr olan envâ‘-ı fevâ‘id ve evşâf-ı menâfi‘i sem‘-i cân ile ğuş u iz‘ân eyleyüp mûcibiyle emrinde sa‘y-ı ferâvân eyleyeler.

ONINCI BÂB

Tarîk-ı mükâfâtla cezâ-yı ‘amel ve sezâ-yı ef‘âlî beyân ider.

Rây-ı Dâbşelim ta‘zîm ve tekrîm ile Bidpây-ı hakîm eyitdi: İstimâ‘ itdim ol dâstânı ki müstemildür Şâh ü sipâh miyânında hilâf ü hiyâneti ve tecdîd-i merâsim ‘afv ü ‘atîfeti hâliyen mültemisdür ki beyân buyurula ol sitemkârların dâstânı ki riâyet-i nefis ve şiyânet-i hâlî için ‘ibâd-ı âferîdekâra izâ ü azârdan hâlî olmya.

‘Aķıbet itdü ki ef‘âlüñ dâm-ı mükâfâtına giriftâr ola Berehmen eyitdi: İzâ ü izrârı ve âzârı kendüye şî‘âr eylemez meger bir câhil ki haķla bâtılı farķa ķâ‘il¹ olmya. Bir kimesne ki haķîkat-ı mükâfâtı bile gerekdür ki sitemkârlıķdan tövbe ve inâbet eyliye bu maķama münâsib emşâlden dâstân-ı şîr temsîle evfâķdur Rây istifsâr itdi ki niķe olmuşdur ?

Ol hikâyet:

Berehmen eyitdi: Emsâlde gelmişdür ki vilâyet-i Halebde bir bîşede bir şîr-i cefâ-bîşe tavaţtun itmiş idi. Dâ‘imâ sefk ü zülm ü cefâ ile meşğul idi. Dilâzâr ü sitemkâr ve ğaddar ü bed-guvâr idi hizmetinde vuĥûşdan bir siyeh ğuş var idi. Leyl ü nehâr dergâhında hizmetkâr ve vezîr-i maşlahat-ğüzâr idi çün şûret-i hâlî bu minvâl üzre ğördı netice-i zülm ü bî-dâdın ĥavf men e‘âne zâlîmen sallata ‘aleyhi va‘idinden vehm idüp celâ-yı vatan ihtiyâr itdi. Bu fikr ile şahraya müteveccih olup giderek bir bîşe kenârına ğeldi ğördı ki bir mûş tişe-i

¹ kâil = ğadir M

dındânla bir dırahtıñ ırkını keser bu eşnâda nâ-gâh bir mâr çıkup mûşı helâk eyledi. Der-
°akâb bir hâr-pûşt gelüp mârı ekl eyledi ol vâdide bir Rûbâh gırisne gezerken hâr-pûştı
üzerine döndürüp üstüne tebevül eyledi.

19b

Hâr-pûşt bârân-ı nîsân olmak taşavvûrıyla başın taşra çıkardı rûbâh hemân-dem buğazın
kesüp kopardı henüz rûbâha ferâgat-ı külli gelmedin bir seg bir kûşeden çıkageldi rûbâhı
şikâr idüp pâre pâre eyledi. Bu keyfiyyet üzre bir pelenk bu ceng üzerine müşâdefe idüp
kelbî helâk eyledi meger pelenk bir şayyâduñ kemin-gâhından halâş olmuş idi. Sayyâd der-
°akâb yetişüp pelenk sege meşgûl iken bir hadeng-i dildûz ile şöyle urdu ki tîr sâğ
canibinden girüp şol canibinden çıkdı sür°atle gelüp buynın uzdı ve postın bedeninden
yüzdü. İttifâk ol maqâma bir esb-süvâr erişdi ol pelengin bustına tama°ı düşdı şayyâd
virmekde °inâd idüp °aķıbet mükâlemeleri mücâdele ve mükâteleye irişdi eşna-yı kâr-zârda
merd-i süvâr şemşîr-i âbdâr ile şayyâduñ başın pûştünden ayırup post-i pelengi alup gitdi
henüz bir fersenk gitmemiş idi ki esbi hața kıldı süvâr zemine düşüp cân virdi. Zamân aña bir
dem emân virmedi siyeh-gûş bu tecrübeleri mu°âyene kılup haķîkat-ı mükâfatı bildi zan ü
gümânı gidüp ittikân ü itmînânı ziyâde oldı şîr siyeh-gûşıñ gıybetin işidüp ihzâr ve ba°is-i

20a

terk-i hizmeti mülâzimetini istifsâr eyledi. Siyeh guş dahı hikâyet-i mûş u mârı ve kažiye-i hâr-
pûşt ve rubâh-ı hîle-kârı ve ahvâl-ı sek ü pelenk ve şayyâd ü süvâri gördüğü minvâl üzre her
birin cezâ-yı °ameli tarîk-ı mükâfâtiyle kendülere vâsıl olup sezâ-yı kirdârların buldukların
tafsîl eyledi. Mîn ba°d senüñ dahı bu dar-ı mükâfâtda mücâzât olacağın °ayne'l-yakın iz°ân
eyleyüp mücâveretünden mücânebeti tercih eyledim. Münâsib budur ki bu ef°âl-ı kabîheden
fâriğ olup saña dahı bir âfet irişmedin tövbe ve inâbet eyliyesin diyû vâfir söyledi. Şîr aslâ
mütenebbih olmadı vaz°-ı sâbık üzre zûlm ve °adâvetin der-kâr eyledi bir gün yine geşt ü
güzâr iderken iki âhû-bereye rast geldi ve şayda kaşd eyledi. Mâder-i mihrîbânî feryâd idüp
lütf ile bana merhamet eyle dîdemi firâk-ı kurretü'l-°aynum ile giryân eyleme ey kahramân-ı
kâhhâr Allâh bağışlasun senünde ferzendlerüñ var bu °âlem °alem¹-i mükâfâtdur zûlm ü bî-
dâd-kâr ve ber-ķarârdur diyû söz ü güzâr ile °arz ü niyâz eyledi. Şîr aslâ işğa itmeyüp kârına
meşgûl oldı meger şîrûñde iki beççesi var idi ol zamânda ki bunda bu âhû-berelelere kaşd itmiş
idi anda bir şayyâd anuñda beççelerin şayd itmiş idi. Şîr bunda Âhûnun tazarru° ve zârına
iltifât itmeyüp helâk itdi. Vaktâ ki şîr bîşeye gelüp bu keyfiyyeti gördü bir vecihle hurûş ve

bir derd ile nâliş oldu ki ahâli-i bîşe bile hâl u zârına giryân oldılar, şîrûn himâyesi kûşe-güzîn kanâ^çat bir şeğâl şahib-i kerâmet var idi.

Takrîbe gelüp eyitdi:

Beyt

Def^ç itmege tîr-i sitem gerdiş-i çarhı

◌^çÂlemde taḥammül gibi hergiz siper olmaz

Neşr

Her sūrûruñ âhîrinde bir ğam-ı müdgam ve her sûrun ◌^çaķîbine bir mâtem munzamdur.

Nazm

Var mı bir ḥatır ki ğamdan ḥâr ḥarf olmya

Kani bir rûḥ kim havâdişden ğubârı olmya

Bu gülistân-ı cihâna ser-be-ser kıldım nazar

Gördüm bir gül ki ḥâr-ı cân-güzârı olmya

Niçe yıldır eylerüm beñ bu ḥarâbatı tavâf

İçmedüm bir bâde kim her kez ḥumârı olmya

Neşr

Çün feryâd ü zârı zâyî^ç ve cüz^ç ü sükvârı ğayr nâfi'dür budur kazâya rızâdan ğayrı ile devâ ve bu rence dârû-yı sabırdan özge ile şifâ müyessir ve mutasavvir degüldür.

Şîr eyitdi: ◌^çAceb bu belâlar benim ferzendlerime ne sebeble hâdiş oldu

Şeğâl eyitdi: Bu belâlarun nüzûlüne yine kendü ef^çalün ba^çiş oldu insâf ile ol bî-dâd ki sayyâddan beççelerine irmişdür, sâ^çirler senden iz^çâfın görmişdür. Kemâ tedeyyünetdan bî şek ü gümân bu belâlar ◌^çamelüñ mükâfâtıdır çün ğayrlar senüñ cevrine sabr ettiler sen daḥı nefsiñe cebr idüp añlaruñ kahrına şabr itmek gerek señ eger zûlm ve sitem ve sefk-dem

20b

ve hetk-i ḥaremden ictinâb itmiş olaydın bu vâķı^çaya mübtelâ olmaz idiñ mâ-dâm ki bu sîret üzre müdâvim olup ḥûñḥârlık ve sitemkârlık şan^çatını kendüñe lâzım kılasın. Bu deĝil hezâr hezâr bunüñ gibi belâlara mübtelâ olasın bî-gümân keşâkeş devrândan itdigün zûlm ü ◌^çudvânuñ cezasın bulasın çün şîr ğuş-i hûşla bu kelimâtı istimâ^ç itdi. Bildi ki rind-âzârüñ ◌^çaķıbeti nâ-kâmlık ve ızrâr ü ifsâduñ ḥâtimesi bed-fercâmlıkdan müteyakķız ü mütenebbih olup ekl-i laḥm ve demden fâriğ olup âb ü giyâh ile ķâni^ç oldu. Budur ol zâlim ḥûñḥârüñ

¹◌^çalem — N

dâstânı ki cihâniyânı zûlm ve sitemle giryân ve âteş-i bî-dâd ile büryân idüp âhîrî'l-emr halka itdiği belâ ve cefânûñ nazîrine mübtelâ oldu. Çün tecrübe hâşıl eyledi itdiği ef'âle nedâmet idüp tövbe ve inâbet eyledi imdi her 'âqıl 'âkıbet-i endîşe lâzumdur ki umûrın esâs zûlm ü cevr üzre urmayup nâm-ı nîk ve zikr-i cemîl tahsîl idüp dünyada ve 'uqbâda teba'ât-ı mezâlimden sâlim ve mükâfât-ı cevr ü sitemden emîn olalar.

ONBİRİNCİ BÂB

Rütbesinden ziyâdeye tâlib olmağla kâr olandan dahı giru kaldığın beyân ider.

Rây-ı Dâşselîm çün bu dâstân-ı dil-pezîri hatır-ı nişân itdi Berehmene hitâb idüp eyitdi: Ey pîr-i rûşen revân-ı bürhân-ı bâhir ile beyân itdik ol zâlimûñ dâstânını ki halâyıka ezâ ü mazarrat ü âzâr üzre muşır ola. 'Âkıbet-i tarîk mükâfât ile cezâsın bula, hâliyen mültemisdür beyân buyura ol şahsın mişlin ki hâline muvâfık olmiyan 'amele tâlib olup tahşiline cedd ü cehdi müfîd olmadığından mâ'adâ olanı dahı elden çıkara hakîm eyitdi:

Li-küllü 'amelin ricâlün

Her kimse ki şan'atün terk idüp kendüye mülâyim ve tab'ına münâşib olmiyan münâsibe tâlib ola ikisinden dahı mahrûm olup serâsime ve ser-gerdân kala hiç biri hâşıl olmiya. Emsâlden zâhid-i 'iberi ziyân ve mihmân-ı heves-pîşe hikâyeti ki dâstân-ı 'acîbdür bu maqâma ziyân münâsibdür Rây istifsâr itdi ki niçe olmuştur?

Ol hikâyet:

Berehmen eyitdi: Rivâyet iderler ki diyâr-ı fütuhta bir zâhid-i dîndâr müteverri' ve perhîz-kâr var idi hânkâhı âyende ve revendeye ârâmgâh idi. İttifâk bir gün bir dervîş zâviye-i zâhîde misâfir oldu zâhid dahı ikrâm-ı zayfda taqsîr itmeyüp şerâ'it-i tevķîr ve ihtîrâmı yerine getürdi eşnâ-yı müşâhabetde sebep-i seyr ü seyâhatın su'âl eyledi.

Mihmân eyitdi: Benim hikâyetim dûr u dırâzdur icâzet buyurılır ise bir şemme taķrîr itmek ca'izdür zâhid teveccüh idüp buyurdi ki kışşadan hişşe memnûn

21a

ve müstefid olurız didi.

Mihmân eyitdi: Ey zâhid egerçi el-ân meskenim Türkistândur ammâ aşıl da vaţanım Frengistândur ol diyârda ben hubbâz idim bir dîhķân dûtum var idi her zamân baña yârlık ve meded-kârlık idüp maşlahata yarar galle dükkânıma gönderir idi. Ve tâleb-i şemeninde mühlet virüp müsâmahat gösterir idi bu mu'amele ile bâzâr-ı san'atım kerem ü nân ma'

İşetim nerm idi bir gün beni bâğına da^çvet eyledi ve merâsim-i ziyafeti kemâ-yenbeği ri^ç âyet itdi. Tenâvül-i et^çimededen şoñra müfâvâzata meşğûl oldık eşnâ-yı kelâmda şordı ki menfa^ç at kesbüñ ne miqdârdür eyitdim bir senede onı on iki fâ^çidem var.

Dihkân eyitdi: Sübhân-Allâh nef^ç ve kârın hubbâzân i^ç tibâr idecek degilmiş hayâl iderdim ki kesbüñ sûdı bî-had ü hâşılı lâ-yü^ç ad ola ben eyitdim: Ey hâce senüñ sermâyenüñ nişâbı nedür? Ve kesb ü kârınuñ hesâbı ne? Cevâbı virdi ki bizim san^çatımızuñ sermâyesi yesîr ü fâ^çidesi kesîrdür cüz^çi tohum ekürüz küllî maşşul taşşıl iderüz vaqt olur onda yüz fa^çide ile çanâ^çat itmeziz. Çün dihkândan bu kelimâtı işidim dihkaniyyet sevdasına düşdüm fi'l-hâl hubbâzlıktan vazgeldüm tehniyet-i esbâb-ı zirâ^çata iştiğâl idüp mecmû-i sermâyemi âlât-ı zirâ^çat ü herâsete virdim ve bir miqdâr tohum eküp dîde-i intizârı râh-ı huşûl-ı maşşûla tutup turdum. Bu helalde ^çiyâlimüñ rûz-ı ^çayşî tar oldı hubbâzlıktan bâri rûz-merre hâşıl olurđ hâliyen bir yıl miqdârı taşşıl-i hâşıl için muntazır olmaç lâzım geldi. Bi'z-zârûri bir kimseden sermâye için birkaç akçe istikrâz itdim bir hizmetkâr peydâ idüp yine hubbâz dükkânını açdum gâh zira^çat maşlaşatı için şahrâya giderdüm ve gâh kesb-i kâr için dükkâna gelürdüm. Çün bu minvâl üzre bir zamân geçdi hizmetkârım hiyânet idüp sermâye ve sûdı elden çıkardı ve maşşûl-ı zirâ^çata envâ^ç-ı âfet yetişüp harcımüñ ancaç öşr-ı ^çaşrı hâşıl oldı. İki ^çamelden dahı ziyân görüp medyûn ve müstağrak oldım mameleküm dahı deynime vefâ itmeyüp bir gice bi'z-zârûri terk-i diyâr-ı tedbîrin idüp yârendesi hemân tersân ü hırâsân ü hayrân ve bî sâmân bir tarafa gitdim. Müddet-i mütemâdiden şoñra işitdim ki cemî-i müte^çallikâtım âhirete gitmişler ve metrûkâtımı şatup şavup dâyinlerime teslim itmişler pes vañan-ı me^çnûsa mürâca^çatdan me^çyus olup hayli zamândur ki tarîk-i seyâhate gezerüm. Lillâhi'l-hâmd cenâb-ı kerâmet nisâb ile mülâkât-ı neşîb eyledi , iz^çân-ı ^çâlileri olursa carup kişi âsitânelerin ihtiyâr ve halka-vârdur irşâd medârlarında çarâr idem.

Zâhid eyitdi:

21b

Hoş âmed ve ^çaleyke's-selâm ve'l-ikrâm

Nesr

Memnûn oluruz egerçi bu mertebe metâ^çib ve meşâ^çibe mübtelâ olmuşsan ammâ çamıma ki bu şedâ^çidden çok fâ^çide ^çâ^çiddür şûri ve ma^çnevi menâfi^çin müşâhede idersüñ.

Beyt

Me-kun zi guşşe-i şikâyet ki der tarîk-ı taleb

Be-râhatı ne-resid ân ki zahmeti ne-keşid

Mihmân-ı müşâhabet mihmân-ı ğanîmet bildi bir zamân bu minvâl üzre bir yerde eglendiler Zâhid aslında Beni İsrâ'îl neslinden idi. Egerçi luğat-ı 'ibrîden ğayrı luğata vuķûfı var idi ammâ çün luğat-ı 'ibrî fazîlet-i mevrûsı idi anı kemâl-i fesâhatle söyler idi mihmân-ı luğat-ı mezbûre ile tekellümü ta'lime 'azm ü cezm idüp ricâ ü niyâz eyledi.

Zâhid eyitdi: Ey mihmân bu lisânı saña ta'lim-i maħall-ı minnet degül ammâ luğat-ı 'ibrî ile zebân-ı Frengi miyânında ba'd-ı mesâfât ve tamâm münâfât vardur mebâdâ ki anuñla ülfetden ğatırına külfet yetiše ve kemâl ki vecd sebebi ile tab'ıñ varta-i hayrete düşüp ğıfz ü zabtında 'âciz kalmağ ile lisân-ı evveli daħı ferâmûş eyleyüp hem saña ğadr ve hem benim bu denlü evķâtum zâyi' ola. Mihmân mertebe-i ibrâmı hadd-i mübâlagaya yetürdi Zâhid daħı mâmûlına müsâ'ade idüp şarf-ı maķdûr eyledi egerçi müddet-i medîd sa'y ve iştigâl eyledi.

Ammâ bir vecihle tab'ı luğat-ı mezbûre ile idemedi Zâhid eyitdi: Beyhûde zahmet çekme aħmak ğalâyık oldur ki ğirfetine lâyıķ tab'ına muvâfık olmyan 'âmele iştigâl ide bu ğâlet bi-'aynihi ol ğikâyetdür ki ğubbâzlıķdan ferâğat ve diħkânlığa iştigâl eyledün. 'Âķıbetü'l-emr bir muķtezâ-yı

Lâ ilâ ğa'ulai ve lâ ilâ ğa'ulai

İkisinden daħı ser riştesin elden çıkardun mihmân-ı pend-i zâhidi ve gelmeyüp ol ğadar cedd ü sa'y eyledi ki fi'l-ħaķıķa didügi gibi luğat-ı mezbûreyi taħsîl idemediginden mâ-'ada kendü lisânını daħı unutdı

Mısra'

Ele o geldi bu gitdi elden

Budur ol kimsenüñ dâstânı ki kendüye münâsib uyan umûra şurû' eyliye 'âķıla lâzımdur ki bu kışşadan ğişşe alup hadd ü miķdârın bile kendüye münâsib ve ğirfetine muvâfık olmyan 'amele heves eylemeye.

Raħimü'l-lahu'm-rien 'arefe ķadrehu ve lem yüte 'addi tavrahu

ONİKİNCİ BÂB

Şıfat ve vekâr-ı lâzıme-i mülûk idüğün beyân ider. Rây-ı Dâbşelim Bid-pây-ı ğaķîme müteveccih olup eyitdi: Ma'lum oldı ol tã'ifenün dâstânı ki ğirfet-i ķadimesün terk ve ğâline münâsib olmyan me'tâlibe tâlib olmağla ikisin daħı elden çıkarup ğa'ib ü ğâsır ğala. Ħâliyen

hakîm-i hikmet-me²âbdan mültemisdür ki hisâl-ı şâhânedan kangı fazîlet-i haslet-sütüde ve pesendîde der beyân buyura.

Hakîm eyitdi: Ahsen-i evşâf-ı selâtin ⁶adl-âyîn hilm ü rıfk ve hüsn-ı hulkdur veya bir vezîr-i nâsih gerekdür ki her bâr râh-ı şalâha irşâd ve hilm

22a

ve vaqâr üzre sebt ve ber qarâr eyliye tâ mevâhib-i fazl-ı kird-gâr ve miyân-ı hilm ü veqâr ve neşâyih ü zîr-i niku-kerdler ile cemî-i umûrunda manşûr u muzaffer ola nite ki ol pâdişâhuñ kavmiyle huşûmet vaqî⁶ olup bereket-i hilm ü tebdîr-i vezîr ile encâmı hayr ü selâmete münthehi oldı. Rây istifsâr itdi ki niçe olmuşdur

Ol hikâyet:

Berehmen eyitdi: İhbarda gelmişdür ki diyâr-ı Hindde Hilâr nâm bir pâdişâh-ı kâm-kâr var idi. Selâtin-i rûy-ı zeminden envâ⁶-ı mefâhîr ile mümtâz olmuş idi iki ferzend-i dilbendi var idi birine süheyl-i yemeni ve birine mâh-ı hatnı dirler idi. Bu iki püserin mâderi bir duhterinüñ ahteri idi ismine İrân-ı dirâht dirler idi pâdişâhuñ ol gevher-i manend ve ol iki ferzend-i dilbende ol kadar ta⁶alluk ve peyvendi var idi ki bir an anlarsız olmaz idi ve bir zamân anları görmese zinde-gâniden lezzet bulmaz idi ve bir vezîri var idi aña Bilâl dirler idi kifâyet-i zihn ve zirâşt-ı akl ile ⁶adîmü'l-aqrân ve bir debîrî-dârâ idi. Cemî-i fûnûn ve ma⁶ârifden vahîd-i zamân idi ve bir pîl-i sepîdi var idi ki nazîri ne görülmüş ve ne işidilmiş idi iki bahtî şütrî var idi ki

Efelâ yenzurûne ile'l-ibili keyfe hulikat. Güya şânlarınuñ şânında nâzil olmuş idi ve bir semendi mânendi var idi ki

Beyt

Gubârın görmez idi rîh-i ⁶âşif

Ayıkdaş olmaz idi berq-i hâtîf

Neşr

Ve bir tîg-ı âbdâr gevher-i nigâr-ı var idi ki dünyâda mişli yoğ idi. Melik bu mezkurâta kemâl mertebe dem-beste ü müte⁶allik ve hemvâre selâtin-i âfâk üzre bunlar ile mütefâhîr ü mütefevviğ idi. Ol iklîme-i Berâhîmeden bir tâ²ife-i tağiye var idi dîn-i kavîm ve tarîk-ı müstakimden münharif olmuşlar idi ve halkun ⁶aqâyidini tağyîr itmişler idi. Âhirü'l-emr pâdişâh hamiyet-i millet ve gayret-i devlet muktezası üzre anlardan cem-i gâfir ve cemâ⁶atı keşiri hedef-i tîr ve alef-i şemşîr idüp hanümânlarına âteş-i nehbet ü gâret urdu. Ancak içlerinden fûnûn-ı ⁶ilm ve hikmetde mâhir dörtüz aded kimesne emân virüp dâ²im pây-e serîr-i a⁶lâda ikdâm-ı hizmetde kâ²im olmaların fermân buyurdu. Anlar dahı bi'z-zârüri emre

intisâl idüp hizmet-i istâne-i pâdişâhiye iştiğâl eylediler ve hengâm-ı intikâma müteressid olup fırsat gözetdiler. İttifâk bir gice pey-der-pey yedi vâkıᶜa gördi. Vâkıᶜa-i evvelide gördi ki iki mâhî demleri üzre turup şahâ selâm virdiler. Vâkıᶜa-i sâniyede gördi ki bir kâz evc-i hevâda pervâz idüp şahâ niyâza ağaz ider , vâkıᶜa-i sâlisede gördi ki

22b

bir mâr-ı ejder-i kirdâr sâk-ı mülke halka olup şarıldı , defᶜa-i râbiᶜada gördi ki serâpâ vücûdî kâna garᶜ oldu. Defᶜa-i hâmisede gördi ki bir¹ ister-i sefide suvâr olmuş rikâbında iki piyâde hizmetkâr , defᶜa-i sâdisede gördi ki bir kuş başı ucunda turur minᶜâr ile başına urur çünkü bir gicede müteᶜâkiben bu vâkıᶜaları gördi kemâl-ı havf-ı vahşiyetle bî-dâr olup şabâha dek ᶜazîm teşvîş ve endîşeye düşdü. ᶜAle's-seher taᶜife-i Berâhime hükemâsın daᶜvet idüp vâkıᶜa-i şebâneyi ᶜale't-tafşîl tahrîr eyledi çünkü anlar eşnâ-yı tahrîrde sîmâ-yı şâhide âsâr-ı havf ü hırâsın ihşâs itdiler. ᶜAn aşl bed hâh-ı devlet oldukları ecluden ahz-ı intikâm kaşdına düşüp ittifâk üzre itdiler ,bu hâblar ziyâde sehm-nâk ve bu vâkıᶜalar gâyet hatâr-nâkᶜdur. Taᶜbîr-i oldur ki ol iki mâhî ki demleri üzre kıyâma gelmişdür. Şâhuñ ferzendleridür ve ol mâr ki pâ-yı mülke tulanmışdur.İrân-ı dühtdür ve ol kâz ki pervâz ider pîl-i sepîddür ve ol üstür ki suvâr oldıgüz semend-i şebâ refîrdür ve ol iki hizmetkâr iki şütr-i bahtidür ve ol âteş ki farâk-ı şâhda müşt Emil olmuş bilâl vezîrdür. Ve ol murᶜ ki minᶜâr ile farâk-ı şâha urur kemâl-i debîrdür ve ol hûn ki beden-i sulᶜân anuñla mülkî helâk itmek isterler bu kaşânun defᶜine çâre budur ki bu mezkûrlar ol tîg ile katl olunup hûnları cemᶜ olına. Ol hûn ile bir âbzen tertîb idüp mülki ana kuyavuz cümlemiz garayîm u efsûnlar okuyup ol hûnla vefᶜ ü tîsîmât yazavûz tâ ki muhtemel olan beliyât-ı külliye mündefᶜola. Bundan gayrı tedbîr ve ᶜ ilâc mümkün degüldür eger tâ hayr ve ihmâl olunursa sebeb-i helâk-ı sulᶜân ve mücib-i indirâs-ı hânedan ü hânümân olması bî-reyb ü gümândur. Şah çün anlardan bu kelîmât-ı vahşet-engîzi işitdi hâb u ârâm u râhatı getdi ve fevᶜa'l-gâye muztarîb olup eyitdi: Ey düşmenân-ı dûst-ı şüret ve ey Ehrimenân-ı âdemi kıyâfet bu didikleriniz niçe mümkündür anlar benim esbâb-ı zînet-i câh ve celalümdür ben anları niçe helâk iderüm ve anlarsız niçe râhat olurum. Pes Kemâl-ı hayret ve infiᶜâl ile kalᶜup halvet-gâhına gitdi, bir gün bir gice bu fikr ile deryâ-yı gusseye taldı

Beyt

Külbe-i hüzn içinde kaldı hazîn

Hemdemî güşse hem-nişîni anın

¹ bir ister-i müntesir olmuş N

Erkân-ı devlet miyânında fikr-i pâdişâh şüyû^ç buldı ve perîşân hâtırlığı meşhur oldu Bilâl vezîr çün hâlî bu minvâl üzre müşâhede eyledi. Istikşâf-ı ahvâle cür^çet idüp hu^çzûr-ı hümâyûna girdi şart-ı hizmeti yerine getürüp

23a

eyitdi: Mucib-i fikret ve sebep-i hayret nedir? Eger Berâhîmeden vahşet-âmiz kelâm istimâ^ç olındıysa biz dahı mu^çttali^ç olalım tâ ki tedârikinde ihtimâm olına. Melik dahı kı^çşşa-i rü^çyâ ve ta^ç bîri ve def^ç i bâbında itdikleri tedbîr ve virdikleri vâhimeyi bi'l-cümle takrîr eyledi vezîr-i şâhib-i tedbîr eyitdi: Çün bendegân-ı şalâh-ı hâl melik için kurbân olsun dirîg degüldür lakin mücerred Berâhîme sözine i^ç timâd olunmaz şayet ahz-ı intikâm dâ^çiyesiyle bu âteş-i fesâdı ikâd olmuş olalar. Bu bâbda rây-ı şevâb oldur ki kûh-ı hazârâda kûşe-güzîn gâr-ı ^çuzlet Kâridon hakîm dirler bir pîr-i rûşen zamîr vardır, şıdık u diyânet ü vefa vü emânetde müslim-i ^çalemdür. Şuret-i hâb ve keyfiyyet ta^çbîr-i Berâhîme aña keşf olsun anuñ dahı ta^çbîri te^çvîl-i Berâhîmeye muvâfık çıkarsa şübhe zâ^çil ve ol ^çazîmeti imza lâzım olur. Eger anlara muhâlefet zuhûr iderse zâhir budur ki zamîr-i münîr-i sultâni hakki bâtıldan fark ve şahîhi sakîmden temyîz itmiş olur bu kelâm re^çy-i şâh-ı ^çâlem-i ârâya muvâfık geldi , fi'l-hâl süvâr olup Kâridon yanına vardı. Şeref-yâfte-i şöhetü olup levâzım-ı hilm ve tevâzu^çı yerine getürdi keyfiyyet-i menâmâ^ç ve ta^çbîratı Berâhîmeye tafşîl üzre i^çlâm eyledi.

Kâridon eyitdi: Bu sırrı anlara izhârda sehv-i ^çazîm vâkı^ç olmuş zîra anlar dîn ve diyânetden mahrûm ve ^çaql ü fetânetden mehcûrlardur ammâ melik hâblardan mu^çttarib olmayup mesrûr ve şâdmân olmağ gerek. Ta^çbîr-i rü^çya budur ki ol iki mâhî ki demleri üzre tururlar idi ilçilerdür ki cânib-i serendibden gelürler ve ol kâz bir üstür-i ser-firâzdu ve ol mâr ki pây-ı mülke şârıldı bir tîg-ı gevher nigârdur ve ol hûn ki vücûd-ı sultân-ı zî-şânı âlude itdi. Bir zî-kıymet-i hil'at-ı ergüvanidür ve ol şütr ki melik aña süvâr olmuşdur bir fil-i sepîddür, ol âteş ki melik başında firûzân oldu bir mücevher-i efserdür. Bu cümle şâh Dehlû ve dârü'l-mülk-ı Gazvinden Tu^çhfe tarîkiyle bâr-gâh-ı şâhâ gelse gerekdür ve ol murğ ki münkârın ser-i sultâna urdı andan şâ^ç ibe-i mekrûh müteva^çki^çdür ammâ çendân zarar müterettib olmaz. Gâyet mâ fi'l-bâl bir ^çaziz-i mihrîbânında hicrân lâzım gelür anuñ dahı me^ç âlî hayra muntehi olur bu hâblaruñ te^çvîli şahîh ve ta^ç bîri ya şevâbı budur ki takrîr itdim. Ki yedi def^ça görmek delâlet ider ki ilçiler yedi nevbet hedâyâ-yı mülükâne ile der-gâh-ı ^çadâlet-penâha ^çavdet ideler. Melik bu kelâmı istimâ^ç idicek def^ç-i endûh ve ^çumûm

idüp ferih ü fahur maqarr-ı  azz ü icl line ric at eyledi, fi'l-v ki  bir hafta m tev li res ller hed y -y  mezk re ile gel p yetiřdiler bu eřn da bir takr r ile  r n-ı duhte  zerde  atır

23b

olup ol mekr h-ı m tev ki  dahı bir vecihle v ki  oldu. Ve Ber h meye tert b-i cez  olunup serd rları ber-d r ve b k leri  alef-i řimřir  b-d r oldu itdikleri  ařd-ı f sid f  ez sın buldılar. P diř h  ilm ve veķ r ve s k n sebebiyle emrinde ta c l ve řit b itmey p tedb r t-ı  ayr-endiř n ile muķzi'l- m l ve a d sı maķh r ve p ym l oldu. Budur faz let-i  ilm ve řit bu  d st nı ve vez r-i k rd n ř ib-i tedb r n bey nı  iredmend-i k mile p řide deg ld r ki bu  ik y tu  ir dundan mur d-ı men fi i  ilm ve tev zu  bey ndur. Z r  tev zu     ilm ihy y  ehibb  menzilesine get r r

Beyt

Sal anatdur egerçi  izzet   n z
ř h oldur ki ola bende nev z
Mihri g r irmiřiken efl ki
Y z urur yine d im   aki

ON CİNCİ B B

M l k-ı  avl ehl-i  adr ve  y neti istim dan imtin  لازم id g n bey n ider.  ak m-i zam n-ı feylesof-ı cih n bu vecihle kıldı. Bu b bı bey n   n R y-ı Dabřelim B d-p y-ı  ak mden ol d st nı istim  itdi. Didi: Ey  ak m-i k mil řifat-ı  ilm ve veķ r ma lum oldu el- n mur dım budur ki bey n buyurıla ol ř ifenu  d st nı ki  adr ve  y neti irtik b itdi.   ket 'l-emr  ez sın buldı

Berehmen eyitdi: Bu  iřřanu  mařad ki  ik yet-i zer-ger   p diř h   seyy hdur R y istifs r itdi ki ni e olmuřdur ?

Ol  ik yet:

Berehmen eyitdi: A b rda gelmiřd r ki d r 'l-m lk-ı H lebe de bir p diř h-ı n md r var idi d nyada faķt bir duřteri olmağın fevķa'l- gaye  al ka ve muĥabbet itmiř idi. Bir g n a a bir p r ye tert b itmek istedi ol řehr n bir  st d-ı zer-geri var idi  arem-i h m y na get r p tert b-i p r ye b bında biraz g ft  řen d eyledi. Merd-i zer-ger feřih   meliĥ bir

civân nükte perver olmağın pâdişâh mülâkâtına ma²il olup ²ale'd-devâm mülâkâtına rağbet gösterdi. Ol dahı kelimât-ı garîb ve şanâyî²-i ²acîle pâdişâhı şifte kılup rütbe-i takrîble bir mertebe ihtîşâş buldı ki rûz-ı şeb mahrem-i harem-i hâş olup bî-mehâbâ duhter-i pâdişâh ile bi'l-müşâfehe müşâhâbet itmege başladı. Çünkü hâl bir zamân bu minvâl üzre geçdi , zer-ger mertebe-i i²tibârın haddin ziyâde görüp pây-ı hizmeti istikâmetden taşra çıkarmağa başladı ve bîm ü ümmîd ve va²d ü va²id ile emvâl-ı halâyıka dest-i taşarruf-ı dirâz eyledi. Nâ-gâh duhter-i şâhuñ tâcı için ba²zı cevâhire ihtiyâc vâki² oldı ol nev²-i cevâhir hazâne-i ²âmirede mevcûd bulunmadı. Zer-ger teccessüs idüp bir bâzergân kızında ol ma²şûd-ı cevâhir vâfirdür diyu haber aldı taleb ittikte kız kendüde mevcûd bulunan cevâhirün cümlesini dirîg itmeyüp virdi. Ancak ma²tlûb olan cevâhirinde yokdur

24a

diyü îmân-ı galaz ü şeddâd ile vâfir i²tidâd eyledi ammâ zer-ger bed-seyr ²an aşl bazergâna dil-gîr olmağın bu takrîb ile ahz-ı intikâm sevdâsına düşüp ol bî-çâre kızı hâh ü nâ-hâh cebr-i ikrâh ile bâr-gâh-ı duhter-i şâhâ getirüp buna cezâ olmadıkça ikrâr eylemez. Elbette te²dîb ve tehdîd ve ta²zîb ve teşdîde muhtacdur diyü gamz ü nifâk ve ilkâ-yı şikâk eyledi , duhter-i şâh nehût-ı saltanatla vehâmet-i ²aķibeti mülâhaza itmeyüp bî-tehâşi işkence itdirdi. Bî-çâre kız ²azâb-ı işkenceye taħammül idemeyüp helâk oldı. Mâder ü pederi feryâd ü figân iderek pâdişâha ref²ı rûk²a idüp tezellüm ve teşekki eylediler. Pâdişâh bu âhvâlden ziyâde perîşân olup her ne hâl ise vereş-e-i duhteri emvâl-i vâfire ile irzâ eyledi ve duhterine hışm idüp hâric -i şehirde olan bâğa nefy ve min ba²d gelmemek üzre fermân eyledi. Zer-ger-i sitemker dahı bîm-i intikâm-ı sultâniden firâr ve terk-i diyâr-ı ihtiyâr itdi. Beyâbânda tâ be-hengâm-ı şeb-i târda serâsime ve perîşân kadem-i isti²câl ile giderken kazâ-yı ilâhî şahra ve şikâr-ı siba² için bir câh-ı hufr itmişler idi. Bir Bîr ve bir Pûzîne ve bir mâr ol caha düşmüşler idi , bu dahı düşdi bu hayvânât her biri kendü teşvîşinden âhire müte²arrız olmayup bir niçe gün bu hâl üzre ka²r-ı câhide kaldılar. Tâ bir gün ahâlî-i şehirden bir dervîş-i siyâh ²azîmet-i sefer idüp râhı ol caha rast geldi ve anların bu hâlde görüp perîşân hatır oldı fikr itdi ki sâ²irler câh-ı cehenneme ammâ budur dimend âdem oğludur bu varṭa-i miñnete mübtelâ olup bâdiye-i memâta karîb olmuşdur. Muṭtezâ-yı mürüvvet budur ki her ne vecihle ki müyesser ola halâşına sa²y idem ve bu ²amelüñ sevâbını

Yevme lâ-yenfe²u malun ve lâ benûn

İllâ men atâ'l-lâhe bi-ḳalbin selîm

içün zahîre kılam bir resen bulup bir tarafın beline berketdi , bir tarafın ka^r-ı câha şarkıtdı fi'l-hâl pûzîne yapışup taşra çıkdı. Bir def^a dahı mâr müsâba^kat itdi üçüncü def^a bîr pençesin resene ildürüp çıkdı o cayda cânların halâş idüp seyyâha du^a itdiler.Bilmiş ol ki senden her birimize mihnet-i ^aazîm hâşıl oldı hâliyen bunuñ mükâfâtı müyesser degüldür.

Pûzîne eyitdi: Benim ma^kâmım bu kûh dâmenindedür ki bu şehre muttaşıldur eger iltifât olunup mu^kaddem meymûnla teşrîf buyurılır ise edâ-i hu^kûk-ı hizmetde tak^sîr olmya.

Bîr eyitdi: Benim dahı mekânım bu şehrüñ havâlisinde filân pîşededür şöyle ki güzer buyurıla ma^kdûr-ı va^kt oldı^ğı kadar resmi hiz^meti yerüne getürem.

Mâr eyitdi: Benüm dahı menzilüm bârû-yı şehirdedür şöyle ki sa^âdet müsâ^ade idüp külbe-i ahzâna ^kadem

24b

rencîde buyurasın bi-^kaderî'l-ⁱmkân bu ihsânüñ mükâfâtun göresin. Ammâ ^aacâletü'l-^vakt bizden saña bir naşîhat münâsibdür ki istimâ^ı saña farz ve vâcibdür zinhâr bu gümrâhı bu câhdan çıkarmayasın. Cemâl-i zâhirine firifte olmayup kub^h-ı bâtın ve mazarrat-ı ihtilâtından ihtiyâ^t eylesin

Mısra^c

Şûretâ yûsufdur maⁿide gerek

Nesr

Anuñ ahlâk ve haşletleri tamâm teferrüs idüp sîmâsında şemme-i vefâ müşâhede itmamişüzdür. Bizim naşîhatımızı semⁱ-i kabulle işitmez iseñ bir gün ola ki nâdim olasın siyâh anlara i^timâd itmeyüp taraf-ı reseni ka^r-ı câha şalup zer-geri dahı taşra çıkardı. Zer-ger du^a âlar idüp ser-güzeştini bir mi^kdâr ta^krîr idüp iltimâs eyledi ki bir gün hânesi cânibine ^kadem rencîde buyura şâyed ki itdigi ihsânüñ mükâfâtın göre

Seyyah eyitdi: Hâliyen pây-ı ^aazîmeti ri^kâb-ı seyâhate ^komışmıdır? Birkaç gün ^aarşa-i zeminde gezsem gerekdür ve ^kadem-i ⁱzzetle e^trâf-ı ^alemi seyr itsem gerekdür ammâ şartımız bu olsun ki eger ^kazadan emân müyesser olursa bir def^a dahı şeref-i şihhatınız ile müşerref oluruz bu ^ahd üzre birbirlerin vedâ^c itdiler. Hemân ol mekândan her biri ma^kşadlarına gitdiler seyyâh dönüp yoluna girdi zer-ger şehre gelüp bir küşede mütevârî oldı. Du^hter dahı bâğ-ı mezkûrdâ menfi kaldı tâ bu hâl üzre bir yıl geçdi seyyâh niçe mesâlik kat^c idüp çok memâlik seyr itdi ve bu müddetde tamâm üçyüz ^aaded altûn ele getürdi. Âhir

Hubbü'l-va^tan mine'l-imân

Zuhûr idüp dâr-ı gurbetde vatan-ı aslı cânibine teveccüh itdi bir gice ol pûzînenüfî maqâmı olan kûhuñ dâmenine qarîb yerde nüzûl itdi. Geceden bir miqdâr gececek kazâ-yı ilâhi iki merd-i hûnrîz-i fitne-engîz ol menzilde anı hâlî bulup nesi var ise alup elin ve ayağın kemend ile bağlayup yoldan ba^cid bir ha^carnâk vâdiye şikeste vabeste birağup getdiler. Seyyâh-ı bî-çâre şabâha dek şabr eyleyüp ^caķibet derd-i kayd ve bendden bî-tâkat olup feryâd ü zâriye başladı. Bu maħalde meger pûzîne ta^cma talebine günâmından çıkup etrafı geşt iderken bu âvâz-ı derd-nâķı işitdiček yanına geldi gördi ki yâr-ı kadimi olan seyyâhdur.

Beste-i bend belâ görüp eyitdi: Ey yâr-ı ^cazîz ne hâdiş oldu ki siz bu belâya gıriftâr oldunuz? Seyyâh dahı ser-güzeştüñ min evvelihi ilâ âhirihi naķl eyledi

Pûzîne eyitdi: Hoş-hâl ol ğam çekme telâfi mâfat olacaq zamândur evvelâ bendlerin çözüp a^c râz ve ikrâmla hânesine iletdi ve huşk ü ter ve meyveler ile ziyâfet eyledi. Bir gice bunda istirâhat ile tâ ben gelmeyince gitmeyüp niyâz eyleyüp harâmilerüñ ardına düşdi. Anlar hûd-ı naķd ve raht-ı Seyyâhı götürüp gitmişler idi ve ^cale's-seher bî-tâb olup

25a

bir çeşme yanında yatup emn ü hâtır ile uyhuya varmışlar idi. Pûzîne ^caķablarınca yetişüp anları hâbda görüp mâmeleklerin bir takrib ile ele götürüp bir mahfi maħale defn ve pinhân eyledi. Ve ırakdan bir dıraht üzerine çıkup anlaruñ ^caķibet-kârına muntazır oldu bir zamândan soñra harâmiler uyanup altûn ve eşyâdan nişân görmeyüp serâsime oldılar. Ğâliben bu cinnîler maķamı olmak gerek bize bu bendi anlar geçmişlerdür maħall-i şükürdür ki helâkimize kaşd itmamuşlardur diyu havfa düşüp tırsân ü lertzân-ı üftân ü hayrân râh-ı beyâbânı tutup firâr itdiler. Pûzîne anlaruñ bu güne kararlarından hâtırın cem^c idüp farigü'l-bâl gelüp şûret-i hâli seyyâha i^clâm eyledi ve kaldırup ol maħalle getürdi. Seyyâh dahı naķd-ı ma^chûdi der miyân ve pûzîneye veda^c idüp müķni-yü'l-âmâl şehir cânibine müteveccih oldu. İttifâķ ol pîşe ki birüñ meskeni idi rast geldi bir görüp ta^c zîm ve ihtirâm ile meskenine getürdi ve şân ü mihmâna lâyık ta^cam talebiyle etrafı geşt iderken duħter-i şâh olduğı bâga geldi gördi ki duħter kenâr-ı havuzda oturmuş lehv ü la^cbe meşgul gerdeninde bir muraşsa^c cevâhir-i pîrâye var hemân Bir bir hamle ile duħteri helâk ve gerdenindeki pîrâyeyi kapup seyyâha ithâf eyledi. Seyyâh dahı aħz ve Bîre vedâ^c eyledi şehre gitdi bu eşnâda zer-ger âşnânuñ aħvâli hâtırına gelüp kendü kendüye eyitdi: Hilâf-ı cins iken bu hayvânâtdan bu kadar intifâ^c itdim , zer-ger ki beni nev^cimden kudûmdan haberdâr ola. Fevķe'l-gâye memnûn olup hizmetimde bezl-i maķdûr itmesi muķarrerdür huşûşan cevher-furûşdur bu pîrâye a^clâ bahâsiyle şatup kendü intifâ^c ider ve hem benim sermâyem ziyâde olur. İttifâķ ü

ittihâd üzre müddet-i medîddür refâhiyetle evkât geçürürüz pes Seyyah bu niyetle tođrı Zer-gerüñ hânesine vardı Zer-ger dahı bunu görüp ta^czîm ü tevkîr idüp hâl ü hatırın şordı ve kendünüñ mađđûb-ı pâdişâhi olmađla mâmeliki gidüp fakîr ve perîşân oldıđın beyân eyledi.

Seyyah eyitdi: Ey birâder ğam çekme eger sermâyen getdi ise El-Ħamdü lillâhi ta^câlâ benim bu kadar ^caded dinâr-ı kâmilü'l-^ciyârım var ve bir cevâhir-i pîrâyem dahı vardur ki âteş gibi pâr pâr yanar al bunları nađd ile tevkîf eyleme ve murâdun oldukça harç eyle tekellüf çekme. İkimize kifâyet ider uhûvvet üzre geçinelim bunu didi ve zer ü cevheri nazarında kodı çünkü duđter-i şâhuñ haber-i fevti şuyû^c bulmuş idi. Zer-ger dahı işitmiş idi Pîrâyeyi göricek duđterin idüđün bilüp izhâr eyledi ancak neşât ve inbisât gösterüp fûrûht idüp aqçasın

25b

getüreyim diyu taşra çıkup kendü kendüye eyitdi: ^cAcib devlete irdim ^cazîm ğanimet ele getürdüm eger ihmâl idüp fırsatı fevt idersem ħamâkat itmiş olurum bundan isbađ-ı pâdişâh baña muđberü'l-^chatır itdi. Şimdi duđterinüñ fevti haberiyile elbette müte^cellimdür kâtilini bulup kışaş itmek ister bundan ^calâ hîle ve bundan aqva vesîle yokdur. Bu Pîrâyeyi pâdişâha getirüp kâtili bu Seyyâhdur diyu ^carz eyliyem bu mükâbelede cürmüm ^cafv ve ħizmetinde istihdâm ider. Seyyâh dahı katl olunup bađıyye-i dinâr bana kalur hem ħuzûr-ı şehriyâra rütbe-i evvelim bulurım hem bi-lâ ta^cab bu kadar mâla mâlik olurum.

Peş bu fikr-i fâsid ile tođrı der-ĝâh-ı pâdişâha varup eyitdi: Çünkü hânedân-ı eyyede-i peymânlarınuñ kadîmi ħayr-^châh-ı bendesim devlet-i pâdişâhide tefahħuşda sa^cy-i belîĝ idüp melikenüñ Pîrâyesin kâtili elinde bulup tutdım. Pes fi'l-^châl bir serheng ırsâl vu Seyyâhu iħzâr itdi bî-çâre çün encâm-kârı müşâhede kıldı. Zer-gere ħitâb âmîz ^citâba başladı melik ğumân itdi ki bu mücrimdür. İnkâra mecâli yok bu kelimâtı bed-kirdârlıĝından söyler Pîrâye dahı bu ma^cnâyı muħakkiğ ve bu mazinnaya maşaddağ oldu. Fermân eyledi aqbağ kıyâfetle bir ħâre bindürüp esvâğ-ı şehri gezdirdiler ba^cdehu bend-girân ile ka^cr-ı zindâna kodılar gitdiler ki eyyâm-ı mâtem ve musîbet ve şerâ^cit-i rüsûm ta^czîb-i tamâmında eşedd-i siyâset ile katl ideler. O sa^catde ki Seyyâh-ı bî-çâre bu feşâhatle şehri gezdi mâr bâlâ-yı bârû-yı kal^cadan dîde-i ^cibretle nazar ider idi. Çün yâr-ı mihrîbânüñ beste-bend belâ görđü ^caqabine düşüp zindâna girdikten sonra ħuzûruna geldi ve hâlîni şorup vâkı^caya vâkıf olıcağ feryâd idüp eyitdi: Biz saña dimedik mi bu merd-i bed-gevher dîvden dahı bedterdür. İsa^cit ü iħşân yâbanda yeksândur sen hemân ol zamân ki yârânüñ kelâmuñ istimâ^c itmedün ma^clûm idi ki

me²âl-i hâlûñ nedâmete yetişse gerek ve ol kâfir ni^cmet itdigüñ insâniyyet mükâfâtında isa²it itse gerek.

Seyyâh eyitdi: Ey şiddik-ı şâdik rây-ı refik muvâfik hâliyen vaqt-i serzeniş ve ta^czîr degüldür. Kâdir iseñ bir hîle tedârik eyleki ahsen vecihle bu beliyeyi üzerimden def^ceyliyesin.

Mâr eyitdi: Ben dünki gün mâder-i pâdişâhi zaħm-ı tişimle rencûr itmişidim. Mertebe-i helâke varmışdur ve cümle ittibâ^cla cünde ^câciz qalmışdur hâlâ pâdişâh mâderi yanında elem ve hüzüindedür. Al bu kiyâhı hıfz eyle maħallinde sûd ile hâl idüp içür vâlide sultân der^câkab şifâ bulur sen dahı bu taqrîb ile halâş olursuñ bunı didi ve Seyyâha vedâ^c idüp toğrı sarây-ı pâdişâhiye geldi. Bâm-ı kâsra çıkup rûzenden âvâz idüp eyitdi:

26a

Şâh âgâh olsun ki vâlide sultânun zaħmınun ^cilâcı zindânda maħbûs olan seyyâh-ı bî-günâhda der çün bu âvâz-ı gûş mülke irişdi. Bâm-ı kâsra âdemler çıkardı eṭrâfı aradılar nev^c-i insân degil hâyvândan bile nişân görmediler. Buña ħaml eylediler ki bu şedânun şâhibi hâtıf-ı ġaybi ola. Peş ^cale's-sabâh seyyâhı zindândan çıkarup ħuzûr-ı ħümâyûna getürdiler. Şâh ^cilâc-ı zaħm-ı mâderi su^câl eyledi.

Seyyâh du^câlar idüp eyitdi: Ey şâh ^câlem-i ġam çekme bu zaħmun devâsı ve bu zehrûñ tiryâkı benim elimdedür in-şâ²-Allâhü'r-raħman hemân bu an melike-i cihâna şifâ-i kâmil ħâşıl olur ve bi²-izni'l-lâh bu dârû ile zarar-ı zehr bedenden bi'l-külliyeye zâ²il olur. Ammâ niyâz ider mi ki aħvâl-i perîşânumdan bir nükte inhâ ideyim gûş u ħûşla aħvâl-ı mazlûmân bî-kesî işğâ buyurasız. Şâh kelâm-ı Seyyâhdan şadâkat ihsâs idüp telettüf tarîkiyle buyurdu ki ser-encâmını evvelinden intihâya dek i^clâm eyliye. Seyyâh cür²et-i te²emmüle ikdâm üzere gelüp cera'l-cenân ve feşîhül-lisân evvelâ ser-güzeştin bir vecihle beyân eyledi. Ki zamîr-i münîr-i şâha ol bî-günâhın berâ²et-i sâha-i zimmeti rûz-ı rûşen gibi ^cayân oldu ba^c dehu ol kiyâhi sûd ile hâl idüp melikeye içürdi hemân-dem şifâ bulup ^calâmet-i şıħhat bedeninde zâhir oldu. Kışaşdan bedel himmet-i ħüsrevâniye layık ħil^cat-ı girân-mâye ile ihtisâş buldı Zer-ger bed-kirdâr pây-dârda elem-i intizârda iken seyyâh-ı ber-dâr olup ol miqdâr dinâr kendüye kala. Nezd-i pâdişâhide rütbe-i evvelin bula nâ-gâh mişâl vâcibü'l-ımtisâl şâdir oldu ki Seyyâhbî-günâhdan ni^cme'l-bedel zer-ger ġaddarı ber-dâr ideler. Bir mûcib-i fermân ol an ^cibretü'n-nâzîrin ber-dâr itdiler ^carşa-i ħaġ-ı levş cife-i nâ-pâkından pâk oldu. Tarîk-ı mükâfât ile kendü na^cliniñ cezâ ü sezâsın buldı.

Beyt

Sanma ki gaddâr bir gaddâr olur
Ya kesilür başı ya ber-dâr olur

Nesr

Budur ol kimsenün dâstânı ki ğadr ve hıyâneti pîşe itdi  aqıbet kazdıĝı kıuyuya kendü düşdi duĝter-i pâdişâh bir bî-günâhuñ anına girdi şikence-i ser-pençe-i bîr ile mükâfâtın buldı. Pâdişâh Zer-ger gibi bir furû-mâyeyi meçhûlü'l-emvalüñ hüsni zâhirine firîfte olup manzûr-ı nazar iltifât eyledi. Bu kadar âlâm ve ekdâra mübtelâ oldı  aķıla lâzımdur ki bu hikâyet-i ĝarîbeden  ibret-bîn olup ĝaddâr bed-kirdâr ile ihtilât itmiye.

ONDÖRDÜNCÜ BÂB

İnkılâb-ı zamâna iltifât olunmayup cemî -i umûra azâ-yı Rabbü'l-ibâd rızâ ve inkıyâd lâzım idüĝün beyân ider. Çün Rây-ı Dâbşelîm kişver-ĝuşa bu dâstân sem -i cân ile işĝa itdi ĝakîm-i büzürgvâra du â ve senâ idüp eyitdi:

26b

onüçüncü vesâyânuñ mezâyâsı ma lûm oldı ki erâzil ü edânînuñ terbiyet ve müşâhabeti afât u fesâdâtı mucib ve ehl-i ĝadr ve hıyânetden ihtirâz farz ü vâcib imiş hâlâ mültemisdür ki ondördüncü vaşiyetüñ mazmûnı ki âĝir veşâyâdur. Tarîk-i temşîl ile bir sebîl-i tafşîl-i a lâm buyurıla Berehmen-i ĝikmet-nişâb cevâb virdi ki ey şâh-ı kâm-yâb  aķıl bir kâmile lâzımdur ki cemî -i umurun Rabbü'l- âlemine tefvîz idüp dâ imâ tevekkülde ola ve zür udret ü uvvet ve  aķıl ü zekâ ü başîret ve hüsni cemâl ü behcet egerçi medâr-ı ma işet ve sebebi refâhiyyet görüyor. Çün azâ-yı kird-ĝâr yâr-ı meded-kâr olmıya anlardan hiç semere-i hüner zuhura gelmiye pâdişâh-ı nijâd bu mes eleyi dervâze-i şehre âb-ı zerle yazmış ve kitâbe-i bâbında

Ke'l-naķşı fi'l-ĝacer

kazmıştır. Bu maķama münâsib ol dâstân-ı şîrîn andan yâd-ĝâr almışdur Rây istifsâr itdi ki niçe olmuştur?

Ol hikâyet:

Berehmen eyitdi: Rivâyet olunur ki ba^c zı memâlik-i Rûmda bir pâdişâh-ı kâm-kâr var idi vâriş-i evreng-i salţanat iki ferzendi olmağın vefâtından sonra mihterî pederi maķamına culûs-ı gûhteri maħrûm u me^yus olup mebâdâ ki bir mekr ü ğadr irişe. Ve bir endişe idüp firârı karâra tebdil ü terk-i diyâr ü celâ-yı vaţan ihtiyâr itdi tek ü tenhâ mesâfe-i ba^cida kat^c ve ğurûba karîb bir menzile yetdi. Tenhâlık vahşetinden ve ğarîblik meşakķatından giryân ü ğırîvân

Beyt

Yâ-Râb bize bir er bulunup himmet ider mi?

Yohsa günümüz böyle felâketle geçer mi?

Nesr

Diyû nâlegân ol gice-i tamâm ğayret ü zecret ile geçürdi.

Beyt

Çîn-i seher çünki şâhid-i hürşid

Âleme arza kıldı nûr-ı cedid

Nesr

Şehzâde yine yola düşdi nâ-ĝâh eşnâ-yı râhda bir civân şâhib-i cemâl aña hemrâh oldu şehzâde azîm ğaz idüp def^c-i vahşet kıldı.

Beyt

Seferde bulunsa muvâfık-ı refik

Behişt olur ol cehennem-i tarik

Nesr

Peş bunlar birbirlerinin şoĝbetiyle hoş-ĝâl olup meşakķat-ı tarîķı ferâmûş idüp gitdiler. Bir menzilde dahı bir bâzergân-zâde mülhiķ olup teslişden nazar-ı sa^câdet bedîdâr oldu. Üçüncü gün bir dıĝķân-zâde-i tüvânâ ki aĝvâl-i zirâ^cat ve eţvâr-ı dıĝķânından mahâret-i külliyyesi var idi anlara müşâĝib oldu. Ve ĝâne-i mürâfaķatuñ erkân-ı erba^cası mükemmel olup

ĝayrû'l-rüfeķâi erba^c atün

sırrı zuhûr buldı. Yârân-ı miħribân sürûr-ı şoĝbet ve dûstân hem-destân ile ĝam-ı aĝbâb ü evtân ferâmûş idüp gitdiler ve birbirinin dîdâriyle asûde-ĝâl olup tayy-ı merâĝil itdiler. Mesâfe-i dûr u dirâz kat^c itdikten sonra şehri nastûra yetdiler ve kenâr-ı şehirde ârâmış

içün bir münâsib maqam ihtiyâr itdiler cümlesinüñ zâd ü nûşesi âhîr olmuş idi. Ve dinâr ü diremleri nihâyet bulmuş idi yârendesi

Berî eyitdi: Hâliyen ol zamândur ki her birimiz kâdir olduğımız kadar hüner gösterüp naqd-i kuvvetimiz harc idüp kuvvet-i lâyemût ele getirüp firâg-ı hâl ile bir kaç gün bu şehirde ikâmet kılavûz.

Şehzâde eyitdi: Umûr-ı dünyeviyye tekâdir-i ilâhiyyeye müteallik benî âdemün cidd ü cehdinüñ anda medhali yokdur kâr-hâne-i ezelde maqsûm olan rızık hırş ile ziyâde olmaz.

Beyt

Kişiyeye çünkü muqadderdür naşîb-i ezel
Ne eksilür ve ne artar iderse sa'y-i hezâr
Taleb ne fâide eyler çü rızık ola maqsûm
Hazer menfa'at eyler ecel ire nâ-çâr

Neşr

Çün şahib-i cemâl temeddüh-künân eyitdi: Tahsil-i mâl ü menâlde hüsn ü cemâl sebep-i tamdur, bâzergân-zâde eyitdi:

Beyt

Her kime kim 'aql-ı kâmil hâdi ve rehber ola
Bir avuç toprağa himmet eylese gevher ola

Neşr

Kişiyeye lâzım olan sermâye-i 'aql ü kiyâset ve rây-ı râst ü tedbîr-i dürüstdür.

Dihkân-zâde eyitdi: Berekât-ı kesb ü talep ve miyâmin-i cehd ü ta'ab âdemi hazîz-i zilletden zirve-i 'izzete yetürür çün bunlar növbetlerin tamâm itdiler. Şehzâdeden iltimâs itdiler ki bu bâbda bir def'a dahı nükte beyân eyliye şehzâde buyurdı ki ben hemân ol mezheb üzre muqarrerem. Ki bundan evvel beyân olınmışdı ve bârânunî kemâlî ki pâyeye-i hüsn ü cemâl ve sermâye-i 'aql ü kemâl ve bizâ'at-ı meşakkat a'mâl-ı vesâ'il huşûl-ı mâl ü amâldür. Çendân münkir degilem ammâ bildigim budur ki her gâh ki meşiyet-i haq bir kimsenüñ matlabına müteallik ola. Bî-kesb ü ta'ab elbette hâşıl ü vâki' olur ve çün irâdât-ı cevâd-ı muflak huşûlüne mani' ola muqaddimât cedd ü cehd ü sa'y ve kedd-i bâtil ü zâyî olur. Lâ-cerem kazâ-yı rabbü'l-'ibâda itâ'at ü inkiyâd idüp sırr-ı teslîmi hatt-ı taqdîre komakdan gayrı çâre yokdur.

El-kışşa ol günü bu muhâvere ile âhîr itdiler yârendesi dihkân-zâde yerinden turup yârâna eyitdi: Siz fâriğ oluñ tâ ben bu gün semere-i iktisâbdan naşîbi nişâba yeturem ve yârânunî bu

günlük nafaqasın taḥṣîl idüp nazarı fîza getürem ve yârân ki nafaqa âḥîr ola her biriñiz mertebe-i kudret vech-i ma'îšet-i tedbîrin kıla. Refîkâları bu rây üzre müttefik oldılar. Dıḥkân-zâde dervâze-i şehre gelüp su'âl itdi ki bu şehirde havâyic-i nâsdan ne ma'kûle metâ' râyicdür ?

Eyitdiler: Bu eyyâmnda hîzem ziyâde 'azîzdür dıḥkân-zade hemân taḡ cânibine revân oldı bir yük odun cem' idüp şehre getirüp on dirheme bay' itdi ve ta'am u şarâbdan münâsib vaḡt ne ise olup

27b

cânib-i yârâna şitâb eyledi çün şehirden çıkdı dervâze-i şehre yazdı ki kesb-i kâr ehline ne ḡam netice-i kesb yekrûzededür midür ? Maḡşulü'l-kelâm yârân ol gün ta'am-ı dıḥkânla şefâlandılar.

Yârende çün şaḡib-i cemâle eyitdiler: Sen daḡı bu gün sermâye-i ḡüsn ü cemâl ile hırâmân idüp sebeb-i ferâḡ-bâl-ı yârân ol civân daḡı mültemislerine icâbet idüp şehre geldi. Endiše-i kesb ile melûl ve maḡzûn bir köşede otırdı ol zamanuñ âdemlerinden 'kadr-ı ḡüsn dilberi bilmezler imiş kimse iltifât eylemedi nâ-gâḡ bir 'avratuñ gözı râst gelüp meftûn oldı. Bir kenîzek gönderip civânı ḡânesine da'vet eyledi civân daḡı ezdil-i cân icâbet eyleyüp menzil-i zen-i mezbûre miḡmân oldı ve el-ḡâşıl ol gün âḡir olunca cem'i-i murâdât-ı nefsâniyelerine vâşıl oldılar ol zamân ki civân hemrâḡları cânibine revân oldı zen şaḡib-i kerem ḡaḡḡ-ı kadûm ve ücret-i kıdem yüz dirhem virdi. Civân daḡı aḡz ü havâyic-i ma'aş yârâna şarf idüp dervâze-i şehre yazdı ki erbâb-ı ḡüsn ü cemâle kıllet-i mâl ü menâlden ne ḡam ki bir günlük temâşâ-yı cemâlüñ kıymeti yüz dirhemdür.

Bir gün daḡı yârân bâzergân-zâdeye eyitdiler: Bu gün sentüñ 'aḡl ü kifâyetüñ miḡmânı olsaḡ gerekdür bâzergân-zâde mültemislerini kabûl ve 'ale's-seḡer şehre duḡûl itdi görđı ki bir bâzergân bir miḡdâr metâ' getürmiş tüccâr-ı şehr mu'âmele bâbında müsâhele itmişler. Bâzergân-zâde diḡer behâsiyle 'aḡd idüp hemân ol gün onı onbir fâ'idesiyle naḡd eyledi fi'l-ḡâl bin dirhem fa'ide eyledi esbâb-ı ma'aş yârânı müheyyâ idüp dervâze-i şehre kitâbet itdi ki eṡḡâb-ı fehme ma'lûm olsun ki 'aḡl ü kifâyetüñ ḡaşılı biñ dirhemdür.

Vaḡtâ ki nevbet şehzâdeye geldi eyitdiler: Sen dâ'imâ tevekkül lâfın urırsın vâḡı'a bu şan'atdan bir fâ'ide havl idersüñ yürı bu günlük ma'âşımıza mu'âvenet eyle. Şehzâde kelâm-ı yârânı telâḡḡı-i tâm ile kabul idüp şehre vardı kaḡâ-yı ilâhi pâdişâḡ-ı şehr vefât itmiş idi ḡalḡ-ı 'âlem ta'zîb ve mâteme meṡḡûl idi. Şehzâde temâşâ için kaşır-ı şâḡa çıkup bir

köşede hamûş olup tırdı bir vakte müşâdefe itdi ki şehriñ a^çyân ü eşrâf ü erkânı cem^ç olup meşveret eylediler ki çünki pâdişâhımızuñ ferzendi yok ve nebîrelerinden bir ferd kalmamışdur ki câlis taht-ı saltanat olup cümlemize fermân-ı fermâ ola. Zımâm-ı saltanat-ı mülûk etrâfdan kimiñ kef-i kifâyetine teslîm olunmaq münâsibdür bunlar bu muhâvere ve bu müşâverede iken gözleri şehzâdeye râst gelüp bî-gâne olmağın bâdiye-i nazarda câsûs olmak

28a

ihtimâlün virüp egerçi a^hz ü hâbs için meclise getürdiler. Ammâ keyfiyyet-i a^hvâlin su^çâl ve tecessüs ü evzâ^ç ve etvârın tefahhuş u teferrüs idüp gördiler ki

Beyt

Sa^çâdet gürresi alında tâli^ç
Şehâdet pertevî şeklinde lâmi^ç

Nesr

Şerâ^çit-i ta^çzîm ü tevkîri ta^çdîm idüp didiler ki bu diyârda kudûm ki c^çillet nedür? Şehzâde anların cevâbın vech-i şevâb üzre edâ idüp a^çşl ü nesb ve fazl ü hesabın ve pederinüñ keyfiyyet ve vefâtın ve birâderinüñ kendüye c^çadem-i iltifâtın ve terk-i diyâr-ı ihtiyârınüñ sebebini ve yârânın bir günlük cihet-i ma^çâş talebin bir sebîl-i tafşîl- i ta^çbîr-i dil-pezir ile ta^çkrîr itdi. İttifâk ba^çzı ekâbir ki pîrinüñ divânına hâzır olup şehzâde kûşe-i miñnet şehinşâhide görmüşler idi bildiler ve sa^çir erkân-ı devlete anuñ eslâfınüñ şevket-i saltanat ve basîtet-i memleketin bildirdiler. Ol vilâyetüñ cem^ç-i aşâgir ü ekâbiri şehzâdenüñ didâr-ı ferah fâילה hoş-ğâl olup sa^çir memleketden pâdişâh aramak ne mu^çtazi bu ha^çatanüñ hükûmetine sezâvâr bu şehzâde-i c^çâlim-kâdrdür ki hasb-ı c^çâli ve neseb-i pâkîzesi vardır diyu hemân ol sâ^çat bî^çat ve şevket-i iclâlle câlis serîr-i saltanat eylediler. Tevekkülü berekâtiyle kevkeb-i tâli^çî hazîz-i zilletten zirve-i penâhına irdi ve suhûletle hil^çat-ı hilâfet ve eyâlet-i vilâyet eline girdi ol diyârda c^çâdet böyle idi ki pâdişâhları ibtidâ-i culûsunda bir pîl-i sefide bindürirler idi. Ve kâffe-i enâm cem^ç olup girdâ-gîrd şehri devr iderek dervâzeye geldi ol sûtûr ki yârân-ı mezbûr dervâze-i şehri mezkûrda ta^çhrîr eylemişler idi. Görüp fermân eyledi ki tâ sûtûr-ı mer^çûmuñ fev^çkında âb-ı zerle yazdılar ki sermâye-i tevekkülüñ kesb-i yek-rûzesi saltanatdur. Diraht-ı kuvvet-i cemâl c^çâql ü kemâl ol vakt yâver olur ki şehâb-ı kazâ-yı sübhânî aña pervereş vire imdi ma^çlûm olsun ki her kimse ki şecere-i tevekkülde râsih ve binâ-yı c^çâkîdeti mekân-ı teslîm ve rızâda şâmih ola. Ma^çkâsıd-ı dîn ü dünya aña suhûletle müyesser olur peş ba^çdehu ma^çkarr-ı idâline gelüp hemrâhların da^çvet eyledi şâhib-i c^çâql ü

kifâyeti vezîr-i velâyet ve dıhân-zâde esbâb ve emlâk hâse üzerine nâzır-ı naşb eyledi. Ve civân-ı şahib-cemâle mâl-ı ferâvân ihsân ve diyâr-ı âhere naql ve irtihâlin fermân eyledi. Mebâdâ ki hüsn-ı cemâlin sebebi ile yahsibü'l-âql ve'n-naql menhi ü mahzûr olan fışk ü fücûruñ şüyûna baîs olasin maçûlî bu diyârdan raht-ı ikâmeti kalkdurmağdur.

Diyu i'tizâr ol dahı bir mûcib-i fermâna terk-i diyâr eyledi ba'dehu erkân-ı divân ve eşrâf a'yâna müteveccih olup eyitdi: Hemrâhlarımıñ her biri nefislerini bir cemele ta'yîn

28b

idüp kuvvet-i lâ-yemût ve sadırmağ kesb itdiler. Ben ne kendü zûr kuvvetime i'timâd iderim ve ne cemâl-i şüret ve temyîz ve beşâretime istizhâr iderüm. Binâ-yı umûrımı esâs tevekkül üzre kurup kazâ-yı Râbbânî ve muğâdderât-ı âsmâniye rızâ virdim El-ğamdü li'llâhi ve elemine miyâmin-i tevekkül ve ihlâşla çâlis serîr-i saltanat olup muğzi-yü'l-amâl oldım. Budur ol kimesnenüñ dâstânı ki cemî-i umurunda tevekkülü pîşe idendi cakiyet dil-hâhi üzre kâmyâb oldı çün bîd-pây-ı hakîm bu faşl pür aşlı âhir itdi. Ve mazmûn u vesâyâ-yı hûşeng bu dâstân ile pâyâna yetdi. Rây-ı Dâbşelîm merâsim-i hizmet ve levâzım-ı midhatı edâ ve hakîme vedâ idüp mağarr-ı saltanata geldi. Ve ol cevâhir-i hakîmi ki dere-i dıhân hakîmden eline girdi rişte-i te'lifde intizâm virdi da'imâ sevâic-i umûrda bu mevaizi ilticâ¹ ve veğâyî-i duhûrda bu neşâyih ile istimdâd iderdi.

Beyt

Ânghe o peyrevî -i pend-i hîredmendân gird
Âhirü'l-emr be-ser menzil-i mağşûd resîd

Nesr

Çün Hâceste Rây bu dâstân-ı bî-nazîri bidâyetinden nîhayetine dek ta'bîr-i dilpezîrle tağrîr eyledi. Hümâyun Fâl müreffehü'l-bâl olup vezîri caviât-ı hüsrevâne ve iltifât-ı şâhâne ile ser efrâz ü ser bülend eyledi.

Ve eyitdi: Âferîn ey vezîr-i şâib-i tedbîr bu kışsa-i şirînüñ beyânı ile kâm-ı cânımızı pür şehd-i hikmet eyledin ve bu hikâyât-ı rengînüñ edâsiyle zemîn-i dîlde tohmı sa'âdet ekdüñ min ba'd düstûrü'l-âmel aħkâm-ı cihân-bâni bu neşâyih-i kâfiden gayrı olmasa gerekdür. Ve kâr-nâme-i hükm-ı Rabbâni bu mevâiz-i şâfiden gayrı kılınmasa gerek bu kelimât-ı bî-nazîr derûn-i dilimde tâ bu mertebe câyğir olmağa bâis degüldür. İllâ şıdk-ı

¹ Mevaizi = iltica N

niyet ve şefâ-yı tavîyyet vezîr-i rûşen-zamîrdür Hâceste Rây dahı binâ-yı senâ-yı midhat ve edâ-yı du^{ca}-yı devletin bu ebyât ile temhîd idüp eyitdi:

Nazm

Nevâ-yı şeh be-hûbî ahlâk-ı hîş
Sabk ber vey ez pâdişâhane pîş
Zehi dîn ve danîş zehi ^{ca}adl ve dâd

Neşr

Rehi melik ü millet ki pâyında yâd-ı meclis bu maqâmda tamâm oldı kelâm bu du^{ca}âyıla ihtimâm buldı. Hümayûn Fâl , Rây-ı Dâbşelîm gibi bu letâyif-i ihbâr ve emsâl-ı şahâyif-i ahlâk ve a^{ca}mâline sebt idüp teşyîd¹-i mebânî-i ^{ca}adl ü ihsânda ve temhîd-i kavâ^{ca}id nizâm-ı ahevâl-ı insânda sa^{ca}y-i mevfûr ve bezl-i mechûd itdi. Ve zikr-i mahmûd yâd-gâr qodı getdi.

Nazm

Dû hayr hâşıl-ı ^{ca}ömrest hayr ve nâm-ı nikû
Ve zeyn-cu der güzeri külli min ^{ca}aleyhâ fâne
Mebâş der pey âzâr ve kâm-ı halk berâr
Güzîn dû kâr biyayi sa^{ca}âdet-i dû cihân

Bu maqâle zımn-ı

29a

veşâyâ-yı mezkûrede ^{ca}alâ sebîli't-temsîl memzûcen zikr olunan hikâyat ve emsâl beyânındadır ki tahtîr ve intihâb olunup ^{ca}ale'l-infirâd bu maqâle sebt olındı.

Pend

^{ca}Âkıl oldur ki râhatı miñnete bedel kılmıya ve ihtiyâriyle zıll-ı gurbeti ^{ca}azz-ı ikâmet üzre tercih eylemiye tâ ol belâya mübtelâ olmiya ki ol kebûtere olmuşdur.

Hikâyet olunur ki:

İki kebûter var idi ki bir âşiyânede demsâz ve bir kâşânede hemrâz dervîşler gibi ihtiyâr-ı ^{ca}uzlet ve âb-ı dâne ile kana^{ca}at eylemişler idi. Birisine bâzende ve birine nevâzende dirler idi nâ-gâh hâtır-ı bâzendeye sevdâ-yı sefer ^{ca}arız olup nevâzendeye eyitdi: Ey yâr-ı gâmm-güsâr biz niçeye dek kûşe-i kâşânede qarâr idüp mañbes-i âşyânede rüzgâr geçirelim

gönlüme bu hevâ düşdi ki şehri seyâhatle bir zamân etrâf-ı  alemde teyerân idem ki sefer-i  acâyib-i bisiyâr ve tecârîb-i bî-şümâre vukûf müyesser ola.

Nevâzende eyitdi: Ey yâr-ı hemdem sen henüz meşek at-ı seferi çekmamışsın sefer bir dıraht-ı firâk , bir  urbet , bir h ar-ı mezellet-i semered r.

B zende eyitdi: Belî renc-i  urbet bî-p y n dıraht-ı sey hat rev ndur. Amm  teferr c-ı buld n ve tem ş -yı  ar y b-i cih n f t h-ı r h   r hat-ı rev ndur.

Nev zende eyitdi: Teferr c-ı etr f  alem-i y r n-ı hemdem ve hull n-ı mahremle hořdur. Bir kimse ki ni met-i did r-ı ahb bdan d r ola ne kadar kesb-i h zur s r r ide b zende eyitdi: Hicr-i fir k-ı ahb b  amın yeme ki  alemde y r n  ok bulunur.

Beyt

Hemdem bulunur y r-ı vef d r ele girmez

Bi  kez arasa   lemi bir y r ele girmez

Nesr

Őyle bil ki terk-i diy r   y r-ı d řv r ve řed yid-i esf r-ı bisiy r ve h tar-ı meřak at r h-ı b -ř m rdur.

B zende eyitdi: Ey Nev zende ric  ider m ki kend  mařlahatın g resin min ba d defter-i řerh-i seferi d resin.

Nev zende eyitdi:  unki pend   nařihatım  uř-ı h řla ıřga itmeyursun amm    fil olma ki bu  urbet n   kibeti mezellet ve ned met-i m cib-i řem tet ve m riř-i mel metd r. Kel mı bu ma amda tam m id p birbirin ved  itdiler peř b zende řořbet-i y r ndan  albini tefri  id p perv ze geldi. Hav da  ayar n ve  lemi seyr n iderek bir mur -z r-ı ferah-ı fez ya n z l id p  r b-ı  ar b olmađın bir nih l-i t b  miř l  zre  ar r eyledi. Hen z renc-i r hdan  s de olmamıř idi  az m ra  d   ber    b r n z h r itdi ki

Beyt

  k olırdı s ne-i kuhs r t g-i ber den

Ra dveř-i eř n iderdi h k-ı b m-i  ark dan

Nesr

B zende ol va t t r-i b r ndan hal ř olaca  bir pen h ve řadmet-i tuf ndan iltic  idecek bir  r mg h m yesser olmıyaca  ol bel -yı b -heng ma taħamm l itdi. Hez r renc    uřse ile řab ha yet p perv ze  g z eyledi bir c nibe da ı getdi bu eřn da bir ř hin m ř defe id p

29b

¹ teřy d = heř d N

şaydına kaşd itdi bî-çâre bâzende neye uğraduğın bilüp girdâb-ı tabtâb ü ıztırâba düşüp bir takrîb ile niçesinden halâş olup bîm-i cân ile bir zîr-i sengde bir sürah-ı târîke girüp pinhân oldı. Her ne hâl ise bî âb ü dâne ol maħalde yatup  ales-seher galebe-i cev den bî-mecâl her ne hâl ise tahrîk-i per ü bâl idüp, tırsân ü hırâsân dîde-i ihtiyâtle, çep-i râst nazar iderek arzû-yı vaţan ile pervâz eyleyüp, nâ-gâh bir murğzâr kenârına gelüp bir miğdâr dâne döğülmüş gördü. Bî-te emmül kaşd-ı şayd-ı dâne idüp kondı henüz bir iki dâne iltikât itmamış idi ki gözün beste-i bend ü belâ gördü. Bu def  a kilit ile necâtdan nevmîd olup ke-hareketü'l-mezbûh dest ü pây ve per ü bâln tahrîk-i ızdıraba ağâz kıldı. Resen-i dâm mürûr-ı eyyâm ile fersûde olmağın hulķ-ı halka-i dâmdan rehâ buldı gam-ı cev  ve dağdağa-i iştihâyı ferâmûş idüp tayerân eyledi. Bir miğdâr asâyış için geştzâre muttaşıl bir divâr kenârında kârâr eyledi meger bir güdük-ı dıhkâni ol maħalde hâzır idi arzû-yı şayd ile bir seng itdi. K nadına irişüp bî-çâre bâzende havl-ı cân ile ol dîvâr kenârında bir çâha düşdü

Beyt

Cehennem gibi târîk idi ol çâh
Niçe çekem  adem iklimine râh

Neşr

El-kışşa bir gün bir gice daħı ol çâh mazlumda dil-ħasta ve bâl şikeste muķîm oldı hele luţf-ı bâr-ı yârı kılıp hezâr rûz u zâr ile kenâr-ı çâha çıkup nâlân ü ğaribvân tayerân ve havâlî-i âşyâneye penâh itdi. Nevâzende çün tasfîķ-i cenâh-ı refîķi işidüp istikbâli için âşiyânededen taşra çıkıdı bâzendeyi der-kenâr itdi.

Be-ğâyet za if ü nizâr bulup eyitdi:

Beyt

Nedir bu za f-ı bâl ve  acz-ı hâlüñ
Nedür çehrende gird-i infi âlüñ

Neşr

Bâzende eyitdi:

Kıt a

Düstüm bi'l-lâhi hâl-i nâ-tevânem sorma hiç
Hicr elinden nâle ü âh ü figânem sorma hiç
Gel ruhundan ayru ne çekdim bu bağ-ı dehrde
Şemmesi şerħ olmaz ey rûh-ı revânım şorma hiç

Neşr

Ol miḥnet belâ u meşekḳat-ı ʿinâye ki bu pâ-y-mâl-ı havâdiş mübtelâ olmuştur.

Beyt

Şeb-i yeldâ gerek ana maḥsul

Ki takrîr eyliyem saña muḥaşşal

Nesr

Hülâşa-i kıssa budur ki işitmişdim ki ehl-i sefer çok tecâribe zafer bulur baña bârî bu tecrübe ḥaşıl oldu ki mâdâm ki kayd-ı hayâtda olam misâfirete niyyet eylemiyem. Ve tâ zarûret iktiza itmiye kûşe-i âşiyânededen taşra gitmiyem ve ihtiyârımla mücâhed-i hicrânı devlet-i müşâhede-i yarâna bedel kılmıyam.

Beyt

Eylemiyem renc-i sefer ihtiyâr

Müşkil imiş ḥasret-i dîdâr-ı yâr

Bu meşeli irâddan murâd budur ki ʿâkıll ʿazz-ı huzurı zill-i sefere bedel kılmaz ol kimseler ki râhat-ı huzura meşekḳat-ı seferi

30a

tercîh iderler. Bu dâstânı beyân idüp dirlar:

Hikâyet olunur ki:

İki bâz-bülend-i pervâz birbiriyle demsâz olup bir kılle-i kûhda âşiyâne tutmuşlar idi. Ve niʿmet-i şöḥbeti ganîmet bilüp huzûr-ı sürûr ile rüzgâr geçürırlar idi, bir müddetden sonra ʿinâyet-i Rabbâni anlara bir beççe-i erzâni buyurdu. Kemâl-i muḥabbetlerinden her gün ikisi de gıda talebine giderler idi ve ciger-kûşeleri için gûna-gûn taʿam getürüp yedirirler idi. Bir gün yine anı tenhâ koyup her biri bir cânibe gitmişler idi ve gelmeleri vaḳitden ḥayli zamân geçmiş idi bâz-ı beççede câzibe-i iştihâ harekete gelüp cünbüşe âgâz eyledi. Her cânibe meyl ve ıztırâb iderken zemine düştü meger bu esnada bir zağan dahı beççelerine taʿam talebine kûşe-i âşiyânededen çıkup etrâfı tecessüs iderdi. İttifâk nazarı ol bâziçeye râst geldi bir zağan çengâlinden ḥalâş olmuş mûş zanniyle bî-teʿemmül hücum idüp yere inmeden kapup âşiyânesine getürdi. Hiddet-i başarıla diḳḳat-ı nazâr idüp ʿalâmet-i çengâl münḳarin görüp murḡân şikârı cinsinden idüğün bilüp bi-ḥükm-ı cinsiyyet ḳalbinde aña mihr ü muḥabbet zâhir olup terbiyetinde ferzendleriyle teşrîk eyledi. Bir dereceye yetdi ki bâz-beççe ḳadd ü ḳamet çekdi ve fûrû bâl ü münḳâr ve çengâlı kemâle yetdi ve rûz-be-rûz muḳtezâ-yı zât ve gevher-i aşlısı zuhûr itmeğe başladı.

Egerçi kendüsün evlâd-ı zağından taşavvur iderdi ammâ şuret ü sîretin anlara muḡâyir görüp ekser evḳât müteḥayyir ü mütefekkir olup kendü kendüye eyitdi: Eger ben bî-gâne

olam niçün bu âşîyânede mesken kılam. Eger bunlardan isem niçün şûret ve sîretde muhâlif olam bir gün zağan eyitdi: Ey ciger-kûşem seni dâ'im melûl u münfa'il görürem sebebi nedür? Bâz-beççe cevâb viridi ki ben dahı nefsimde eser-i melâl müşâhede iderim bir hoş sebebin bilmem ammâ bilsem dahı a'lâm idemem. Ammâ rica iderim ki şeref-i icâzet-i erzânî buyurasın ta bir zamân rûy-ı havâda şayerân idem ve etrâf-ı 'âlemi seyrân idüp şâyed ki bereket-i hareketle def'-i gamûm u aḫzân idem. Zağan çün âvâze-i hicrânı işitdi her çend ki mezzarr-ı sefer ve menâfi'-i huzuru irâd eyledi müfîd olmadı. Bir mûcibu külli şey'in yerci'u ila aḫlihi ḥâh u nâ-ḥâh müfâraḫat idecegin müşâhede idüp bi'z-zarûre icâzet viridi ol dahı zağan beççelerine vedâ' idüp gitdi. Ḥazîz-i âşîyânedan uçup evce müteveccih oldı bir kılle-i kuhda ârâm ve dîde-i temâşâ ile etrâfa nigâh iderken bir kebg-i dürri görüp kendüde şikâr-ı kebbe ragbet ve ḫudret müşâhede idüp fi'l-ḥâl şayd eyledi. Müddetü'l-'ömr böyle lezîz ta'am görmemiş idi mu'tâd olup niçe zamân firâğ-ı bâl ile şayerân ve şahın-ı 'âlemi seyrân iderken neşât-ı ḫatır ile kebg ve tîhû

30b

şikârına iştiğâl itdi. Bir gün ol diyârın pâdişâhı arzû-yı şayd-ı şikâr ile ol ḫavâlide geşt ü güzâr iderken sa'dinde olan bâz pervâz idüp bir şayda ḫaşd itdi. Bu bâz-bülend-i himmet dahı şehper-i 'azîmetle anuñ şikârına ḫaşd ve berḫ-i hatif gibi inüp ögünden ḫapdı şâh çün anuñ bu sūr'at ü cür'etin gördü. Meftûn olup şaydına fermân eyledi şayyâddan çapık-dest ḫile ile ol bâz-bülend-i pervâzı ele getürdiler. Pâdişâh bunuñ hünere ü isti'dâd ü kabiliyetin gördü sâ'ir bâzlara tercîh idüp sa'd-ı devlet müsâ'idinden eksik eylemedi. Ol bâz-ı himmet-i bülendi sebebiyle ḫazîz-i zillet ü denâ'etden zirve-i devlet ü penâhına yetüp sa'd-ı şeh-r-yâr ile ḫarâr itdi. Bu meşeli irâddan murâd oldur ki ihtiyâr-ı külfet-i sefer bâ'is-i devlet imiş her kimse ki kürbet-i ḡurbete ve varḫa-i miḫnete mübtelâ ola müte'eddib ü mütehezzib olur. Niçe tecrübeler ḫâşıl kılar.

Mısra'

Bîsiyâr sefer bâyed tâ bahte şevd ḫâli

Nesr

Tarafeynde kelâmı vardur tevfiḫ-i erbâb tecrübeye pûşîde degüldür

Pend

Ḳanâ'at ehli olmıyan dünyada rahat olmaz

Ferâgat-ı ḫadrin bilmiyen 'aḫıbet bulmaz

Hikâyet olunur ki:

Bir pîre-zenüñ bir gürbesi var idi vafır zamân hizmetinde idi kût-i lâ-yemût ile kana^çat idüp geçinür idi müddetü'l-^çömr lahm u nân görmiş degil idi ve âvâze-i şahın u şemât işitmiş degil idi. Meblağ-ı nerfe ve huzûrî gâh ü gâh şikâr-ı mûşa maşşûr idi bir gün za^çf-ı tâm ve nehâfet-i endâm ile bâlâ-yı bâma çıkup etrafa nigâh idüp nâ-gâh gördı ki bir gürbe-i şîr şuret-i ^çazz ü nâz ve tebhatür ü ihtirâz ile seyerân ve şîr-i zebân gibi ^çazz ü vaqı^çan ider. Kesret-i lahm ve vefret-i şahımdan sür^çat-ı harekete pinhâl hırâmân hıraman gider. Gürbe-i pîre-zen çün kendü cinsinden ol gurbei gördı mütehayyir olup feryâd itdi ki

Mısra^ç

Sorduğum ^çayb eyleme bi'l-lâhi kimün cânânısın

Neşr

Gürbe-i hem-saye cevâb virdi ki ben zîre hür-hân-ı sultânem eyvân-ı dîvân-ı sımât ni^çam-ı ferâvâvan ile nümûdar oldıkdâ semîz etlerden semîd itmeklerden bîr kaç loğma şikâr iderim.

Ol gün, ol gice anuñla teña^çum idüp bu minvâl üzre rüzgâr geçürürüm gürbe-i pîre-zen eyitdi: Semiz et didiğın neden ^çibâretdür ve semîd itmek didiğın ne nesneden kinâyetdür ben müddetü'l-^çömr şorâbe-i şorbâ-yı pîre-zen ve gûşt-ı mûşdan gayrı nesne görmedim ve işitmedim gurbe-i hemsaye eyitdi: Hey miskîn eger sen bâr-gâh-ı sultâna hazır olıdek ve revâyih-ı et^çime ve kavâyih-ı ağdiyeden dimâğ-ı cân ki mu^çter kılıdek mümkün ki hayat tâze bulıdek.

Gürbe-i pîre-zen eyitdi: Ki mürâfağata kabûl

31a

idüp bâr-gâh-ı sultana bile gide gurbe-i hem-sâye dahı mes^çulüne müsâ^çade ve biyle getürmege mu^çâhede itdi. Gürbe-i pîre-zen bu nevmîd-i ferağ fezâ ve ümîd-i rûh efzâ ile hayât tâze bulup bâlâ-yı bâmıdan indi ve şuret-i kışsa-i nakır ü kıtmîr pîre-zene taqrîr itdi. Çünki pîre-zenüñ yâr-ı kadimi idi.

Hağ-şinâslık muğtezası üzre naşîhata ağâz idüp eyitdi: Ey refîk-ı mihrîbân igvâ-yı ehl-i dünyâya firîfte olma kûşe-i kana^çatda tûşe-i ferâğatı ^çaleme virme. Bu hırs ü tûl-i emelden fâriğ ol.

Nazm

Nihâyet yokdurur bu hırş ü aza

Çana^çat eylemekdür çâre aza

Çana^çat kılmıyan olmaz tevângir

Vufür mal ile kârûn ise ger

Nesr

Gürbe neşâyih-i pîre-zeni dinlemedi vaqt-i ma^hud ve sa^fat-ı mev^udda gürbe-i hem-sâye ile üftân ü hayran cânib-i istâne-i sultâna revân oldu. Hikmet bâri bundan ikdâm gürbelerin hücumundan pâdişâh bî-huzûr olup fermân itmiş idi ki tîr-i endâzlar hâzır olup esnâ-yı ta^famdan ikdâm-ı cesârete ikdâm eden gürbeyi tîr-i ciger-düz ile helâk ideler. Gürbe-i bî-çâre bu hâlden gâfil şarâb-ı hırs-ı tama^fla mest ve lâ ya^qilü meşâmm-ı cânı çünki bûy-ı ta^fam istişmâm eyledi. Bî-ihtiyâr kenâr-ı sofraya cân itdi. Henüz yakîn olmamış idi ki tîr-i ciger-düz sinesinde oynadı.

Nazm

Aküp kanı derûn-ı üstühvândan
Dir idi hem kaçardı hevl-i cândan
Ger ölmezsem bu za^hm-ı tîr-zenle
Geçinem mûş-ı nân Pîre-zenle
°Alâ hazzı çu za^hm-ı nîşe degmez
°Aselden yekdurur bin kerre bekmez

Bu misli irâddan murâd budur ki her kes küşe-i kâşânesinde nâ^{il} olduğu ni^fmeti ganimet bilüp ziyâde talebine olmya. Ekser zamânda hizmetkârları ol gürbe-i pîre-zen gibi ma^hdumunuñ ka^dr-ı ni^fmetin bilmeyüp ziyâde arzûsiyle erbâb-ı devlete intisâb dâ^fiyesinde olup °âkıbet-i za^hm-ı sitemden gayrı nesne görmezler.

Pend

Kâr-hâne-i ka^zâ ü ka^derde her rızık ki mu^qadderdür elbette sa^hibine vâsıl olur , beyhûde cüst ü cû ve sa^fy-ı tekâpudan ne hâşıl olur.

Kit^a

Gelür ne gâvladı mu^qadder ferâhı ve tengi
Gerekse gönlünü geniş tut gerekse derdle dâr
Kişiyeye çünki mu^qadderdür neşib-i ezel
Ne eksilür ve ne artar iderse sa^fy-ı hezâr

Hikâyet olunur ki

Dârü'l-mülk-ı Halebde bir pâdişâh-ı kâm-kâr °âlim-ka^dr var idi niçe inqılâbât-ı rüzgâr ve ta^gayyürât-ı leyl ü nehâr görmüş idi. İki ferzendi var idi nev civânlar ve câh ü celâl ile şâdmânlar gurûr-ı şâbla °iş ü nûşe başlayup isrâf ü tebzîri ha^d-i mübâlağaya yetürdiler.

Pâdişâh hûşyâr ü şahib-i tecrübe ü âmûzgâr idi emvâl-i bî-şümârı var idi ferzendlerinin hâlin bilüp ve  aqibet endişlik idüp a bâbından bir zâhid mütevekkil

31b

dindâr var idi. Emvâlini pinhâni kimse muttali  olmadın bir takr b ile ol zâhid n savma asına defn eyledi vakt-i zaruretden ferzendlerime vir diyu ved fat eyledi ve ihfâ-i m l ve def -i ihtim l i in  areminde bir ma zen d z p cemi  malım anda defn itdim diyu ferzendlerin  g h eyledi. Az m ddetden sonra Ő h ve z hid v hiden ba de v hid vef t itdiler o genc ki genc-i savma ada ma z n idi. Ő yle mest r u medf n  aldı bir derler vef t-ı pederden sonra m kasemet-i m lk   m l i in ceng   cid l itdiler. Bir der-i mihter vuf r   z r u kuvvetle g lib olup tam m mem lik ve cemi -i mala m lik oldu ve bir deri ha ib   h sır ve ma b n u m nkesir  aldı. B - are mans b-ı sal anatdan b -nes b ve m l-ı mevr sudan b -behre olıca  d men-i tevekk le te ebb s id p derv lik ihtiy r itdi. Z hid mezb r ile pederin n ihtil tın bil rdi. To rı ol  st neye gitdi  n savma a-i cihet-i i amete  ab l id p m c vir oldu. Ol savma ada bir   h var idi d im  anın Őuyın isti m l id p tevzi   i tis l iderler idi Őehz de bir g n delevi Őuya Őaldı delev i inde  aldı.  ıkarma  i in soynup  aha girdi delevi ararken bir k sesinde bir  afre g rdi ne olmak gerek diyu dikk tle naz r id p bir m kd r yerin a dı. Genc-i ma h d n m y n oldu meger ketm   ihf sında m b la a id p ol ma alle defn itmiŐler imiŐ Őehz de ol n k d-ı fer v n   cev hir-i b -p y nı  n g rdi. Secde-i Ő kr    sl b-ı s b k  zre setr id p taŐra  ıktı.

MıŐra 

G relim  yine-i devr n ne Őuret g sterir

Nesr

Ke'l-evvel t fat    b d ta meŐgul oldu ol c nibde ise bir der-i mih-ter a v li'Ő-Ő k r ve kiŐverden b -perv   mm d-i genc-i mevh mla ma r r olup ma d rin itl f itdi. Bu esn da bir d Őman z h r id p  az neye mu tac oldu pederin n ta y n itdigi ma alli  afir itdi ki genc-i medf nı  ıkarup  asker ted rik ide. Genc-i mevh mdan renc-i mu ak k den  ayrı nesne g rmedi ve her  end ki c st   c yında sa  y-ı belig itdi. H Ő l-ı ma Ősuda fa ide olmadı  nki nevbet-i cenkden nevm d oldu n - ar  adir oldu ı  adar  asker cem  id p cenge  ıktı. EŐn -yı muk bele ve muk teledede iki  arafında p diŐ hı za m-ı t r ile hel k oldu leŐkerin b -ser gibi  alup bi'z-zaruri Őulh oldılar.  nki ta t-ı sal anat h li  aldı cemi -i erk n-ı devlet ittifa  ile Őehz deyi savma a d ri get r p ikr m   icl l ile ta t-ı sal anata icl s eylediler. Miy min-i tevekk lle hem genc-i peder m yesser hem ey let-i kiŐver mu adder oldu bu meŐeli ir ddan mur d budur ki vuŐ l-ı nes b sa  y-ı kesbe v beste

degüldür nasîbüke yesîbüke mukadder olan elbette gelür zuhûr ider tevekküle ittîka cedd ü cehde ilcâdan evlâdur.

Beyt

Ḥakka her kimse ki tevekkül ider

Ḥak anuñ emrine tekeffül ider

Pend

Her kimse ki irâd ü masrafın bilüp, masrufâtın irâdundan taklîl itmiye ^çâķibetü'l-emr varta-i ihtiyâca düşüp kârı helâke müeddi olur.

Hikâyet olunur ki:

Bir dıĥkân an bârında bir mîkdâr galle pinhân idüp vaķt-i ihtiyâcda iķtizâ ider diyu dest-i taşarruf andan kat^ç itmiş idi meger bir mûşuñ ol anbar civârında âşiyânesi var idi. Dındânla miyân-ı an bârda bir surâh peydâ idüp her gün dil-hâhı üzre hubâb-ı gendum ol surâhdan rîzân olurdu mûşân maĥalli keyfiyyet-i aĥvâlden haberdâr olup mülâzimet-i bâb mürüvvet-me^çâbine intisâb itdiler. Dûstân nevâle u ĥarfân piyâle hemrâh meclisine cem^ç olurlar idi mezâhibine muvâfiķ ve hevâsına mülâyim rîşhandeler iderler idi. Ve hoş-âmed sözler ile medĥ ü şena ü şükr ve du^çâsında ifrât iderler idi ol daĥı dîvâne-vâr zebân-ı lâf ve dest-i isrâfi dırâz idüp galle-i an bâra her kez noķşân irişmez mülâĥazasıyla encâm-kârı fikr itmeyüp bu günüm yârına ĥalsun dimez idi. Tâ ol vaķte dek ki ol diyâra ĥaĥt isâbet itdi

Nazm

Ĥaĥt itmiş idi ol diyârı ĥarâb

Âteş olmuş hevâsı âb-ı şarâb

Medd iken bulmaz idi ĥabbesini

Hâceler nâne şatdı ĥabbesini

Nesr

Çün ĥâl birkaç gün bu minvâl üzre geĥdi, dıĥkân nâ-ĥârdur ân bârı açdı gördı ki galleye noķşân-ı fâĥiş-i ĥârı olmuş. Vâfir te^çessüf çeküp bi'z-zarûri baķıyye-i galleyi cem^ç idüp mevzi^ç-i âĥere naĥl eyledi mûş bu ĥaziyyeden ĥâfil her kez dögünmez ümmîdiyle me^çmûnü'l-ĥayile şarâb-ı ĥâb ile ser-hoş idi. Ammâ sâ^çir mûşlar pâbûş-ı dıĥkânı ĥuş idüp taĥķîķ-i ĥaziyye için bâlâ-yı bâma ĥıkup kûşe-i rûzneden ân bâra baķup ĥâli gördiler. Encâm-kârı mûşâhede idcek veli ni^çmetlerin tek ü tenhâ koyup her biri bir ĥarafa gitdiler mûş bi-hûş bâlîn-i âsâyışden baş ĥaldırup ĥâb-ı ĥafletden bî-dâr oldı. Gördı ki ne yâr var ve ne aĥyâr.

Leyse fi'd-dâri ve ğayrihi deyyârun. Çendân ki çep ü râsta nazar şaldı yârândan nâm ü nişân bulmadı ve aĥbâbdan ĥayr ü eser bilinmedi dehşet-i vahşetden ĥalbine riĥkat galebe itdi. Tahĥîk-i aĥvâl için kûşe-i kâşânedan taşra çıĥdı görđi ki  aleme ĥaĥt ü ğalâtâri olmış mütenebbih ü âĝâĥ olup müfâraĥat-ı yârânuñ sebebin bildi. İztirâb-ı tâm ü şitâb-ı tamâm ile taşavvur itdi ki zahîrenün ĥıfzı için ĥânesine geldi anbâra girdi görđi ki ğalleden dâne

32b

ĥalmamış ve etrâfi arayup ĥabbe-i gendum bulamadı. Tâĥatı tâĥ olup dest-i iztirâb ile ĝribân şikîbi çâĥ itdi  âĥibet bu derdle başı taşdan taşa urup kendüyi helâk eyledi. Bu meşel-i irâddan murâd budur ki kâsibüñ ĥarici daĥiline münâsib olup isrâf ü tebzîr itmek gerek ve yârânuñ hoş-âmedine firfite olmayup ve aslâ re s-i mâla degmeyüp mümkün olduĥça sudundan intifâ  ĥılmak gerek bu mesel zamana mirâs ĥârelerine  acib mümâsıldür.

Beyt

Demâdem daĥil ü ĥarici ki nazar ĥıl
Çü daĥil olmya ĥaricün püşt bir ĥıl

Pend

Kim ki raĥat ü asâyiş taleb ĥıla âb-ı rûdan el yuyup dâ imü'l-vaĥt muĥîm zâviye-i zillet ü ĥaĥâret olmak muĥarrerdür ve ol kimse ki eş-şöhretü âfetün ĥâristânından ĥazer itmiye ĝül murâda vâsıl ve çemen  izzetde mesned-nüşîn sa âdet olmak muĥaĥĥaĥdur. Renc ü miĥnete taĥammül bâ is tereffu  u tecemmüldür.

Ĥikâyet olunur ki:

İki refiĥ var idi birine sâlim ve birine ĝânim dirler idi bir tarîĥda giderler idi nâ-ĝâĥ esnâ-yı râhda bir çeşme-sâre yetdiler. Bir miĥdâr âsâyiş ü ârâm itdiler etrâfi seyrân iderken cânib-i memerr-i âbda bir ĥavz gördiler kenârında bir mermer-i sefid üzerinde ĥaĥt-ı sebz ile yazılmış : Ey şol misafir ki bu menzil şeref-i nüzül ile müşerref ĥıldıñ bilmiş ol ki nâ il-i merâtib-i sâmiye olsañ gerekdür. Şol şart ile ki bu çeşme-i âba ĥadem başasun havl-i girdâb u ĥaĥar-i ĝarĥabdan vehm itmeyüp kendini her ne tarîĥ ile ki ĥâdir olasın kenâre yetişdiresin. Ve ol dâmen-i kuhda taşdan tırâş olmuş şâri ber-düş idesin bî-te emmül ü te allül bâlâ-yı kûha yetişesin.

Çün bu şerâ it tamâm ola mühimmün encâm bula ĝânim mazmûn ĥaĥta vâĥif olıcak sâlime eyitdi: Ey birâder gel bu işe şur  idelim.

Sâlim eyitdi: Mücerred bir haṭla ki râkımı nâ-ma^çlûm haṭar-ı ^çazîme irtikâb hilâf-ı muḳtezâ-yı ^çaql pür şevâbdur şayed ki bu haṭda halaṭ u habṭ olmuş ola veya suḥre veya istiḫzâ ṭarîkiyle ketb ü ṣebt olmuş ola. Âbdan mürûr mümkün olmya farazâ ki ola bir ḥamle ile şîr-i sengini bâlâ-yı kûha çıkarmağa imkân olmya. Maḥza bu şerâ^çitüñ cümlesi ḥâsıl ola. Encâm-kârına müncer olacağı ma^çlûm degil hele ben bu kârda saña pâdâş olamam.

Beyt

Şevâb oldur ki getürem kâr ü bârı
Çıkup bu varṭadan tutam bu kenârı

Nesr

Peş gânim vedâ^ç idüp gitdi. Gânim cân-ı şîrîninden el yuyup kenâr-ı abâ geldi. Mütevekkilen ^çale'l-lâhi şuya yürıdı. Selâmetle sâḥil-i necâta yetişüp ol Şîr-i sengini ber-dûş idüp bir ḥamlede bâlâ-yı kûha çıkıdı bir şehr-i ^çazîm görđi. Gânim müteḥayyirâne ol şehre nigâh iderdi nâ-gâh ol şîr-i senginden

33a

bir şadâ-yı sehmgîn zâhir oldı. Ahâli-i şehr ol şadâ-yı işidüp bi-ecma^çahum taşra çıkıdılar. Gânimi istikbâl idüp ta^çzîm ü iclâl ile şehre getirüp taḥt-ı salṭanata iclâs itdiler. Gânim keyfiyyet-i ḥâlden su^çâl idicek bu minvâl üzre cevâb virdiler ki ol çeşmede görđigin ṭılsımı felâsife-i sâlîfe vaz itmışlerdür. Ki her kaçan bu diyârın pâdişâhı âḥirete intikâl ide baḥt müsa^çid bir kimesne ol ṭılsımı görür mûcîbiyle ^çamel idüp delâlet-i rehber-i baḥt ü devletle bu maḳama gelüp ḥâlis serîr-i salṭanat olur. Niçe rüzgârdur ki ^çâdet-i barî bu düstûr üzre câridür hâliyen bu ḳâ^çide üzre pâdişâhımızsun. Gânim egerçi bu ḳadar muḥâṭarayı irtikâb itdi. Ammâ ^çâḳibet-i kâmrân u kâmyâb oldı bu meşeli irâddan murâd budur ki ihtiyâr belâ ü miḥnet ü ğınâ ü meşekḳat muḳtezâ-yı taḳâzâ-yı devletdür. Nûş-ı ni^çmet bî-nîş-i zahmet müyesser degüldür.

Beyt

Bu da^çire içre resm-i âyîn
Ki acı söz bulunmaz ^çayş-ı şîrîn

Pend

Ekâbir buyurmuşlardur ki mehâbet-i şuret ve zehâmet-i cüsseye i^çtimâd olunmamaḳ gerek her şuret ma^çnâya delâlet eylemez ve her zâhir-nümûda ribâṭın olmaz.

Hikâyet olunur ki:

Bir rûbâh bir pîşede giderken gördü ki bir dırahta bir tabl aşmışlar şadmet-i bâd ile ol dırahtdan bir şah hareket idüp ol tabla toqunur idi ve andan semhgîn zahir olurdu. Rûbâh nâ-gâh bir horûs gördü bir kûşede kemîn idüp anı şayda mütereşşid oldu bu esnâda âvâz-ı tabl kûşne irdi nigâh itdi gördü ki bir cüsse-i ğarîb andan bir âvâz-ı mühîb gelür. Kıuvvet-i tami'a-i rûbâh hareket idüp hatırına bu halecân huftür itdi ki elbette bunun küşeti ve pûseti şavtına münâsib olmak gerek. Fi'l-hâl kemînden çıkup cânib-i dırahta müteveccih oldu hurûs vâkı'adan haberdar olup kenâr-ı necâta yetdi rûbâh hezâr miñnetle bâlâ-yı dırahta çıkıdı dındân-ı tama'la tablı pâreleyüp içinde bâd-ı hevâ ve üstünde çüb-ı hûşkdan ğayrı nesne görmedi. Enis-i meserretle cânın yaqdı ve kendüye zebân-ı melâleti dırâz idüp eyitdi dirîğ bu sûret-i bî-ma'na aldandım ve hayf bir hâyâl-i muhalla şayd-ı helâlim elimden çıkardım. Bu meşeli irâddan murâd budur ki mücerred âvâz-ı mühîb ve heykel-i ğarîb ile iş bitmez ve câhet ü kıyâfet kemâl-i zâta delâlet itmez.

Pend

Her kes kendü a'mâli sebebiyle zuhûr-ı kazâya isti'dâd peydâ ider ğayruñ hakkında itdiği sû-i kaşda yine kendü giriftâr olur.

Hikâyet olunur ki:

Mülûkdan biri bir zâhide bir hil'at a'tâ eyledi bir dızd-ı 'âyyâr dahı câme-i sirka sevdâsiyle zâhide mürîd oldu. Bir taqrîb

33b

ile bir gece fırsat bulup câmeyi sirka itdi. Çün şabâh oldu zâhid hil'at ve müridi bulamadı cüstü cû için şehre müteveccih olup giderken yolda gördü ki iki naçır bir biriyle cenk ider ve a'zâlarından akan kanı bir rûbah-ı harîş turma yalar nâ-gâh bunlar toquşdurken rûbâh miyâne râst gelüp helâk oldu. Zâhid bu şuretden 'ibret alup yoluna gitdi aştama qarîb şehre vardı ebvâb-ı şehri beste görüp mütehayyir kaldı. Bu esnâda bir 'avrat pencereden zâhidi görüp merhameten ol gicelik misâfirete kabul eyledi. Meger ol 'avrat nâ-pâk ve bed-kirdâr idi fişk ü fücür için câriyeleri var idi.

Beyt

Virdi her birine dürlü zînet

Gezerdi her gice şöhet be-şöhet

Nesr

Ol civâriden birinüñ bir civân-ı ʿâşıkı var idi ol dahı ol gice ʿişret için ol mahalle gelmiş idi ʿays ü nüş idüp şarâb-ı hâbla mest ü hârab oldıķda ol ʿacûze-i bed-kirdâr ol civânı helâk kaşdıyle bir miķdâr zehr-i helâhil hal idüp bir masûreye koydı. Ve masûrenüñ bir tarafın dihânına ve bir tarafın minhar civâna koydu murâd itdi ki nefh ide tâ ol zehrin baʿzısı civânüñ dimağına gide nâ-gâh ʿaşe itdi zehrin gerisi ʿacûzenüñ boğâzına gitdi. Fi'l-hâl teʿsîr idüp helâk oldı. Zâhid bu hâli müşâhede itdi hezâr zaħmetle şabaħa dek yetdi şehre gitdi bir keş-ger düstı var idi. Hânesine misâfir oldı keş-ger taʿzîm ve riʿâyet ve merâsim ziyâfeti ehl-i beytine vaşıyyet idüp kendüntüñ âhırine müşâlih olmağ ile gitdi. Meger hatununuñ bir ʿâşıkı var idi mâbeynlerinde vâşıta-i müvâselet-i dellâle bir haccâm ʿavratı var idi derhal ʿâşıķa haber eyledi ol dahı işâret-i dellâle ile der hânede hazır olup muntazır-ı fethü'l-bâb itdi. Nâ-gâh keş-ger belâ-yı nâ-gehâni gibi gelüp ol bî-gâneyi hânesi öğinde gördı evvelde ʿavratına bed-gümân idi. Zannı yakîne mübeddel olup tehevür ve gâzab ile içeru girdi zen-i bed-baħtı muħkem döğüp sûtuna bend eyledi ve kendü firâşına girüp yatdı. Zen-i haccâm bu hâlden gâfil ve baʿiş tâ hayr nedür ? Âşık saña muntazır ʿacele ile diyü âvâz eyledi. Zen dahı delâleyi yanına çağırıp mâ-cerâyı naql eyledi eger lütfüñ olursa beni bu bendden halâş eyle ve ne kadar zaħmet ise destûr vir. Seni sûtuna bend idem vâķıʿayı varup dildârıma haber virem gelem , zen-i haccâm vüfûr merħameti muķtezâsınca kendüni sûtuna bend idüp anı taşra gönderdi. Zâhid bu kelimâtı istimâʿ idüp sebeb-i ceng-i zen ve şu her nidüğün bildi bu eşnada keş-ger bî-dâr olup ʿavretine âvâz eyledi. Zen-i haccâm nâ-gâh âvâzından bile ve keyfiyyet-i hâle muṭṭaliʿ ola diyü havfindan cevâb virmedi.

34a

Keş-ger yine tehevür idüp teskeresin eline alup geldi zen-i haccâmıñ burnun kesüp eline virdi düstüña gönder hoş tuħfedür didi. Zen tırs ü hırâsından feryâd itmeyüp şabr itdi çün zen-i keş-ger geldi, zen-i haccâmı bu derde giriftâr gördı be-gâyet melûl olup ağladı. İʿtizâr-ı bisiyârdan şofıra bendin giderüp vażʿ-ı sâbık üzre kendin yine sûtuna bağladı zen-i haccâm niçe itsün zarûri burnun eline alup üftân ü hîzân ü tırsân ü lertzân evine geldi.

Mısraʿ

Ki ağlar hayretinden ki gülerdi.

Nesr

Zâhid bu âhvâlin cümlesin müşâhede kıldı ammâ zen-i keş-ger çün bir sa^cat geçdi
dest-i hileyi kıble-i du^câya açup eyitdi:

Nazm

İlâhi kâdir-i perverd-gârâ
Hudâyâ pâdişâh-ı kird-gârâ
Sa^fia ma^hfi degüldür hiçbir hâl
Bilürsüñ benden olmadı bu ef^câl.

Nesr

Bu helâlüm baña iftirâ idüp fi^cl-i haramla töhmet ve cezâ-yı ^cağûbet eyledi ilâhi fazi
ü ^cinâyetünle meded kıl bu ^cuzv-i ma^htu^ci berâ-i tâm ihsân eyle

Nazm

Benim şıdkım yüzün pür nûr ile
Durûğ ü şek ni^kâbın dûr ile
Halâş it dâmenim töhmet elinden
Ya^kam kırtarıvir mi^hnet elinden

Nesr

^cAvrat tazarru^cda iken keş-ger bîdâr idi. Ey nâ-bekâr bu ne rüzgâr bu ne hâcetdür ki
dilersüñ kabul ola mı? Kıyâs idersüñ zen na^cra itdi ki ey sitem-kâr-ı dil-âzâr gel cenâb-ı
bârinüñ kudretini gör çün dâmen-i ^cişmetim bu töhmetden pâk idi. İzed sübhânehu ve ta^câlâ
burnumı dürüst eyledi merd-i sâde hâtır zen-i fâcirden bu kelâmı işidicek müte^hayyir oldı.
Ve müte^caccibâne çırâğ getirüp ba^kdı zeni selâmetle gördı burnun ber karar buldı fi^cl-hâl
günâhına ikrâr ve iftirâsına i^ctirâf idüp i^ctizâra meşgûl oldı. Berû cânibde ise zen-i haccâm
sitem-dîde ve burnı bürîde hânesine geldi müte^hayyir ki ne hîle tedârik ide ve bu vâkı^cayı
şevherine ne şüretde göstere. Ve hîş ü bî-gâneye ne tarîk ile cevâb vire bu esnâ haccâm
câme-i hâbinden turup ^cavratına şabâh karîbdür âlet ü esbâbı alıyor ki filân hâce hizmetine
giderüm didi. Zen teva^kkıf ile cevâb virdi ve eşyâsını dirmekte niçe müddet me^kş itdikten
şofıra kiseden bir ustura çıkarup tenhâ şûni virdi. Merd-i haccâm hı^şm idüp şeb-i tîrede
usturayı zen cânibine itdi nâ-gâh feryâd idüp meded burnum diyu kendüsın yerden yere urdı
haccâm müte^hayyir kaldı akribâ u hem-sâyeleri cem^c olup zeni hûn âlûde ve burnı bürîde
gördiler. Haccâma zebân-ı melâmeti dirâz itdiler ol bî-çâre hayrân olup ne inkâr ü ne ikrâra
mecâli var. Çün şaba^h oldı ^cakribâ-yı zen cem^c olup haccâmı ka^ziye iletdiler ittifa^k zâhid
dahı hane-i keş-gerd

çıkup mürîd-i ʿâyyâr ahvâlini istifsâr için mahkemeye varmış idi. Haşma-i haccâm kazıyyeyi kâdıya takrîr itdiler kâdı dahı el-curûh kışâş-ı naşş-ı kaṭʿi ile emr eyledi. Zâhid çün bu ahvâli gördü.

Kaḍı huzûruna gelüp eyitdi: Eyyühe'l-kaḍı bu emirde fikr-i vâfi ve dîde-i ferâsetle nazâr-ı kâfi buyurılmak gerek kaḍı dahı zâhîde teveccüh idüp keyfiyyeti suʿâl itdi?

Zâhid ser-güzeştüñ min evvelihî ilâ âhirini hikâyet idüp eyitdi: Eger bende mürîd cemʿ itmek sevdâsı olmasa dızd bana intisâb ve câme sirka itmez idi. Rûbâh hırş eylemese zaḥm-ı taḥcîr ile helâk olmaz idi eger zen bed-kâr-ı civân-ı gâfili zehr ile helâk murâd itmese kendüyi telef itmez idi. Eger zen-i haccâm ol fiʿl-i hârâma meded kâr olmasa kefş-ger anuñ burnın kesmez idi bu meşeli îrâddan murâd budur ki her kimse isâʿet ide ihsân tevaḳḳuʿ itmiye.

Mısraʿ

Her ki kuned be-hûd kuned yer hemehe nîk u bed kuned

Pend

Her kimse ki başar-ı başîret ve ʿayn-ı ʿibretle nazâr idüp bu ʿâlem ʿâlem-i mükâfât idüğine ʿâlim ola şek degüldür ki dest ü zebânın âzâr u eyzâ-yı halkdan muhâfaza idüp cânib-i hayr ü merḥamete meyl ider.

Hikâyet olunur ki:

Zamân-ı kadîmde bir pâdişâh-ı zâlim var idi mertebe-i cevr ü zülmü haddi tecâvüz itmiş idi ekşer evkât şikâra giderdi. Bir gün şikârdan gelüp mesned-i saltanata cülûs itdikle münâdiler nidâ itdirdi ki ʿamme-i reʿâyâ ve kâffe-i berâyâ âgâh olsunlar ki zulme tâʿib oldum baʿde'l-yevm ʿadl iderim fi'l-hâkika ol mertebe ʿadâlet eyledi ki beyne'l-enâm şâh-ı ʿâdil nâmiyle şöhret-i tâm buldı. Bir gün havâş-ı harem-i saltanatdan beri fırsat bulup keyfiyyet-i hâlden suʿâl itdi.

Şâh eyitdi: Ol gün ki arzû-yı şayd ü şikâr ile murğzâre çıkmış idim. Kazâ-yı şikâr-gâhda tek ü pûy idüp her cânibe nezzâre iderken gördüm ki bir rûbâh sekredüp gider ve bir seg ʿakibine düşüp dindânla sekrlerin çeküp dider. Bî-çâre rubâh pây-ı lengle bir sürâha girüp kurtıldı seg dönüp giderken bir pîyâde taş atup ittifâk kelebek ayağına râst gelüp hurd eyledi. Bir saʿat geçmedin pîyâdenüñ ayağın bir at depüp kelebek intikâmın aldı. Bir miqdâr gitmedin anuñ dahı ayağı bir şürâha geçüp kırıldı çün anlardan bu keyfiyyeti müşahede idüp

‘ibret aldım. İtdigim zulme nâdim ve menhec-i ‘adâlete ‘âzim oldum bu meseli irâddan murâd budur ki her ‘amele mükâfât olur ve ihsân u isâ’ et her kişi itdügün bulur.

Pend

Binâ-i umûr vüfûr-ı kuvvet u zûr-ı kesret a‘vân u enşâra mübteti degüldür. Re‘y-i râst u tedbîr-i dürüst bu hamleden mu‘kaddemdir. El-râyı kable’ş-şecâ‘attî’ş-şeca‘âni ol nesne ki

35a

rây u raviyyetle olur. Gâlib budur ki zûr u fevt andan ‘âciz kalur.

Hikâyet olunur ki:

Bir zâg bir kûh kemerinde âşiyâne tutmuş idi ol surâh civârında bir mâr dahı tavaṭṭun itmiş idi. Her kez zâgın beççelerin şikâr iderdi çün mâr-ı sitemkâr eyzâ ü âzârı ḥadden geçürdü zâg-ı bî-çâre zarûri mârı ihlâk kaydına düşdü çün kendüde mâr ile mu‘kâvemete kudret yoğ idi. Bir şegâlün pend ü irşâd ü tedbîriyle ahz-ı intikâm için pervâz idüp bir şehr mükâbelesine gelüp bir bâm üzerine ḳondı. Nâ-gâh gördü ki bir ḥatûn bir altûn heykeli kûşe-i bâma ḳomış iğtisâle meşgul fi’l-hâl ol heykeli çengâline alup bir vecihle pervâz itdi ki ‘uyûndan ga‘ib olmadı. Ba‘zı kimesneler ol pîrâyeyi ele getürmek dâ‘iyesiyle zâgı gözedüp getdiler zâg dahı mu‘kâbele-i mâra gelçek heykeli çengâline biraḳdı ‘aḳabince gelenler dahı pîrâyeyi ahz u mârı helâk eylediler. Zâg bu tedbîr-i dil-pezir ile mârın şerr ü zararından ḥalâş oldu bu meseli irâddan murâd budur ki ol nesne rây ve rü‘yetle müyesserdir. Zûr u kuvvet ile mu‘taşavvir degüldür .

Pend

Her tîr-i gâdr ve tedbîr ki gûmân-ı gaflet ü kemîn şadâkatden küşâd bulsa ziyâde câygîr olur.

Hikâyet olunur ki:

Bâgdâd nevâhîsinde bir murğzâr feraḥ-fezâda ve hûş bisiyâr ve sıbâ‘-ı bi-şümâr tavaṭṭun u ḳarâr itmişler idi. Ol ḥavâlide bir şîr-i ḥûnhâr var idi her gün bunlardan birin şikâr idince cümlesin cânından bîzâr iderdi.

‘Âḳibet bunlar ittifâk ile ḥuzûr-ı şîre gelüp ‘arz-ı ‘ubûdiyyet ü inḳiyâd idüp eyitdiler: Ki ḥâliyen bir fikr eyledik hem size sebab-i ḥuzûr hem bize emn ü rahat ola şöyle ki bize her gâh müte‘arrîz olmayup her dem vaḳtimiz perîşân itmeyesin her gün ‘ale’s-seher maṭbah-ı sa‘âdete bir şikâr vazîfe gönderelim. Bu ḥizmetün edâsında taḳşîr ü tehâvün revâ görmiyelim şîr bu ḳazâya rızâ viridi. Pes bu ‘ahdi muḳarrer bilüp her gün ḳar‘a atarlar idi. Vûḥuşdan kimin nâmına gelse bir sebîl-i vazîfe anı irsâl iderler idi bu ḥâl üzre niçe müddet geçdi ittifâk

bir gün karᶑa bir har-gûş nâmına geldi. Har-gûş pür hûş itdi. Beni irsâlde bir miqdâr tevakkûfa ruḥşat virirseniz reᶑy-i tedbîr ile cümledenizi ol gaddarun pençe-i ḳahrından halâş idem vühûş minnetler eylediler. Har-gûş şol ḳadar tevakkûf eyledi ki vaḳt-i muᶑayyen geçdi.

Şîre ḡazab müstevli olup tehevvue geldi baᶑdehu nerm nerm şîr ḳatına varup eyitdi: Vuḥûş ᶑahd-i sabıḳ üzre ben bende ile maḫbah-ı ᶑâmireye bir har-gûş irsâl itmişler idi. Anufla bile ᶑazîmet-i mülâzimet itmiş iken ittifâḳ filân pîşede bir şîr-i şerîr

35t

karşu gelüp anı elimden aldı her çend feryâd eyledim aşlâ iltifât eylemedi ve size itâle-i lisâr idüp herze ü hezeyân söyledi. ᶑAḳîbet elinden ḳaçup ᶑale't-tâᶑcîl şûret-i emvâl-i aᶑlâmı geldim. Şîr çün har-gûşdan bu haberi gûş itdi ḡazaba gelüp itdi ki tiz anı ḡoşter ki ḫaḳḳındar gelem. Pes harḡûş öḡine düşüp şîr ᶑaḳabince revân oldu harḡûş şîri bir çâh-ı ᶑamîḳ kenârını getürdi ki âbı ḡayet safâdan şûretlerin ḡoşterirdi.

Harḡûş eyitdi: Haşm-ı nâ-bi-kâr işte bu peykârdadur ben vehm iderim beni yanın alursañ haşm-ı cânı saña ḡoşteririm şîr harḡûş düşünce alup çâha nazar itdi. Kendünün v harḡûşın şuda şûretin ḡörüp hayâl itdi ki ol şîr-i bed-fiᶑâl budur harḡûşı yere ḳoyup kendüsü ol çâha atdı bir iki ḡavḫa ile cânın zebâni-i cehenneme teslim eyledi. Harḡûş selâmetle dönü vühûşı keyfiyyet-i ḫâlden haberdâr itdi cümlesi şûḳr idüp ferâḡ-ı bâl ile ol mürḡzârda rüzḡe ḡeçürdiler. Bu meşeli irâddan murâd budur ki haşm ne ḳadar ḳavî ise kemîn-i ḡafletten añ zafer müyesserdür ve düşmenüñi muᶑîni ne ḳadar keşîr ise tîr-i tedbîrün nâşîri muḳarrerdür.

Pend

Gec mizâcdan her kez istiḳâmet gelmez ve bed-tîynet ü zîşt-sîret sûtüde hûy u pâkîz ḫaşlet olmaz ḡül-i enâ-i yeter şuh bi-mâ fih.

Hikâyet olunur ki:

Bir keşef bir kejdüm ile hemdem olup dâᶑim daᶑva-yı vedâd ü ittihâd iderler idi. İttifâḳ bir vaḳt bî-ḫaşbi'z-zarure celâ-yı vaḫan itmek lâzım gelüp mürâfaḳat ü muvâfaḳatla t meᶑmen-i âḫre müteveccih oldılar. Ḳazâ-yı nâḡehâni anlaruñ dahi bir nehr-i ᶑazîm râst gel çün ᶑaḳreb ol nehirden ᶑubûr itmek müteᶑazzir idi. Keşef kemâl-i muḫabbetinden ᶑaḳre püştüne alup sefinesîn şuya şâ olup revân oldu miyân-ı âbda giderken ḡûşına bir nâ-sâz-ı av irişdi ve ḫareket-i ᶑaḳrebden püştında ḫırâs iḫsâs idüp eyitdi: Ey birâder bu ne şavtdur ki b istimâᶑ iderim ve ne ᶑameldür ki sen iştigâl idersin. Kejdüm cevâb virdi ki sinân-ı nişi cûşen vücudına azmâyiş iderim.

Keşef bir gâdab olup eyitdi: Ey bî-mürüvvet ben seniñ çün bu girdâb-ı belâya irtikâb itdim iltizâm-ı minnet itmeyüp haq şoĥbeti kadime i'ctibâr itmezsün bârî bu nîş urmaĥa sebeb nedür ?

°Akrab eyitdi: Ma°azâllah ki bu ma°kûle ma°na haıtırıma gelmiş ola ammâ bu kadar var ki bu hareket mukezzâ-yı tabi°atum ve nîş zenlik levâzım-ı cibilliyetimdür. Bu bâbda baña hâre ü hâra ve püşt-i düst ve sîne-i düşmen °ale's-sevâdur keşef anuñ hubuş-ı bâtımı cibilli idüken °ayne'l-yaĥîn müşâhede idüp garĥâb helâk eyledi. Bu meşeli irâddan murâd budur ki nefsi-i habîş ve taĥşin-i cemîle mürüvvet hemân dâmeninde hâr ü girîbânında mâr terbiyet itmek gibidir. Ol kimse ki aşlında nesîb olmya

36a

andan hayr ü bereket nasîb olmya nutfe-i habîse dünyadan gitmiye te°vili ni°metine küfrân ü esâ°et itmiye.

Pend

Fikr ü tedbîr ol vaĥt te°şîr ider ki kazâ anuñ °aksine imzâ urmamış ola ammâ fermân-ı kazâ imzâ ve hükm-ı kader nifâz bulduĥdan sonra ne çâre. nef°-i pezîr ve ne hîle destĥîr olur. İzâ câe'l-kazâ u °umiye'l-başar.

Hikâyet olunur ki:

Bir bâĥbânuñ bûstânında kûşe-i çemende bir gülin tazenini var idi her gün bâĥban gelüp ol gülinüñ güllerin temâşa idüp zevĥlenür idi. Bir gün yine gelüp görđü ki bir bülbül gelmiş münĥar ile evrâĥ-ı güli perîşân idüp haq ile ideyor bâĥbân muĥtarib ü müte°ellim oldu. İkinci gün daĥı gülzâre vardı aĥvâl-i bülbülü bu minvâl üzre görđü

Mısra°

Dil-i dıĥkâna urdı daĥ bir daĥ

Nesr

Üçüncü def°âda görđü ki bülbül-i zâĥ yine münĥariyle evrâĥ-ı güli târ-ı mâr itmiş.

Mısra°

Dökülmüş berk-i bârî hârî ĥalmış

Nesr

Bâĥbânuñ °inân ü ihtiyârı elden gidüp aĥz-ı intikâm için bülbülü dâm-ı firîb ve dâne-i hîle ile şikâre maĥbus ĥafese giriftâr itdi.

Bülbül-i zâr daĥı tûtîdür dıĥânın açup eyitdi: Ey bâĥbân ne sebeble beni giriftâr-ı ĥafes itdün ve zecrim muĥâbelesinde bu °uĥûbeti revâ gödüñ ?

Eger benden günâh şâdir oldıysa lütf idüp âgâh eyliye bâğbân eyitdi: Ey bülbül sen evrâk-ı gülî târ itmekle baña ne kıanlar yutdurduñ tarîk-ı mükâfatla bende seni dâr ü diyâr ve temâşâ-yı gülzârdan mehcûr itdim.

Bülbül¹ eyitdi: Ey bâğbân bu sözden fâriğ ol ki ben ki bir gül perîşân itmekle müstehak-ı habs olam sen ki göfûl perîşân idersin hâlûñ nice olur.

Bâğbân bu sözden müte³ssir olup bülbül-ı zârı âzâd eyledi bülbül dahı dil-i şâdân ve zebân-ı revân ile eyitdi: Ey bâğbân çün bu ihsânı bana erzâni buyurduñ elbette

Hel cezâu'l-ihsân ille'l-ihsân.

Mükâfatına sa³y vacibdür imdi müjde olsun ki bûstânda filân dıraht ve bende bir âftâbe medfûndur ki derûnı zer-i şâfi ile meşhundur.

Bâğbân bu beşâretle şâdmân olup ta³yîn itdigi mağalli hafr idüp altûnı bulup aldı eyitdi: Ey bülbül ^cacibdür ki ka^cr-ı hâkda âftâbeyi görürsın bir hâşâkda dâmı görmezsin?

Bülbül eyitdi: Belâ bilmez misin

izâ ünzile'l -kaderu batale'l-hazar

Çün kazâ-yı Râbbâni nâzil ne dîde-i başîretde nûr kalur ve ne tedbîr hîred-i nef^c ve fâ³ide virir. Bu meşeli irâddan murâd budur ki vazî^c ü şerîf ve kavî ü za^cif harîf niçe ka³za u kader degüldür? Fermân-ı taqdîre teslîmden gayrı tedbîr yokdur.

Pend

Her kaçan ehl-i nîfâk varup şîkâk bir mazlumun helâkine sâk-ı sa³yı teşmîr ve nitâk-ı ittifâkı der miyân idüp el bir itseler elbette aña zafer bulurlar.

36b

Hikâyet olunur ki:

Bir zâğ-ı bed-kâr ve bir gurg-ı hunhâr ve bir şegâl-ı mekâr ve bir şîr-i şikârı hizmetine bel bağlamışlar idi ve bunlar reh-güzâr-ı enâma qarîb pîşede maqam kılmışlar idi. İttifâk gelüp giden kâfileden bir tâcirûñ râhlesi bî-tâkat olup ol havâlîde kaldı. Bir müddetden şofira kuvvet bulup taleb-i ^calef için her tarafa tek ü bûğ iderken ol pîşeye râst gelüp hizmet-i şîr ile müşerref oldu. Şîr dahı emân virüp sâye-i devletinde halî^cü'l-^cazâr ü güşiste mehâr geşt ü güzâr idüp gâyet ferbih oldu. Bir gün şîr şikâra gidüp ittifâk bir fil-i meste râst gelüp miyânlarında ceng-i ^cazîm ve muhârebe-i kavî vâkî^c oldu. Şîrûñ ba^czı cevârihi mecrûh olup üftân ü hayran maqâmına geldi bîmâr olup kûşede düşdü yatdı. Zâğ u gurg u şegâl ki şîrûñ herîse-i ferisesi ü kâselisi idiler berk ü nevâ kaldılar bi'z-zarûre mekr ü hîleye âgâz idüp

¹ Bülbül — N

ittifâk ile böyle müşâvere eylediler ki şütr bu pîşede ecnebîdür bize andan ne menfa^cat müyesserdür? Münâsib budur ki bir tedbîr ile helâk idüp birkaç gün ta^cayyüş idelim tedbîr-i helâk-ı şütr budur ki ittifâk ile şîrûñ yanına gïtdiler. Şütr sâde dil dahı anlaruñ tesviline aldanup mürâfa^cat itdi çün huzûr-ı şîre geldiler ta^cadîm-i sitâyîş-i du^câdan sonra zâg hîle-bâz tekellüme ağaz idüp eyitdi:

Beyt

Şâha bizim şarabda şadmân ol

Sevîr-i saltanatda kâmrân ol

Nesr

Biz bendelerüñ rahatı meliküñ sıhhat-ı zâtına vâbestedür hâla def^c-i zarûret için canımı başımı hâk-pây-ı mülke fedâ iderüm bu cism-i na^cıf meliküñ havşala-i şerîfine sadrma^cğ olmak ricâ iderüm yarân eyitdiler : Seni eklden ne gïdâ şâli^cğ olur karga? Yiyecek etiñ yok.

Zâg çün bunu işitdi sükût itdi ba^cdehu şegâl kelâma ağaz idüp eyitdi: Ben dahı dilerüm ki melik beni ta^cma idüp za^cmet-i mücâ^catdan halâş ola sâ^cirleri didiler ki didiğîñ far^c-ı hevâdârlı^cğdur. Ammâ senüñ etüñ boyınañ ve ziyân-kârdur mebâdâ ki tenâvülî izdiyâddür niçe bâ^cış ola gerek dahı dihân tedvîri bâz idüp eyitdi: Dilerüm ki melik beni bârî ta^cma eyliye yârân eyitdiler : Bu söz ma^chızî ihlâşdur ammâ senüñ la^chmuñ mûriş hannâ^cğdur. Mizâc-ı mülke muzırdur peş şütr gerden-firâz külli tavîl-i a^chma^cğ me^châreti dirâz ve zebân-ı niyâz ile kelâma ağaz idüp eyitdi: Ben dahı bu istâne bendesiyim şöyleki ma^cba^cğ-ı mülke lâyı^cğ ve mizâc-ı şerîfe fi'l-cümle muvâfı^cğ olam ma^challi teva^ckkuf degüldür. Sa^cirleri müttefı^cğ'ı kelime itdiler bu söz ifrâ^c-ı mu^chabbetden nâşîdür fi'l-vâ^cki dem ü la^chmin gayet nâfi^cğdür ve mizâc-ı mülke muvâfı^cğdur. Ra^chmet sa^cfa ve a^chşenet himmetine veli ni^cmetinden

37a

ten ü cânını dirîğ itmediñ ve bu mu^câmele ile âlemde zıkr-i cemîl yâdgâr kôdun gïtdin. Peş cümlesi şütre hamle eylediler ol miskin yerinde sâkin oldı a^c za ü eczâsın birbirinden cüdâ itdiler ve zâg ü gurg ü şegâl devesi ölmüş araba dönüp niçe zaman anı gïda itdiler bu me^cseli irâddan murâd budur ki erbâb-ı nifâ^cğun tîr-i mekr ü hâddinüñ tezvîri huşu^cşen ki gumân-ı ittifâ^cğdan küşâd bula te^cşir itmek mu^ckarrerdür.

Pend

Her kimse hayr-hâhlaruñ sözine uymıya ve na^cşihlerüñ kelâmını kulağına koymıya bir belâya gıriftâr ola ki kimse necât bulmıya.

Hikâyet olunur ki:

Bir âb-girde iki baṭ bir ğûk sâkin olup ittihâd ü ülfet itmişler idi nâ-gâh baṭlara celâ-yı vatan iktizâ idüp ğûka vedâ^{ca} geldiler ğûk suhen ü vedâ^c ü kelâm-ı hicrânı işitdi. Feryâda başladı beni dahı bile götürüñ diyü ağlayup niyâz eyledi.

Baṭlar eyitdi: Biz de senden müfâraḳata râzı degilüz mürâfaḳatına nev^{can} imkân var ammâ senden hiffet-i ^calâmetin görürüz. Şâyed ki bizim fikrimiz ile ^camel kılmıyasın ve ikrâr itdigin ^cahd üzre ṭurmıyasın fikrimiz budur ki çün biz seni bir tedbîr ile hevâya götüreyiz aşlâ eliñ ayagañ depretmiyesin ve mutlaka fetḥ-i kelâm idüp bir mütekellime bir söz eylemiyesin. Her çend ki ḥarf endâzlık ideler tekellüm eylemiyesin. Eger bu şurûta ri^câyet idebilursan mürâfaḳat mümkündür ğûk bu kavle râzı olup sükûta ve ^caddü ^cadem muḥâlefete yemîn ü ^cahd eyledi peṣ Baṭlar bir çöp getürdiler ve miyânın ğûk dıhânına virdiler ve kendüler iki cânibine yapışup getürdiler. Çün uçup evceh çıkdılar giderek bir ḳariyye muḳabelesine geldiler ahâli-i ḳariyye cem^c olup temâşâları için taşra çıkdılar ta^caccüb-künân her taraftan feryâd itdiler ki bakın görüñ baṭlar ğûkı niçe götürürler ğûk bir miḳdâr taḥammül idüp eyitdi: Belî

Mısra^c

Raḳîbüñ körligine kör gözine

Nesr

Hemân-dem ki cevâb için ağız açdı evceh hevâdan uçdı zemîne düşdı ḳanlar âvâz ile serzenişe âġâz idüp eyitdi: Ey ḥaffü'l-idrâk ve saḥifü'l-idmâġ düstlar naşihatüñ degilmeyüp mucîbiyle ^camel itmeyenüñ ḥâli budur. Bu meşeli irâddan murâd budur ki kim ki eşhâbuñ kelâmuñ sem^c-i ḳabûl ile istimâ^c itmiye kendü helâkine sa^cy itmiş olur.

Pend

Her kimse ki tabi^cat-ı mekrden endişe itmeyüp ḥile ü ġadı kendüye pîşe eyliye ^câḳıbeti vehâmete ve ḥatimetri şe^câmete yetişür ve âḥiretü'l-emr girdâb-ı melâmete düşüp ġarḳab-ı nedâmet olur.

Hikâyet olunur ki:

İki şerîk var idi biri ^caḳıl ve biri ġafil farṭ-ı zekâda bî-mi ^cadil olmaġın tîzhoş dirler idi ġafil-i sûd ve zebân-ı temyîzden ^câciz u hamaḳ u belâhetde kâmil olmaġın Ḥâzım dirler idi. Bunlar arzû-yı ticâretle

refâkat üzere sefere müteveccih oldılar yolda giderken bir yerde altûn buldılar Tîzhoş Hâzıma eyitdi: Bundan menfa^catlu sefer olmaz evlâ budur ki şimdilik içinden def^c-i zarûret idecek mertebe harclık alup kuşurun bir dıraht dibine defn idelim ihtiyâc oldıkça gelüp tadrîc ile alalım hem harcımıza vefâ idüp vaqtiyle medâr ola hem âfetden bâ^cid ve selâmete qarîb ola. Hâzım-ı derdmend tîzhoşuñ hîlesinden gâfil bu efsâneye firîfte olup efsâne-i hüsn-ı kabûl ile telaqqi kıldı vech-i mezkûr üzere bir miqdârın ihrâc ve bâkisüñ bir dıraht dibine defn eylediler ve dönüp şehre geldiler bir kaç günden sonra Tîzhoş tenhâ varup ol dıraht dibinden altunı bi't-tamâm alup der bağı eyledi. Şerîk-i gâfil bî-hayr elinde olan nakddan harcına meşgûl olup gider âhîr harclığıñ düketdi.

Tîzhoşa varup eyitdi: Gel birâder ol defineden harc için hisse ihrâc idelim. Tîzhoş tecâhül idüp pek ma^cqûl gel gidelim didi. Peş ma^ciyyetle mevzi^c-i ma^chûda vardılar ol kadar tefahhuş itdiler defineden e^ser bulamadılar. Tîzhoş hurûş idüp giribân Hâzımı ma^hkum tutdı ki bu zeri sen alduñ sendeñ gayrı bir ferd buña mu^ttalî^c degül idi. Bî-çâre her çend imân-ı galât u şeddâd ile mu^kayyed olmadı el-kışsa mücâdele-i mü^râfa^caya mu^ktazî oldı. Şerîk-i ^câkıl-ı gâfili ma^hkemeye götürdü ve mazmûn-ı kışsa-yı takrîr eyledi. Hâzım ma^câzâ'l-lah diyü inkâr idicek kâzî şâhid taleb eyledi.

Tîzhoş eyitdi: Benim ol dırahtdan gayrı şâhidüm yo^qdur ümmîd-varum ki ol qadir-i pür kemâl ol dırahta kuvvet-i nu^tk u me^qâl vire ve bu hâ^zin-i bî-inşâfuñ hıyânetine şehâdet ide. Kâzî bu sözden müte^caccib oldı kıl ü kâl-ı bisiyârdan sonra bunun üzerine qarâr kıldılar ki ^cale's-şabah kadı pây-ı dırahta hazır olup dırahtdan i^kâmet-i şehâdete nazır ola. Eger şehâdet-i müdde^câyı Tîzhoşa muvâfîk vâki^c olursa mucibince hükm idüp qaziyye fayşal bula.

Peş tîzhoş hânesine gelüp qaziyyeyi pederine ^carz eyledi ve eyitdi: Ey peder ben safîa i^ctimâd ile şehâdet-i dıraht itdim ol dıraht mücevveftür tecvîf-i derûni bir müşâhibdedür ki miyânında iki şahş pinhân olma^q müyesserdür ricâ iderüm ki bu gice varup ol dırahttuñ derûnına giresin yarın kadı gele dırahtdan şehâdet taleb kıla. Resm-i şehâdeti yerine getüresin pîr pür tez ve bir hırş-ı mâl ü hubb-ı ^ciyâl dâmene giriftâr olup oğlunuñ me^cmulına müsa^cade idüp ol şeb-i mazlumda varup dırahttuñ cevfine girdi. ^cAle's-şabah kadı ü ahâli-i sehr pây-ı dırahta varup isti^clâm-ı hâl

eylediler. Derûn-ı dırahtdan bir âvâz geldi ki malı Hâzım aldı ve ol zâlim Tizhoşa zulm-ı şarih eyledi kađı cezm itdi ki miyân-ı dırahtda bir şahıř pinhân vardır. Anı ihrâc-ı tedbîr-i şâibe muhtacdur peř fermân itdi tâ heme-i ferâvâfi düzdiler ve etrafına ateř-i suzân urdılar. Pîr-i harıř bir zamân gayret eyledi gördi ki iř iřden geçdi emân taleb eyledi benim suhte çıkup vâkıa-i kemâhi arz eyledi. Hâzımuñ şıdık u emâneti nümâyân ve Tizhoşuñ ğadr u hıyâneti zâhir u ayân oldı Hâzıma hiřşesin hükm ve Tizhoşa eşdd-i uķûbet eylediler. Bu meřeli irâddan murâd budur ki âķibet-i mekr-i nâ-pesendide vehâmeti ğadr řevem ve nigûhidedur.

Pend

Her kimse ki yârân-ı ehl ile müşâhabet ihtiyâr idüp yârân ile müstazhir ola âķibeti nedâmet ü helâke mü'eddi olur adüvv-i âķıl hayrun min şiddiki câhil.

Hikâyet olunur ki:

Bir dıkhânı bâğbânuñ bir bustânı bî-nazîri var idi řehr ü kırye ba'id olmağın bâğbân tenhâlik vahřetinden ahyâna teferrüc-i hatır için etraf-ı bâğı tavâf idüp ezhâr ü eşcârın temâşa iderdi. İttifâķ yine bir gün gezgin bir harař-ı zıřt-i řuret u kabih sîret müşâdefe eyledi tarfiyetden râbıta-i cinniyet vâsıtasıyle silsile-i muħabbet harekete geldi ve ol rûstâyı müşâhabet-i harařa mâ'il olup bâğa getürdi harař dahi üns ü ülfet eyleyüp ihtiyâr ikâmet eyledi. Vifâķ u ittihadları bir mertebeye vardı ki her ğâh ki bâğbân hâbe varsa harsı bařı ucunda meğes-rânlığa meřğul olurdu. Her çend ki țard-ı zebân iderdi derhâl yine mu'âvedet kılurlardı. Âhirü'l-emr haras âřufte olup bir seng-i sengini katl-ı zübâb kařdına kıldırıp bâğbân-ı miskinüñ başına urdu. Nehîb-i sengden meğestere âřib ü zarar iriřmedi ammâ ser-i bâğbân perîřân olup huñla yeksân oldı bu meřeli irâddan murâd budur ki nâdân müşâhabet ü müşâdaķata řâyân degüldür. Bu ecluden dimüşlerdür ki

Mısra

Düşmen-i dâna bih ez nâdân-ı düst

Pend

Ahlaķ-ı seyyi'enün aķbaħ u eşnâ-ı hıyânetde ve hâ'inüñ encâmı nedâmet ü kařihâtdur tecrübe olunmadın bir kimsenüñ emânetine i'timâd ca'iz degüldür.

Hikâyet olunur ki:

Bir bâzergân endik mâye ticâret için sefere teveccüh idüp dür-endiřlik yüzünden bir düstuna yüz men âhen vediat kodi getdi. İtmâm-ı merâmdan řonra gelüp âheni taleb eyledi meğer ki merd-i emîn âheni řatmış ve semenin levâzımına řarf itmiş idi. Hıleye sâlik olup ey

hâce ben ol âheni şiyânet için mağzene koymuş idim bundan gâfil idim ki ol kûşede bir mûş âşyâne tutmuş imiş ben vâkıf olunca fırsatı ganîmet bilüp âhenleri tamâm dişden

38b

geçirmiş.

Bâzergân tecâhül idüp eyitdi: Râst söylersüñ mûş ekl-i âhenden katı hazz eyler ol loğma-i şabunı helvâ gibi yudar. Merd-i emîn bâzergândan bu sözi işidicek şâd olup tarîk-i durûğ ile firîfte eyledim evlâ budur ki şıddık u emânetimi te³ yid için tertîb-i ziyâfet eyleyem. Tâ bu vâsıta ile berâ³et ü zimmetim mübin ola diyü bu gicelik mihmânımız oluñ didi.

Bâzergân eyitdi: Bu gün bir mühim maşlahatım var olmaz ammâ in-şâ³Allâh yarın ³ale's-seher gelürem çün mihmân-ı menzilimiz yandan taşra çıkdı. Kapusu öginde püserlerinden birin oynar gördı fi'l-hâl zîr-i dâmene alup hânesine iletđi ³ale's-seher geldi gördı ki merd-i emîn perîşân u hâzîn sebab-i tefrîkaya ne hâdiş oldı diyüp şordı. Ol dahı cevâb virdi ki düñkü gün bendezâdelerinizden birisi ga³ ib oldı niçe nöbet şehriñ küçelerün kûşe be-kûşe aradum bulamadum.

Bâzergân eyitdi: Düñki ben bundan gitdim vaşf itdiğın şıfat üzre bir kûdeki gördüm bir mûş-gîr hevâya götürüp giderdi.

Merd-i emîn âvâz-ı hâzîn ile eyitdi: Niçün nâ-ma³kûl söylersüñ ihtiyâr-ı kizb eylersüñ? Bir mûş-gîr bu cüsse-i şığar ile on batmandan ziyâde bir kudeki niçe götürüp hevâda uçar.

Bâzergân tebessüm idüp eyitdi: Bu ne mağalli ta³accübdür ol yerde ki mûş yüz batman âhen yiye mûş-gîr on batman cüsseyi niçün hevâda götürmiye.

Merd-i emîn bildi ki hâl nedür eyitdi: Gammıma ki mûş âhen yememişdür bâzergân cevâb virdi ki dil-teng olma ki püserüñ mûş-gîr götürmemişdür âheni getir kudeki götür. Bu meşeli irâddan murâd budur ki herkes da³vâ-yı emânet ü diyânet itmekle kable't-tecrübe hüküm câ³iz degüldür. Bir kimse ki şıddık u şadıqına gâdr u hiyâneti revâ göre. Gayrı ne hayr endişe ider kendüye itdiği hiyânet muğabelesinde rüsvây oldığı kalur.

Pend

Her kimse ki nahun-ı nifâkla ruhsâre-i ³ahd u mîşakı hırâş idüp lâzımı'l-kitmân olan esrârı fâş ider ³akîbet dest-i rüzgâr ser bî devletiñ tîğ-i hûnpâş bevâr ile kalem-var tıraş ider.

Hikâyet olunur ki:

Bir pâdişâh var idi birâderin bed-gumân idi dâ³imâ helâkine bahâne urur idi. Ancak bu sırta kimseyi mahrem idemezdi hâvaş-ı huddâmından bir rikâbdarı var idi taqarrübü

cümleden ziyâde idi. Bir gün mahfi ma fi'z-zamirin a'âlâm idüp tarîk-ı helâki meşveret eyledi ve bu sırruñi kitmâni bâbında mübâlağa idüp yemin virdi. Ol dañi

Mısra^c

Ser virmek olur sırrı ^cayân eylemek olmaz

Negr

Diyerek ketm ü ahfâsına müte^cahhid olup imân-ı galâz u şeddâd ile pâdişâhı inandırdı. Der ^cağab nağz-ı ^cahd u peymân idüp fırsat mahallinde mâ-cerâ-yı birâder şaha ^calâ mâ-cerâ innehâ eyledi. Ol dañi ^cazîm minnetdâr olup mevâ^cid-i bisiyâr ile rikâbdârı müteselli eyleyüp hazm ü ihtiyâf üzere hareket ider oldı.

39a

Tâ ol vaqte dek ki nevbet-i saltanat kendüye degdi câlis serîr-i şehriyâr oldığı gün eyitdi: Fermânı rikâbdâr hakkında şadır oldı rikâbdâr cürmüm nedür muğâbele-i ihsanda tertîb-i cezâyâ şâyân görürsüz? Pâdişâh buyurdu ki ey rikâbdâr a^czam cerâyim hizmetkâr-ı ifşâ-yı esrârdur, birâderimüñ perverde-i ni^cmeti iken sırrını fâş itmegi revâ gördün. Min ba^cd saña niçe i^ctimâd olur? Peş bir mücib-i fermân işid ^cukubetle katl itdiler bu meşeli irâddan murâd budur ki ifşâ-yı esrâr-ı mücib-i husrân bî-şümârdur.

Pend

Her kimse ki şarâb-ı gurûr ile mest ve lâ yu^ckal olup başar-ı başîret-i perde-i gâfletde beste ola bir vaqt ifâkât bulup bîdâr ola ki haqîkat-ı hâle muṭṭali^c olup itdiği ef^câle peşîmân ola ammâ peşîmânlık fâ^cide virmiyे.

Hikâyet olunur ki:

Bir kör ve bir bînâ mürâfaqat ile misâfirete niyyet idüp bir tarafa gitdiler ittifağ esnâ-yı râhda a^cmânuñ elinden tâziyânesi düşdı çün süvâr oldığı merkebi tahrikde aña ihtiyâcı var idi. Bâb-ı tefahhuşda mübâlağa kıldı қаза-yı ilâhî meger bir mâr bürüdet-i hevâdan uyuşmuş ve eser-i sermâdan muncemid olup anda düşmüş idi. Eline râst geldi tâziyânesin taşavvur idüp aldı gördı ki kendü tâziyânesinden nerm ve müstahkem şâd ü hürrem oldı. Refik-ı bîna feryâd itdi ki ey a^cmâ ol tâziyane taşavvur itdigin ef^cîdür zehir-i dihanından zarar görmedin elinden gider yohsa işüñ biter.

A^cma-yı laṭifeye ḥaml idüp eyitdi:

Beyt

Ṭama^c-ı destin kerem kıl eyle kütâh

Safia dañi egmiyesin vire Allâh

Nesr

Başîret her çend bâb-ı belâgatda takşîr itmeyüp müdde^âsın imân-ı ferâvân ile te^â kîd eyledi. Lâkin fâ^â ide virmedi giderek hevâ germ ü mârdan efsürdelük gidüp tamâm nerm oldı. Eşnâ-yı hareketde dındân-ı zehrîniyle a^âmayı bî-idrâkûn eline bir zaħm urup fi'l-hâl helâk eyledi. Bu meşeli irâddan murâd budur ki her kimse ki devlet-i dünyâ ile mağrûr ola dîde-i başîreti bî-nûr olup encâm-kârı helâke mü^âddi olur.

Pend

Evliyâ^âu'llâhdan çok kimesneler bir muķteza-yı hizmetü'l-mülûk nişfü'l-sülûk hizmet-i selâtime bel bağlamışlardır ve anı sebep-i şalaħ-hatimet ve vesîle-i felâh-ı ^âaķibet ańlamışlardır.

Hikâyet olunur ki:

Bir pîr-i rûşen zamir şeyh şahib-kerâmet var idi tańtana-i keşf ü kerâmâtı ^âammeye münteşir olmuş idi. İttifâķ mâverâ-ün-nehirden bir dervîş arzû-yı şeref-i hizmetle nevâhi-i semerkanddan dârü'l-mülk-ı farîse gelüp leb-i edeble hak istâne-i şeyhi taķbîl ü dest-i taleb ile halka-ı bâb-ı kerâmet-i me^âabi taħrîk itdi. Hâdim-i hanķah çıkup gördü ki bu dervîş garîbdür eyitdi: Bir miķdâr taħammül ile ki hazret-i şeyh mülâzimet-i sultana

39b

gitti. Kadûmi vaķti karîbdür dervîş çün mülâzimet-i sultânı işitdi.

Beyt

Diriĝa bunca râh-ı dîr-ı düşvâr

Diriĝa bunca renc-i derd-i bisiyâr

Bir şeyh ki ehl-i dünya meslegine sülûk idüp hizmet-i asitâne-i pâdişâha gide bana andan ne fetħü'l-bâb müyesserdür. Peş mülâķatdan ibâ^â u a^ârâz idüp hanķahdan çıkup bâzâra vardı isvâķ-ı şehri gezerken şaħne-i şehre râst geldi kaçayı gör ki anuñ şeklinde bir dızd ol gice zindânı açup kaçmış idi bulunup siyâset olmak üzere fermân-ı ^ââli şadır olmuş idi. Dervîş göricek dızd-ı grihte hayâl idüp fi'l-hâl tutup siyasetgâha getürdiler dervîş çendânki da^âvâyı şıdķ u istikâmet idüp feryâd eyledi. Müfid olmadı kat^â-ı yedden ĝayrı şuret el virmedi cellâd bî-raħm kâred âbdârı dest-i dervîş üzere kodı. Bî meħâbâ kat^â idecek maħalde hazreti şeyh yetişüp bu dervîş bizim aşnâlarımızdandır. Bu töhmetden müberrâdur diyüp dervîşi dest-i cellâd-ı bî-emândan halaş eyledi bî-çâre çünki kayd-ı bendin âzâd oldı. Hak-pây-ı şeyhe cebîn sây olup rikâbına düşüp gitdi ey dervîş dervîşlere a^ârâz u su^â-i endişenüñ

münâsebeti yokdur. Eger meşâyih mülâzimet-i sultânı mürtekib olmıyalar idi bu meşeli irâddan murâd budur ki kübâr-ı meşayih selâfın-i ʿazâm ü vüzerâ-yı zevî'l-ihtirâma mülâzimetlerine daħı u taʿarruz olunmamağ gerekdür. Ki selef-i şâlihîn ekâbir-i din ve eʿimme-i mühtedin iken mülâzimet-i selâfından aʿrâz itmamışlardır.

Pend

Akbaħ haşâʿil-i zemime haseddur ʿiyâzâ bi'llah hased bir ateşdür ki sarây-ı dîn ü diyâneti yağar ve bir seyldür ki binâ-yı fikr ü şabrı yıkar. Belki anuñ sebebiyle kişi imândan çıkar ğâyet hased bunu iktiza ider ki kendüye olan ihsandan bile kaçar.

Hikâyet olunur ki:

Üç refik bir tarikda giderler idi esnâ-yı râhda bir birinüñ sebep-i muhâceretinden suʿâl eylediler biri eyitdi: İrtikâb-ı meşakkat ve ihtiyâr-ı hicretime bâʿis oldur ki sâkin olduğum şehirde baʿzı evzâʿ hâdis olur ki ben aña hased iderüm. Ve şar-şar hased harman şabrımı berbâd ider ben ateşlere yanar giderim biz-zarûri terk-i diyâr ü celâ-yı vağan ihtiyâr eyledim. Sâni ü sâlis daħı bu derd ile irtikâb-ı ʿazîmet itdiklerin beyân idüp

Fe-merhaba bi'l-vifâk ʿala ahseni'l-ittifâk

Diyü bi-ħükm-ı cinsiyet-i hoş-hal olup mülâtifet ü müşâhabetle gitdiler. İttifâk bir gün miyân-ı reh-güzârda bir bedre-i zer-i hâliş tamam ʿayâr buldular bu niʿmeti ğanîmet bilüp hemân ol mekânda nüzûl itdiler. Çünkü ol zeri tağsim murâd itdiler

40a

kemâl-i hasedden her birisi râzı olmadı ki kendiden gayrı ol bedreden behre vâşıl ola. Peş mütehayyir ve fûrûmânde kaldılar ne koyup gidebildiler ve ne ʿale's-seviyye kısmet idebildiler. Bir gün bir gece bu tereddüd üzre aç ve şûsuz miyân-ı beyâbânda kaldılar hikmet-i ilâhî meger ol nevâhinüñ pâdişâhı kaşd-ı şikâr için şahraya çıkmış idi. Ola gelüp anları görüp keyfiyyet-i hâllerin şordı anlar daħı şuret-i vaqıʿayı ʿalâ mâ hüve'l vaqıʿ ʿarz eylediler.

Pâdişâh eyitdi: İmdi mertebe-i hasedleriniz bilüp aña göre ħükm eyleyelüm.

Hasûd-ı evvel eyitdi: Bende ol şıfat-ı bed ol ħaddedür ki istemezim ki bir şahış benden zerre deflü ihsân şadır ola.

İkincisi eyitdi: Benim ħaddim ol derecede dür ki râzi degülüm bir kişi bir kişiye direm ile kerem eyleye.

Üçüncüsü ki erbâb-ı hasedüñ ğalağından idi eyitdi: Ben ol meşâbede ħasûdum ki gayrı bâbında degil benim ħağkımda daħı bir aħddan kerem şudûrına razı degülüm. Melik çün

anların hâlin gördü zeri müsteḥakına taḫsîm ve ḥasûd-ı evveli nefiy eyledi ve ṣâni ü ṣalîsi eṣedd-i uḫûbetle ḫatî eyledi. Bu meṣeli irâddan murâd budur ki bir muḫteẗâ-yı'l-ḥasûd lâ-yesûd erbâb-ı ḥased dünyâda ve ʿuḫbâda melûl u mazmûm ve niʿmet-i râhatdan mahrûm idüḡın bilüp ol maʿḫûle ile iḫtilâtdan iḫtirâz eyleye.

Pend

Bir kimse ki lâʿin-i aṣl bir töhmete cürʿet eyledi ki ḫâziyeye ṣehadet eyleye encâm-kâri feẗîḫata müʿeddi olur.

Hikâyet olunur ki:

Kerem-i ṣıfat ve ṣeref-i zât ile maʿruf bir merz-bânüñ ṣâlihâtından bir ʿaffife zen pâk iʿtikâdı ve belḫi nijâd bir ḡulâm-ı bed nihâdı var idi. ḡulâm-ı mezbûr merz-bân-ı mezkûrñ bâzârdârlıḡı ḫizmetiyle meʿmûr idi ol harâm-zâde merz-bânüñ ḫâtûnuna taʿaṣṣuḡ idüp ṭaleb-kâr viṣâli oldu. Her bâr ki efsâne u efsûn ile ṣaydı ḫaşdına düṣdü müyesser olmadı ʿaḫibet nevmîd olup ol ḫâtûnñ feẗîḫatı bâbında mekr ü ḫîleye ṣürûʿ idüp bir ṣayyâddan iki tûtî aldı. Her birine zebân-ı belḫi ile bu elfâzı taʿlîm itdi ki ben ki ba tûyi der-bânla hem-zânû ve pehlevi gördüm bir beste daḫi öğretdi ki ben de gördüm ḡayretimden helâk oldım. Tamâm bu elfâzı bir hoṣ taʿlîm itdikden ṣonra bir ḡün merz-bâna hediye resminde götüüp teslîm eyledi. Merz-bân zebân-ı belḫi bilmezdi ancak tûtîleriñ letâfet-i âvâz ve tenâsüb-i el-fâziyle istilzâz eylerdi kemâl-i muḫabbetden ḫaremine getüüp ḫâtûnına virdi. Bî-çâre ḫatun daḫi zebân-ı belḫi bilmezdi bunlarıñ perveriṣine meṣgul oldu bir zamandan ṣoñra ittifâḡ belḫilerden bir ṭaʿîfe ḫâne-i merz-bâne miḫmân oldu. Merz-bâne daḫi tûtîleriñ mezâyâ-yı maḡâlâtın anlamak için meclise ihzâr itdi çün belḫiler tûtîlerden bu kelimâtı iṣitdiler.

40b

Ṣerminde olup ser-fürû eylediler merz-bân ṣüpheye düṣüp elbette mazmûn maḡâlâtı aʿlâm itmelüsüz diyu ibrâm eyledi. Anlar daḫi bi'z-zarûri ḫâziyyeyi taḡrîr eylediler.

Merz-bânüñ ʿaḡlı başından sıçrayup derḫal ḫâtûnñ ḫatline ʿazîmet eyledi bu ḡüft-ḡü eṣnâsında ḡulâm-ı bâzârı daḫi âvâz-ı bülend ile eyitdi: Ey ḫâce-i büzürḡvâr bu ḫaberüñ ḫaḡîḡatına ben daḫi muttaliʿ ol kâfir niʿmetler ḫaḡḡında tûtîleriñ mazmûn-ı kelâmı vâḡîʿa mutâbıḡdur.

Hâtûn eyitdi: Ey emîr-i kebîr

Mısraʿ

Benden ʿarzuñ cân ise cânâ ne tekellûf

Nesr

Ancak ta^ccîl ü şitâb ile bu emrün hakikatında tedkîk ide gör eğer tu^tîler bu iki kelimededen gayrı kelâma kadir ise fermân seni^fdür. Ve eger mâl-ı kelâmları bu elfâza münhasır ise hiyanet bâz-darundur ve şâlimden ma^hrûm olup bu ihânete cesâret eyledi. Vâkı^ca belhileri bir hafta alıko^yup tefâhhuş halde şart-ı hazm u ihtiyâtı mertebe-i kemâle yetürdi. Müddet-i mezbûrda çendân sa^cy itdiler tû^tîlerün zebânında bu iki kelimededen gayrı bir harf istima^c itmediler çünkü hâtûnu^f işmeti mu^karrer oldu.

Bâzâr-dâri ihzâr eyledi bâzâr-dâr elinde bâz ve dilinde niyâza gelüp eyitdi: Ben hatunu^f derbân ile mu^camelesin gördüm henüz kelamın tamâm itmedin elinde olan bâz fi'l-hâl şıçrayup münkâriyle gözün çıkardı. Bâz-dârin gadr u hiyâneti merz-bânun^f ayne'l-yakîn ma^clûm olup eşedd-i ukûbetle ber-dâr ve ibret-nüma-yı rüzgâr eyledi. Bu meşeli irâddan murâd budur ki bir kimesne bildigi şey ile töhmete cür²et ve görmediği nesne ile ale'l-^cumyâ şehâdet itmek mûcib-i hacâlet-i dünya ve fezâheti âhiretdür.

Pend

Hükemâ buyurmuşlardur ki çol zûriyle mesrûr ve da^cvâ-yı muhabbetle ma^grûr olmamak gerek her yâr ki izhâr-ı şadakâtden mübâlağa kıla ana yâver kılmamak gerek. Her kimse ki ahd-i düşmene itimâd ü peymân ve imânına itikâd eyliye a^cakibete giriftâr meşâib ü beliyât olur.

Hikâyet olunur ki:

Bir şütr-suvâr esnâ-yı seferde bir mevzi^caya yetişdi ki anda kârbânlar nüzûl itmişler idi nitekim demişlerdür.

Mısra^c

Konup göçdüğü menzilde komaz mı kârbân âteş

Nesr

Âteş yakup gitmişler idi anlar dırahtı ikâmeti götürcek âteş etrafında olan hâr ü hâşâka işâbet eyleyüp ol nevhîde olan dırahtın bi'l-küllîye tutuşup ol şahranun^f her kûşesinde bir lâle-zâr-ı bedîdâr oldu. Miyân-ı beyâbânda meger bu mâr-ı azîm vâfi^c-i cesîm mu^kîm idi âteş etrafını ihâta idicek âciz ü furûmânde çalup hiç bir cânibe yol bulamadı. Az kaldı ki tâb-ı âteşle tabede mâhî gibi kavırıla çün ol süvâri gördü tazarru u âzâr ile halâşını niyâz eyledi. Süvâr gâyet müşfik ü kerim idi mârın istiğâsesin işidcek merhomet eyleyüp yanında olan torbasın elinde olan nîzesün^f ucuna

bağlayup mâr tarafına uzatdı. Mâr torba gibi hişâr-ı haşin üstüvârı göricek bî-ihtiyâr kendusin içine atdı süvâr niyet-i hayr ile ol mazhar-ı şerri zarar-ı şerr-i nârdan halâş itdi. Ba^cdehu torbadan çıkarup ba^czı mü³essir kelimât ile naşîhate başladı.

Ba^cd itmâmü'n-neşâyih mâr eyitdi: Ey süvâr bu sözden fârig ol ki ben seni tişimle helâk itmelüyüm ancak evvela zahmı safa mı urayım yo^hsa şütre ibtida kılayım ?

Süvâr eyitdi: Bu ne sözdür ben âteşden halâş idüp merhamet u şefkatda kuşûr itmedim ihsân ü kerem muqabelesinde ihânet eylemek revâmıdır.

Mâr eyitdi: Beli insâniyetde kuşur komadufi ammâ mahallinde vâki^c olmadı lütf ü ihsânı dirîğ eyledüñ lakin müsta^hakkına vüşûl bulmadı.

Süvâr eyitdi: Ey kahraman-ı sitemkâr insâf eyle ihsân muqabelesinde isa³ete kanğı şeri^catda ruşsat virnişlerdür.

Beyt :

Binâ olalı bu dehr pür âfet
Yine ihsâna ihsândur mükâfât

Nesr

Mâr eyitdi: Ey süvâr sen bunu inkâr idersin ki bu ^câdet-i insândur sizüñ mezhebiñizde hayr üşer berâber isa³et ü ihsân yeksândur.

Beyt

Görür ihsân ider ^cişyân ^cacibdür
^cAcibdür ^câdet-i insân ^cacibdür

Nesr

El-kışsa süvâr her bâr hişâr-ı inkâra ta^hşîn itdi müfid olmayup âhir-kâr bu ^cahd üzre qarâr itdiler ki mâr şuhûd-ı ^cadüvvü'l-lâha da^cvâsını isbât ve süvârı iskât ü helâkiyle mükâfât eyliye. Bu eşnâda bir gâv-mîşe râst gelüp da^cvâların taqrîr itdiler.

Gâv mîşe eyitdi: Âdemiler mezhebince cezâ-i insân isâ³etdür. Bu da^cvânuñ sıdkına delâletde bu kifâyet itmezmi ki ben niçe zamândur bunlardan birine hizmet itdim. Her yıl bir kösele getirüp hâne-i hudâvendimi şîr ü ruğan ile mâ-lâ-mâl iderdüm çün pîr oldum netâyic-i peçeden kaldum. Hukûk-ı ma^ziyye-i ferâmuş idüp beni bu şahraya tek ü tenhâ şalıverdi çün bu ^calef-zârda bir miqdâr otlayup gezdüm. Bedenimde fi'l-cümle saman zâhir oldı dünkü

gün gelüp beni bir kaşşaba bey^ç eyledi yarın salhaneye götürüp zabh itse gerekdür. İnsân tâ^çifesinüñi ihsanüñi mükâfâtı budur ki beyân itdüm.

Mâr eyitdi: İşte hikâyet-i hâl-i mükâfâtı işitdüñi.

Süvâr eyitdi: Bir şâhide dahı muhtâcdur, ittifâk bir dıraht gördiler ma^çiyetle varup mükâfât-ı ihsânı su^çâl itdiler ol dahı eyitdi: Mezheb-i insânda cezâ-ı insân isâ^çetdür bu bürhân ile ki bu beyâbânda bir dıraht-ı sâye-dârım beni âdemden her âyende derûnda tâb-ı âfitâbdan bî-tâb olub der-mânde u furû-mânde sâye-i devletimde âsûde olurlar. Çün şedâyid-i râhdan ferâgat ve nikâbet-i hevâdan afâkat bulurlar gözlerin açup zîr-i bâlâma bakup iderler ki bunüñ her şâhından bu kadar deste çüb ve bu kadar tîr şabı ve uzunluğundan bu mikdar tahta ve andan

41b

bu kadar kapı çıkar. Yanında ya tîr olunur yâ keser, fi'l-hâl çıkup şahlarun bir kaçın keser bunüñ birle bendin şefâ bulurlar çaçaşılurlar. Ya vücûd ki benden ihsân görürler zahmet virirler.

Mâr eyitdi: Ey süvâr şâhid-i emri dahı ber taraf oldı şimdiden şofıra ne bahânen var?

Süvâr ta^çallül idüp eyitdi: Ta^çdîl ve tezkiye lâzımdur meger ol havâlide bir rûbâh gezüp bunlaruñ münâzaralarına kulâk urdu.

Çün mâr anı görüp eyitdi: Ey süvâr gel bu kazıyye-i rûbâhdan dahı su^çâl idelim ol dahı ne cevâb virir görelim peş rûbâhuñ yanına varup mâ-cerâyı söylediler.

Rûbâh eyitdi: Egerçi mezheb-i âdemîde mükâfât-ı ihsân isâ^çetdür ammâ müdde^çânıza i^çtimâd olunmaz.

Mâr eyitdi: Beli rast söyler işte ol torba ki beni ol varta-i âteşden halâş itdi.

Rûbâh ta^çaccüb-i şûret gösterüp eyitdi: Bu kelâma i^çtimâd niçe mutaşavvirdür ki sen bu kadar cesâmetle böyle bir torbaya sığmak niçe müyesser ola.

Mâr eyitdi: İ^çtimâd itmezsen işte harâsete-i nerdübân

Rûbâh eyitdi: Bu kazıyyeyi ^çayne'l-yaqîn müşâhede itmedikçe fayşal virememeş tahkîk-ı da^çvâ ve tasdîk-ı müdde^çâ için süvâr torbanuñ ağızın açdı.

Mâr rûbâhuñ sözine mağrûr olup içine girdi rûbâh eyitdi: Ey süvâr işte düşmenüñ zindânda gördüñ fırsatı ganîmet bil mecâl virme emrini tedarik kıl

Beyt

Düşmene ger fırsat el vire hemân

Kaydını gör bir nefes virme hemân

Nesr

Süvâr torbanuñ ağızın muhkem tutup seng-i hârâya şöyle urdu ki derhâl helâk oldu. Bu meşeli irâddan murâd budur ki huredmende lâzımdur ki tarik-i hazmi nâ-merci komıya ve haşm-ı fitne-engizüñ ray-ı firib-âmizne ma'zûr olmiya. Ve hiç vecihle 'ahdine i'timâd ve kavline bâver kılmıya tâ anuñ dâm-ı belâsında der-mande kalmıya

Kıt'a

Evvelki kavlı haşmıyla mağrur ola
Şem-i 'aklı türe ve bî-nûr ola
Düst olmak düşmen ol vaktin olur
Kim qaralık şeb yüzünden dûr ola

Pend

Her kestün şüret u sîretine ve zühd ü şalah ile şöhretine firifte olmamak gerekdür.

Hikâyet olunur ki:

Bir kebg ile tîhû miyânında âşiyâne nizâcı düşdü müddet-i mücâdele mütemâdi olup mürâfa'aları muқтаzi oldu.

Kebg eyitdi: Bu havâlide bir gürbe-i rûz-dâr vardur maşkeme-i dehrde andan a'dil bir kađı gelmamışdur. Şevâb budur ki aña müraca'at idelüm da'vâmıza fayşal virsün peş ikiside anuñ kazâsına rızâ virtüp ba'de'r-râzi kađı cânibine revân oldılar. Hemân ki ol gürbe-i şâ'imüd-dehrüñ çeşmi anlara râst geldi ayağ üzre gelüp muhârebe müteveccih oldu ve ref'-i yed ü tekbîr-i bülend idüp dûr u dirâz namâza şurû' eyledi. Çün namazdan fâriğ oldu.

42a

Bunlar huzuruna varup da'vâların takrîr eylediler.

Gürbe eyitdi: Ey civânlar pîrlik zamânı yetişmişdür ve kuvvet-i sâmi'aya halel gelmişdür. Ne kadar zahmet ise dađı yakîn gelünüz ve da'vânızı şüret-i bülend ile tekellüm idintüz tâ ben dađı müdde'ânüzi kûş-ı hûş ile istimâ' idüp haqq-ı 'adl üzre ka'ziyyentüzi faşıla kâdir olam. Çünkü bunlar ol namâz ü niyâza ve 'ibâdet ü tâ'at ve vara' u takvâyı görmüşler idi mutma'inü'l-hatır bî-tekellüf ve bî-tevaqquf yanına geldiler. Gürbe-i rûz-dâr çün ol şikârı dâm-ı hîleye güftâr idüp iki nigâr gibi kenârına çekdi hemân bî-ihtiyâr iki hamle ile ikisi dađı tutup şavm-ı şad sâlesin anların şerbet-i hun-ı âbdâr ve ni'met-i kûş hoş-guvâr ile iftâr itdi. Mukaddimât-ı rûze ve namâz ü şalah ü perhîz ve ihtirâz-ı nefis-i habîse ve tab'-ı hasisi

muhteşası üzere bu netice müntac oldu. Bu meşeli irâddan murâd budur ki her gaddâr her sîretüñ hüsn-ı şûret ü şekl-i şelâhiyetine i'timâd ve rıfk u sıdk-ı zamîrine i'tikâd ca'iz degüldür.

Nazm

Ey niçe âdemi var ehl-i namâz
Şûreta sûfi taylasânı dırâz
Zahiri tâ'ata muvâfıkdur
Lîk batında ki münâfıkdur
Farkı üstünde tâcı kubbedür
Bitmez îman dilinde habbe kadar
Taylasân u lisânı kizb ü durûg
Yok derûnunda zerre kadar fûrûg
Eline 'aşılık 'aşâ olmuş
Bu yeni üzere ridâ ribâ olmuş
Halk içinde şalâhı edâ eyler
Fırsat el virse çok fesâd eyler

Pend

Çok kimseler habl-ı hîleye temessük ile murâdlarına vâsıl olmuşlardır ol umur-ı 'azâma ki mükâbere ile enâm-ı itmâm müyesser olmya. Mekk ü firîb ile çâre bulmuşlardır.

Hikâyet olunur ki:

Vilâyet-i Gürgânda bir zâhid kurbân için bir koyun alup süm'asına giderken yolda terrârlardan bir niçe ayyâr ol kûsfendi görüp hîle ile dest-i zâhiden almak sevdâsında olmuşlar idi.

Her biri vâhiden ba'de vâhidin zâhidüñ yolına gelüp birisi eyitdi: Ey şeyh bu segi neylersüñ.

Biri dahı eyitdi: Ey zâhid pâk-i dâmen şakın dâmenini telvis eylersüñ.

Üçüncü eyitdi: Bu segü yedirsek beñizer ki şikâre gidersüñ.

Biri dahı eyitdi: Ey üstâd bu kelbi kanda bulduñ ?

Biri dahı eyitdi: Ey şâyyâd bu tâziyi kandan aldun.

Biri eyitdi: Bu kelb ile şeyh benzer ki şehrüñ bâsbânidür.

Biri dahı eyitdi: Pâdişahuñ bâsbânidür. El-kışşa 'ayyârların cümlesi müttefikü'l- kelime her taraftan bir harf atup zâhid-i bî-çâreyi ta'na taşına nişâna eylediler. Bu nemet

üzre her biri bir efsûn okuyup bu fışk üzre efsâne eylediler şûfi-i şâfi-i zamîr çün cem^c-i keşirüñ bu kelimedede ittifâkın müşâhede itdi. Hâtarında ol kûsfendüñ seg olmasına

42b

şeh zahir olup kendüye eyitdi: Mebâdâ ki bunu satan kimesne sahir olup sihr ile gözüm bağlayup segi bana kûsfend şûretine göstermiş ola evlâ budur ki bundan var gelem bâyi^c-uñ yanına düşüp nakd itdigim semeni girü alam. Bunu didi ve gayet belâhetinden elinde olan kûsfendi şalıvirdi ve bâyi^c-ün talebi için yola girdi terrârlar çün zâhidüñ getdigin gördiler. Kırdlar gibi koyını götürdiler. Bu meşeli irâddan murâd budur ki hîle ü tedbîr ile a^cdâya galebe ve mekr-i mekre teşebbüs ile ma^clûba zafer mümkündür.

Pend

İhtilâf-ı kelime-i a^cda mûcib itilâf-ı dil intizâm-ı hâl evlâdur.

Hikâyet olunur ki:

Bir zâhid-i dindâr ve perhîz-kârüñ meded-i ma^caşîcün bir gâv mîşi var idi. Bir dızd sirâ itmek sevdâsiyle bir gece süm^c-a-i zâhide müteveccih oldu bir div-i gümrâh dahı şeyhi helâk kaşdıyle şûret-i efsâne müteşekkil olup ol cânibe gitmiş idi. Esnâ-yı râhda dızd u div birbirileriyle mülâki olup keyfiyyet-i ^c azîmetlerinden su^câl eylediler ma^clûm oldu ki ma^cşud-ı vahid ve ma^cşad-ı mu^ccîd-i zâhid fe-merhaba bi'l-vifâk ^calâ ahseni'l-ittifâk diyüp yola girdiler. Şebân-gâh sum^c-a-i zâhide vardılar zâhid vezâ^cif-i ^cibâdetden fâriğ olup hâbe varmış idi dızduñ hâtırına bu hu^cur itdi ki çün gul bunı katle meşgul ola. Muhtemeldür feryâd idüp civarında olan halâyık mütenebbih olalar bu ta^cdirce gâva dârü yimek olmaz gul dahı bu fikre düşdü ki dızd gâvı alıcek elbette kâpûyı açsa gerek şâyed ki şerîr-i bâbdan zâhid bî-dâr olup garrâyîme meşgul ola bu farz üzre aña zafer bulunmaz.

Peş dızda eyitdi: Kerem ile bir zamân teva^ckkuf ile ben zâhidi katl ideyim soñra sen gâvı al.

Dızd eyitdi: Lütf ile sen bir an ârâm eyle ben gâvı alayım ba^cdehu emrin tamâm ile bu hilâf miyânlarında ka^cim oldu. Ve ^caķibet-i mücâdeleleri muhâvereye muntehi oldu dızd ziyâde muztarib olup feryâd itdi ki âgâh ol bu div seni helâk itmek ister. Bu dahı na^cra urdı ki bî-dâr ol bu dızd gâvı alup gitmek ister zâhid anlarüñ âşûb ve ^carbedelerinden bî-dâr olup hurûş itdi. Etrafında olan aşhâb u ahbâb âgâh olup süm^c-a-i zâhide şitâb idüp cem^c oldılar dızd u div her biri bir tarâfa kaçup gitdiler. Zâhid nefis ü mâl ü ol zâlimlerin hilâf u cidâli sebebiyle şahîh ü sâlim kaldı. Bu meşeli irâddan murâd oldur ki her çend ki a^cda ihtilâf üzre

ola safa cem^{ciyyet-i} hatır müyesserdür kaçan ki ittifâk üzere ola. Safa perîşânlık muqarrerdür mümkün oldukça cem^{ciyyet-i} a^{dâyı}

43a

perîşân olup miyânlarında ilkâ-yı muhâlefet ve şikâka sa^y ve ihtimâm olına.

Pend

Tâ^{ife-i} nisâyâ i^{timâd} ve mekr-i firîblerine firifte olmak câ^{iz} degil.

Hikâyet olunur ki:

Şehr-i Serendîbde bir bâzergân var idi ^{avret-i} su^ı-i hâlla müttehem olmağın bâzergân dahı bed-güman idi.

İstifâ⁻ⁱ hâl için tedbîr idüp bir gün ^{avratına} eyitdi: Filân kıyeye gitmem gerek birkaç gün gelmem zinhâr kapıyı açık kımayup maḥkum-ı bend eyliyesin.

Beyt

Genci ki mührünile mühr urursın

Haḳ gözetmekde er gibi kıurasın

Nesr

Zen dahı pend-i şûheri kabûl idüp sevgend ile müekkid kıldı hemân lahza ki eri gitdi ^{âşıkı} olan civânı da^{vet} itdi. Tertîb-i bezm-i ^{işret} idüp ^{ış} ü nûşa meşgûl oldılar naccâr-ı nâ-bekâr ise gidüp aḥşama dek bir yerde tevakkuf eyledi. Bî-gâh bir maḥfi râhdan hânesine geldi ittifâk ol vaḳt idi ki mihr-i mâh kıran itmiş idi ve ol iki yâr ^{alâ} zu^{mi'l}-ı-agyâr câme-i hâbe girmiş idi. Bu dahı âheste âheste bunların yanında bir kûşede mütevâri olup yatdı ta müşâhabetlerün işidüp haḳıḳat-ı hâli kendü göziyle görüp bile. Bu eşnâda nâ-gâh zenüñ gözi erine râst geldi ve gitmek bu hâli taḳkîk itmek için imiş bildi fi'l-hâl dîk-i mekri âteş-i fikr ile kıoyndup ^{âşıkına} serâyla eyitdi: Cehr ile benden sordu ki benimizi ziyâde seversüñ yohsa şuherinimi ?

Cevab dahı ref⁻ⁱ şûret ile itdi.

Zen eyitdi: Sözüñ toğrusı budur ki ^{avratlar} ekşeriya sehv ile gaflet ü lehv ü şehvet cihetinden bu ma^{ḳule} hareket iderler. Çün hâcet-i nefisleri devâ ola bî-gâneler hükme virüp nazar-ı i^{tibârdan} dûr iderler ammâ şûherimiz cân derecesinde ve tende rûh mertebesindedür. Bedende nihâl-i ^{ömr} mertebesindedür hâbında bir hûr-dâr olmasun ol ^{avret} ki şûherini

nefs-i nefisesinden  aciz g rmiye . Sev b-1 zindeg ni har m olsun ol zen ki hel lini c n-1 Őirininden leziz bilmiye  n t cc r bu efs n u efs neyi iŐitdi.

G nl nde re fet   merhamet  s r  zuh r itdi ve  ark-1 Őekkat   m r vveti hareket id p kend  kend ye eyitdi: Az kalmıŐ idi ki bu  avrat hakkında benden bir mazarrat Őadır olup hud -y1 perverdig r h zurununda g nahk r u Őerms r olaydım. Bu derdmend hakkında ta acc b su -i zan itmiŐim bu m skin ba a  aŐık-1 z r imiŐ ve ben m muhabbetimden r z-1 Őeb b  karar imiŐ bu kadar ta allu  u ta aŐu -d r iken l yık budur ki ha asını y zine urmayam. PeŐ hem n ol k Őede h m Ő olup oturdu ta ol va te dek ki anlar maŐlahatların bit rdi  n Őab h oldu merd-i b -g ne ve zen c me-i h bda kend sin uy ya vardı. Necc r  heste  heste yerinden  urup rıf  u l tfla gel p  avreti yanında oturdu , zen bir va t g zin a up erin g ricek Őırayup tev ir u ihtiram id p sa adet   sel metle ka an

43b

geldi n z diy  su  l eyledi.

Necc r eyitdi: Ol va t geld m ki sen ol b -g ne ile hem-ag Ő-1 viŐ l id n amm  bild m ki sa a elbette bir zaruret iktiz  itmiŐd r ki bu ma  le fi le b  iŐ olmiŐdur. Őer  it-i l tf u m r vveti ri  yet eyley p h z rınıza m ni  olmadum  ale'l-huŐ Ő bu v Őta ile b -g ne mertebe mihr  muhabbet n var id gin bild m ve ba a meyl   ta allu ına mu tali oldum. El-hamd -li'llah ve'l-minne benim zannıma muv fi  ve halku n mes visine mu tabık  ıkmadu n zen dahı zeb n-1 sihr- miz ile kelim t-1 mekr-engiz der-miy n id p m cib-i va Őeti bi'l-k llye fer m Ő ve deŐt-i meŐ liha   m Ő faha ile d Ő-1 m l tefet ve muv fa atı der-ag Ő itdiler. Bu meŐeli ir ddan mur d oldur ki keyd   mekr-i nisv ndan Őuret-i samed niye iltic  eylemek gerekd r , mekr   f s n ile ric li bu kıy fete  orlar.

Nazm

   bild n aŐını bu d st nu 
Őa ın olma emin mekrinden anu 
Ki keydi muhkem   mekri metind r
Bulardan d r olan ha  a yakındur

Nesr

Tîynet-i şûm sîret-i mezmûm karâr-ı aşlıden tağayyür olmak muhâldür ve hubs-ı niyet ü levş-i ʿaķidet süyûl-i enhâr ve miyâh-ı buhâr ile tâhir olmak vehm-i maħz ü hayâldur. Küllü şeyʿin ilâ aşlıhi. Bu nükteye dâldür.

Hikâyet olunur ki:

Bir zâhid müstecâbü'd-daʿvet bir cûy-bar kenârında tekâʿud ihtiyâr itmiş idi ittifâķ bir gün bir zağan pervâz iderken ol maķam muķâbelesine yetişdi. Meger bir mûş niķe şikâr itmiş idi hikmet-i İlâhi münķârından halâş olup zâhidüñ ögme düşdı zâhid anı göriceķ şefķat idüp hırķasına sardı bu niyyet ile ki hânesine götürdi ve ferzendi gibi terbiyet eyleye. Nâ-gâh hâtırına huṭur itdi ki bu bir ziyânkâr cânverdür ehl-i hane bundan mutazarrır olmak muķarrerdür. Peş duʿa itdi ki İzed Taʿâla bunu bir duḫter îde tîr-i duʿâ-yı zâhid hedef-i icâbete karîn olup meşşâte-i takḫîr anı bir duḫter şuretinde taşvîr itdi ki

Beyt

Halk evvelden nigâr-hâne-i haķ

Gelmedi naķşı gibi suret pâk

Zâhid mesrûr olup ʿabd hâlinde saʿy-ı belîğ itdi giderek duḫter hadd-i bülûğa yetdi.

Zâhid eyitdi: Ey cân-ı ʿazîz şimdiden şofira seni bir kimseye tezevvüc eylemek lâzımdur. Bu emri sentüñ rızâña tefvîz itdüm bu bâbda sen ne dirsın efrâd-ı âdemi ve zevât-ı ʿulvî ve kâinât-ı süfliden kimi ihtiyâr idersın.

Duḫter eyitdi: Ben bir şüher dilerim ki ķudret-i ķâhire ü ķuvvet-i zâhiresi ola ve ʿuluvv-i ʿazîmetde derece-i bülend ü mertebe-i ercümend ile ihtişâş bula.

Zâhid eyitdi: Bu evşâf ile mevşuf kâmyâbdur ammâ ğâlîba mürâduñ aftâbdur.

Duḫter eyitdi: Beli vâķıʿâ ol benim zevcem olmağa sezâdur beni aña ʿaķd eyleseñ revâdur. Zâhid şûret-i hâli âftâba ʿarz itdi âftâb çün ķazıyyeyi ğuş itdi cevâb virdi ki ey zâhid saña benden tevânâdan haber vireyim ki ol şehâbdur. Kûşe-i sâyebân rıfʿatı hiz-ğâh-ı âsmâna berâberdür zeyl-i zılli ile ķehre-i

44a

envârımı mestûr ider ve ehl-i ʿâlemi temâşâ-yı didârımdan maḫcup u mehcur ider. Zâhid ebre müteveccih olup faşl-ı sâbıķüz-zikri takrîr itdi.

Ebr eyitdi: Eger beni ihtiyâra baʿis ķuvvet-i ğâlibiyet ise båd-ı bendin bu maʿnâya elyaķdur ki her cihetden ğalib mutlaķdur ğanâʿim anuñ elindedür her ne cânibe dilese ķeker

gider bu nükteyi müsellemler tutup cânib-i bâda müteveccih oldu. Cemâl-i duhteri ü kıssa-i şûheri tafşîl-i sâbık üzre bâda yâd eyledi.

Bâd eyitdi: Kuvvet-i ʿale'l-ıtlak kühsâr kadar ki pâ-yı temkini dâmen-i vakâra çeküp oturmuşdür. Benim kuvvetim anda ol kadar teʿsir ider ki gûş-ı eşemde şadâ-yı şur u şafha-i semâda darb-ı pâye-i mûr zâhid bu âhvâli kuha ʿarz itdi.

Kûh şadâ-yı bülend ile eyitdi: Ki ey zâhid hırka-pûş kudret ü kuvvetde mûş benden ziyâdedür etrâfımı dindân-ı hâr-ı işkâf ile kazar ve derûnumda dürlü dürlü hane ü âşiyâneler düzer.

Çün duhter kûhdan bu kelâmı işitdi ʿırk-ı cibilliyeti harekete gelüp eyitdi: Şadekte ve bi'l-ıhak-ı natakte râst söylersin ki mûş cümleye gâlib-i muhtalîkdür ve benimle izdivâc ve imtizâca evlâ ve elyâkdur.

Zâhid dahı kabûl idüp bir mûşa ʿarz eyledi mûş râgbet gösterüp eyitdi: Egerçi bu duhteri isterüm ammâ vâcibdür ki çiftüm kendü cinsimden ola duhter eyitdi: Bu emr asândur zâhid duʿâ kırup ben mûş olam ve seni dest-i ʿişretle der-agûş kılam zâhid gördi ki tarafından râgbet-i kâmil ve her biri âhire cân ü dilden maʿil el kaldırup duʿâ itdi. Fi'l-hâl ʿazze-i icâbete karîn olup küllü şeyʿin yerciu ila aşlihi hükmü zuhura geldi. Duhterden şıfat-ı şuret-i insâniyyet münhalî olup mûş şüretine ki şüret-i aşliyesi idi cilve kıldı ve zâhid anı ol mûşa virüp fâriğ oldu. Bu meşeli irâddan murâd oldur ki muhteżâ-yı tîynet ü levâzım-ı cinsiyyet her çend ki baʿzı ʿavârız sebebiyle evvelki hâlinden tahvîl itmek müyesserdür. Ammâ ʿâkıbetü'l-âkıbe hemân hâlet-i aşlisine muʿâvedet muhakkağ u muqarrerdür.

Pend

ʿAqla gerekdür ki esâs umûrına hayâl muhâla mübteni kılmıya ve evhâm ki vesvese-i şeytâniyedür yol virmıye bu derde ittîbâ malihûlyâ dirler meʿali renc-i şadâ ve cûnuna müʿeddi olur.

Hikâyet olunur ki:

Bir bakkalûn bir pârsâ himâyesi var idi her zamân rûğan u ʿasaldan ol pârsâya haşşa virirdi. Ol dahı baʿzısını hevâyîcine şarf ve baʿzı âhirin zahîre kılırdı mürûr-ı zaman ile bundan bir sebû taldı. Pârsâ bu bizâʿatden sûd sûdasın ider oldu bir gün sebûya nazar şâlup endişe mecrine taldup tırdığın hatırına bu hutûr itdi ki âyâ bu sebu ne kadar men rûğan u ʿasal cemʿ olmuş ola âhir anı takrîr u tahmin ile on men taʿyin itdi. Evlâ budur ki bu zahîreyi on altuna şatup bahâsına on koyun alam zâhir budur ki bunlaruñ

her biri altı ayda birer ikişer toğırşa gerekdür. Bir yılda kırk elli ʿaded olur on yılda bunlaruñ netâyicinden remeleri peydâ olsa gerek baʿzısın şâtip istizhâr-ı külli hâsıl kılam ve bir hânedandan bir duhter-i nâzenin alam. Ol dahı toğırz ide benden bir puser-i mülk-i manzar vücûda getüre añâ ʿilm ü edep öğredem ammâ çün zaʿf-ı tufûliyeti kuvvet-i şebâba mübeddil ola yümkin ki benüm fermânumdan tecâvüz idüp serkeşlige âğâz eyliye bu taqdirce anı teʿdîb eylemek lâzımdur. Bu elimde olan ʿaşâ ile anı teʿdîb ideyim didi ve ʿaşâyı kaldırdı baħr-ı hayâle şöyle mustagraħ idi ki puser-i gerden-keş bî-edebi hużûrında taşavvur idüp ʿaşâyı ol sebûya muhkem urdu. Meger sebû bâlâ-yı tâkda tururdu ve kendü zîr-i tâkda añâ müteveccih olup oturdu ʿaşâ sebûnuñ çâk u saħına rast geldi. Fi'l-hâl sükut olup yağ u bâl ile pârsânunı saçı ü şaħalı mâl-â-mâl oldu bu temennâ-yı muħalle yüzü pürs ve hayâlün bunca baħtların ters oldu. Bu meşeli irâddan murâd oldur ki her naħd-ı fikri tâbûte-i kalbde haliş olmya kâle getürmek gerek ve eger mekr ü laʿl ü ʿasa ile muħale vücûd virmek gerek dimişlerdür ki eger mekri tezevvüc eylesek anlardan mütevellid olan puser kaşki nâm olıserdur.

Pend

Her kimsenüñ ki cemâl-i hâli pîrâye-i hâl-i vefâdan hâlî ola mâl-ü aħvâlî helâke müʿeddi olur.

Hikâyet olunur ki:

Bir dıħkânunı bir cemîle ʿavreti var idi niçe zamân sürür ile rüzgâr geçürmüşler idi inķilâbât-ı zamân ile dıħkâna faħr u zâret el virüp ihtiyâc ü müzâyâkadan terk-i diyâr ü celâ-yı vatan ihtiyâr eyleyüp cânib-i Bağdada rev-be-râh-ı ʿazimet oldılar. Esnâ-yı misâfiretde bir gün şedâyid-i râhdan bî-şakat olup bir dirâht sâyesinde yatdılar refʿ-i melâl ü defʿ-i kelâl için muktezâ-yı hâle münâsib kil ü kâle iştiğal itdiler.

Giderek El-kelâm yecurrü'l-kelâm maķâlleri bu maķâma yetişdi ki dıħkân eyitdi: Ey yâr-ı kirâm-ı miħnet gurbet ihtiyâr idüp ʿinân-ı ʿörfi bir diyâra tevcîh eyledik anda bizi bir ferd bilmez biz dahı anda bir ehad bilmezüz. Muhtemeldür ki ol diyârunı halkı musallaħ ü cebbâr veya ehl-i hîle mekâr ola sende ki bu mâl ü yâl ü hüsn ü cemâl vardur mebâdâ ki efsûn u efsâne ile ve ya taʿallül ü bahâne ile saña tamaʿ ideler. Sen dahı gurûr-ı civânî ü ümmîd-i kâmrânî ile anlara mâʿil ol bu bî-çârenüñ şöhetinden agraż idesin ve pîrlik vaķtinde bu fakîri hırķat-ı firķat ü kürbet-i gurbetde koyup gidesin. Eger ʿiyâz ü bi'llâhi taʿâla hâl bu minvâl üzre ola min baʿd baña ihtimâl-i hayât maķûle-i muħâlâtdan olur.

Zen çün bu kelimâtı istimâʿ itdi kemâl-i infiʿâl izhâr idüp eyitdi: Bu ne kelâm-ı şûr engizdür ki söylersin bu ne hayâl

vaḥşet-âmîz olur ki eylersin.

Nazm

Ten ü cânım senüñ kurbânüñ olsun
 Kolum yaşdıķ saçım yorganuñ olsun
 Esîrüñ olam tâ cân virince
 Bu cism-i nâ-tuvan qabri görünce

Nesr

Eger bende nev^c-i hîyânet olsa vaḥan-ı me^lûfdan intikâl ve senüñle müsâferet ihtiyâr itmezidüm ümmîdvârım ki cânım tendedür senden bir an müfâraķat eylemeyem. Pîr-i kuhen-sâl bu kelimâtı istimâ^c ila hûş-ḥâl oldu zen dahı vech-i mezkûr üzre peymân ü ^cahd-i imân-ı gılâz ü şeddâd ile mü^ebbed ü mü^eyyed eyledi.

Nazm

Olur kezâb olanuñ kârı sevgend
 Çü bir söz söylye bin kez içer and
 Çerâğ-ı kizbî çün rûşen kıla Zen
 Virir gözi yaşından aña rûgan

Nesr

Pîr-i faķîr-i ferâğ-dil ü şefâ-yı zamîr ile başın zânû-yı zen-i dil-cû üzre koyup ḥâba vardı bu ḥâle muķârin ol maķama bir civân-ı esb-süvâr geldi. Zenüñ ḥüsn ü cemâlin görüp meyl itdi zen dahı civâna ta^calluķ idüp fi'l-ḥâl mabeynlerinde mü^câşaka peydâ oldu zen peymâne-i bi-emânı seng-i ğadr ile şoyup ^caķd itdigi imânı bi'l-küllîye ferâmûş itdi. Âheste pîrüñ başını dizinden indürüp yere koydı ve cüst ü çalak ^caķab-ı civâna süvâr olup dest-i i^ctimâd ile miyânın der-ağûş itdi bu eñnâda pîr-i dıḥkân bidâr oldu gördü ki cânânı bir civânüñ ^caķabine süvâr olmuş gider.

Feryâd idüp eyitdi: Ey bî-vefâ qanı ^cahd ü peymânüñ qanı şarḥ ü imânüñ qanı ḥuķuķ-ı şoḥbet qanı da^cvâ-yı ^ciffet-i hûş. Bu işi ki idersüñ ammâ ^caķibet peymân-şikenlik mükâfâtına gıriftâr olursuñ.

Beyt

Şaķın âhımdan ey nigâr şaķın
 Kîne-cûdur bu rüzgâr şaķın

Nesr

Zen aslâ anuñ cânibine iltifât itmeyüp civâna eyitdi: Ne tırırısın ur gidelim tâ cefâ-yı bâdiye-i firâkdan kırtulup ser-menzil-i şafâ-yı vişâle irelim. Civân dahı zir-i rânında olan esbe irhâ-i ʿinân idüp an-ı vahidde dîde-i dıhķândan gaʿib oldı pîr-i bî-çâre çün bu hâli müşâhede itdi. Feryâd ü figân ile üftân ü hizân ʿaķablerine düşüp gitdi zen ü civân bir zamân gitdiler hayli mesâfe katʿ itdiler bir çeşme-sâre yetüp bir miķdâr âsâyiş için inüp yatdılar. Ol esnâda zen-i dıhķâna tecdîd-i taharet lâzım geldi hürmet-i edebe riʿâyet eyleyüp ol mevziʿden hayli mesâfe gitdi bir bîşe kırbında bir çeşme gördı. Henüz kenâr-ı çeşmeye varmadım bir şîre râst gelüp fi'l-hâl kıullâb-ı çengâliyle kıapup ol bîşeye iletđi. Çün civân âvâz-ı şîri gûş ve zeni der-kenâr itdüğün temâşa idicek bîm-i cân ile hemân ol an kendüsün at arķasına birağup râh-ı beyâbâni tutup gitdi. El kıışsa çün hevl-i cândan ardına bakmayup kaçdı ve cânânı şîre giriftâr olup mezraʿa-i cihânda ne ekdiyse biçdi dıhķân ʿaķablerince giryân giryân

45b

giderken ol çeşme kenârına geldi gördı ki şîr cânâna seng-i şikem çak itmiş bir miķdârın yiyip bâķîsin anda kıomış gitmiş. Pîr ol hâli müşâhede idüp serâsime ve mebhût oldı bildi ki ol bi-vefa itđiğđi ğadr u nakz-ı ʿahdüñ cefr u pâdâşını bulmuş ve cinâyet hıyânetine mükâfât olmuş. Bu meseli irâddân murâd budur ki her kimse ki çehre-i ʿahd-ı vefâyı nâhün-ı ğadr u cefâ ile hırâş ide. Kâtib-i dehr kezâlik kıahr ile raķam-ı vücûdun şafha-i defter-i rüzğardan tırâş ider.

Pend

Her kimse ki hilâf-ı cins ile müşâhib olur ʿaķibet giriftâr-ı beliyyât ü meşâʿib olur.

Hikâyet olunur ki:

Bir ğuk ile bir mûş miyanında muvâhât u kemâl-i üns ü ülfet olmuş idi her zamân birbirleriyle ğorışüp şöbet ü ʿişret iderler ve saz-ı tarabla rüzğâr geçürürler idi.

Bir ğün mûş eyitdi: Ey birâder senüñ maķarruñ kıaʿr-ı âb ve benim maķâmım surâh-ı dıraht her vaķt mülâķât müteʿassir-ğâh ben kenâr-ı âba gelürüm feryâd iderüm sen şadâ-yı âbdan işitmez süñ. Ve ğâh sen sürâhım kıapusına gelür süñ bir beyâbânda bulunur intizâr çekersüñ cevâb budur ki bir rişte-i dirâz peydâ idüp bir tarafuñ senüñ pâyına bend ve bir tarafın benim pâyıma peyvend idelüm. Tâ ki ol rişteyi tahrik itmekle bir birimizün kıudûmundan haber-dâr olup bî-taʿb-ı intizâr ğorışeyüz çünki tarâfeyden ʿaķd-i ʿahde bu rişte üzre intizâm ve ʿaķd-i şöbete bu vecihle istihkâm virdiler ki hemvâre bu şartı riʿâyet

kıldılar ve her biri âhirüfi hâlimden bu tarik ile haber-dâr oldılar. Bir gün müş leb-i âba geldi ki gûkı taleb idüp sohbet eyliye nâ-gâh bir zâg fezâ-yı hevâda uçarken kenâr-ı çeşmede müş görđi fi'l-hâl inüp kaşşâb-var kanâre-i münkârına alup pervâze geldi. Ol rişte sebebi ile ki bir tarafı pây-ı gûka ve bir tarafı pây-ı müşa bend olmuş idi gûk derûn-ı âbdan taşra gelüp rûy-ı havâda müteallik u ser-nigûn oldu. Halâyık zâg ü gûkı bu hâl üzre görüp temâşaya çıktılar ve taaccüb-künân zâg hilâf-ı âdet bir gûk şikâr itmiş hiç görilmemişdür diyu tañ u tarabla hay u hûy-ı feryâda başladılar. gûk feryâd itdi ki hâlâ gûk şikâr-ı zâg olmamışdur lakin şeamet-i müşâhabet müşdan bu belâya griftâr olmuşdur. Hezârân hezâr bu maçkule belâya sezâvârdur ol kimse ki hilâf-ı cinsiyle müşâhabet ihtiyâr kıla. Bu meşeli irâddan murâd budur ki şahib-i reyy-i şaib her kez hilâf-ı cinsiyle şohbete tâlib olmaz.

Pend

Mümkünmidür ki bir kimse sitemkârlık sağırından cür'a-nüş ide humâr-ı belâyı mübtelâ olmya ya zemin-i hâl bu bûstân-ı aâmâinde bî-dâd-ı nihâlin dike. Andan semere-i nedâmet ve nikâl-ı siyâset haşıl kılmıya.

Hikâyet olunur ki:

Şehr-i Rakkada mehasin-i evşâf ile mevsûf ve mekârim-i ahlakla maçrûf bir dervîş-i şahib-kerâmet var idi dâna-dil dirler idi ve ol şehrin ahâlisi ile

46a

muhabbet iderler idi. Bir gün ziyâret-i beytü'l-harama ihrâm-ı bend-i azîmet olup bî-hemdem ve refik-i bâdiye tarıkın tutdı gitdi. Yolda birkaç hûni harâmiler anda mal ihtimâlin virüp katline kaşd itdiler. Bî-çâre her çend ki niyâz eyledi müfid oldu mütehayyir olup her tarafa nazar eyledi hayvân-ı müteneffiseden bir ferd nazarına gelmedi. Meger külenk cinsinden bir fevc-i semt üstünde evc-i havâda pervâz iderler idi dâna-dil âvâz-ı cân-güzârların işidüp feryâd itdi ki ey murgân-ı hümâyun ben bu hamûnda bu sitemkârlaruñ pençe-i kahr u dest-i helâkinden zebûnam. Hazret-i âlimu'l-esrâdan gayri diyâr bir âhad hâlimden haberdâr degüldür. Şâh-ı murganuñ hâteminde olan ism-i azzam haқиçün ve halîlü'r-rahmanuñ maçmûr itdiği harem-i muazzam hürmet için benim hakkımı bu sitemgerlere komayup kanımı heder itmiyesiz ve tâ benim intikâmım bu hûnhârlardan almayınca aşiyâne-i cihândan gitmiyesiz. Harâmiler bunufi kelâmını istihzâ idüp gülüşdiler vehâmet-i hâtimeti fikr itmeyüp pîr-i fakiri şehid itdiler ve kalil ü kesir nesi var ise alup gitdiler. Çün anufi haber-i katlı ahâli-i şehre yetişdi maHzûn olup katillerin bulmağa dikkatler itdiler âkıbet ahd-ı baçid ü müddet-i medideden sofra yevm-i çidde ahâli-i şehriñ ekseri muşallâda oturmuşlar idi. Bu esnâda külenklerden bir fevc-i azîm evc-i hevâda bu harâmiler

mücâzâtında pervâz idüp şöyle mü²essir âvâze aġaz itdiler ki halk anlaruñi Őaġır ü kebîr Őûr-
engiz ü fiġân-ı derd-âmîzinden namâz ü niyâz ve evrâd ü ezkârların unıtdılar ġarâmilerüñi
birisi bu ġâli ta^caccüb idüp tebessüm itdi ve istihzâ tarîkiyle kendü hemrâhlarına eyitdi:
Bunlar mekrdür yâdlık kanın taleb iderler ka^zâ-i ilâhi anlaruñi civârunda olan Őehir
kavminden birisi bu sözi iŐitdi. Hemân ol sa^cat Őûret-i ġâli ġâkime i^clâm itdi fi'l-ġâl mecâl
virmeyüp ġaramîlerün cümlesin tutdılar anlar daġı Őurâbe-i ^cazâbdan câŐnı ta^cmadın va^ci-
ġâli bir bir ta^ckrîre baŐladılar. Ol ġûn-ı nâ-ġak^kuñi mükâfâtı yetiŐüp katl ile cezâların buldılar.
Bu meŐeli irâddan murâd oldur ki Őîynet-i tabî^cat âb-ı mükâfât ile siriŐte olmuŐdur ve mizâc-ı
rüzġâr-ı ġaŐiyyet-i mücâzât ile perveriŐ bulmuŐdur. Mücrim be-her ġâl itdigin bulur. Eger
^ciġâb-ı ^cacilde mühlet olursa ^cazâb-ı ^cacilde müsâmaġat müyesserdür ^caġibet ya kendü ya
evlâdı Őerbet-i mihnet-i düŐvâriye-i ^cuġubetden câŐnı tutmak muġarrerdür.

Pend

Erbâb-ı ġasedden ba^czı bî-ġıred âġire iŐâl zarar kaŐdiyle kendü helâkin ihtiyâr ider.

Ĥikâyet olunur ki:

Őehr-i Bâġdâdda bir ġâce var idi gullât-ı ġasedden idi bir zâhid himâyesi var idi. Ehâli-i
Baġdâd ez dil ü cân severler ve asitânesine gelürler idi ve ^cubûdiyet idüp direm ü dinâr niŐâr
iderler idi bu cihetten ġaŐûd-i mezkûr ateŐ-i ġaŐed ile pürdûd idi.

46b

^caġibet taġammül idemeyüp ġulâmına eyitdi: Bu gice beni himâyemiz olan zâhidden bâmı
üzerinde zabîġ idesün ve hemân ol mekânda ġâh-i ġûn içinde ġalġan koyup gidesin çün Őabah
beni anda küŐte göreler. Her âyine anı tutalar gerekdür ve ^carz u mâl u ġânümânuñi virân
iseler gerek anuñi ġak^kında ġalkuñi i^ctikâdı bozulup bir daġı zühd ü taġva da^cvâsın idemese
gerek. Ģulâm her çend ki buna kelâm-ı bed fercâm diyu men^c ü def^cine sa^cy eyledi.

Müfid olmayup eyitdi: Benim derd-i ġasedden tâġatım tâġ olmuŐdur eger ġak ġizmeti
bilursañi bî-tevaġkuf fermânıma i^cta^cat kıl ve tekellûf bu emre Őurû^c eyleyüp bu ġizmeti
cânıma minnet bil. İŐte ^catik-nâmeñi ġazurdur sa^cfa vireyim ve bir bedre zer ki baġiyyetü'l-
ömr ma^ciŐetiñe kifâyet ider teslîm ideyim tâ bu Őehirde turmayup gidesin bir vilâyetde daġı
ikâmet kılasın. Ģulâm daġı ġâne-i zâhid üzre ġâcenüñi baŐın kesüp cesedin ki mecma^c-ı ġiġd
ü ġased idi anda ġodı gitdi ve ^catik-nâme ü bedre-i zeri alup dârü'l-emân İsfehâna rev-berâñ
^cazîmet oldı yârendesi ġâce-i bed niyyeti zâhidünüñi sîretüñi bâm üstünde maġtûl bulup ve
zâhidi tutup ġâziye iletdiler. Őer^can katli mûcib cinâyet Őâbit olmayup ekŐer a^cyân-ı Baġdat

iffet ü şelâmete şehâdet itmegin hesabla iktifâ eylediler. Müddet-i medîd maḥbûs kaldı niçe zamândan soñra kübâr neccârdan birisi İsfehânda ğulâmı gördı ğulâm ḥâce ü zâhidüñ ahvâlini sordı. Tâcir dahı ḥâcenüñ katlinden zâhidin ḥabsinden ḥaber virdi.

Ĝulâm eyitdi: Zâhid-i bî-günâha ʿacib zulüm olmuş bu iş fermân-ı ḥâce ile benden şâdir oldu zâhide iftiradur. Ol merd-i pârsa bu mâ-cerâdan bi-ḥaber ve bu töhmetden müberrâdur tâcir dahı tüccâr-ı Bağdâddan cemʿ-i kesîri maʿn-ı każiyyeye iştiḥâd itdi. Şehr-i Bağdâda gelicek şuret-i vâkıʿayı ḥükkâmâ aʿlâm itdiler zâhid istiḳâmeti berekâtiyle ol varḫada necât buldı. Ḥâsid seḳâmeti şeʿâmetiyle nişâne-i tîr-i laʿnet ü rüsvâ-yı dünyâ ü âḫiret oldu bu meşeli irâddan murâd oldur ki ehl-i kine ve erbâb-ı ḥasedden ne fesâdlar şâdir olurmuş ʿibret-bin olalar. Bunlar kendüleri bâbında böyle itmek muḫarrer olıcek âḫire ne mertebe işâl zarar itse gerekdür mülâḫaza olma.

Pend

Töhmet-i ḫâkıre ʿuḳûbet-i ʿazîme revâ görilmiye ki cerâyim-i keşîre dahı meşreb-i ʿuḳubeti tîre itmiye.

Hikâyet olunur ki:

Yemen pâdişâhı bir gün ḥâcibine müteğayyir olup dergâhından red eyledi bî-çâre ḥâcib nâ-çâr küşe-i kâşânesinde teḳâʿud ihtiyâr idüp ol faḫr u fâkaya taḫammül itdi. Şol hengâma dek ki pâdişâhuñ ziyâfet-i

47a

ʿazîmi vâkıʿ oldu. Ḥâcib lisân-ı müsteʿar peydâ idüp dergâh-ı şâha gelüp maḫam-ı ḫizmetde ṭurmağa cürʿet eyledi. Gelmesi caʿiz ki fermân-ı şehriyâr ile olmuşdur diyü kimse menʿ eylemedi pâdişâh egerçi ḥâcibi görüp tehevür itdi ammâ âteş-i ğazabın âb-ı ḫilmle teskîn idüp bir söz söylemedi çünki ḥâcibüñ faḫr ü fâkaya cânına geçmiş idi. Eşnâ-yı ḫizmetde fırsat bulup fi'l-ḫâl bir ṭabaḫ-ı zerrini ğözını biñ mişḳâl idi zîr-i dâmenine aldı şâh elden bu ḫareketi görüp bildi ki bu cürʿete bâʿiş faḫr ü fâḫa ü dîḫ-ı maʿaş ü ʿadem-i tāḫadur.

Dâmen-i ḫilmle ʿaybını setr idüp ol cerîmeye ḫalem-i ʿafv çekdi meclis âḫirinde çâşnigîr ṭabaḫı tefahḫuş itdide pâdişâh eyitdi: Beyḫûde arama ki ol kimse ki ṭabaḫ-ı zerîni aldı virmek muḫâl ve ol kimse ki alanı bilür söylemek ne ihtimâl ḥâcib-i bâr-ĝâh-ı şâhidin ṭaşra çıkup menziline gitdi ve bir yıl tamâm ol ṭabaḫıñ bahâsiyle taʿayyüş itdi sene-i müstâkbelde yine bir ḫile ile bârgâha duḫûla zafer buldı ve maḫam-ı maʿḫûdunda ṭurup saʿir ḫuddâm gibi ḫizmete meşĝûl oldu.

Şâh hâcibi gördü huzûrına da^çvet idüp âheste eyitdi: Tabak-ı destinde olan zer tamâm olmuştur ve kisefi behâ-i tabak-ı zerründen hâli kalmıştır. Hâcib ruy-ı tazarru^çı zemîn-i niyâza koyup haremine i^çtirâf eyledi ve bâ^çis-i küstâhı fakr ü zaruret idüğün bir bir söyledi.

Melik eyitdi: Râst söylersün keyfiyyet-i hal ü şıdk-ı mekâlüfi ma^çlûm oldu. Peş anı yine nevhât idüp mansıb-ı sâbık u mertebe-i evlasın erzâni buyurdu. Bu meşeli irâddan murâd oldur ki ^çafv ü safh ahsen-i ahlâk-ı hamîde idüğün bilüp setr-i ^çuyûb ve ^çafv-ı zünûbe sa^çy u ihtimâm ideler.

Pend

Her kimse ki hırfetinden ferağat idüp kendüye mülâyim olmıyan şan^çata iştiğâl ide ^çaķibet-i dâm-ı belâya gıriftâr ola.

Hikâyet olunur ki:

Bir a^çrâbi Dicle kenârında kâr-zerlige meşğûl idi ve ol havâlide bir küleng var idi kenâr-ı cûybârda bulduğı haşarâtı şikâr idüp şabağdan ahsama dek anuñ ile kana^çat ider ahsam me^çvâsına giderdi. Bir gün bir bâşe ol havâlide bir ferbih kebûter şikâr itdi küştünden iştiğâl-yı keremle biraz yiyüp bakışın anda koyup gitdi.

Küleng bâşenüñ bu pîşesün görüp kendü kendüye eyitdi: Bu cânver bu cüsse-i hakîrle kebûter şikâr ide ben bu bâl ü yâl ü minkâl ü cengâlle bu muhķirâne tenezzül itmeyüp bâz-ı bülend-i pervâze göz açdırmıyam. Peş şikâr-ı haşarâtı terk idüp şayd-ı tîhü^vü kebûtere müterâşşid oldu tûrdı kazâyı gör ki o kazâda bir kebûter zahir oldu. Küleng kebûteri şayda kaçd idüp pervâze geldi kebûter leb-i âba müteveccih olup sâhil cânibine gitdi küleng-i gümrâh ^çaķabince giderken nâ-gâh

47b

kenâr-ı cûy-bâre düşdü. Ittifâk kenâr-ı cûy-bâr gıl idi bî-çârenüñ pâyı gile batdı her çend tabtâb u ıztırab itdi dahı içre gitdi. Bu hâle ol kâr-zer dîde-i ^çibret ile nazâr u ^çaķibet kâra muntazır idi fi'l-hâl anı tutdı surûr-ı mevfûr ile hânesine giderken bir âşinâsı görüp şordu ki iş hazâ yatsıydı ? A^çrâbi cevâb viridi ki küllü's-şayd vaķa^ça fi's-şayd ya^çni bir küleng dür ki bâşe pîşesine heves kıldı. Kendü dahı kayd-ı şayda gıriftâr oldu. Bu meşeli irâddan murâd oldur ki her kişi kendü şan^çatına meşğûl ola tarîk-i kadimden taşra gitmemek gerek.

Pend

Muķarrerdür ki taleb-i ma^çrifetde her miñnet-i ^çaķibet münhatta mübelled olur ve ^çulemâya hizmet iden elbette ni^çmet ü servet bulur.

Hikâyet olunur ki:

Bir derviş var idi şayyâd-ı şan^{at} şayd-ı murğî ü mâhîde üstâd , ittifağ bir murğzâde dâmın kurdı ve kendü kemîn-gâha girdi oturdu. Hezâr zahmet ü intizâr ile hevâlisine evc-i kuş kondı bî-çârelerüñ hulkı halka-i dâme çekecek mahalde nâ-gâh bir ^{ar}bede amîz-i âvâz işitdi mebâda şaydlar bu şadâ sebebiyle remîde olalar diyu kemingâhdan çıkdı gördi ki iki tâlibü'l-^{ilm} mahbeş-i ^{ilm} iderler. Şayyâd anlara varup tazarru ^{it}di ki biraz zaman ârâm idek tâ bu şaydlar remîde olmya anlar didiler eger bizi bu şayda şerîk iderseñ sukût idelim ve illâ muhâl. Şayyâd her çend ki niyâz eyledi muqayyed olmadı nâ-çâr râzı oldu taliblu sukût eylediler ol murğüñ üçün dahı şikâr eyledi. Şart-ı ma^hûd-ı taq^dîm idüp şayd-ı mezbûrı kendü ile iki tâlib beyninde taksîm eyledi.

Ba^{de}hu eyitdi: Ma^lûmunuzdur ki size hizmetim geçdi ricâ iderim ki ol lafzi ki anuñla bahs iderdüñüz baña ta^lîm eyleñ tâ ki ben dahı sizüñ mâ^{ide}-i fâ^{ide}ñüzden bî behre kalmıyam.

Dânişmendler tebessüm idüp eyitdiler: Biz mâhiyyet-i hunşadan bahs idek şayyâd şordu ki hunşa nedür didiler ki hunşa oldur ki ne müzekker ola ve ne mü^{en}nes. Şayyad ol lafzi 'hıfz idüp kendü ol gice ol kuvvet-i lâ-yemût ile geçüp çün şabâh oldu şayd-ı mâhi arzûsına düşüp tevekkül-i tâm ile dâm-ı deryâya şaldı.

Hikmet-i ilâhi bir mâhi şayd itdi ki müddetü'l-^{öm}r naziri görilmemiş idi kendü kendüye eyitdi: Şevâb budur ki bu nâdide şaydı tuhfe tarîkiyle pâdişâha getirüp mazhar-ı ihsân olam bir hizmetdür eyleyem balık bilmezse halık bilur. Peş bir zarfa koyup pâdişâha ^{ar}z eyledi pâdişâh anı gayet begenüp biñ dînâr ihsân eyledi nüdemâdan biri bu ihsânı istiksâr idüp böyle tuhfe-i haqîre bu mertebe ^{at}ıyye-i kesîre mahz-ı isrâf ü tebzîrdür diyü pâdişâha söyleyüp peşîmân itirdi.

Pâdişâh eyitdi: Egerçi sözüñ gerçektür ammâ ba^{de}'l-vuqû^c istirdâd ü hulfü'l-va^dine keyfiyyetle mütaşavvirdur.

48a

Nedim eyitdi: Bu bâbda bir tedbîr mümkündür hem hulfü'l-va^d lâzım gelmiye ve hem zer-i bisiyâr dahı zâyî^c olmya. Tarîk budur ki su^{âl} olma bu mâhi-i müzekker midür yoḥsa müennes mi ? Her kanķı ihtiyâr kılma buyurıla ki var yoldaşın getir ve ma^dûd-ı ma^hûdı getir zaruri cevâb viremeyüp şey-i kalil ile müteselli olup peş pâdişâh soyyâda müteveccih olup bu mâhi-i müzekker midür bu yoḥsa mü^{en}nes midür diyü su^{âl} eyledi ? Şayyâd ol lafzi ki ^{ule}mâdan yâd-gâr olmuş idi fi'l-hâl der hâtır idüp bu mâhi-i hunşadur diyü cevâb

virdi şâha şayyaduñ cevâbı hoş gelüp dînâr-ı ma' hûduñ üzerine hezâr dinâr dahı ziyâde kılup şayyâda cümlesin hibe eyledi. Bu meşeli irâddan murâd oldur ki 'ilmüñ fevâ'idi çok ve hizmet-i 'ulemânuñ ziyânı yokdur gerekdür ki her bâr 'ulemâ ile şöhet ve meclis-i şeriflerinden iktisâb-ı menfa'at ideler.

Pend

Devlet dârını câmi' olan haşlet gayzı kezm ü hışmı hazm ü hengâm-ı galebe-i gâzabda meyl cânib-i hilmdür.

Hikâyet olunur ki:

Bir pâdişâh var idi gâyet mütehevvir ü gâzab idi kübâr-ı meşâyihden biriyle mülâkât ve enfâs-ı muteber ki seyle müstefid ü müstefiz¹ olup izâle-i hiddet-i tab'a dârû-yı ruhâni taleb eyledi.

Şeyh eyitdi: Ben evc-i kıt'a-i ruq'aya¹ ba'zı nesne yazayım anı havâsdan birine sipâriş ile çün nâşiye-i hâlınden emârat-ı tagyîr-i mizâc müşâhede kıla anlaruñ birisin nazarına 'arz eyliyeyim ki fa'idesi zâhir olup nefsuñi teskîn ü teselli hâşıl ola. Eger ol mev'ize ile def'-i gâzab mümkün olmazsa ikinci ruq'ayı göstere ol dahı müfid olmazsa üçüncü ruq'ayı 'arz eyliye ümmidvârum ki bu vesîle ile tab'-ı melikden 'anef ü huşûnet gide çün zülmet-i hışm ber taraf ola. Yerine lem'a-i hilm hayrû'l-halef olur melik bu kelimâtdan hûş vaqt oldu ve şeyh evc-i kıt'a-i ruq'a yazup havâs-ı şâhdan birisine virdi. Mazmûn ruq'a-i evveli ol bu idi ki mağalli iktidârda 'inâda ihtiyârı nefs-i bed fermâ eline virmesini var'ta-i helâka ilkâ ider.Fehvâ-yı mektûb-ı şâni bu idi ki hengâm-ı hışmda zîr-destler saña mihrîbân ola muhaşşal kitâb-ı şâbit bu idi ki icrâ-yı fermânda hadd-i şer'eden tecâvüz itmeye ve hiç bir zamânda da'ire-i inşâfdan taşra gitmeye. Hemîşe hengâm-ı gâzabda bu ruq'aları aña 'arz iderler idi ve bu münâsebetle melikü'l-ruqâ' dirler idi. Bu pâdişâhuñ bir mağbûbe câriyesi var idi şâh anuñ şemâ'iline şöyle mâ'il idi ki müşâhabet-i harem-i hâşında istinkâf ve sâ'ir civârı ile istinâsdan istikrâh eylerdi ki bânû-yı şâh gâyet reşk ü hasedinden mertebe-i helâka varup def'i bâbında zemîn-i dil hemîşe mekr ü hîle tohumın ekerdi. El kışşa gam u guşşasın hazm idemeyüp meşşâte-i harâm sarâya hâlini i'âm eyledi.

48b

Ve andan şâhı katl ve kenizeki red babında imdâd ü i'ânet taleb eyledi meşşâta himmetiñle şâhı tebâh itmek baña etmek yemekle yeksândur.

¹ müstefiz — N

Beyt

Şunayım hîle ile ki ber cam
Ki  omrı c amını  oldırsın eyy am

Nesr

Maşlahat budur ki bana bir mikd ar zerhr-i hel hil viresin t  n l ile h l id p kenizek n  zek nına ve g bgabına h ller eyleyem. Her ka an ki melik keyfiyyet-i h linde lebn a a d g re hem n ol ma  amda  omrı tam m olup  omrı serenc m bula. Melikeye da ı bu Őiddetden fera  ve bu m zaya adan ma rec m yesser ola melike bu tedb r ile dil ad olup didi ki d r y  m heyya kıldı ve me   ata minval-ı mezbur²  zre ih til tı h leden bir terk b tert b itdi ve ho ka-i tezv re koyup kenizek n  vis kına gitdi.   h-ı zıkkını ken rında bir Őaha resm itdi p di  hu  bir g l mı var idi ki h rem-i sar ya mahrem idi hikmet-i il hi ver -y  hic bdan h tun ile me   atanu  m k lemesin i itdi ve keyfiyyetini  al  vuk  hi  ayne'ı-ya n m   hede itdi. Bu a v li Ő h   kenizeke if de itmege bir tar k ile fırsat bulamadı  hir p di  h  adet-i ma h d  zre kenizek n  h bg hına gir p keyfiyyet-i Őar bdan h ba vardı. G l m ha -Őin sl k tar kiyle  heste  heste b l ni  zre gel p k  e-i  st ni ile hav li-i zek ndan keder-i n li giderdi. Bu h lde Ő h bid r olup n -g h kenizek n zana d nına g l mın dest-i dir zl g n g rd  t nd-b d-ı hamiyyet-i  te -i h Őmın tiz id p t g-ı intik m ile ka d-ı g l m itdi. G l m halvetser dan ta ra ka dı melik  ak bince han er-i h n b elinde kapuya  ıkdı ol mu temedi h Ő anda  urup ru a aları elinde  t tardı  unki meliki m tegayyir g rd . Ru an n birisin Őundi dery -y  h Őm n n temevv ce mani  olmadı birisin da ı  arz eyledi  te -i g zabını anunla da ı s k n bulamadı.   nc  r k a-i  ar a-i  arza yeti direcek hu neti bir mikd r sakın olup gayz u g zabın kez m   hazm itdi ve  alattuf tar kiyle g l mı yanına da vet id p eyitdi: Ey g l m rast s yle ki bu c r ete ba iŐ ne idi ? G l m m -cer -y   al  m -cera i l m eyledi. Melik h tunı get r p bu emri ta k kde ted k k-i m b la aya yaturdı ve me   a-i ho kasiyle ihz r itdiler. N l n ba iyesi hen z ho k ada mevc d idi ol n lden a a biraz  a nı virdiler hem ndem ki d h nına girdi na d-ı c nı d r-ı ecele virdi  n ha ikat-ı h l melike m nkeŐif oldu. Zen n ha kında gel p g l mı az d ve r tbe-i vez ret ile dil ad eyledi ol p di  h kez m-i gayz   h lmi p Őe itmekle bu bu lin r z-ı ni  n a a  ay n   a da ve eshabunu  h li n m yan oldu. Bu me eli ir ddan mur d budur ki her h lde ta c l   Őit bdan

¹ ruk a — N

² mezbur — N

ictinâb vacib ve her emirde te²emmül idüp gayz ü iffet ü hısmı terk ve rıkkatı ü hilm ü ²afvı pîşe idünmek münâsibdür.

Pend

Her kimse ki ihtiyat itmeyüp evbâş ü ihtilât ile ihtilât ide ²aķibet varṭa-i mezellete giriftâr olur.

Hikâyet

Fars pâdişâhunun bir püseri vücuda geldi.

Beyt

Necâbet nûrı simâsında zahir

Sa²adet lem²ası alnında bâhir

Neşr

Ammâ ketfinde kefi dest-i miqdârı hâl-i siyâhı var idi pâdişâh aña nazar idüp perîşân oldu ve hükemâ-yı zamândan ol neye ²alâmetdür diyü şordı cümlesi müttefikü'l-kelime didiler ki her kimde ki bu ma²ķule nişân ola evvel ²ömründe çok belâya mübtelâ ola. Ammâ ²aķibet rehâ bulup kâmrân ola.

Beyt

Ėam degül ²ömrüñ evvelinde belâ

Müşkil odur ki âhirinde ola

Neşr

Melik bu müjde ile hoş-ḥâl oldu ve terbiyet ü taḥviyetine şarf-ı himmet eyledi çün şehzâde beş yaşına girdi muķteza-yı tufûliyyet lü²b ü lehve mâ²il idi. Pâdişâh dahı kemâl-i muḥabbetinden henüz tıfl-ı nâ-residedür diyü hevâsına mümâşat idüp ruḥşat virdi. Sarây-ı hümayun civârında bir keşş-ger var idi ekser evķât-ı şehzâdenüñ gönlünce bâziçeler peydâ idüp eglendirirdi şehzâde bu keşş-ger ile bir mertebe ünsiyet ü ülfet itdi ki bir an yanından ayrılmaz idi. Pâdişâh dahı püserinüñ ḥatırıçün keşş-gere haddinden ziyâde in²âm ve ihsân iderdi. Ol ḥizmeti şehzâde cânına minnet bilüp tekellüf her gâh bâr-gâh-ı şâhdan alup ḥânesine götürür idi ve ba²zı leyâlide hücreinde yaturur idi ve pâdişâh keşş-gerüñ şehzâdeye hevâdârlıĖından izhâr-ı feraḥ eyler idi . İttifâķ pâdişâha sefer vaķi² olup keşş-geri taleb eyledi müceddeden şehzâdeyi sipâriş itdi ve geşt-i baĖ ü raĖ ü seyr-i gülzâr ü murĖzâre icâzet virtüp gitdi.

Nazm

Bahâr eyyâmı geldi ey keş-ger
Zemini zeyn idüpdür mâh âzer
Bu tıfl-ı nâ-resîde ol hevâdâr
Ki ide geşt-i sahrâ-gâh gülzâr

Nesr

Keş-ger gâşiye-i hizmet-i ʿubudiyyeti ber-düş idüp taʿahhüd-i mâl-ı şehzâdeye bir vecihle iştiğâl eyledi ki kendü mühimmâtın bi'l-küllîye ferâmûş itdi. Meger pâdişâhun hevâli-i şehirde bir bağı var idi ki

Beyt

Zemini ravza-i rıdvâne benzer
Dırahtı sidre-i tûbaya hemser

Nesr

Çünkü şâh sefer-i dür deşte gitdi şehzâde ʿadet-i maʿhüd üzre temâşâ-yı bağı mezbûre meyl itdi. Huddâmından bir kaç gulâmla cânibi bağa hırâm eyledi keş-ger gördü ki şehzâdenün efser-i zer serinde ve câme-i pür güher yerinde ve cevâhir-i kıymet kemerinde tîynet-i hasis ü serişt-i habişi muktezası üzre mekr ü hıyâneti zühura gelüp endîşe itdi ki bu tâc-ı zer ve câme-i pür güher niçe bâzergâna sermâye-i dükkân belki reʿsü'l-mâl-i hezar bâzergândur. Hâliyen pederi darü'l-mülkden dür ve mâderi cemiʿ-i ehl-i haremle kabza-i taşarrufda mağlûb ve mağhûrdur şevâb budur ki bir hîle fikr itdüm tâ bu püseri diyâr-ı mâverâʿün-nehre alup gidem. Pîrâyeyi ü libâsın çalım ve kendüsün bahâ-yı

49b

girâna satam bağı ʿömrımı cihân-ı fânide nihâyet ve ferâgât ü tamâm refâhiyetle geçürem.

Beyt

Çün cihân bâğı degül olmaz zamâne ber qarâr
Fırşatı fevt eyleme el virmişiken rûzgâr

Nesr

ʿAkıbet ol haksâr âb-ı rây-ı emâneti zemîn-i hıyânete nişâr itdi ve mağdûmına kaçdı idüp huddâmıñ her birin bir nevʿ darû ile lâ-yucal ve şehzâdenün aqlın zâʿil itdi ve ol dürrer şedef saltanatı zir ü zîver ile gevher gibi bir şanduk içine yaturdu. Gicenün bir vaqtinde ol şandukı bir esb-i bâd-ı peymâye tahmîl ve kendü dahı bir raş-ı şebâ-seyre süvâr olup iki at

dağı yedüp yola girdi şabah olunca mesâfe-i dūr u dirâz kat^c idüp iki günde serhâd-ı memâlik-i şâhiden geçüp bir vilâyete dağı irdi. Bu cânibde hizmetkârlar nışfin-nehâre dek keyfiyyet-i dârûdan güc ile âfâkat buldılar şehzâde ve keş-gerden eser bulmadılar. Etraf ü eknâfî cüst ü cû itdiler nâm-ı nişânlarından haber bilmediler ve zarûri keyfiyyet-i vâkı^cadan melikeyi âgâh itdiler. Ol dağı tefahhüşda fevka'l-gâye mübâlağa eyledi eser ü âsârı zuhur eylemedi. Âhîr firâk ferzend-i dilbend ile feryâd ü figân iderek teslîm-i cân eyledi ba^cd-ı zaman pâdişâh geldi ol dağı ahvâle vâkıf olup ceze^cü feza^c itdi. ^cÂkıbet hablü'l-metîn istibâre teşebbüs idüp nâ-câr sukût eyledi bu cânibde keş-ger ol mâh-ı serîr-i saltanatı şehirden taşra gezdirüp vilâyat-i Mâ-verâü'n-nehre ilette. Cevâhire dest-i taşarrufu dirâz itdikden sonra anı bir tâcire bey^c eyledi şehzâde on yıl miqdârı ol bâzergâne hizmet eyleyüp şabâhat ü melâhet ve yâl ü bâl ü cemâli bir gâyete irdi ki Yusuf-ı Mısrinüñ revâcî fasid ve bâzâr-ı hüsni kâsid eyledi.

Çün bâzergân ehl-i temyîz ve şâhibi kifâyet idip kendü kendüye eyitdi: Min ba^cd bu gulâmı müşâhabet baña maşlahat degüldür şevâb budur ki bu gulâmı tuhfe resminde pâdişâh-ı farsa götürem muqarrerdür ki iz^câf-ı kıymetin in^câm eyliye. Peş bâzergân anı diyârı farsa getürüp hediyye tarihiyle şâha ^carz eyledi çün şehzâdenüñ pederinden eyyâm-ı müfârakatı on seneyi tecâvüz itmiş idi şekl ü resmi bi'l-küllîye hatırından gitmiş idi. Melik ferzendi hâlinden gâfil bâzergâna fevka'l-had in^câm ü ihsân eyledi ve gulâm-ı mezbûre teşrif-i kabûl-ı erzâni buyurup huddâm-ı hâs silkinde intizâm ü ihtişâş virde ve az zamânda akrânı miyânında imtiyâz buldı. Kazâyı bir gün hilâf-ı rızâ-yı pâdişâhi bir işde bulunup müvâhaze olunduğda taqrîr-i hüccetden ^câciz oldu nâ^cire-i gâdab-ı şâhi müşteğil olup katline fermân eyledi. Cellâd hemân dem-i gulâmın arkasından comesin çıkardı ol hâl-i siyâh ki pâdişâh

50a

anüñ keyfiyyetinden âgâh idi. Ketefinde nümâyan oldu pâdişâh kendü ciger kûşesi ferzend-i dil-bendi idügün bildi gözlerin açup der-âgûş eyledi. Ey nûr-didem şohbet-i keş-ger-i zerrak seni bu girdâb-ı firâka atdı ve şehzâde i^ctizâr-kunân hak-pây-ı melike yüzler sürdü. Hâl-i mâziden ^cibret alup min ba^cd şohbet-i bed-aşl ü nâ-kesden ihtirâz üzre oldılar. Bu meseli irâddan murâd oldur ki nâ-kes ü hasisü'n-nefs ile müşâhabet ü ülfet şâhi bende ve bende-yi ser-efkende eyler.

Pend

Mani^c ve mu^cti cenâb-ı Haq ve Feyyâz-ı Muflakdur bir nesneyi ki muqadder ide elbette hâsıl-ı vâkı^c olur çün irâdet-i ^caliye anüñ huşûluna mâni^c ola muqaddemât-ı ced ü

cehd ü sa'y ü kedd-i ba'tıl ü zayıf olur. Her hâlde kazâ-yı Rabbü'l-'ibâda itâ'at ü inkiyâd idüp sırr-ı teslîm-i Haqq'a taqdîre kumağdan gayrı çâre yokdur.

Hikâyet olunur ki:

Şehri endülüsde bir dıhkân var idi san'atı dıhkânetde ser-âmed-i akrân olmağın dahil-i harcından efzûn olup üçyüz 'aded dinâr kâmilü'l-'iyâr eline girmiş idi. Dıhkân ol miqdâr dinâr ile kâmrân olup kemâl-i ta'alluğundan andan vech-i nafaqâtına bir habbe sarf itmeyüp cân gibi zindân-ı sinesinde nihân ve gâh-gâh tenhâda bir bir şayup ve cümlesin bir yere bağılıyup temâşa ü seyrân iderdi. Bir gün 'aded-i ma'hûd üzre nuqûd-ı mevcûdî şümâr idüp ba'dehu cümlesin der kîse kıldı , henüz bir mahfi maħalde pinhân itmek şadrında iken aħbâbdan biri ziyârete gelüp dıĸ-ı bâb itdi. Nâ-gâh ol ecnebi altûnı göre diyu havf idüp beğâyet şitâbundan bir sebû-yı âba atdı ba'dehu gelen mihmân ile bir mühimm-i zarûri için bir cânibe gitmek lâzım geldi. Ma'dûd-ı ma'hûdı sebûda unudup gitdi. Bu esnâda hatunına şu iktiza itdi sebû bî-âbdan tehî bulup kabu ögine getürüp bir âşnâ giçe diyu tırdı , bir rûstâ-yı kaşşab bir gâv almağıçün şehre gelmiş idi ol maħalle geldi. Zen-i dıhkân herifi gördı miyânlarında nev'ân âşnâlık var idi lütf ile şu sebûyı alup çeşmeden bir şu getür diyu iltimâs eyledi kaşşab 'ale'r-re'si ve'l-'ayn diyüp şuyı alup cânib-i çeşmeye revân oldı. Eşnâ-yı râhda sebû içinde bir hareket ihsâs itdi baĸdı gördı ki şurre-i zer der neşât-ı tâm ile âstîn-i temlike çekdi ve kemâl-i sürûrından âb u sebûyı unıtdı gitdi ve kendüde olan sermâye ile bir gâv-ı ferbih şatun aldı. Hânesine rücu' itdi yolda giderken hatırına bu huţur itdi ki mebâda ki bu şurreye bir âfet irişe şevâb budur ki muħafaza için gâvuñ hulqına koyup bir hîle ile tamâm yutdurrum ol dem ki zıbh eyliyem selâmet ile çıkarup cây-ı âhare defn eyliyem. Pes

50b

ol gâv-ı bî-çâreye altunları tamâm yutdırdı rû-be-râh 'azimet olup gitdi. İttifâk yolda püserine rast geldi püser pederine mühimmâtdan ba'zı tedâriki vâcib kažiyye 'arz itdi , kaşşab bi'z-zarûre mu'avedet idüp gâvı püserine sipâriş itdi. Bu zamânda mekr-i dıhkân dahil mihmân ile vardıkları yerden dönmüşler idip ü ser-i kaşşaba rast geldiler müddet-i medîd idi ki dıhkân bir gâv-ı ferbih kurban itmege nezr itmiş idi çün ol gâvı gördı harîdân oldı ve kaşşab-zâde tevki' itdi ki bahâdan ziyâde fâ'ideye bey' idüp hânesine iletdi. Bu maħalde kıssa-i zer hatırına gelüp sebû durdığı yok hatunına sebû niçe oldı diyu su'âl eyledi ? Ol dahil şûret-i hâli hikâyet eyledi. Dıhkân egerçi âteş-i ıztırâb ile yandı yakıldı ammâ niçe itsün 'akîbet kazaya rızâ ve taqdîr-i Rabbü'l-'ibâda inkiyâddan gayrı çâre bulamayup eyitdi:

Beyt

Bu ki çün eylemez tedbîr
Görelim ki ne gösterir taqdîr

Nesr

Pes buyurdu gâvı zibh itdiler çün gâv şakk-ı em^câya yetdi dıhkanuñ gözi şurre-i zere rast geldi mesrûr oldı şurreyi geviş ü veşden pâk eyledi içinde olan zeri birer birer şayup yüzine gözine sürüp yine kîseye kodı. Miyânına bend eyledi bundan sonra merd-i dıhkân bir lahza ve bir an ol şurreyi kendüden ayırmazdı bir gün ittifâk çeşmede gısl ıderdi şurreyi çözüp kenâr-ı çeşmede komış idi. Levâzım-ı igtisâlden fâriğ oldı câmesin giyüp şurre-i zeri anda unudup gitdi anuñ ^cağabince bir şubân gûsfendlerin su vımağičün çeşmeye geldi. Çeşme ol şurreye dıuş olup surûr-ı mevfü^r ile der bağı idüp me^vvâsına gitdi bu cânibde şurre dıhkânıñ hâtırına gelüp her çend tefahhuş u tefakku^d idüp cüst ü cûda kuşûr itdi. Eşer ü âşârı bilinmedi âhirü'l-emr me^vyûs ü mağbûn ü me^vlûl ü mağzûn menziline geldi hablü'l-metin tevekküle tevessül ve cemî^c-i me^câşiye tövbe ve min ba^cd iddihâr kaşd itmeyüp kalil ü kesîr maqdûrını erbâb-ı istihkâka ittifâk itmek üzere ^cahd eyledi ve ser-i î^ctimâdı hatt-ı teslim ü inkiyâda koyup kazâ-yı Rabbü'l-^cibâda rızâ virdi ol cânibde ise şubân şurre-i zeri der kemer idüp reme-i gusfend ile kûh-ı şahrada teferrüc-künân gezerdi. Bir gün ittifâk bir çâhdan şu çekerken ırakdan bir kaç nefer süvâri be-dîdâr oldı şubân mebâdâ zerleri himâyetden alalar diyu ha^vıpandan şurreyi ol çâha atdı çün vaqt-i gurûb karîb idi gûsfendlerin me^vâları tarafına sürüp gitdi. Bir zamandan sonra dıhkan bir tarafa gitdi ittifâk râhı ol çâha

51a

râst gelüp âb içün ol cânibe şitâb itdi nâ-gâh bir bâd-ı saht peydâ olup külâhın başından götürüp ol çâha itdi dıhkân tırsân ü hırâsan ka^cr-ı çâha inüp külâhın arardı şurre-i zer eline girdi vezâ^vif-i şükr ü ilâhiye kıyâm idüp surûr-ı mevfü^r ile dönüp hânesine geldi ve kıssa-i zer-i hemyâni ^ciyâline der-miyân idüp eyitdi:

Beyt

Müjde kim toğdı tâli^cim âyi
Çıkdı geldin sa^cadetüm pâyi

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Nesr

Şümâr itdiler hemân ol üçyüz  aded d n r tam m  iy r buldılar .

Dih n eyitdi: Cen b-ı v hib 'l-am l h sn-ı i tik dım berak tiyle tel fi-i m -f t itdi. Peş itdi ki nezr   ahde vef  itdi t  ol miqd rdan s l sani gid p s l si  aldı. Amm  şub n m him a n mdan f ri  olup ser-i   he geldi şurre-i tefah uşda m b la a itdi bulamayup ye s   h ram n ile d n p gitdi. Ba d zam n bir maşlahat ile şehre gel p ittif k bu dih nanu  h nesine gel p mihm n oldu ba de't-ta am e n -yı m n sebetle kışsa-i zeri der miy n id p  muf  n itmege bařladı.

Dih n şub ndan bu kelim tı istim f idicek  şufte-h l olup kend  kend ye eyitdi: Ol malı ki biz rızk-ı hel l tařavv r itdik meger bu mihm nu  ha k-ı řarihi imiř biz  aflet sebebi ile gird b   b la d řm ř z h l  řev b budur ki ba iyye-i zeri hediyye resminde a a teslim idey z. Peş dih n ba iyye-i zeri  al  t riki'l-hediyye şub na teslim eyledi şub n da ı mu zi'l-am l   du a   sen  iderek  ıkdı gitdi bu def a m b la a ile mu afaza i  n elinde olan  ařayı tecvif id p zerleri ba iyye itdi.

Bir g n bir nehir-i c r  ken rında t rırken  aflet-t ri olup elinde olan  ař  suya d řd   end n ki  akabince  b-ı rev n gibi rev n   duv n oldu huř l m yesser olmadı. Meger ol nehir şehre g zer iderdi ittif k ol g n zen-i dih n  ameřı i  n leb-i c ya gelmiř idi g rd  ki leb-i  bda bir  ař  kend  canibine gel r alup h nesine gel r meger matbahında hizem  almamıř idi. Dih n itm m-ı hev yic-i tab  i  n  ař yı p reley p secde-i ř kr itdi    g n    gice yiy p i  p d k p řa dı. Bir zam ndan řofra yine şub n h ne-i dih na mihm n oldu ser sime ve h yr n h li evvelkiden perıř n yine  ař yı  ayy n ve  uře-i din rı der miy n eyledi.

Dih n te emm l-ı bis y rdan řonra eyitdi: R st s yle ol d n rlar ki  ar-ı  ahda  omıř gitmiř id n ne t rik ile kesb itmiřid n şub n keyfiyyet-i h li v ku ı  zre bey n eyledi.

Dih n tebess m id p eyitdi: Li'Ilahi'l-hamd ve'l-minne ha kun. řahib n bulmiřdur bilmiř ol ki ol şurre-i  eřmede ben fer m ř itmiř idim ve ol   ha ki atmıř id n ben bulup almıř idim ve ol y z d n r ki anu  tetimmesi idi sa a virmiř idim h liyen  ařa

51b

benim elime girdi. Bu harclar ki g r rsu  ol y z d n r iled r ha  ta ala yine ihs n eyledi şub n bu a v le h yr n olup  unki ha  elbette řahibin bulur imiř  ayne'l-yak n m ř hede itdi irř d olup  ıķup me v sı c nibine gitdi. Bu meřeli ir ddan mur d oldur ki kimse

kimsenün naşîbin yemez taqdîr-i ezeli tağyîr olmaz evlâ budur ki fazilet kanaat-ı kadrîn bilüp daire-i tevekkülden kadem-i bîrûn kılmayalar ve gerdûnuñ aḥvâl-i gûna-gûn-ı bu kalemunundan gâfil olmayup hüner-i kemâl ve zîver-i câql ü cemâle meftûn olmyalar. Çehre-i haḳâyıḳ umûr-ı hicâb қаза ü kader ki mestûrdur ve meâl-i ḥâl ü seren-câm-ı istiḳbâle ittıla ü şuûr dâire-i idrâk insâniyetden be-gâyet durdur. Âḳıl-ı kâmil oldur ki cem-i mâla mâil olmya ve vuşâl-ı nevâle-i feyz-i haḳқа havâle kıilup dîde-i tevekküle bir de tama mail kılmıya ki hiç bir zerre anuñ ḥân-ı iḥsân ve sofrâ-i inâmından bî-behre olmak müyesser degüldür ve ol nesne ki ilm-i ezeli ve emr-i lem-yezelide muḳarrer ü muḳadder olmyşdur ziyâde ü noḳşan olmak mutaşavvir degüldür. Peş her ḥâlde қазаya rızâ ve ḥüşn-i ḥaşîn-i tevekküle ittikâ eyliyeler.

Beyt

Taḳdîre rabṭ-ı ḳalb iden âzâde ḥâtırı
İzzet ne şâd-kâm ve ne zillet melûl olur

Nesr

Bu eḡer-i muḥtaşar-ı mücerred tenezzüh-i faṭır için cem ü tertîb olunmyab her ḳışşadan bir ḥişşe irâde olunmağın lâzıme-i din ü dünya olan neşâyih ü veşâyâ şûret-i dâstân ü efsânede bu mertebe ifâde olındı.

Ve mine'llâhi ve'l-iâne

Beyt

Men ânçı şart-ı naşîhat bud be-cây-ı ârâm
Eger ḳabûl kuni ver ne hem tu meydân

HATİME¹

Çünkü aḳsâ-yı mûrâd , vesîle-i iktisâb , saadet-i dâreyn olan neşâyih bu veşîkada sebt ü irâd eyledi ba'zı kelimât sımât-ı ḥükemâ-yı fazîlet-i âyâtla miski'l-ḥitâm kılındı. Aña bir fezâil-i şîm-i şafhât-ı defâtirde kalem-i kerem birle raḳam buyurmuşlardur ki ibâd-ı Hudâ iki kışımdur biri selâtin-i azâmdur ki anlara eyâlet-i memâlik ü fermân-ı fermâlık muḳarrer olmyşdur. Biri dahı ra'yyetdür ki anlara ḥılcat-ı emn ü ferâgat ve küşe-i ḥuzur uistirâhat muḳarrer olmyşdur bu iki ḥâl bir maḥalde ictimâc pezîr olmak muḥâldür. Yâ râhat-ı ihtiyâr idüp inân-ı devleti elden ḳomaḳ gerek yâ hemân izzet-i devlete kanaat idüp lezzet-i ferâgatdan el yumak gerek. Ḥükemâ buyurmuşlardur ki dâmen-i işret-i selâtin giriftâr-ı ḥâr-ı meşakḳat olmya zâfâ-yı ra'yyet için gülistân-ı ferâgatda gül-i murâd açılmaz , selâtin-i

¹ HATİME — N

‘azâm ü havâkîn-i zevî’l-ihtirâm ol gerekdür ki kava‘id-i siyâset ü deká‘ik-ı ‘adâlete ‘ârif olalar.

Beyt

Saltanat ‘adliyle olur pâydar

Kâr-ı ‘alem ‘adlla bulur karar

Nesr

Her pâdişâh-ı ‘âdil ki âhiretde huzur u refâhiyyet ü râhat diliye

52a

vâcibdür ki dünyâda âsâyîş-i ra‘iyyete küşîş eyliye. Zıllü’l-lahu fi’l-arzine ol pâdişâh-ı ‘adil-i âyîndür ki mazlûmlara penâh olup zâlimleri tebâh ide ve üftâdelere destgîr ve dâd-hâhlara zehîr ola zîrâ intizâm-ı hâl-ı sükkân , hatt-ı ziyân-ı selâfîn ‘adl-ı âyinüñ vücûd-ı pür vücûdına mün‘avidür ve ıtnâb-ı âsman-ı evtâd , dâd ü ihsân , velât-ı cihân ve mülûk-ı zamâne mu‘ayyed ü merbûtdur ve ahkâm-ı hükkâm miyân-ı dil ü cân âdemiyânda nafiz ü cârîdür ve fermân-ı sulţân fezâ-yı nâzil gibi mecâzi-i nükûş-ı ‘alemîyânda sâ‘ir ü sâriyedür. Lâ-cerem pâdişâh-ı rüzgâr olana vacibdür ki vefâdâr ü ‘adâlet-şi‘âr ola. Âyîne-i sîneşi jengâr-ı kîneden muşaffî ve levh-i hatırın levha-i mihr ü laţifle maḥalli kıla. Hükemâ buyurmuşlardur ki mülûk kâm-yâb-ı mu‘azzamât-ı umûri çeşm-i haḳaretle menzur kılmıya ve surâh-ı meşâlih-i cumhûrda başar-ı başireti perde-i gâfletle mestûr olmiya. Şebâb-ı saltanat bu dört nesnenüñ vücûdına merbût u menûtdur biri hazm-ı kâmindür ki çehre-i hâl ü me‘âl âyine-i istikbâlde mu‘âyene olunur ve biri ‘azm-ı şâmindür ki huşûl-ı ümmehât-ı mühimmâta vüşûl anuñ ile müyesser olur ve biri şemşîr-i tîzdür ki berḳ-i cihânsûz gibi keşti-i ‘ömr-ı muḥâlifi seylâb itse gârḳ olur. Hükemâ buyurmuşlardur ki pâdişâh egerçi ‘âdil ü kem âzâr ola vezîr-i bed niyyet anuñ menafî‘-i ‘adl ü re‘fetin re‘âyâdan münḳatı kılar ve anuñ havfından mazlûmlaruñ guşşâ-i pür guşşası ‘arşa-i ‘arza-i sulţana yetişmez olur. Nitekim bir çeşme-i pâk u âb-ı nâ-pâkdur şûret-i töhmetüñ mu‘âyene oluna hiç bir şenâver teşne farâza ki âteş-i ‘atşı haşak-ı vücûdına yetişe aña el uzatmaz ve iḳdâm-ı aḳdamı dırâz itmez. Peş gerekdür ki zımâm-ı mehâmm enâmı bir vezîr-i kâfi ü bir nâşih-ı kâmilün kefi kifâyetine tefvîz eyleye ki her kez dest-i nevâ‘ib anuñ dâmın iḳbâline ırmeye ve selâfîn-i ‘adl-ı âyîne vacibdür ki kifâyet-i umûr cumhûr için enşâr-ı maşlahat-güzâr ve a‘vân-ı ma‘rifet şi‘âr ihtiyâr ideler ve münâşibi münâşibine tevcih idüp bir ferde cebr ü ikrâh itmeyeler ve muşâhabet-i merdum-ı dâna ü sûtûde ma‘âş ve râst gu ü nîk-i hûy ile idüp hemdem kezzâb ü hâyiz ü fâsık ü fâcirde ictinâb ideler. Hükemâ buyurmuşlardur ki mûş bâ vücûd-i insân ile hem-hânedür

ezfiyyet ü mazarratı sebebi ile katlin vâcib görürler ve bâz ki ğarîb ü bî-gânedür andan menfa^cat ihtimâlin virüp el üzre getirirler. Peş pâdişâh-ı ^calem-penâh hazretlerine vacibdür ki ve bu aşnâ ve bu bî-gâne dimiye , ehl-i fazl ü ferzâne taleb eyliye v^cz tedbîr-i umurdan ğafil ü zîver-i hünerden ^câtıl olanları hıredmend-i fazıl ü hünermend-i kâminden tercih eylemiye ki hıredmendler manşıbın bî-hürde virmek hemân hilye-i

52b

ser-i pâye-bend ve pîrâye-i pâyi ser-peyvend itmek gibidür.

Mısra^c

El-tâcu li'r-re^csi ve'l-halhâlu li'l-ğademi

Hükemâ buyurmuşlardır ki mülûk-ı kirâm tokuz tâ^cifeyi mahrem-i esrâr itmeyeler. Evvel şol kimsedür ki dergâh-ı pâdişâhide bî-cürm ü cinâyet cür^ca-i melâmet nûş itmiş ola ve bî-istihkak ^citâb çaşt-ı ^cikâb tatmış ola. İkinci oldur ki mâl ü hürmeti mülâzimet-i pâdişâhide hebâ olmuş ola ve ma^cişet ü zend-i kânisi teng olup bî-berk ü nevâ kalmış ola. Üçüncü ol kimsedür ki manşıbdan ^cazl ola nazar-ı ^catıfet-ı şânedan ba^cid ve nuvîd ^c amelden bi'l-külliyetâ ümmîd ola. Dördüncü şerîr ü fitne-cûy ü müfsid-i ^cayb-ğû ola. Beşinci mücrim ki yârânı şarâb-ı ^cafv içmiş ol humâr ^cukûbet çekmiş ola. Altıncı şol günahkâr ki ebnâ-yı cinsi ğuş-mâl bula aña anlardan ziyâde vâki^c ola. Yedinci şol hizmetkâr ki kemâl-i istikâmetle hizmet kıla ^cavâtıf-ı hüsrevâniden mahrûm kıla. Sekizinci şol şûr baht pâdişâha mazarratda kendüye menfa^cat taşavvur ide. Tokuzuncı ol kimse ki dergâh-ı şâhda şeref-i kabul bulmayup a^cda-i devleti katında kendüsün maqbûl bile mülûke lâzımdur ki tavâ^cif-i mezbûreye ifşâ-yı râz itmiye ve aşl budur ki bu kimsenüñ dîn ü diyânet ü şıdk-ı şiyânetin azmâyiş itmiye mahrem-i esrâr itmiye. Hükemâ buyurmuşlardır ki bir uzvu bir nefse ve bir nefsi ehl-i beyte ve bir ehl-i beyti bir kabîleye ve bir kabîleyi bir şehre ve bir şehri zât-ı ferâh-ı pâdişâha ki mevki^c-i ha^carda vâki^c ola feda itmek vacibdür. Selâtin-i sultan niçe iklimde fa^cide resândur. Hükemâ buyurmuşlardır ki afet-i melik ü ha^car-ı memleket bu altı ^cilletdendür. Evvel hıramân ya^cni devlet-ha^cları kendün mehcûr itmek ve erbâb-ı rây ü tecrübeyi hor u ha^ckîr tutmak. İkinci merâ ya^cni bî-cihet cenk ü cidâl ü evzâ-ı muhalif ve nâ-hemvâr-ı ahvâl. Üçüncü hevâ ya^cni şefkat-ı müşâhabet-i ^cünvânı ve rağbet-i kesret-i şikâr ve idmân-ı şarâb ü meyl-i lehv ü istimâ^c-ı egâni. Dördüncü halâyık-ı rüzgâr ya^cni ol vakâyı^c ki vâki^c olur , meşelâ: Vebâ ü kaht ü hariğ ü hasf ü zelzele ü ğark. Beşincisi tünd hulğ ya^cni hışm ü ğadabda ifrât ve fermân-ı siyâsetde tehevür ü ^cadem-i ihtiyât . Altıncı cehl ya^cni

maḳam-ı şalahda cenk ve maḳall-i cenkde şalah ve vaḳt-i mülâḳefetde muḫalefet ve zamân-ı ʿanefde lütf. Hükemâ buyurmuşlardır ki pâdişâhun resûlî tercûmanı belki zebânîdür eger anda bir hüner-i fazîlet zâhir olursa ve efʿâlî pesendîde ve eṭvârî sûtüde şudûr zuhûr bulsa pâdişâhuñ kemâl-i merd-şinâslığına ḫüsn-i ihtiyârına delâlet ider. Hilâfî şudûr iderse pâdişâha sebeb-i su-i zan ve bâʿiṣ duḫl va taʿn olur ve ehemmi-âdâb-ı risâlet ve daʿim-i esbâb-ı sefâret oldur ki tîḡ-ı zebân-ı şemşîr-i âbdâr gibi tünd ü tiz virân ola ammâ bu cümle ile lemʿa-i

53a

rıfḳ ü mülâyemetden ḫâli olmayup cevâhir-i lütf ü mülâyemet-i safahat ḫâlinde lâyıḳ-ü nümâyân ola. Haşıl-ı kelâm lâzımdur ki kelâm-ı resûlî ḳaʿide-i ʿanef ü lütf ve ḫıṣm ü ḫilm ve ḳahr ü mihr ve ʿinâd ü inḳiyâd üzre mebni ola ve baṣṭ ü ḳabz ve ibrâm ü naḳz ü vaʿd ü vaʿid ve bîm ü ümmîd ve aḫz ü iʿtâ ve izḫâḳ ü ibkâḳ ve tergîb ü tezhîb ve termîm ü tahrîb maʿnaların müşʿir ve mebni ola. Tâ cihân-dârlık namusı ve şehryârlık şükûhı ve merʿî ḳılına hem aʿdanuñ mâ fiʿz-zamîr ve ḫâl ü meʿal-ı tedbîr ü tezvîri istiʿlâm olına. Hükemâ buyurmuşlardır ki ecvâd-i aḫlâḳ tâ cidârdan rûy-ı zemîn ve aḫsen-i evşâf-ı selâtin ʿadl-ı âyîn ve ḫilm ü rıfḳ ü ḫüsn-ı ḫulḳdur. Kelâm-ı mîyâna encâm-ı sultân serîr-i risâlet ve ḳahramân-ı memâlik-i celâlet ʿaleyhi efdalü's-şalavat ü ekmelü's-selâm dahı bunı işʿâr ü iʿlâm ider ki saʿâdât-ı dünyevî ü murâdât-ı uhrevî , ḫilm ü rıfḳ ü ḫüsn-ı ḫulḳa mebnîdür. Min saʿâdetü'l-merâḳi ḫüsn-ı ḫulḳuñ ve kâde'l-ḫalimu en yekûne nebiyyen ol şifât-ı memdûḫa ki pâdişâhân-ı cihân baʿzınuñ baʿzı üzre rüçḫânunda iştibâḫ eylemişler erbâb-ı taḫt ü tac evcine dahı muḫtaḳdur. Lâkin şecâʿat همیشه lâzım degüldür ammâ ḫilm ü sehâvete ihtiyâcı daimdir. Peş ḫilm ü saḫâvet şecâʿatden mühimdür çün fevâyd-i cûd baʿzı ḫavâşa vaşıldur , menâfiʿ-i ḫilm meşâmm-ı ḫaş-ı ʿammâ şâmildür. Fe lâ-cerem şanʿat-ı ḫilm o iki ḫaşletden mülûke ehemdür bir heḳîmden iltimâs olındı ki müteferrikât-ı ḫüsn-ı ḫulḳı bir kelimedede cemʿ eyliye ki zabṭ-i insâna âsân ola buyurdu ki terk-ı ḡazab müstecmi-i meḫâsin-i aḫlâḳ ve eḫâsin-i ḫişâldur. ḫıṣm ü ḡazab müstelzim-i cümle-i ḳabâyiḫ-i aʿmâl ve fezâyiḫ-i efʿâldur. Hükemâ buyurmuşlardır ki lütf bir vecihle gerekdür ki tâ çehre-i salṫanat semt-i zaʿfdan müberrâ ve ʿunf dahı şöyle gerekdür ki ve şamt-i zulümden muʿarra ola tâ çehre-i salṫanat ḫilye¹-i cemâl

¹ hilye = hile N

ve zîver-i celâl ile hâli ola ve medâr-ı erkân-ı devlet ü muḳarrebân-ı ḫazret işaret-i ḫavf ü beşâret-i ricâ üzre daʿir olup saltanat ü memleketüñ nizâm-ı hâli , tatarruf hâli , ihtilâl ü teşettüt-ı irtiḫalden hâli ola ne muḫlisler ʿinâyet-i bî-girândan baʿid ü nâ-ümmîd olalar ve ne müfsidler bîm-i siyâsetden rikâb-ı cürʿete ḳadem ḳoyup cenâbet-i ḫıyânete irtikâb ḳılalar. Ḥükemâ buyurmuşlardur ki mülûk-ı memlûkların terbiyetde ḫabîb-i ḫâzık mesleğine sulûk itmek gerek ol bî-çâre ḫalin ve sebep-i infîʿalin ve kemiyet ü keyfiyyet-i ʿilletin tamâm bilmeyince ve esbâb ü mülâḳât-ı nabz ü ḳârûreye vuḳuf-ı kâmil ve şuʿûr-ı şâmil ḫaşıl ḳılmayınca muʿaleceye şûrʿ eylemez kezâlik pâdişâh-ı ʿâlem-penâh ḫazretlerine daḫı lazımdur ki ḫizmetḳârıñ cüzʿi vü külli ḫâllerin teferrüs eyliye ve her birinüñ endaze-i girdâr ü miḳdâr-ı güftâr ü rûşen-i reftârın

53b

teşḫiş ḳılup istiʿdâdına göre muʿamele buyura. Ḥükemâ buyurmuşlardur ki her kimse ki dergâh-ı mülûke mülâzımdur bu beş fâʿideye riʿâyet aña lâzımdur. Evvel budur ki şuʿle-i âteş-i ḫışmı âb-ı hilme teskin ide . ikinci iʿvâ-yı şeyâtın-i hevâdan ḫazer eyliye. Üçüncü ḫırş-firîbinde ve tamaʿ-ı fitne-engîzi ʿaḳl-ı reh-nümâya müstevli ḳılmıya ve dördüncü sevâʿih-i umûr ve meşâlih-i cumhûrdur. ʿİnân-ı şıḳ ḫü istikâmeti elden ḳomaya , beşinci ḫavâdis ve veḳâyiʿ vâḳi oldıḳça rıfḳ ü medâr ile telâḳḳı ḳıla her zât ki bu şıfat ile muttasıf ola her âyine-i rûy-ı ʿarûs âmâlini âyine-i devrânda aḫsen-i etvâr üzre muʿayene ḳıla ve muḳarreb-i mülûk olan kimseye bu beş ḫaslet daḫı lâzımdur. Evvel ihlâs-ı tâm ile mülâzemet ve ḫizmete mülâzim ola , ikinci cell-i himmetini mütabaʿata maḳşûr ḳıla , üçüncü efʿâl ü aḫvâlin şûret-i istiḫsânda göstere. Dördüncü bir emre ḫavz ide ki ḫaḳḳa ḳarîb ola ve şalâḫ-ı melik ü mülki anda mülâhaza ḳıla , beşinci pâdişâh bir ʿaḳıbeti ve ḫîm-i emre şurûʿ eylese , kelâm-ı şîrin ü edâ-yı rengîn ile mazarratın iʿ lâm eyliye. Ḥükemâ buyurmuşlardur ki âdâb-ı münâşahat mülûk-ı ḫarîḳ-ı rıfḳ ü müdârâya sülûkdur ve cânib-i ḫuşûnet ü ʿunfdan cenâb-ı mülâyemet ü luḫfa naʿil olmaḳdur ve maḫdûmunuñ tebcil ü taʿzimi bâbında riʿâyeti taḳdîm idüp bi-heḳgâmu ilḫâḫ ü ibrâma cürʿet-i iḳdâm itmemekdür. Eger efʿâl ü aḫvâllerinde nevʿan ḫalel müşâhede ḳılsa taşriḫ itmeyüp taʿrîzât ve ḫikâyat ü emşâl-ı dil-firîb ile telmîḫ itmekdür şöyle ki elbette taşriḫe ihtiyâc vâḳiʿola. Ḥarz-ı kelâmı muḳtezâ-yı maḳâm üzre ḫarḫ idüp ʿ ibârât-ı şîrin ü istiʿârât-ı rengîn ile edâ itmekdür. Ḥükemâ buyurmuşlardur ki evc-i emre şurûʿ eylemek mümteniʿdür illâ ʿ uluvv-i himmetle ʿamel-i sultân seferdür ya mügalebet-i adâ. Ḥükemâ buyurmuşlardur ki her kimse ki pâdişâhdan ḫaḳḳı setr ve ḫabîbden marzı ketm ve aḫıbbâdan faḳrı ihfa eyliye kendü kendüye ḫıyânet itmiş olur. Ḥükemâ buyurmuşlardur ki

her kimse ki serîr-i sa'âdetde surûr olmak diliyle taleb-i me' aliye cehd eylemek gerek ve her kimse ki kişver-i siyâdetde ma-cevr olmak kaşd eyleye kemer-i ictihâdı miyân-ı câne bend itmek gerek . Himmet-i 'âlî a'mâl-ı hasîseye râzı olmaz tâlibi me'âli menâzil-i edâni ü erâzil ile kanâ'at kılmaz, irtikâb-ı miñnet ve derd-i kâmrân-ı merd pîşe-i şîrân pîşe-i neberdddür. Hükemâ buyurmuşlardur ki «el-ciddü vesîletü'l-ciddü¹» ya'ni cadde-i cidd ü cehd tâlibi ser menzili maqşûda yetürür ve beyâbân-ı cefâ bî-kadem-i vefâ ile kat' itmek cemâl-i şâha matlûbu nazar-ı müşâhedeğe getürür. Huşûl-ı emâni ve âmâl-i rükûb-ı ahvâle müntavidür ve neyl-i metâlib ü maqşâd-ı taħammül metâ'ib ü şedâ'ide merbûtdur. Hükemâ buyurmuşlardur ki semere-i müşâvere

54a

uğûlün bir emr üzerine ictimâ'idur. Her mühimme ki ' ukalâ cem' olup şurâ' ide anuñ müdâhil ü muhârici ahsen vûcuhla melhûz olup 'âkıbeti fevz ü necâha ve hatimesi hayr ü şalâha mevşül ola. Hükemâ buyurmuşlardur ki altı nesneden beka ü sebât tevakku' itmek câ'iz degüldür evvel sâye-i ebr ki bir lahzada zâ'il olur. İkinci muhabbet-i ehl-i ğaraż ki ednâ bahâne ile şu'le-i berķ-i nâ-çiz gibi müzmañil olur. Üçinci 'aşķ-ı zenân ki cüz'î sebeb ile sükûn bulur , dördüncü sermâye-i cemâl ki ne kadar kemâl bulursa âhir kâne lem yekun olur. Beşinci sitâyiş-i durûğ ki anuñ fîrûğî olmaz , altıncı mâl-ı dünya ki 'arûs-ı bî-vefâdur merd-i hîredmende layıkdur ki ne keşret-i mâl ile şâd-ı ferahnâk ve ne kılllet-i mâl ile ğamĝin ü endûh-nâk ola. Hükemâ buyurmuşlardur ki üç nesne ber qarardur üç nesne vaķi' olmadın ammâ bade'l-vükû' qararı kabîle-i mümteni'atdandur. Evvel âb-ı çeşme ol zaman şîrîn olur ki bahre vâsıl olmağa çün deryâya ittişâl bula bir dañı andan lezzet ü 'uzûbet ümmîdi muñâl ola. İkinci hâl müte'allikât ü hiş çendân şalañ-pezir olur ki şerîr ü bed-endiş anlaruñ miyânında taĝyir ü teşviş virmiye ammâ çün erbâb-ı şikâķ miyânlarında nifâķa ruħsat bula min ba'd anlardan ümmîd-i vifâķ ü ittifâķ münkaķı' olup birbirinden müteneffir olalar. Üçüncü meşreb-i müşâhabet ü müşâdaķat ol vaķte dek şâfi olur ki merdüm-i suhen-i çîn ü fitne-engîzün kelâmını istimâ'dan imtinâ kıllalar çün merdüm dü rûy ü dü zebân iki şiddik-ı şâdik miyânında ifsâda mecâl bula ba'dehu anlaruñ da'vâ-yı muhabbetine i' timâd câ'iz degüldür. Hükemâ buyurmuşlardur ki ehl-i 'alem ğavl ü fi'linde dört kısma münkaşimdür evvel şol tâ'ife eylemeye söyleye bu şime-i münâfikân ü şıfat-ı bahîldendür. İkinci oldur ki söylemeden eylese bu ' âdet-i civânmerdân ü haşlet-i erbâb-ı mürüvvet ü ihsândur , üçüncü

¹ ciddü — N

oldur ki söyleye eyleye bu sîret ehl-i ma^âş ü semt-i evsat-ı nâsdur. Dördinci ne eyleye ne söyleye bu haslet dūnan ü hasıs ü bî-himmetāndur. Hükemâ buyurmuşlardur ki hiredmend düşmen katline kaşd idecek kadir oldığı kadar muqavemet itmese kanına sa^y idüp cânına kaşd itmiş olur. Eger maqdurını şarf itse hâl bu ikiden hâli degüldür eger muzaffer ü menşûr olursa bâri ma^zûr olup âdem-i âibret ü hamîyetle ma^çun ü meşhur olmaz. Hükemâ buyurmuşlardur ki bir kimseye âfv ü ihsân ki anda ihtimâl-i hatar-cârre ola hatadur ve haşm-ı bed endîşi maḥbes göre maḥbûs kılmak kâr-ı uqaladur. Engüşt ki zînet-i dest ü âlet kabz ü baştdur her bâr ki aña bir âfet-târî ola beḳâ-i cennet-i bâkî için kat^ç iderler dendân ki

54b

zîb ü zîver-i dihân ü ârâyiş-i şuret-i insândur. Her gâh ki bir âriza-i cân-gâh-ı râh bula zahmet-i cerâhatın âyn-ı rahat bilüp kal^ç iderler. Hükemâ buyurmuşlardur ki müşâhabet-i câhil ü fâsıkdan ictinâb vâcibdür ve hizmet-i âkıl ü şaliha iltizâm lâzımdur muḥalataṭ-ı ehl-i fişk ü fücûr terbiyet-i mâra benzer ki her çend ki mâr-gîr anuñ terbiyetinde zahmet çeker. Lü^âb-ı dihân ü zahm-ı dendânından çâşını tatsa gerek ve mülâzemet-i ehl-i ilm ü şalah talebe-i âkare meşâyedür ki metâ^âyle temettu^ç olunmazsa bâri revâiyih ve fevâ^âic-i meşâm-ı canı muṭer itse gerekdür. Hükemâ buyurmuşlardur ki âlâmet-i haq beş nesnedür gayriñ mazarratından kendüye menfa^çat taşavvur kılmak ve bî-riyâzet , âibâdet , sevâb-ı âhîret ricâ itmek ve huşumet ü huşûnetle mu^çaşakat-ı nisâya mübâşeret itmek ve rahat ü huzur ile deḳâ^âik-i ulûma vukuf ü şu^çur kaşd itmek ve naḳzı huḳuḳ ü buḡz ü uḳuḳla nâsdan şadaḳat tevakku^ç itmek. Hükemâ buyurmuşlardur ki bir fi^çl ki sözün nahîfden şâdır ola nîze-i cevşengüzâr anuñ tahşilinde kaşırdur ve bir emr ki kalem-tıraş-ı za^çifden zahîr olur şemşîr-i âbdâranuñ itmâmında muḳassırdur. Her çend ki bir hizmetkâr-ı bî-ḳadr ü bî-i^çtibâr ola celbi menfa^çat ü def^ç-i mazarratdan hâli degüldür ol çûb-pâre-i hâr ki taraf-ı rehğüzârda pây-mâl hak-sâr yatur. Muḥtemeldür ki bir gün bir maşlahata yaraya hiç olmazsa andan bir halâl ideler maḳarr-ı şimâhı arıdalar. Hükemâ buyurmuşlardur ki le^çimler müşâhabetden firâr ve kerîmler mecâlisten ihtiyâr itmek gerekdür. Ki kerîm bir sâ^çat müşâhabetinde envâ^ç-ı şefḳat ü mülâtafet buyurır ve ru^çnet ü huşunetden ihtirâz idüp bî-gâneliği yegânelige mübeddel kıılır ammâ le^çim haḳḳ-ı şoḥbet-i ḳadîmden aḡmâz ü ednâ bahâne ile yüz yıllık dostundan iḡrâz ider. Bu ecludür ki âzâdelertüñ şadaḳatı tiz ü âdaveti dir vâḳi^ç olur kûze-i zerrîn gibi

gec şikest ü tîz şalah bulur ve le²im ²ab² ü süfle micâzlaruñ binâ-yı şadaqatı ser²ü'l-indihâm olduğından mâ²ada aşlâ ıslah-pezîr olmaz. Kûze-i sıfâlin gibi tîz şikest olur ve hiç vecihle şalah bulmaz. Hükemâ buyurmuşlardır ki her kimse ki dört nesneye mürtekb ola lazımdur ki dört nesneye müterakkeb ola , her kimse ki zâlim ola ²an-²karîb helâkına câzim ola ve kim ki şöhet-i zenâna mâ²il ola fezihatı muqarrer bile ve ol kimse ki ekl-i ²âma şereh-i tama²ı ola bir marâz-ı hâ²ile mun²azır ola ve her pâdişâh ki vuzerâ-yı rüknüñ rây ü bî-hurde i²timâd ide. Mülkden kaç²-ı tama² eyliye zîr-i sâlîfe ve kütüb-i felâsifede meştürdür ki altı kimseden kaç²-ı ümmîd lâzımdur ve anuñ huşulüne me²yus vacibdür. Ol pâdişâh-ı sitemger sebât-ı saltanatdan , ikinci mütekebbir ü mütehevvir sitayiş ü midhatdan , üçüncü halk-ı bed-hulk kesret-i ahhâbdan ve dördüncü küstah-ı bî-edeb mertebe-i ²azametden , beşinci bahil ve bî-mürüvvet ihsân ü insâniyetden , altıncı harîş ü hasîs şiyânet ü diyânetden. Hükemâ buyurmuşlardır ki ²âlemde şadaqatdan dem uran âdem üç kısımdur ba²zı gıdâ meşâbesindedür ki anlarsız zindegâni müyesser olmaz ve bir ta²ife dahı deva menzilesindedür ki ahyana aña

55a

ihtiyâc vaqı² olur ve ba²zı âhir marâz ma²kûlesidür ki zarardan gayrı andan nef²mütaşavvir olmaz. Bunlar mürayiler vü münâfıklar dur ki zahirde saña şiddik-ı şâdik geçinürler ammâ ba²ında muhaliflere münâfa²at iderler. Hükemâ buyurmuşlardır ki altı kimse ki bu altı haşletle arâste ola anuñ şadaqatında şayibe-i kuşur ve muhalefetinde rayihâ-i fütür olmya. Evvel budur ki bir dustuñ ²aybına mu²ttalı² olsa izhârını câ²iz görmiye , ikinci eger hünerin görse birin on göstere. Üçüncü eger ihsân itse mu²âbelesinde imtinân itmiye , dördüncü eger ihsân görse kitmanın revâ görmiye. Beşinci eger hatâ ü zellet müşâhede itse zeyl-i ²afv ile setr eyliye , altıncı eger dustı cürmine i²tirâf ü i²tizâr eyliye şeref-i hüsn-i kâbül-i erzâni göstere her kimse ki evşâf-ı mezbûre ile mersûm olmya mu²tlak şadaqate liyâqatından mahrûm ola. Hükemâ buyurmuşlardır ki muvâfa²at ü maşadâqatı üç ta²ife ile itmek gerek evvel erbâb-ı ²ilm ve ²amel ile ki anlaruñ müşâhabetiyle sa²âdet-i dünya ve âhiret müyesser olur. İkinci aşhab-ı mekârim-i ahlak ile ki dustuñ hatâsını dâmen-i ağmazla setr idüp bab-ı münâşihatda sa²y-ı belîğ-i dirîğ itmiyeler. Üçüncü ol ta²ife ile ki bî-garaz ü kem-i tama² olalar ve esas muhabbeti kava²id-i şıdk ü ihlâş üzre olalar bu üç ta²ife ile dahı müşâhabetden ihtirâz eylemek gerek. Evvel erbâb-ı fışk ü fücûrdur ki anlaruñ meblağ-ı himmeti müştehiyât-ı nefse ma²şurdur anlara meyl-i muhabbet ne sebep-i rahat-ı dünya ve ne mûcib-i rahmet-i âhiretdür. İkinci ehl-i kizb ü erbâb-ı hıyânetdür ki anlar ile müşâhabet ²azâb-ı elim

ve mu^çâşeret belâ-yı ^çazîmdür sâ^çirlere senden kelâm-ı fitne-engîz naql ve sâ^çirden saña aḥbar-ı vahşet-âmîz ilka iderler ve durûğ-ı bî fûrûğı şûret-i râstda gösterüp ḥaḳḳ-ı şahihi baṭıl-ı şariḥ aḥbar. Üçüncü aşḥâb-ı humḳ ü belâhetdür ki ne cerr-i menfa^çatda aḳvâllerine i^çtikâd câ^çiz ve ne def^ç-i mazarratda ef^çâllerine i^çtimâd münâsibdür ekser ^çayn-ı ḥayr taşavvûr itdikleri maḥz-ı şer vâḳi^ç olur ve müfîd-i i^çtikâd itdikleri zarr ü muzır mülâhaza itdikleri nâfi^ç olur. Hükemâ buyurmuşlardır ki dört ta^çifeden dört nesne diriğ itmek ca^çiz degüldür ol pâdişâḥlar ki bir nesneyi murâd ideler diriğ itmâmek gerek. İkinci fıkrâ ki ibtiğai ḥayrat ve iddiḥâr-ı ḥasenât için ḥaḳḳu'l-lâhdan cüz-i nesne dise bezl eylemek gerekdür , üçüncü şâkirdân kâbile-i bâb-ı ta^çlimde şart-ı mübâlağa-i taḳdîm itmek gerekdür. Dördüncü aḥbâb-ı şadaḳat intisâbuñ her nesne ki sebep-i ferâğ-ı ḥatırları ola aña dest-res müyesser olıcaḳ îşâr itmâmek gerek. Hükemâ buyurmuşlardır ki üç ta^çife rûşen-i hikmetden dûr ve minhâc-ı dâniş-i ma^çrifetden mehcûrdur evvel şol kimse ki kendü kuvvet ü kudretine i^çtimâd idüp bî-bâk ola bu ma^çḳûle kimse nefsin mehâlike ilka ider tehevür aña sebep-i helâk olur. İkinci ol kimse ki endâze-i ğıdasını temyiz

55b

itmeyüp ta^çam ü şarâb bünye-i hayatını ḥarâb eyliye. Üçüncü ol şahıs mülâyimet-i hışımla mesrûr olup ^çadûnuñ ^çazab lisâniyle mağrûr ü sihr ü beyâniyle meshûr ola bî-şüphe encâm-kâri ḥasârete muḳtazi ve ^çaḳıbet aḥvâli nedâmete muḳtazi ola. Hükemâ buyurmuşlardır ki sekiz nesne elbette sekiz nesneye mevḳufdur hürmet zen-i şûhere ve ^çizzet-i ferzend-i pedere ve dâniş-i şakird üstâda ve kuvvet-i şâḥ leşkere ve keramet zâhid ü şalaḥa dâmen-i ra^çıyyet pâdişâḥa ve nizâm-ı kâr-ı mülûk sulûk-ı tarîḳ-ı ^çadle ve ^çicrâ-yı ^çadl a^çmâl-ı cezm ve ^çaḳla. Hükemâ buyurmuşlardır ki her kimse ki bir emre şürû^ç kıla gerekdür ki medḥalin bildiği gibi maḥrecin daḥı bile ve mühimminüñ aġâzından encâmına nazar idüp miḳdâr-ı zarar¹ ü nef^ç-in mi^çyâr i^çtibâriyle temyiz tâ ki rîḥ-ı beyhûde çekmamış ola. Hükemâ buyurmuşlardır ki sekiz ta^çifeden mücânebet vâcibdür ve sekiz gürûḥ ile münâsebet münâsibdür ol sekiz nefer-i şahıḥ ki dest-i muvâfaḳatı anlaruñ dâmen-i mürâfaḳatından çekmek gerek ol şol kimseler ki mün^çimlerüñ ḥaḳḳ-ı ni^çmetin bilmiye ve küfrân ü ^çişyândan ihtirâz kılmıya. İkinci ol kimsedür ki bî-sebeb ğazab eyleye ve ḥışm ü ḥilm üzerine ġâlib ola , üçüncü ol ki mağrûr ^çömr-ı dırâz ve ri^çâyet-i ḥuḳuḳ ü ḥalâyıḳdan bî-niyâz ola. Dördüncü ol endîşe-i ğadr ü mehri kendüye pîşe , beşüncü ol kimsedür ki durûğ ü ḥıyânet tarîḳına gide ve sıfat-ı şıdk ü

¹ zarar — N

emânetden kenâr ide , altıncı ol şahıs-ı şehvet-perest ki cinân-ı nefis irhâ eyliye. Yedinci ol ki kılllet-i hayâ ile mevsûf ola , sekizinci ol ki bî-sebeb-i zahir halk katında bed-gümân ola ve bî-bürhân-ı bâhir ehl-i ʿaqlı müttehem kıla. Ammâ ol sekiz nefer ki müşâhabetine tâlib olmak gerek belki anlar ile müşâhabet ehemmi-i metâlib olmak gerek , ol kimsedür ki edâ-yı şükr-ı niʿmeti zimmetine lâzım bile ve kaza-i hak hizmeti ʿuhdesine vâcib kıla. İkinci ol ki ʿukde-i ʿahd ü muhabbet-i hurûf rüzgar eyliye münhâl olmya ve rişte-i daʿvâ-yı müveddeti takallübât-ı edvâr ile infisâm bulmya. Üçüncü ol ki erbâb-ı lütf ü mürüvvetün taʿzimini vâcib bile kavla ü fiʿlâ maḳâm-ı mücâzât ü mükâfatda ola , dördüncü ol ki gadr ve fücûrdan ihtirâz ve neḥût ü gurûrdan ictinâb kılmıya. Beşinci ol kimse ki hâlet-i gâzabında nefsini zabta kadir ola , altıncı ol ki livâ-yı sehâbi refʿ idüp fikranuñ maḳâsında maḳdûrını sarf eyleye. Yedinci ol kimse ki damen-i ḥilm ü şerm ü hayâyı elden komıya , sekizinci ol ki şüleḥâ ü ehl-i bidʿatdan müctenib ola her kimse ki bu taʿife ile ḥalen zikr olındı. Maḳâm-ı vifâḳ ü ittiḥadda ola ve ol mürde ile sâbıkan mezkûr oldı muʿarız-ı hilâf ü şikâkda anlaruñ bereket şoḫbetiyle ʿilel-i aḥlâḳ-ı reddiye anlardan

56a

zâʿil olup firâc-ı hali iʿtidâl-ı haḳiḳiye maʿil ola. Sirke gibi bu kadar hiddet ü humûzetde çün ʿasel-i muşafi ile imtizâc bulur ʿarız-ı humûzet şırf andan zâʿil olup bu kadar marazuñ izâlesi mucib olur. Hükemâ buyurmuşlardur ki sekiz kimse azmâyiş olunmaz illâ sekiz maḳamda şücâʿ-ı muḥârebede büzünger müzâraʿada aña bir hengâm-ı gâzabda bâzergân , iḥsânda dust , vaḳt-i ḥacetde merdum-ı aşl , zamân-ı nikbetde zâhid , iḥrâz-ı sevâbda ʿâlim , hengâm-ı suʿal ü cevâbda. Hükemâ buyurmuşlardur ki tâ bîmâra kemâl-i şihḫat müyesser olmya taʿam ü şarâbdan lezzet bulmaz ve ḥammal-ı bâr-girân-ı zahrinden indirmeye rahat olmaz ve ʿâşık nâ-devlet-i vişâl maʿşuḳa irmiye qarâr ü ârâm itmez. Misâfir tâ menziline münzevi olmya ḥuzûr u âsâyiş görmez ve merd-i ḥâʿif tâ düşmen-i müstevliden emîn olmya bir laḫza ḥuzûr ile teneffüs itmez. Hükemâ buyurmuşlardur ki çün teʿehhül ve tezevvüc murâd olma beş nefer zenden ḥazer vâcibdür ḥannâne , mennâne , ennâne , keyyitü'l-każâ , ḥazraʿ uʿd-demn . Hannâne ol ʿavretdür ki zevci-i âḥirden evlâdı olup bi-ḥükmi-i evlâd nâ-ekbâd nâ-kemâl , mihr ü şefḳat ü gayet ḥunîn ve merḥametden bu zevcinüñ mâlinı muttaşıl anlara sarf eyleye. Mennâne ol ʿavretdür ki şâhib-i mâl ü câh olup kudret-i dest-gâh-ı şüherne her-gâh minnet eyleye. Ennâne ol ʿavretdür ki şüherne sâbık andan fâyiḳ yâ kendü mizâcına muvâfiḳ zevci ola anuñ zevḳ-i şoḫbeti kâm arzûsundan gitmeyüp muttaşıl bu şüherinden enîn ü

şikâyet üzere ola. Keyyitü'l-kazâ şol zen gayr-ı ʿazîzdür ki şüher bir maḥalden ki gâʿib ola ḥâzır olanlaruñ kafasına taʿn-ı dağn uralar. Ḥazrâu'd-demn zen-i cemîledür , kabîle-i gayrı aşldan bu maʿkûle ezvâc ile izdivâc ü imtizâc müşküldür , ḥazer gerekdür ve zen-i civân ü nev-resîde gerekdür , ʿacâʿiz ile müşâhabet kaʿan câʿiz degüldür tarâvet-i ʿarızı gibidir ve anlar ile mücâmaʿat zaʿf ü nehâfet getürür ve zen on yaşından yirmiye varınca mevziʿ-i lütf ü ümmîd ve maḥall-i mihr-i cedîddür yirmiden otuza varınca ârâm-ı dil ü cân ü raḥat-ı rûḥ revândur , otuzdan kırka varınca şâhib-i himmet-i bülend ve ḥüdâvend-i mâl ferzendddür ve kırkıdan elliye varınca tamâm ḥafız-ı tâm ü maḥfuz-ı namusdur ve şâhib-i şalah-ı rızk u sulûsdur. Ammâ el-ʿiyâzu bi'llah zen ki elliden yuḡaru tecavüz eykêye zevc-i bî-çârenüñ cân-ı ʿazîzine belâ-yı siyâhdur , ʿimâret ḥarab ü zirâʿat bî-âb ü mâr bî-genc ü yâr pür derd-i rencdür.

Beyt

Ura çün sinni zen pencâh ü pence

Anı görmek ere olur şikence

Nesr

Ḥükemâ buyurmuşlardur ki mâl-ı sermâye-i saʿadet-i dünya ve zerîʿa-i zaḥîre-i necât ʿuḡbadur ve ehl-i ʿâlem ki tâlib-i ḥuşûl-ı merâtib ve vuşûl-ı mârîdür , gâlib budur ki bu üç mertebenüñ birisine tâlibdür. Mertebe-i evlâ füşat-i sâḥat-i maʿişet ü puşîş ü istifâ-i lezzât

56b

nefse kûşeş ḡasr itimişler. Mertebe-i şâni rıfʿat-ı derece ü ʿuluvv-i menziledür ol zümre ki bu mertebeye tâlibdür, erbâb-ı câh ü aşḥâb münâşibdür. Bu iki mertebenünde ḥuşûli bî-mâl muḥaldür mertebe-i şâlise ḥuşûl-ı sevâb-ı âḥiret ü vuşûl-ı menzile-i taḡarrüb ḥazret-i ʿizzetdür ol gürûḥ ki bu maḡlaba raḡbet eylemişlerdür ehl-i necât ü şâhib-i derecâtdur. Bu meretebe daḡı mâl-ı ḥelâl ile pezîr olmaḡ müyesserdür.

Niʿme'l-malü's-şâliḡu li'r-reculi's-şaliḡi

ḥadîs-i şâḡîhdür niteki pîr-i maʿnevi şâḡib-i meşnevi buyurmuşdur.

Nazm

Mâl râ ger behr-i dîn başı ḡamûl

Niʿme mâl-ı şaliḡ gofteş resûl

Maʿlûm oldı ki mâl ü menâl sebeb-i ḡuşûl-ı ekser âmâldur , bir kimse ki ḡayre işâl ḡayra ḡâdir ola , ḡayfdur ki tekâsül idüp ḡayrden ḡaleb kıla ki «El -yedu'l-ʿulyâ ḡayrun mine'l-yedi's-süfli». Ḥükemâ buyurmuşlardur ki cemʿ-i mâl sehl-i kârdur ammâ ḡıfz ü temettuʿı düşvârdur her kimse ki taḡşîle ḡadirdür bu iki şarḡa riʿâyet itmek gerek. Evvel budur ki

muhafazasında bir vecihle ihtiyat kıla ki telef ü târâcdan emîn ola dûst-ı sârık ve  ayyâr ü reh-zen ü tarârândan kesle mâlik dûsti bisfyâr ve mâldârûn düşmeni bî-şümârdür. İkinci bu ki mirâcından intifâ  idüp a l malı telefden imtinâ  kıla eger sermâyeden harc idüp sûdiyle kana at kılmıya az zamanda dest-i cenâr gibi kefende bad-ı hevâdan gayrı nesne kılmıya. Tarîk-ı i tidal her hu uşda memduhdur hu uşan bâb-ı ma aşda. Peş hudâvend-i mâla lazımdur ki hu ûl-i fâ ideden sonra bu iki ka ideyi hasb-ı hâl iden biri budur ki isrâf ve ihrâcât-ı nâ-müteveccihden ihtirâz kıla ki bezer tebzîr-i ta n ü melâmetden gayrı nesne virmez. Mütlif-i mâl nihâl halinde semere-i nedâmetden gayrı nesne görmez hakikat-ı hâl budur ki itlâf-ı mâl semere-i za f-ı  akl-ı dîn ve mukteza-yı âgvâ-yı şeyatin-i la  indür ki naşs-ı Kerimde «inne'l-mebzulîne kânû ihvanü's-şeyatin» buyurulmuşdur. İkinci gerekdür ki  âr-ı bahl-şinâ ü imsâkdan ihtirâz kıla merd-i bahîl dîn ü dünyâda bed-nâm ü mâl-dâr-ı mümsik cemi -i âzmândan mezmûm ü düşmen-i kamdûr ammâ bahîl  âkıbet-i âmâç tîr-tâc ü hedef-i nâvek telef olmak mu arrerdür. «Bi-şerr-i mâlü'l-bahîl bi- adis-i o vâriş». Hükemâ buyurmuşlardır ki men dînâra zıll-i mi dâra bâzâr-ı rüzgârda herkesde zerden bî-zâr ü mâldâra havâdâr olurlar müflis tehi destüñ tîr-i  asdı hedef-i murâd irmez. Hükemâ buyurmuşlardır ki her kimin ki irâdı olmaya her yere ki vara ğarib ola hîş ü  arîb-i fâ ide vermeye ve her kim ki ferzendi olmya şahfa-i rüzgârda ba ı kılmıya ve her kim ki müflis ü bî-devlet ola dûstlardan hürmet ü muhabbet bulmya belki tehi destüñ hakikatda dûsti olmya. İ barda

57a

gelmişdür ki erbâb-ı devletüñ birinden su âl itdiler ki ne mi dâr dûstüñ var eyitdi: Ol dûstum var ki ma lum degil zîrâ ki hâliyen hoş- âlem ve malım çok ve servet ü kudretime nihâyet yok bâzâr-ı şöbetim râyic ve dergâh-ı devletim ma şad-ı erbâb-ı havâyicdür. Her ahdını mükrim ü mu terem görür ve ba na muhabbet lâfin urır El-  iyâzu bi'llahi ta ala dîde-i i bâlim hâk-ı idbâr ile tola dust u düşmen ol zamân mümtâz ola dûstüñ hakikatı zamân-ı nikbetde ma lum olur. Yâr-ı  ayyârdan vaqt-i mi netde imtiyâz bulur. Hükemâ buyurmuşlardır ki merdüm-ı muhtâc niteki lezzet-i dünyeviyyeden bî-behredür muhtemeldür ki derecât-ı uhreviyeden dahı bî-nesîb ola «Kâde'l-fu âran yekûnu küfren» buyurulmuştur ve sebebi budur ki şâyet kendünüñ kuvveti ve  iyâlünüñ nafa ası bâbında mu tarib olup bir fi'l-i nâ-meşrû a irtikâb ide ve anuñ teb ası mûcib ü bâl ü nikâl-ı âhiret olup dünyada ğill ü zıll ile mu ayyed olduğı gibi   u bâda zindân-ı şekâvetde mü eyyed ve mu alled kıla. Hükemâ buyurmuşlardır ki fakr ü iflâs ki ihtiyâc ile'n-nâsdan  ibâretdür

cümle belâlaruñ re³si ü cemî^c-i kazaların re³sidür mucib-i ^cadâvet halâyık ve müstecâb-i inkâr-ı hâliktür ve râfi^c-i hayâ ü hicâb ve hadim-i binâ-yı mürüvvet ü vefâdur. Câmî^c-i şerr ü âfât ve kat^c-ı habl-ı himmet ü müstelzim-i zill ü meskenet ve müstenbi^c-i hevân- ı mezelletdür her keski ^cizzet-i ihtiyâc ile hasta ve devâm-ı iflâsla yâbeste ola elbette rûy-ı gayretten perde-i hayâ-yı ref^c idüp safha-i halinde El-hayâu mine'l-îmân naqşını müzmañil kıla ve zindegânisi münkaż olup mihmân-ı raħat-ı saħt sinesinde raħt-ı ikâmeti götürüp leşker-i ğam-ı memleket nihâdına müstevli ola ve şem^c-i ħuzûrı bî-nûr u rû³yet-i tarîk-ı ħakdan şad merħale dûr olup muqaddemât-ı tedbîr-i nafî^c ü re^cy-i şâ³ib anuñ bâbında intâc-ı netâyic münâfi^c inden ħâsır ü ħa³ib vâki^c ola ve ħalkuñ anuñ ħakķında ħüsn-i zannını mün^cakis ve bînâd-ı i^c timâd ü i^ctikâdı munderis olup diyânet ü emânetle mersûm ve ma^clûm iken cinâyet ü ħiyânetle töhmet olına. Tâ bir kimseden ğünâħ şâdır ola ^cazm aña ħükm olunup cürm aña nisbet olına ve bi'l-cümle her ħaşlet ki tevângerlere sebab-i medħ ü muhammedtdür. Müflisler mucib-i kadih ve mezemmetdür mesela eger şecâ^cat itse tehevvue ħaml iderler , eger sehâvet itse masraf dirler eger ħâlim olsa ^câciz ü natevân dirler eger veķûr olsa keshân ü girân-cân dirler eger belâġat izhâr itse mikşâr ü mihzâr olurlar eġer şamt ü sükût ihtiyâr eylese şûret-i bî-cân ü naķş-ı divâr olur. Eger kûşe-i ħamûlde münzevi olsa sefiħ ü cünûne nisbet olunur eger ħandan ü küşâda rûy olsa hezl ü cünûne nisbet olunur eger ta^câm ü libâsda

57b

fi'l-cümle tekellûf gösterse ġâv-ten perverdirler ve eger loķma u ħırķa ile kana^cat kılsa ħırġırdırlar. Eger bir maķamda ikâmet itse ħâm u nâ-puħtedirler eger misâfîret ü mühâceret kılsa ser-geşte ü puħte ber-geştedirler eger tecerrüd ihtiyâr itse târiķ-i sünnetdirler eger tezevvüc ü te³ehhül eylese bed-nefis ü bende-i şehvetdirler. Ve'l-ħaşıl merd-i muħtâc ebnâ-yı zamâne ħatında merdûd u bî-ħürmet olur. Ĥükemâ buyurmuşlardur ki kadih ü zem olınan faķr-ı fuķarâ ıztırâr ider faķr ihtiyâri degüldür. El-^ciyâza bi'llahi ta^câla ve'l-faķru şifâu didikleri pesen-dîde-i evliyâ ü sûtûde-i evliyâdur bu faķruñ saħibi dervîş o faķruñ saħibi gedâdür. Peş dervîşlik ile gedâlık miyânı beyne'l-arz ve's-semâdur dervîşlik oldur ki târiķ-ı dünya ola gedâ oldur ki dünya anı terk eyliye faķr-ı ihtiyâriye el-faķr-ı faħri buyurulmuşdur. Ĥükemâ buyurmuşlardur ki diħân-ı mâra parmaġ basmaķ ve şîr-i ġrisneden loķma kapmaķ ve peleng-i ħışm âlûde ile hem-kâse ü teħnûñ zehr-endûz ile hem-kûşe olmaķ edâniden su³âl ve erâzile ihtiyâcdan âsândur bu ecludendür ki dimişlerdür râħat-ı nevâl zill-i su³âle degmez

ve halâvet-i  amel-i varis  azıdan bedel olmaz ve bu iki beyt ba zı ekâbir n envâr-ı h tır-ı ve  arından lâ-mu addur. Bu kelim t hikmet-i nik tı evcez  ib retle c mi d r.

Kıt a

 eh r h z ki a l-ı men fi  est ve men l
T r zed an bi- eh r-ı diger b  h z m l
Be  ayetli -i merg ve  amel-i bi- acalet-i  azl
Kine b - erm-i ned met-i  ata bezl-i su  l

H kem  buyurmu lardur ki  dem ki  eref-i h ner ile  r ste ola fak r t  endik bez  at olma la miy nı halkda  anı hak r t  mihm n olmaz.   r b -v cud ki zenc r ile m kayyedd r  evket t  meh betine no  an gelmez ve anu  ki  ehre-i h li z ver-i h ner t  kem lden h li ola ne kadar m ld r olsa  ukal  katında zelil t  b -mik d r olur se  gibi her  end z r t  z ver t  cel-i atlas t  tok m cevher ile  r ste ola. Erb b-ı i tib r mihm n ve h r olur   k l her yerde h ner fazl ile ferz ne c hil-i mus ki  re sinde  illet-i cehl ile  ar b t  b - aned r.

Mı ra 

 ahib-i h ner beh c-i mek ni  ar b nist

H kem  buyurmu lardur ki h ner t  r y perde-i hafada  almaz ve bir h nerver tert b t   uk betden mahrum olmaz. H kem  buyurmu lardur ki b  -ı  uzleti d men-i fer gata  ek p  al y k-ı hal y kdan m tebettil t  muttas l tezkiye-i nefis t  teh z b ahl ka m  te il olmak gerekd r h zur-ı vahdetde fer gat  uzletded r. Ba zı ek bir buyurmu lardur ki fi'l-v ki   o bet-i sebep-i inti  ar-ı h tır-ı  uzlet muc b-i cem iyyet-i bat n ve z hird r amm  bi- art-ı h l mu  hib ve kar n-i  o bet-i halvetden r ci  ve kesret-i vahdetden efdald r. Ve fi nefsi'l-emr  o bet-i sebep-i iktis b fev z l t  fez  il ve ves le-i iktib s-ı  d b-ı ma il t  ef zild r. «L  ruh b niyete fi'l-isl m» hadi i mefh mundan da ı ma l m olan budur ki fev  id-i  o bet  av  id-i  uzletden ziy de ola. H kem  buyurmu lardur ki zer-i gevhere firifte olmak hil f-ı  akl-ı  ah h ve devlet-i d nyaya   ufte olmak muk tez -y 

58a

 ehl-i  ah hd r. H kem  buyurmu lardur ki her kimse ki vakt-i hudu -ı hav dis ve zaman-ı vuku -ı vakayi de  abl 'l-metin i tib re temess k ide.  Akibet 'l-emr mur d   ehresin  ayne'l-yak n ile m  ahede kıla ve s r r t   adı  ar sı kenarında cilveger ola faraz  ki fev  id-i d nyeviye a a m teretteb olmya bi- ubhe me ub t-ı uhreviyeden ki ehemm-i ma asiddur b -behre  almıya.

Beyt

Ey dil şabur baş ber âfet-i rüzgâr

Nikû şevved bi-sabr ser-encâm-ı âdemî

Hükemâ buyurmuşlardır ki çün hükmi-kazâ nâzil ola ve fermân-ı kader ceryân bula dîde-i ʿaql remed-i cehâletle hayra ve rûz-ı başarı başîret-i zulmet-i gâfletle fire olur. Ol maħalde ne âklun başîreti eŝer kıılır ve ne ʿârifun başarında nûr u fer kıalır bu cümleye bâʿiŝ hükmi-ı İlahidür ki bu halâtuñ zımnunda ħâdiŝ olur. ʿUlemâ-yı fazîlet-niŝâr bu maʿnâyı bu rubâʿi ile iʿlâm itmişlerdür.

Rubâʿi

Eger kâr-ı tu nikest be-tedbîr-i tû nist

Ve zîr bi-dâst hem zi-takŝîr-i tû nist

Teslîm ve rızâ pîŝe kun ve ŝâd bızî

Ki nîk u bed cihân be-takdîr-i tu nist

Hükemâ buyurmuşlardır ki ʿömr-ı kıâlîl ki emn ü râħat ve ħuzûr-ı ferâgat ile geçince niçe evlâdur ? Ol ʿömr-ı tavîlden ki ħavf ħaŝyet ü miħnet ü meŝakķat ile geçe. Budur ol cevâhir-i ħikmet-niŝân hükemâ-yı fazîlet ʿünvân ki kemâl-i icâz ü ihtîŝâr üzre silk ü beyâna keŝide kıılındı. Ve bi-hükmi-ı ħayrî'l kelâm mâ-kıll ü dil-i tatvîl ü itnâbdan ictinâb olmağın simâru'l-esmâr tesmiye olındı.

Beyt

Murâd-ı mâ naŝîħat bûd goftîm

Ĥavâlet bâ-hudâ kerdîm ve refîm

Nigâħ endâz iltifât olan kirâm-ı enâmdan mutazarrîʿ ve mercûdur ki kıuŝur u kusurin zeyl-i ʿafv ile mestûr ve bu cerîħü'l-fevâʿid-i tâʿib nâ-murâdı duʿâ-yı ħayr ile mestûr buyurılmıya.

Beyt

Çünkü be-dîn pâye resâned kelâm

Bih kunem ħatm-ı suħen ve's-selâm

Neŝr

Temmeti'l-kitâb ʿan yedi az ʿafi'l-ibâd Mustafa el-maʿrûf biʿatı cev kıadar ħazret-i ŝehriyâri ħafara'llahu zunubhumâ fi-seneti iŝneyn ve ħamsîn ve miʿetü ve elf fi-ŝehri ŝaʿbani'l-muʿazzam fi-yevmi'l-erbiʿa.

SONUÇ:

Osmanzâde Tâib mensûr eserinin incelenmesinden ve çeşitli kaynakların taranmasından da anlaşıldığı üzere , sünî geleneğe bağlı bir müderris , alim ve şairdir. Türkçe'ye hakim , Arapça ve Farsça'ya da Türkçe kelimelerle seci'ler yapabilecek kadar vâkıf ve başarılı bir şairdir.

Osmanzâde Tâib'in eseri , şekil yönünden monotonluk göstermez. Şair kelimelerinde seci' ve kafiye kullanımına büyük önem verir. Eserde konularına göre Türkçe kelimelerin ağırlığı değişmektedir.

Mukaddime , hatime ve pend kısımlarında dil bir miktar ağırlaşmaktadır. Buna mukabil hikâyeler kısmında sade bir söyleyiş göze çarpar. Eserde arkaik bir çok kelimeye de rastlanır.

XVIII. Yüzyılda telif edilmiş bir eser olması , Türk dili tarihi açısından da önemli bir yere sahiptir. Gerek vokallerdeki yuvarlaklaşma , gerek konsonantlardaki hadiseler , gerekse yapım ve çekim eklerinin o döneme has kullanımları yönünden XVIII. Yüzyıl dil özelliklerini bünyesinde taşıdığı görülür.

Şair , bazen muhatabına nasihat şeklinde hitap eder ; bazen de doğrudan seslenir ; kimi zamansa hikâye ve temsillerle maksadını anlatırken delil ve ispat yolunu kullanır. Bunun için ayet , hadis , atasözü , deyim ve tabiattaki varlıklardan yararlanır. Bu vesileyle çeşitli tabiat tasvirleri de yapar.

Dünyadan sonraki alem olan ahiret bâki alemdir. Dünya ise fânidir. Ahireti isteyen dünyayı terk etmelidir. Dünyada iken tedbirini almayan orada rahat bulamaz. Şair , zamanındaki insanların dünya işlerinde kılı kırk yararcasına titiz olmalarına karşı , ahiret işlerinde gafil olmalarından şikayetçidir.

Kaza ve kader noktasında da şair , ehl-i sünnet yolundan ayrılmaz. Şair ; iradeyi inkâr etmez , ancak Allah'ın kaderi ne ise onun olacağına da inancı tamdır. Anlayışında sabır ve kanaatin önemi büyüktür. Allah'ın emirlerini yerine getirirken önüne çıkan engellere sabır gösterdiği gibi ; günahlardan kaçınmakta ve hayatta karşılaşılan zorluklara karşı da sabır göstermektedir.

Ayrıca eserinde şarkın tarihi şahsiyetlerinin de adı geçer Bunlardan Nûşirevan , Hakan , Abbasi Halifesi Ebu Cafer , Gaznevi Behram Şah , Emir Süheylî , Kanûni Sultan Süleyman , Hüsrev gibi. Coğrafi mekanlar ise Hindistan , Mısır , Çin , Rum , Irak , Hicaz , Şam , Bağdat , Medayin , Mekke (Batha), Medine (Yesrib)dir.

Canlı tabiat ve hayvan tasvirleri de bol olarak görülür.

Eserde dört büyük kitapla beraber ' yedi mushaf ' da zikredilir. Yedi mushaftan kasıt Kur'an hariç , diğer üç büyük kitaptan İncil , Tevrat ve Zebur'la beraber Âdem , Şit , İdris ve İbrahim peygamberlere verilen dört suhuftur. Bilhassa üç büyük kitap ve İbrahim peygamberin suhufundan 'İbrani Nasihatları ' adı altında nasihatler verilir. Bu başlık Kelile ve Dimne tercümelerinde varsa da şair sadece nasihatleri almış bu başlığı kullanmamıştır. Ayrıca Süleyman ve Yusuf peygamberlerin zamanındaki hikayelerden misaller verir. Peygamberler arasında en saygını ise muhakkak ki Hz. Muhammed'dir. Adından en çok söz edilen Hz. Peygamber , insanlığa örnek olacak meziyetlerin mazharıdır. Getirmiş olduğu esaslara kayıtsız şartsız teslim olmuştur. Zira , ' müslüman ' ' teslim olmuş kimse ' demektir. Din neyi gerektiriyorsa onu yapmayı esas alır. İbadet noktasında titiz olan şair , halis olmayan , riyalı [?] hatalı ibadeti Allaha layık görmez . Zira amel tarlaya ekilen tohum gibidir. Dünyaya kim ne ekerse onu biçecektir. Emr-i ma'ruf nehy-i münker de İslamın temel esaslarındandır. Gücü yetiyorsa eli ile , yetmiyorsa dili ile , ona da gücü yetmiyorsa kalbi ile nehye karşı koymalıdır.

Bazı insanların helâl-haram dinlemediklerinden yakınır. Doğru olan insanların sonunda başarıya ulaştıklarını misali hikayelerle anlatır. ' Kim ne yaparsa kendine yapar ister iyilik ister kötülük ' hadise dayanan bu atasözünün gerçek olduğunu ve hiç bir kötülük veya iyiliğin karşılıksız kalmayacağına inanarak hayvanlar arasında gerçekleşen olaylarla gözler önüne serer.

Eser zooloji , psikoloji ve siyaset bilimcileri tarafından incelenmeye değer bir özelliğe sahiptir. Hayvanlar aleminden geniş bir şekilde bahsetmekte onların şaşırtıcı hareketleri ve bu hareketlerin , olayların meydana gelişindeki davranış sebepleri hep incelenmeye değerdir. Yüzyıllarca Osmanlı padişahlarının ve doğu sultanlarının başucu kitabı olarak kullanılmıştır. Eser şimdiki devlet adamlarının dahi başvuru kitabı olacak kadar büyük bir öneme sahiptir.

Bütün bu bilgi ve değerlendirmelerimiz , Osmanzâde Tâib'in eserinin , alim bir şairin gerek sanat , gerekse orjinalite yönünden başarılı bir eseri olduğunu ortaya koymaktadır.¹

¹ (bkz. ilgili md.ler)

BİBLİYOGRAFYA

- Banarlı , Nihat Sami ; Resimli Türk Edebiyatı Tarihi C.2, MEB , İst. 1983
- Beydabâ , Kelile ve Dimne , (Terc. S. Alpay) Bedir Yay., Ank. 1990
- Bilkan , Ali Fuat; Nâbî , Akçağ Yay. , Ank. , 1998 , s.227
- Büyük Türk Klasikleri , Söğüt Yay. İst. 1987
- Çanga Mahmud , Kur'an-ı Kerim Lugatı , Timaş Yay., İst.1994
- Devellioğlu , Ferit ; Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lûgat , Doğuş Lim. Şti. Matbaası Ank. 1978
- Etik , Arif ; Farsça – Türkçe Lûgat , Salah Bilici Kitabevi Yay., İst.1968
- İslam Ansiklopedisi , Milli Eğitim Bakanlığı Yay., C.10 İst.1965
- Kanar , Mehmet ; Büyük Türkçe – Farsça Sözlük , Birim Yay., İst.1993
- Kurnaz , Cemal ; Hayâlî Bey Divanı'nın Tahlîli , Milli Eğitim Bakanlığı Yay., İst.1996
- Küçük , Sabahattin , Bâkî Dîvânı , TDK. Yay. , Ank. , 1994 , s. 450
- Levend , Agâh Sırrı ; Türk Edebiyatı Tarihi , C.I , TTK , Ank. 1988
- Mehmet , (Yazıcıoğlu) ; Muhammediye I , (Neşr. Â. Çelebioğlu) , Milli Eğitim Bakanlığı Yay., İst.1996
- Mengi , Mine ; Eski Türk Edebiyatı Tarihi , Akçağ Yay., Ank. 1995
- Muallim Nâci , Lûgat-ı Nâci Çağrı yay., İst.1987
- Nihat , Halil , Nedim Dîvânı , İkdâm Matbaası , İst. , 1340 , s. 182
- Pala , İskender ; Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü , Akçağ Yay., Ank. 1995
- Redhouse , Sır James W ; Turkish and English Lexicon , Çağrı Yay., İst.1992
- Sadru'd-dîn Şeyhoğlu , Marzubân-nâme Tercümesi , (Neşr. Zeynep Korkmaz) , DTCF Yay., Ank.1973
- Şemseddin Sâmî , Kâmûs-ı Türkî , Enderun Yay., İst. 1989
- Şemseddin Sâmî , Kâmûsu'l-A'lâm , C.1-10 , İst.1302
- Tâib , Osmanzâde ; Simârü'l-esmâr , Nuru Osmaniye ktp. Nu. 4958 , İst. 1251
- Tâib , Osmanzâde ; Simârü'l-esmâr , Atatürk Üniversitesi ktp. (Seyfettin Özege bağışı) Nu. 20298 Erz.
- Tekin , Mehmet ; Roman Sanatı ve Romanın unsurları , Selçuk Ün. Yay., Konya 1989
- Timurtaş , Faruk K ; Tarih İçinde Türk Edebiyatı , (3.bs) , Boğaziçi Yay., İst.1993
- Timurtaş , Faruk K ; Osmanlı Türkçesi Grameri , Alfa Yay., İst.1995

Yeğın , A – Badıllı , A – Vd ; Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Büyük Lûgat , Türdav Yay.,
İst.1995

Yeni Tarama Sözlüğü , (Haz. Cem Dilçin) , TDK , Ank.1983

Yatman , Mustafa ; Osmanzâde Tâib Divanı'ndan Seçmeler , KTB , Yay., Ank. 1989

جهل منجد حکا بینه شود که هر کس که وقت حدوث حوادث و زمان وقوع و فاجدست
 جبل المنیر استباره نمک این عاقبت الامر راوی هم رسن میی البقیه بله شاهد قبله و در
 رشادی مروی خارن جاون کر اوله فرضا که فواید و بنویه اکامرتب اولیه شهبان خرویه نیک
 هم مقاصد بحر فایه بیت ای دل سبوی برافت و زکار نیکو شود بصیرت انجام اومی حکا بینه
 جود حکم فضا نازل اوله و فرماوند جریان بوله وین عقلی مدجه الهه ضیح و روز بصیرت
 نطق عقلیله نبره اول اول محله نه حافظه بصیرت از قیاس و نه فارغک بصیرت نور و فقا نور
 بوجهله یا باعث حکم الحیدر که بوحاوندک خندان حادث اولور و طای فیضیت ثار بومضاب
 بود با ای ایله اعلام ابتکار و رباعی کر کار تو نیکبند نه بد تو نیست و زبرد است هم تقصیر
 تو نیست ندیم در ضایحه کن و ساه بزی که نیک و بدیها بنقدیر تو نیست حکا بینه شود که هم

در ذیل که امی و راحت حضرت فاضله که چه نچه اولی و اول عمر طریبد که خرف
 حشمت و محنت و مشقت کجه بود اول جواهر حکمت نشان حکای فیضیت منانکه
 کال ایچارد و قصار اوزره سلاک و بیان کشید و قلندی و حکم خیر الکاوم ما نقل
 و دل تطویل و طنابده اجباب اولغین ثمار الاثمار تشبیه اولغی بیت
 مراد ما ضیف بود کفتم حوالت باخدا اگر دیم و رفیقتم نشنکاه اولوز
 التخلت اولون کرام تا بیدن منضم و موجود که قصور و کسورین
 ذیل مضمون ایله مستور و بوجج الخیاد نائب المراد که عای
 خیر ایله مستور بیدر لیه بیت چونکه بدین بایه
 رساند کلام به کتم ختم سخن و السلام نزلت
 الکتاب من ید انصف العباد مصطفی المعروف
 بما معنی جو قله حضرت شهبازی عرفان
 ذی بیهامانی سنه اربع و خمیس و ثمانه
 و الف فی شهر شعبان المعظم
 فی یوم الاربعاء
 ۴۴

في الجملتك كونه كاسته كما وقع في قوله لو انك لم تكن من جنسك لم يكن لك من جنسك
 مقادير اما تلبس نام وناخنه در بر اگر ساقون و مهاجر تلبس مرگشته و خنجر بر گشته
 در بر اگر بخود اختیار ایستد تا رنگ سست در بر اگر توجع و نااهل ایستد بدقتی بنین شهنشهری
 و الحاصل مرده حاج انای زمانه قتل مرده و در وقت اوله و کجا پیشه او که قبیح و زوم
 او خاوند فقر فقر اضطرار و فقر اختیار و کله الی الله تعالی و الفقر فقاء و بدکار و
 پسندیدن اولیا و ستوده اولیا و در وقت که صاحبی در وقت او فقر که صاحبی که در پیش در وقت
 ایله که ان بانی بره الا و فی السواد و در وقت اوله که تارک دنیا اوله که اوله که دنیا
 ان تارک ایله فقر اختیار و فقر قریبی میسر شد و کجا پیشه او که در همان راه پارسی بعضی پیش
 گرسنه و در فقر قریبی و تارک فسخ الود ایله هم کاسه و نهنگ زهر انداخته ایله هم گوشه اوله او ایستد
 سؤال و از زبانه اختیار استند بر او ایستد که در پیش او در وقت اوله که در وقت اوله
 عمل و ارش مرگند بدل اوله و بر یکی بعضی کبار که انوار خاطر و قارند لامعدر و کلمات
 مکن تکالیف او جز مبارکه جامع در قطعه چهار خیز که اصل منافست مثال بجز و از چهار یکی
 باشد مثال بقایخی مرگ و عمل بجهت منزل کمنه بخدمت مذمت عمل بدله سؤال کجا پیشه او که
 اوم که شرف همزایله ارسته اوله فقر و اندک بضاعت لطفه بنا خندان شایع مقیر و همزایله
 شیر با وجود که زنجیر ایله مقید در شوکت و پادشاهه نقض او کفر و اندک که چهره عالی در فوج و کالند
 خالی اوله نقد مالدار و در سه مفلو قتل و دلیل و محمد را و اوله سگ کجی هر چند زنده و در عمل
 اطلس طرف بجهت ایله ارسته اوله ارباب اعتبار همزایله و خوار او نور ماضی هر یک هنر و فضل ایله
 فزانه جاهل مستطرا سندن وقت جهل ایله غریب بیکانه در مع صاحبی و هیچ مکانی غریب نیست
 کجا پیشه او که هر درای بر خفا و غلظت و بر هنر و ترتیب و ترتیب محروم اوله و کجا پیشه او که
 باغ عزلی و از فراغته بکوب و بلا یقین خلافت بنیل و متصل ترکیه انقض نهاد بیخلاقه مشغل اوله
 که در حضرت زرافت لند در بعضی کجا پیشه او که در فی الواقع محبت استیاض خاطر و استیاض
 خاطر عزت و محبت باطن و ظاهر در اما بشو ط حال مصاحب قریب محبت خلوت و در هیچ وقت
 و در وقت اضداد و فی نفس الامر محبت بکتاب با فواضل و فضائل و وسیله اقتباس ادب اما مل و اما
 لا و حیاتیة فی الاله حدیثی غیر منزه فی معلوم اوله بود که فراید محبت عماید فرزند زبانه
 اوله کجا پیشه او که در کوه غریب اوله خلاف عقل صحیح و در وقت دنیا بیفته اوله و غنچه

گفتند که اگر با وجود ملک برتره سوال اینست که مقدار دوستی و آرازی اولی و دوم
 در وقت و در که معلوم و کل زیرا که حیا و خال و عالم جوق و زورت و قدر نه نهایت جوق بار
 صحیح بود که در وقت مقصد از باب حواصی هر چند بنی کرم و محترم کهد و بجا نخت لوفت
 او در ایضا بخت خالی و بیخ اقبال ماکه او بار ایله طوله دوستی دشمن او نونان ممتاز
 اوله دوستی صفتی زمان نکتند معلوم اوله بار بیاد و در وقت نخت امتیاز بود
 حکایه شد که در هر محتاج نه که لذات و نیوچه و بی بهر در محتمل که در جات نوبر
 فی غایب اوله کار الفقرا بکون کفر ایستد و سببی بود که شاید کند و نکت فوق
 و میالند فقده سی ایند مضطرب اوله بر فضل با شروع از تکاپی این و اندک تبعه سی
 موجب بیکی و نکال اخوت اوله بوی نیاد غل و ذل ایله مقید اوله و بی کبی عقبا و زند
 شاندرن مؤید و عقده قاله حکایه شد که در فقر و اندک که احتیاج الی الناس است
 میاندرد جمله بود که واسی و جمع قضاوت در شعی و موجب اوت غلابی و مستوجب انکار
 خالفند و رافع حجاب و جوار حاد م بنای بر وقت و در قادر جامع شرافت و قاطع جبل
 حینت مستانم ذل و مسکت و مستیع هو ان مذندند هر که علت احتیاج ایله احسنه
 و در ام افوسله با حسنه اوله البته و در غیر بود بر حیاتی رفیع اید و بی صغیر حالتی الجا
 مر الویایان نقشی مضمحل قبله و زند کانی منقش اوله بپها راحت ساحت نه سند و خفت
 اما حق کو نور بکفر هم ملک نیا و نه مسوتی اوله و شمع حضرت بی نور و زینت طویق حضرت
 صد و حله و در اوله بصدقات تدبیر ارفع و رای صائب اندک ایند اناج نتایج منافع
 خاسر و ضایع ارفع اوله و مطلق اندک محقق منظرها منعکس مینا و اعتماد و اعتماد
 مندرسی اوله بیانت و اما مثل مرسوم و معلوم ایکن جنایت چنانکه نیت ارض و بار که
 بر کلاه صادر اوله غزم کا حکم ارض بجهم کانت ارض و بجزله حضرت که نوا کرب سب
 مدح و محمد نند مخلصه موجب قوع و مذمند شد الا کو شجاعت انه نودن حمل اید لو
 او سخاوت ایند صرف در را او کلیم اوله عاجز و ناتوان در را او قود اوله کسله
 او کجایز در را او بدعت اظهار ایند مکنار و مهند اوله او صحت کون اختیار ایسه
 سوت چکان و نقشی و بار اوله او کوشه حولت مقزوی اوله سفر و جوق نسبت
 ارض او خندان و کشاده روی اوله هرل و جنونه نسبت ارض او طعام و بلبلد

نشه گوشته نظر بجا مرتبه ثانی رخصه درجه و علم متولد در اول زمره که بوزنیه
 طالبان با بر جای راه صاحب بنا صید بواکی مرتبه نکلن حصول بوال محال در مرتبه ناک
 حصول اول مرتبه و وصول متولد تقریب حضرت فرزند اول که در حکم بطلبه رفت
 ایشان در اهل نجاده صاحب جانند بوزنیه مال حاصل اول ببله بوزنیه میسور در فیم
 المال الصالح للرجل الصالح حدیث بجهت نه که بپرمضوی صاحب شوی سوز مشدا
 نظم مال را که بر دین باشی حوالی فیم مال صالح کفشی رسول معلوم اولدی که مال مال
 بوصول اگر مال در بیکمه که غیر اعیال غیر قادر اوله جفند که نکالی ایدوب
 عزیز طلب قبله که البید الطیخیز البید السلی حکما بیون شاد که جمع مال سهل اوله
 اما حفظ و تمسک شاد و هر که بجهت تحصیل قادر بر بواکی شرط رعایت اینک اوله
 بود که محافظه سند بر وجهه احتیاط قبله که تلف و تاراج اوله میوه اوله دست سارف
 و تیار و هرگز و طرار اندک کسله مالک در حق بسیار و مالک اوله دشمنی بشاد و در
 ایکنی بود که مرانند تنوع ایدوب اصل مالی تلف و در امتناع قبله او سرمایه و در خرج
 ایدوب و در بله قناعه قبلیه از زمانه و سببنا که کفند با و هوارد غیر غننه قائمه
 طوقی عندال هر صورت مدد و مدد صوابا بیعشد و بیعشوند ماله اوله زمد که حصول
 فائز و در صکر بواکی ناعده حساب ایدوب بری بود که اجوان اخراجات ایدوبه در احتراز
 قبله که بذرت بر طوس و ملا مند غیر غننه و بر غیر و منفعال نهال مالند غیر ندانند
 غیر غننه کور من حقیقت مال بود که مال و مال غیر غننه عقل دین و مقتضای اموال شایعین
 ایدوب که نفس کیمین ان المیزر بجه کافوا احوال الشایعین بعد شد را ایکنی که کند که
 عار بخیل شنار اما کدر احتراز قبله مرد بخیل دین و دینا و بدنام و مالدار است جمع
 ازمانه مذموم و دشمن کل مدر اما بخیل عاقبت اما بخرتاج و هدف اوله تلف اوله مغز
 بشد مال البخیل بخارث او وارث صاحب بید شاد و در که من دینا ره ذل مقدار بازار در
 هر کس زرد و بزار و مالداره هواد اوله اوله لر مغلس نهی سته تیر قش صد تمام
 اوزر صاحب بید شاد و در که هر یک که کرایه اوله یا هر چه که وارد غریب اوله خویش و غریب
 ناند و بر به و هر یک که فرزند اوله صغیر روزگار باقی قائمه و هر کس که مغلس و بقی
 اوله دو ستاد و در حمت و محبت بولیه بلکه نهی سته عقبند و در حق اوله اخبار

کلام

زائل اولوب فرج مال اعتدال حقیقی - مال اوله سرگیگی بوند مدوت و محضه بون عمل
 مصفی ایله امتزاج بود عرض خوضت صغیر اندک زائل اولوب بوند رضک زالدی مویب
 اولوب و کجا بشود که سرگیگی از مایشان لغز اوله سکر مقامد شجاع بخارج بزرگوار مدع
 اکابر حکام فصدن باز کوا و احسانه دوستی قحط جندن مردم اصل زمان نکتدن زاهد
 احوال توابع عالم حکام سنوال جوان کجا بشود که با بیا راه کال صحت مبر اوله طعام
 و شرب لذت بولوز و حال بار کوان تلخی ندرت آید به راحت اولوز و عاشق اولوز و حال
 معقول اوله ایزم و مسافر تا مدت مدیدی اوله حضوره اسایش کوریز و مرد خایف تا کوشن
 مسئولیه امین اوله بر لحنه حضوره تنفسی کجا بشود که چون نا اهل و توج مراد
 اوله بشن نفرزند و خدر و امید و خانه منازاته کتبه القضا حضرت الله من خانه اوله عدالت
 زوج اخرون اوله اولوب بکرم اوله و نا اکیا و نا اکیا مال هر شفق غایت غیبی و در جندن بوز جنان
 مافی متصل انده صرفه ایلیه منانه اوله موند که صاحبیل و جاه اوله قیامت دستگاه
 شوهر نه هرگاه منت ایلیه آناه اوله موند که شوهر سابق اذن فاین بکنه و ترجمه بونق
 زوج اوله اندک رزق کجی کلم از سندن کجی کجی بوشوهر نه بایه شکیات و زره اوله
 کتبه القضا شول زد غیر مغیره در که شوهر بر محل د که فاین ایله حاضر اوله لاریک قفاسنه طعن
 و انحراف و زره لوج حضرت الله من زن جیلده در قبیله غیر اصله کجی بومعقول از و از امتزاج مشکله
 خدر کجی و زن جوان و نور سید کجی کجی بجا بایله مصاحب قطعاً جا زره کلدر طر این
 عاشق کبدر و اندر ایله کجی صنفه تخاف کتبه و زن اوله باشند بکری و ارنجه
 موضع لطف امید و محل مهربانید در بکرمید و نوز و ارنجه آرام دل و جاده و ارن
 روح روانند او توزین فرق و ارنجه صاحبیت بلند و خداوند مال فرزند و فرق
 ایلی و ارنجه تمام حافظه نام و محفظ ناموسد و صاحب صلاح دوزق و سانسود اما
 العیاض بالله زن که ایلی بوفار و تجاوز ایلیه زوج بچاره ناک جان عزیز نه باوی سباحت
 عادت خرابی زار ارنجه ایلی ماری کجی و با و پرورد و جند بیت اوره چون سنی زوب بجان
 و پنجه ایلی کوریک اوره اوله کجی کجی کجا بشود مشارد که مال سبایه سعادت و نیا و زریه
 زعفرانجات عقبی در و اهل عالم که صاحب حصول مران و وصول مارید طالب بود که
 بواج مرتبه ناک بر سینه طالبید مرتبه اولی صحت صحت معیشت و پوششی و استیفاء لذات

ابنا سوب طعام و شراب جنبه خراب الیه از پیشی اول یعنی ملائمت حاصله سرور اولوب
 عدونک مندی بایله منور و نور بایله مهر اوله بی شبه انجام کاری خیاره مقتضی عاقبت
 احوالی ندامت مقتضی اوله حکما بیورمشد که سگزنه البته سگزنه به موقوفه رحمت
 زنی شوهره و معرفت فرزند بدین و دانش او را ستاره و فوج شاه لشکر و کرامت زاهد
 و صلوحه و نیز عقیقه او شاه و نظام کار مالوک سلوک طوبیق عدله و اجرای مدد اعمال
 جنم و عقل حکما بیورمشد که هر کیمه بر امر شروع قبله که کور که مدخلین بلدی کی کور جن
 چه بله و همسنگ انارند انجامند قطو ایدوب مقدار و تقصیر را اعتباره قیاس
 تا که رنج نیور جگانش اوله حکما بیورمشد که سگزنه و در عیانت و عیبها و سگ
 کوره ایله مناسب مناسب را اول سگزنه شخص که دست موافقی اندک دامس بر مقتضی
 جمله کک اول سول کیمه در که منظر که حق نقیبه و کفران و عیبها و امور اوله
 ایکنی اول کیمه در که بی جنبه بایله و ششم و حلیم او زین غلب اوله او پیشی اوله که منور
 عمر و راز در عیانت حقوق و خلافت در بی نیاز اوله دور یعنی اول اندیشه منور و مکر
 کند و پیشه بشنی اول کیمه در که در دروغ و بیانت طریقه کیمه و صفت صدق و امانت
 کنار این التبی اول یعنی شویست پرست که منان نفس را خالی بید یعنی اول که نعت جبا ایله
 موصوف اوله سگرنی اوله بی ظاهر خلق قند بد کمان اوله بی برهان اهل عقل
 منهم قبله اما اول سگرنه که مصاحبه طالب خلق کک بلکه انرا ایله مصاحبت اهمه لب
 اولن کک اول اول کیمه در که او ای سگرنه زنته لازم بیله و قضاء حق هذنی مهر سنه
 واجب قبله ایکنی اول که عقد عهد و محبتی حروف و در کار ایله عقل اوله و رسته در عوای مودق
 تغلیبات او و ارا ایله انقسام بولیه او یعنی اوله که ارباب لطف و مروتک تقیظنی واجب بیله
 و قول و فعله مقام بجزازات و مکانات اوله دور یعنی اوله که عند و فخر و انوار زخمت
 و غرور دن اجتناب قلیه بشنی اول کیمه که حالت غضب نفسی منبطه قاور اوله التبی اوله که لوی
 سخای رفع ایدوب فقراتک مقاصدین مقدر و رینی صوف ایله بید یعنی اول کیمه که دانش
 و شرم و عیالی الدن فومیه سگرنی اوله که صلح و اهل عصه محبت و ضفار اهل بدعتن محبت
 اوله هر کیمه بو طایفه ایله مالاز کرا اولندک مقام وفاق و اتحاد اوله و اول کوره ایله
 سابقا مذکور اوله معضی خلاف و شفا قد اندک برکت معینله صلح اخلاق روتیه اندک

زائر

اصحاب واقع اوله بعض از مرض محضه سپید که ضرر و غیره امن نفع مستحق اوله بود
 میاید و منافق که ظاهر است صاحبین سعاد و کجند اما باطن مخالفه منافقت ابدیه
 حکما میاید که التی که منته که بوالق وصلته راسته اوله اندک صدقند شایسته قصه
 و حالشند را به عقده اولیه اول بود که بر دستک عین مطلع اوله اظهارین عاقل
 گوید ایکنی که هنر به کوبه برین اوله که سزا و جزی اوله است اینها منقاد است از انچه
 دور و جزی اوله که کما ترم و کوبه بشنی اگر خطا و ذلت شاهد است ذیل عقده
 سدابیه التی که در حق برین اعتراض است و اولیه شرفه سوز اوله از زانی کوسن هر کجکه
 او صاف میزود و اولیه مرسوم اولیه مطلق صدقند یا قند که محروم اوله حکما میاید که
 منافقت و صدق اوج طایفه اوله است که اوله اوله علم و عمل اوله که اندک صاحبیه
 سعادت و نیار و خفت است اوله ایکنی اصحاب کلام خلافه که دستک خطای من اعراضه
 سزاید و بیست صاحب سوسنج درین انچه اوله جزی اوله طایفه اوله که بیفرض و کم طمع اوله
 و اساس جزی اوله صدق و خلاص اوله اوله اوله جزی اوله طایفه اوله صاحبیه احدی از اهلک
 که اوله اوله جزی اوله که اوله مبالغه حق شتمیات نفس مفقود اندک میل جهت سب
 راعت بنا و بر وجه خرد ایکنی اهل کذب را با چنانند که اندک اوله صاحبیه عذاب الیم و
 معذرت بلا می نماید سزای سزای کلام فتنه که نقل سازند و صاحبیه رخت آمیز
 القاید بود و دروغ بی فوئی مستند است که سوز و جزی اوله اصل صریح اکثر اوجی اصحاب
 حق و بدو هستند که نه جو منفعت افواهریه اعتقاد جا و زود و فغ مغزیه انفالاریه اعتبار سجد
 اکثر به جزی نفس اندک می بخشند واقع اوله و مفید اعتقاد اندک می ضار و مغزیه خط
 ایندک و نافع اوله حکما میاید که در وقت طایفه اوله دست فتنه و ریغ انیمک جا و زود کلدر
 اوله اوله اوله که بنسنت را دین بود ریغ انیمک که ایکنی فقر که ابتداء خیرات و اذکار
 حیات ایچون حق الله و در جزوی فتنه و سب بدل اهلک که کد او جزی شاکر اوله قابله باب
 فقیه شوط مبالغه تقدیم انیمک که کد و دروغی اصحاب صدق است انیمک که سب
 فراغ خاطر اوله اوله که در سوس اوله ایثار انیمک که حکما میاید که اوج طایفه اوله
 حکم و در و صناع و اتق و فرزند هم بود اوله اوله که کد و خوف و قدره اصحاب ایدین اوله
 اوله بعضی که نفس مالکه القاید است که هلاک اوله ایکنی اوله که اندازه غناسی نمیز

زیب و زیوردها و در این صورت آنند هرگاه که بر عارضه نگاه راه بوله و عجب است
 عدی صیقل و قطع ابد و حکایه و شلو و رک مصاحبه جاهل و فاسد و اجتناب و ایدر
 و صورت مائل و صالحه التزام از مردم و خالط اهل فسق و فجور و تبطله بکر که هر چند که مار کبر
 اندر یقین و خست که لعاب جان و زخم و نماند و جاشی نماند کرد و ملازمت اهل علم و صلاح
 طلبه عقارب مشاب و در که متاعیله تمنع اولیتر سه باری در رایج و فراخی شام جانی مصلحت است که کرد
 حکایه بسیار در که ملازمت حق بشوید و در فریاد مفرقند و کند و بیفقت تصور فلان و بی بدانت مهارت
 ثواب خیرت و با ایتام و محضت و خوشناله معاشرت نیاید مسائرت ایتام و راحت حضور ایدله
 و قاین علوم و فروع شعور قصد ایتام و نقص حقوق و بیفقت و عفو تله ناسد و صدقات توفیق
 ایتام حکایه بسیار و در که بر فصل و سوزن و خفند صاه اوله بخش جوشن که از اندک تحصیلند قایم و در
 و در آنکه فلک زان ضعیفند ظاهر اولد شایر ایدر اندک انما مندر مقرر و هر چند که بر چند متکا بعد
 و بی اعتبار اوله بدینصفت و مع مفرقند خالی و کلند اول بر پایه خوار که طرف و گذار چایمان
 خاکسار ایدر و محکم که بر کوزه و مصلحت بر هیچ اولر نه اندک بر خالول ایدر و مقرر ممانی ایدر او حکایه بسیار
 لیدر مصاحبتند فرار و کویا و جالی و اخبار ایتام که کرد که کویم بر ساعت مصاحبتند انواع شفقت
 و مدد طلبند و در عونت خویشند و طعناز ایدر و بیجانگی که بکار که مقبول اما لیم حق صحبت
 قدیمه افغانی را در آنها به ایدله و بزرگان و مستند عمر ایدر و مصلحتند که از اوله صدقاتی بزرگوار
 و بر واقع اوله کوزه و ذریه کوی که شکست بزرگ صلاح بولند و لیم طبع و سفله ترا جاکند بای صدقاتی
 مربع اوله نهدام اوله بفرستد ماعد اصلاح صلاح بزرگ اوله کون سفالین کوی شکست اولد و هیچ وجه
 صلاح بولند و جایشند و در هر کیمه و وقت فتنه بر مرکب اوله لوزند که و شیرینند بر مفرق اوله حکایه
 عالم اوله مفرق اوله که بازم اوله و کیمه صحبت زانه مائل اوله فضیلتی مقرر ایدله و اول کیمه که اول طعام
 شرف تمامی اوله بر مروضها لکه منتظر اوله و هر پادشاه که در زاری و کفک زاری و بی خرد اعتماد ایدر و کلند
 قطع طبع ایدله و بر سالند و کتب و سفره مسطور در که انی کیمه و قطع ایدله و در دالاح خصوص مایوس
 و اجدد اوله اوشاه شکر نبات لطیفند و بیخنی مکر و متهربتایش و مدحند و اوجخی خلق بدین خلقی کون
 امایدند و در بی کستانخی ادبانه مصلحتند و بیخنی مجمل بر مروت احسانانیتند و القبح بعضی
 و حیثیت و در باندند حکایه بسیار و در که عالم صدقتند و در آن آدم و اوج نهد بعضی
 خدا میایسند و در که انار من زنده کافی چند اولد و در طعنه بی و در منزلت سندن و در که احسانا اکا

اجتناب

صورتی برآمد زین اجتناب بعد هر چه که عقلا جمع اولی شود اربع اندک مدخل
 و مخارجی احسن و در جمله مطرظ اولی باقی نوز و خاصه و ظاهر سوس و صلح
 موصول اوله مکاتبه بشمار در که الفی نشانه و با وثبات توقع انجام جاوزه کلد را اول
 سایه ابو که بر خطه زابل اولی ابکنی جهت اهل فرض که او فی پایه ایله شعله برق اجیز که
 منقول اولی و منجی عشق زلفی که جزوی بسبب سكون برسد و در نجی سو با بیجا لکه
 نقدی کمال بود سده اخرا کان لم یکن اولی و عشق سانی و روح که اندک فرود می اولی و الفی
 مال دنیا که هر دو سو پیوندا و در خود مند لا بقصد که لذت مال ایله شاد و رضایک و
 لذت مال ایله فکر اند و حاله اوله مکاتبه بشمار در که اوج نشد بر فراد و اوج نشد بر
 اولی بر ما بعد الوقوع قرار فی قبله مستغاثند اولی اب چشمه اولی زمان شرب
 اولی که بهی و اصل اولی جوده و ریبا با انصال بود برهنی اندک لذت و عذوبت ابدی
 حال اولی ابکنی حال منطقات و خورشید صدان صلوح پزیران که شرب و بد اندیش
 اندک میباید تغییر نشویش و بر میباید اما جوده را با بیخاف میباید نه نفاذ و غصت بود
 مزید اندوه امید و فاق و اتفاق منقطع اولی بر برزند منتظر اولی که اوج منجی شرب صاحت
 و صاف اولی وقت اولی صافی اولی که مردم خرچ میباید فتنه اندک کلامی استماع استماع
 قبله از جود مردم در شی و در زبان یکی صدیق صادق میباید انشاء و مجال بود بعد
 اندک و عروای محبت استماع و جاوزه کلد مکاتبه بشمار در که اهل عالم قول و فعلند و دست
 قسیم منقول اولی سول طائفه الهیه سوبله بر شیبه مسافران و صفت بحیل و نند ابکنی
 اولی که سوبله و ایله بود عادت جرات و انزوان و حصلت از با بر قوت و احسانند و نجی
 اولی که سوبله الهیه بر سببناصل معاش و ستمنا وسط ناسد و در نجی الهیه سوبله
 بر حصلت و روان و خمیس که همانند مکاتبه بشمار در که خود مند و شوق فتنه قصد ایچک
 ناز اولی بقصد و مقاومت جفته سوسیدین جانه قصد ابکنی اولی اگر مقدور بنی
 ایند مال بر یکید و عالی و کلد اگر منقلب منصرف اولی بار میعد و اولی مدیم
 برت و حیل مطنون و شهر اولی منقا بشمار در که بر کسب و احسانند اندک افعال منقل
 باره اولی ضطار و خصم بد اندیشی کور و مجربین قلین کار عقل و در اکنت که زینت دست
 و انت قبض و بسطد هبار که اگر ابراف عاری اولی بقا و جفته باقی اچوه قطع ابدی و نند انکه

نفسی قلوب اسعد و کنون معاملت بیچین حکما بوشاره در که هر کس که دو کاه ملوک و ماوراء
 بوش قاعد به رعایت کالوزمدر اول بود که شعله آتش شمشیر جمله تکبیر بود بکنی
 اعوی شیطا طبع هواد و ضد اجهیه امضی حوس فیمن و طمع فتة انکبوت و نقل رعایا به
 مسؤل قلبه دور و غنی سواج امور و مصالح جهت معان صدق و استقامت الله قوی
 بسخنی حوادث و وقایع واقع اولدقه و رفق و مدارا ابله نطقی قبله هر آنکه بوصفات ابله
 مستغنا اوله هر آینه روی مروس اما الی آینه دور این احطار را اوزره مصائب قبله
 و مغرب بولک اولون کجمنیه بوشی ضلالتی لوزمدر اول خلاصی نام ابله ملازمته و
 خدمت ملازم اوله ابکنی جلی قلمی متابعت مفسد قبله او بعضی افعال و احوال مستغنا
 کوسن دور و غنی بر امر و عرض ابله که صفا قریبه له و صلاح ملک و ملکی این ملاخط قبله
 بشخی ارشاه بر عاقبتی وضع امر شروع ابله کلام شیرین و ادای رنگی ابله مضرته اندوم
 ابله حکما بوشاره که او ایضا صحت بولک طریق رفق و مدارا به سلوک و جانب
 خست و عندون جانب ابله لطف نامل اولقدر و مجد و صانع تجیل و نظمی ابله
 رعایتی تقدیم ابله و بیله هنگام الحاح و برامه جرات اقدام ایتمام در اگر اقبال راضی
 نوراصل شاهد قلند فصریح ایتیمب تعریضات و مکاتبات و امثال لغزیه ابله تلخیص
 شوبلکه ابله تقویه احتیاج واقع اولد طرز کلامی مقتضای مقام اوزره طرح ابله و ب
 عبارات شیرین و استعارات رنگینه ابله او ابکنی حکما بوشاره در که اوج امر شروع
 ابله مستغنا الا موهبت عمل سلطان خرد و برامت ابله حکما بوشاره در که هر
 کس که پادشاه صفت و طبیعت و معنی کم و ابله اندک فقر کافضا ابله کند و کند و به
 خیانت ابله اولد حکما بوشاره در که هر کس که سحر و سعادتی سرور اولد و لیه
 طلب معالی به جهد ابله کرد و هر کس که کشتی سعادتی ماجور اولد قصد ابله که ابله
 میان جائز بند ابله که همت عالی اعمال صبه به راضی اولد مطالب معالی منازل و انزال
 ابله قاعد فیلر ارتکاب بخت و در کاران مرد و پشه شیران پشه نیز در حکما بوشاره
 لحد رساله بعضی جاوه جد و جهد طالبی سوز منزل مقصود بند و بیابان جنایی قدم و فاطمه
 قطع ابله جمال شاهد مطلوبی نظر شاهد به کتف و حصول امان و امان رکوب باهوال
 و نبل مطالب مقاصد و تحمل متاع و شادمانی و بر طرد و حکما بوشاره در که شمع مشا و ره

رفق و ملائمت علی او لیبوب جو اهر لطف ملائمت صحاح حالند لایح و نایاب
اوله حاصل کلام لارند که کلام رسول فاعل منفی لطف خشم و حلم و قهر و زور و غلظت
و انقیاد او زوده منی اوله وسط و قبض و ابرام و تقصیر و وعد و وعید و بیم و امید و لطف
و اعطاء و انحصار و ابکار و تزئین و تزیین و نرمیم و تخریب و محاربه مشر منی اوله تا بهمانند
ناموسی و شهر باران شکوهی بر می قیلند هم امدانک مافی الضمیر و حال و حال تنبیه و تذویر
استقامت و حق حکما یوں مشلودر که اجود اخلاق و اجار و دوی زبیدی و احسن
سود طبعی عدل ابریم و حلم و رفق و حسن خلقند کلام بسیار انجام خطای و بر سرانگ
و زهر بار مالک جاودت علیه فضل الصلوات و اهل السلام فی بونی اشعار و اعجاز اید که
سعادته بنویس مراد ان اخروی علم و رفق و حسن خلقه منی بر من طاعت المراد حسن خلقه
و کلام الطیلم او بکون نبیا اول صفات ممدوده که پادشاهان جهانک بعضنک بعضی او زود
و جماعتی اشتباه باشند ارباب غش نایب او جنبه فی محاسبه لکن جماعت همیشه از هم جدا
اما علم و سخاوت اختیار و اعتماد بر علم و سخاوت جماعتی ممدود چون فراید بود بعضی
خواصه و اصله منافع علم مشام مواضع نامد شاملند فاد جرم صفت علم و ابکی ضلالت
ملوک احمد بر مکه در القام و لذیکه متفرقات غلطی بر کلمه جمع المیه که ضبطی با
اسان اوله یسور بیکه ترک غضب منجم محاسن اخلاق و اما حسن خصلت خشم و غضب بسیار
جمله قبایح اعمال و فضایح افعالند که می شود که لطف بر وجهه لکه که تا جهنم سلت
سمت سفید مبر از عفتی شویله رکند که وصفت ظلمت و مقرر اوله تا جهنم سلطان خیل
جمال و زیور جاول ایله حالی اوله و مدار ارکان دولت و مقربان حضرت شارت خوف
و شارت رجا او زود و او اولوب طقت و ملکک نظام حال فظرف عالی اعتدال و قشد
ار خالکد خالی اوله نه فخلصار منایت بی کازون بهید و نا امید اوله لورنه حصد لر
بیم سیاست رکاب جرات قدم فویو جناب خیانت ارنگاب قیله لرحکاب یوں مشر و رک
ملوک ملوک کورین تربیت طبعی سکینه سلوک ایتمک کرک اول بچاره حال و سب
انفصال و کیت و کیفیت ملاتن تمام طبعه و اسباب معاملات قبض و قاروریه و قوف کامل و شهور
شامل حاصل تلخیص معالجه بشروع المیز کذلت پادشاه عالمیاه حضرت لری فی لوزمدر که کند
جزئی و کلی مالدین نفس ابله و هر برینک اندازه کردار و مقدار و کفایت و روش رفتارین

سوار پند و پند پاي سپهر پند انجك كسب دج التاج در اس و الخصال للقدم حكما پندار در
 ملوك كرام طغوز طائفة بي محرم اسوار انجيري اول قول كجه در كه در كاه پادشاهي و
 و جناب جرم و معلومت نوش ايش اوله دري اخفاق منا پياشني عقاب طائش اوله اكني
 اوله كمال در مقي ملا رنم پادشاهي در هبار لش اوله و صفت و زنگا پياشني ك اوله
 ببدله در فاشني اوله اوجني اوله كجه در كه صبغه در منزل اوله نظر عاطف شاه در و صيد
 و نويد عملد بالكتابة العبد اوله و در نج شو و وقته شو و مفيد عيب اوله بسخي محرم حكما
 باراني شرا بغير ايش اوله خمار عفت بكنش اوله البقي شول كنهكار كبا بناي جنبي كوشال اوله
 الا اندوه زياد واقع اوله يدنجي شول منمنكار كه كمال استقامتله مذمت قبله عواطف
 خود را بندي محرم قله كوني شول شو بچنگ پادشاه مصرتع نذره و منصف مصداق
 طغوز نج اوله كجه در كاه شاهي شرف قبول بوليوب اعزاء دولتي قند كند و سن
 مقبول بيله ملكه در زمدك طوايف مزاجين به افشاي راز ايقه و اصله بود كه بركمنه نك
 ديه و ديانت و صدق بيان از مايش اتيه محكم سدا ايقه حكما پندار در كه بر عرض
 بر قضا در نفس اهل بيته و بر اهل بيتي بر قبيله به و بر قبيله بي بر شهر و بر شهر و ذات
 فرج پادشاه كه موقع خطر واقع اوله نند انجك و اصيلد اوله طيبه طيبه خچه ايلمه فاني
 رساند حكما پندار در كه افت ملك و خطو ملك بوالقي ملندند اوله خرم اوله يعني
 دولت اهدا كند و نه مهر ايتك و ارباب اي و تجر به و خود و مقبوله تنق اكني را بعين ج
 جهت جنك و جدال و اوضاع مخالف ظاهر احوال او و جنبي هو ايعني شفتت مصلحت عواق
 و عيت كثر شكار و ادمان شارب ميل هو و استماع افاني و در و نج ملايق و زنگار بعني
 اوله وقايع كه واقع اوله در مثال و با و قحط و حزين و خف و زلزله و غرقا بشخي تند خورق
 بعني خشم و غضب او انا و فرمان بيلند و نهدر عدم احتياط البقي صبل بعني مقام سلطن
 جنك و محل جنك صلح و وقت ملا طغوز نكافت و زمان منفذ لطف حكما پندار در كه
 پادشاهك رسول و جاني بلكره بايند كوان به هذ فضيلت ظاهر اوله و افضال پندار
 و اطوار شو كصد و ظاهر اوله پادشاهك حال مرد شناسفته و مشهور اينه دولت ابد
 خلافي صدر ايدسه پادشاه سبب ظن و با عت و ظل و طهر اهدر و اهم او اينه نك
 و ان اسباب غارت اوله كد كه تنغ زبان شمشير ايدار كشي نند و نيز و ران اوله اما و جمل الاله

و بعد که دوباره اسایش رعیه کوشش ایل به ظل اقدف اولرضیون اولپادشاه عدل
 عدل اینند که مظلومان پناه اولوطلایه ای و افتاد لر دستگیر و دوا فرمودند
 نظیر اوله انتظام حال سکان خطربنا و سلاطین عدل اینک وجود و وجوده منوطه
 و اطمان جان اولداد داد و احشای اولت بهمان و ملوک زمانه مقید و مربوطه و احکام
 حکام میان دل و جان و میان نافرند و جاریدر و زمانه خطاه و فضائی نازل کبی بخارند
 نغمه علیان سار و ساریدر لاجرم پادشاه روزگار اوله واجبید که وفادار عدالت
 شمار اوله اینه سینه سی از نکار کینه در مصفی دلوح خاطر به لوح مهر و لطفه محلی قیل
 حکما ایند و که ملوک کامیاب محظلمات امور چشم صفایله منظور قبلیه و سواج
 مصالح جمیع بهر بهر بود و محضتک استوار اوله ثبات سلطنت بود و اینست نک
 وجوده مربوطه و منوطه بری عزیم کامله که چهره حال و مال اینه استقباله معاینه
 و بری عزیم شامه که حصول اتمات مهمانه وصول انگله میسر اولد و بری شمشیر نبرد که
 برق جهان سوز کوشی عمری لای سیلاب اینه فرق اولور حکما ایند سار و پادشاه اکبر
 عادل و کم از اوله و زبرد نیت اندک منافع عدل و رافت رعایان منقطع نهدن
 و اندک خرفند مظلومان غصه بر نفسی عمره و عرطه شمشیر ارضه نه کم بر چشم
 پاک و آب پاک و صحت اتمات معاینه اوله هیچ بر شارسنه فضا که انش طشی ماشاک
 وجوده نه بنه اکال از انمز و اندام اندامی در از انمز پس که کند که زمام مهم انامی
 بر وزیر کافی و بر ناصح کامله که کجای بنه نفی بیض ایل به که هرگز دست نواب اندک و امن
 اقباله بر میه و سلاطین عدل اینه واجبید که کفایت امور جمیع بود همچون انصار و صلحکاران
 و اعوان معرفت شعرا و اخبار این لر و مناصب سینه فوجیه ایدوب بر فوج جبر و اکراد اجنبیه
 و مصاصبتی مردم و انا و سوا کعاش و راست کور و نیک فزوی ایله ایدوب بخدمت کذاب و خابز
 و فاسق و فاجور اجتناب این لر حکما ایند سار و که موش با و بر انسان ایله حکما ایند
 ازیه و مصرفی جیبی ایله قتل واجب کهدر و باز که فریب بیکانه در اندک صنعت اصنان
 در و ببال اوزده کتهدر پس پادشاه عالیشان حضرت زینب و اجید که بواشنا و بویکانه بر میه
 اهل فضل و فرزانه طلب ایل به و ندیدر اسد در غافل و زبور هنر در عامل اولملای فرزند
 فاضل و هنرمند کامله در تو صبح ایل به که خردمند لر منصبی خرد و بر مدک همان طلبه

بنام اله که می بود خواجه که کویست اولی بود بنابر اهل بود حق تعالی بنده امشب ابدی
 شیان بلحاظ الیه بران اولی بود چونکه حق البتہ صاحبی بود لولا ایشی بین الیقین مشاهده
 اینکار شاد اولی بود بجز ما را طبعی نباشد که ما بودی ابراهیم مراد اولی که کیمین
 نصیبی بود تقدیر ازلی غیر اولی بود که فضیلت قناعت قدری بود باین
 نوکلون قدم بیرونه قلبی بود و کرد و نیک احوال کونا کون بود و نکلونند غافل اولی بود
 هفت کال و زبور عقل و جماله مقبوله و لیه لرجه حقان امور عجب بفضا و قدره مستور
 مال حال و سر انجام استقباله اطلاع و شعور و این ادراک انسانی به بغایت دور
 عاقل کامل اولی که جمع مالیه مائل اولی بود و وصول نواله فیض حق حواله قلبی بود
 نوکلون بر طبعی مائل قلبی که هیچ برتر از آن است و سفره انصافند بی بهره اولی
 مقبوله کلام اولی که علم ازلی و امر لم یزلید مقرر و مقدر اولی شد و زیاده
 اولی مقصد و کلامی مائل فضا به رضای صحتی نوکلون تکالیف لریت فقیر و مط
 قلبی از راه خاطر و عزت کلام و ذلت ملول اولی بود و اثر مختصر بود و نیز خاطر
 جمع و تزیین و تمیاز هر قصه در بر قصه از راه اولی و تمیاز لوزمه بود و دنیا اولی
 و صاحبان و استان و افسانه بود بر مته افاده اولی و من الله و الا عانه بیت
 از این شرط نصیحت بود بجای آرام اگر قبول کنی ورنه هم تو میدانی بگو انسانی مراد
 وسیله کتاب عادت ازین اولی و نصابی بود و شرف نسبت و ابراهیم بعضی کلمات
 سمات حکمای فضیلت ایانله مکی الختام قبلندی ابا فضایل شیم صفیات و دقان و قلم
 کرم بود رقم پیشلور که عباد خدا یکی شهید بری سلاطین عظامند که انرا ایالت
 مالک و فرمان زمان مقرر اولی شد و شرفی رعیتند و که انرا خلعت امن و فراغت و گوشه
 حضور و استقامت مقرر اولی شد باین حال بر محله اجتماع بزبور و لوق محالدر بار است
 اید و عیان دولتی الدن قوم کرک باهان عزت و مسئله قناعت اید و لذت فراغند
 الیوم کرک حکما پیشلور و رکه دام عزت سلاطین کوفتار خارشفت اولی و صفت
 رعیت ایچون کلستان فراغند کل مراد اجلی سلاطین عظام و ضرافین ذوالااضام اولی
 کرک که فواعد بیست و دقاین عدالت عارف اولی لریت سلطنت عدلیله اولی و پایدار
 مار عالم عدله بود و قرار ترها با شاه عادل که اخترن حضور و فراغت و راحت و لبه

واحد که

راست کلوب با بچرون اول جانبه شبانیدی گاه بر او تخت پیدا اولوب کلاجه باشنده
 کتور اولوب باجه اینت و هقان زسان و خراسان فخر باجه اینوب کلاجه ایشو و صوزران کتور
 و خانق شکر ایلدی بقیام ایدوب و دور مو فر ایلدی و در فخر ایلدی و هقان زرهانی ببالنه
 در میا ایدوب ایندی بیست فرز کم طرفدی طالع ایی جنده کلک سعادتم پایی ز شمار
 ایندی ایدوب اول و میوز عدد و دینار تمام حیار بولدیار و هقان ایندی جناب اهل الامانک
 حسن مقام بر کاتبه نادنی مافات ایندی پسیندی کی نذر و صهر و قالی ایلدی تا اول مقدار و
 نمانی کید و نمانی نالدی اما شیان هم اغنامدک فارغ اولوب و باجه کلدی صحت مقصد
 ببالنه ایندی بولدی موسیاس و خرمای ایلدی و در نو یکدی بعد زمان بر مصطلق شهر کلوب
 اتفاق بود هقانک خانیسه مها اولدی بعد الطعام اثنای مناسبله فقه زری
 در میان ایدوب و نمانی اینکده باشدی و هقان شیانک بولکلانی استماع ایدیمک اشفتک
 اولوب کند و کند و اینک اول مالی که بزرگ مزاجی قضی ایلدی مگر بومها نمانک حق صریح
 ایندی بر غفلت بیسیله کور ایلدی و هقانک حالاً صواب بود که بقیه زری هقیه رحمت
 الا تقسیم این بوز بسوع هقان بقیه زری علی طریق الهدیه شبانه تسلیم ایلدی شیانک مقصد اولدی
 و دعا و ثنا این رله جسد هندی بود فخر ببالنه ایلدی محافظه ایلدی اولوب عصای و عیون
 ایدوب زری بقیه ایلدی بر کور و نه جاری کنارین طرفه کن غفلت طاری اولوب اندر اولان
 عصا صوبه شوی چند آنکه عقیده ایلدی کور و کور و اولدی حصول بر اولدی
 مکر اول شهر کند ایندی اتفاق اول کور و هقان جامه شوی ایلدی لب و کلبه
 کور بکده لب این بر عصا کند و جانبیه کلور الوطایینه کلور مکر بطحنه هذیم قللا شیانک
 و هقان تمام صایح طریح ایلدی عصایان لبه بسجده شکر ایلدی ایلدی کور و کور کبچه بیب
 ایلدی و کور صایحه بر زماندن صکن نه شیان خانه و هقانک مها اولدی سراسیمه و خیران
 مالی اولکیدن بریشان بینه عصای و عیون و غصه دینار و ریشا ایلدی و هقان نامی بار
 صکن ایندی راسته بولدی اول ببار که فخر باجه فخرش کوش ایلدی نه طریق ایلدی کب
 ایندی رله شیان کیفیت علی و قوی اوزره بیان ایلدی و هقان تبسم ایدوب با ایلدی ایلدی
 ولله حق ما حیات بولشد و بلشی اولکه اول من چشم بر فراموش اینشیدیم و اول چاهه کلک
 اغمشدک بر بولوشیدیم و اول بوز دینار که اندک تمیزی ایلدی سکا و برش ایدیم چاهه

اول کاو چاره التوتاری نام بودندی و ما را سنج جانبه در و راه غریب اولوب کندی
 اتفاق بولدی پسینه راست کلدی پسیدینه مهانده بعضی تارکی واجب قضیه عرض اینده
 قضایه انصوری معادرت ایدو بکلدی پسینه سپارش ایندی بوزمان مکر دهقان کنی
 مهان ایلله وارد قلوبی و ده و نمشلا ایندی پس قضایه راست کلدی ارمده مدو ایدو بکلدی
 برکاو فیه قربان ایچکه نند ایشیدیم جرد اول کادی کوردی خیمه ارا اولدی و قضایه اوده نغ
 ایندی که بهادون زیاده فائن بیج ایدو نجانسه سنه ایلندی بو محلهن قصه ندر طرخ کلوب
 بودور دیق محلهن بوق خاقونه سبو نجه اولدی جو سوال ایلدی اولدی صورت حال
 حکایت ایلدی دهقان اگر صفتش اضطرار ایلله باندی باکلدی اما جبه ایشون عاقبت
 قضایه رضا و تقدیر زب العباده انقیاد و غیری جان بوله میوب ایندی بیت
 بود که جود ایلن ندیدر کوره لم که نه کوسوز تقدیر نثر پس جود و کادی و بیج ایندی
 جود کارشقا معیاره نیشده هقانک کوزی صغ زره راست کلدی سرور اولدی
 صغ لوش و شوق ایلدی ایندی اولدی زدی برور و صایب بیج بوزینه کوزینه سوروب
 ینه کبسه به قوری میانه بند ایلدی بو نذک صکر مرد دهقان برخطه و برآه اول صوغ
 کندورن بو مزدی بکون اتفاق چشمه ده عمل ایلدی صوغ جورد بکنا چشمه قومسید
 لوازم اغسالده فارغ اولدی جامه س کیس بیج زدی ایزه و نووب کندی انک عقیقه
 برشان کوسفند لر بی صوار مخوف چشمه بکلدی چشمی اول صی بر دوش اولوب سرورده هقان
 ایلله در بغل ایدو بیجا واسنه کندی بو جانین صغ دهقانک حا طرخ این کلدی بیچ چند
 نغص و تققد ایدو بیجست جود قصور ایلدا اثر و اناری بلن اخلال مس مایوس و مغش
 رملول و محزون منزله کلدی جبل میس توکله نوسل و جمیع معاصی به توبه و من بعد اذکار
 قصدا تمیمی قلیل و کثیر مقدر فی ارباب استحقاقه اتفاق ایتله اوزره عهد ایلدی و رعایت
 خط تسلیم و انقیاده قویوب قضایه رب العباده رضا و بروری اول جانین ایلد شبات
 صغ زدی و رک ایدوب رنه کوسفند ایلله کون صحرا نغص کنان کوزدی و کوز اتفاق
 برجاهد سو جاکون ابرازدن بر قاج نغص سواری بیدار اولدی شبان مباد از لر رعایت
 الله لرحو خوفندن صغ اول جاها اندی جود وقت غروب فریب ایدو کوسفند لر بیجا
 طرفه سورب کندی بوزماندن صکر دهقان بر طرفه کندی و اتفاق راهی اول جاها

راست

اندک کیفیت که این گفتند نادر دلی پادشاه کند و چو گوشه سی فرزند دیندی ایدون
 بد کنز لوی و بوی و لغوش ایلدی و ابتدای نوردیدیم صحت کفر زان من بو کرداب
 فزانه اندی و شهنی ارم اعتداز کنا و نایمای ملکه بوز لوسوردی مال ماضیه عربت انی
 مع جد صحت بد اصل و تا کسد اعتداز اوزره اولدی برب رشع ابرادون مراد اولدر کلا
 تا کسی و صحت انضرا الفتن مصابت شاه بند و بند سنا کند ایلر پند مانع و معطی جناب
 من و فیاض طاعت بر فتنه کمقدر این البته حاصل واقع اولد موجود ادا و عملیه المن
 حصوله مانع اوله مقدمات جدی اهدوسی و کرباطل و تطایع اولدی هر حاله فصاحت
 رب الصباده الطاعت اقبیاد ایدوب سر تسلیمی متفق و موافق غیره جاره بود قدر
 حکایت اولدی شهر اندلس برده حقان و ارایه صنعت و حقتن سر آمد افزانه اولدی
 و خلقی چندن فرزند اولوب اویسوز عدد و دینار کامل العیار الله کبر شیدی دهقان
 اوله خدار دینار ایلله کاران اولوب کمال تعلیفدن اندک وجه نفعاته بر حسب ایتوب
 جان کوی زندان سینه سندان و کاهکاه تنها در بر صایوب و جگه بریر باغیلیوب
 تا شاد سیران ایدیک بر کوزه عادت مهمی اوزره نفوذ موجود شمار ایدوب بعد جگه
 در کینه قیلدی هفت بر محقق مملکت پنهان ایتلک صد دینار ایلک اسیانیدن بری زیارنه
 کلوب و قیاب ایلد تاگاه اول اجنبی التوفی کور دیو خوف ایدوب غایت شنا بند بر سوسی
 اید ایلد کلوب ممالیه بر مهم ضرورتی اچون بر جانیه کنک لوزم کلدی معدود مهمی
 سیوم اوزوب کندی بر اشتهاد و خاتونه صواقضا ایلدی سبوی ایدون تهی بولوب قوا و کوه کوه
 بر اشتهاد کیم حو طردی بر دستای قصاب کار المفقون شهر کلیم اول محله کلدی زنت
 دهقان عربنی کور و میانارنه نو ما اشنانق و ارایدی عطف ایلد سبوی انی چشمه دن بر
 کور جو الناس ایلدی قصاب علی اس و العین حو ب سبوی انی پانچشم بر روزه اولدی
 اثنای اهدن سبوی اچندن بر حرکت احساس ایلدی با ندی کور دیکه صرع زور و نشاط تام
 ایلد آستین تکیکه کلدی و کمال سرور زنت ایل سبوی اوتندی کند و کند و اوله سبوی
 ایلد بر کاوز بر صافونه الی خاتینه رجوع ایلدی بولون کید کون خاطر نه بو خطی ایلدیکه
 سواد که بو صرع بر ایت ایشه سواب بودر که محافظه اچون کاد خلقتن قویوب و صیل
 ایله نام بوندیم اولد مکه زنج ایلیم سلامت ایله جقاروب جای اخر دفع ایلیم بسی

کو به صاتم باقی عمری جهاد فائز نهایت ذاعت تمام در فحینه کجدم بیت جود جهان
 باقی و کل اول زمانه بر قرار فوضت فوت ابله ال در پیشک روزگار تنو عاقبت اول خاکسار
 آری وی امانت زنده حیاته نثار ایستد و محمد و منه قصد اید و ضامک هر بی بر نوح و ارد
 ابله لوب عقل و شفا و منک عقلن زائل ایستد و اول دوره صدق و حقیق ذر و ذر اوله کوه
 کی بر صدق ایینه یا نوحی کچه نیک بر وقت اول صدق و بر اسبیه ای به غمیل و کندی
 حق بر دشو بسیار سوار اوله با بی استغنی اید و ب یوله کوه و صبح اولیجه مسافه دور
 دراز قطع اید و بی کجی کزن سجد مالک شاهد کجی بر ولایت ای اید و بوجانند و منکار
 نصف النهار و ک کیفیت دار و کج کوج ابله افاق بولد بلور شزاره کشار دن از بولد بیار
 اطراف و کثافتی بت جوانید اید نام نشاند نزن جنر بلدیار و ضرور کیفیت اضره و مکه بی
 اگاه اید بلور اولی نخصه فوق القایه مبالغه اید ای اثر و اناری ظهور ایستد اخذ فراق زنده
 و بسند ابله فریاد و ضاوت اید رک تسلیم جا اید بعد زمان پاد شاه کلدی اولی احواله
 واقف اولی صبح و ذراع اید عاقبت جبل متابع اصطباره نشین اید و بتجار کون اید
 بوجانند نقشک اول ماه سر سطلتی شهر و در طشع کورد و کوبت باور اولی اید
 جواهر دست صرفی دراز اید کد بضاک فی بر تاجوه بیع ایستد شفا اید و بیل مقداری اول
 بازرگانه خدمت المیود بساخت ملاحه بال و بال و جمالی بر غایت اید و یک یوسف صمدیک
 در احوی فاسد و بازار حسنی کاسد اید ای چون بازرگان اهل نمیز و صام کثابت اید
 شهزاده نیک بوحال کثابت اید و ب کندی و کندی و بی اینگی من بعد بو غلامه مصاحبت بکا
 مصلحت و کلید صواب بود که بو غلامه محمد رسمن باو شاه فارسه کتدم مقرر و در که
 اصناف تیمار انعام المیه پسین کا زانی دیار فارسه کتوب هدیه بطریق ساهه عمر من
 اید ای چون شهزاد نیک پدیدن ایام مفارقتی اید سنه بی تجاوزنا تمیدی شکل و رسم
 بالکلیه خاطر نزن کتشدی مملکت فرزندی حالند غافل از کلامه فوق الحد انعام و احسن
 اید ای و غلامه زبوره تشویف قبول از زانی جدید خدام حواسی کندی انتظام و انصاف
 و بر وی و از زمانه اوزانی بیستن امتیاز بولدی قضایله بر کون خلافی رسانای پادشاهی
 باشند بولتوب و ارض اولند تن تقیر حجتدن عاجز اولگ نازه غضبشاهی مشغول اولی غفلت
 فرمان اید ای جلوه همان دم غلامه کت رسندن جامه سیره بقاروی اولی حال بسیار پادشاه

ابتداء لب و هرام تا مل اید و بخیط و عفت و حشی نزاد و در حق و علم و حسن همیشه اید باین
 مناسبند پس هر کوی که احباط ابقی با و باش و خلوط ایله اختلوط اید عاقبت در طر مدین
 گرفتار اولور مکاتب فارسی شاهنک و پرسی و جی کلدی بنت فحابت نوری طبع
 ظاهر سلطنت سیالند باه نزار اما کفند کفست مقدار عالی ساهی و از این پاره
 اما تلو اید و پینا زارک و حکای زمانند اول نیز معلومند چه صورتی جمله سی متقی الکلم
 و دیدار هر کیم که بمعقوله نشان اوله اول نمنه جوق بلو بیست اوله اما عاقبت هارویج
 کامران اوله میت غم و کل عمره اولند بلا مشکل او دور که اخرین اوله نرنگ بونوع ایله
 خوش حال اولدی و زینت و ترفیقه صرفت اید که جو شهر از پیش باشنه کوری مقتضای طوبیت
 لب و لیس مانلی اید پادشاهی کال بختد هونور طفل تار سید و چه هوانه ماشاه اید با
 رخت و بره ساری هارویج بر کفشک و از ایدی اکر اوقات شهر از ننگ کو کلنجی بازیم بر
 پیدا اید و کلند شهر از بو کفشک ایله بر مرتبه انست الفت اید که بران یاند و بر نزار
 پادشاهی نرسونک خاطر جوده کفشک هقدند زیاده انعام و احسان اید که اول صفتی شهر
 مانند ساری تکلف گاه بارگاه شاهانه الی طایفه کنده این و بعضی یالین جمع
 باقر ایدی و پادشاه کفشک شهر از به هوادار لند و ظاهر اید اید اتفاق پادشاه
 واقع اولور کفشک طلیه و بعد گذاشناده سپارش اید و کشت باغ و باغ و سبزه کار و دروغ
 اجازت و بود کندی نظم بهار ایدی کلدی کفشکی زمین بر اید بد ماه اوز بر طفل
 تار سید اول هوادر که اید کشت صحی گاه کلزار نتر کفشک فاشیه منزه عبودیتی بردوش
 اید و قیامت حال شهر از به بر وجه اشتغال اید که کند و مهمات بالکلیه فراموش اید مگر اهل
 سواد شهر و باغی و از اید که بین زمین و روضه رضوانه بکر در حق سدی طوبی به هر نزار
 شاه سفر دور کشته کندی شکار عادت مهمی اوزره تماشای باغ مزوره میل اید خدا خنده
 بر قاج غلامه جانبی باغ خرام اید کفشک کرد دیکه شکاره ننگ فسوز سون و جامه و کعبه
 برند و جواهر قیمت کزین طینت خیم و حوش خیم مقتضای اوزره مکر و حیانتی نزار
 اید که بونای زر و جامه و کعبه باغی باغی سومایه و کعبه راس المال هزار باغی باغی
 بیت و اراکند دور و مواد در جمیع اهل جمله قبضه نزار معلوم و معروف و صواب بود که
 بر میل نکر ایدم تا بوسی و بار مادی و الفرح الی بکیم پیاره و باین جام و کند و به

راندن شاهی قتل و کینز که در بیان امداد و اعانت طلب ایلدی مشاطه عتق شاه
 شاه اینک بکامک بیکله یکاندینت صونیم جیله ایلد که برجام که عمری بامنی
 طولدس ایام نیز مصطن بود که بکار مقدار زهر هلاهل برده سن تا بیل ایلد علی ایدوب
 کینزک زقتنه و غضبه حاله المیم هر چنکه ملکن کیفیت مالذک لبر کاد که روحان اول
 مقامد عمری تمام اولوب عیسی س انجادم بوله ملکه به چنی پوشدند بفرج و بومضیه و ف
 عوج صید اوله ملکه خونده ایلد و شاه اولوب دیکه وارو میا قیلدی و مشاطه سوال
 اوزن اختلاط جیله دن بر تو کینز ایلدی و حقه تزویر قویوب کینزک و ناقه کندی
 جاه و فن کاندن بر شاه رسم ایند پا شاهک بر غلای وارایدیکه صوم ساره محرم ایلد
 حکمت الهی و رای مجاید و خانوق ایلد مشاطه ناک مکالمه س اشندی و کیشیق علی و فو
 عبره البقیه مشاهد اینک بو احوالی شاه و کینز که اقام اینک بر طریقیله فرصت بوله
 اخرا پادشاه عادت مهورد اوزره کینزک خوابگاهنه کروب کیفیت شایده خواب و اردی
 غلام حق شناسق طریقیله اهنه با لینی اوزره کلوب کوشه اشینی ایلد حوالی
 وقتنه کینز بلی کینز که بو حاله شاه بیدار اولوب نگاه کینزک زخمده غلام دست
 دراز لک کور که تند با رحمت انش خشم نیز ایدوب تیغ انتقام ایلد قصد غلام ایند غلام
 خلوتس ادرن طش قیود ملک عقبه چنی ضراب اندن چنوب جعد اول محتر خاص این طویب
 رقه ای اندن طورتوی چونکه ملکی متفر کوشد و خضرتک برسوس صومش و برای خضرتک
 تمویه مانع اولدی برسوس چنی عرض ایلدی انش غضبی اینکله چنی کور بولد و او چنی رقه و
 عرصه عرض بینه دچک خشونتی بر مقدار ساکی اولوب غیظ و غضبه کضم و حضم ایندک
 و لطف طریقیله غلامی بانه دعوت ایدوب ایند ای غلام راست حویله که بو جرات بافت ایند
 غلام ماجرای علی ماجرا اعلام ایلدی ملک خانوق کتمد بپوامری تحقیقند ندیقی
 میالتم برینورده و مشاطه حقه سبله احضار ایند بار ناک بقیه بی هفتوز حقه موجود
 ایند اول بیلدن کابری جاشنی و بر دیار هاند ملکه و حاشنه کوردی نقد جانی و اراجه و پرد
 جود حقیقت حال ملکه منکشف اولد و ناک مقصد کلوب غلامی ازاد ورنه وزارت ایلد
 و شاه ایلدی اول پادشاه کضم غیظ و علی بنده اینکله بو غیله راز نهان کاجا و اعدا
 و اصابتک حالی نمایان اولد و شط ابراد و زمراد بودر که هر حاله تعجیل و شتابدن

اجتناب

ندیم ایچ بویابن و ندید مکندهم خاف و عدل از مملکت و هم در بسیار از ضایع اولی طریق
 بود که سوال ایچ بوماهی مذکور میدرد بوجه موشی هر قتی شش اختیار قبله بودیله که در اول
 کتور و معدوم بود کتور و ضربه جرابه برده میوشش قبل الیه منقل اولی پستی شاه قبا
 منور اولی بوماهی مذکور میدرد بوجه موشی در سوال ایچ بویابن اولی نظر که عمل از
 باد کار المیشکی الحال خاطر ایچ بوماهی منعی در جرابه بودی شاه قبا که جرابه موشی
 کلمه بنا و مهمی که او در هزار دینار ایچ بویابن جرابه جرابه موشی ایچ بویابن
 اولی که مملکت فرائد صرف و مندمت مملکت زبانی بر قدر کر که که هر بار عمل الیه صحبت
 و بعضی بویابن کنایه شفقت ایچ بویابن دولت دارین ضایع اولی خصلت فیضی کظم
 و خشم و هنگام غلبه غضب میل جانبدار کتور بر پادشاه و ابدی غایت
 و غضب ایچ بویابن کتور و ملاقات انقاس بر که سیده مستفید اولی بویابن
 مدت طبعه در وی روی طلب ایچ بویابن ایچ بویابن ایچ بویابن ایچ بویابن ایچ بویابن
 برینه بسیارش الیه مودت نامه مذکور اما ان تغییر مزاج مشاهده قبله اندک برین نظر که
 عرض الیه بکن که فائز سی ظاهر اولی بویابن نکلی و نقل حاصل اولی ایچ بویابن
 وضع غضب بکن اولی بویابن ایچ بویابن ایچ بویابن ایچ بویابن ایچ بویابن
 امیدوار که بویابن الیه طبع مملکت عتق و خنوت بکن بود غلط خشم بر طرف اولی
 برینه لطف علم خیر الخلف اولی مملکت بویابن موش وقت اولی و شیخ ایچ بویابن
 رفته باز و بخواهی مشاهده برینه و برین معنی رفته اولی بویابن که محل اقتدار و عنا
 اختیار و غیبی و فوائده و برده سنی و رطبه هلاک القابله فحوی مکتوبانی بویابن که بو
 یابن که هنگام خشم زبیر و سنان رحیم اولی وقت جرابه زبیر و سنان سکا هم بریان اولی
 کتابت بویابن که اجرای فوائده حدش عدد تجاوز یافته و هیچ و زمانه و ایزه انصافند
 طبع کتور همیشه هنگام غضب بویابن ایچ بویابن ایچ بویابن ایچ بویابن ایچ بویابن
 الوقاع و بر ایدی بویابن شاهک بر جیب جرابه ایچ بویابن شاه انک شامانه شویله ماکر
 ایچ بویابن صاحت حرم حاضران استکانی ساز جرابه ایچ بویابن استکانه ایچ بویابن
 بانوی شاه غایت شک و حد نذرت مرتبه هلاک و او برین فحوی این زمانه و همیشه
 مکر و صیله خنوت و انصاف فحوی و صفت ایچ بویابن ایچ بویابن ایچ بویابن ایچ بویابن

کما جوباره و در شگفتان کنار جویبار یک ایدی چنان نایبانی کله با نده هر چند طبعاً
 و منظر این ایدی چو کندی بومالده اول کار زوی و عرت ابله نظر و عاقبت کار منظر اید
 فی الحال ائی بودند سرد و مو فزاید خانه سینه کید کوب بر اشناسی کور بصیرت بیک اشناس
 با سید اعراب و عربی بود که نکلف لصد وقع فی الصید یعنی طناب دور که با نده پیشه سینه
 هر سقاری کندی و حق قید صید کز قمار اولده و شغلی ابراد روی مراد اولدی که هر کشتی کندی
 منصفه مشغول اوله طریق قد بعد از طرش کفامک کله بند مقرر در که طبع هر قدر صحت
 عاقبت منصفه مبدل اولور و علامه خدمت ایدره البته نعمت و ثروت بولور و کلمات او هنر که
 بر در و پیش و ایدی میا و منصفه صید مرغی و ماهی استاد اتفاق بر مرغزاره دام فروری
 و کز و کنگاه کبره او تو روی هزار نعمت و انتظاری ابله حواله سینه ارج فروش خوندی چکان
 خلقی خلقه دامه مکه جات مصلح نگاه بر مرغی امیز طلوع اشناسی میا صید لوبوس اسیله
 صید اوله لوبو کینکاهده صید کور بکه ابکی طالب العلم جت علم ایدر و صیاد ایدر و ارب
 نفع ایدر بکه باز زمانه ایدر که نابو صید لوبو صید اوله ایدر صید اکرزی بو صید
 ایدر سکوت ایدر لم و الو الحال صیاد هر چند که نیاز ایدی مقصد اولدی جار را ضی
 اولدی طالب السکوت ایدر بار اول رفعت ارجو حق شکار ایدر شکار مهموش نقدیم ایدر
 صید مرغی کندی ایدر ابکی طالب ایدر تقسیم ایدر صید ایدر مصلح مکن بود که سز مدغم
 کجده رجالی و مکه اول نفعی که انکلا جت ایدر و بکن با تقسیم ایدر که بر حق سز مانع
 نافع کزوی بهر عالم دانشنده لوبو صید ایدر بار بزم ایدر صفتی و ده بحث ایدر
 صیاد مقصد بکه صفتی نهد و بدیدار که صفتی اولدی که نمد کراوله و نه موث صیاد اول نفعی
 ایدر کندی اول کچه اول قوت لوبو صید ایدر کجده صیاد ایدر صید ماهی اری سینه و سزا
 قول نام ایدر و ای در باره صالک مکتب الحی بر ماهی صید ایدر بکه مدغ العر نظری کدر لما مشق
 کندی و کندی ایدر صیاد بود که بونا و بید صید منصفه طبعیله پادشاه کتعب مظهر احسان
 اولم بر خدمت ایدر بالی بلوسه خالق پاور پس بر طرفه قوی پادشاه عرض ایدی پادشاه
 از غایت کتعب بیک و بنا احسان ایدر ندماد بری و احسان استخار ایدر بوبله
 منصفه مقرر بوبه عطفه کتعبه صفتی اسف و بند بر و صیاد پادشاه سوبلیس پشیمان ایدر و
 پادشاه ایدر که سوزک کور کور اما بعد الوقوع استزداد و ضلوع و عدو کتعبه مقرر

غرض از آنست که ما باینست متعارف پیدا اید و بعد از آنکه شاهد کلیم مقام خدمت و طاعت
 برات بکنید که طبعی از آنکه فرموده شد بر بار بده اول شد هر کس که منع است با شاه اگر چه
 کور و قهر باشد اما افسوس غرض از اینست که با او بد و بر سوز سوختن چون که ما بمان
 فقر و فاقه جانانه که خدا نشای خدمت و وقت بر لوب فی الحال بر طبق ذریع که در ذریع
 مشغال اید و بر دانه الله شاه الله بود که در بد بکند که در جراید باعث فقر و فاقه و ضیق
 معاش و عدم طاقه در راه حلاله و عیبی است و اید و اول بر چه به قلم عفو کند که مجلس از شما بکنید
 طبق فقهی است که با شاه است و بهی راه که اول کس که طبق ذریع می آید و بر مردن حال
 اول کس که از این باب و سوختن است حال ما باینست که شاه شاهد و عفو و عفو کند
 در این تمام اول طبق است که با طبعی است که مستقبل است بر جمله الله با راه و ضیق
 ظفر بود که در مقام همی در طبعی است از مقام کس خدمت مشغول اول و شاه ما می کرد
 خسته و عورت اید و با هسته است طبق و سنگ اول و در تمام اول شد و کس که به
 طبق ذریع که خالی باشد ما باینست که در همه بازه قور و جرمه است اعتراف اید
 و باعث گستاخی فقر و خدمت اید و کس بر سوختن است ملک است راست سوختن است کیفیت
 حل و صدق مقال معلوم اول کس پس از اینست نواخت اید و منصب بق و مرتبه اول کس
 از زانی بود که در پیشی ابراد و زمراد اول که عفو و صغیر است عفو اید و کس بیایوب
 سر عیب و عفو و فوری و اهتمام این لو بند هر کس که در خدمت ذریع است اید و
 کند و به معلوم اول است ضعف استغفار اید ما باینست که در اوله مکان است که بر اثر
 و جمله کنار که کار که مشغول اید و اول و اید و کلان و اید و کنار جویبار
 بود یعنی مشرف شکار اید و بیجا حد و خاشاکه و که انکله قناعت اید را خاشاکه مان است
 کید و بر کس بر پاش اول و اید و فوری که بر شکار اید که شتند استهای کس که باز
 سوختن اید و فوری کندی کلان است که سوختن است که سوختن است که سوختن است که سوختن است
 بر جبهه میز اید که بر شکار اید بر بوبال و بال و منقال و منقال الله بود که از آنست که
 باز بند بر دانه که از جسد هم پس کس که از مشرف ترک اید و بیجا حد و کس که سوختن است که سوختن است
 طوع قضای کس که اول فضا به بر کس که در ظاهر اول کس که سوختن است که سوختن است
 پروازه کل کس که در آب است اول کس که با جسد است که سوختن است که سوختن است که سوختن است که سوختن است

عاقبت محفل این میوه غلامنه ایندی بو کجه بن هابره زاولون زاهدده باهی اورنن درخ
این سن دهان اوله کاندن خاکه خوز ایندن غلطه و قویو یکین سن جود صباح بی
اندر کشته کورن لر هارینه افی طوفنه لو کو کدر و عرض و مال و زمانک و برانه ایسه لر
کونک انک مقصد خلقک اعتقاد عیون و لوب بی زهد و تقوی و عیال سن ابرو کله
غلام هر چند که بوز کلام بد و پیامد بی منیع و در فتنه سوی ایلدی مقید اولوب ایله نیم دره
حسد و طعنه طاق اولشد اکر مقصد منی یار اولک بی توقیر و مانده اطاعت قبل بو
تکلف بوارم شروع الیبوب بو عذر منی جافه منتهیل اشته عقق نامک حاضرده سکا و بیوم
و بر بدین زر که بقینه العرس معیشتک کفایت ایدر تسلیم ایدیم باوشهر طوطی بو یکین سن
بر اولونین حقی اقامت قبله سن غلام حقی خایه زاهد او زره خواجه نک باشی کوی جسد بی
جمع حقد و حسد ایتمکدن قویو کندی و عقق نامه و بدین نری الوب دارالامان استغناء
دو بره عزیمت اولش یارندن سوی خواجه بدینتی زاهد نیک سیرتک باهی اولشدن مقصود
بولوب وزاهد طوفن قاضی ایلمدی بار شرفا قلمی موجب نیات است الیبوب اکثر اعیان
بغداد عفت و صلوات شهادت ایلمدی بوسله اکتفا الیلهای مدت مدید بجهت خالک
نچه زمانده صکره کبار بخارون بریسی ایضا غلامی کوردی علام خواجه وزاهدک
احوالی صورتی تاجر حقی خواجه نک قلندره وزاهدیه حبسندره فیر برید غلام ایندی
زاهد بو کناهه عجب ظلم اولشی بواشی فرمان خواجه ایله بندده صادر اولدی زاهد اقل
اول مرد پارسا بوجا جرادده بخیر و بو تهتمدن مبرادر تاجر حقی بخار بغدادده جمع گیری
مضوی قضیه به اشهاد ایندی شهر بغداد کلیمک صورت واقعه حکامه اعلام ایندی زاهد
استقامتی بر کائیله اول و در طریقه نجابت بولدی ماسد سفاقتی شائسته نشانه نیرفت
در سوی دنیا و آخرت اولدی بوشلی ایراد فرمود اولدی که اهل کینه و ارباب سده نه فضا
صاور اولوشی عبرت بیله اوله لر بونا کند و لوی بانین بویله اینک مقرر اولجک
اضح نه مرتبه ابصال نمداشته کو کدر ملامت اوضیح بنده نهتم حقیر معقوت عظمه ودا
کدر لیه که جرایم کثیر حقی منزه عن غیبت بود اجمعه حکایت اوضفر که بمویش دشاھی برکوت
حاجیه منفیر اولوب دکا هندی و اولدی چمان حاجت باجار کوشه کاشانه سند
تقاعد اختیار اید و اول فقر و فاقه محفل ایندی شول حکامه و لکه باو شاهک منبیت

عظی

محبت ایدر اینها بر کوفه زیارتیست که حرام بند عزیزیت او بود به مردم در رفیق با به طرف او
 کند بولت بر قاج خونی حرامی از مال افعال و بر و قتلند قصد اینها چنان هر چند که
 نیاز باشد مفید اولیست بجز اولیست بجز اولیست بجز اولیست بجز اولیست بجز اولیست بجز اولیست
 کنگر جفندی بر فرج سخت استند اوج حرام بر دار ایدر اینها و ناول از با کنگر از او شده
 و زاده ایندی که ای رفیق ها برون بر و جانوز و سخا در اینده فخر و دست هلا کند ز بوم حضرت
 عالم الا سوار و در بجز بار بر احدی مالد خیره اردو کلد شاه مرثاک خاتمه و اولیست اسم اعظم
 و طبل از جانک مو ایندی که هم مضمون می شود بنم خفی بر ستم زدن و میو بیانی حد ایندی ز و اینم
 انتقام بر خور فقر از رده البینه اشیا بهمانند کتیرین حرامی برون کلا می استنزا ابد و ب
 که نشاید و خلعت ظالمی نکر ایندی و پیو فقیر و شهید ایندی و قلیل و کثیر نسبی و اریبه العوب
 کتید بجز آنک جز قتل اهالی شهر نیست موزون اولیست قائلین بولند و قتل ایندی عاقبت
 عهد بعید و صفت مدین و فضک بوم عید اهالی شهر که اکثری مصادم او تو مشا ایدی
 بو نشا و کنگر و در فرج عظیم اوج حرام بر حرامی مجازاتند بر و از ایدر و بشو بلیه موش
 از زه افاز ایندی که خلق آنک صفر و کثیر شو را نیکه و قضای در د آفریننده ناز و نیاز و اراد
 از کار این و نشاید حرامی که بر میو بومالی تجار و بیستم بندی و استنظر طریقیل کند و
 هر اهل ایندی بوند مکر و یاد لک قان طلب ایدر و قضاء الهی آنک حوارن اولیست
 شهر فرموده بر میو بوموش اشندی همان اولیست صفت حالی حاکم اعلام ایندی فی الحال
 مجال و بر میو حرامی که مجلس طوندی را اولیست شورا به غذا بده جاشنی طند به واقع حال
 بر و تقریر باشد بدار اول خود حاصل مکافاتی شود قبل ایله جزا برین بولدی بومشکو
 ابراد و مراد اولدی که طبت طبیعت آب کفایت ایله شسته او نشد و مزاج روز کار حاصبت
 مجازات ایله بر و شوی بولشد مجرم بهر ضلالتی که بولند اگر عذاب جلال مهربت اولیست
 غذا جلال مساحت میسر در عاقبت یا کند و با اولوی شریست محنت و شورا به عقیقتند
 جاشنی طانمی مفری در بندار با وجود بعضی بی خرد اخره ایصال ضرر قصد بلیه کند
 اهل کی اختیار ایدر حسابت اولیست که شهر بندان بر خواج و اریبه غایت حسام و ایدر
 بر زاهد های سی و از این اهالی بغداد از دل و جان سعادت و استانی بر مکلر ایدر و عیبی
 ایدر و بوم و دینار تار ایدر ایدی بوجهند خود مذکور اقیصد ایله بود و ایدر

کید کن اول چشمه کار نکند و کوه و بکه شهر با ناسنک شکست چاک ایش بر مقدار بود
 باقیس اندی قوش کتشی بر اول مای شاه اید و سراسر و بهر تا اولدی بیکه اول یوقا
 ایدی غدر و قفس همدک جرابه ایش بوش و حیانت جنانتا مکانات اولش بوشل
 ابراد و مراد بود که هر کجه چهرن مهد و فای ناخ غدر و جنایله خراش ابر کاتب وهو
 کذلک قهر ایله رقم و جودین صفت و فز و زکار و در تراش اید بند هر کجه که خلوق جنبله
 مصاحب لور عاقبت فنا و بلیات و مصائب اولد حکایت اولنور که بره ک ایله برش
 بیاتن مواجات و کمال انسی الفت اولمش هر زمان بر بر ایله کوشوش و صحنه و غریب
 اید و سار طریقه روزگار کجه بر اید بر کوه موش ایدی ای بر اول سنک مغزک قهر ک
 و بنم مقام سورخ و رفت هر وقت ملاقات متعکله به کنار اید کلام زیاد اید بر سن صدای
 اید ایش سنک و کاه سوسور ایش قوسه کلیدک بر بیابان بولنور انتظا و بک صلیک جواب
 بود که بر شسته در اید اید و ب طرفک سنک با یکم بند و بر طرف نیم پایم سوز اید لم تا اول
 دشته غریب اینکله بر بر بزرگ قدر و مندر خبر دار اولدی بقیه انتظا و کوشه بوز جو کله طریقت سن
 عقد عهد بر شسته اوزره انتظام و عقد هجته بود جمله استحکام و بر دای که هوار بوشل عاقبت
 قبله اید هر بر اثرک حالندک بوطریق ایله خبر دار اولدی بر کوه موش بسبب کلید که غریک طلب
 اید و هجته ایله ناکاه بر زاغ فضای هوار اوج کون خار چتره موش خوردنی الحالی اید و قصاب
 دارقاره منقارینه الوب بر اوز کلیدی اول شته بسبب ایله که بر طرفی اید و بر طرفی اید و شته بند
 اولمش غولک دروز اید موش کلید و دی هوار منطلق و سرنگوز اولدی خلوق زاغ و غوی بومال
 اوزره کوب تا نا اید قیدلر و قیجکیان زاغ خلوق عادت بر غولک کشار ایش هج کور لما مشد و بو
 طهر طریقه های هوی و فریاده باشد اید غولک و باد اید بیکه حاله غولک کشار زاغ اولمش
 کوشامت مصاحبت موشند بر ایله کونقار اولمش هزاره هزار بومعقوله بلایه بنوار در اول
 کیده که خلوق جنبله مصاحبت اختیار قبله بوشلی ابراد و مراد بود که صاحب ای صائب
 هر خلوق جنبله صحنه اید اولن پند حکمیند که بر کجه سخکار لور صافزین جو موش اید
 خار بلوی پیل اولدی بازمایکل و بوستان عالندک بیداد نهال و بیکه ایزه شرح مذمت و نکال
 سبب طله قلبه حکایت اولنور که شریفه در محاسن و صفای ایله موصوف و مکارم اخلاقه
 معروف بود و موش صلح کرامت و اید و اید و اید و اول شهرک اهل ایشی طایفه اول

وقت امیز اولی که ابد سوسه نظمن و جام سنگ قویانک اولسوه قو لم بصرف صاحبم
 بوغلت اولسوه ایدرک اولم تا جانم ویرنجه بوچیم نوزای قبری کورنجه نژاگریند نوع
 جنات اولسه و طوطی لوفده انتقال مسکله مسافت اختیار ایزنیم امیدوار مسکله
 جام نمن و رسنده بران مفارقت ایلمیم هر کس سال بوکلان استاصیله خوش حال اولدی
 زدن فی وجه مذکور زرد سپان و عهد ایمان غلظه و سدا و ایله مؤید مؤید ایله
 فظلم اولدی کذاب اولان کاری بوکند جو بسوز سولیه بیلک کواجراند جراع کذب بو
 دشمن قبله زدن ویر کوزد یاشند که روحی نژدیر فقر فراع دل و صفای خدی ایله باش
 زانوی زدن و لحو اوزر قویو بفرابه وارده بو حاله مفارقت اول مقامه بر جوان اسرار
 کلدی زند حیوان کوری میل ایش زدن حیوانه تعلق ایدر فی الحال مابینارین
 معاشقه پیدا اولدی زنی جانیه ایمانی سنگ غدا ایله صیوب عقیق ایدر یکی جان بالکلیه فراموش
 اینکاهنه پیرک باشی ویزندن ایندور سیر قویکدوست جالانک عقیق سوار اولوب
 دست افتادله بیان و درغوش ایش ایشام پیر دهقان بیدار اولدی کورده کجا نانی بر جان
 عقیقه سوار اولمش کیمد زباد ایدر بایندی ای یوقا قتی عهد و پیمانک قتی شرط و ایمان
 قتی معوق حجت قتی دعوی مفت خوش بوایشی که ایدر یاک اما عاقبت جان سک لک مکانات
 گرفتار اولدی بخت صفی اهدن ای کار صفی کینه جوری ووز کار صفی نژر زنه اصلو
 اندک جانیه التفات اقیوب جوان ایشنه طهرت اور کید لم ناجفای بویه فزاد قویان
 سوزل صفای مساله ابرم جوانه فی زبر اتم اولد سیه رضاه عنان ایدر ایدر
 دیر و دهقانز غائب اولدی سپر بچان بویه بو عالی شاهن ایش فزاد و صفای ایله افکا
 و حیران عقبارینه و خوش کیش زنه و جوانه بر زمان کندی با ضعیل مسافه قطع ایدر ایدر بچم سان
 بیویب بر مقدار سایشی اچور ایشی بایندی اول ایشاد زنه دهقانم خدی بد طهارت لازم
 کلد حیرت ادر رعایت ایلمی اول موصدنه ضعیل مسافه کندی بر پشه فونج بر چنر کورده
 هفتی چنریم وارمدین بر شیره راست کلوی فی الحال فلدوب پنکالیه قاپوب اولر پشه ایدر
 جو جوان اواز شیری کوش و زنی در کنار ایدر کون تماشای ایدر بچم جان ایله جان اول
 آن کدوس ات ارفسنه بر اغی بیره بیابانی طوفان کندی القصیه بویه هول جانده اردنه باقیوب
 ناصی و جانانی شیره گرفتار اولدی مزعه جهانک که بیه چنر دهقان عقبارینه کوربان ایدر

هر چه از این بر آید و طوطی که در بریدن فرق الی عدم اولو را دیده باشد بگوید
 ربه لیس اوله کرک بعضی وقتها در کل حاصل قلم در خانه دیده بود و در زمان
 الم اولی طغیان این بند و بر سوا ملک مظلوم و جو کتور اما علم و ادب او که هم آماج
 ضعف طغیان قوت شایه تبدیل اوله بلکه نیم زمانه در تجاوز اید و بر شکله آغاز ایله
 بر تقدیر به انی تار بملک لادند و بالمدح اولو و صا ایله انی تار ایله نیم دید و صا ای
 فالله و بحر صا ایله شعله مسترق ایدیکه سو کرد کشی او بر حضوره نفس ایدی و صا ای اول
 سوبه حکم اوردی مکر سوبه ای طافن طوری و کند و بر طاقده کامتومه اولو با توردی
 صا ایله طاق سوسنه رات کله فی الحال نکت اولو بیغ و بال ایله پارسانک صا ای
 و صا ای مال اولدی بو تماشای حاله بوزی بر سن و صا ایله بو بنجه بختدیر به نفس اولدی
 بو مثل اید و صا ای اولدی که هر نقد فکر تا بونه قلید خالص اولیه قاله کتور ملک کرک
 و اگر مکر و لعل و صا ایله حاله وجود و بر ملک کرک و بنشودر که اگر مکری قزوچ ایست
 اندر و متولد اولو و پسو کانی نام اولیس و بر بند هر کوبند که جان ضایع بر ایه خل و فای
 خالی اوله مال احوالی هلاکه مود اولو حکایت اولدی که برده هفاله بر جیل و حور و اید
 بنده و صا ایله روزگار کجی شایر اید انقلوب با زمان ایله و هفانه فقر و ضرورت ال بو
 احتیاج و مضایقه و ترک دیار و جدای وطن اختیار ایلیوب جانب بخله روبراه غربت
 اولدی ایشای سازق بر کوه شدید راهد بیعت اولوب بر درخت پایسند باند باد
 رفعلول و دفع کلول اچرت منقضا حاله مناسب قبل و قاله اشغال ایندی بکین ده الکلام
 بحر الکلام مقالری بو مقامه بنشدیکه دهفانه ابتدای ای و کرای محنت برت اختیار اید
 صا ایله عمری بدیاریه توجیه ایله اندر بری بر فرد بلز برقی انج بر احد بلز مختلفه که اول
 دیارک خلق مسلط و بسیار و با اهل صیله و مکار اوله سند که بومال و بیال و مس و جلال
 وار در مباد که انوس و افسانه ایله و با افعال و با نه ایله کا طمع اید لر سند غی غرور
 جوانی و امید کامرانی ایله اندر مائل اول بو جهانک صحتند امر انی اید و پیدلک
 وقتد بو فقر و حقت فرقت و کبریت غریبتد قریب کبریتد اریعما و ابا الله تعالی صا
 بو منزل اوند اوله نه بعد بکا افعال حیات مقوله محالوند اولور زن مود بو کلمات
 استماع ابتدای حال انفعال اظهار ایدی و بابتدی بو زکلام شعور ایدر که سو ایست و نه خیال

انوار بی مستور ایست و اصل عالمی ناشای و بیدار مدینه مجیب میسر ایست زاهدان در مذهب
 اولی فصل سابق الذکر فی فتوای ایشان و ابتدای کتب اختیار مباحث فروع غالب است با برین
 بو مضایق البتدر که هر چه بندگان غالب مطلقه فنانم اندر در هر نه جانیه و بلسه حکم
 کیدر بونکه مسلم طویز بیانی و مذهب اولی جملی دفتری و فقه شریقی تفصیل سابق ازین
 با بر با ایستاد با ایشاق علی الاطلاق کوه صا و قد که پای نمکین از وقاره بکربا و نود شد
 بنم فوج اندر اول قدمای این اید که کوش اصغر صدای صومعه سماه فریادیه مورد زاهدان بر اصل
 که هر مرض ایشان کوه صدای بلند ایله ایندیکه ای زاهد فریادیه پوش قدت و فزون موش بند و نام
 اطراف و نذران خارا شکانه قازر و در وقت در لود و لوخانه و اشیا نه لود و زرجونه دفتری کوه
 بو کوی استیک مریض بیتی حرکت کلوی این صدقت و بلخی نطقت راست بو بارسی که موش
 جلدیه غالب مطلق در و جمله از وراج و امتزاجه اولی و البتدر زاهدان قبول ایست بر موشه
 مرض ایند موش فبتکه سزوی ایندیا کوجه بود دفتری استنم اما و امید که جفتن کند و جسد
 اوله دفترا ایند بو ارا ساند زاهد و عاقلین بر موش اولم و سنی دست شریله در اغوش قلم
 زاهد کوه بیکه طرفین در فبت کامل و جوی افرع جان و ولدن ما الی القالدری و عالیه
 فی الحال از اجابه فریاد اولر با کل شی و جمع الی اصله مکی ظهور کلدی دفترون صفت صفت
 اسانیت منظم اولر بوش صورت که صفت اصلیه سی ایند جملی قلبیه و زاهدانی اولر
 موشه و بر و جفایع اولر بو مثل ابرادون مراد اولدی که مفقضا طینت علوانم جنت
 هیند که بعضی عوارض بیله اولر مالذون تجویل اینجک میسودر اما عاقبت الحاقه
 هان حالت اصلی سنه معا و در محقق و مقرب در پند و عاقله کرکد که اساس امورین
 خیال حاله معنی قلبیه و او هام که در سوزن شیطانه در دیول و بویه بود در اطلالما الخ لیا اولر
 مائی ریح صداع و جنون موش اولر در حکایت اولر که در بقالت بر پارا هاسی و ارایه
 هر زمانه و دغوش عسلدن اول پارا به فقه و در اول شی بعضی صوابیه صرف و بعضی افرز
 زخیر فیلوری مرور زمانه ایله بونده بر سب طولدی بارسا بو بعضا عندن سود سوسوس
 اید اولر که بر کوه سبوره فظلو صا لوی ایند بینه جی بر عاقلی طمعه که خاطرین بو خطی ایند که
 ایا بوسی نقدن در دغوش و سب جمع اولر اولر اخلافی تقریر و تحلیله اولر من تعبان
 ایند اولی بود که بو فروع اولر التونه صا تو بهاسنه لون فزون الم ظاهر بود که بو اولر

کله یکه بر سوال ابدی چهارین اول وقت کله مکه من اول یکه از ایل هم افش و صلا ابدک
 اما ابد مکه سکا البته بر صورت اقتضا این شد که بر مصلحت ضلایع است و لذت شراب و لطف
 و ترش و قایت بلبل و جعفر کینه مانع اولدم علی الحصر بود واسطه ایله بکانه مرینه هر و محبت
 و اید یکی بدم و بکامیل و خلاقه مطلع اولدم الحرفه و الهه بنم ظننه حوائق و خلاقه ساوین
 مطابق بقدرک زده غریبان هم اید ایله کلمات سکر انگیزی و درین ایله بر سر جیب و صفت اکلله
 و اموش و دشت مصالحه و مصافحه ایله و ووش و ملو طفت و موافقت و در افش این ایله بر شلو
 اید و زو اولد که کید و مکر نسوزد صورت صمدانیه الحیا ایلد که کدر مکر و فزوله و طی
 بو قیاضه قدر منظم جوید که اصلنی بود استانک صفیه اوله اید مکر زده انت
 که کید محکم و مکر و منبدر بولد و زو اولد و متد بقصدین بر طینت شویم بر نوم
 تر اصلید و نیز اولق مجالد و خشت خشت و شفت سول اینار و میاه بخار ایله طاهر
 اولق و هم محض خیال کله شی بر صبح الی اصله بو نکته و والد حکایت اولق که بر زاهد مستجاب
 الدعوی بر جویا و کنارن تقاضا اختیار اینست اتفاق بر کون بر زرض بر و از اید کین اول مقام
 مقابل سینه بنی مکر بر موش چه شکار اینست حکمت الهی منتقارندن خلوص اولو بر احد کله او کینه
 ووشک زاهدی که بچاک شفت اید بر موشه صا رگ بر بن ایلد که فایر سینه کفر و فوز زدی
 کبی بر بیت ایلد ناکاه خاطرینه خطو ایندیکه بو بر زبان کاجاندر در اهل خانه بوزند منظر اولق
 مقدر و پس عا ایندیکه ایزد نقالی بو فی بر و خرابین تیر و علی زاهد در اجابته قرین اولوب
 مشاطه نقد بانی بر و خضر صند تصور ایندیکه بیت خلق اولد و نکار خانه تانک کله
 نفی کبی صفت پانک نذر زاهد سره راولوب صد حالند سبیلین ایندیکه کیدرک و خضر قد بلو بر سبیل
 زاهد این ای و عزیز شهید مضک سنی بر کیمیه تزویج ایلد لوزند بوار می سنک و صناکه تقوی
 ایدم بو باب سنق و یوسن افراد می و ذوان علوی و کاشات سفلی در کبی اختیار ایدم و خضر
 ایندین و شوهر دیلوم که قدرت قاهر و قوی ظاهر سیم اوله و علوی مظهر و وجه بلند و تر
 ارجند ایلد اخضا ص اوله زاهد این بود صاف ایله موصوف کی یاد راقا ما با امر اولد که ابد
 و خضر ایندین و اقصا اول نیم نوجم اولغه سزاد ربی کا عقد ایلد سکت رولد زاهد صومست
 علی اقباب بر ایندین اقباب چون ضمیمه کوش ایندین حوائج بر دیکه ایز زاهد سکا بند توان
 خدیوین هم که اول سکا بد کوشه سایان رفعتی خفا کاه آسمانه بر ارد و زبل ظلی ایلد جمع

انوار

پرفشان اولوییا که درین الفای مخالفت ستاده سوسو و احتیاط اولوی که پند طاقون ساری اعتماد
 و دیگر زیاده زینکه اولوی با اولوی کل مکاتبات اولوی که شهر سونیدید بر باز کار و وارید بود
 هفتده زمانه بدو و سوزا لاله متهم اولوی با باز کار و بی مکان ابتدا شمع حال اجرت
 ندید و بدو بود و سوزا لاله متهم اولوی که بر فاج کون کلیم زینا رفیوی آتی قوم سوسو
 حکم بنده ایست که هر کس که در روز کت حو کوز نکند و در هر روز سن نوزده و بی پنجاه
 قبول ایست و کند ایله مو کدی قلدی هان خطه که او کندی عاشق اولوی موافق صورت
 ایندو نوبتیم عزت اید و سوسو نوزده مشغول اولوی قار تا بکار ایسه کدی و با شامه دل
 برود نوزده ایله بیکاه برهنه زاهدانه خانه کلدی اتفاق اول وقت اید بیکه مه ماهه زمانه
 اولوی که اولی زیم الاغیا جامه خوابه کبر سوسو بود ای آهسته آهسته بوناد و بانند بر کوشه
 سوار اولوی بانندی تمام صاحبان اشد و بی حقیقت حالی کند و کند ایله کور سوسو بر ایشام
 ناکاه زندگ کوز ایسه راست کلدی و کتیم و کتیم حلی حقیقی ایشام چون ایشام بلدی فی الحال دیک
 مکر و قند و با نقتنه سوسو ایله سوسو ایله بندک صورت کتیم بنی زیاد سوسو بوخته شوهر کتیم
 مواضعی رفع سوسو ایله ایشام زینا بندک سوسو کتیم طوغریسی بود که عورتا اگر با سوسو اولوی
 و هو و سوسو سوسو سوسو سوسو حرکت اید لر جوده حاجت نغسار و اولوی بیکانه لر کتیم و سوسو
 نظر ایدار و و و اید لر اما شوهر بر جان و بر سوسو و سوسو روح و سوسو سوسو در بدن
 نهال عمر بر سوسو سوسو در خوانند بر خوردار اولوی سوسو اولوی سوسو سوسو سوسو سوسو
 عزیز کتیم سوسو سوسو کتیم کتیم اولوی اولوی اولوی اولوی سوسو سوسو سوسو سوسو
 قار و سوسو و افازنی ایشام کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم
 و کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم
 اولوی ای پرو کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم
 بو سوسو کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم
 بود که کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم
 اندر صلی اید و کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم
 کند و کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم
 زیند و کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم

شدن ظاهر اولوب كندوبه ايندي مبادا كه بوفى زمان كيمنه ساح اولوب بجا ايله
 كورنم باغليوب بجا كوك سفند صوفت كوستن مش اوله اولوب بود كه بوندر وار كلم
 باييك بائندو ثوب نقد ايند بكم نمى كيردالم بوفى ديجو وغايت بلا هتدند اندر اولو
 كوسفندى صالحه بويك و باييك طلبى ايجون بوله كيردى طراد روجون زاهد كند بكن
 كه و بار قور و كيرين قورين كورنم بار بومشلى ايراد و مراد بود كه حيله و نيدر ايله اعدايه
 غلبه و كورمك تشب ايله مطلوبه نظر مكنيد پستدا اختلاف كلك اعدا صوميه اينلاف و لك
 انتظام حال اوليال مد مكات اولغدر كه بر زاهد دينا رو پر هيز كار ك مدد معما بچون
 بر كاوشينى وار ايگ بر دزد سر قاتلك سوا سيله بر كچه صومعه زاهد صومعه اولوب
 بود بويكوا هنى شينى هلاك فصديله صومعا نسا مشكل اولوب اولجا نيه كشتيد
 انشا ياهن دزد و ديوب بر بوليله ملاقى اولوب بكيقت نيم نماز نك سنوال ايله اولوب
 اوليكه مفضوق و امد و مقصد مييد زاهد فر صبا با لوفان على اصق الاتفاق ديون
 بوله كير ديار و شبانگاه صومعه زاهد وار ديار زاهد وظائف مبادند فارغ اولوب
 مزاج وار شينگ دزدك خاطرينه بو خطين ايند بيه جونه قول بوفى قتل مشغول اولوب
 فرما ايدوب جوارن اولود خلونق شته اوله لوبو نقد بر كاوه وارويك اولمز قول
 دنى بونكر دوشد بيه دزد كاوى الهى البنه قنوي اجه كرك شايد كه حري بايد زاهد
 بيدار اولوب فرمايم مشغول اوله بوفى اوزره كا نظف بوليمى پس زره ايندي كوم ايله بونكر
 توقف ايله بن زاهد قتل ارم يم صكر سوه كاوى ال دزد ايندي لطف ايله س بران ارام
 ايله به كاوى الريم بعد ارم به تام ايله بو خلاف ميانوزن قام اولوب دعا قن مجاوله
 لرى خارون ي منتهى اولك دزد زياده مضطرب اولوب فرمايه ايند بيه اگاه اولوب بوسنى
 هلاك اتمك استر بونق نقر اورديك بيدا راول بود دزد كاوى ارب كتمك استر زاهد
 اندك آشوب و حربه لوزن بيدار اولوب خردوش ايندا اطرافند اولون اسباب اصحاب
 اگاه اولوب صومعه زاهد شتاب ايدوب جمع اولديار دزد و ديوب بويك طرفه فاصح
 كند بار زاهد نفقى مالى اول نظامه بيه خلونق مبدالى سبيله صحيح و سالم نالدي
 بومشلى ايراد و مراد اولدركه هر چند كه امد اختلاف اوزره اوله سكا جمعيت خاطر
 مسودر نچككه اتفاق اوزره اوله سكا بوشانق مقدر ممكن اولد بجه جمعيت اعدايه

بیشاز

T.C. YÜKSEKÖRNET M KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

بونار حضرت و او بعد عوالله بره فقیر ایدید که باینجا می و اولدیر بک نفاق بیستی در
 وقع سلمیه ظل کشد و نقد زحمت ایسه هی بنامه کلو کوز و هو اگر صحت بلند
 ایله تکلم ایدیکیز تاغی مد ما کوی کش هوش ایله استماع ایدوب حق عدل اوزره
 قضیه کوزی فصله فاه را اولم چونکه بونار اول نماز نیازه و عبادت و طاعت و برع و تقوی
 کوش اید مطمن الحاطی بی تکلف بی توقف ایسته کلدیلد کوبه روز در برون اول شکاری
 دام صیله کوفتا ایدوب ایکی کار کیمی قنارینه جکدی جان بی اختیار ایکی جمله ایله ایکی
 شی طوقوب صوم صداله سمارک شربت مزه ایدار و نفی کوشی خوشکوار ایله افشاد
 اینش مقصد اوزره و نماز و صلاح و پر هیز و امتیاز نقضی خبیثه و طبع حسینی مقضی سالی اوزره
 بو نیتی منتج اولوی بو مشلی ابرودن مراد بودر که هر قدر هر سیرتک حسیت شکل
 صلواتیه اعتماد درونی و صدق ضمیریه اعتقاد جاز و کلید نظم ایچ اومی و اراهل نماز
 صدق و طیبلسانی دراز ظاهری طاعتیه موافقت لیک باطنی کی منافقت فرق
 اوستند تاچی قیبه در بنز ایمان و لذت حبه قد طیبانی و لسانی کذب دروغ
 یوق درون ذره قدر فروغ الله عاصیان عصا اولمش بو نیتی اوزره در ابا اولمشو
 خلق ایچن صلواتی ادا ایلد رضت ال دیرسه جوق فساد ایا پند جوق کیمه لرحیل
 صیله به تمسکه مراد رینه و اصل اولمشور و اول امور مضامه که مکابره ایله انام انام
 میر اولمیه که در صیله جاره بولشاور حکایت اولمشو که ولایت کرکانه بزاهد قریان
 اچوره بر قیود الوب صوم سینه کیدر که بولن طرار لردن بوچه قیاد اول کوسفند کوب
 صیله ایله دست زاهد المی و اسند اولمشو ایله هر ی و امدا جید و امید زاهدک
 بولن کلوب بریسی ایلی ای شیخ بوسکی نیار سار بری دخی ایلی اوی زاهد پاک دامن صفت
 دامنکی توبت نیار سار اچینی ایلی بوسکی بد سار بکوز که شکاره کیدر سار بری هنی
 ایلی ای اوستاد بولکلی قند بولدک بری ایلی ای میاد بونارین قند الیک بری
 ایلی بولکلی ایلی شیخ بکوز که شهرک با ساینند بری ایلی اید پادشاهک با ساینند الفقه
 میار لوبه جمله سی منفی الکله هر طرفدن بر حرف اوب زاهد بچان و طاعتی نشانه
 ایدیلد بو عظم اوزره هر بر ارضون او قویوب بونقی اوزره افانه الیله با صوفی صافی
 ضمیر جود جمع کیشک بولکله اتفاق مشاهده ایلی خاطر اول کوسفندک سلا اولمشو

بود تا بان چنان باشد با آن که در حال جناب شانه ملک بر قاصد کس
 بوند برله بندد صفا بود در مفاصل بود با وجود که بندد صان کس بود در حق بر لر
 ما را بندای سوار شاهد آمدی بر طرف اولدی شد منک به بهان در سوار فضل ایند
 ایند تعدیل و تزکیه کردند مگر اول حوالین بر رویه کزوب بونار که مناظر لرینه قولوف
 اورش جوده ماری کوروب ایندای سوار کن بوقضیه در و باهدن فی سطل این لم اولدی جناب
 و بر کس لم پس در باهک یاتنه وارن چای جرای بویلدی در و باه ایند اگر چه مذبح در میدان
 مکافات ایند اما مده کاره اعتماد اولدی ما را ایند بل است سوار شده اولدی که بنی
 اول و طله افشیدن خلاص ایند در و باه نهی صحت کوروب ایند بوی کلاومه اعتماد
 بجه منصفه کس سبب بود چنانستله بویله بر تو بریه صفتی نه بیستوله ما را ایند اعتماد ایند
 اشته حاشته شود بان در و باه ایند بوقضیه معیه ایند بنی مشاهده ایند که فیصل بر م
 پس عقیق و عوی و قدین مدهما چون سوار طبره ناک اعتراف جری ما در و باهک
 سوزنه مغرور اولوب ایینه کیردی در و باه ایند او سوار شده دشمنک زندان کیردی
 و صق قنیتیل مجال و برمه امر فندان که قبل بیت دشمنه کوروستال بره هان قیدان
 کیر بر نفسی برمه هان ندر سوار طبره ناک افزون حکم طونن سنانک غار ایشوله اولدی که
 در حال هلاک اولدی بومثل ابراهیم مران بود که خردمند لارند که طوبی حرفی ناری
 قومیه و خفته انگیز که رای قریب امیزنه مغرور اولیه و هیچ وجهله عهدنه اعتماد قولونه
 یا اولد قلیه نالک دام بلا سندن در مانن قالیه فطمه اولکه قول فضیله مغرور اوله شمع
 عقلی نیر و بیایز اوله دست اولدی دشمن اولوقون اولور کم قرالی شب بوزندن دور
 اوله پند هر کسک صویر ربرتنه و زهد و صلوح ایله شهرته فزینده اولماق کرکه
 حکایت اولدی که بر کبک ایله برینجه ساندن اشیا نزاری و شکر مده جهادله متار اولدی
 مراغه بری مفضلی اولدی کوبک ایندی بوجو ایند بوجو به روز دار و در حاکم ده ده
 اندر عدل بر قاضی کلامشده و صواب بود که اکامرا بصت این لم در حوامن فیصل و پرور
 پس کسید ملک قضا سنه رضای برین بعد از اضنی خانه فاضلی جاننده روان اولدی بال
 هانکه اول کوبه ضامن الدهر که چشمی ایند راست کلدی ایام اوزره کلوب محلی اید متوجه اولدی
 در رفع بد و تکبیر بلند ایدوب دور و در از نمازه شروع ایند جوده نمازنده فارغ اولدی

با طیب سوار گرفته اوزان که مارتوقه کبی حصص استوری که چنانچه در ابتدا کذب
 اینهاست سوارینت خیر ایله اول مظهر شوی مریز شوناردون خاد صوابندی بعد قوربه
 مبتدیه یعنی در تکلیف ایله نصیحه باشد تمام الفصاح مارا ابتدا ای سوار بوسه
 فارغ لو که بختی هم بشمده هلاک ایتمه لوبم ایمن اولو و هم کاهی اولو هر دو خه شده میبند
 قلوبم سوار ایندی بوسه در بر خفا شده خاد صوابندی برعت شوقند و فصولی ختم امضا
 و کم مطابق سند است ایتمک و امیدر مارا ابتدا میبندند و فصولی ختم اولو اما ختم
 واقع و تکلیف لطیفه صافی در بیج ایتمک لکن مستحقه وصول بولمده سوار ابتدای فوئمان
 سوار ایضا اولیله احکام مطابق سند استانه فقیه فوجند و رعت بر شارد ریت بنا
 اولوی بود هر پرافت به امضا ایسانند مکانات نیز مارا ابتدا ای سوار سوجی انکار ایتمک
 بو عاقبت ایسانند چونکه مذکور خبر شوی بر اوسان و احکام ایسانند ریت کوه ایتمک
 ایتمک عیاش مجیدر مجیدت انسان مجیدر نیز الفصولی سوارها بر حصار انکاره مخصوص ایتمک
 مفید اولوی سوار کار بو عهد اوزره قرار ایتمک مارا شوی و عدولله و عواصی ایتمک
 اسکان و هدیکله مکانات ایلمیه بر اتمام برکاو مینده راست کلوی به عوالات بر تغییر ایتمک
 کار مینش ایتمک و میار مذبحجه جز انسان ایتمک بو و عیاش صدقته دلانند بو کفایت
 ایتمک بیکه بر فخره زمانند بو ناردون برینه خدمت ایتمک جریبل بر کوساله فقیر طایفه مداندی
 شید و رفیق ایلمه بار مال ایتمک جو به پیر اولم سناج چیدون قائم صفی مانینه فراموش
 ایتمک بنی بو عیاش تک و فایض ایلمه و جود بو غلغله بر بر مقدار اولوی بو کوزم بدین ف
 الجمله سنی سوار اولم و ویکه کون کلوی بنی بر فضا بیع ایلمه بار بر طحانه کوه قوربه فرج ایتمک
 کوه انسان و طحانه سند احکام مکانات بو بود که بیان ایتمک مارا ابتدا مکانات
 حال مکانات ایتمک سوار ایندی بر شاهد میبندد اتفاق بر و رعت کوه بر معینه
 وارو به مکانات صافی سوال ایتمک اولوی ایتمک مذبح انسان جز انسان ایتمک
 بو بر حاکم ایلمه که بو بیان بر و رعت سایه دارم بنی او مدد هر ایندی و رعت نایق ایتمک
 بنی اولوی بر مانن و فرودمان سایه دولتمت سنی اولوی بو جود شداید راهدن
 فرانت و نکات جو اولو اتفاق بو بود لو کوز بر بو ایتمک زبر اولو باقی باید لو که بو تک
 هر شاخند بو فوجده سینه بو بو و بو فوجده بر صافی و اوزون و فوجده بو مقدار رفته و ایتمک

شرف اولی و در اولیای مرزبان شبهه بود و شرفی است که در بعضی معانی اولی است
 و بر اولیای آنکه با صفی انصاف و قضاة تقوی اولیای مرزبانک عقلی باشند چه بر این چه در حال
 خاتونک قلعه غریب است ابدی بگویند که ایشانند غلام بازاری که از ایندایماندک
 ای سوایه بوزگوار بوزجین حقیقتی بر حق مطلق اولی کاو نعمتار معتقد طوطیلرک معتقد
 کلوی واقعه طابعد خاتونک بابتی اعلامی که بر این بند و مفروضه جان ایسه جانانک
 نزارنجی تبیل و شتاب ایله بلامرک حقیقتند تحقیق این کور اگر طوطیلر بیا یکی کله و چیزی
 کلامه فادایسه فرمان سکندر و اکو مال کلوماری بوالفاظه مفروضه ایسه حیانت بازار
 دانند و صالحه هم اولی بواجات عبارت ایله واقعا بجهاری و صفة البقیه
 نفی صانع شرف حرم و احتیاطی رتبه کلامه بتوری مدتها نبرد چندان سی ایندای طوطیلر
 زیانتن بیا یکی کله و غیره بر عرض استماع ایندیار چونکه خاتونک معتقدی مفروضه ای بازار
 احضار ایله بازار دار اندک باز دوندن بیاره کلوی ایندی بوظنونک در بیان ایله معامله
 کور هم هنوز کلامه تمام ایندی اندک اولود بازی الحان صحرایی بمنتقل ایله کوزی و مقارن
 بازار برین غم و حیانتی مرزبانک عین البقیه معلوم اولی باشد عقولیه بطور و برینهای
 روزگار ایله بود شلی ابراد و مزرا بود که بر کشته بلمدی شئی ایله نهمه جرات و کور و دیکی
 مننه ایله علی العیاشا هارت ایچک مرصع عیانت دنیا و فضاحت اخوتند پند حکما
 قول زور ایله سرور و دعوی مجتله مفروضه اولماق کرک هر بار که اظهار صدقند صباغه قبله
 اکابار قلمق کرک هر کیمیکه عهد دشمنه اعتماد و پیمان و ایمانه اعتقاد ایله عاقبت کوفتا و صبا
 و بیانات اولور مکاتبت اولسون که رشتن سوار شای سخر بوموضع پیشدیکه از کار با اولور
 اینتلا ایست که در پیشدورع قونوب کوجدی میز لرد قونوزی کار بان انش نرانش با قونوب
 کمتلا ایست اندر ضت اقلنی کونور بچاک انش اطرافین اولون خار و خاشاک اسبابه البقیه
 اولوز صید اولود و درختان با کللیه طوقوش ببول می اند هر کوزیم سنه بر لاله دار بیدار
 اولدی مثالیانک مکر بر مار عظیم و افنی جیمیم بر این انش اطرافی اطاله ایچک عاجز و
 قومانع قالی بیچ بر جانیه بول بوله می از نالدیکه ناب انشله نابه صماهی کبی قاور ایله
 موزه اول سواری کمدی نفع و آزار ایله خلاصنی نیاز ایله سوار غایت شفق و کیم ایگ مارین
 استغاثه سون اشید چاک رحمت ایلی بیا تن اولود قور بر سون اندک اولون نوز سون سل ایچنه

باغلیوب

کمال حد و در هر بیسی ماضی اولدی که کند و خبری به اول بدرد و بهی و اصل اول
 پیش برود مانع فالدیله نه قویوب کید بلدیله و نه علی السویه نسبت این بلدیله بر کون
 بر کچه بوزده دوازده آج و صحر میاد میا باندن فالدیله صکت الهی مکر اول نواجینک پادشاه
 ضد شکار اچرون صحرایه بقیه شکاره کلوب ناری کور بکینت خالدر بر صودی اندر صحت
 واقعی علی ما هو الواقع عرض بلدیله پادشاه اینگی این مرتبه حد لوب کیندی با کادرس
 حکم ایلیله م صود اول ایندی بند اول صفت بد اول حد در که استر مکه بر تخفیف بند دزه
 و کلوا احسان صود اوله ایلیله ایندی بنم صدم اول در چه در که واضی و کلیم کیشی
 بر کیشی و در صیله کوم ایلیله او بقیه کوم ارباب صدمه غلاظتند طایدی ایندی بن اول مثابه
 خود مکه فرغ باندن و کل بنم صدمه بی بر احد در کوم صدمه و نه واضی و کلیم ملک حیوت
 اندک مال کوردی ذریه مستحقه تقسیم و صود اولی بنی بلد و ثانی و ثالثی اشد عقوبتله
 قتل ایلیله بومشلی ابراد در مراد بود که به مقتضای الحسد لوب بود ارباب صدمه دینا
 و عقاب معلوم و مذموم و نعمت اصدون محروم اید و کن بلوب اولعقله ایله اخلاق
 احراز ایلیله بند بر کیمه لوم اصل بر نهمه حرافت و بلدیله کیمه به شهادت ایلیله انجام کادی
 فضیحه موهوب اولور حکایت اولدی که کوم صفات و شرف ذات ایله معروف بر مرزبانان
 صالحانند بر بعضی ذن پاک استقادی و تلمی زیاد بر غلام بد نهادی و ارایدی غلام مزبور
 مرزبان مذکور لوب باز دار لرخی خدمتله ماسول اینک اول حرام زاده مرزبانان خاوتنه
 نقش اید و بطلب کار وصالی اولدی هر بار که افشاء و افسوسله صید قصدینه و شری
 مقبولند عاقبت نصیب اولوب اول خانوزان قضیه ایندی مکر و صیله به شرع ابروی
 بر صود و ایکی طوطی الی هر برینه زبان بلخی ایله بو الفاظی تعلیم ایندی که بنکه بانویق برانه
 هنر انور چه بلو کوردم بر بسنه ای او کوندی که بند کوردم غیر تمدن هلاک اولدم تمام
 بو الفاظی خوش تعلیم ایندی که فصیح بر کوه مرزبان هدیه رسمند کنویوب تعلیم ایلدن
 مرزبان زبان بلخی بلزری ایندی طوطیله که طافت اوز و تناسب الفاظله استند از ابروی
 کمال مجتهد حرمه کنویوب تونور و پرده چار خاوتنه بلخی زبان بلخی بلزوی بونارک پرورش
 اولدی بر زمانه فصیح اتفاق بلخیاردن بر طایفه خانه مرزبانان اولدی مرزبانان
 مزایای مخالفت اکلان اچون مجلسه امضا رایش چون بلخیله طوطیاردن بو کلماتی استبداد

کندی قدوی وقتی رسید در پیش چون ملازمی سلفی شدی بیت مدیفا
 بر چرخه راه دور شوار در بخار و چرخه رنج دور بسیار نثر بر شیخ که اهل میناسلکنه
 سلوک ایوب و خدمت سنان پادشاه کین با اذن نه فتح الباقی می بود در پیش ماندت
 ابوا عرض ایوب و خلیفاه در موقوف بیاد راه وار و اسواق شهری کوز کوشه شمع شمع است
 کندی قضای کورک اندک شکسته بود زده اول کچه زندانی اجری با جیشد بر لوب سیت
 اولی اوزره فرمان عالی سار در او کشیدی در پیش کورک چنان دزد کور چرخه ضال
 ایوب در حال طوری بسیار نگاهه کورک یار در پیش چند آنکه دعوی صدق و استقامت
 ایوب فراد ایلهدی مفید اولنگ قطع بدو غرض صحت ال دیومش جلود بر دم کار و ایوب
 دست در پیش اوزره قوم بی محابا قطع این جگ محله حضرت شیخ پیش بود در پیش بنم
 اشارت نمودند بو تمند مبراد رجوع در پیش دست جلود با اماندن خلاص ایلهدی چنان
 چونکه قید بندن ازاد اولدی خجکای شیخه جیب کای اولوب رکابیندوشی بکنده ای
 در پیش در پیشش عرض سواندیشه ناک مناسبتی بود قدر که مشایخ ملازمی سلفی
 مکتوب اولوب لاری سنان کبی مظلومان ظاهر المذنب خلاص اوله نزل اولوب بو مشلی
 ابراهیم مراد بود که کبار مشایخ سلطه علی نظام و وزرای دوله الاصلی ملازمین و نظر
 و قرض اولغانن کورک که سلف صالحین کار بوده و انچه مهندین بکن ملازمی سلفیندن
 امر این ایله اشارت در پند اقیح فضائل زنییم حسد در عیاد ابالله حسد برانند که سراف
 دبه و دیانتی با تو در بسیلد که بنای نکور صبح بیفر بلکه اندک سیله کشی ایامدن مقاد
 غایت حسد بود فی اقتضای اید که کند و یار اولون احساندن سیله قاجر حکایت اولغور که
 اوج رفیق بر طریقت کید لراید اشای راهن بر برینک سببها جفتند سوال ایله یار
 بری اینکار نکات شفت و اختیار هجرت با غث اولد که ساکن اولد و غرضش بعضی اینکار
 حادث اولد که بر الحسد ایدم و صهر حسد خرم صبر بر یاد ایدر بره اشای باز کینه هم
 بالفرض ترک و یاد و جلای وطن اختیار ایدم ثانی وثالث یعنی بود و ایله ارتکاب محرمت
 ابتدا بر بیاید ایوب بر صبا بالوفاق علی الحسب الزنفاق جو حکم جنبه خوشحال اولوب
 مدو طفت و مصاحبه کند با اتفاق بر کورک صبا و هکذا ربه بریده ز خالصی تمام عیار
 بود یار بو نفی غنیمت لوب همان اول مکاندن نزول ایله یار چونکه اول زری تقسیم بر اولد یار

کمال

تا اول وقتی که که نوبت طاعت کند و بدو که می جالس و پیش رو او در می کوز ابتدا زمانی
 رکاب بر صحن صادر اولدی رکاب را در جرم نه مقابله اسان و نوبت جلا به ثابان کند
 پادشاه سپید بکهای کا بیدار اعظم را بر خدمتکاران افشای اسار در بر او در پلک پر در حقیق
 ایکن همین فاش ایکنی بر او کرد که نه بعد سکا چه افتاد اوج پس بر سر بیستمان اش
 صفر تله قتل آید بار بود مثل ابرودت مراد بود که افشای اسوار موجب غمناک بشمارد
 پند هر کیمه شارب زنده ایله مست و لا یقتل اولوب بر بصری پر بر غنقله بسته اولوب بر وقت
 اتفاق بود یو بی بار اوله که حقیقت اله مطلع اولوب ایندی یکی افشای پشیمان اوله اما پشیمانان
 فانی و بر میه حکایت اولونکه بر کوه و برینا مر افقله سازفته تیت ایوب بر طرزه کند بار
 اتفاق شای احمد عانک لند نازیانه سوسوشن چون سوار اولدی یعنی مرکب فر کیم
 اکا اینیاجی و ارایید باب مقصد مباله قبیلک فضای الحی مکر بر بار بودت هوا و ایش
 طرزه مراد و بخود اولوب انور و شمشیر انور راست کلدی نازیانه سنی تصویب الیدی
 کوه دیکه کند و نازیانه سندی نرم و مستحکم شاد و صوم اولدی رفیقینا فریاد آید بیکه ای
 اعی اول نازیانه سندی بیکه اخصید زهر و حانده صبر کوه مدین الکرد کید بر خنده
 ایشک بزاعی لطیفه عمل ایوب با ایندی بیت طمع دستن کوم قبل ایله کوناه سکا
 و اعی ایکیسین و بر طاقه نتر بصیر چند باب لاغتن تقصیر ایوب بعد عا س امان فراوان
 ایله تا کید ایله کوی فاند و بر میدی کید رله هو اکرم و مراد افراج لاک کید و ب عام
 نرم او کیم انشای حرکتن دندان زهر ناکله اعی ایوب در اکلن النبر زخم اوروب فی الحاک
 هلاک ایله بود مثل ابرودت مراد بود که هر کیمه دست دنیا ایله مسز و اوله و بی
 باصغر کیمه ایله اولوب انعام کاردی هلاک مود اولوب پند اولوب اله و اله و جوق کیمه لو
 بر مقصد خدمت الملوک نصف الملوک خدمت ملو طین بل بظن او در و اقیب صلوح خان
 و وسیله مدوح عاقبت او مشار در حکایت اولونکه بر پیدر خوش خیمه شیخ صاحب کرامت
 و ارایید طنطنه کشف کرمانی عامه به منشور ایشیدی اتفاق ما درای نه زود بود و پیش
 از روی خوف خدمتله نواحی سمرقند و دار الملک فارسه کلاب لب و ایله خالک اسان
 شیخی تقیبل دست طلبله خلقه باب کرامت سابی خیمه ایندی خادم خانقاه بیست
 کوه دیکه بر در پیش فریدر ایندی بر مقصد او تحمل ایله که حضرت شیخ ملازمت سلطانه

کوشش بازگان قجاق اید با این راسته و بدست موغان هندی فنی خط اول الفقه
 ما بود ملوک بود مرد امیر بازگان بوسوزی اینست بجان شاد اولو بطریق دروغ ایله
 زینست بلدم اولی بود که صد و اما تمی آید چون و تینت ایت الیم بود واسطه ایله برات و متم
 مبدله اوله جو کچه مها ترا اولت دیتد بازگان اینی بو کوره بر مهم مصطنع وار اولو اما شاه
 یاز علی کلیم چون هماترل نیز باند طش جفت قوس او کندن چو کوزن بریطا بنار
 کوشی فی الحال بر دامنه الویانه سنه الیم علی السیم کلک کورد بکه مرد امیر بر شانت
 و عزیز بنفوقه نه عاوت اولدی بو صحت اولی جواب بر دیکه و ونکی کون بند زاده لوز
 بر غیب اولد چنه نوبت شهر کوجه کوشه بکشه ارادم بولهدم بازگان اینی دونه که
 بن بوند مکتم و صف ایندی کت صفت اوزره بر کوردی کوردیم بر موش کیر هوا کوقوب کنده
 مرد امیر از غریبه ایله اینی چون نامعقول سو یاری سکت اختیار کد با یار سکت بر موش کیر
 بوخته مصفا ایله اوبه نمازند زیاد بر کوره کی پنجه کوقوب بر هوا او جی بازگان تبسم ایست
 بونه محل تعجب اولدی که موش یوز بطا او هی بیه موش کیر اوبه بطان جسته بخون هوا کوقوب
 مرد امیر بلیکه حال نیند غمیم که موش آهن می شد بازگان جواب بر دیکه دستک اولد که
 بسویان موش کیر کتور می شد آهن کتور کوره کی کوقوب بوشلی ارادونه مراد بود کتور
 هر کی دعوی امانت و دیات اینجمله قبل البی حکم جا زده کلده بر کیمه که صدیق و صدوقه
 عند و ضیانتی بر او کور غیره ضیانتی اید خنده یا اید یکی ضیانت مغایله نده و سوا
 اولدی قالی بند هر کیمه ناخنی ناقله رخساره عهد و میثاقی خراش اید بولوزم افکانه
 اولد سراری فانی اید عاقبت ست روزگار نهوی و وضعک تنخ ضیانتی بوار ایله قلم وار ترش
 اید حکایت او صفت بر پلوشاه و ارایه برادرین بد کمان ایدی و انما هلاکته بهانه ادر اید
 اینی بو تر کینه مهم اید شادی حواس فرامندن بر کابدار و وار اید تقوی جمله دونه باز
 اید بر کون هفتی مافی الضمیرین اعلام اید و بطریق هلاکی مشعت ایدتد و بوسرله کتافی اینی
 بیالنه ایدوب بیبه و روش اول فنی سرور ملک اولدی سوری میا ایلان اولن تزویر و کت
 و اخفاسه منهد اولوب ایمان غلط و شدا و ایله پادشاهی ایناندری در عقب نفیسه
 و پیمان اید بر زمت می کند ماجرای برادشاهه طماجرانها ایدی اولی عظیم مستدار
 اولوب و عد بسیار ایله رکاباری منشی ایلی بیجهزم و احتیاط اوزره حرکت اید اولی

اید بود و در روز دوشنبه بر او از کلبه که مال عازم الدری و لول نام نیز عهده علم صریح
 اید قاضی حرم ایندیکه میان دوشنبه و پنجشنبه و در اوقاف خراج تبیر صانده
 همانند پس فرمان اید که از اول و روز دایه و اطرافه اش حوزان او در دایه
 حرمی و زمان غیرت اید که در بیکه ایش باشند که در کما و طلب اید بی هم خود
 واقعه کماهی مرض اید حازمک صدق و امانت نایان و نیز هوشک فند و میان
 و نیز او که حازمک حقه سحکم و نیز هوشه اشند عقوبت اید اید بر او در مراد
 بود که عاقبت مکرنا پسندید و قامت فدایم و نکو هید در پسند هر کجسه که بار
 نا اهل اید مساجت اختیار اید و بیاراد به مستطهر اوله عاقبتی نذامت و هدایه که در
 اول و در عتد و عاتل خیرین صدیق با اهل حکایت اولو که برود عتافی با عیانک بر پستان
 بی نظیر و در اید شهر و قریه بعبید اولمنا و عیان خالی و حشتمه با عیان افریح نظار
 آنچه اطراف باغی و لول اید و ب از هار و اشجار بی تماشا اید ای اتفاق نیز بر کوز
 که ز کب بر خرس زشت صورت و قیج بیرونه مصادقه اید ای طرفینده رابطه بنیت و اسبیل
 سلسله حجت کلمی و اول در میان صاحب خرسه مانل اولو با عتد ای خرس
 عتی انق و الفت اید و اختیار اقامت اید و وفای و اتحاد لری بر برینه و در دیکه هر کله
 با عیان خوابه و در رسد خرس بر اشی او چند مکوی را لقمه مشغول اولو که هر چند که طرد زیاب
 اید و در حال نمصادرت قبل اید ای اخلاص خرس اشغه اولوب بر سنگ مشکینی قتل زیاب
 قصه فالدیرو با عیان سکنک باشه اولو که نهیب سکنده مکده ای و در عی او شمش
 اما با عیان پریشان اولو که کله یکسان اولو که بر او در مراد بود که نادان
 مساجت و مصادقه نشایاده و کله بر او در مراد که ع و شمع و تاب از نادان دوست بند
 اطلاق سبیل اقیح و اشقی جیاتند و خاندانک انجای نذامت و قضیه در تجربه اولو که بر کب
 اما تله اعتماد جان و کله حکایت اولو که بر او در مراد که عیادت ایچون سفره نوبله
 اید و در اندر شلک بوز نزن بود و سده بوز من اهن و دیعت فودی کنده تمام مراد مشک
 کلو با عتی طلب اید مکر که مراد اید اهی صامتش منعمه لوازمه صرف انجندی جمله
 سالک اولوب ای هواجه بر اول اهن صیانت ایچون مخزنه قومیشدم بوزن خافل اید مکه
 اول گوشه بر موش شبانه طوقش ایش بر واقف ایچو فرصتی غنیمت اولو با اهل اولو که

رفعت اوزره سفره منوجه اولدیلار بولون کبدرکیم بوبرین التوبه بولدیله نزهوش ماونه
 اینگی بوندن منصفه اوزره اولون بودر که خدی بلک ایچمزدن دفع ضرورت این جلت
 مرتبه فریبلی الوب نصحیدیم بردن منصفه نزهوش این لم احتیاج اولدیجه کلین بندر بیج باله
 الالم هم خرجن و فای ایدوب و قیقله مدار اوله هم افتد بصد و سلومنه قوی اوله حاتم
 درومند نزهوشک صیله سندن غافل برافسانه زنیفته اولوب انفاست شخص بقول ایله
 تلقی قیلدی وجهه مذکور اوزره بر مقدار این اخراج و باقیصک بردن و بندن فی ایلدیله
 دو دفعه بشهر کلدیله بر فاج کوندن صکر نزهوشک تها ایدوب اول درخت و بندن التوبه
 بالتمام الوب در بصل ایلدی شریک غافل بخیر الذم اولون فقده غمینه مشغول اولوب
 کید اخر خصلت و کندی نزهوشه واروب یا بیگی کل با در اول و نینه دن خرج ایچ
 حصه اخراج این لم نزهوشک جاهل ایدوب پاک معقول کل کیده لم دیکه بیستقله منسخ
 صهرج وارد اول قدر فحوص نزهوشه دن اوز بولدیله نزهوشک فروش ایدوب کویانه
 مادی حکم کوندی که بوزری سالدک سندن غمینی بر فرد بوکاملطع و کل ایدوب چکان
 هر چند بیان غلوظه و شداد ایله سفید اولدی القصه مجاوله مرافقی مقتضی اولدی
 شریک غافل حکمه کوندی و معنی قصه تغیر ایلدی حاتم معاذ الله و برانکار
 ایدچاک قاضی شاهد طلب ایلدی نزهوشک ایندی بنم اول درختند غمینی شاهدیم بوند
 امید وارمکه اول تا در پر کمال اول درخته قوه نظمی و مقال ایدوب و بو خانق بی انصافت
 خیانته شهادت این قاضی بوسوزدن متعجب ایلدی قیل و قال بسیار و سکون بوند
 اوزرینه قور قیلدیله که علی الصباح قاضی پای درخته حاضر اولوب درختند قامت شهادته
 ناظر اوله اگر شهادت مدعی نزهوشه موافق واقع اولمده بوجبه حکم ایدوب قضیه
 فیصل بولله پس نزهوشک غایبه کلیم قضیه بدینه عرض ایلدی و ایندی ای بدین سکا
 اعتقاد ایله شهادت درخت ایدوب اول درخت مجبورند تجویز رو فدر منابه دور که میانه
 ایکی شخص نهاد اولتی میسر در رجا ایدوب مکه بو کچه واروب اول درختک درخت کیم سن
 بار قاضی کله درختند شهادت طلب قبله رسم شهادت برینه کتور سن پیر بر زور جو بعضی مالک
 در حیل مال دامنه کونقار اولوب اولونک ماملونه مساعده ایدوب اول شب مظلم واروب
 درختک جوفته کیدی علی الصباح قاضی و اهالی شهر یاری درخته واروب استقامت علی

ایلیار

به در حاکمی در بیخ آمدند و بومحامله الله علیه و ذکر جمیل باو کار فرمود که کند که پیشگاه
 شرف حله ایستد با اول مسکین و زن ساکن اولدی اعضا و اجزای او بر برنده جدا بندید
 و زراع و کولک و شغال و در سوا و لشکر و در و نوبت چله زمانه ای غذا بندید بر مثل
 اولودنه مراد بود که ارباب غنائت بندید و حدت ترویجی صحتی که گمان انقادند
 کتاب بوله تا اثر این معجزه در بند هر کجه غیر خواهرک سوزنا او می ناصحارک کلومی
 فو لغنه توجیه بر بلویه کوفتار اوله که هر کوفتات بولیه حکایت اولغنه که بر ایکه ایک
 بطر بر غولک ساکن اولوب انعام و الفت امتثال ارباب ناله بطلع جلا و طلع اقتضای ارباب
 حوکم و داه کلید بلوغه سخن و داع و کلام همی افی استی فریاد بشلای بنی غلی بله کنه
 حیرت فیه بنی از این بطلای بندید بوزده سندن مغارقه راضی کلید مرافقه نو ما مکان دار
 اما سندن خفت علامت کور ز شایده که بر نم فکر نزالله عمل قلیس و افزار بندک عمهد
 او زره طبعی است فکر بود که جوبه بنی بر بندید ایله هوایه کور نوره بر اصلوا الله باغک و بنی
 و مطلقا فتح کلایدوب بر منکله بر سوز سولیس هر بند که حرف اندازک این لونه تکلم ایست
 او بوش طر رعایت این بیلیدک مرافقت مکنند غولک بوقوله راضی اولوب سکوته و عدم
 مخالفه میباید و عهد ایستد بطلر بر جوب کتوبه یار و میان غولک و حاشه و بود یار و کند و لو
 یکی ماینه باشوب کور نوره یار جوب اوجه معقد یار کیدر که بر تویه مغالبه کلید یار
 اهالی فریه جمع اولوب نمانا اری چون طشع جند یار نقی کتوبه هر طرفه فریاد بندید که بافت
 کورک بطلر غولکی بنجه کور نوره غولک بر مندر نخل این مین باندی بلع رقیبک کور لکنه کور
 کورینه نزهانده که جواب ایچون فریاد اوجه هواد و جوبه زنبه و نشکار او از
 ایله سر زنده آغاز بندوب اینش ای خفیف الود را که و خفیف الودماع و دستار ضیعت
 و کلید جمیل عمل ایینه عالی بود بر مثل ابرادونه مراد بود که کیکه اصیابان
 کلوز سمع قبول ایله استماع ایتمیه کند و حلوا کنه سعی استی اولوب بند هر کجه که بنصت
 مکردن اندیشه ایتمیه جمیله و غمدی کند و به پیشه ایله عاقبتی و ضامنه و ضامنه شیا مننه
 متشور والوا الامر کور ابراهیمه و شویمه فریاد نامت اولوب حکایت اولغنه که ایکه شیک
 و اراش بری عاقل بری فاعل فریاد کور بجهاد اول و لغایب نیز هوش دیر لرایش عاقل سود
 و دانی تمیز و در عاجز و حق بلا هنده کامل اولغایب حازم دیر لرایش بونار از روی غمناکه

حکایت اولی که بر زراعت بر کار و بر کوه و بر شغل کار بر شو شکار و عدت متبل غنای
 این دو بود و هر کس از آن در قریب باشد مقام فلک را این اتفاق کلی بکند و فایده
 بر نواحی راهی بی طاقت اولی اولی حوالین خالدی بر درت و فکرم فون بولی بلطغان
 اچون هر طرفه نماند و بوی ابدی که طول پشته به راسته کلوز صفت شمر ابدی مشرف اولی
 شریفی امان در وقت سایه در وقت خلیج الغدار و کبشنه مهار کشت و کذا را ایدوب
 غایت فرزند اولی بر کوه شو شکاره کید و با اتفاق و قبل مسنه راست کلی بیانا از نه صدک
 عظیم و محاربه قوی واقع اولی شریفی که بعضی از بعضی مجموع اولی بافتان و جزایر معانی
 کلیدی بنام اولی که کوشه و شو شکاره زراعت و کوه و شغال که شریفی هر بیسته و نوبت
 و کاسه لوی ایدوب که در وقت اولی با بالضروره مکرو صلیبه آغاز ایدوب اتفاق اید
 بوبله مشاوع ایدوب که شریفی در بعضی ایدوب که منصف میسر و مناسب
 بود که بر نوبت ایدوب هلو که ایدوب بر قاج کوه تعیشی بر لم تدبیر هلو که شریفی بود که
 اتفاق ایدوب شریفی با نماند شریفی در دل کلیدی تسویه الدان بر مرافقت این
 میوه حضرت شریفی کلیدی تقدیم بنایش و ما در صکر زراعت صلیب از تکله آغاز ایدوب
 این شریفی شهازم طریق شادمان اول سیر سلطان کامران اول شریفی در کوه راضی
 مدحک تحت نماند و ایدوب در سال و دفع ضحک اچون جانی با شریفی جای ملکند ایدوب
 بر چشم ملکات صلیب شریفی در وقت اولی رجایی در باره ایدوب شریفی کلیدی
 نه فدا صالح اولی در وقت پیکانک بوق زراعت بوده بوقی لشکر سکنت این شریفی شغال
 کلومه آغاز ایدوب ایدوب شریفی در باره ملک بنی طوم ایدوب زحمت تمامند و مخصوص اولی ساروش
 دیدید که در بیکل فوط هوادار لغد اما سلسل آنک بوسانک و زیانکار و بسیار که تناولی
 از و یاد بر بخت اولی که کلیدی در هار تروری با ایدوب ایدوب در باره ملک بنی باری
 طوم ایدوب از ایدوب بوسوز محض ایدوب اما سلسل لجهل مرث ضاقت مزاج ملک
 مضرب بر پیشتر کردن فراز کل طویل احق هار فی دراز و زبان نیاز ایدوب کلومه آغاز ایدوب
 ایدوب کلیدی بوسانک نماند بوسوز بیکله مطمن ملک لوبی و مزاج شریفی فی الجمله موافق اولوم
 محل نوق و کلیدی از روی متفق کلیدی ایدوب بوسوز افراط مجتهد ناشید فی الواقع
 دم و حکایت غایت ایدوب مزاج ملک موافقت رحمت کلیدی و احسن حکایت و لی غنای

ت

اندر هر جزو دو کس فیضی از لیه نطفه همیشه می یابد که تالی اولی نطفه که زاده و است است اینچنین
 فکر در دیده اوله وقت تا بیاورد که فضا اندک مکسسه امضا او می باشد اوله اما زمان فضا
 مضاد حکم فضا نفاذ بود و در فضا نفاذ نه چنان نفع پذیرد و نه میل و مستحکم او بعد از احاد
 انقضای علی البصر حکایت اولی که بر باغبانانک بوستانند کوشه چو زمین بر کلهر نارنجی
 وار آید هر کوزه باغبان کوی با اول کینک کلایه تماشا آید زوق فضا آید بر کون نه
 کلایه سوسه کوی کوی بکه بر بلبل کشتن متغایرله اوراق کلی پریشان آید و بشا کلا بلایه این بر
 باغبان مضطرب و مضالم اولدی ایکنی کون صحیح کلا ره واردی احوال بلبل بو سوال اوزره
 کوردی و دل در صفاته اولد شمع ابرو داغ نوز او می دفعه کوردی بکه بلبل زام نه متغایرله
 اوراق کلی نارمار ایتش و دو کوش برک باوی نظاری فالش نوز باغبانان عسار اختیار
 الود کیدی بختن انتقام اچو دی بلبل دام زبیه و نه سبیل ایله شکار و عقیقه کوفتار
 ایست بلبل زار می طوطی در در هانز اچو می آید ای باغبان نه سبیل نه بنی کوفتار نفس
 ایندک و نه جرم مقابل سنن بو معنی بی را کوردک اکوبه کناه صادر اولدیسه لطف
 ایدر می گاه ایله باغبان ایشای بلبل سواد اراق کلی نار ایتکلک بکانه قاندر بو تدر و نه
 طریق کافانکله بنی سنی دارد بار و تماشا ای کلارد و مه ایتیم سه ایتدی ای باغبان
 بو حوزد ز فارغ اولکله بنکله بکل پریشان ایتکلک مستحق جسد اولم سنکه کوکل پریشان آید
 حالک بجه لود باغبان بو سوزد ز متناز اولوب بلبل زاری ازاد ایلدیت بلبل می دلش
 وز بازه روازه ایله ایتدی ای باغبان جوده بو امسافی بکار زانی سبیه که البته هل جزا
 الوصی الاوتام مکاناته سعی و امید ایتد مشرک اولسنکه بوستانن فدا و درخت
 و بنی بر افتاب ایدر فوندر که درونی ز رصافی ایله مشهورند باغبان بویش رتله شامات
 اولوب نصیب ایتدی بکی محلی مغز ایدر بوقه توفی بولوب الدی ایتدی ای بلبل مجید که فونکان
 افتاب کوردی بر خاک کن دای کوردی سوس بلبل ایتدی بلبل بمیسیخ ایزل القیدی عطل الحد
 جوده فضای ربانی ازل نه دیر بصیرت نور قلوب نه ندی می خرد نفع و فایده دیرز بو منلی
 اراد و زمر ایدر که موضع و کویف قوو و ضعیف مرین بجه فضا و تدر و کلدر فونمان
 قدیر و تسلیم نه غریم ندی می یوتد پند هر حیوان اهل نفاق وار و بشفاق و مظلوم
 هلو که نفاق سخی فیز و نفاق اتقانی در میان ایدر بال بر آسره لیه البته ایاظفر بولور لیس

قد شوکلو بانی اللذ الذ همنه ویا ابله هم اصلو التقات المدخ و سوه ابله الذ ایدوب
 هزی و هزیان سویدک ثابت الذ ذ قایم علی التخیل صعدوا الی اعلو کلمه شیو موت
 خو کشند بو جبره خو کش ایند غضبه کلو یابند یکه تیرانی کو ستر که مقتدره کلیم پس خو کش
 او کنه دو شو بشیر صحنه روان اولدی خو کش شیو بر جبهه عینا خارنه کشند که آبی ثابت
 صناد صور نارین کو ستر دی خو کش ایند خصم تا جارا شته بو یکاره درین دم این دم کن
 بنیاته الی ملک خصم فی سکا کو ستریم شیو خو کشی و شنه الی وجهه نظری ابتدی کشند و در کله
 صور صعد که برضالی بندیکه اول شو بد فضالی بودر خو کشی بر قویوب کند و اول جبهه
 اش بر ای غوطه ابله جانن زبانی جنه تسلیم ابله خو کش سله متله دو جنبه و خوش
 کیفیت صلد غضب دار ایند جمله سی شک ایدوب فراع بال ابله اول مرقد در روزگار که دیلی
 بو مثل ایدو ز مراد بودر که خصم نقد فری ابله کعبه فقلند کما لظفر میسودر و دشمنان
 مضیق نقد کثیر ابله تیر تیرین تاثیر صفره بر بند کج فرامد هر کز استقامت کلز و بد بلیت
 و رشت سیرت شو غرضه و کوزه صلت اولن کل انار بر شرح با فینه حکایت اولن که بر کشف
 بر کجیم ابله عدم اولی جانم دعوی و داد و انهاد ایدر لید انفاق بروقت عجب الصنوع
 جلدی طول ایملک لازم کلیم بر اقیقت و موافقتله بر ما من ارض متوجه اولیدار فضا انکما
 اندک ز اهر بر غیر عظیم راست کلدی چون غفر بر اول نفرده منور اینک معتقد را بدک
 کش کل جسد غفر و شنه الی بیخه سن سویدنا لوب و ان اولدی بی ابله کبیر که گوشه
 بر ناسا او ازایش و حرکت عقرب بدو شتند خراش احاسن ایدو بیاید ایدو بونه
 صند که بر استماع ایدم و نه عملد که سن اشتغال ایدرسن کوزم جویایه بودیکه سان شیخی
 جو شو وجود نه از ما بش این رم کشف و غضب و له با بنمای بیوت بر سنگون بو کو داب
 بیو ار تکالیب ایدم الترام منت اجتناب حق صحت قدیمه اعتبار ایدرند باری بویشی و صفت
 سیدر صفر ایند معاد الله که بو معقوله معنا ما طری کشف اوله اما بو قدر دار کلا
 بو حوک متفقنا طبیعتم و غیش نزلت لوازم جلیتم و بو ایدر بکا خاره و خار دار شت درسته
 و سینه دشمن علی السواد کشف الی غیب اظفر جلی ایدو که علی البصایر شکس ایدوب
 فرقاب حلاک ایددی بو مثل ایدو ز مراد بودر که نفس خفت و سخن جمله فرودت همان
 راستند قدر و کوبانین خار زیت ایملک کبیر اول کعبه که اصلند نسیه اولیه

رای و در جمله اولی و ثانی و در که زور و قوت اندک عاجز قالوس حکایت اولی و ثانی
 بزاع و کوه کونین اثبات طوطی شمش اولی و سوراخ جوادین بر مادی و طوطی اختیار می هرگز
 زاع و کوه کونین شکار و ایدید که جوید ماست و کاه و اینها و ازاری صورت کج روی زاع چهاره
 صورتی مادی اهل که قید نه دو شکل می کند و ماریله مقایسه قدرت بود قید بر شفا
 بند و ارشاد و تدبیر جمله اخذ انتقام اچون پرواز اید و ب بر شهر مقابل من کلوب بر بام
 او زین به قوتی ناکاه کوه دیگر بر خاتون بر انون هیکل گوشه بنامه قوش اغساله
 مشرف فی الحالی اولی و ثانی بحاله الی ب برو جمله پرواز ایدیکه میسوزد غایت اولی
 بعضی گفته اولی پیرایه اله کتوز ملک و ایدید جمله زاعی کوزه و ب کتدیار زاع حق
 مقابل ماره کلچیک هیکل کونین کاندن بر اقدی عقیقه کتدیار پیرایه اخذ ماری هلاک
 ایدید زاع بودید و پذیر ایله مادی و شیخ و ضرر زدن خلاص اولی بود مثل اید و ز
 مراد بود که اولی نشه که دای و پتله میسد در زور وقت ایله منقصد کلید بند
 هر یو قدر تدبیر که کما و غفلت و کیم بر اقدن کتدیار بوله زبانم جایک اولی حکایت
 اولی که بغداد فرامیستند بر مزار فرح قزاق و حوش بسیار و سیاه بیستار قوت
 و قرار اختیار ایدی اولی و ایدید بر شیر من قوار و ایدید هر کون بوناورد بر شکار
 ایدید جمله جانند بیزار ایدید مافت بوناورد اتفاقا کله مضرب کلوب من حوش
 عبودیت انقیاد ایدید ایدید که بطور نک ایدید که هم من بر حوض هم بر امن و راحت
 اولی شوبله که بز هرگاه متفرق اولی و هم دم و قوز پریشانی ایدید هر کون علی السهو
 مطبخ سعادت بر شکار و نظیفه کوندلم بوض منک و اسند تقصیر نادر و اکر میده لم
 شیخ بوضضایه رضایه بود پس بومهدا من بر یلو هر کوه قوه از لر ایدید و حوشدن کیم
 نامتکله بر سیبل نظیفه انرا سال ایدید ایدید بومالی اوزره پنجه مدت کجش اتفاق
 بر کوه قوه بر خوکوش نامتکله کله بر خوکوش بر حوش ایدید بنی ارساله بر مقدار قوت و رخصت
 و بر سر کوه دای تدبیر ایله جمله کوفی اولی مقدار پنجه قهر زدن خلاص ایدید رخصت ایدید
 خوکوش شول قدر قوت ایدید که وقت معاینه کجدی شیخ غضب مستولی اولی به نهم کلک
 دیدن نرم نرم شیر قسته و ایدید ایدید و حوش میده سابق اوزره بر بنی ایله مطبخ عامر بر خوکوش
 ارسال اختیار ایدید انکل ایله غرمت ماره و منبت ایدید اتفاق ایدید بیشتر بر شیر شیخ

جنبید مردانیمار احوالی استقار ایچون حکمیه و از مشیت صماحتم قضیه فاضله
 نقر بریندیلر فاضله الجروج فصاحی نفس طایفه ایله امر ایله دی زاهد جویز بو احوالی
 کورک فاضله حقه کلوب ایله ایها الفاعله بو امر فکروانی و بدیع فراستله نظر کافی
 بیولوق کون فاضله فی زاهد توبه ایله کیفیتی سئوال ایتمک زاهد سوکد شتک من اوله
 الی آخر حکایت ایله ایتمک اکوننده مرد جلیج کت سوره ای اولماسه وزد بکایتنا
 و بانه سرفه ایتمک ایله دیو باه صریح ایله ذم نخج ایله هلاک اولمز ایله اکر ذم بیکار
 جواد غافل زهر ایله هلاک مراد ایتمک کند و بی تلف ایتمک ایله اکر ذم جهم اوله
 اول فضل عزیمه مدد کار اولسه کفشکار اند بوزن کس ایله بو مشلی برادری مراد
 بود که هر کسه اسانت این احسان توقع ایتمک هر که کند بخود کند همینک و بد کند
 پند هر کس که بصیرت و عین برینکله نظر ایله بو عالم عالم مکافات ایله و کون عالم
 اوله شتک و کلید که دست زبانه زار و ایدای خلقدن عیال ایله و بی بی بی و رحمة
 میل ایله حکایت اوضه که زمانه قدیم بر باد شاه عالم و از ایچ مرتبه نور و ظلی مدد
 خجوز ایتمک اکثر اوقات شکاره کیدر بر کوز شکاره نکلر بوسند سلطه جلوس ایتمک
 ساد بلندا ایتمک بیکه مامه زبانا و کافه بر ایاگاه اولسون که ظلمه ناسب اولدم بعد ایچون
 عدل این دم فی الحقیقه اول مرتبه عدالت ایله بیکه بی اولام شاه عادل لامله شومش
 نام بوئک بر کوز حواس هم سلطنت بری فرصت بولر کیفیت صلکد سوال ایتمک شاه
 ایتمک اول کون که از روی صید و شکار ایله مرغزاره جعتیم فضای شکارگاه تک و بو
 ایلم هر جا بنیه تقاره ایلم که در مکله بر دیو باه سکر و ب کیدر و بر سگ عقیده و شومش
 دن ایلله سکر بوی کوب و بد بچاره دیو باه پای لنگله بر سورا نه کیدر بقتلک سنک دون
 کیدر بوی بیامه عاشق آقوب اتقان کلبلک یا فخر راست کلوب بخر ایلم بر ساع کج بول
 پیادک باغی بر آن دیو بکلک انتقامه الی بر مقدار کتدین نام حجابی بولم
 کوب بولر جود مار و ده بو کیفیتی مشاهد ایلم غیرت الیم ایلم بکیم ظلم نام و منق
 عازم اولدم بو مشلی برادری مراد بود که هر مکله مکانات اولور و احسان اسانت
 هر کس ایلم و کون بلوم پند بناد امید و فرقت و زور کثرت اعوان و انصاره مستی و کلک
 ذی راسته تدبیر و کون بو جمله ده مقدمه الی قبل الشجاعة الشجعان اولنسه که

گفتار پند تهی آید و بیکدیگر سن الله الی سیکدی زده همانک بورفته کسویا از بود
 و سیکدی کوند و خوش فخر و دیش زده و س و صرا سندن فریاد و تیبی و صبر است
 زده گفتار کلیدی زده و حای بود کوقتا کردی بنیابت لول اولی با غلری اعتداز
 بسیار و نضکی بند بود کین روب وضع سابق از زده کندین بنه ستونه با غلری زده
 جم آنچه اینسو و خردت بورن الله الوب افتاده و خیزد و نوساد و لوزانه اولی کلدی
 غ که اغلا خیزند که کولودی نثر زاهد بر امرال جمله مشاهد قبلدی آمارت
 گفتار بود رساعت کجند دست صبله قبله و با آجوب است نظم الهی قادر پروردگارا
 خدا یاپا و شاه دود کارا سکا حقی و کلدی هیچ و حال بیلوسک بند اولدی بوانضاک
 نثر بود ملوم بکا افتد اید و فصل جمله نعت و جزای و نصیب بلدی الهی فضل و منایکله
 مد و قبل پر بعضی مقطوعی بر انا نام احسا الله نظم نیم صدقم بوزیر پر نور ایله در و غ شک
 نقاب و در ایله خلوص است امنتم نعت الله باقم قوتاری و بر عنت الله نثر عودت
 نضرم ایکی گفتار پیدا رایدی ای تا بکار تبه روز کار بود حاجتد که دیار ساسک
 قبول اولدی قیاس اید ساسک زده نغمه ایندیکی ای ستمکار اول از ار کل جناب اربنک
 فندنی کور جویر دانه عصمت پر نهند باک ایدی از و حان قیالی بعنم دست ایدی
 مرد ساد و مناظر زده فلج بود کلاوی اشید بچاک متخبر او کور و متجهانه جراع کتیب بافت
 زده سلا منله کوردی بورن بر قرار بوددی فی الحال نماهانه اقرار و افتد اسنه اعتراف
 ایدوب اینتداز و مشغول اولدی بر و جانین ایسه زده تمام ستمدین و بور فیدین خانه
 کلدی متخبر که نه صبله نذار که این و بود واقعه شوهر نه صورت کوسین و خوش و بیگانه زلف
 ایله جواب بر بوانشا تمام جاهه خابندن طور و سبوتن صباغ فوسد رالت و اسامی الیور که
 فلان جواب خدمتد کین روم و بیک زده فوقله جواب بودی و اشیا سنی و بر مکن بجه خدمت
 مکت ایند که نضکی کید و بر اسن و صفایب تنها صو و روم و جم خشم ایدوب شب
 نیزه اسن زده جانینه اینک ناکاد فریاد ایدوب مدد بورنم جو کندیت بود و بر و
 جم متخبر قالدی اقربا و همسایه کور جمع اولوب و فی حقه الود و یعنی برین کور و بلر باهم
 زبان مدون فریاد از ایند اید اول بچان صراحت اولوبه انکار و نه اقراره بحالی وار چون
 صباغ اولدی اقربای زده جمع اولوب حای ناضیه اینتدایا اتفاق زاهدی خانه گفتار

ایله بر کچه فرست بولور طمانه سوخته ایلدی چون صبح اولدی زاهد خلعت و مریدک بولور
 جنت بهر اچون شهر منجه اولوب کورک بولور کورک بیکه ایکی قیجی بر بر بیله جنک ایلدی
 و اعضا نوزاق خلقی بر و باه حرمین طوطی بالار ناکاه بونار طوطوشورک و و باه میانه زانت
 کلهر حلاک اولدی زاهد بوسونته برت الوب بولور کنده احشامه قریب شهر واروی
 ابرایشه کیم بینه کورک بینه فالدی بر ایشام بر عورت بیخود و ده زاهد کورک بر حجه کورک
 کچه لک مسافره قبول ایلدی مکر اول حویثا پاک رید کورک و ابرایشه و قیجی اچون جابره روی
 و ارا ایشیت بر و حرمین و دور لوزینت کوروی هر کچه محبت بخت منتر اولوب وار ایشیت
 بر نیک بر جوانه عاشقی و ارا ایشیت اول کچه عزت اچون اول کچه کلش ابروی بیخود و نیش
 ایدوب شارب خرابله مست و خراب اولدوق اول کچه بد کورک و اول جوانی حلاک قصد بیله
 بر مقدار زهر حلاهل مل ایدوب بر ماسوریه قویک و ماسوره نیک بر طرف و حاتنه و بر طرف
 مضربونه قویک مراد ایشیت بله فتح این تا اول زهر بر بعضی جوانک و مافنه کیم ناکاه علم
 ایشیت زهر بر کلش کیم نیک بر فازه کنده فی الحالی تا ایدوب حلاک اولدی زاهد
 بر عالی مشاهده ایلدی هزار زهر نمله صبا و ده بیخود کنده بر کشتک و سنی و ارا ایشیت
 حانه سینه و اولدی کشتک تقییم و رعایت و مراسم سنی اهل بیته و سینه ایدوب کندونک
 آخر بر مصالحی اولمخله کنده مکر خاتونک بر عاشقی و ارا ایدوب مابیناز و واسطه موصل
 و اوله بر حجام عرفی و ارا ایشیت و حال کاشقه خبر ایلدی اول و خا اشارت اوله ایدوب در خازم
 حاضر اولوب منتظر فتح ابا ایشیت ناکاه کشتک بلوی اکراهی کیمی کلور با اول بیکانه خانه سی
 او کفر کنده اولد عقیده بد کیم ایدوب خلقی بقیه مبتدل اولوب تهور و فضیله اچون
 کورک زون بد بختی حکم و کورک بیخونه بند ایلدی و کند فزاشنه کورک ایلدی زون حجام
 بر حالک و منافق باعث تا خبر ندر عاشقی کاشمستقل بیله ایله جو او ایلدی زون حجام اولد
 بانه جانغریط جرای نقل ایلدی اگر لطفک اولور سینه بنی بر بندون خلوص ایلله و نقده
 زون ایشیت و سنی بر سنی سوننه بند ایدم واقعه بی واروب و لدارمه جنج بر کلم زون حجام
 و فور مرعفی منتظر کیم زون بی سوننه بند ایدوب ایشیت کوندردی زاهد بو کلماتی استماع
 ایدوب سبب جنک زون و شوهر بند و کورک بیلدی بر ایشام کشتک بیدار اولوب مورته او از
 ایلدی زون حجام ناکاه او از نون بیلله و کیفیت حاله مطلع اولد جو خوف نون جواب و بر مردی

کشتک

بر صدای همگی که از راه اولی احاطی شهر اول صدای ایشانند و با جمع ملتوم بقصد ایشان
 استقبال آید و بظلمت و اجلول ایله شهر کوشش بقصد سلطنته ابد و ایندی در غایت کیفیت
 خلدن سوال آید چنانکه بومسوال آوزده جوابه برود که اول چشمه کوردی و بلیطی
 فلاسفه سالفه وضع اجتماعه و رک فخری بود بار بپادشاهی اخرونه انتقال آید و بختی
 مساعده و کینه اول طبیعی که در حوضه سلطنته ابد و ب دولت تره بر بخت و ضلله بومساله
 کله طایسی بوسلطنته اولور پنجه روز کاره که عادت باری بوسلطنته آوزده جاریدر حال
 بوقاعن آوزده پادشاهی سلسله نامم اگر چه بوقدر محاطه بیارنگاب بیگ اما عاقبت
 کامراد و کلمبایله لری بومشلی ایراد و مراد بود که اختیار بلا و محنت و عساق
 مقتضای تقاضای و صفت فوشش غمت بایش غمت بوسود کله بیت بود ان ایچم
 رسم آید که اجیب بولنی غمت بوشش بپند اکابر بوشش بود که مهابت صحت و غمت
 جنبه اعتماد و نامق کونک هر صحت مصابه دولت ایلمن و در ظاهر نمودار باطن اولن
 حکایت اصفی که بر روبا به پیشینه کید کونک کید و بیکه بر در غمت بر طبل اصمناں صدمت
 با اولیله اول در غمت در بر شاخ حرکت آید و با اول طبله طوقوز آیدی و ایندی همگی
 که راه اولدی روبا ناکاه بر خورس کید که بر کوشش کین آید و با فی صید من مدلول
 بر انام اواز طبل کوشش اورد نگاه ایندی که بیکه بر جنبه غریب آید بر اواز مهیب کلور
 قوع طامعه روبا حرکت آید و با طرزه بو خطایان خطو ایندی که البته بوندک کوشش
 و بوسنی منزه مناسب اولن کونک فی الحال کیدن جوق طایب منزه متوجه اولدی خورس
 واقعه دن خبر اراولوب کنار بجانه بینگ روبا هزار محنته بالوی غمت جعک و ندان
 طبله طبلیان لیبی بچند باد هوا او سندن بوسب خوشکون فیر غمت کومید
 انش منزه جان بختی و کذوبه زبان مدولنی و راز آید و با بندی در بیخ بوسودت
 بجمعینه الدانم و حیف بر خیال محال الله صید معلوم المدون جتاروم بومشلی ایراد و
 مراد بود که مجرود اواز مهیب و جیکل غریب ایله اینش تنز و جاهت قیافت کال دانته
 دولت ایندی پند هر کسی کند و عالی سینه طمنا به استعداد پیدا آید و غمت
 ایندی بکی سو قصد بیکه کوز کوفتار اولدی حکایت اصفی که بولو کونک بوی و زاهر بر
 خلعت عطا ایلمن بر روز و مبار و غمت بجهت سرفه سواد ایله زاهر مرید اولدی و تقرب

فالمشور واطرافها اربعه جنبه كندم بوله تنگ صافى صاف اولوب دست اضطرار بيله
 كوتاهيكيون مالها اينجا ماقبت بود در له باشع مانند خانه او بوب كند و بوجوه ك
 ايلد بوشلى او و مراد بود كه كاسك خربى دخله مناسب اولوب اسراف و تبذير با تلمك
 كوك و باراندك خوش آمدنه زبفته اولوب ب و اصله در سئاله و كيب ب مكن اولد چنه سوندا
 استماع فلقى كوك بوشلى زمانه ميوات خورونيه مجيب الله بيهست و مادام دخل خربكه نظرو
 قبل جو دخل اوليه خربكه پشت بقبل كجلكه و است و اسابن طبع بيله ابر و در ذاك
 بوجوب بجم الوقت مقيم زاويه ذت و صفات اولوق مفرود و اول كجكه الشهور آفة
 خار ستانده مند انيمه كل مراد و اصل و چون غرق مند مشاير مساوت اولوق محققه
 رنج و محنة محمل باعث ترضع و مجلد و مكاتب اولوقه ايكى رفيق و ارايدى برينه سالم و پويته
 خانم دير ارايدى بر طرفين كيدر ارايدى نگاه انشاي ماهم بر چشمه ساره نيند بار بوقدر
 اسابن ارام ايند بار اطرافى سيرا ارايدى كجك جانبى ارايدى بر عرض كدم بار كادانج بر مرمر
 سفيد و زرقه خط سبز بيله بار نشى ايشول مسا و كجك بومتزلى شوف نزول ابله مشرف
 قبدك بيش اولكه نائل مراتب ساميه اولسك كوك در شول شوطله كه بوجشمه ايه قدم ايسر
 هول كوداب خط غرقايد و هم اينيمه كند بكي هر طريفله كه قادر اوله سى كندار بيش
 و اول و امز كوهن ماشدن تراش اولوش شيرى بردوش ابر سى بى نائل و نقل بالوى كوه
 يشه سى جون بوشرايط تمام اوله مهلك انجام بوله غانم مضمي خطه واقف اولوب سى سالمه ايش
 اى بر اوركل بوايشه شروع ابر لم سالم اينجا محق و بوظله كه راقى معلم خط عظيمه
 ارتكابه ظروف فقناى عقل بر صواب رشايدكه بو خطه خطه و ضبط اولوش اوله و باسحق
 و با اشتهن طريفيله كبت بيش اولوش اوله ابدن مورد ملك اوليه فرزند اوله بر حمله
 ايله شير سنگينى بالوى كوه جفا رفا مكان اوليه محضا بوشرايطك جمله سى ماسل اوله
 انجام كارينه بجز اوله بجز معلم دكل هله بن بوكارده سكا پا دوش اوله هم بيت صواب
 اولد كه كسوف كار و بارى جقوب بوجورطه ون طونم كادى منتر پس غانمى و اع ايدى ب
 كندى غانم با و شير بيشند ال بوجوب كندار ايه كلدى منوكلا على الله صوبه بود يدك
 سلامتله سطل بجان بيشوب اول شير سنگينى بردوش ايدوب بر حمله بالوى كوه ه
 بقدى بر شير عظيم كمدى غانم مخيران اول شير نگاه ايدى نگاه اول شير سنگينى

در صفا

در کله فضیلت بسبب مقدار اول و البته کله و ظاهر باید نوکله انجا در وجه انجا
 اول و در بیت مفر هر کج که توکل اید حقانک امره تکفل اید بند هر کج که ابراد
 و صرفنک بیایون بصرف و فائق ابراد نون تقبیل اینه عاقبت او مرد و طه اجابده و خوب
 کاری هلاک و موت اولی حکایت اولی که بر دهقان انبارن بر مقدار غله پنهان
 اید و وقت اجابده اقتضا اید چو دست نصر فاندن قطع انجمنی بگره موثان اول
 انبار جو ازین اشیاء سی و اید و ندانده میان انبار بر سوراخ پیدا اید و بر کوه
 و طواری اوزره جبار کجدم اول سو را خند بر زبان اولی موشان محله کجبت اواند
 حبه را و بر بلورن با بر و تابه انساب اید یار و ستاره نواله و حریفان بناله
 هوان مجلسه جمع اولی را اید و زاجنه موافق و هوانه ماییم رشخه را اید بر اید
 و خوش اید سخن را اید مدح و ستاوی و عا سندن افراط اید بر اید اول و دخی
 و روانه وار زبان لوف دست سوانی در اید بر غله انبار هرگز نقصان ایشی در غله
 انجام کاری بگره انجمنی بکویم باره قالسوک و بیز ایدی اول وقت و لاکه اول و یار و محط
 اصابت ایدی نظم خط انجمنی اول و باری خراب آتش و لشی هوانی ایشی اید مد
 ایکی بولز اید مبهنی حواجه لزانه صاندی جبهنی نژمبون مال بر فاج کوه بومواله
 اوزره کجدی و دهقان انبار در انباری اجن کوه و بیکه غله به نقصان و لشی ایشی
 و افزانس کجک با لشی بقینه غله جمع اید بر موضع اخر نقل ایدی موش بوقینه
 مانع هرگز و کفر اید بیله مأمون العا بله شراب خواب بیله سرخوش ایدی آلمانا موش
 باوش دهقانی کوش ایدی تحقیق قضیه بچو بالادی نام جیبی کوشه و وزنه و دانه
 باقرب عالی کوه و بیل انجام کار و مشاهده اید بچک ولی نهان بونک و نهان تو بوی بچر بر طون
 کند بار موش بوش اید آیشده باشی بالدی ب خواب غلندت بیدار اولی کوه و بیکه
 نه بار و وزنه انبار لشی الدار غیره و بار چند آنکه چیه راسته نظر صاندی باران
 نام وقتان بولسک و لجا بدت ضربه ایشی و دشت و چشندن و لینه رفت غلبه
 اید تحقیق احوال اید کوشه کاشانه و د طشوم جفت کوه و بیکه عماله خط و غلاوری
 اولی بینه و اکام اولی به غارت بارانک سبب بیدی اضطرار نام و شتاب نام اید
 تصور ایدی فیض نیک حفظی اید خانه سه کلای انبار کوهی کوه و بیکه غله و دانه

و در بندار و ابدی اصولی بنام کجسته مطیع اولمدین بر تفریق به اول زاهد که صورتی
 و فنی ابدی وقت نمودن فرزند بود و در وقت ابدی و اخفاء مال و دفع احوال
 اچون عمر منور بر خورند و در جمیع عالم این دینی اندیم جو فرزند بود که ابدی از بند
 شاه و زاهد و احباب و احد و وفات ابدی اول کج که کج صورتی جو فرزند ابدی شوبله مسور
 و مد فوز قالدی برادر و وفات ابدی و نفسی مفاست ملک و مال اچون بندک و مبادک
 ایندیار برادر من و فرزند و فونله غالب اول بنام مالک جمیع ماله مالک اولدک
 و برادرش مانع ماسر و منکر قالدی چان نصیب اشدن و بی نصیبی مال سر و زندی بی
 او یعنی و افر تو کله نشب ابدی و در ویشک اختیار ایندی زاهد فرزند ابدی پدربنت
 لغت اولک بیاد طوغری اول آستانه کندی جو فرزند زاهد و اردی بیادیکه وفات اشدن
 دست اولدک اول صاحب که امتک در و مانع نشب قلدی اول صورتی جهت اقامت قلدی
 ابدی و بجای اولدی اول صورتی بر چاه و ابدی و انما اند صورتی شمال ابدی و نومی اعتدال
 ابدی ابدی شهر بر کوز دوی صورتی ابدی و لو اچند قالدی بقار من اچون صورتی
 جا هر کوز دوی آرد کن بر کوز سنک بر صفر کوزی اولدی کوز جو و قلدی نظر ابدی بر صف
 بزوی اجد کج مهوری نیاید اولدی ماکر کیم و انفا سندن مبانده ابدی اول جمله دینی اجمالی
 اینش شراج اول نفوق فواز و جو هر بیای بی و کوزی سحر شکی و اسدی سانی اوزره
 سز ابدی شوق جعفر کوزره آینه و ورا و صورتی دوستی کال اول طلمات بیار اده
 مشغول اولدی اول مانع ابدی برادر من احوال کوز کوشدن بی و اول ابدی کج منور حمله
 مغرول اولدی و درین کوز ابدی بو اقام بروشن ظهوری بی اچون بیار ابدی اولدی بدنیات
 نصیب ابدی کی علی مغاندیکه کج مند فون بقار و ب عکرت اذک این کج منور حوس در غم خفند
 برمانند کوز شد و هر چند که جت جو بندک سبج ابدی حصول مقصود ابدی اولدی جو سکه
 فونب بکده نوید اولدی ناچار قادر اولدی یعنی قدر عکس جمع ابدی و جنکه مغان اثنای مقابله
 و مقابله ایکی طرفکن پادشاهی زخم نیر ابدی هلاک اولدی کوز بی سو کجی فالی بیانض و ری
 صلح اولدیار جو نکرت حلفت عالی قالدی جمیع ارضان و رض اتفاق ابدی شتی از مهور داری
 کتوب با کرام و اجلا اولدی تحت سلطنته اجلاس ابدی بار میامس تو کله هم کج پدیر میوه هم
 ابالت کوشی مقصد اولدی بو مشلی ایراد و مراد بود که وصول نصیبی و کسبه و استه

د ظلم

شکارینه اشغال آید بر کوه اول و یارین پادشاهی از روی سید شکار ایله اول برین
 قش و کذا و اید که ساعدن اول و با زید و اید بر سید قصد اید بر اید بندت
 می شه بر غیر مسئله اند شکارینه قصد بر زحافت کجا این با و کند و عابدی شاه جوت
 اند بر سرت و جراتی کرد که مفتی معاول بر سید نه فرمان اید صیادان چایک دست
 شت جله ایله اول باز بلند پروازی اله کند و بد پادشاه بوند که هذو استعداد و تالیف
 کرد ساز با زون ترجیح اید ساعدن ساعدن کسک ایله اول باز همت
 بندی میل حضرتی وقت و دانسته زود و دست پناهینه سید شاه ایله تزار
 اید بر مشلی بر اودن مراد اولد که اختیار کلفت سزایست و دست ایش هر کجه کوبت
 غزیه و در طاعت بنیاد اوله منادیت صهذب اولد و پنجه جبهه و حاصل قیام و مصراع
 بسیار سزاید ناخسته شود عالی نیز طرفند کلاوی وار و زنیق ارباب تجرید پوشید و کلا
 بند قنای اهل اولیاد و بنای راحت اولن فراغت قدر بطلب عاقبت بملز مکاتبت
 ارض سید بر پیوسته زند و کوهی اولد اید و از زمان خدمت اید قوت او موت ایله قنای
 اید بر کجوت که مدت العمر لخم زدن کور مشی و کل اید و ارازه صحرای سعاد اشتمش و کل
 اید مبلغ زود و حضرتی کلاه شکار منته مقصود اید بر کوه حضرتی و عاقبت
 اندام ایله بالای اید جیب الطرافه نگاه اید و نگاه کرد و یک کوبه شایر سید عز و ناز
 و بخت و احترام از ایله سیران و شیر زیاده کوی عشق و واقعات اید رکذت لخم و وفرت غلظت
 سبعت حکمت پچمال خرامان خرامان کید کوبه پیر زود جوده کند و جسد طول کوبه
 کرد و مخیر اولی بر یار اید بکع سعید غم عیب ایله با الله کیمت جانان سید شکر کوبه های
 جواب بود یک بر دین خود جزای سخط تمام اید و دیوانه ساطع غم فراوان ایله نمودار
 اولد قس سها ز اندوه سعید انکار و در بر قاج لقی شکار اید دم اول کوه اول کجه
 انکلا قنم اید و بومسوال اوزره و وز کار کجود کوبه پیره زود ایدی سعید اذات
 و بد کات زود بسیار تدر و سعید انک و بد کات نه نشند و نه کتابت برین صدق الهی
 شورایه شورای پیر زود و گوشت موشد و غیری نشند کور مغم و اشتم کوبه های
 ایدی می سکینه اگر سبب نگاه سخط نه حاضر اولد که در و اراج الطور و قواج اعذب دست
 و مانع جانکی معطر قیلد که ممکنه حیات تازه بولید که کوبه پیر زود ایدی که مرا فقت

نور

سراج اید که بود استوار بیان اید و بدو بود حکایت از خود که یکی از بلند پو و از بر بریده
 و سار اولی بر قلعه کوهی از اشیاء طوطی را اید و وقت محقق غنیمت یار و حضور سوره
 ایله روزگار کجور اید و مدد صکر عنایت دانی اید و چهل روزی بود که حال مجله بود
 هر کوهی یکسید غذا طلبه کند لر ایدی و جکی گوشه کوچی بود کوه طوطی کند و ب
 بدو لر اید و کوزه ای تمام اید بر روی جانه کتلا ایدی و کله روی وقت در خیل
 زمانه کجشید با آنچه جانه اشتهای کند کله چینه آغاز اید هر جانه میل و اضطراب
 اید که زیندوش مکرو اشتهای بر زغری که لرینه طوطی کوشه اشتهای زیندوش
 اطراف غنیمت اید اتفاق نظر اولی از چه راست کله روز غنیمت کاندن خلوص
 اولی موش طوطیله و نامی هم اید بی ایند و قیود اشتهای سنه کتدی مدت بعد وقت
 نظر اید و علامت منکال و منقار بر کوه بر شاه شکار و چینه اید و کوه بیلوب حکم
 جنب قند کامی جسته هر اولی و چینه فرزند لوبله نشو باک ایدی بر روی بر کوه
 باز چه قدر و قامت بگردد و زوال و منقار و جنکالی کالایش در روز روز مقتضای ذات کوه
 سلسله ای که بشکری او چه کند و اولی از زغری و قصید اید که اما مست و سیرت
 اند منقار کور و کز اوقات مختار و منفک اولی کند و کند با این که زیندوش لوبلوم چینه
 و اشتهای مسکری قیام او بود و این چینه صوت و سیرت مخالف اولی بر کوه زغری اید
 ای جکی گوشه سنی و نام ملول و منفصل کور هم سینی اید باز چه جواب در و بگو چینی غنیمت
 او ملول شاهن اید هم بر خوش سیرت بلکم اما بسجی اعلام اید هم اما جاب این رمکه
 شرف اجازت از زانی سیرت سیرت بر زمانه روی هوله طیران ایدم و اطراف عالی سیرت اید
 شاید که برکت حکم که دفع نوم و انان ایدم زغری چون او ازه همی اف اشتهای هر چند که
 مضار سفر و منافع حضری اید اولی مضی اولی بر موجب کل نفی بر جی الی اصله ضاه
 و ناخواه مفارقت این جکی مشاهده اید و با بصره و اجازت و بر روی اولی زغری اید
 و داع اید کتدی حضری اشتهای در اجوبله چه متوج اولی بر قلعه کوهی آرام و بر
 تا شاه ایله اطراف نگاه اید کن بر کبک در کور و کور کند و ده شکار ککه رغبت و قدرت
 مشاهده اید و بی الحال صید ایدی متن العری بیلله لرینه طوطی کوه مشید و معاد اولی
 چینه زمانه فراغ بال ایله طیران و صحیح عالی سیرت اید کن تا طوطی ایله کبک و پنهان

صید تصدیق چهار بارین بنه او قرار در سخن یلوی که در ابططبار اضطرار و در توب
 بر نفس یله پنجه سزک خدای او یوبیم جان اوله بریزو سکن بر سواخ تا رجه که یوب
 بینان اولدو هر حال ایسک آیه اول محلل با توب علی السنی غلبه موجوده بی مجال همه
 حال اید تحریک پروبال اید و بنساز و هر سازه و بدن ایضا طله و چه ایسته نظر این ک
 از زوی طون ایله پرواز ایلو بنکاه بر مقرر کارینه کلومی مقدار و نه دو گلش کوردی
 فی امل تصدیق صدانه اید و بنفونده هفتد رایگی اینه القاط ایتمش ایدیکه کوز بنساز
 بند و یلوی و یوب دفعه کلیت ایله بنخاندن نو مید اولوب کحرکه اللذ یوج دست پای و یوب
 و بار یوبان اضطرار غار قیلدی رسد طام مرور آیام ایله فوسج اولیغایه خلقی طلفه
 و آمدن دها بولک غم صبح و در غم غم اشتها ی فراموش اید و طیار ایلدی بر مقدار
 اسایش ایچون کشته و متصل بر دیوار کنارین قرار ایلدی مگر بکودک و هفتاد اول
 محلل حاضر ایچک از زوی صید ایله بنساز ایچک قنار بنه ایشو یوبچا و بازن هول
 جان ایله اول دیوار کنارین بجاهه دوشدی بیت جهم کین ایدیک ایدی اولجاه
 پنجه چه کنم عدم اقلیمه راه نش القصبه بکودک بر کچه حی اولجاه مظهره و لحنه و بال
 شکسته مقیم اولدی هله لطف چشما ریاری قیلو چهار روز و زار ایله کنار جاهه مقیم
 نالود و غریبانه طیاره و حوالی ایشا بنه پناه ایچک فوازن جود تصفیق جناح و فیق
 ایشید و با استقبال ایچون ایشا یوج طشوه جفت بازن بی در کنار ایش بقایت ضعیف
 و تاز بولوب ایشک بیت ندر بو ضعف بال و غیر خالک ندر چمن کور و انفضالک ندر
 بازن ایدی قطعله دستم بالله حال انا و انم صومده هیچ جهر الذمه ناله واه و نمانم سوز
 هیچ کل بنفونده یابونه جکدم بو باغ دهج شوی شوع اولغرای و ج دو انم صومده هیچ ندر
 اول محنت بلا و شقت منابه که یوب یا بال اولدو بنساز اولشد بیت شب ایدیکه ایا محصل
 که نقر ایلیم سکا محصل ندر خلاصه قصه بود که ایشد مکه اهل غریبوق بنجابه لطف
 بولوب بکاردی یوبچی حاصل اولدیکه ما و امکه قید بیان اولم مسافره بیت ایلیم و انش
 اقتضا ایچیکوشه ایشا زده طشوه کتیم و اختیار مکه بجاهه هجرانی و صفت مشاهد باران
 بدل قلم بیت ایلیم ریغ سفر اختیار منحل ایچش حیرت دیدار یار بوشلی ارا و دت
 مراد بود که عامل غرضی ذل سفر بدل قیلن اول کیمه لکه راحت عرض شقت سفر

توبیح

وصابای مذکور علی سبیل التخیل مزوجاد کواضف حکایات و اشارات این در
 تحریر و انتخاب و ضبط علی الاطلاق بر محله ثبت اولندی پسند ماضی اولدر که
 راضی محنت بدلی قلبی و اعتبار بله ذلی فرقی از اقامت از زرع از بیخ اول بلوی منبلا اول که
 اول کبوتر اول شده حکایات از حد که یکی کبوتر و از اید یکی بر اشیاء در مسا در کاشانه
 هر از در و دنیا کوی اختیار عزت ابی از ایله فامت بشکرا این برینه باز در برینه
 نوازتن در بر لایحه تا کاما طر باز تن بودای غرما و خوادوب نوازتن به این ای بارنگار
 بر خیزه وک کوشه کاشانه قرار ایدوب بحمل شیا در روزگار کجمن لم کوه کله به و او شیک
 شهر حاصله بر زمانه اطراف مالک طبران اید که غرما بجای بسیار و خاریت بشمار و خوش
 میرا در نوازتن این ای بار هم سو هنر شفت مغزی بکاشی سو غر بر درخت فزاق بود
 غریب بر خار مذلت غم در باز تن این بلدی و غم غریب بیایان درخت سلامت دانند اما نفع
 بدایه و کماشای غریب همان نفع روح و راست دانند نوازتن این نفع اطراف
 عالم بار از هم طوطی عمل می شود بر کبک که نعت بدار اجاب بود و در اوله نعت
 کسب می شود این باز تن این هم فزاق اسباب غم که عالم بار از بوق بولوبیت
 هم بولوبی ر وفادار اله کومز بیک کوزار اسلک عالی و بار اله کبی هم نتر شو بله
 بلکه ترک دیار و یار و شود و شد اید اسفار بسیار و غم شفت راه بشمار در باز تن این
 ای نوازتن رجای این در که کند و مصطفی کوره سو و مز بعد و نتر شو سو سفری و در سو
 نوازتن این چون که بند و نفع هم کوشه و شله اصفا این در سو سو آمانا فزاق اوله که بو غریب تک
 عاقبتی مذلت و نوازتن و نوازتن و نوازتن کلومی بو مقامین نام اید بر برین
 وواع اید بار پس باز تن صحبت باران در قلبی نفع این ایدوب پروازه کلدی هوا طبران عالی
 سیرانه اید که بر مر قزاق فزاق نزول اید و غروب قریب اید کجک بر نهال طوی مناک
 او دره قرار اید هنوز در غم راه در آسود او لما مشید و عظیم و عد در و باره ظهور
 اید که بیت جالد اولدر کسینه کسار تیغ برنده رعد و ش افغان اید خاک بیج
 غرق در نتر باز تن اول وقت نوبار انده خلوص اوله جن بر نهان و صدت طوفانده الجا
 این ملک بار امکا مینا و بیخ اول بلوی و هنگامه حمل این هزار رخ و غم ایله صلاه
 تیغ بینه پروازه آغاز اید بر جانده می کند بو اشتهار بر شاهین معاصف ایدوب

ابدی بقیع لویوت و سدر من کیندی یارب کشفه و در فرقه اعجاز ایدرم و نه جمال
 صوم و نمیز بصارت استظها و ایدرم و م بنای امردی اساس فوکل اوزره قوری
 فضای تانی و مقدرات سماوی و مضار بروم الحمد لله والمنعمین فوکل و خاوصله
 جالس و بر سلطنت اولو بعضی الامال اولدم بود اول کد نکات داستانی که جمیع
 امردن توکلینده ایدنک عاقبت و طیاهی اوزره کامیاب اولدی چون بید پای حکیم
 بو فضل بر اصل اخرا ایدن و مضی و صبا که هوشناک بود استاد ایله پایانه بندی
 رای و بشیم مرام خدمت لوازم مدحتی او او حکمی و داع ایدرم و بر سلطنت کلکلاف
 و اول جواهر حکمی که درج و ها طبعی و الله کبر و رسته تا الفیض انتقام و بود و انما
 سو ایدرم بوموا و وقایع دهم بود مضایح ایله استمداد ایدرم و بیت انکه
 او بروی پند خرمندان کورد الاخر الهم سو منزل مقصود رسیدن چون خسته
 رای بود استان بی نظیری هذا یمنه نه ایمنه و ک تصبیح و پذیر بر له تقریر ایلد ها بوز
 قال من الببال اولوب زیری هو اطف غم و انه والتفات شاهان ایله سرافراز و سر بلند
 ایلد و ایندی ازین ای و زین صائب تدبیر بو قصه شذلیک بیانی ایله کام جا نرفی بر نهادن
 ایلد و بو مکایات و تکلیک و اسبله زمانه و لدن تخم سعادت ایلد که من بعد
 دستور العمل اصطلاحها بیانی بو مضایح کافیزه غریبه اولسه کو کدر و کارنامه حکم
 ربانی بوموا عطا کافیزه غریبه قیلن کونک بو کلمات بی نظیر درود و لدن تا بومرینه
 جابکیر اولضبا عنک کلکیر آقا صدقیت صفای طوبیت و زین روشی وجود و حجت رای
 بی بنای بنای مدحتی رای دعای دولق بو ابیات ایله تمهید ایدرم ب ایندی
 نظم نوای شریفی اخلاق و خویشتن سبق بروی از یاد شاهانیش زهی وین و دانش
 زهی عدل و داد و رحمتی ملت که پائین باد مجلس بو مقامه تمام اولدی کلام
 بود عاقله اختتام بولدی هایرون فال رای و بشیم کیمی بولطایف اخبار و امثال
 صحایف اخلاق و اعماله ثبت ایدرم ب نشید مبانی عدل و احسان و تمهید قواعد
 نظام احوال انسانه سعی موفور بیدل هموم ایدرم و در مجموع یاد کار فوری کتلیک
 نظم و وضیر حاصل عمرت غیر نادم نکو و زین وجود کذری کل من علیها فانه مباشو
 در بی ازاد کام خلق بار کونین دو کار بیای سعادت دو جهان بو مقاله ضمن

و صلوات

او حق استوار و بیرونی که بعد از مدتی در مجلس فقیر و بار آمدن است سوال
 و تجملی ماضی و اطوار بی نقص و نفی آید و بکند بلو که بیست چهار فقره می باشد
 شهادت بر توفی کلین اومع نیز شرایط تنظیم و توفیری نقدیم آید و بیست و یک فقره بود بار
 نقد و مکه ملت ندر و مولد و منشاکی ترک و اختیار فرست مکت ندر شهر اوله که جو این
 وجه سو اب او زره او اید و اصل و فب و فضل و حساب و پدید نیل کیفیت و وفات
 و بر او رینک کند و به عدم النفاق و ترک و بار اختیار نیک سبب و بار اوله که بر کونک
 جهت معاش طلبی بر سبیل تفصیل نفی و لید و اوله فقر بر اینک اتفاق بعضی که بر کید
 و بوانه حاضر اولوب شجره گوشت غت شاهدی تو بر شلو اید و بدیدار و سا و اوله که
 و حق اوله اسلاف و شرکت سلطنت و سلطنت مملکتی مله و بار اوله و اوله که
 و کابری شجره ملک و بیدار فرج فایله خرمال اولی بنا و اوله که در پادشاه ارامو
 ز مقضی خطه نیک حکومته و او را بر شهره او عالی مقدر و در که عالی و نیک و بار
 جو همان اوله که بیعت شکر و جلالت جلاله جالس بر سلطنت اید و اوله که
 طالعی حقیض و لذت زین پناه اید و سه و نله خلعت خلافت و باله اوله که
 که و اوله و باره عادت و بوله اید یک پادشاه و اید اید و بر سبیل حیدر بند
 و کافه انام جمع الهی که ما کوشی و دور اید رنه در و از به کلدی اوله که بر اید
 در و از شهر من کومر تمیر و ایلد اید که بی فرمان اید که ناسطوره قومند فو قن آب
 زوله باز و اید که سر بایه اوله که بی کوزه سی سلطنت در رفت فو حال عقل و حال اوله
 وقت با و اوله که صاحب قضای جانی کاپر و رش بر امده معلوم اوله که هر کیم که بیخ
 رانج و بنای عقیدتی کلای نسیم و ضایه شامخ اوله مقاصد و بی و دنیا کاسه و نله مقبر
 اوله پس بعد مقرب اوله کلر هر اوله و همی اید و صاحب عقل و کتابی و زبر اوله
 و در حق اوله اسباب مملوک حاصله نینه ناظر نصب اید و جو این صاحب حاله مال
 فزوانه احتیاد و بار آخر نقل و انتقالی فرمان اید و مبارک حسن حالی سبب اوله که
 و النقل منبری و محدود اوله و فنی و جهلک شیوه نینه باعث اوله که معضلی بود و بار
 وقت انامی فالقدر مقدر چه اعتدال اوله که بر موجب فرمان ترک و بار اید و بعد از
 و بوانه و اشرف اعبانه متوجه اوله که اید هر اهل اوله که بر نفسانی بر عمله نصیحت

جانبه از کتاب ایلدی جوده شهرده جندی دروازه شهر از بکه کتاب اهلته نغمه
کبیروزه درمدر محفل کلام باران اول کون طلم دهقانده سفالندیدار باران
جوده صاحب جاله ایندبار سندی بو کون سرایه حسن و جمال ایله خزان ایدی بسب فراغ
بال باران اول جوان فی مفسرین اجابت ایدی بشهر کلدی اندیشه کبیرله ملوک
و محووه بر کوشه او قوروی اول زمانک ادمارندک نقد حسن دلبری بلزرا اینش کبیر
انفات ایلدی نگاه بر عینک کوزی ران طریقی بفقو اولدی بر کینه کوزی جوفایه
دعوت ایلیک جوانی از اول جانه اجابت ایلیک بقرل زن مزبوره مهیا اولدی و الحاصل
اول کوز اخرا و لجه جمیع مرادات نضایه لرینه و اصل اولدی بار اول زمان کجوان اولدی
جانبه دروازه اولدی و صاحب کصحن قدم و اجرت قدم بوز در هم دیرش جوان غنی
احد و حواج معاش بارانه صرف ایروب دروازه شهر باره بکه ارباب حسن و جماله نیک
مال و منالده نغمه که بر کونکک تماشای جمالت فتمنی بوز در همدر بر کوزهی باران
بارکانه زاده ایندبار بو کوز سنک عقل و کفایتک معانی اولسک کرکدر بارکانه زاده
ملنایه بنی قبول در علی الشیخ و دخول ایندی کوز بیکر بارکانه بر مقدار منابع نغمه
نخا شهر معامد باین ساهله ایلمش بارکانه زاده و کوز بهلیله عقد ایروب همراز
اول کوز اونی او برفانج بجه نقد ایلدی فی الحال بیک در هم فاش ایلدی اسباب
معاش بارانی مهیا ایروب دروازه شهر قنایه ایندی که صاحب فهم معلوم اولسکک
بر کونکک عقل و کفایتک حاصل بیک در همدر وقتا که نوبت شهر از به کلدی ایندبار
سوغ انا قوکل از فون اورسون واقعا بو مستقدک برفان هول ایندیک بو شهر بو کونکک
معاش معاوت ایلدی شهر او کلام بارانی نغمه تام ایله قبول ایروب شهر واردی قضای
الهی بارناه شهر وفات ایتمسک خلق عالم نصیب و مایه منقول ایدی شهر اوه تماشای
نصرتا حقیقی بر کوشه در همیش اولوب طوبی دعا بروفته مصافقه ایندی که شهرت
ایشا و اشرف دار کانی جمع اولوب شهادت ایلدی که چونکه پادشاه کوز نوزندی بوف
وینک کوزده بر فو قالمشدر که جالس تحت سلطنت اولوب جمله من فرمان اوله
و نام سلطنت ملوک اطرافندز کیمک کف کفایتک تسلیم اولسکک مناسبت بونک بو حواج
و بوشاوعه ایکن کوزی شهر از به راست کلوب بیگانه اولمیش بادیه نظر جلال

بجز در مناسب مقام اقبیا را نباید بد جمله سند زاده و نونه سی احرا و لشندی و دینار و کوه
 نایب بودیشک یا زنی سی و هفتاد جا اول زمانیکه هر بریز قاور اوله یغز قند هر
 کوسه و بنقد فو تر خرج ایدو بیوت لایمیت له کتوب فراغ حال ایله بر قاج کون
 بو شهر و اقامت فله و ز شیخ امیر ابتدا امور و بنویس تقادیر الهیه منطلق و دینی اومک جد
 وجهه نیک انق مدخلی بودند کارخانه از لدن مضموم اولون و زرق حصی ایله زیاده اولون
 بیت کتوبه چونکه مقدمه و نصیب اول نه اکسیر و نه از تراید سه سی هزار طلب نه
 فانق با در جز زرق اوله مضموم حذو منصفه ابراج ایله با بار نثر جو او صاحب حال تمدح
 نماوند ابتدای تحصیل مال و منال حسن حال سببید با زکات و ایشک بیت هر کیم
 عقل اصل هاش و هب اوله بر اوج طریقه هفت ایله کوه اوله فز کتوبه لوزم اولون
 سرمایه عقل و کجاست رای راست و ندید در ستم و دهقان زاده ایشک بر کات کب
 و طلب بسیار جهد و تقوی و حسیض و نقد زرق غزیه بتو در چون بونار نو بنابر
 تمام ایندیه شهر از درون التماس ایندیه که بویا برود و خدی نکه بیاید ایله شهر او سببید
 بر هکان اوله زه حبه زر مقرریم که بودند طول بیان و لشندی و باران کمالی که پایه
 حسن جمال و سرمایه عقل و کمال و بضاعت مشت اعمال و سائل حصول مال و امال در
 چندان منکر و کلمه اما بلدیکم بود که هر کاهلک مشیت حق بر کیمتک مطلبه منطلق اوله
 بی کتوبه البته حاصل و واقع اولور و چون زادن جواد مطلق حصوله مانع اوله
 مقدمانت جد و جهد و سعی و کد اطل و ضایع اولور لاجرم فضای رب العباد و اطاعت
 و انقیاد اید و بسجلی فقط تقدره قد مقدمه غیره چاره بودند الفقه اول کوف
 بو محاور ایله اخر ایندیه یا زنی سی و دهقان زاده بریدن طوبی یا نه ایندیه فراغ
 اولک تابن بو کون ثمی اکساید و نصیبی بیایم و بارانک بو کونک نفوس و تحصیل
 اید و بخلو کوبه کتوب و بارانک نفقه اخر اوله هر یک کوبه قدت وجهه معیت تدبیر
 قبیله و فطری بو رای اوزره متفق اولدیا در دهقان زاده در و از شیخ کلوب سوال
 ایندیکه بو شیخ حواج ناسد نه مقصود منع را میجد ایندیه بو ایا مدع هیزم زبام
 عزیز در دهقان زاده ها و طایع جانبینه و واده اولدی بو بولک او دو جمع ایدوب
 شهر کتوب اود در همه بیع اینک و طعام و شوا بده مناسب وقت ایسه اوب

اولی و صبیح و صیانتک نماز باسی معلوم اولدی که از اول و اولی است تربیت مصاحبتی امانت
 و فداقی موجب اهل عذر و خیانتند که از فرض و واجب پیش از اولی است که
 اولی و صبحی و صیانتک مضمونیکه از صبا با در صبحی تمثیل الیه بر سبیل تفضیل اولیوم
 بیدار به برهنه مکتب نصاب جالب بریکه ای شاه کامیاب مائل و کامله اولی و زود که
 جمیع امور و در با عالمینه تقویضی بدرب و انما اولی و زود قدرت و وقت و عقل
 و زکاد بصیرت و حسن جمال و بهجت اگر به مدار معیت و سبب حاجت که رینو و چون قضای
 که در کار و بار مدد کار اولی و اولی اندر و هیچ شمع هذظهر طیبه پادشاه زاد بو مسئله بی مدد از
 شهر آت زله یازمش و کتابه باینده کالتقش فی الحجی فازمشه در بو مقام مناسب اولی و انما
 شریفی زنده یار کار فاشدر رای استفسار ایندی که بجه اولی و انما اولی و انما اولی و انما
 ایندی روایت اولی که بعضی مالک رومن و پادشاه کامکار و ارا بدی وارث اولی و انما اولی و انما
 ایکی فرزندی اولی و انما اولی و انما اولی و انما اولی و انما اولی و انما اولی و انما اولی و انما
 اولی و انما اولی و انما اولی و انما اولی و انما اولی و انما اولی و انما اولی و انما اولی و انما
 و طوی اختیار ایندی که و تنها سافه بصید و قطع و غروب و قریب بمنزله بیگانه اولی و انما اولی و انما
 و غیر بلیق شتدک که با و و فریوان بیت با و تبین بر اولی و انما اولی و انما اولی و انما
 کو نتر بوبله فلا کتله کجی می نتر جو ناله کنان اولی که تمام حیرت و صحبت الیه کجوری
 بیت جایی هم چونکه شاهد خوشید عالمه عرض قبلدی نور جدید تر شهر اولی و انما اولی و انما
 دو نشی نگاه انای اهدن بر جوان صاحب حال اگاه اولدی شهره عظیم خط اولی و انما
 دفع و منت قبلدی بیت فرخ بولنه موافق رفیق بهشت اولدی اولی و انما اولی و انما اولی و انما
 نتر بیس بوندر بر اولی و انما حجتله خوشی حال اولی و انما طویق فراموشی ایدوب کندی
 بر منزلت صبحی بر باز کاه زاده ملحق اولی و انما اولی و انما اولی و انما اولی و انما اولی و انما
 کون بود هفتاد زاده نورا که احوال زراعت و اطوار و هفتصد مهارت کلیه سی
 و ارا یکدی مصاحب اولی و انما و خانه فرافصلی رکان اربعی مکتب اولی و انما اولی و انما
 اربعه ستری ظی بولدی باران مهر آن دور صحبت در دوستان همدستان الیه غم اجباب
 و اوطافی فراموشی ایدوب کندی و بوبرینک و بیدار الیه اسوی حال اولی و انما اولی و انما
 ایندی با سافه دور و دراز قطع ایندی که فضی شهرت طوی و بیدار و غار شرح اراشی

نامه اوله که در این کتاب در حکم عدوی زمان محسوس اولون بسیار کاهن
 موجود در جود او از کوش که ابروش نام نصر او ما جزیره ای اطراف ارا در نوع است
 و کل جوانی در بیست و نه کور مدیله و کامل ایلدیر که بر صدانک صاحبی مانف منی اوله
 پس علی الصباح سیاهی زماندن جزینار و حضور عا یون کتوره پادشاه ملایع زخم مادی
 سوزال ایلدی صباح و عالی ایدوبی ای شاه عالم غم که بوز کلک و اسی و بوز هرک
 ترانی بنم الله در انتا الله الرحمن همان یوان ملکه سمانه شفاء کاملی حاصل اولور و باز
 الله بودار و ایلله ضد زهر بدتک بالکلیه نائل اولور اما نایز این و مکه احوال پریشانی
 برکنه آنها این بیم کوش هوشله احوال مظلومان و کسی اصحاب صحیح شاه کلام سیاحت
 صدقات احسان ایدوبی لطف طریقه بیدر یک سو ایضاً منی اولندن انتها به دن احوال ایلله
 سیاح جرات ماله اقدام اوزره کلون جبهه الجنان فصیح الف اولوس کفشتن بر وجهه سیاح
 ایلدی که ضمیمه پادشاه اول بی کمال برکت سانه دنتی روز روشن کبی عیال اولدی بعد
 اول کماهی بود ایلله مل ایدوبی بلکه به اچموی هاندیم شهاب لوبی سلامت محبت بدین خاطر
 اولک قضا صد بدل هت ضرر و اینه لاین خلعت کور نامه ایلله اختصاص بولدی زر کوبد کردار
 پای دار الم انتظاره ایکن سیاح بر دار اولوب اول مقدار دینار کندوبه قاله نزد پادشاهین
 رتبه اولوب بوله ناکام مثال و لاجب الامتثال صادر اولدی که سیاح و کماهد نعیم البدل
 روز کوفداری بود ایدوبی لوبو موجب فرمان اول آن صبره لانا ظریع بود ارا ایدوبی عرصه
 خاک لوت جیفه ناپاکدن پان اولدی طریق مکافات ایلله کند و فعلک جز و سواسن
 بودکن بیت ضمه که خدار بر خدار اولور یا کسبلو باشی ابردار اولور رنتر بود اولک
 کسینک دانسانیکه خدو حیانتی پشه ایدی عاقبت قار و بی قیوم کند و دوشده وقت
 پادشاه و بی کمال فانه کبروی شکر سپیده بر ایلله مکانان بولدی پادشاه زر کوبی
 بر فرمایری مجهول الاحوالک حقیقه فریضه اولوب مظهر نظر انفات ایلدی بوند الام
 و اکاره مبتدا اولدی عاقله لازم که بر حکایت خبریه ده عمرت بین اولوب خدار بر کردار
 ایلله اختلاط ایتمه اون دور و بی باب انقلاط زمانه انقلاط اولیمو بجمع امود
 نقای رتبه العباد رضا و اعتقاد لازم ایدوبی بیاد ایدوبی ریه رای و ابشلم
 کتوب کتا بود سانه سمع جاده ایلله اصفا ایدوبی حکیم برز کوراه و عاوت ایدوبی ایدی

گنبدیم چو طشرب سبقت کند کند و این حج و حج بودم عظیم عظیم اله کتورم اگر
 حال ابد و بفرستی فوت ابدیم خلقت ایمنی اولوم بودند اسبق پادشاه بکامضیر الحامل
 اید شد و ضربت فوق غیر بله البسمه المذی قالمی بود و قصاص ایتان است بودند علی
 صبله بودند قوی و صبله بودند بود پدید بی پادشاه کتور قالمی بود با حدی عرض ایلم بود
 جرم عفود خدمتند استخام اید سباحتی قتل از حقیقتی بنابر کالور هم حضورت یاری
 رتبه اولوم بود هم بله صفتی مالک اولوم پس بود فکر فاسد ایله طغری درگاه پادشاه
 وارو بیگ چونکه خاندان پدید آمدنیک قدیمی خیره خواه بند سیم و پادشاهین شخصه
 سبلیخ اید و بکدنک پیرایه سبغ قالمی اندر بود بود ندیم پس فی الحال برهنگ اید
 و سباحتی ایضا رایش جان جود انجام کاری مشاهده قلدری ذکر خطا بینه عتاب
 بشکری ملک کان ایدیکه بود مجرمه انکاره مجالی بود کلمای بد کردار لغت سوبایی
 پیرایه ای بود معنای محقق بود مظنه فی صدق اولد فرمان ایدری اقبح با قلمه بر خرم بند
 اسواق شهری کوز بود باو بعد بند کول ایله نفرزندانه تودید کند با که ایام ماتم و صیبت
 و شرایط رسوم تفریب نمایند اند سیاست ایله قتل اید لو اول ساعدت که سباحت
 بچاوه بود فضا حمله شهری کوز بود مارا لای باروی قلعه دن دیدن و برتله نظر ایدری
 چون باورم بایک بسته بند باو کوز عقیقه دو شوی بنده کوز و کد فضک حضورت کلام
 و حالتی صعب و اقیهیه واقف اولی فریاد ایدو میایدی بزنگاد میدکی بودم بد کوز
 دیودن فی بدت و داسات واحا بایند بکازد رس همان اول زمان که بارانک
 کوز استماع ایدیکه معلوم ایدیکه مال مالک ندانمیتسه کوز اول کوز نفق ایدیک
 انانیت مکانانند اسات ایسه کوز سباحت ایدری صدق صادق وای رفیق بود ایق
 چا وقت سرفشی و تفر بود کلام نادر ایسک بر صبله بند که ایله که احس و جهله بود
 او زمدن دفع ایسک مار ایدری و دیک کوز ماور پادشاهی زخم نیشله رنجور ایدیم
 و بنیه هلاک و ارشد و جمله الجنا علوجند عاجز قالمند چا پادشاه ماوری اندن
 الم و حزن در آل بود کماهی فقط ایله مکلند سوه ایله مل ایدوب ایچم و اولر سلطان
 در عقیبتا بود سندی بود تفریب ایله ملام اولور ملک بونی دیدی و سیاه و داع
 ایدوب طوغری سوا پادشاهی کلری ایام قصر صیقتی بودند و از ایدوب ایدیک

بر خیر اندن با توب انم و خاطر ابله از جو به وارد شد ایگ بوزینه فصل پنجمه بتوب انم
 خوابن کو درو بطلم کازین بر تقریب ابله الله کنور بر مخفی محله فر و پنجان ابله
 و او انده بود رخت او ز زینه جیتی با لرونه عاقبت زینه منتظر اولدی بر زمانه نضک
 حرمی او با توب التوبه و اشیا دره نشان کو بر توب سیم اولدی غالباً بر حیا و متاعی
 اولدی که بزه بو بند عاقله کجش در محل شکر در که هلاک کن قصد اتمامش در در بفر
 در شوب نشان و لوزان افتان و خیزان راه بیان طوبی فر اینه یار بوزینه انرون
 بو کوز فرار لر زینه خاطر بر جمع اید و بفرغ ابا الوب صورت عالی با حه اعلا ایددی
 و قالد بر دبال حله کتقد و بیاح حق بقده مشهور در بیجا و بوزینه به وواع ایدوب
 مفضی الامان شهر با بنه متوجه اولگا اتفاق اول بینه که برون مسکنی ایند راست کلدی
 بد کور و بظلم و احترام ابله مسکنه کتقد و نشان مهانه لایق طعام طبله اطل افی
 کت ایدر که دختر شاه اولدی یعنی با غه کلد کوز بیکه دختر کنار حوضه و نوشش طوی
 مشغول کوزند بر مرتع حیاه بر ابر و راهان و بر حله ابله دختر حلاله و کوز سنج
 پیرایه قلوبتیا حه اتخاف ایند بیاح حق اخذ برین وواع ایند شهر کندی بو شانده کوز
 اشانک احوالی طایفه کلوب کتقد و فر اینه خلاقه جنسی اینک بوجوانانده بو قدر انتفاع
 ایدم ز کوز که بنی نوعی قدر و معدد خبر دار اوله فوق الفایه ممنون اولوب خدمت بر ک
 مقدر رایحه سی مقر در خصوص فرزند بر بو پیرایه اعادها سیله صا توب هم کند و اتفاق
 اید و هم نیم سو مایم زیاده اولور اتفاق و اتحاد او زره مدت مدید در رفاهتله
 اوقات کوز پس بیاح بو نیتله طوغری ز کوز که خانه سنه وار شد ز کوز حی بونی کور و بظلم
 و توفیر ایدین حال طوی صورتی و کند رنگ مفسد شاه اولی اخله با ملکی کیدوب
 فقیر پریشان اولد و خون بیای ایند بیاح ابتدای بر اور غم جکه اکو سو مابان کتد عایبه
 الحمد لله تعالی بنم بو قدر عدد و بیار کلمل الصیام وار و بر جو اید ایدیم فرار و رک آتش
 کبی بار بار سا وال بونلوی نقد ابله توقف اید و مرادک اولدی خج ابله تکلف جکه اینکوز
 کفایت اید اخوت او زره کینه لم بونی بیک روز و جوهری نظر نین خودی چونکه دختر
 شاهان خبر فوق شیوع بو لشکر روز کوزی اشتیاق پیرایه فی کوریک و دختر یک
 اید و کوز سلوب انظار ایددی اینی شاط و انباط کوز سوز بر فوخت اید و بیاح سوز

و بنجد بیوسر و بعد از مکا و اولی مکا فاق کوره و اما بحاله الوقت بوند
 سکا و بوضع مناسبه که استماعی سکا و نوز و بصدیق زنهاری بیکو اهی بو جاهد و بصدیق بیوسر
 حال ظاهره و رفیق اولی و بیوسر قیام و حضرت خنلا طند و تقیاط ایلین مع صحتا بو صدق
 معین کولک نذامک اخلاق و حصانن تمام تقزیر اید و بیجانند شقه و فاشا هدر
 اینا مشهور و برزم فضیلتی سمع قبوله اشترایک بر کورد اوله که نادم اوله و سیاح ایلان
 اینی بر طرف سنی قوجا به صالون بند کور و کور و کور و کور و کور و کور و کور و کور و کور و کور
 بر مقدار تقزیر اید و التماس ایلدی که بر کورد جانسی با جنبه ندم و بنجد بیوسر شاید که
 ایندی ایلانک مکا فاق کوره سیاح ایندی حیا پای غریبی با بیلخته قومشده بر فاج کور
 عرضه زمیندن کونیم کور و قدم غریبه اطراف عالمی سیدانیم کور که اما شوطن بو اولوس که
 او فساد دامان سید اولوسه بر دوزخی شرف صحرایله مشرف اولور و بو عهد او زره
 بو بولون و داع ایندی هران اول مکانده هر بره مقصد لوبنه کتدی سیاح و دوزخ بولونه
 کوردی زور کوشش کلیم بر کور و متواری اولدی و خضر باغ مذکور منفی قالدی ابو حال
 او زره بریل کجدی سیاح پنجه سالک قطع اید و بیجوف مالک سید اینی و بو بدین نام
 ارجوز عدد النور اله کوردی اخراج الوطن من النعاد و طهر اید و بر غریب و وطن
 اصلی با جنبه نوز اینی بر کچه اول بوزینه نیک مقامی اولون کوهک دانته قریب
 بره نزول اینی کچه دن بر مقدار کچه ک فضای الهی یکی و خون بر زفته انکیز اول منزل
 انی خالی بولور یعنی و ارایسه الوبالن و باغ کور ایلله باغلی بولور و بعد بو خطر ناک
 و ادره شکسته و بسته براغی بکتدی سیاح چجان صبا حده که صبا ایلدی عاقبت و در قید
 و بند در ببطاقت اولور و فریاد در ازینیه یا شدی بو محله مکر بوزینه طوطی کماندن
 جفیب اطراف کشت اید کون بو اوز درونانی اشید چکله بانه کلدی کور و یک بار قیدی اولور
 سیاح در بسته بند با کور اینی ایار غریبه حادث اولدی که سزا بولوبه کوفتار اولدی یک
 سیاح غمی کوشنک من اوله الی اخر نقل ایلدی بوزینه ایدی حوشالی اول غم کجک تلو
 ما فاقه و حق زماندا اولو بند بوز و بوز و بوز و بوز و بوز و بوز و بوز و بوز و بوز و بوز
 مسیخ لایله صیانت ایلدی بو کچه بوز و بوز و بوز و بوز و بوز و بوز و بوز و بوز و بوز
 اوز و بوز و بوز و بوز و بوز و بوز و بوز و بوز و بوز و بوز و بوز و بوز و بوز و بوز

دیوایان خلوظ و شداد ایله راز اعتماد از ایله اما زو کوبیده عن اصل از کانه در کله
 اولضی بونقریب ایله احداثقام سوواسنه و شوید اول چاره قوی ضواه وناضراه
 حیراکراه ایله بارکا و دوشه شاه کفده و یه که جز اولمغه اقرار ایله این تاویب نهدید
 و تعذیب و تشدید محتاجید جو غم و نفاق و انقای شقای ایله و خضر شاه غم و غم
 و ناست و غم بی مظهره بجمیع کجی کجی اندر و بجان تو غم ذاب کجی به نخل ایدر
 هلوک اولنگ مادر و پدر و فریاد و فغان این رله پادشاه دفع و قطاید و ب نظر نوی
 ایله پادشاه بواحوالد بر نیام پریشان اولوب هر حال ایسه وره و خضر ایواک
 و این ایله اوضای ایله و دوشه ختم ایدر و بخرام نهی اولون بائه نفی و نه بعد کلمات
 اوزره فغان ایله زو کوسنگی بیم انتقام سفاسند زار و زو کد بر اختیار ایدر
 بیامان تا بهنکام شب سراسیمه پریشان قدم استیصال ایله کبیر کن فضای الهی
 صحرای شکار بیابان بوجه خفا بخت ایدر برتر و بر پوزینه و بر مار اول چاه
 و شکار ایدر بوجوش بوجوانان هر ی کندی و تشویشند از غم منرض اولوب
 بر بچه کون بوجال اوزره فرجه ایدر فال دیار تا بر کون اهالی شهرت بر دوروشی بیابان
 غریب غرایب راهی اول چاه راست کلدی و اندر بیجان کور و پریشان خاطر
 اولدی فکر ایندی که سائر لجه جهنمه اما بود در مندا آدم او خلیلد بود طه محنته
 مبتلا اولوب یادی به مایه تو ایله شد در مفضای مروت بود که هر دو جمله کبیر
 اوله خلاصه سخی ایدم و بو عملی تو ایلی یوم لا ینفع مال و لوبون الونانی الله
 بقلب یلم بچره زخیره قلم بوس بولوب بر طرف لبه و کندی و بر طرف قهر جاهه صافند
 فی الحال پوزینه پایش و بطن جعدی بر دوشی مار مسافت ایدر او بچی و خضر بچمه
 رسنه ایله دور بچش او جسد جاناک بر خلوص ایدر بیباصه و عا ایدر بلش اولکه
 سنده هر برین منت عظیم حاصل اولدی حایا بوند مکانانی میره کلد و پوزینه
 ایله نیم مقام بو کون دانند در که بوشه متصله احوال کفایت ایدر مقدم میره تشرف
 بعید ایله او احقوق خدمت تفصیر ایدر بر آیدر نیم غمی مکانم بوشه اولدی
 نلوه پیشه در دوشیله که کدر سییله مقدر وقت اولدی یعنی ندر رسم خدمتی بود کونم
 مار ایله نیم غمی منزلم با دوی شوی و دوشیله که سعادت مساعن ایدر بکلیه اعراضه قدم

اولوب اول مکرده متوقع فی زوجه و اولاد و بر اجماع ترتیب اولوب سوار اول
 بود و باقیاری علف شیر ایدار اولد و ایندکای قصد فاسدک خراس بودید پادشاه
 علم و وقار و سکون سبیل ازین تخیل و کتاب ایتیوت و غیرتین ازین کتاب اوله مقصی
 الامال و احدی منقوی مال اولد بود در ضیعت علم و کتابک داستانی و وزیر کاروان
 صاحب برک بیای خود مندا مملکه پوشید و کلکک بر حکایانک بر اولدند مراد منافی علم
 و مواضی پاند زب را مواضی علم حیای اجان منزه سنه کقدر نمنه سلطنته کوجه
 غمت ناز شاه اولد که اولد بنف نواز مره کجیلد مشک اولد بود او در بنه رانما
 خاکه اولد و حیای بدین کفر اول اهل بند و بیانی استامند و امتناع اولد کون بیان اولد
 حکیم نواز فلسوفی بهانه بود جمله قیلد و بویای بیان جزو رای و ایشلم بد پای کجیلد
 اول داستانی استماع ایشد و یکدی ای حکیم کامل صفت علم و وفادار معلوم اولدی اولد مراد
 بود که بیان جیداله اولد استمندانک داستانک غدر و حیانتی از کتاب ایشد عاقبت اولدی
 خراس بودک بر هی ایشد بود ضلک مصداق کایت زرک و پادشاه و سیاحدر رای استماع
 ایندی کجیلد اولد اول حکایت بر هی ایشد اخبار کلکدر که دارالملک طبلد بر پادشاه
 نامد او و ایشد دنیا فقط بر خیزی و لغزین فوق الغایه علاوه و محبت ایشد یک
 بر کون کار پیرایه ترتیب ایشد استمندان اول شهرک بر اولد زرکوی و ایشد هم های بونه
 کقدر و ب ترتیب بر ایشد بر کفت و شنید اولدی مراد زرک و فصیح و ایشد بر جواد کونه
 پرور اولغزید پادشاه مارقانته مایل اولوب علی الدوام مارقانته و غمت نوستوی اولدی
 حی طقات غیر ب صناع مجسبله پادشاهی شیفه قیلوب ترتیبه فقر بله بر مرتبه اختصاص اولدی
 روز سب محوم هم ضای اولد بجه مهاباد ضری پادشاه ایله بالمشافه مناصبت ایشد ایشد
 چونکه حال بوزمان بومنوال اوزر کجیلد زرک مرتبه اعتباری جعد و زیاده کور پای
 خدمتی استقامتد طش جفا و مؤب ایشد و بیم و امید و وعد و وعید ایله
 اموال طایفه دست نمرقی در لذت ایشدی نگاه و صتی شاهدت ناجی ایشد بعضی جواهری
 احتیاج واقع اولد اول نوع جواهر خراة عامه موجود بولدی زرک خصوص ایشد
 برادرکاز قترع اول مقصی جواهر اولد دردی بوضالدی طلب ایشد کون فو کجیلد و مواضی
 بوضان جواهر جمل سنی و در مواضی ایتیوت بر مواضی طلب اولد مواضی بوقدر

جوانان

ایندی موجب کف و سبب برت نذا کو بر ایهیم و در حشت ابد کلام استماع اولی صیبه
 بر منطوق اولی علم تا که نذا رفتن اهتمام اوضی ملک فی قضیه دنیا و غیره و در فنی با نیز
 ایند کار فی غیره و نیکوئی را هر بیچاره تقیر ایلدی و در صاحب بی ابدی چون بن کلام
 صلح حال ملک چون قربان ارسون در ربع دکلدان کون مجوب بر ایهیم سوزینه اعتماد اوضی
 شاید اخذ انتقام داعی سینه بواسطه فدای ابقا و اوشی اولدر بو باید رای صواب
 اولدر که کون حضاره کوشه کزوق فارغنا کار بدونه حکیم در لر برید و شوق ضمه و ادر
 صدق و دیانت و فدا امانت مسلم عالم صوت خواب و کیفیت تقیر بر ایهیم کانت
 اوضی اندک فی تقیری تاویل بر ایهیم به موافق بقار سه شبه زابل و اول غیر یعنی امضا لازم
 اولدر اگر اندک مخالف ظاهر ایدر سه ظاهر بود که ضمیر منبر سلطان فی حق اطلد در فوق
 در صحتی عقیدت نمیزد ایشی اهد بر کلام رای شاه عالم ارایه موافق کلد در فی الحال سوار
 اولدر کار بدونه یانته وار و شوقیافته صحیحی ارضی و علم و تراضی برینه کتبه بفت
 منامانی و تغییرت بر ایهیم تفصیل اوزره اعلام ابدت کار بدونه ایدر سوزی ایلدی اظهار
 سهو عظیم واقع اوشی زبر اندر دیمه در یانته محرم و عقل و فطانتک مجید بود اما
 ملک بو خواب ایدر مضطرب اوشی و صمد در و شادمان اوشی کونک تقیر و با بود که
 اول اکی ماهی که دمازی اوزره طود لردی ایلدی ادر که جانب سوزندیدن کلدر لور
 و اول قاز بر اشته سوز اوزره و اول امار که پای ملکه صار لدرک بر شخ کوهز کار در و اول
 خونکه و جود سلطان دیشانی الوح ایشی برزی قیمت خلعت ارغواندر و اول شتر که ملک
 اکا سوار اولشد بر قبل سپید در اول ایشی که ملک باشندن فوزان اولدرک بر صحت
 افسور بر چهار شاه و دهلوز و دار الملک غرو بندن تحفه طریقیله بارگاه شاه کلدر که کند
 و اول مرغ که منقاری بر سوزنه اوزر اوزر سازه مکون متوقع امانت ایدر حضرت
 اولدر غایت مانی البال بر عمر بر مهبی بانندن همچون اوزرم کلدر ایشی مالی غیر منتهی اولدر بو
 خواب لاناویل صحیح و تقیر با صوابی کورد که تقیر ایدم فیدر دفعه کور ملک دولت ایدر که ایلدی
 یدری نوبت هدایای ملوکانه ایلدر در راه عدالت پناه عودت ایدر که ملک بو کلدی استماع
 ایدر یک دفع اندون و عجم ایدر بفرنج و غیره معنی و اجلا لند رجعت ایلدی فی الواقع حضرت
 متوالی رسول هدایای مذکور ایلله کلدر ایدر ایدر بوشا در تقیر ایلدی ایران دفعه اوزره خاطر

بر مازد و کرد و ارساق ملکه خلفه اولی بصل اولی و در رابعه گوید که سزا و موجود فانه
عز اولدی و فخر خامسه که کوریکه باشد لاش با منش غله علی المرامه منتوا لاش
واقعه سابعه که ویکه بر قوش باشی و چند طومار بده باشه اورا چونکه بر کچه متعاقبا
بود اقره ای که کوریکه کال خوف خستله بیدار اولوب ببارم دن عظیم تشوش اندیشه
دوشنگ علی السطحی طایفه بر اجماع کاسی موت ایدوب واقعه شباره علی التخصیل تقریر ایدوب
چونکه اندیشای تقریر سببای شاهن اسار خوف و هراس احساس ایندی اعر اصل بخواه
دوست اولدق اجدد غنچه انتقام قصه بنده و بی اتفاق اوزره ایندی اعر بخواه اوزره
سهمناک و بود اقره رعایت خلفه ناک در تقریر اولدیکه اول یکی ماهی که دمازی اوزره
قیام کتشد و شاهک فرزند لریدر و اول مار که پای ملکه طولو نمشد ابراه و دختر
اول قاز که پرواز ایدیل پندور و اول اشتر که سوار اولدیکن سمند صبار قنادر
اول یکی چند منگ و انکی شتر مخنی در و اول افسر که فرق شاهن مشعل اولش
بلول وزیر در و اول مرغ که متعاقب بده فرق شاهن او در کمال دیدر در و اول خونکه
بدن سلطان انکله ملکی هلاک اینک اسد لب بو قضا ناک و فخره جاره بود که
بومذکور لر اول تیغ ابله قتل ارض خونخواری جمع اولخ اول خود ابله بر ازل ترتیب
ایدوب ملکی اقا قویا و ز جمل من فرایم و افسونلر اوقوب اول خونکه و فنی و طلسمات باز
ناکه محتمل اولد بلیات کلیتاً من دفع اوله بوندن غیره تدبیر و علاج ممکنه کلدا اگر
تاخیر و اعمال اول فخره سبب هلاک سلطان و موجب بند راسی خاندان و خاندان اولدی
بی بی بگذر شاه جود مازد و بود کلمات و حشا انگریز استندی خواب و ارام و راحتی
کندی و فوق الظایر مضطرب اولوب ایندی ای دشمنان دوست صحت و ای اهر منافع
ادی ای قیافت بودید کار یکر پنجه ممکنه انار بنم اسباب زینت جاه و جلوملد بر اندازی
پنجه هلاک ایدرم و اندر پنجه راحت اولورم بسوی کمال صفت و انفعال ایله فالقوب
ملوتکاهنه کندی بر کوریکه بوفکر ابله دریای فحشیه خالدی بیت کلیه خزنه اچمی
قالدی خرنه همدی غصه شیر اینه نزار کان دو صحت میبانتن فکر او شاه شیوع
بولدی و پریشان خاطر لاشی مشهور اولد بلول وزیر چون مالی بو سوال اوزره شاهن
ایلی استکشاف احوال جرات ایدوب حضور ایلون کوریکه شرط خدمتی برینه کتوب

ایلی

و در کار او زره ثابت و بر فراز ابله نام صاحب فضل که کار و میان علم و وقار و فصاحت
 و زینت و کوه در ابله جمع نمودن منسور و مظهر اوله نه که اول او شاهدت فوعل صحت
 واقع اولوب بک علم و تدبیر و زراجه انجامی خبر و سلوخته منتهی اوله که وی انفساد
 ایندی که چینه اولمشدر اول حکایت بهی اینک اخبار کلمه که با دهند و هلاک
 نام بر پاوشا حکامکار و اراشد سلو طیر و دی زمیند فو اصفا خراجه نماز اولمش
 ایکی فرزند و لندی و اراشد برینه سهیل کنی و برینه ماه ختنی و برله اید بو ایکی پسین
 ماور بر و حتر نیک اختریه اسمنه ابران و درخت و برله ایدی باو شاهدت اول کوه
 مانند و اول ایکی فرزند و لندی اولمشدر رفیق و پسیندی و اراشد یک بران اولمش اولمش
 اشد و بر زمان ایزی که در سنه زندگانید کلف بو لمر اید و بر و زری و اراشد
 اکا بل اول برله اید کفایت ذهن و زراشت عقل ابله عدیم اول فران و بر و بیدی و اراشد
 جمیع فنون و مصارف و حیدر زمان ایدی و بر پسین سپیدی و اراشد که نظری
 ز کور لشی و نه اشد لشی اید ایکی بختی مشری و اراشد که افاده بنظرون الی الی کیف
 خلقت کویا شانا نرینک شانتن نازل اولمشدر و بر سمند مانندی و اراشد یک بیت
 بخاری کوزن بید و حج عاصف ایفوش اولمز اید برف مانف نتر و بر نبع ایدار کوه
 نکاری و اراشد که نیامشلی بوغیش ملک بو مذکورانه کال مرتبه و مبسته و متعلق
 و هماره سلو طیر اتفاق او زره بو نارا ابله متفاخر و متفوق اید اول اقلیم بر اهدید
 بر طایفه طایغیه و اراشد بر قوم و طریق مستفید و منحرف اولمش ایدی و خلقت
 عقایدی تغییر اید اید اخلاصا و شاه حیت ملت و غیرت و دولت مقتضای
 او زره اندرون جم غفیر و جماعت کثیری هدف تیر و علف شمش اید و بخا نما نرینه آفتی
 نهیب خاوت و درگ افنجی ایچار زند فنون علم و حکمت و ماهر دولت بو زمره و کیمت
 امان و یرو و بی اتم پای سر اعلی و اقدام خدمتد قائم اولمه لرین فرمان سپردی
 اندرخی انصوره امره امثال اید و ب خدمت استانه باو شاه یا اشتغال اید ایدار و حکام
 انتقام منصف اولوب فرصت کوزندیا اتفاق بر کچه بر پیدر پی شد واقعه کوردی
 واقعه اولین کوردی که ایکنی ماهی و ماری او زره طور و بی شاه سلو و یرو بیار واقعه نایم
 کوردی که بر قاز اوج هواد پرواز اید و شاه نیازه انما ز ایدر واقعه نایم کوردی که

ع خوش آمد و علیک السلام والا کرام تر منسوب اولوزرا که چه بومرینه مناسب
 و مصایبه مبتلا اولش است اما نمیمد که بوشدا بدرون جو قضاوت ماند و صورتی
 و معشوقان فخری شاهد اید صحت بیت مکن ز غنچه شکایت که در طریق طلب برحق
 تر شد که زحق کشد نثرها صاحب مهمانی غنچه بدید بر زمانه بومرینه اولوزرا بود
 اکلندید زاهد صنف بنی اسرائیل نکلندید ایضا که چه گفت بهر بدین بفری لغت و قوفی وار
 اید اما چون لغت بهر وضیعت موردی ایضا انکال ضما حمله سواد ایضا مهمان لغت مزبور بود بله
 تکلی لغت غرم و جزم اید و جابونیا ز ایلدی زاهد ایضا ایها بوشا سکا تعلیم کل
 من و کل اما لغت غریب ایله زبان فرکی میان تن بعد مسافات و تمام مسافات وار و در بار که
 انکال لغت در خاطر کلفتی شده و کمال که وجد سبیل طبعات و رطبه صیرت و ثوب حفظ
 و ضبطن عاجز مانده است اولی منی فراموش ایدین هم سکا فند و هم بنم بود و کل اوقات
 ضایع اوله شما مرتبه ابراهیم صبا لغت بهر بیوردی زاهدی مامله مسامد اید و صرف
 مفید و اید ای که چه مدتی مدتی استغالی ایلدی اما بر وجهه طبعی لغت مزبور اید لغت
 این منی زاهد ایضا بیستی زحمت که احق خلافت اولدی که حرفت لایق و طبعه مدافق
 اولیان علم اشتغال این بوجالت بینه اوله کما یدر که جبار لغت ذوات و حقا لغت
 اشتغال اید که عاقبت الامر بر مقضای لالی هو لاولی هو لاولی هو لاولی هو لاولی هو لاولی هو
 الذ بقار و ک شما پند زاهدی کلیدی با اول قدیم و سوسی ایلدی که فی الحقیقه بدو کی لغت
 مزبور فی تحصیل این مد میکنند ما مد اکنذ و سانی منی اویش الله او کلدی بو کندی الذ
 بودر اول کیمینک داستانیکه کند و به مناسب اوجان امد شروع ایلدی فاقله لارند کلا
 بوضه من حصه الی بعد و مقدر این بله کند و به مناسب حرفت موافق اوجان عمله هوس
 ایلیم رحم الله امره عرف قدر و لم یغدر طوی اود ایکنجی باب صفت و وقار لوزمه
 ملوک ایدر کون بیان ایدر رای د اینلیم بید پای کیم منوبه اهدا ایدر معلوم اولدی
 اول طاقه نند داستانیکه حرفت قدیم سن ترک و حاکم مناسب اولیان مطا بهر باب ایضا
 ایکنجی الذ بقار و ضایع فاسر قالد ایضا حکیم کت مابین ملت سدا حاصل شاکه
 قنقی ضیلت حاصلت سنی و پسندین در بیان بیون حکیم ایتدی احسنی صانف سلطون
 عدل آیین علم و رفی و حسن خلق قدر و یابوزر نا صحر کونکد که هر بار راه صلوه ارشاد و علم

و مستفید اولوزیدید همما ایندی عی زاهد اگر چه اولد مسکن زکساندر
 اما اصلوع و طعم فنکساندر اول دیار بر جبار ایدم بردهقان و دستم و ایدر
 هر زمان بکاران و مرد و کاران ایدر و بصلیته بر اولد که دکانم کوندر ایدر و طلب
 نمند مهنت و بر و بیاخت کوسر ایدر بر معامله ایله بازار صنعتیم کرم زبان معیشتم
 نرم ایدر بر کوه بنیاضه و صوف ایدر و مراسم ضایقی کابینضی رعایت ایدر تناول اطعمه
 مسکن معارفه مشغول اولدی اثنای کلاسن سود و بیکه منفعت کسب نمقدار و در
 ایندم بر سر اوفی اولدی یکی فاندیم وارد هقان ایدر سبحان الله نفع و کارین جباران
 اعتبار ایدر جک و گلش خیال ایدر مکه کسبک سود و حاصلی لایه اولدی ایندم
 ای صوابه سنک سبکاتک نصایب بند و کبک کارلک حاجی جواب بر بیکه نرم صنعتیم
 سبایه سیر و فانی سیر کثیر در جزئی تم اورد کلی محصول تحصیل این روز وقت اولور و فن
 بوز فانی ایله فاعله تخریز جود و هقانند بو کلهانی ایشیدم و هفتیت بود اسنه
 در شدم فی الحال جبار لقدم و از کلام نهنت اسبابی راعنه اشتغال ایدر و مجموع سبایه
 اولد زراعت حاشانه و پر دم و بر مقدار فحم اکو بر بد انتظاری راه محصول محصوله
 طوق بر طردم بو خالون عیالک روز معیشتی کار اولدی جبار لقدم باری روزم حاصل
 اولور و حالیا بر بل مقدار تحصیل حاصل اچون منتظر اولوق لازم کلرک بالضره بر سر
 سبایه اچون بر قیچه استغراض ایندم بر خدمت کار پیدا ایدر و بینه جبار دکانتی ایدم
 کاه زراعت مصلحتی اچون صحی به کیدم دم و کاه کسب کار اچون و کاه کلاور دم چون بو سوال
 اوزره بوزمان کجند مندر کارم خیانت ایدر و بدمایه و سوشو الدن جفاژ و محصول
 زراعت انواع افت مشوب بر جک اینتی مشوشوی حاصل اولدی یکی عملدن خفی زبان کورب
 مدیون مستغرق اولدم ماملکم خفی زینمه و فایتمیوب بر کچه بالضره ترک دیار ندرین
 ایدر و یارندن سی جان ترسان و خراسان و حیران و بی سامان بر طرفه کندم مدرسه تادک
 و فخره ایشدم مکه جمیع منطلقا تم اخره کتمشور و مدره کاتمی صانوب صابون ایلریم نسیم
 اینتلر پس وطن مانوسه مراجعتت مایوس اولور و خطلی زماندکه طریق سیاحت کندم
 لله العی جناب کرامت نصایب ایله موقوف نصیب ایلدی اذعان عالیاری اولور سه
 جارب و خشی استار لویر اختیار و حلقه وار و ارشاد مدار و نین قرار ایدم زاهد ایدر

دم و هتک صمد و جناب ایشان اولیاد بود آنچه مبتدا و اولیاد یک ما و امده بوسه
 اوزره مداوم اولیاد بخواه اولیاد و تکالیف صفتی کند که اولیاد قبله بود کل جز اولیاد
 بوند که اولیاد مبتدا اولیاد بکاره کثافتی در رانده آید و کون ظلم و عدوانک جزاس
 بوله من چون شد کوش هوشله بولکافی استماع اینجی بدلیکه رند از اذک عاقبتی کامق
 واضرار و فساد که خاتمی بد فضا ملقود متبقت و متنبه اولیاد بکل لحم و دم و مد و مغایغ
 اولیاد و ابیکاه ابله فانغ اولیاد بود در اول ظلم خود فرار که دانستیکه همانانی ظلم و
 ستمه کویان و انشی بداد ابله بریاد ایدوب اخلاص مطلقه آید یکی بلا و جفانک نظریه
 مبتدا اولیاد چون تجربه حاصل آید آید یکی افکاره ندانستیکه بویوب توبه و انابت آید
 امده عاقل باقی اندیشه از صد که امور بویوب ساطع ظلم و جور و زور و وسوسه بنام نیک
 و ذکوبیل تحصیل آید و نیاید و تقیاض صفت مظالم و مسالم و مکافات بود و ستم و ایدوب
 اولیاد و اولیاد بر بنی اب رتبه سندن زیاده بطالب و ملحد کار اولیاد زنجی گوید فالد و غیر بیات
 اسد و رای دایشلم بوده بود اسناد دلیذیری خاطر نشان آید بر هفته مطالب
 ایدوب اینجی ای پر روشن روان برهان اهل ابله بیان آید که اولیاد ملک دانستی که
 مذوقه ایند و مضرف و از او زور مصر اولیاد عاقبت طریقی مکافات ایدوب جزاس بوله
 مایا ملتید ریاب بیورج اولیاد شمشیر که حال موافق اولیاد علم طالب اولیاد
 تحصیلنه جد و جهت مفید اولیاد بگذرد ما عدا اولیاد فی الدن جفاده حکیم آید
 لکل عمل بجال هر که که صنعتی نرک آید و بکنند و به ملایم و طبعه مناسب اصطانت
 مناسبه طالب اولیاد بکنند زنجی مردم اولیاد بسوایم و سر بردان فباله هیچ برسی
 حاصل اولیاد امثالند زاهد عمری زبان و مینا هر پیشه حکایتی که دانست
 عجیبه بومقامه زیاده مناسبه رای استقامت آید یکمجه اولیاد در اولیاد حکایت
 برهن آید روایت آید که در بار فتنه بر زاهد بندار و منور و پرهیز کار و ایدوب
 خانقاهی آید و روند یا راهکار آید اتفاق بر کوه بود رویش زاویه زاهد مسافر
 اولیاد زاهدی اگر امضیفند فقیر اینی و شرافت توفیر و اضرامی برین کتور و انشاء
 مصاحبتن سبب بر سیاحتی سوال آید همما آید بنم حکایتیم دور و درازد و اجازت
 سید اولیاد بر شمه تقریر آید با تودر زاهد زوجه ایدوب بیرون که قصه و قصه ممنون

و مستفید

زن خدمت ملازمی استغفار ایلدی سه گوشه کتیب موش و ماری و قصبه
 خاک پشت و دره پاه حبله کاری و احوال ملک و بطنک و صیاد و سواری کعبه بکن خیر
 اوزره هر بریزای اصل یون مکانات ابله کند و در اصل اولوب خدای کردار لر بریز
 تفصیل ایلدی مریجه سنگ می بود ارمکاناتن مجازاة اوله بطنک عنبر البقیات
 از عان ایلدی ب محاصره کندن بجانی تر جمع ایلدی مناسب دور که بو افعال قبیح و فواحش
 اولوب کاخی برافت ابر شد بر خوب و انابت ایلدی سحر و افسوس ایلدی شیر اصدامنه
 اولدی وضع سابق اوزره ظلم و عدوان در کار ایلدی بر کوزه کشت و کذا ایدر کت
 یکی اهوریه راست کلک و صید فصد ایلدی مادر مهربانی فریاد ایدر و بلطف ابله بکار
 ابله دیدی فراق فرق العین ابله کریان ابله ای قهرمان قهار الله باغش لوه سنگه فرزند
 وار بر عالم مکانانند ظلم بیداد کا و برقرار در جو سوز و کذا ابله عرض و نیاز ایلدی شیر
 اصداف ایتیمو کلارنه مشغول اولدی مکر شیرند ایلر مجتبی و ارایدی اول زمانه که
 یوزن بو اهوریه لر قصد ایتیمو کلان بر صبا و اکن هر لویه صیدا ایتیمو شیر یوزن آهونک
 قطع و کز اینه القات ایتیمو کلان ایتیمو وقتا که شیریشه کلر یلو کیفیتی کورم بر و ابله
 خودش و در و ابله نالشی ایلدی که اهالی پیشه ببله حال و زارینه کریانه اولدی شیر لهاسی
 گوشه کز قناعت بر شغال صاحب کلمت ارایدی تقیبه کلر با ایتیمو بست و فتح ایتیمو
 کورن چرمی عالمه نقل کورن کورن سپر ایلن نزه هر مردن خندان برغم مدغم و هر سوز عقیده
 بر مانع منفرد نظم واری بر خاطر که غمزدن خار خاری اولیه قانی بروح کیم حوادند غبار
 اولیه بو کلان و جهان مشهور قلم نقلی کورن دم بر کل که خار جانکداری اولیه بخیر علم
 ایلیم بو بخوابی طواف ایلیم بر با بر کیم هر کور خاری اولیه نزه جوده فراد و زاری
 ضایع و جمع و سوکوری غیر افند بود در قضایه رضایه بخیر ابله و او بو رنجه داوری
 صبر و دوز که ابله شفا میر و مشهور کلدر شیر ایتیمو عجیب بلور بنم فرزند لریمه نه سببله
 حادث اولدی شغال ایتیمو بلور لور نزلونه کند و افضالت باعث اولدی
 افضاف ابله اول بیدار که صیاد و در پی لویه ایتیمو ساز لر سندن افضاف کورن
 کاندیریم تناسه بی شک و بی کاد بو بلور لور صلاک مکافاتید جود غیر بار سنگ جسمیکه
 صبر ایتیمو سندن غمی نفس که صبر ایدر و صبا لور کورن صبر ایتیمو کورن اکر ظلم و تم و سنگ

باد صبور ببله اول سخنگار لرین دانستیکه رعایت نفس صیانت عالی اچوره مباد اوزون
 کاره ایذا و ازاردن عالی اولیه عاقبت ایندوکی افعالک دامه کافاته کوفتار اوله
 بهی ایندی عاینا و اضرا و ازاری کند و بشمار این مکر بر جاهل که حقله باطلی فرقه
 قابل اولیه برکینه که حقیقت کافاتی ببله کورده که سخنگار لقدن توبه و اثبات الیه بوقلم
 مناسب ایلدین دانسار شیر تمثیل او فقهه رای استقار ایندیکه پنجه اولنده اوله
 کلابت بهی ایندی امثالین کلشده ولایت حبلین بر پیشه و بشیر جفا پیشه نوتون
 اجتمه و انما سفک و ظلم و جفا بیل مشغول ایند دلنار و سخنگار و غدار و بدکار
 ایند حذمتدن و مویشدن بوسیه کوش و ایش بل و نهاده و کا هنده حذمتکار و وزیر
 مصلحت ندر ایند چون صورت عالی بر سوال اوزره کوردی تقیظم و بیدار بر خوف من
 اعان ظلمت اسقط علیه و عید ندرده و هم ایدوب جلای طوع اختیار ایندی بو فکر ایله
 منجور اولوب کین دن بر پیشه کنارینه کلدی کور دیکه بر موشوشه دن ایلد بر خنک
 عرفی کسو بو اثار ناکاه بر ما و حقیقی بیوشی هلاک ایلدی در عقب و خاریت کلاب
 ماری اکل ایلدی اول وارین بر دویاه کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور
 بنول ایندی خاریت بر اده نیسان اولوق تصور ببله باش طش و جفا کوردی دویاه هماندم
 بو غازی کسوب قویارده هنوز دویاه فراغت کلی کلدی بر سبک بر کوشده و جزو کلدی
 دویاه شکار ایدوب پاره ایلدی بو کیفیت اوزره بر پلنگ بو صبتک اوزرینه مصادفه ایدوب
 کلدی هلاک ایلدی مگر پلنگ بر صبار کدنک اهنده خلوص اولیشی صیاده در عقب
 بنشوب پلنگ سکه مشغول ایکن بر حذمتک دلد و زایلله شوبله اور دیکه نیر صباغ جاننده
 کیر و بول جاننده جمعک سر همتله کلوب بوینغ و زردی و بو سنی بد ندرده بود و ف
 اتفاق اول مقامه بر اسب واریشدن اول پلنگ بو سته طمع و شش صیاده بر مکر
 عناد ایدوب عاقبت محاله لری مجادله و مقانله یارشدی اثنای کار زاده مرد و سوار
 شمشیر ایدوب ایلله صبارک باشی پشتند بر اوب بو سته پلنگی الوب کتدی و هنوز بو سته
 کنا مشیدیکه اسبی ضعیف قدری سوار زمینده و شو جان و پردی زمانه کار هم ایلدی
 در پلنگ سیاه کوش بو غریبه او و معاینه قدر حقیقت مکاناتی بیلدی ظن و کانی کیدوب
 افتاد و اطمینانی دنیاه اولدی شیر سیاه کوشک غمناک اشد و بلحضت و رعایت

زل

حکم و صیانت ضابطه بود باید اتقاد بر جانیه انساب اید لکن بر شریک هم اوکل و سمدت
 احتیاج است ایستد اندک سابق حتی اوصاف مزبور را جمله معروفه و معروفه اید
 بود و حتی اهک ظن غالبی بود که وظیفه ممکن منزل فریبده تینه اعداسی نومه اوله
 خادون بوقد افساد چندان بعید و کله صواب بود که زمان علم و قاری الداء
 قومی به قضیه تدبیر شافی و نامل کافی بود سر شیکور و یکله ماورینک کلاوی تحت
 غرضه بمقدار استقنای احوال اید و بفریبندک بی جرم اید که مطلع اولوب
 احضار به فرمان و کلاوی نظیر معنی و احکام اید فریب اید اگر چه ملک مغفور صیحت
 اید و موافق غسولان و در شان شریفه لایق اولای در بیع المیو بیایه نمایان فرق
 حله به ادرافه حجه اما بخریدنک ساعه وقتی بو نهند بری اولما زمانا دامکه
 آهینه و نایر به لمانه بلیم کایه اید بو قضیه و جمله مبدی اید فریب اید که کدی
 ملک بو خصم جمله دن و عدد و عمدا جمله تقنین و تقنین المیو بیایه استکفان شرط
 اجتهاد و احتیاطی حدی بالغه و درجه افرایه تمدن بود و من جمله که اگر بیان واقعه تقصیر
 اید لودان مالکری و نسج اید در آب غفور اید نظیر اید اگر مغفور قضیه با نکاره نسج
 و عمدا اوزره اضار اید لودان اید سر پنجه عتابه کوقار اوله لر جون فرمان عالی بو
 منوال اوزره شرفیافته صد و اولدی اول طائفه که بوفه عباری بو بار مشا اید
 بالضم و صحت واقعه بی علی ما هو الواقع بار اولدی امانت فریبه کوزکی ظاهر اید
 سند وزارت کمال استقلول اوزره ابقا و نسج اول تقنین اید بر جرایم غفور اید اهتمام
 نام اید کافی اولون تمام مصالح حاصر و عامه قیام اید در ملک امرت شتاب فیصل ایمیو
 نصیحت اید شتاب اصفا اید تکمله بیرون نام احسن اخلوقله شهرت شعرا اولدی بود اوله
 پاوشاهک و استانیکه افساد مفسد تیله بر کجسته بد کمان اولمشکون امرت غمی اید و ب
 حلیه غفور و صغیر اید مجلی اولدی اشد خر مندا کامله که کدی که بو باین منکر اولون انواع
 فراید و اوصاف منافع مع جان بله کوشه اید ایلین بی بیجه امرت سعی فرازه البیه کو
 اونجی باب طریق مکاتله جزای عمل و سزای انضالی بیانت اید و
 رای و بشلیم تمام تقنین و تکریم اید بیدای حکم اید در استماع اید اول و استانیکه مشتمله
 شاه و پناه میانتی خلوف و حیانتی و تجدید مراسم غفور و عاطفتی معطالمتسد که

اولدیکه کا خیانت اسنادیدر پیشه یازند منکر و متغیر ابدار پس اتفاق ایله
 ارباب زور بود بوندین شریک اولدولر که برون خریک ابدی پاشت شد ایچون میناقلان
 کوشق فیه نیک حجی سئلند و بد روز و بکر اجماع در حق معناد لوزره باو کاه
 شین حاضر اولدیله فیه برهم کل نامی ایچون بجانب کشیدانه حاضر کل ابدی
 هنگام پاشت اربوب شیه که عداسی وفق کلدی طهلم استدی حاضر بولندی شهر
 بغایت مضطرب اولوب نهم ایلدی بوزمانه که فیه غایت خصایب غرض حاضر
 ایش جه نکه شیه که کل غضب نهم بوی کوریدار فوضت بولوب فیه قده و مذمت ابدی
 افک واقف ایباشدیله تا اول مرتبه غرض سبابت ایلدیله که حاشت شهر و عجز فیه
 بولدوب کفوره بیلر و حق بولیک امثالی بیجا حرام اسناد ایدوب برآنک اول امر خبانان
 بیلدولر جائز که حد حمل اولدو جواعل و مجارن ایدوب مزه که الحمد لله شاه کندوب
 بنفد خیانته مطمح اولدی و حق نفس الامری بیان افتقا ایلدی و بوب اوله و
 ایلدوب وجهله اثبات حرام و محضوق ایدیلر که بالضروره شیر فیه دن متغیر اولوب حاضر
 فرمان ایلدی بچاره فیه اثر مکاید اعدا و بیخیر امثال ایدوب قوی قلب جری
 عاظر حضور شیرده حاضر اولدی شیر سوال ابدیکه اول وظیفه مقرر که دوزمه
 سا حفظ ایت جو و برکتیچه اولد فیه جواب و بر دیکه امین مطمح عامه بر تسلیم اولد
 امین مطمح فی باب غرض و فدی فتح ایدیلر دن ایش حصار انکار و تخصیص ایدوب فیه ابدیکه
 حاشا و کادوب بکا محض افترا در ساحت منتم بوته مندره مبدور فیه بلیک ارباب
 عند و انتقام مصداقین تمام ایشلوا ایشی کند و صدق و دیانته قوق قلبی اولدولر
 نفع جوابی بروب و درشت کلمات ایشکه باشدی غایت کلام غضب الحس و حاد که ترهات
 فته انکیزنه مفار و لوب شیه که اشتغال ایشی فیه باعث اولدی فی الحال حبس
 فرمان ایلدی فیه غم و حزم ایلدی اما نهیل و ثنابینا ب کور میو بیخچه ایشالا
 تحصیل و عرف ایچون ناخیری چون بوخیزه ادر شیوه و اصل اولدی فیه نیک رتبه
 صدقت و استقامتی بیلورده حضور شین کل باحوال فیه سوال ایشی شیخی صورت
 عالی واقع اولد سوال او زده تقریر ایدمیلک ماور ایشی ای فوردیدیم اولدوم
 نفسکی ابدی مذلولن سرگردان قلله و مشرب غرض و احساندن بی هم قلله اول اهد

تمایز

از روستا بسط ایندیگی کالی فوب ایچمه مفرد اولدی بودا ستاف یا ندی مری بودی
 خود مندا کامل حروف همان و نوابی رزق بوضایح و با شکر مرشد راه بخات
 ایلی بی هیچ وجهه دشمن از به افتاد قلبیه رفت مکر محافات مریزید ما مریه اولیه
 طغفنی بی باب طریق عنف مستحکمه افضل اوصاف ملوک ابد و کر بیان ابد
 رای دیشلم ایچدی ایلیل باغ معانی خیرک سفینک زجانی معلوم اولدی اول
 کس نهک دانسانیکه قول دشمنه اعتقاد و اظهار تواضع و نیازت اعتقاد اولدی خط
 بر حق اولدی هر جای کامل اولدی که بیاد بوجوم اول دانسانیکه عنف و مغفان ملوک مشتمل
 اوله و پادشاه بعضی مغفان در کاهدن آثار جرم و گناه مشاهدن قله عنف و ملکی مناسب
 بوجه عقوبت الملکی واجید برهنه بر ابد بر یکده عنف و صفی افضل اوصاف ملوک
 حصی بر باد نک غورینه و اصل اولدی بر جود سعادت فرزند ابله منظور نقل الفتا
 اولون بند نظر منی غیبیه و کوکد که هر حالن ضایع خیر اندیشانی استماع ابد
 امون تانی و نامل ایله احواله تحصیل و خوف ایندک فکرنیکو کار درک کردانه لایق
 ما طیف بحدی کفکارون کما حق قدر نادیدنی بی واجب کمدن امثالده نوبیه و شکر مکتوب
 بویا قه اقرید رای استغفار ایندی که بچه اولمشدا اول مکایت برهنه ابد و انبار
 کلشد که در رای چند نوبیه نام بر شغال بی نوعی میاندن کال نهد و صلح ایله بنام
 اولی بلطف و اکثافن لواز و زرع و تقوایی کوش کتد حواس عوام اولمشده اول حوالین
 ملک سبع اولون کاجری نام شید مو فاته طالبه باغی لوب حضارنه اشارت بودی
 اولخی اولو الامر امتثال ایدر و دگاه عالیها حه ماطر اولدی ملک علی اولو انباش
 تنظیم و توقیر ایلی بجلای ایدر شرف اجلاس ایدر فی جود دی انواع ادب طریقت و نشا
 اطوار حقیقتن کال نیشاهدن ملکی ایبرام و الحاح ایله خواه و نیاز ایلی بوجوم
 اعمال دیوان و خراب اموالی بد کفایتنه تسلیم اولدی و احوال ملکندن اندن غیر
 استظها اینتر اولدی اولدی تمام مہام و اصلوح مصالح حواس و عوامن جد نام و سی
 و اهتمام کوسقو بی بر وجهله زوط عدالت ایلی یکده دم بدم فوبت مکانتی زیار اولوب
 محالطی غایتی و محالطی نهایتی بنشک بو حال شیرک مغفانینه کرانه کلر جمیع ارکان و نش
 اکابینی و عدوت ایدوب دفع و رضنه ال بر ایندی بو احوال امر مشاورد لوی بوکلا بنش

انظروا صدقاً فیه کناه بنم پس بیک آیدی اولی و تنه بدی که با بقه جمع می که هادک آید
سند این طریق مکافات ایله ضامن آیدله طایفه ساکرات منوره و نه بند از ارباقیدر
لطف ایله اعتماد و اعتقاد آید و میوه می مفارقت و مهاجرت اختیار آید و قیبه آید ای
ملک نه بعد میانه خیا وصال احتمال محال که مکافات دسترس شده احد از اینها
ایله توجه اختیار و ای ملک سند اضااف ایله اسباب بحث و فقرت بمرتبه بود
تواضع و تعلقه و نیت اولی و شریعتی بظلمت دور و ناچار ساده صحبت که کنار
و سایه و وضو کرد فرار آیدیم ملک آیدم کذاک تقدیر چه زمان کلویک قیبه آید
کند که فضا که طمان توقع آید و در سفر و معاشرت احتمال خیالنه کند ملک جوبه عزیز
القیام بید که قیبه و آنه فریب ایله دام صید کلز نو میزد اولو با آید میجر که مفارقت
و مهاجرت عنم و حرم آید که با وی توقع و نفع آید و مکه صیقل من خط و ضایع کلاه
مرات خاطر اولون غبار غفلت زور آید پس قیبه آید ای شاه بنیان امور آید
اساس قضا و قدر اوزره مبتنی در شاه و وزیر و صیغه کیر این فکر و تدبیر و تقدیر
و تاخیر ایله مجال تصرف متعدد بیت سوق این برایشی تقدیر انی عوقاید بیلدی
تدبیر نیز بر احد بلز که نامی هر یک سعادت می و با شقاوت می هر قومه لکن کلاه ناسه
واجب که امور لوی اساس ای صایب آید بنا این ل و مراعات شرط حرم و احتیاط اقلیم
و اجتهاد و اهتمام اوزره طبع ل و اگر تدبیر موافق تقدیر اولو به مقضی الامالدر اگر
برعکس اولو به شامت اعدادن قویا بود و ستار معذرتی قبول قیله ل و معلوم
اوله که اجبت اموال اولد که اذنه انتفاع او نیجه و ابله ملوک اولد که حفظ ممالک و ضبط
رعایا م اهتمام ایلیه احسن اجبا اولد که ایام شدت و هنگام بکنده دوستی نمایند
احمال غفلت آید اشوسوا اولد که بدخلق اولو بشوهره آید ایلیه ناخلف اولو
اولد که اطاعت بویندن با ایلیه طرف با اولاد اولد که انزامن و امان اوله فیح صفت
اولد که صدق و اخلاص ایله اولیبه چون بخله ملک همانند بود کدر واقع اولد و
بود که ملاقات ملاقاتی نکات مواعیه بتدبیر آیدیم پس بومقاسم تمام کلام آید
کنکری ایواند اوجر بجا این طوری کندی ملک ناسخه تله فله آه آید و بقالدر
بود اول کسنتک و استانکه حصول دعوی صدق و دونه اعتماد انیسو اند استقام

در تفسیر

کمال خضوع هم سزاوار شاهیه کتوب بنه ساندن صنام ایلدی اتفاقاً
 اول کون پادشاهک برز شد و جو کله نه قدره چه قین نشور نابو لور شهره کون
 نهال قدره بالو بلند اولور و میاندن کالافت و قام موانست افق اولوب
 شهره دام انکله طوره و دام انکله اینور اینور قین هر کون اطراف پرواز
 ایدوب ایدی زام کوزینه کور لداک مین لورن بولوب ایکی رانه کتور برین شکره
 برور برور چه سنه ییدور بو حال اوزینه چنه زمان کجدی برکون قین نه
 صهوع اوزره خدمت کندی چ شهر ایلله ملامه ایدک لطیفه قصد ایدوب
 سرچنه شوقله شهره ناک ال برشت شهره بو حرکاندن غضبانک اولوب چا با
 اولوب شولیه جالدیکه ماردانک حریق قیامت فالدی چون قین کدی
 چده سی کشته خاک و خونله اغشته کور کمال اضطرابندن مکافات قصد ایدوب
 بیجا شهره ناک یوزینه چرایب مقار خودی ایلله اولورن الهیه طنک
 کوزیه مقاروی بعد اوجوب قصر شاهک کک کور و اشتباهی اوزره توند
 شاهد بو خبر اصل اولوب بیس نیک بصری اچور بر زمانه بران اولدی افرصد
 ایندیکه دانه فزی ایلله اولورن زری دام تقاضه کتور بشوقین ناک مقابله
 کلوب بان مکر و فزی ایلله نیازه آغاز ایدوب ایستد اعلی س ذکار وای و نیک کام
 اشغی انکله شهره ناک اوله حق اولد و قصاص مکافات یقینه هر کش ایندیکه برکت
 قین ایستد اوجه بیور و بیور مقتضای ایستد پادشاهک کال عدل و انصاف ایستد
 اما عهد عهد و مدد میدد که ظلم بوفکر و خیالمن و اندیشه مقرر و مستقیم ایدیکه
 عمر اولد چنه دگراه پادشاهک غیری بر پناه الیم حای حاجتند حای حرم کجی فارغ البالی
 اولم چا خون جگر کوشه می هم ملکت دم قربان کجی اول کور یکز بعد الیم بکابو
 بیتک طوافی حرام اولوب بکت دارام حدیم الاصله مادامکله شهره بغم فوردین هم
 بو غم روا کور بندنی با اختیار بلکه بطریق الاضطرار انک چشم جهان بیت بر اتقی
 یقندر هم مکمل کور بعد بیچک مصاف پیدا اوله چون بندن بوجرمه صاد اولد مقتضای
 رای مانس بود که کای فزی انجای مع قبوله اشتمیم وسکار و جمله اعتماد اینا برینا
 بشو انجیم ملک انشای قین مضی کلام صدق حایه مقررند واقعا الباری

اولاد و عقیقه بر محبت عدیم الوداد و ولد موش جواب بود یکدیگر مابین خود اولاد و عقیقه
ذاتند و فرزند ظهیر ابدی است این اقتضا حسب سبب اید و چون ایکنی در حق صلیقی
تمام اولدی مالیا مصلحت رفت بود که بر سندن اقتضا ط اوزرع اولم س جتاد و ت
بعدین امید ملاقات و وصال و احصال انقباض حالها کوبه نومید و صالیدن
مایوس و لعب بر از فریاد اید و بجا اولدی و انشی تراقله سینه س و اعلی معاضه
بومقام تمام ایدوب بر برین ذراع ایدوب بر لوبوبینه کندیان مد خرد مند بومکاید
فانن اولد که عدد ایله وقت باصنن و منن صلیقی فوت ایلمیه چون غرض حاصل اولد اجابت
اختیاطی و مابندون غافل اولیده سجات الله بوموش بیسوشی بومعین حال و صغیرتک
ایله و قاین سببه - نسل اید و بجا در اولدی بقدر عقد ایتدیکی عهدک عهدک سندن
کلدی و اداب ختم و احتیاطی وینه کتور بوس تنبیر ایله بوقدر و غنایون کیدون
خاص اولد اکر ارباب عقل و کیات بومثال مجیده - و بخار و غیره بیاید کار لریند
پیش نهاد ایله لوجیع اما قدر امانت احسن و صوح اوزره حاصل اولدی چه بی نظیر در
سکونی ارباب سندن فونه اعتماد و تلفنه اعتماد باز دکل اید و کون بیار اید در
رای جهان ارا برهن فرزند را بهائید ای حکیم را فی تفسیر له بوز ایله بیان ایتدک
اول کیمه ننگ و استانکه اعدا هر فردن حاطه ایشیک حسن ندیر و رای صاحب
و برکت خرم و فکرم و اقبله کوراب فاندن ساحل فوز و نجات و وصول بولدی مالیا
ما مولد که بیان بیوع اول و استانکه بویله نهر در عداوت پیدا اولدی انکه
نه و جمله معامله اینک کون الفت و اختلاط اینک مناسبت در احتراز و احتیاط اینک
و امید برهن ایتدیغ ای برج سعادت ای شه صاحب فغان تر جمع امور خرم
و احتیاط اوزره اولوب متوضع خیر و شرف و مواقع نفع و صرف بر رذن تمین ایلمک
کونک و دست بچیدم و صدیق اوزره در احتراز فرض واجبدر بوبایدن واقع اولد
امثال و حکایاتدن حکایت ابن مدینه و قنبره ابراه مناسبت شاه بیور یکدیگر اولد
اول حکایت برهن ایتدی و ایت ایدر لوک ملک یمن ابن مدینه دیور بر پادشاه
و ایتدی بر غله که که قنبره دیور ایتدی انتم نام و الفت مالو کلام ایله ایشیک هی اخله
اطفای اید قضا. الهی فیه کوشه و ضرر شاهید بویضه کتوب بچه صفت و دی ملک

بر روی سوره که عقبت کنند از نورش و بری ز احد که بالای دهنش مرصد
 او بود پیشش که کاه که سایه سایه و لنگه پناه ایدم انکه امید بندن منقطع
 بکس که کله بود او زردن منافع اولی که کما امان و بدست و عهد و پیمان
 ایله نیمی مطرف و طایفی ایمن فلوسیک کف حایتکه انجا اینیم هم من بخان اولی
 و هم بکار سینه فاحص اولی کوبه ایندی بر بو بازاره جان ایله خریدارم هادی چون
 بر این بکار ایلمک واجبدر سنکله نوعه معامله مناسبه موش ایندی
 حضرت وارد غنم بکار تو فی و احتیاج ایله که شتمام کورد بینه مایوس اولوب
 خائبه خاطر بودی بکین لی بر چی کورندن اولون بندری و ایندی اولون فیدر
 کین دم کوبی فوفی قبول ایندی موش ایله ایلم ایله اولوب واروب سلام
 و بود کوبه رسم قیام و شرط احتیاجی برینه کنور بحال خاطر بر موشه مایه مایه
 و مخالفت کوسق زانغ و راسو بر حال شاهد ایلی بمانسته امید برین قطع
 ایندی فکار موشی فواموش ایدر بدو فو با اولوبه کندی چون موش حایت کوبه
 ایله بو ایلی عظیمین خلاص اولدی کوبه ناک بند لور کج که آغاز ایلی اما چون
 کوبه ایله بیانون عدون مقدر اید ختم و احتیاجی مراعات ایدر بند لور بر کوبه
 اول عقده که جمله سنک عدون سی ایله حالی ازره فوری تا اول وقتند که صباح
 امید شکار ایله برانند بیدار اولدی کوبه جان شیریندن الی بودی که منتظر
 اولدی موش اول محله باقی فادون عقده حتی حل ایش کوبه هول جاندن موش فو
 ایدر فواجب بر اناج باشنه جفت موش اول فو بشیردن خادص اولوب
 سورا ضنه کیرد صبار کله دی دامک و شنه لور کسه بولون ظاهره خاسره و فو
 کندی روزماندن صدک موش باش طشره جفاروب برانندن کوبه به اعتراض ایدوب
 ایندی نظم چون حصول دولت مشقت حال اولدی بجا کوز اوچی به برانند
 اولسون سگانش کوبه چی اولز جا کفار ایله نالشی ایدوب ایندی نظم بارب اول
 دشمنی ایشلی یاره ندیم نیلیم سو بیکدر غیری اول دلداره ندیم نیلیم شتر
 مجوز بندن اعتراض ایدر چون مصاحبتدن احتیاج ایدر چون بو حذمتک مقابله
 سکا اولون امان و بر مشرد بندن سگانش و کندی ابرامک حال فو منصف

اینک بوسه شل اشنا و موش و کوبه در رای استفا و اینیکه غله اولند اول
 حکایت در هین اینک پیشه برود عن و درخت کوشه منن بر موش تین هوش اولی طوطی
 اتفاق اول و اوین بر کوبه بیابانی ساکن اولشیم بو کون بر صیاد زبردخت فرودن
 نام زغیب ایدوب زبرد آمد بر مقدار کوشنی قبیله اینک کندی کوبه محو صی بوحالد غافل
 از روی کوشنله اول محله کلد و کی کوشنی خلقه دامه کوفتا اولدی بو اثنا در موش
 طوطی طلبه سواخذن جیفی چوبی است زبرد با لویه نگاه ایدر کن نگاه کوری کوبه به
 راست کلد خضم فاولمخله صیانت ما بوس اولوب عوف هاسا و نیش اما عطفی
 الدریج و قتله فظون اینک بسته بند کور و بیجا جاب و دلده و ما ایلدی نگاه
 بر جابنه ضعی نگاه ایلن بر واسو کنکاهن او نورش و کان صیدک انک ضدینه فوشر
 بو اثنا کور بکوزاغ و خنی بالوی و ضدانی شکار از شویله طهرش هوش موشه
 رشت و دشت نلبه اینک و عا خوف مغتیب مستول اولوب ایندی کو ابارو
 کیدیم کوبه و نچم خلاص بولوم اکر رجوع ایدیم راسه و نچم نجات بولوم اکر
 مقام من قرار ایدیم زانندن نه طریق ابله فو قو لوم بو اوردن اکر ایل نچم پانده مقام
 رجا اولوب اولا کتاده و راه کوبه بسته در اما شرا حرم و اضیاط بود کوبه جله ایله نعلی
 قوی طوطی و بن عقله ره کلد خلاص کوزوم الحاله هان بو زدن انبند بید
 بود که کوبه ایله مصالحه باینی قوی ایدیم زبر ابو عارضه بنله هنر اجد و بود و کلد
 بنم معا و نتمه محتاجد نه که بکالک مظاهر تیل بواقندن خلاص بسودر اکانی
 بنم معا و نتمه بود و نه نجات ضرور اکر کوبه بنم کلامی کوش هوشله استماع ایدیم
 صدق گفتارمه اعتقاد ایدیمه ایمن نجات میسر اولوبیا و دشمنان رشته قطع
 ایدوب جان بفسار اولور کوبه موش بو اندیشه و فضکی کوبه قننه کلر جان و طالع
 صفت اولن آواز خیره ایله ایدی کوز نه بس کوز نم بسته بند بالود موش اینک
 ای کوبه طوطی غریبی بود که شمردی بود غناله دلشاد اولور دم لایق بلیه بو کون سنکله
 شریک خلاصم باین بر فکرا ایلد که سنکله خلاصک کامنوقدر بوسبله مهربان
 اولوب دعوی مجتهدن دم اوینق لایق کلدی بو یارن کلام واقع حالدر مکر ضایع
 اصالی بو حصون محالدر حقیقت دعوی و صدق مدعاهه ایکن شاکهم چی واردر

پس در تمام قیوم کتف بزاد بر سر سوری و راجه که ایا اولیو یا ثانوی بود که کتف
 ابتدا و هفتد کتف را اول اولی و اولی اگر فارغ البال اولیو حضور بد که اید اولی
 او به بود یعنی مشرفی باشد و دفع موذیان نفع نماید و اید زاهد جوهره اشکال ابتدا
 آتی پس اوله تو که کتف زاهد کند و کتفی بر مارد که در سوراخ دیوار زند صفتی که اید
 منجی اولی و اسو کوردیکه پسوی هلوک ایست است فی الحالی زو کتفی از دین جیتوس
 خلقی حکم طویق بنی روز را اید به عهد انک برکت حراستیه و اسوی خود الو کتف
 چهاره قویست و ایشی نار هم جز زاهد فر شو و اید زاهد او غلبه هلوک ایشی بال اید
 سید و فضیلتی برین بقدر نفی کار و نجس احوال ابتدا و صفتی که اید و راجه
 باشد شویله او و دیکه در وصل هلوک اولی و بعد او ز کوردی پسوی مهد ساد است
 بولوب بر مارد عظیمی است کتف کتف شامت فحیل و شتاب اید راستی و فادان غدر عظیم
 ابتدا کتف واقف اولیو با جو معقول حرکت شنبه ظهور زود کلر بنا صفتی با انتقال این
 شافو کتف با احوالی مشاهده ابتدا زاهد زاده ملامتی در زاید و بر زنده باشد
 زاهد ابتدا اعیان قوی لطف اید به مناقشه و در فراغت قبل بند یا بود که بو فحیل
 و شتاب بیله نه صول و جرد سنند مطوم و ز کوردی صفتی سنند فر بوم انجی
 بو عمری حاصل اولدی که فحیل و شتاب عاقبت خراب و غفلت و طیش بود و مضارب ساید
 نیز را شتاب حاله مذموم و مرد مستحیل حصول مارد و وصول مارد محرم و مرد
 بیت هایشان آتی کو کتف شتاب خج ما فانی اید و بدر خراب شتر هر کتف است
 افغانند عواقب و مالذدن غفلت ایلین بانی و لعل ترک و مجله و شتابی مکتف اید
 بو صکاره در منبیه اولدی بو سر کتف در عبرت اله بود اولی کتف و استایکده بندیو
 و نامل بر غرض مضایبه بعد امد عاقله او زنده که جمیع اوقات آتی و نامله قابل اولی فحیل
 و خفتد و طغیان این بی غیبتی بر مایل و زو بر اید اعداد و خندوس او غنی بیاد اید
 رای و ایشلیم ابتدا معلوم اولدی که اول و استانکه اموز فحیل و شتاب اید کل فر قاب
 در ای خدانت اولی و همن و شوی صخره و در وجود که حالیا صفتی و صفتی هفتی تفصیل
 اید و بیاد بیوس اول کتف استان که هر طرفه حاله و ارا صد و بسا و اید
 بشمار احاطه فحیل کتف حوس و بیس اید جمله سنند بد کتف مضر فتنه خلاص اولدی و همن

بوسه پوزنه کوش استدی بنه او فراد غم بلو بیج و تابه و شمع روز نشون کوزنه
 تا اول وقت تا نافع عطا کند و جمع اید و بکنک پشت نماید اول منور نیک و بعد
 معلم اولی هیچ غم چکه که بزم عورتا بفرم بونوع عارضه جوفه واقع اولی در قلب بر صفت
 فائده ایچ روز و اتند بد روزی الحالی شفا بولور بر بن اندام و ظور منور اولی که
 سینه مرد ز قلبی بکنی بجا حق و سندی کز وقت برینه قومق بن غایت ساند یا نر فند
 و در سینه بکمانند چون بن تبدیل زمان اولی متصور بونوع مصابفه وارور
 اگر بجا بنیه توجه اتمدی اول اعلام اید بکنک قلبی الی سینه کندیم سنک پشت نماید
 قلبی غم کز بکله کتور بکنک پوزنه جواب و برید که انده قوم کندیم زیرا پوزنه لود
 عادتار و بویله در کفجی بر دستنی زیارته کید لور قلبی بنیه بله المز که جمع اندم و المود
 حق اضطرار بنقلوی سینه بکله قلب بکله ملقب اولی شاور و منشا اضطرار اولی خفاطل
 نامیله اشهار بولشد چونکه اولی حسته ناک عادی بنیم بکلم الیه وابسته در معقول
 و مناسب لود بود که کبر و بدون قلبی بکله مزجه الیه با هم هدیه کتور بوز هم نهیست
 و ارمیلم هم با بصالحه در تقصیر تاوان کوزیم سنک پشت جوده بو کفافی اشده متامل
 نام و بساطت الی کلام الیه دونوب بنیه پیشه جابنه کلدی و شتاب بکله پوزنه بی کنار
 آب بشکند پوزنه کزدان بلا و عذرا صوابی و لیبی صوابی بر دخت اوزینه صفت و لطف
 صفتش و سپاس اید بر شاخصه اوزینه فراد اولی سنک پشت زمان انتظار بکنک
 اواز ایندی که افرین ز قدس کس شریف الیه که بر ساعت اولی در قصصی وارو با ساحت
 الیلم پوزینه جواب بود بکله ای صحتی بر عیبی شها و لقص کجی هم و هژد بار دور کارک بوسه
 کجه زمان بنی نگو با بند ایسه اولی برته در کلام که فواید کجی برود هم اولی برته در
 رنفع کفر و بلیم و موضع تقاضی محل و فائده شش و غیره بلیم بوسه در فارغ اولی در
 جرائم و لک مقامه او تومعه و بعد وفا و صفت لاف و اوره که دعوی صدق و در اولی
 عیاری وقت زمانیش معلوم اولی سنک پشت هر قدر که فریاد اید بوزنه سولود
 حاشاکه سکا غم و میکی نکرز اولی صی قضیح و نیاز الیه پوزینه اصلا اصفا انجی ساندک
 بر اولی و کلمه و فاق مکر و قدر بلیم و دروغ بفرقه اعتماد اید و شکر حرم و احتیاطی رعایت
 نیابیم بعد بزدن توتم صاحب اتمه و ضلال حاجتکه اصلا در خاطر که کتور علی التحقیق بل

و رفیق می افقی قتلہ عمرم ایند اما انی سکت کسوی سحر بو مراد حاصل اولی جعفری هم ایند
 پس بو غریب تایل پوزینه جاننه کندی چونکه پوزینه نیک شتیاقی حد تجاوز ایند
 قدر و مندر و فضائل اولو جلال و طریقه صوره اولو و اخفاء نیک احوالی استکافی اولو
 سنک پش ایندی ای انبوی اولو و منظر طریقی عمل سنک دره فراق درده بیرونه
 او بیله سنطرا و لشبیکه اندک و صالندک و شاهدن جمالندک و افشاح حاصل ایتم
 و کیفیت باحوالی و تحصیل و توفیق الیم لایق کورده که بران ذوق و صفای اولو پس بوز
 رنج و غمنازه فاله پیش اولو پش تایل کله که هر قدر از جهت ایسه کلبه اخرازه قدم
 رنجه قلعه هم دل و سالکله نام اولو هم منزل حال کله زیاده و توفیق بوله بیت
 کوشه کانا نمده بر لحظه اشیا ایل کل کلبه اخرازی تا از کلاتان ایله کل تری پوزینه
 کورده که سنک پش فوطا اولو صندک ناشی ابرام و الحاح ایتم بود و بیکه ای ابرو فوطا
 طلب رضای آسمانده به توفیق واجب الوداد و صوره که اجابت ایتم اما کجا بود و صوره
 منعقد و در سنک پش ایند غم نمیکه بره سخن پشتم کشتی سبله بود و یاد ز کور هم پوزینه کف
 اوینه رلم اولو ب زمانم اختیار و باله و بیو سنک پشتم غما کمال پشتمه اولو بوز
 جاننه منور اولدی جو صیبا و دریا پیش خاطر کور او بوشوشی و اندیشه به
 و پیش گاه بو سو نیتند فراغت تصحیل ایند گاه اهل جانینی و جمع و تقدیم ایند حاصل
 بو افکار ایله حرکات و سکنات ترو و تغییر طرها اولدی پوزینه کار از نوب و گما
 دین صاحب خرم و احتیاط اولمخله سنک پشتم بو احوال و اوضاع عمد قلبنه
 شبهه و شوب صوره بکه موجب تفکر ندر که تغییر ایله کیدک بغیر احوال و افعالک
 تغییر و تفکر که برهان باه و در او حقیقت خالد بنی کاه ایلک شاید معاشرت
 مشورتله و طریقه صیرت و خلاص اوله سنک پشتم ایندای بیاد و معذور
 بیوک که اهلک نوانلی بنی منفکی ایند پوزینه ایند بلو هم سخن که اندک بصیرت
 اولو الحی زانت و عیش و درع بیاد اولو بکدی بیاد و تیماد ایند ترحالیا لطف الیوب
 اعلی ایله که بو مرضک علوی بنه موقوفندار باجکت قتل نه اسمله مشهور
 و معروفند مزاج علیله موفق مزاج ایسه تحصیل مسی ایند لم سنک پشتم باه
 دل کال بلو هتند ایند بنی فرقا ب تفکر و اضطراب ایند و وای دل پوزینه و همچون

دولت

او مردار و بونک ازینجه مجرولیکه مادر نماز ایدوب و شکل و رنگ بانده
 سنک پشته اوم کوندده بار و اورو جمله سنک حالند خضر بر و پشته نظم با نور
 صاحب باش اولش اولک حرام اوصوفه کور اربسه مالک وجود بره فالبش اوم
 واسقام بلز نور و حال ارقام نثر سنک پشته اهلک حمله کور استماع ایدیک
 پوزینه ودا سنک ایتد اولی ایبار غمگار نه کلورالده و امانا اومار که بو غریبی
 پشته کوفه سنک تنها قوم بر بجزله سنک و پونا زانید بسو کام و نام کام پوزینه و داغ ایدوب
 مقامی مانینه کندی جوبه و طبع الو ف سنه کلک احبابی قرا جمع اولوب صدای خضر مقدم
 و مرجای عتیق بتور یار و تعظیم و توقیر ابله خانه سنه کتور یار اچور کور و عتیق کتور
 صاحب فاش اولشی ایتور بیت اول سهری اوله حدیث ابریدن ناز و روی ناله صد
 نالا اولش بوبه ده کور با کور سنه هر چند که مخفقیات عرض ایلدی و حال خاطر صبر
 مر بصدق بر جرایس اولده منه که مر بصدق نماز ایتکه اول نمک ایتیش و کال اول
 لصدق باشی اوصدق ایتور بکنی انلغنه مشغول ایدک ایتدای ضواهر اید بیت
 ای صحرای ایت بکلک و دل شکست ای کوزی اوجی پوزینه کور مکدک نانتان نثر
 بیمار خون بنله بر افش سوز سوزین و ما فی الضمیر به بر نشانی طبع اظهار الین اول حنی
 درود و لذت بر آه سر ایتد و ایتد هر حسنه که صحنه مایوس اوله نکلک بچه فاد و اوجور
 سنک پشته بو کلمات درو آمیزه اشد سوز و گذاره آغاز ایتد و پشته بود و صاف
 مکتوب کتور بکلام مقدوسه صرف ایدم و فریب بعبده دیمو بیولوب کتورم یار بیار
 جوابه بودیکه کتور ایتد مخرج و منصف صد که بو بود و در طایفه نسیه محصور و بر و صد
 انوار امانده حاشا ایتد بو کلام اوج دل پوزینه منضم و بود بود و اود و غنیه ابله
 و داغ ایلد سنک پشته ایتد بو اروقده بولنور و حبله ایلله اله کیر و نچه تحصیل
 اولد ایدم بجا و کتور مکرر ماها ایتد جوابه بودیکه نوز بلوز بود و اله کیر ملک و شوار
 بر سنی بود و اطلبی اچور و عتیق ایتد بلکه بار و فاد اربنی اضر و قدس کتور سنک و اضر و حقیق
 حال ایدوب و داغ ایتد حشر عیانه فالجی و عتیق ایلدک سنک پشته بو کلام بکلام
 کویا و جاک ایدوب و عتیق کتور ایتد و تفکر پشته ایدوب بقل پوزینه غریب
 جان و عجز قالدی ضو شبنام و عتیق پشته عتیق ایلد ایدوب صدق ایتد و ایتد

دوست و ملزمتی است اعتقاد الملک و پویندایلدی ملک بومای اصل اصفا ایله
 کوزون کوزن تقرب و احترام زیار ایلدی اولی انواع تواضع و تعلق ایله شاه و سلجک
 تلمیحه کویب بر مرتبه به وارد یک محل اعتماد و محرم اسرار اولدی نگاه بر کون فرصت
 بولور بقایوب ملک زانار قته کلکت ملکانی سلامنده کور بچک نشاط بال ایله
 حال و خاطر بوج صحره و انعام کارینه بفر اولدی و دیگر شناس ایند ملک و وضع
 انارک مغزیه کپروم و مطلوبه و اصل اولور بخصوص ایروم همان خاطر و اما اولدی
 نسیغ انتقایی نیایدیمه بکه جلت و عنان و دشمنی و دستار مراد بجه کور جلت و اند
 ملک ایندی کیفیت عالی بجه و تقیر ایله که تا حقیقت واقعه بی فایده بولور
 اسباب بدال و قتال دین مناسبت نه ایله مهیا قبله کار شناس ایندی فزون کوهن
 بر غار و اورده که لیل و نهار بومای این قرار ایلدی با بقا بدین بر بعضی توری خبره ایله
 کوندلای حرکت این میسوی بول غارتا ریلک تار و ستورای اولور لر اولوی ایله
 هیزم خشک فراواند بوفی فکر ایتمه که وقت ظهر هیزم خشک و متقار ایله
 هیزم مذکور نه مقدس مقدس جمع ایله بجا و فر بوز کوز بندگی دار و بارک
 اطراف این اولون شبانه در بر این آتش کوز ببول بجمع اولون هیزم اوسم و ملک
 فرمای این تارا غار بولور بقریب ایرو بآتش شغل اوله لایسم هم بومکه اول
 غار و جفته پروانه و ارسوخنه آتش بوار اوله جفتی بایچدن فالدر و د آتشر
 دما و ایله بوغله ملک بوندیری غایت معقول کوز بزیب بجز او زنده بوتمی
 اتمام بوی تمام بومای بوندی ایله هلاک و معدوم ایلدی و زاعار فرج موفق
 و غنایم مخصوص ایله فرج و فخر و مصفر و منصور ایله و جمع ایندی ای بوباب
 فرج اولون افسانه ده معلوم اولور که دشمنان مکاید غنایم و مصاید مکایدند
 احتیاط و احترام و اجید و عصیم هر چند که تواضع و تقی کوسن اعتماد و اعتقاد
 ایتمک لایمده که بزاع غیبی بوز بال بوشجی حال ایله بوقدر شمن اینوهی بر صیله ایله
 بامال ایندی بومک سبب بومارک و کاکت ای قیلت حرمیدر اکوفکر موافق در فی الجمل
 منه اوله لوایب زاعلت تذلل و تواضع و عرض صداقت و نضره اعتماد اینی لایلدی
 صحره اسرار اینک و کل ناما اینیله لوعرا تخر لایلدی خرمندانه لایمده که بوبابین
 صحره

اول که بگوید که ارکان دولت عرضت عرضه آنها ایندیار جنات مسلح و فرار و قبول باج
 و التزام خراجد بوندانک برسی بنم فتنه قبول و کلد امیدوار و که اول که بگوید که
 تدبیر با بند بر صیله تدبیر ایلی که بن نوشتند فرج نام و اول کار سنگار کرد
 اخذ انتقام بیلر اوله جوق کسه لوبالاققتنا صیله به تمسکه مراد لوبنه و اول
 اولشدر برخی بوبله بر عمل محتاج بوفه صواب کور و مکه نفسی اسلوح مسلح ملک
 و ملک بچود ندا ایدم این کور که دیوان عالین جمع ارکان و اعیان و عیان
 بکاحتم ایدوب پروایم بولدوبیا زحم زه و خوند الوج بودشتا لند بر اعنوب
 سز نام صکار ایلد بومقارند کبر و ب فادوس صومعه بکاتوقفت این سز با بر صیله
 اندک کبته قوری بوسه کر و لطفی کی ایلد بچه هیز لوندت قوریلوب بکلم و صلوح قوت
 هیز ایلد عرضت عرضه قلم ملک انک رابنه تمسکه ایدوب بخرم جشد دیوان
 طاق بروی و هم و کلمات فخرله و هم این رک بیو کار شناسک پروایوب بولدوب
 وجود بر خوند الوج ایدوب اولد خندرتا شایخی آندی ملک جمیع لشکر ایلد اول
 مقام معروف و موضع مقدره عزیمت ایندیار جودا حاتم اولدی ملک بومان جمع
 سپاه ایدوب شیخو و قصدیلد زاعلمک ما و اسب جانینه نوبه ایندیر اما نه زاعلمک
 ازونه حال لوندت منبر ایدوب راجتی کار شناسی ذر و خندت و هم صومعه و خوند الوج بولوب
 ملک بومان حضرت کتوبدی کیماک تابا عند نسو بوندت نه ادر سوچ سوال ایند
 اولدی کند و سب بوم و منصفیارت و مدارت بیان قیلدی ملک ایندی بی سنی بولوب
 رضای زمانذ احوالک باشدیم ایتم خیز ویر که زاعلمی قند کقد بای و بوجو کندت نه
 صیله ضد ایندیار کار شناسی ایندای ملک بنم عالم اندک محرم سرب و کل اید بکه
 دلیل بنم می ملک ایندیا بجرمان نه اید بکه سکا بود کلو مقویت ایندیار کار شناسو
 ایند سز شیخو ایند کد نصکون بیدوز مستعد ایند جمله وزر امنفق الکله ملک جینکه
 خویاک ایندیل بن جانب صلح و التزام باج و خراجی زج صیله بوم جود ملک بنم بولوب
 اشدر سو اندک طرفدار سیوچ جنایت صیانت ایند نام ایدوب بوعذاب ایلد که کور
 عقاب ایندیار ملک بومان مرحمت ایدوب با تا عی زمر سنه الحاق ایلدی بر کار و اف
 وزری و ایدی هر صیله که بوسیلد کاولک سوزینه اعنوا و از و کلد اسکی دشمن

و شمنند فاضله از مدركه به مكاتب كجيه و ن عبرت الله له حوائج شخصه نك
 بوم افقت و موفقتند بوقدرت استوارستوه و نتايج پسندين حاصل اوليچي بني آدم كم
 خانه مساحت و مساوققاري و طرح اوزر و بنيا و اير و لغو تبه ممتد اولو اسر
 اوله كو كند و در بخي اب كين و مكد و كين اعداد و امير و لني جائزه كل ايد كين ايد
 راي و ايشير رهنه اينها و كين كامل شجوه و فاقه نمور و مقدمه اصنافي منتج
 اولو بلدم او و ستارك و اسانكه صدقارن صاوق و موافقارن موافق اوله اوله
 كوش او خانه استماع قلم و برهاد ميانه مطلع اولدم بيت كين كاري و ازان نم
 اولو كين كم ياري بوقدر صوم اولو نتر حالي پير و شون صغير و ن موافق و كين
 و بيان بيون اول و شمنك مثالي كه دعوي خلاص و اطهار و اقتصادنه اعطاء جائزه
 اوليه برهون ايشير بل بهاتف شمنه فريخته اولو جائزه كل عاقله لاوزدر كين
 و شمنه غملي زياده كور كين موافقارن زياده اوله بيت مكن شمنه سفاه
 اوله امير عندا پير نكاه كسك ايد مكنه تر هر كس وقت زنده ندر كين فو ناي
 نام اوله اما صفت و نديت ناي و پريمه و كا اول بلونش كه زانده بوملر بنش
 راي استغنا را نيد كين نجا اولد حكايبت برهون ايشير و لويت چيند و كوم پرش كوله
 فراز و بر و خت منتهي پسند و زانگار ايشان طو منشا ايد پاشاهان پير و
 و بر لرايش ملك بومان بله بندان عدوت قديمه اولظبه بر كين على الفقه شون
 ايد و ب زانگار كين و كين و ب غراب قان و ايشان لريمه بيا بيلدر و جو مصباح
 اولو بيو و زك كين جمع و مكاتب همم سياه بوي و ميان ايد ب بو خانه نك
 و فضت بيس مناسبت ايه مشاور ايج جو فرمايد ايلدر اركا و ب و ندر نرت و انتر
 و اركا ايد معرف و اولو و مقتضاي عقله اوزر و پير لرايد و ب كين صند جوي الى
 استغنا بيا ايد و كين صلح والد باج و خراجي مقبول كور و كين نزل و بار و بار
 و طو ايتك مناسب در و يش اما بوجله و و فو عقل ايله ممتاز و روزر صاحب
 و ارايد كاوشناس و بر لرايد پير و زانگار جيه خطاب ايد و ب و ندر پير و ب
 ب خلاصه مافي الضيم و ن حضور ايشان ايد و ب و ب حلي تا اينده و ايشير و ب
 شها اقاله و دولت سنده اصوم هشده و شمنك افكندك الصوف ستر

بمشغول اوله قبل اما حراف و کما کن طریق عند المملکات بالکلیه
 کت و نه طوب کند و کسلیم این شاید که بواسطه کشتی خلاصی دیو باجم ارف
 انک رایحه افرین ارف و بار و اهو وزاغ وضع مهمی اوزره صبار کونند و بار
 صبار نام طبع صبر اهو یو کفته مشاهده ایدر طوطی مغربیلوب نور حسن
 بستند بر اغویب صبه و و شد کما موش فی الحال کلوب نور به نیک بند
 کسوی کشتی خلاصی ایدر و بعد زمان صبار اهو یو جت و بعد و متعجب تکا
 بود نما جز اولوب مایوناد و توب نور سینه کلا کشتی بولومش حیرت غلبه
 ایدوب کند کند و ایدر حالات مشاهده ایدر که هیچ کس نه انما ایتن
 واحوال غریبه معاینه قلدم که بر نزد کشتی من اولو اهو بند کس که بدن
 کند و یو بار صورت کوسر مات و زاغ انک اوسته صفاق و توبه یو کسوب
 کشتی فاجرتی بوهر کالک بملی و بومش کلا نیک تاویلنه اوله و بر کس صوف و شب
 و دشت غلبه ایدوب ایدر غالباً بومقام بر بار با یکا کس و غولون با کاهیدر لوزم
 اولدیکه بوموضع کیدم و نه بعد بومش انک و ششند و شنه و طبعی قطع ایدم
 بی صبار اواره دام و نور به بر اغویب ایدر و نذر ایدر و با نذر ایدر که اول با نذر
 ناز سلامتیه کشته برخی بقیه العر اول صحرانک ضلای بر امی کس طوطی کتوبه رسا زبده
 فی شفقت و ضحیحی زنده فریاد ایدر و با اول طرفی طواف اولد شش شفق مرغ
 المیه جوه صبار کند و باران نیه بر بر کلوب با وزغ و امی و سرور و مطهر مسکانه
 رجوع قلبی ایدر بوند فضک نه دست ایت بو نایب و روز کار نیه شش و نه ناخن جانان
 رخسار خال ذریه خاشاک ایدر بی وفای و حق تعالی ایدر عقد معاشه نایب انتظام و نایب
 بولک و برکت معاشه و مصداقاری و عقد مصاحب و واقعه ایدر میرم و مستحکم
 اولدک بود اولد و دستا نیک داستا نیک زمانه و حق نکند و فوط موافق
 دم اولدی و وقت راحت و محنت قدم صدق اولد ص اوزره طوطی لر چونکه و نایب
 و اعتماد و محبت و مصداقاری رب و ریاده مصونه و صقیته و هوس ایدر
 لوجوم بیام معصیت و مظهر بار ایدر بود کلو و رطافت هائله و نه نجات بولک
 مد الویام مسند فاهیتد حضرتنا حضرت ایدر ممکن اولد بار نایب کامل

دهوشند

نیده مقام هم و حواظ اوله زاع پروبال استعمال ایله پروازه افغانا ایدوب اوج هر
 اطراف صحرایه نظر اید اهو مسکن برضا و هسته بند قضا کورویا را خبر اید
 کشف می شایندی بودا فتنان و فی سناک هست و مطاوتنه وابسته در کور که
 صرفه نمودن ایلیه مسکن موش هر علی الواسی و العیبه بود یعنی در هر ایدینوب کندی
 اهو بیامد مینا کور و بیاض بسیار و فضا بی شماره مسکن بند لری کشفه شود
 اولدی بو اشتهاد کشفه ابریشوب اظهار مالول و انفصال این دک و رسم مقداری
 خدمت برزده و اما ان تمام ایکی صبا و ابرازین ظاهر اولدی اما موش تمام
 خدمت ایدوب اولی کشفه اهو صحرایه بود زاع پرواز ایدوب بطرفه اوج
 موش کندون بر سر ارض بنها ایدوب کشف چهاره چون اوجوب قایم تابه تابه
 بوغید مکانن فائد صبا کلوب دای کیش بولده انک صحرایه دندون فحمله
 اصره با ما ایدوب بند می کیم کشف اوله بود استه نظر ایدوب کوزی کشفه راست کلوب
 اید اکرجه بو متاع حقیر ایله اهو بیسته و دام کشفه فلک الی تالی و نداد اولغند
 اما بی اتمک کور نهیست و نوب کتمک صبا لر مابیندن نامبارک و شومدر
 ضد و رانی نوب تورینه اندی و پشته الی بطور استه کند و صبا و کید بیجک
 یاد حواظ اولوب کشفی قایم بولدی بلدا که با و هواد اید صبا و کوفت اولوش
 اهو اید شطرحی عهدی حقیقه اونی و ریایت حقوق و اخوت و صداقه البقی بود که
 او جزال ایدوب کشف ایدوب منضم و متکل مجاز اولور ندی ایدوب وز زیر ایدوب
 عهد و حقیقی زمان محنت و اوان نکبت نمایان اولور موش ایدوب نیم فاطح
 بر چاره ظهور ایدوب سنی بال استعمال ایله اوجبه بر جانندن صبا و کور که
 که سنی کند و کی ضعیف و حسنه و مجروح و شکسته صوتن کوسن سنی زاع حقی
 گاه ارفه که قوز و گاه کوزنه قصد ایدوب کبی باشک اوجده دونه چو چشم صبا و
 کار است کله و بو مالکله واقف اولوب کوره زاغله معامله کی بو منوال اوزره
 مشاهده قبله دام و توبه بی بر اغویب سید منجه اولور هر گاه که سنی
 یعنی کله لنکان لنکان او کجه بر مرتبه یوریه سنگه سندن رشته طمع اچینه
 و صید کون نا امید اولوب قویب کچینه بو اسلوب اوزره بر ساعت اوجده نکایوب

است از هم کلهی قضاة اولی علی امضا اید و کافه و جوشی شرفی اید و منه
 قضاة اتفاق اید این شریو شد تا و منه و قید بند ایله گوشه زندان برافندی
 طعام و شایه منع اولو جانش جمع و عطش ایله هلاک اولدی حیانت
 و خیانتک از عاقبه مکافاتن بولدی بوندن معلوم اولور که مکاتولونک
 عاقبتی و ضمیم و غدار لرونک غایتی زمیم و اخر لوی هلاک و سرانجامی مثلا خاک
 اوجنی اب اصابت اصابت غایب موافقتی بیان اید و
 رای برهنه ایندی ای مکیر و بانی معلوم اولدی اولور و سنارک و اسنانی که بر غماز
 قند سارک آتش غمز و سارکله خانه صدقاتی بر باد اولور عاقبت کله عداوت
 مقضی و بر کفاهی و سبقتل مقضی اولدی و موافقتی اول غدار و سنکارک
 جزا سزا سزا بولور و اولور برهنه و خوش رواندن بیاد بیچون شول و سنارک
 حالکه بیکدل و یکجهت اولور بدضای بارانی کند و مقضی اولور و زره تقدیم این لور
 برهنه ایندی مقضی کامل الذان و حکمای پسندین صفات بیوشاد و ربه با و اذ
 کائنات صدیق صادق کوا نمایه و باران شفقند بلند پای سما به بوندن و مقضی
 و کون ماه و امت و وح و مدد و فیض فو صد فرایدی غایت بیوق مناضنه نهایت بوندن
 جله سندن بری بود که انام و وضع مدد مواد بهجت و معاشرت و هنگام بکندن
 من معاشرت و مظاهرت اولور بوبیت کو کله کیشی بار موافقتی کا و له برینک کون
 سادق شتر بار از هر ارقه و دوستاد بکر و مقصد مشهور اولور و امثالک بر بی حکایت
 زراغ و موش و کشف و آهودرک فاقه و خاملی کار بر پشت و سطوره و رای استفا
 ابتدیکه بچه اولشدر اول حکایت برهنه ایندی فاجیه کشف بر مفرار بی نظیر
 بزراغ و موش و کشف و برهنه فو تون اینتشار ایدو مابینا نون ظلمت و مواطاة
 اولمغه اتفاق و انحاء اوزرک روزگار کهدر لودی و هر وقت بر مسیح هم صحبت ایدوب
 مدایع مواد عیله حکایت و کدکشت سولش با کلندر لودی بر کوه اتفاق زراغ
 و موش و کشف مقام موش کلیدر آهو کلهی بچه و زمان انتظار و نصیحت اول کلندر
 ارایه ببوله مدیدار بو حال انهم موجب اغفال اولدی زاعدن التماس ایدیلر که
 پروازه کلندر بیدن تجسسی ایله جوانی صحرایه ناطق اوله و احوال غایب در خبر الواب

کلیله ای برادر بدایت حال دل صفت مال و اقسایم هر یک که بپند نصیحت مبارک
 ایدم اصلو التفات بقرابت ای و منه بن مال مالک بوطه اول بعضی کارم
 بوبالوره بدو کیک بکن بری مودعی اگر مبارک فی اصلو لکن سکا نصیحت
 احوال ایدم سخته بویانن شریک اول بجا بیا بکلامه اقدام این نزد م
 و منه ابتدای ایدم در فی الواقع کلام حق بلیغند تفصیله لکن خود نفس
 و غلبه حوس و سخته غلبه غالب اول بجز ما جز نصیحت قبله اثر قلدی بن بو
 امر که مضامنت عاقبت شامت ظاننه بازم این شروع ایدم و جمع خطره و ضرری
 قبول ایدم بوطه بکنم کلیله ابتدای بو و رطه تدبیر و د خلاصه تید ایدم
 سلامت بولوریک و منه ابتدای بو این مکن اول بدینی قد صیله و مکر و تیده نکی
 در بیچ ایدم کلیله ابتدای عبدالیوم صلوح بود که جریمه اتر اردن خاکه اعتداف ایدم
 عذاب اخروی و د باری خلاص اوله ک و منه ایند نامل این بیم خاطر مه خطره ایدم
 یار بره و حضور عرضی این بیم کلیله معنی و معنی و در نو بکندی در تفرغ ایدم
 ایدم معنی اول بولوریک ملولنه باش فریو بیاندی اول کچه صباحه و تمل و اضطراب
 نقد جان قاضی اجله تسلیم ایدم اما اول زمانه کلیله و و منه میانن بو قدره
 و محاوره واقع اولدی ساعدن بر روز زندانن محوس اولوب بر گوشه با نوری
 جاری اولون ماجرای قیصر فطیر اشندی وقت فرستد کون اولدی مجلسی بخلط
 و ضبط حفظ و ضبط ابتدای وقتا صباح اولدی بنه مجلس نظام قائم اولون قضاء
 اعضاء اولند شیر توفیه خطاب ایدم پیوره بکه و منه ک قضای و شوعی
 اوزده فصل ایدم تجلیل این لک پس قاضی القضاة مجلسه متوجه اولوب ایدم
 و منه صفت زدر سز و بوماده پنجه یار سز معلوم کز بنه س کتم اینجه حق
 شهادت ایدم تکامل اینجه سز زیرا بوقتیه کلام بی فروغ و دعای مجر که اکثر
 دروغد چونکه اقامتینه لازم کلدی بلمک موقع شهادت کل کلیله ایدم صاحب
 علی التفصیل تقریر ایدم و ساعدن اول در ز که مجسد اولون کلماتی استماع
 ایدم احوال مطلع اولشندی اولدخی کلون با و قضای علی ما هو الواقع سولدی
 بعد التصدیق و التذکیر شهادت ایدم سز قبول فری اولغای حکم ایدم و منه

سنکله هجاء اولی طریق صلوحون دورود لطف الیه محمد صلوات بر او
 اختیار الیه بنقله اضبوط الی سکا مواقتدون هر وجهه امتاع باو ایصد و سنکله
 رافقت و صلحت خلاف ای هانبد و منه ایندای ایدر عکار وای ایسی روزگار
 بنی نظور افشکدن دور ایجه و شغبه امرین بکار زاده ملاقات اینک مضمی ماضی فعل
 گذشته تذکر سبیلدر بوسه وای فاشد و ما غنند و کید و شادمانی و فراغت بوز
 و دند سکه دشمن عالم عدیه کندی ابواب فتح رفوح مجد الله مفتح اولد کلیدله
 ایند بوقدر حجم و قبا صند نفسکن هنوز طایزن داعیه فریفت وار میدر که و
 ابتدا بد بسک که او فاندک سال منله کجه هیا هیات ع سوره ای غای بنجته
 فکر محالی کرده نژد منه ایندی بی شامت غیبات و سوختت مکر و خدی بیلوریم اما
 حجاب و حرم مال بکار و راک مالکن مانع اولوب طول اصل بنی بومعقوله عمله عمرین
 ایله الحاله هن بکار چاره دن قائمیت جون کن خود کرده ام خود کرده رانیدر
 بیست نر پندک جود عباراتی با جمله اسماع الیدی کاهی احواله اطلوع تحصیل
 ایدر بعلی السحر حضور شریح کلوب با جرای علی با جاعرض الیدی غیر ترتیب بوز
 ایلیوب امر و ارکان و رز او اعیان جمع و فرمان بلدی و منه کتان کتان دیوانه
 کتور دیار مقتضای شرع اوزره تقنیش احوالی قضایه حواله بیوردی اطرافدن قبل
 و قال و محاوره و جدال مداعتالی بخا و ز ایندی انجی و منه تلاوت لسان و شفا
 بیان بله مشهور صیاد و لغاین کسب زبانه ارفاء عنان ایدر جمله الزام و اسکات الیدی
 چونکه دعوا اول کون بر صورت بولمغه امکان اولدی صا و لک پیاره لوجود
 فالدی دیوانه یونیه مفهومی اوزره مفر ما و الوینه کید و و منه قید و بند ایله
 زندانه کتور بابی کلیدله ایله ما بینا نون عا لوقه اخوت و شفقت قرابت و حقوق محنت
 اولمغاین و منه کوریکه و خاطر بر صورت بولمغه زندانه کلدن هانکه آئی اول جالدر کوریکه
 فریاد و فغان ایدر بیا ایندی بیت بویله کوریکدن سخن محمود اولدم کاشکی
 کلیدیم عالمه معدوم اولیدیم کاشکی نثر و منه هر کربان اولوب ایندی اگر چه کیم محنت
 بند و شفقت قید باوی عظیمد اما دره محنت فراق با کاندزه ایله
 فرقت شمع و صکله و از میدر بر کیم کیم آتش فغان دل کویانم اولیه کباب

کلیدله

اول صاحب مرض بروجهله تا در ب و گوشمال اولنگه سان موجب برتاپه بوقولنگ
مصدافی حکایت سیر و منه در که جود شیده منه نك صیله و مکنة واقف
واقف و غنینه مطلع اولنگه اکابر و جهله بسانت پیوه بکده بدع اعتبار
روشن اولوب فاعته و ابوالی الوبار ایقنی نگار ایلملیدر و صورت واقعه
بومنت اوزره واقع اولدی که جود شیر کار و کاوی بر طرفی بکشد و ایندیکی بجهلند
پشیمان اولوب بآنکت ندامتی دندان ملائکه جیند خرون مغاب شذیه شت
ایلم جو هواره کند و به عناب ایدر و شبی روزانک حدیث انیس دل و
ذکوب سیر ضییر قیلوش و حوشدن هر برین نهاده عورت ایدر با اوردن گاه
حکایت و گاه نصیحت طلب ایدر و بر کجه پلنگه و خرمی بومعقله کلوم سولنگ
و سوز سینه و دود درین بیان ایلملنگ پلنگ ایدر ملک عم سهر و اضطراب
ی قائم دن نه حاصل ایدر انک تا اولی دست صبرت و خضرتله اولمن
رأی راست و زبیر و دسته وابسته و صلاح بود که بنای امر مع
اساس نیدر اوزره وضع ایدر و تحقیق احوال شذیه ندقیق اوض اگر اسناد
اوضون مواد واقع ایسه سنای غنیه و قران و جزای ظلم و عدوان بولمش
اگر افرای ایسه کورن مفسد بر جام علف شت ایلنفا و لقی کولنه شید ایدر
وزیر ملک کنسک بوزمانه اولنگه رأی اصابت شت و کله استظها ایدر هم حالیا
دخی اعتماد سکا و بربابین هر طرفی رأی روشنگر موافق کلیمه و رفیع
ایته بنی و رله کوردا با اضطر ایدر خلاص ایله پلنگ بقتهد اولوب کند
ضای الی کوزی بولن کلیمه و منه نك مسکنه راست کلنگ کور و بکه مایند
سباحته و محاوره وار پلنگ اولن و منه بید کاک ایش و شبه سحر زبیر اوج
ایلم و اوج سوراوی دیوار طوطی و کوش هوشنگ اولنگه کلانی استماعه و بر
کلیمه ایدر ای دمنه عظیم کار ایدر که عجبته پیدا ایدر که ملکی نقص عمهد ایدر هم
اید و بچهاره شذیه ضیانت نامنی طاقندک ظلم بود که آنک تبعه و والی سکا
لاحق ایدر باینک سینه نك فریبا جزا و نواس بولسک مقرر و که بنه ایدر
احواله واقف اولر جمله سی سکا ایاق طولوب بایش که قصد این لر معهد

اول روشن شبهه فانی جووانشرفیه بوجایند وخی اشتغال بولوی و منده
 شاهان و خندان کلبل جانبته کلدی کلبله ایندی که کاوه مرتبه به وادی
 و منزه بواب و بر و یکد الحی الله تعالی بوکار و شود کمال رفیع و سهولته مدیحه اولدی
 کلبله ایندی ناهان و طاعت عاقبتکی مسامت فائزکی هیچ کور و بصلت بولور صبیحی خجیه
 فسهیل و سیر ایندم و بر سگ الفسقه نائمة لعمرو الله لمن ایقنها و عبید و نهید بیزین
 حدیث ایندی که عنقریب بندگی مجازات اولوب ایلا کی بولور برک حاصلی بو یوله بو مجاورده
 ایکی شغفه استطلاح احوال ایچونه جانبته کوروجه ایلهدی شیرخویره ایزد و شغزه
 کورده و منده و منه درکار اولوب کال مضنون اول ملا متار که و منده خبر و بر شنیدی
 نمایان اولد شغزه بقای کلجک تحقیق ایلهدی که شیرها لکنه قصد ایلمشدر ناچار
 اسباب کارزار و کار ایندی چون طرفینده علویم مذکور معاینه اولمش آتش
 جدال اشتغال اولوب محرب و قتاله اشتغال ایندی چون شغزه شغره معالیه
 قوه مقاومت یوغیشد بر حمله ایشتی بدی سپه خجیه سیاستله قتل او ضربا لودم خال
 عزت اولد اگر چه شغره غضب کلدی و نهی ایندی کی تهور و حققت و فصل و شایسته
 اولوب یغقن و ارد امانه فانی بعد خراب البصر و منده شغره ملال و انفالنه
 بقی بصلی فصلیه کلای بائید بیت عدو کیمدر که کلای این سوره و هلو کبله خجیه اولما
 شاه و شغره بوسوز لایله نوقامسلی اوجوب ارام ایندی لکن کورد و هر کار که وادی یافت
 و منده الوی و انجام کاری فضیله بتوبه قصاص کاوله قتل اولمش حجت جوی بد کرده
 مشایخ اراقات که واجب شد بیعت با مکافات ایکنی اب بد کوار لکه و امت شایست
 و عاقبت نبی بیان ایدر رای ایندی داستان ساهی تمام اطلاع حاصل اولدی که
 حیل و مکار ایله ولی نعمت جاده مروندن مخرفه بد عهدک صفیله منصف قبلدی
 و کلوم فریب ایز وقتله انکیزه و موز و واقع الوی بشارت کند و رکوع و ولتی هم ایلهدی
 حال و حکیم خنداندن متوقصد که احسان بوعید بیان بوی که عاقبت کار و منینه
 منج اولمش حکیم ایندی بیعت شها لطف خدا الصبح باهلک چراغ عقل اصبح و شمع
 راهلن فخر سلو طایفه عنصامه لوزند که مجر و عذوبت کلوم و نقل افت منکله امتداد
 ایدر و برفصله اقدام ایلیه اتفاق کلوم اهل نفاق ایله بر کار نایسندین و جوم کلوسه

بیت اگر چه نصرت نه حکمت که کدر بیان فقهیه طاعت کو کدر سنو
 پس شیر طاعت اید و به مننه بانه دعوت ایلدی و ایندی به طاعت و عقاب و عقاب
 اکتفا علی التخیل عن مضمون تفصیل الیه که مهمات کلیه نیک نامی منزه می آید
 و اورده و منه بهین فرصت ایلدی و طاعت بیانی امور و کلام تمهید
 مقدمات این رک شتره نیک اسات و عیالک بر وجهه تقریب شروع ایلدی که
 شیر بالاضح و مننک افانه و افسونته فریفته اولوب و شتریه بدگاه اولدی
 و ویدیکه فی الحقیقه حال تقریب مطابق ایسه نه بعد صحت شتریه نه تقریب ایلدم
 اولی بود که همان برکنه کوندم تا کیفیت عالی اعلام ایلدی و اجازت و بر امر اوقات
 واسعه و یلد و کین کین و منه ایندی جائز که اعلام عیال ایلدی بر وقت ایندی
 ایلدی صلاح بود که آنک ضایع صفتی است مخفی ایلدی تذکره اوضغ شتریه ایندی
 و برهان سو حال یخه نمایان اولدی و منه ایندی ارباب فرمانه فراسندن راست هان
 وینه اولدی حیاطته یقین تحصیل اینک مراد ایسه کلکدن احوال و احوال که در
 تفصیله نظر ایلدی که خست و مضرت و فساد یعنی کون کین عیان اولدی علامت ضایع
 و اغراض اطلدن بری بود که متکون و متغیر کله کولک و جیاست و پیش و پیش
 ایدوب جهاد له به مهیا و مقاومت امام اولسه کو کدر شیر ایندی بونی بود بدک
 واقعا بود علایم بری ظاهر و احوال ایسه شبهه و گانه مندرغ اوجهر و منه ایلدی که
 دروغ بیفر و غنه شیر فریفته اولدی مراد ایندی که کاوی و حی کور و بالقای فساد
 ایلدی بس وجهه بیانی اوزره شتریه و ایدوب صورت احوال صحت شیریه ظلم و عدل
 بیان ضمن کندی و اولون سو قصدین بر طرز ایلدی تفصیر ایلدی که شتریه کمال ضرف
 و دهشتدن مختل الدماغ اولوب ایندی ای برادر بود و رطه مهملکه و طریق خلوت
 ندره ندیر اید سالت و منه ایندی ایشو رینه ندیر و تدارکده کجشدن ایندی شرط
 جنم و اختیاط بود که حضرتین واردندن مائل بولنیمیک و جنکه شیریه کاه با نور
 و کاه طهر و کاه قالف و کاه او نور و پنجه سید روی خاکی خراش ایدر و دنیان و رینه
 اور کوی ح سن تحقیق بله سنکه سکا قصد ایلشد و قتلکه بل بظلمشد شتریه
 ایندی معقول بود که واقعا بود علایمک بریسی معانی ایشو سه ظن و کانه بر طرف

بر تو اید بجز کلدک و کلدک نه باعث اولدی ویدی کاو سو کد شین بالعام
 حکایت اولدی شیر ایندای مه آکرای خوش اید و علیک السلام والاکرام
 و ان بو مقامن ارام الله ناشفت و اگر مزون بهن مند اولسی که بنم ابواب
 و فتح مناجتیم هم حاجتیم مصوع و مانند رفائیل ربنا بنم خلا و ما استاه
 بند اولدی کاو مزاجم عا و لوازم شامد منی بهن کتوری و کوی خدمت عبودیت
 طبع در مسئله میان جان بند ایندی شیر و می کارینه تقریبه زانی پیوسته کوی
 مرتبه سون زیاده فیلد کیدن رن عقل و دانش اعتمادی افزونه اولوب محرم اسرار
 احکام و انار ایندی کاو در خدمت عبودیت بر مرتبه قیام ایندی که جمله ارکان و لغی
 فحاض ایندی و منه بو کیفیته تحمل این سبب کمال صدند و جواب ارام و راضی کین
 در و واضطراب حکایت ایندی یار قدری کلبه به کلوب ایندی ای بار ضحیف ای جان
 ندیدی کوی سیکر کاو جراحی ایندی بند و ارکان و خدمت متا و سوا از او شایر
 قتل جمله الملک و معتدله اولدی بر از با و تقریب الی بر کوی بو تقریب اسله
 منزل اولدی تزل بولیم کلبه ایندی میت سواندک کندی کلزار بوی بر و خاد
 برید کاو لیک بیل کی زار تر و منه ایندی علی است بولیم که به جان ایندی انا
 بر این سون ندید اید سیکر کلبه ایندی اولدی کاو بولیم موافقت ایندی و کیا
 و می کندی بر طرف باورم و بو معنی و دخل ایندی تمام احتیاج بولیم مگر کندی خدمت
 به سر فکر ایله سیکر و بشک در بح حاکمی صلح حویش نکو میداندن و منه ایندی
 بنم فکرم بود که حکم اولدی فی بند بندل مقدر ایلیوب کاوی پایسند ایندی و م
 کلبه ایندی جرم ایله مکه فکر میانه بنده ایندی ملک و پارس که بو زکرت
 اکا بر سر ایدنه اما فاضل اولدی که مقدمات از او اصرار فائز و بر فر حاسدک قصد
 فاسدینه کندی و عاید او هر هر که بشک و مجزید ندید کاوی میان مارن بو کله ایله
 تمام اولدی و منه بر مدت ترک ملازمت ایدوب بر کوشم عزت ایندی او قدری
 نابر کوی دوست بولوب بشیر حضوره وارو غلبین کوی بوزین طویوب و ستم کشید
 کوی بویان اکو بطور شیر ایندی خلی می دهند که کور غرضات خیر میدد و منه ایندی
 ملک و فضل امیده دک ضی اول شیر ایندی هر کوی از هم وار حکمت مند و منه ایندی

بودند آن صاحبی و اروپا کورم واقع بلو به مغرب از حضور موفور الجوز صبح
 کتورم طبع شین ندید و منه موافق کلوب بر موجب مانه اولجا بنه روانه اولدی
 بر معدن فسلان کلوب بائید ای شهر بار هفت کشور اول جانبد که صحت اوزاری سمع
 هایدونه کدر و مزاج مبارکه در و سید و رومشدر بر کا و میشد که بویشه حوالیند
 بجایه مشغولدر اگر صبه بال و بال وقد و قامق بی نظیر و رنگ و فرور بیه صورتی
 ولیدرود اما خیره و صواب علف ابدن غیره یه میل ایتموز عام هقی این خلق
 و کند و اونه کجی اگر فرمان عالیاری اولور سه بن بدن و اروپا فنجی و متخیر
 ایله کتاف و کتاف پای قتمه هانگین کتورم تا سر ارادی سن اطاعته قلوب
 نغم اصلوصی ز میبنا خصصه که بیت دعوتله منعی ایدم انی استا کدر
 جا کوا ایدم انی نقر شیر بوسوزد ز شاه اولوب دعوت کاون اشرف بیوردی
 و منه پرفته شنبه فائنه کلوب جی الجنان و فصیح الیاب بی زده و نامل
 مصاصینه آغاز قلوب و بعد السلام نغم کلام ایدوب بیت دیدی اولی زده
 قدومک نه باعث اولد که ترک مزبومک نغی بو مقام کلکه سبب اولد
 رصغ و خلعتا قامت اینک چیه ملت باعث اولد شنبه فلبانی ایله جواشانی
 و یوب واقع حالی بر بر فقیر ایله و منه احوال شنبه به واقف اولجین ایندی
 بو افطارک مالکی و بویشه باعلک ملکن بر شید و له درستی آنک حدیثه
 دعوت ایدم رم اگر متا بصد ز مسارت ایدرک بوانه اولد باب اولوزمتن
 ایدرک تقصیراتک عفو و صفا اگر نمر و ایدرک علی الفوره و فوب باجاری علی
 ما جرای اعلام ایدم رم احوالک نه بجز اوله جفی معلوم شنبه جوب نام شید و سبب
 اشدا غایت و عهدک اطاعتک غیر جان بوله مبوب ایندا اگر نبی باستند
 امین قیلورک و دفع شرفه ضامن اوهرسک فوما نکه مطیع اولورم و سببه
 ما فضله شرف خدمت و کرامت ملازمت بولورم و منه ایمان غلاظ و شاه
 ایله کاون اعتقاد و اعتماد و بر بومیت ایله جانب شین منبع اولد و رکاهتین
 قریب اولجی و منه ایدر و اروپا کاون قد مندر خبر و بره بر زمانه صکن کاون
 کله شرایط خدمت عبودیتی برینه کوزده شیر و خجالی و خاطر بر سوال ایله

وکلدر بلکه عقل و یکاستدرا یککه عقل کامل و نیمه شامل اوله پایه ساظن
 قالماز درجه نایبه و اصل اولون بندگی بو عقل و یکاسته پایه ساظن قالماز
 کورهم البته درجه تقرب شیری حاصل قیام جو اصل خدا مندن اولورم کلبله
 ابتدا تقریه نه وسيله ملاحظه ایدریک و منه ابتدا شین مسولی اولون کیفیت
 خوف و هراسک طریق دفعی حسن و قبیح و لایزاله عرض این رسم باشد که تدبیر
 و تقریرم بزیل نزع و معبد واقع اوله بندگی بو تقرب الیه انقیاب گفتاب این
 کلبله ابتدای جی که بو ملاحظه به دو شمشیرک سنی بوسوده از نه قبول دشوار در
 باری نام صدر اوزره اولکه ملازمت ملاطین اصغر بر خطه و کار صعبدر اگر چه
 بره بوندین مخالفت و بوفایک منکرمانه ایم ع الدن نه کلور بیکرک اولسون
 بیست اشتریک بو بندین غیر ضواک سلامت اول پوری و ارشته راطن
 شتر و منه کلبله وواع ابتدا دخول حضور شین جرات ابتدای نیده و منه کور ب
 ابتدا فتنه سن و نه مهم افتقا ابتدا که مامور اوله بن حضور بن کلک جی که و منه
 اراده کلاسه قادر فصاحت و بلاغتک کمال مرینه ماهایدی پند و مضایح شعر
 حکایات و امثال ایراد ایدریک اولقدر بسط بساط مقال البدایه کجی کلکات شین
 ناید ایدوب از وقتک دانش و فهم و فراستله تقرب و احتیاط صی پید ایدریک برکت
 و فنی مساعد و زمانه موافق کوروب حلوتند شیک سبب ضعف و هراسک سوال
 ابتدا اتفاق بو اشتهار شغوبه بر بانک بلند ابتدا که صدمت و صیت و صلواتنی امانه
 طوق شیره ایدوب ایتم بنم سبب هشتم و موجب جبرتم بو صدای هیبت و بر که اشک
 اگر چه بلزم بو کجک اوازیدر اما نظم اودر که صاحبک فوق ترکیبی اوازه مناسبه
 نه بو مفاد حرام حرام اندر علم اولور و منه ابتدای خاطر خاطر بلکه بوندی فنی
 باعث نفرت و امیدر شیر ابتدای سبب هیبت بو تمیزی و موجب حشمت و دهشت
 اولمخه کفایت اینتمی و منه ابتدای بو قدر نسیم الیه مکانه موروثنی ضاقلنی و وطن
 مابلوندی جدا اولق جدا نامحقولدر اوازه نه اعتبار و فخر سندر نمنداری
 وار که موجب نیک و یاد اوله اکابر سیر شلور در مهابت صوت و ضیانت جنبه به
 اعتماد اولن هر صوت مضایه دولت قلن اگر زمانه عالی خوف صدق اولدر

بوصولت

وگرفتند و رفتند و در وقت خوردن کوزه بر خود نشور آید و ای اتاهر که
 در کار کور میشد و نه او ازین اشبه چون دیدن بانک شتره کوشی هوشه
 کرده ی بنکت هراسان اوله مباد اسباع خوف هراسی احساس این لر و یو
 و عیند بر حرکت اینجی با بر اید و شکاری کند و به مد و داد و به برکت
 و از تو اختیار ابلدی خدمتت ای خنقال و از ایدی دانا خدمت ملو رفته
 انتقال اید لر اید برینه کلبله و برینه و مینه بر اید ایگیس خر زهوع زکا
 و طبع و قابله معروف و مشهور اید و منه فرستله شیک خوف و هراس بلوب
 کلبله اید ای برادر ملک معتقد نه در بر س که بر قاع کوندر باط و نشاط
 و انبساطی در درج برکت و حرکت بری سکت و سکت او تو شد منظم یوزن
 اند آثار سلولت اید بانک در و نه دلالت نش کلبله ابتدای ای و منه رحم
 الله امرای معروفان و لم یفند طویر سنک نه صد کرد که بوم عقوله سوز و کلبله
 و احوال ملک و ملکه در سوال ایلیه سع قوازی سخن و سلکت زجا بر ملک
 درگاه و ولتند خدمتکار و سبک نعمتند طویر خوار ز بو نعمتی غنیمت بلوب قیش
 احوال در فراغت اینجک کوکدر بز اول طبقه و نه دکلوز که محبت اسوار ایل انصاف
 بلوب احوال اسوار ملوک در استفا رین یوز ای و منه اگر مراد بی بو تقرب ایل
 ملکه تقرب اینجک ایل به بو سودا در فراغت قبل مال نائل اولد و غل رتبه قناعت
 اید و بالکن اولون طویر و لقه غنیمتند و منه ابتدای طلب تقرب ملوک جمع طویر
 لایمی تا بجهت دکلدر بلکه فائد انساب مناصب ایل به و اصل واقصای مال
 نائل اولقد هر کجسه که مرتبه بلند ترقی قله هر چند هم عمل کبی بغاصی طلب
 اوله ذکر جمیل سبب ایله عقلا و عین اصحاب عمر طویل در معدود و محسوس
 و اول کجسه که در جهت و در بیست اوله اگر چه خار کبی باقی و پایدار اوله فضا و
 اعتبارن و فز اموال و قیوم و مکتومند کلبله ابتدای طلب مناصب ایل به
 بر طایفه به مناسبت که شرف اصل و نسل استحقاق بو بلشن اوله و یا سبب فضل
 و سبب استعداد و کثرت اوله بزه بود که برسی بودند بز مناصب ایل به
 استحقاق و استعداد و نجه میسر اولور و منه ابتدای دستمایه ریاست حسب و نسب

مغرب پادشاه اول البسه محسود و مواس و مواسم لولور و حوسود لوفص حوسمت
 و در صفت سوس ایدوب بنجد مندر لطافی اندن منفره و منفره ایدر لر حکیم بزرگوار و درین
 حکمت شاردن النهای ایدر حکم بویا به مناس بر و انشا نایر اول البیه و شول که منسنگ
 ضمه سنگ بر پادشاه منسوب زید تغیر احضام بولشی ایکن ارباب فرض قوی
 ایله بنای مرتبه سی ظل بزر اولوب سداقت عداوت و موافقت مخالفه تبدل اولمش
 اولد برهن ایند بل اساس سلطنت بو صیت اوزره در اگر پادشاد کولم کا انجام شاه
 اعتماد بپوره ارکان دولت اناک فادریل بر سهام نکت و مظهر عتاب و محنت اولور
 جرم منفذ محال ایکن صادق متدین بماندن الفای نغانی و شفاقه رضت بوله
 هر آینه ایینه الفشاری قیام و مشتمله مغیر و بنای مودتارین بیدر مکر و مضدله زینو
 وزیر ایدر ننه که بنای مصادقت کا و شب اول فضل فرزند بوری ایله ظل بزر اولمشدا
 حکایت برهن ایند اخبار کلند که قدیم الزماند کین الومال جهانه و بین
 و کار از موده بر بارز کان و ار اید بیت موی سفید از اجل اید پیام پشت
 غم از مرگ رساند سلام نثر فخری اسخه پد لک ایشو بنمان رحلت و انتقالی قویب
 اولخیز فرزندین یانته دعوت ایلوب جلا زنده وین ده بابت اولون نصیحت فضکا
 فجازله امر و صیت ایتمکین اول صخر فرمود ایدر اوزره طریق فجازته سالک اولوب
 سفر دور دسته شروع ایند زینو بارین ایکی ادر کش کاوی و ار ایدی بر بنه شیز
 و بر بنه مازنه ویر لایث قضای الهی انشای تاهن شیز بر خلوب عظیم راست
 کلوب کال فتورند زعبور میر اویوب ایند فالدی اول دیارین صحرای لوند
 خلیع الهذارکت و کنار ایدر کن بر فزوح فزاح فراره کلوب آب علی طیفه
 خوش کلیم ایند اقامت اختیار ایدی پنجه زمان بند و تکلیف و قید تعلقت
 مستر اول مرعبین بچوب و جراحی و جراحی باول قضای دلکشا و صحرای جانفرا
 کال ذوق و صفا ایله روز کار کجور رز بقایب قوی ایله و فری اولوب بو کوز نشاط
 نام و انبساط مال و کلام ایله بر بانک بلند اید و صحرای او کوه ساره و لوله رانک
 سکار اول مرقرار صواب بند بر شیه باصوت ملکین اولمشدیکر جمیع و موش و سباع
 طوق بچوب زینیم کورن اذ کان بوند اختیار ایدی اول شو غرور و صوفی و مخزن کافر

و کوز

عتاب و عتاب الیه او بختی و صفت اولدر که کعبه اضار و ازار و قصد
 الیه تا حکم براسینه سینه ملتها ضروری نامترب اولیه او بر بختی و صفت
 طوره لایق و لولنه موافق اولیان امور میل الیه که چنه کعبه کند و بکناب
 کاری قوی با آفرینه شروع بکنله ابکیند نه خضر و هم اولمشداون ابکی
 و صفت اولدر که همیشه علم و قاری شکار ایدنه لو که صفت و قار و تمکین صفت
 زیبای سلاطینده اود او بختی و صفت اولدر که ملا و زمان اشنانه و ملاک
 امین و معتد کعبه لرا اولوب ارباب عذر و ضیانت اولون فرود مایه لودن
 اجتاب الیه لرا اود و در بختی و صفت اولدر که انقلاوبات زمانه انقلاوبات
 جمع اصوالن ضای رب العباد و رضا و انقیاد این لو بود و در وقت ضیانه
 و کراولندی هر برسی ایچون بردستان و عجب و افانه غریب ابر اولنده
 اگر رای عظیم اول حکایات و در و ایامک تفاسیلنه اطلاع قصد ایدرسه
 جانب کوه سرپشته هبطه ابوالبشور و توجه ایلسونکه بو عقره این محل
 اولسه کوکدر جوهر رای دابشلم بو حکایات حکمت انجمنی اشنده در خاک
 دار السلطنه و زرادن بر معتد قائم مقام نصبه نصیب الیوب کذب می بعض
 حواس خد صبله سبکیار راه سرانیدنه اماله الحام غریمت ایلد قطع منارک
 طی و اصل این رله بر ساعت مبارکه منزل مقصود و اصل و شرف ملاقات
 حکیم بزرگوار بید بای بالیقدر رایل اولدی پیر روشی و خبر اهام غیبی و اعلام
 لاری بی ابله صهره شاه عالم کبره مطلع اولوب تمام علم اکر آمدن صکر سب قبول
 کلفت سفری سوال ایش رای دابشلم فضا و جواب کعبه و صابای هوشنگی علی البصر
 برهنه روشی و صمیم نفر برایش برهنه حشر شایش و تمسینه ایدوب مضموم و صابای
 هر باندن ضایح و پند مشتمل بر بر حکایات ابله اثبات مدعا این رله تفصیله
 شروع ایش کتاب کلیده و در منه سوال و جواب رای و برهنه مستی و ترتیب بق
 اوزره اون دورت و صابا اوزره دورت باب اوزره منظوم و المعونه نور الله المستعان
 باب اول ساعی نامک کلام نفاق انجمن استماع و اجاب ایدوب و کون بیاید ایدر
 رای اعظم دابشلم بید بای حکیم ایدر مضمون و صفت اولدر که هر کعبه که

و کوهنتر شامیور صد و یک فغان امیدار بر صفه جهور مجتبیان چند بر حیر
 سفید وار ظهن بن بر تاج سطر قلم سبانی ایله مسطور فرات اولند
 مضمونی بو که بنکله هوشنک شاهر بو تقو و بسیار و جواهر بنهار و رای اعظم و
 پادشاه معظم دابنلیم هند اچرون و دیت قوشند و الحام الی ایله بودینه ضمیمه
 خزنه سی اوله مضمون بلند و میانه نزر و کوهده بود و سیت نامه نقیبه فکند و تاج
 بو کجی فی رنجه نظیر اوله بود و سیت نامه به نظر اوله که اوله و سیت قاعدت و سیتد و کار
 نامه دینا و سلطنت و دستور العمل نظام مملکت این هر پادشاه صاحب اقتباه که سراج
 امور و مصالح جمهور بود و ضایا ایله عامل اوله الی انقراض الله و رانه دین دولت
 روز افزونی باقی و پایداری اوله نظم و صیای هوشنکی طوت یاد کار دیار سبک
 اوله دولتک پایداری اولکی و سیت اولدر که ساعی و غامک کلوم تقاضای انجام
 استماعه احراز و امینا ایلیه که هر کسنه که مغرب سلطان اولور البته محسود
 اقوان اولور و مسود لر صورت حاصل من بر جنس مغز و تقاضای ایدر که باو خرغ و
 تنفر ایدر و میرد فاسد لرین حاصل ایدر لر اکیچی و سیت اولدر که غازی قفسه
 و بد کرداره امان و بر میویب محققین کله لور که البته اول معقوله لور کاربرد لریک
 جزاسی بولسه کور که و عاقبتاری و غیم اولسه کور که او سیتی و سیت اولدر که اکر
 دولت رعایا مملکت ایله شرط موافقی مرعی طونه لور که احباب صاحبک فواید موافقی
 یشمار و در و رنجی سیت اولدر که نطف و تعلق و دشمنه مغرور اولیه لور که دشمن هیچ
 و جمله دوست اولماز بشخی و سیت اولدر که بر مطلوبه که نائل اوله لر حافظه سینه
 نهادن و نکاسل ایلیه و غفلت سینه صنایع قلوب الدن جفاریه لور که تدارک ایله
 الله کبر و زندامت و ملامت فاندن و برض التجنی و سیت جمیع امور خفت نشانند
 احراز و اجتناب ایدر و بی نامل و نانی به میل ایلیه لور که تخیل مضر فی غایت صحت
 و صبر و تحملک منصفنه نهایت بوقدر بد بخی و سیت اولدر که هر حالک عنای
 ندیمی الدن قضیه اگر اتفاق ایله اعدا کا قصد این لور اندون بر بیله مدارا و اظهار
 اخلاصه اول و رطه دین خلوصی تصور ایسه فی الحال کا اقدام این سکر بخی و سیت
 اولدر که صفتی کند و بشما ایدر و بلا زمانه عینه دولتق اونی صریح ایله مظهر

عنا

با تان مخالف رو نمند. جایگزین اولید هر چند که احوال این نفس ابدی در دم اول
 ضلوع بر صصه و اول خبرون بر اثر بجهله مردم طالع بدی که معلوم اولد یک اول
 احواله و توفیق و ارایش امیدوار که بنی نضر خبره در این سن و زبر روشن ضمیر
 زمانه ضایت و دهان بلا غتاله احوال رای و برهنی تقریر شروع اید و با اید
 قطعه ای شهر بار و هر روز بنفشه روزگار اوستکن سایه کس اوله لطف کرد کار
 اجرام رام بخت بجام و فلک غلام دولت مطیع حکمت اوله روزگار با و شرف طایفه
 نکرسان حکایات و داستان سرایان بسان روایان کوش و هوشمند باشد یک
 معظم با و سواد هندی بر پادشاه بیدار بخت و ارایدی رای و بلیسم و بر لو اید
 مضامین شاه عظیم و یکدیگر کامکار و کامیاب و روزگار کجور در هر او را مجلس و ایتون
 ندای دولت ضحاک و حکای فضیلت اشهار حاضر در اولد هر کس از اهل ابله فقار
 ها سواد و صاف و ماسواه مذاکره اید و ب جود و سخا و منتهی اولدی چونکه
 جود و احسانات ملوک ابدی اوله و بر اهل ابله متحقق اولدی رای و ایشلم
 خصلای عام اید و ب خرابی فراوان بیدل و انعام ابدی اول کچه واقعه حسد
 کور و بیکه بر پیر نورانی هویدا اولدی و در بیکه بو کور حبه الله مبالغه احواله
 اتفاق ایلد که حیرت بوله قریب اولدی ابدی علی الصباح پای منتهی در کاب سمند
 و ولته قیوتان شب رفیق اولدی و طایع جانینه توجه ایلد که کینه شایگان نائل اولد
 کور رای جوهر ترجمان عالم غیبند بوشاری اشندی بیدار اولدی علی السخی
 اول جانینه توجه ایلد و امن کور حد بر نما و کور بر پرده روشن ضمیر او نور و منتهی
 را غیب اولدی بینه وارده مواعظ و ضایعند و حسد اولد حید و اعدا و بر
 ایدری بو غار که کانون مد فوزه بر کینه وارده پذیرد ارت ایلد انتقال ایلد
 بکار زوی بو قدر نیاز مند که پادشاه عالمیاه قبول بیحد و بوی بری و برید
 و ایشلم بو کور مواه انتقامی استماع اید بیک واقعه شبانه با ایلد ب هذات اول
 روای من قبل قدس پادشاهی مقام منعم ضمیر مندر آینه نظیر منعم اولدی روای
 حقیقت کجی بقدر ظاهر تقریر ایدری و فی الحال اول محل صفا اید و کینه مد فوزه
 بولوب کور با بیت نهم در ج سمیه و صدوق در ای دور لو باقی و اولد

شهم اوله اولك سور كهد مكر	توبه و زبجه كور غزاشدر
وارايسه نهی ايله جام بلادر	سند جویله ووقدر كسور
یبرستان اوله مكر باجباب	قالمدی دولتند خایه خراب
نادره وارايسه بلبل نالوت	ظلمه زكسه ایلن اضاغ
نچه درباری ایدر نغاموش	ایله موج كف بدلی خروش
اولشه عادل جهانبانه	دمدر اوله پاشاه دیشانه
كه و عامه ریختی ده انوم	باشلیه صدقله و عاب قلم
زانك سعادت الودین	حق قالی وجو مسعودین
پاید اوله دولتله عیاب	دایما ایله خطر و امیان

بعد هذامشا و کلمات اصل الباب اوله و مکاتبه شروع اولندی

جوهریا نزل از عجایب کلمات و صفیات دارالعیار غریب روایات شویله ایدر که
زمان اولن ملکیتین و ما جینت بر شهریا کامکار و جهانداران امداد و ارایدی
ها بود و قاله بر لرایدی و کاه معدلت بنهند ملک زها و اصف تراه بر وزیر
بی نظیر و ارایدی همسته رای ویر لرایدی اوله پادشاه صاحب انبیا جمع مورثه اوله
وزیر صائب تدبیرک رای اصابت یوز ابله حرکت ایدر و بر کوز انشای صاحبند
ها بود و قال ایندی ملوک ضبط ملوک و ملند نه صفت اوزره اولوق لور ودر همست
رای ایندی قواعد سیاست و وقایع عدالت عارف اولوق کونکر که هم دنیا و نیک
رحمت ظلمت امان و هم تقوا و مفاخر دولت نجابت و در جات علمین اوله هر پادشاه لاه که
اساسی لطفی قواعد حکمت و قانون عدالت اوزره طرح ایدر و بر جواظت ملوک و ضامح
حکای بنیاد امورین پیش زها و قبله هم ملکی مسعود اباد او و هم رحمت خوش و ک
و شاه اوله ننه کیم رای اعظم و انبلیم هشد بنای لطف حکیم بید پای بر هنک قواع
فیضی اوزره منی قلب بر جویله عمل ایندی مدت مدید کامیون و کامکار و روزگار
کجوری بیت جهان خور عالم بر ایدر ایچیندر سنک اولدر قادی با و اچویدر نش
ها لوق قال جو زوی و انبلیم و بید پای خبرین اشدری عظیم مسرور اولی با ایندی
ای همته رای بو کجه زمانند که قصه رای و بر هم مسودای و کله متکین و انک

T.C. YERLİKURBAN KÜLTÜR
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

بندردی که حال کلیل و دمنه و بحکله مشهور و بعد از این حسین بیقراری است
 ابره سبیل القاسله احسن کلمات و از جمله عبارات ایله تالیف او تصنیفین الزام انوار سبیل
 نامیده شهرت نام بود که اول کتاب شریف و مجموعی لطیف و جبه مشروح او زره السنه
 متعدد و ایله جمع و تالیف او نیز بزبان ترکی ایله صورتها اولیامشید شاه عکرم شاهنشاه
 صاحب بخاری سلطان سلیمان ابن لطفعلی علم خان علیه الرحمه و الضحان صفیر نیک زمان
 شیریندن سلطان محمد کبیر کشید قیلموب مولفی ظهور عمو طایفه خضرانی اولدی
 اگرچه اول کتاب حکمت فصاحت کمال بلاغت و فصاحت ایله انواع مواعظ و مضامین عجمیه
 انجمنی مضامین صایا و به المناسبه نقل اولدانه مکایات و امثال علی صد ابراهیم و تصنیف
 مزاج اولمغنی مزایا سینه تحصیل اطلاع ابتدایه و انتهایه و له مطالعه به موقوف اولدی
 اهلدن مستمع کتاب خلاصه مافی البالی اولدالایدن صیو بیایدن نضبه مقالصه
 و بعد از قاص و اوائل کلوی او اضرایله ضبطده عاجز اولدی طبا یه نوزع کمال ابراشه
 باعث اولمغله اکثر تغییراتی تغییر اولموب فقط علی الطنابله اذها و مستغنیه نوبت و نسیب
 ایچون خلاصه مقصود ایچا و اختصار او زره نجر بر و ترتیب اولموب و کابک مینا بیایدن
 عرض و اهدایه جبارت اولدی قطعه اولدی بو مجموعیه فصح رسام شامل انواع ایچار
 زکات بودرامیدم شه عالمیاه ایلیه نوبیه نکات التفات و نشانیه

غیر و دومان عتاف	زویومند سلیمان
تیر برج اوج عس و حال اولدی	سایه لطف انور و متعال
شه خاتم نهاد کار و کزار	دور کام بخش وجود و انار
منبع چشم سار دولت و دین	بر کزین ملوک عدل آیین
زین اورنگ زینت و بهیم	یاد شاه کوزین هفت اقلیم
عصرت خات لحد عادل	شاه کامل خدیو و ریادل
اول خداوند باهر الاقبال	قبلدی و هر ی مینه الاحوال
اول شهنتاه معدت کسندر	ابتدی صمود عالمی یکدر
عهدی بر سایه باندر کویا	انجنا ایلد اکابای و کدا
قالدی و لستدن بر رنجور	دل عاشق مکر اولد صبور

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيدنا محمد وعلى اله وصحبه اجمعين
 اما بعد معلوم اوله كه قواعد الفقه حكمت عليه اوزره تاليف ايدوب بنى اولون كتاب اريك
 احسن كتاب عليه ووعنه درك صكاي هند طرز خاصي اوزره تاليف ايدوب حكمت وفضل
 له وهر يك ميننده كال اختلاف واراكي بر طرفه امتزاج و بر طرفه ابتلاف
 و بر طرفه كلومي اكثر طباع ميل اتسود و بو امثال و افسانه اوزره وضع المثلاد
 و زبان و خوش و لسان همايم و طبع و اصناف و ابیات و صكايات فقير ايدوب
 ضمته انواع فرايد حكمت و مبانيه فضيحت مندرج قلمش در تا غافل تصحيح الجوه
 مطالعه سنها و غافل تيره اجمود و اسنان و افسانه قيله في الحقيقة ابتدا و ظهور
 الي هذا الاون ميان كابر و افاضل و اثر و بر كات اثارى جمله به خاص و متواصل
 بين لظافت نظريه بود الحق نظيره چشم احوال كور مشق الفقه شذول كتاب
 لطيفي حكيم روشن راى بر هر بيده پاكه نيا د شاهی راى و بشليك نامه زبان هندى
 ايله تصنيف اتمش و نوش و ان مصدرت عنوان اول كتابك مطالعه سنها طالب
 اولوب هزار جد و جهد ايله اله كتور ب لفة بهلويه ترجمه ايتدر بعد الكاسه عجم
 و خراما ننده مبالغه ايدوب و جوييله عمل ايدوب ايدوب تا اول زمانه خلقاى
 عباسيه و در مدينه ثانی ابو جعفر ضرارى و غيب ايلين ب لسان تازيه ترجمه ايتدر
 بعد ملوك سامانيه و ابو الحسن امير فضي بر لحد سامانى لسان فارسى به نقل ايتدر
 بر وفقه ضرارى و غوفوى اولون در ابو المظفر هم شاه طرز جديد اوزره ترتيب